

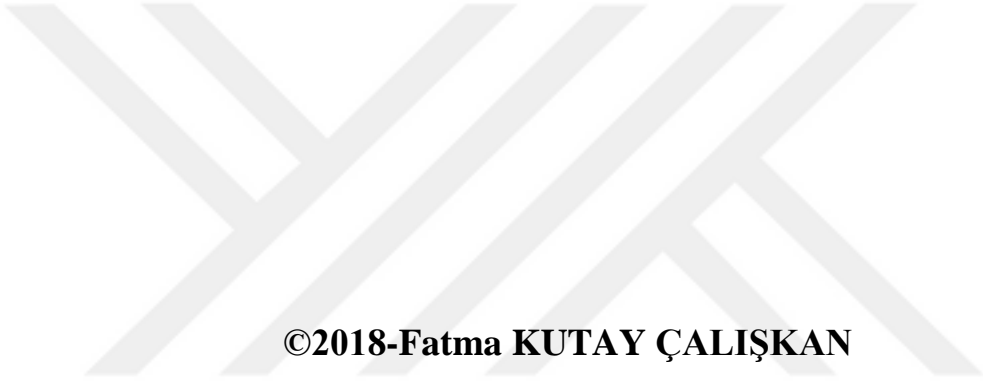
T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ARPAÇAY KÖYLERİNDEN DERLENEN
MASALLARIN VE HALK HİKÂYESLERİNİN
MOTİF İNCELEMESİ

Fatma KUTAY ÇALIŞKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2018

©2018-Fatma KUTAY ÇALIŞKAN

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ARPAÇAY KÖYLERİNDEN DERLENEN
MASALLARIN VE HALK HİKÂYESLERİNİN
MOTİF İNCELEMESİ
ANALYSIS OF THE COMPILED MOTİFS
TALES AND FOLK TALES VİLLAGE OF ARPAÇAY

Hazırlayan

Fatma KUTAY ÇALIŞKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Ensar ASLAN

KIRŞEHİR-2018

KABUL VE ONAY

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Fatma KUTAY ÇALIŞKAN tarafından hazırlanan “*Arpaçay Köylerinden Derlenen Masalların ve Halk Hikâyelerinin Motif İncelemesi*” adlı tez çalışması 30/05/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ensar ASLAN (İmza)

Üye: Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ (İmza)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Bilge ESİRGEN (İmza)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2018

(İmza)

Doç. Dr. Hüseyin Şimşek

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2018

Fatma KUTAY ÇALIŞKAN

İmza

ÖZET

ARPAÇAY KÖYLERİNDEN DERLENEN MASALLARIN VE HALK HİKÂYELERİNİN MOTİF İNCELEMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Fatma KUTAY ÇALIŞKAN

Danışman: Ensar ASLAN

2018 – (xv+354)

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Jüri

Prof. Dr. Ensar ASLAN

Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ

Dr. Öğr. Üyesi Bilge ESİRGEN

Bu çalışmanın amacı, Kars'ın Arpaçay ilçesine bağlı beş köyden derlenerek “Arpaçay Köylerinden Derlemeler” ismiyle kitaplaştırılan sözlü kültür ürünlerinden masallar ve halk hikâyelerinin motif incelemesini yapmaktır.

Çalışmamızda Arpaçay köylerinden derlenmiş olan pek çok sözlü kültür ürününden yalnızca halk hikâyeleri ve masallar ele alınmıştır. Öncelikle masal ve hikâyeler bilgisayar ortamına transkripsiyon alfabetesiyle aktarılmıştır. Her hikâye ve masal metninden sonra epizot özetleri çıkarılarak. Daha sonra motif incelemeleri yapılmıştır. Motifler Sitit Thompson'un geliştirdiği “Motif Index Of Folk Literature (Halk Edebiyatının Motif İndeksi)” adlı çalışmasındaki sıralamaya göre düzenlenmiştir. Ayrıca kahramana yardımcı olan ve kahramanı engelleyen kişiler tespit edilmiştir.

Çalışma giriş ve giriş dışında iki bölümden meydana gelmektedir. Giriş bölümünde “Arpaçay Köylerinden Derlemeler” ve “Motif Index Of Folk Literature” hakkında bilgi verilecektir. Birinci bölümde derlemede yer alan masalların transkripsiyonlu metinleri verilmiştir. Her metnin ardından epizot sıralamaları, motif incelemeleri ve kahramana yardımcı olan kahramanı engelleyen kişiler verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise halk hikâyeleri birinci bölümde olduğu gibi ele alınarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın en son kısmında yer alan Sözlük bölümünde metinlerde bulunan yerel söyleyişler ve anlamlarına yer verilmektedir.

İncelediğimiz halk hikâyeleri ve masalarda Sitit Thompson'un geliştirdiği "Motif Index Of Folk Literature uygun pek çok motif tespit etmiş bulunuyoruz. Sonuç bölümünde ise, yapmış olduğumuz çalışma hakkında kısacık bir değerlendirmeye yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arpaçay, Halk Hikâyesi, Masal, Motif

ABSTRACT

**ANALYSIS OF THE COMPILED MOTİFS TALES AND
FOLK TALES VİLLAGE OF ARPAÇAY**

M.Sc.Thesis

Preparer: Farma KUTAY ÇALIŞKAN

Advisor: Ensar ASLAN

2018 – (xv+354)

Ahi Evran University, Institute Of Social Sciences

Turkish Language and Literature Department

Jury

Prof. Dr. Ensar ASLAN

Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ

Dr. Lecturer Bilge ESİRGEN

The aim of this work is to examine the motifs of folk tales and folk tales from verbal cultural products compiled from five villages belonging to the Arpaçay district of Kars and compiled under the name of "Collections of Arpaçay Villagers".

In our work, we will focus only on folk tales and fairy tales from many oral cultural products compiled from the Arpaçay villages. Firstly, tales and stories will be transferred to computer environment with transcription alphabet. After each story and story, episode summaries will be made. Then motive examinations will be done. The motifs will be organized according to the sequence in "Motif Index of Folk Literature" developed by Sitit Thompson. In addition, those who help the hero and block the hero will be identified.

The study is divided into two parts except entrance and entrance. In the introduction you will be given information on "Collections of Arpacay Villages" and "Motif Index of Folk Literature". In the first part, the transcribed texts of the tenses in the compilation are given. Each text is followed by episode sequences, motif studies, and people who block the hero who helps the hero. In the second part of the study, folk tales were evaluated as being in the first part.

In the glossary section at the end of the work, local words and meanings in the texts are given.

We have identified a number of motifs suitable for the folk stories and occasions we have studied, developed by Silit Thompson, "Motif Index of Folk Literature. In the conclusion section, a brief evaluation is given of the work we have done.

Keywords: Arpaçay, Folk Tale, Tale, Motif

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması, Prof. Dr. Ensar Aslan'ın Arpaçay köylerinden daha önceden derlediği masalların ve halk hikâyelerinin motif incelemesinden ibarettir.

1970 yılında Kars ilinin Arpaçay ilçesinde, Türkiye- S.S.C.B. sınırında yapılacak olan baraj dolayısıyla sular altında kalacak olan 22 köyün halkı dağılmadan, köyleri tahrip olmadan, bölgenin uygarlık yapıtlarının, yaşantılarının, folklorunun, geleneklerinin yazı ve fotoğraflarla saptanması için çalışmalar başlamıştır. 3-9 Haziran 1970 günlerinde Büyük Aküzüm, Küçük Aküzüm, Yılanlı, Kineği ve Aslanhane köyleri dolaşılmış. Yapılan bu ön çalışmada diğer köylerin yalnız bir kısmının sular altında kalacağı öğrenilince derleme ilk beş köyde yapılmıştır. O dönem Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Halk Edebiyatı asistanı olan Dr. Ensar Aslan derleme işini yapmıştır. İnceleme işini ise aynı bölüm asistanlarından Dr. Ahmet Bican Ercilasun yapmıştır.

“Arpaçay Köylerinden Derlemeler” adlı eserde yer alan otuz dokuz masal ve on halk hikâyesi çalışmamızın ana kaynağını oluşturur. Çalışmada, öncelikli olarak metinler transkripsiyon alfabesine uygun olarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bütün metinlerin epizotlarına göre özetleri verilmiştir. Sitit Thompson'un geliştirdiği “Motif Index Of Folk Literature” uygun olarak motif incelemeleri yapılmıştır. Hikâyelerde ve masallarda ana kahramana yardımcı olan veya kahramanı engelleyen kişiler tespit edilmiştir.

Tez çalışması, Giriş ve iki bölümden meydana gelmektedir. Giriş kısmında “Arpaçay Köylerinden Derlemeler” ve “Motif Index Of Folk Literature” adlı eserler hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Tezin birinci bölümünde masallar, ikinci bölümünde ise halk hikâyeleri incelenmiştir. Tezin son kısmına eklediğimiz sözlükte metinlerde yer alan mahalli sözcüklerin anlamlarına yer verilmiştir.

Çalışmamı hazırlamamda değerli vakitlerini bana ayırarak yol gösteren bilgilerinden ziyadesiyle faydalandığım hocalarım Prof. Dr. Ensar Aslan ve Prof. Dr.Salahaddin Bekki'ye, çalışmam esnasında desteklerini esirgemeyen kardeşim Burak Kutay ve eşim Ramazan Çalışkan'a minnet ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Kırşehir- 2018

Fatma KUTAY ÇALIŞKAN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1
ARPAÇAY KÖYLERİNDEN DERLEMELER ÜZERİNE	2
MOTİF VE HALK EDEBİYATI MOTİF İNDEKSİ (MOTİF İNDEX OF FOLK LİTERATURE) ÜZERİNE	2
BÖLÜM I	5
1.1.MASAL	5
1.2.ARPAÇAY KÖYLERİNDEN DERLENEN MASALLAR	6
1.2.1 Cihanşah Hikâyesi.....	7
1.2.1.1.Cihanşah Hikâyesi Epizotları	14
1.2.1.2.Cihanşah Hikâyesi Motifleri	15
1.2.1.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	15
1.2.2.Avcı Ahmet Hikâyesi.....	16
1.2.2.1.Avcı Ahmet Hikâyesi Epizotları	26
1.2.2.2.Ahmet Hikâyesi Motifleri	27
1.2.2.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	27
1.2.3.Zümrütanka Kuşu.....	28
1.2.3.1.Zümrütanka Kuşu Epizotları	36
1.2.3.2.Zümrütanka Kuşu Motifleri	37
1.2.3.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	38
1.2.4.Pir Ehmet Hikâyesi.....	38
1.2.4.1.Pir Ahmet Hikâyesi Epizotları	46
1.2.4.2.Pir Ahmet Hikâyesi Motifleri.....	47
1.2.4.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	48
1.2.5.Haso Hoca Hikâyesi.....	48

1.2.5.1.Haso Hoca Hikâyesi Epizotları	51
1.2.5.2.Haso Hoca Hikâyesi Motifleri.....	51
1.2.5.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	51
1.2.6.Şahoğlu Şah Abbas (1).....	51
1.2.6.1.Şahoğlu Şah Abbas(1) Epizotları	54
1.2.6.2.Şahoğlu Şah Abbas (1) Motifleri	55
1.2.6.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	55
1.2.7.Şahoğlu Şah Abbas Hikâyesi(2).....	55
1.2.7.1.Şahoğlu Şah Abbas Hikâyesi(2) Epizotları.....	57
1.2.7.2.Şahoğlu Şah Abbas Hikâyesi (2) Motifleri	57
1.2.7.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	57
1.2.8.Masal(1)	58
1.2.8.1.Masal(1) Epizotları.....	58
1.2.8.2.Masal (1) Motifleri	59
1.2.8.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	59
1.2.9.Masal(2)	59
1.2.9.1.Masal(2) Epizotları.....	60
1.2.9.2.Masal (2) Motifleri	60
1.2.9.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	60
1.2.10.Altın Kenkilli Oğlan.....	60
1.2.10.1.Altın Kenkilli Oğlan Epizotları	63
1.2.10.2.Altın Kenkilli Oğlan Motifleri	63
1.2.10.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	64
1.2.11.Padişahın Üç Oğlu (1).....	64
1.2.11.1.Padişahın Üç Oğlu(1) Epizotları	68
1.2.11.2.Padişahın Üç Oğlu (1) Motifleri.....	68
1.2.11.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	69
1.2.12.Padişahın Üç Oğlu (2).....	69
1.2.12.1.Padişahın Üç Oğlu(2) Epizotları	72
1.2.12.2.Padişahın Üç Oğlu (2) Motifleri.....	72
1.2.12.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	73
1.2.13.Keçel.....	73

1.2.13.1.Keçel Epizotları.....	78
1.2.13.2.Keçel Motifleri	79
1.2.13.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	79
1.2.14.Taftığın Hikâyesi.....	79
1.2.14.1.Taftığın Hikâyesi Epizotları	83
1.2.14.2.Taftığın Hikâyesi Motifleri	84
1.2.14.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	84
1.2.15.Üç Yumurta	85
1.2.15.1.Üç Yumurta Epizotları	92
1.2.15.2.Üç Yumurta Motifleri.....	93
1.2.15.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	94
1.2.16.Tembel Ehmet Hekâyesi	95
1.2.16.1.Tembel Ehmet Hekâyesi Epizotları.....	106
1.2.16.2.Tembel Ehmet Hekâyesi Motifleri.....	107
1.2.16.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	107
1.2.17.Dünya Güzeli.....	107
1.2.17.1.Dünya Güzeli Epizotları.....	114
1.2.17.2.Dünya Güzeli Motifleri	115
1.2.17.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	115
1.2.18.Bızdağ.....	115
1.2.18.1.Bızdağ Epizotları.....	118
1.2.18.2.Bızdağ Motifleri	118
1.2.18.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	118
1.2.19.Kösa Hikâyesi	118
1.2.19.1.Kösa Hikâyesi Epizotları.....	122
1.2.19.2.Kösa Hikâyesi Motifleri	123
1.2.19.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	123
1.2.20.Narınca Ağaçla Turuncu Ağaç.....	123
1.2.20.1.Narınca Ağaçla Turuncu Ağaç Epizotları.....	127
1.2.20.2.Narınca Ağaçla Turuncu Ağaç Motifleri	128
1.2.20.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	128
1.2.21.Yahudi	129

1.2.21.1.Yahudi Epizotları	133
1.2.21.2.Yahudi Motifleri.....	134
1.2.21.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	134
1.2.22.Ahıl ile Devlet	135
1.2.22.1.Ahıl ile Devlet Epizotları	139
1.2.22.2.Ahıl ile Devlet Motifleri.....	140
1.2.22.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	140
1.2.23.Yeddi Ğardaşlar.....	140
1.2.23.1.Yeddi Ğardaşlar Epizotları.....	144
1.2.23.2.Yeddi Ğardaşlar Motifleri	144
1.2.23.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	144
1.2.24.Tepegöz	145
1.2.24.1.Tepegöz Epizotları	146
1.2.24.2.Tepegöz Motifleri.....	146
1.2.25.Devlet Kuşu.....	146
1.2.25.1.Devlet Kuşu Epizotları	148
1.2.25.2.Devlet Kuşu Motifleri	148
1.2.25.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	149
1.2.26.Ğarı Goca	149
1.2.26.1.Ğarı Goca Epizotları.....	150
1.2.26.2.Ğarı Goca Motifleri.....	151
1.2.26.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	151
1.2.27.Deli Kardeş ile Akıllı Kardeş	151
1.2.27.1.Deli Kardeş ile Akıllı Kardeş Epizotları	155
1.2.27.2.Deli Kardeş ile Akıllı Kardeş Motifleri.....	156
1.2.27.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	156
1.2.28.Üç Amca Oğlu.....	156
1.2.28.1.Üç Amca Oğlu Epizotları	157
1.2.28.2.Üç Amca Oğlu Motifleri	157
1.2.28.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	158
1.2.29.Şıp Şıp Hikâyesi	158
1.2.29.1.Şıp Şıp Hikâyesi Epizotları	158

1.2.29.2.Şıp Şıp Hikâyesi Motifleri.....	158
1.2.30.Toħmah.....	159
1.2.30.1.Toħmah Epizotları.....	161
1.2.30.2.Toħmah Motifleri	161
1.2.30.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	161
1.2.31.Üç Yalan.....	161
1.2.31.1.Üç Yalan Epizotları.....	163
1.2.31.2.Üç Yalan Motifleri	163
1.2.31.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	164
1.2.32.Ėıratın Hikâyesi	164
1.2.32.1.Ėıratın Hikâyesi Epizotları.....	166
1.2.32.2.Ėıratın Hikâyesi Motifleri.....	167
1.2.32.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	167
1.2.33.Var mı Comartdı, Er mi?.....	167
1.2.33.1.Var mı Comartdı, Er mi? Epizotları.....	169
1.2.33.2.Var mı Comartdı, Er mi? Motifleri	169
1.2.33.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	169
1.2.34.Yılan.....	169
1.2.34.1.Yılan Epizotları	172
1.2.34.2.Yılan Motifleri.....	172
1.2.34.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	173
1.2.35.Ėılıca.....	173
1.2.35.1.Ėılıca Epizotları	175
1.2.35.2.Ėılıca Motifleri.....	175
1.2.35.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	176
1.2.36.Mehemmet Hikâyesi	176
1.2.36.1.Mehemmet Hikâyesi Epizotları.....	177
1.2.36.2.Mehemmet Hikâyesi Motifleri	178
1.2.37.Şahmaran Hikâyesi.....	178
1.2.37.1.Şahmaran Hikâyesi Epizotları.....	180
1.2.37.2.Şahmaran Hikâyesi Motifleri	180
1.2.37.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	181

1.2.38.Salmani Farisi'nin Hikâyesi.....	181
1.2.38.1.Salmani Farisinin Hikâyesi Epizotları.....	183
1.2.38.2.Salmani Farisinin Hikâyesi Motifleri.....	184
1.2.38.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler.....	184
1.2.39.Bir Saati Min Saat Eden Var.....	185
1.2.39.1.Bir Saati Min Saat Eden Var Epizotları.....	187
1.2.39.2.Bir Saati Min Saat Eden Var Motifleri.....	187
1.2.39.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler.....	188
BÖLÜM II.....	189
2.1.HALK HİKÂYELER.....	189
2.2.ARPAÇAY KÖYLERİNDEN DERLENEN HALK HİKÂYELERİ.....	190
2.2.1.Letif Şah Hikâyesi.....	191
2.2.1.1.Letif Şah Hikâyesi Epizotları.....	236
2.2.1.2.Letif Şah Hikâyesi Motifleri.....	236
2.2.1.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler.....	239
2.2.2.Hasda Hasan.....	239
2.2.2.1.Hasda Hasan Epizotları.....	240
2.2.2.2.Hasda Hasan Motifleri.....	241
2.2.2.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler.....	241
2.2.3.Şahısmayıl Hikâyesi.....	241
2.2.3.1.Şahısmayıl Hikâyesi Epizotları.....	249
2.2.3.2.Şahısmayıl Hikâyesi Motifleri.....	249
2.2.3.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler.....	251
2.2.4.Emrah Hikâyesi.....	252
2.2.4.1.Emrah Hikâyesi Epizotları.....	269
2.2.4.2.Emrah Hikâyesi Motifleri.....	269
2.2.4.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler.....	270
2.2.5.Salman Bey Hikâyesi.....	270
2.2.5.1.Salman Bey Hikâyesi Epizotları.....	284
2.2.5.2.Salman Bey Hikâyesi Motifleri.....	284
2.2.5.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler.....	285
2.2.6.Salman Beyin Macerası.....	285
2.2.6.1.Salman Beyin Macerası Epizotları.....	290

2.2.6.2.Salman Beyin Macerası Motifleri	290
2.2.7.Necip Bey Hikâyesi.....	290
2.2.7.1.Necip Bey Hikâyesi Epizotları.....	295
2.2.7.2.Necip Bey Hikâyesi Motifleri	295
2.2.7.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	295
2.2.8.Sevdakâr Hikâyesi.....	296
2.2.8.1.Sevdakâr Hikâyesi Epizotları	306
2.2.8.2.Sevdakâr Hikâyesi Motifleri	306
2.2.8.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	307
2.2.9.Zülaşah Oğlu İbrahim ile Ehmet Şah	307
2.2.9.1.Zülaşah Oğlu İbrahim ile Ehmet Şah Epizotları.....	324
2.2.9.2.Zülaşah Oğlu İbrahim ile Ehmet Şah Motifleri.....	325
2.2.9.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	325
2.2.10.Zaloğlu Rüsdem	326
2.2.10.1.Zaloğlu Rüstem Epizotları	340
2.2.10.2.Zaloğlu Rüstem Motifleri.....	340
2.2.10.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler	341
SONUÇ	343
SÖZLÜK	344
KAYNAKÇA	352
ÖZGEÇMİŞ	353

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Transkripsiyon Alfabesi

Tablo 2: Özel Sesler

GİRİŞ

Arpaçay Köylerinden Derlemeler, adlı eserde pek çok halk anlatısı mevcuttur. Bu tez çalışmasında halktan derlenen bu anlatılardan yalnızca masallar ve halk hikâyeleri ele alınacak, epizot özetleri verilecek ve motif incelemeleri yapılacaktır. Motifler Sitit Thompson'un geliştirdiği "Motif Index Of Folk Literature (Halk Edebiyatının Motif İndeksi)" adlı çalışmasındaki sıralamaya göre düzenlenmiştir.

Metinlerin muhtelif yerlerinde yer alan "....." şeklindeki işaretler anlatıcının hatırlayamadığı yerleri belirtmek için kullanılmıştır.

Ele alınan hikâye ve masal metinlerinin neşrinde transkripsiyon sistemi esas alınmıştır. Metinlerde bulunan bu harfler tablo şeklinde verilmiştir. Ayrıca metinlerde Azeri Türkçesi ağızlarında ve onun uzantısı olan Doğu Anadolu ağızlarında sıkça karşılaşılan "e, h" seslerinin de aşağıda tablonun alt kısmında verdik.

Â	â	آ, ا
Ĥ	ĥ	خ
Ĝ	ĝ	غ
Y, Î	Y, î	ي
V, Û	V, û	و
Ñ	ñ	ك

Tablo 1:Transkripsiyon Alfabesi

È	é	Kapalı e (e/i değişimi)
Ĥ	ĥ	Nefesli h (y sesi taşır)

Tablo 2: Özel Sesler

Bu bölümde tez çalışmamın ana kaynağı olan “Arpaçay Köylerinden Derlemeler” adlı eser ve “Motif index Of Folk Literature” hakkında kısaca bilgi verilecektir. Masal ve hikâyeler üzerinde incelemeleri ise sonraki bölümlerde ele alacağız.

ARPAÇAY KÖYLERİNDEN DERLEMELER ÜZERİNE

“Arpaçay köylerinden derlenen masalların ve halk hikâyelerinin motif incelemesi” çalışmamızın ana kaynağını “Arpaçay Köylerinden Derlemeler” adlı eser oluşturmaktadır.

Türkiye- SSCB sınırında yapılacak baraj dolayısıyla sular altında kalacak olan Kars’ın Arpaçay ilçesine bağlı 22 köyde yaşayan halk dağılmadan ve köyleri tahrip olmadan bölge ve halkın uygarlık yapıtlarının, dillerinin, sanat ürünlerinin, geleneklerinin, tarihinin, coğrafyasının, folklorunun, tarım ve hayvancılığının yazı ve fotoğraflarla saptanması için başlatılan çalışmaların bir meyvesidir.

Eser Prof. Dr. Selâhaddin Olcay yönetiminde Büyük Aküzüm, Küçük Aküzüm, Yılanlı, Kineği ve Aslanhana köylerinden derlenmiştir. Derlemeyi o yıllarda Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Halk Edebiyatı asistanı olan Dr. Ensar Aslan yapar. İnceleme işini ise yine aynı bölüm asistanlarından Dr. Ahmet Bican Ercilasun yapmıştır. Derlemede pek çok halk hikâyesi, masal, türkü, bilmece, mani, evlenme ve düğün adetleri örnekleri bulunmaktadır.

MOTİF VE HALK EDEBİYATI MOTİF İNDEKSİ (MOTİF INDEX OF FOLK LİTERATURE) ÜZERİNE

Motif kavramı, dilimizde resim, nakış, mimari gibi birbirinden farklı pek çok alanda kullanılmaktadır. Halk anlatıları üzerine çalışan bilim insanları ise motifi tanımlarken onun iki özelliğini vurgularlar. Birincisi anlatımda geleneksel bir oluşum göstermesi, ikincisi de anlatımın en küçük unsuru olmasıdır. (Aslan, 2011:321) “Motif Index Of Folk Literature” adlı altı ciltlik çalışmanın sahibi olan Stith Thompson ise motifi “Hikâye etmenin en küçük unsuru” olarak tanımlar.

Stith Thompson’a göre motif gelenekte sürekli bir varoluş gücüne sahip olmalıdır. Halk anlatısında motifin bu güce sahip olabilmesi için de olağanüstülüklerin olması gerekir. Bu olağanüstülük, kahramanda, olayda, zamanda, mekânda kısacası nesirdeki her türlü olayda karşımıza çıkabilir. (Alptekin, 2016:295)

Stith Thompson, “Motif Index Of Folk Literature” adlı altı ciltlik çalışmasını Antti

Aarne'nin yaptığı masal tipleri katalogunu geliştirerek ortaya koymuştur. Bu çalışma Antti Aarne'nin çalışmasında olduğu gibi sadece masalları değil bütün halk anlatılarını kapsar. Günümüzde de halk edebiyatı araştırmalarının vazgeçilmez kaynaklarından biri olarak karşımıza çıkar. Stith Thompson, Motif Index Of Folk Literature'in ilk beş cildinde dünya anlatılarında tespit ettiği motifleri alfabetik olarak sıralamış, altıncı ciltte ise konu ve kavramların dizinini vermiştir. (Oğuz, (Ed.), 2014: 75-77)

Stith Thompson, ilk önce motifleri sınıflandırırken her harfe bir konu tekabül edecek şekilde A'dan başlayarak Z'ye kadar gruplandırır. Daha sonra harflerle ifade edilen her grup kendi içinde yeniden guruplara ayrılarak numaralandırılır. Örneğin, D. Büyü (sihir) başlığı altında şu maddeler yer almaktadır:

- D0-D99. Şekil değiştirmeler
- D100-D199. İnsanın hayvana dönüşmesi
- D200-D299. İnsanın nesneye dönüşmesi
- D300-D399. Hayvanın insana dönüşmesi
- D400-D499. Değişmenin diğer şekilleri
- D500-D599. Değişmenin araçları
- D600-D699. Çeşitli değişim olayları
- D700-D799. Sihir bozma...

Bu genel kategorilerde kendi altlarında yer alan daha özel kategorilere ayrılırlar. (Bekki, 2007)

Stith Thompson, halk anlatılarını aşağıdaki 23 ana başlık altında tasnif etmiştir.

A -MİTOLOJİK MOTİFLER

B -HAYVANLAR

C -YASAK

D -SİHİR

E -ÖLÜM

F -HARİKULADELİKLER

G -DEVLER

H -İMTİHANLAR (OLAĞANÜSTÜLÜKLER)

J -AKILLILAR VE APTALLAR

K –ALDATMALAR

L –KADERİN TERS DÖNMESİ

M –GELECEĞİN TAYİNİ

N –ŞANS VE KADER

P -CEMİYET

Q -MÜKÂFATLAR VE CEZALAR

R -ESİRLER VE KAÇAKLAR

S -ANORMAL ZULÜMLER

T -EVLİLİK

U -HAYATIN TABİATI

V -DİN

W -KARAKTER ÖZELLİKLERİ

X -MİZAH

Z -ÇEŞİTLİ MOTİF GURUPLARI

Bizde incelediğimiz hikâye ve masalların Stith Thompson'un Motif Index Of Folk Literature'de kullandığı metoda göre tasnifini yapacağız.

BÖLÜM I

1.1. MASAL

Arpaçay köylerinden derlenmiş olan masalların motif incelemesine geçmeden önce masal ile ilgili kısaca bilgi vermemiz yerinde olacaktır. Sözlü kültür ürünlerinin en önemlilerinden olan masal ile ilgili pek çok araştırmacı çeşitli tanımlamalar yapmıştır. Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılan masallar, kişileri hayvanlar ve olağanüstü yaratıklar olan, kendine özgü kavramları ve anlatım diliyle olağan ve olağanüstü olayları anlatan, zaman ve mekânı belli olmayan, eğitici nitelikli geleneksel ve kolektif karakter taşıyan anlatı türleridir. Kısa ve yoğun anlatılardır. Bu sayede dinleyiciyi sıkmaz.

Masallar yaşanılan dünyadan farklı bir dünya yaratır. İyiliğin kazandığı, kötülüğün kaybettiği, insanların mutlu olduğu bu dünya insanlara umut verir.

Masal deyince akla ilk gelen çocuklar olur. Zira çocukluğunda bir masal karakterinin peşine takılarak masalın o büyülü dünyasında kaybolmayan yok gibidir. Oysa masallar sadece çocukların eğlenmesi ve onların eğitilmesi amacıyla ortaya koyulan bir halk edebiyatı ürünü değildir. Öyle masallarımız vardır ki iç içeliğinden dolayı çocukların onları anlamaları pek de kolay olmayacaktır. (Sakaoğlu, 1999:2) Masallar, hayalî görüşlerinin yanında, ince bir mantığı ve derin halk felsefesini telkin ederler. Destan ve halk hikâyeleri gibi ulusların gerçek kültür hazineleridir. Çağdaş kültür, dil ve edebiyatta kullanılmayan birçok kavram, terim, töre ve geleneksel söyleyişleri masallarda bulabiliriz. Özellikle töre ve gelenekler masalların mantık ve felsefesinin dayandığı temel yasalardır. Bu sebepten dolayı da bize eski toplumların yaşayışları, düşünceleri ve inanışlarıyla ilgili pek çok bilgiyi aktarırlar. (Aslan, 2011: 318)

Masallar genellikle uzun kış gecelerinde çocukları eğlendirmek veya imece usulü yapılan işlerde zamanın daha hızlı geçmesini sağlamak amacıyla bir anlatıcı tarafından anlatılır. Bu masal anlatıcıları genel olarak tatlı dilliliği ile tanınan kişilerdir. Bunlar toplum içerisinde konuşmaktan katiyen sıkılmazlar. Dinleyiciyi büyüler ve kendilerine çekerler. Zaten bu özelliği üzerinde toplayamayan masalcılar, masallarını anlatırken zorluk çekerler. Gereken ilgiyi toplayamazlar ve anlattıkları masal kupkuru ortada kalır (Arslan,1998: 47).

1.2. ARPAÇAY KÖYLERİNDEN DERLENEN MASALLAR

1-Cihanşah Hikâyesi	21-Yahudi
2-Avcı Ahmet Hikâyesi	22-Ahıl ile Devlet
3-Zümrütanka Kuşu	23-Yeddi Ğardaşlar
4-Pir Ahmet Hikâyesi	24-Tepegöz
5-Haso Hoca Hikâyesi	25-Devlet Kuşu
6-Şahoğlu Şah Abbas (1)	26-Ğarı Goca
7- Şahoğlu Şah Abbas Hikâyesi (2)	27-Deli Kardeş ile Akıllı Kardeş
8-Masal (1)	28-Üç Amca Oğlu
9- Masal (2)	29-Şıp Şıp Hikâyesi
10-Altın Kenkilli OĞlan	30-Tohmah
11-Padişahın Üç OĞlu (1)	31-Üç Yalan
12- Padişahın Üç OĞlu (2)	32-Ğıratın Hikâyesi
13-Keçel	33-Var mı Comartıdı, Er mi?
14-TafdıĞın Hikâyesi	34-Yılan
15-Üç Yumurta	35-Ğıllıca
16-Tembel Ehmet Hekâyesi	36-Mehemmet Hikâyesi
17-Dünya Güzeli	37-Şahmaran Hikâyesi
18-BızdaĞ	38-Salmani Farisinin Hikâyesi
19-Kösa Hikâyesi	39-Bir Saati Min Saat Eten Va
20-Narınca AĞaçla Turuncu AĞaç	

1.2.1. Cihanşah Hikâyesi

Vahdın birinde bir padişah varıdı. Padişahın üç tene oğlu varıdı. Ehmet, Hümbet, Cihanşah. Çocukları oğuyur. Mehtebini bitirdiğden sora birgün padişah dedi ki vezir, uşahları evlendireh. Mehemmet yirmi yirmi beş yaşına geldi, Ehmet yirmi yaşına geldi. Cihanşah da yen on beş yaşını doldurur. Hay hay dedi, sen bilirsen. Nasıl evlendirecih? Dedi şeherin gızdarını toplayınan, sarayın altınnan geçsin. Almayı kime vursalar o gızdarı alginen oğullarına. Emir verdi padişah. Şeherin gızdarı toplandı. Şimdi en figara, bir danıyı aldı, danıyı satdı, getdi, gızını bezediki padişahın oğlu Allah vere, benim gızımı ala. Benim gızım padişaha gelin ola. Gızdar geldi, keşdi. Beyüğ oğlu vezirin gızına vurdu almayı, ortancıl oğlu da vekilin gızına vurdu. Diyeri yandı getdi. Piyango oraya çıhıdı. Cihanşah vurmadı. Gızdar getdiğden sora padişah sordu, vezir, Cihanşah niye vurmadı, bu gızdarı beğenmedi? Dedi Cihanşah'ın yaşı uşahdı. Belke de ğardaşdarnın düğünü bitsin, onnan sora bir tenesini de Cihanşah alabilir. Vezirin gızınan, vekilin gızını padişah oğullarına nişannandı. Haber gönderdi Cihanşah'a ki onu da nişannıyacam, söylesin. Cihanşah can sıhıntısınnan beşe bir şeherin kenarına doğru çıhım, bir gezinti yapım. Babam meni indiden eile illeh evlendirecem deyif durur. Cihanşah şeherin kenarına çıhıdı. Bahdı ki bir seda geldi. Ey Cihanşah, baban seni evlendirir, sen niye evlenmirsen? O yana bahdı, bu yana bahdı, heç bişey yoğ. Durdu ey sende evlen dedi. Ne zaman ki dedi, evlenmeñ niyetin keçerse baban sennen ne isderse bah bu ğara daşın dibine gel, burdan al götü. Senin muradın bu ğara daşın dibindedi dedi. Bişey yoğ ğara daşın dibinde dedi. Sede gelib, hağğına heyirrisi dedi. Belke benim yadımda burda... Bunun inşallah heyir ola. Cihanşah vurdu ğafasına döndü. Geriye döndü geldi. Ne gördü ki ne deye babasına. Vezire dedi vezir, Cihanşah hiş dillenmir, hele buna bi teybir et. Değinen oğlum. Sen oğullarını sesde. Denen oğlum, sizi ben evlendirdim. Sizin men gelinnerimnen, herenizden, gelinnermin her birisinnen bir ğat don kömleğ isderem, dikili. Hele hahah Cihanşah nerden getirir. Sesdedi oğullarını padişah, dedi oğul, sizi nişannadım. Cihanşah'ı nişannamadım. Cihanşah belke bennen habarsız nişannanıb ona deyeceğim yoğ. Her üçünüzünde ğarısınnan bir ğat don kömleğ isderem gendim için, tikili. Bahım hangisinin elinin işi eyidir. Peki dedi, oğulları döndü getdi. E gitdi ne var? Vezirin gızı, öteki de vekilin gızı, Cihanşah ne yapsın? Bular gitdiler. Vezirin gızı don kömleğ aldı padişaa, bir ğat vekilin gızı aldı, bunnar makinede filan tiñmeğe başdadı. O zaman ede tikirdiler. Makine o vaht ne arasın? Cihanşah getdi ğaradaşın dibine. Dedi babam bir ğat don kömleğ isdiyir sennen, tikili. Peki dedi, sabahnan gel götür. Acaba bu yalan mı, doğru mu? Olacah mı, olmayacah mı? Geri döndü. Geçe yatdı. Sabahnan ğahdı getdi ki ipeñ mendilin arasında bir ğat don

kömleğ daşın üzerinde. Aldı geldi. Götüdü, babasının önüne göydu. Babası don kömleğleri aşdılar. Bahdı ki ele bir tikilib. Heş deyirsen bu don kömleğın üsdünne el değmemiş. Ama ötekiler bellidi ki bu elde tikilmiş. Bunu çoh beğendi. Vezir, dedi ne var? Don kömleğler geldi. Cihanşah'ın don kömleği de bu. Vezirnen bahır tabi. İkinci dedi teybir, bu gelinneri görmeh lazımdı. Dedi ne var? Sen emir verginen oğullarına, gelinner geleceğ, benim evimde, gelinnerimi göreceç. Padişah sesdedi oğullarını, oğlum dedi, gelinnerimi ben göreceç, üçünü de, gelinnerin üçünü de davat edecem, gendi evime geleceğler, evimde gelinnerimi göreceç dedi. Peki dedi, çıhdılar dışarı. Cihanşah getdi ğaradaşın dibine, dedi babam gelinnerini davet edir, üçünü de görmeğ isdiyir. Sen dedi, get odanda bulun, yarın gün çalar çalmaz ben ordayam. Peki dedi, Cahanşah ğeri döndü geldi. Odasında yatdı. Sabahnan gün çalmışdı, bahdı bir cit beşe bişey penceriye gondu. Pencereden geçdi, içeriye getdi odaya. Odada elbisesini soyundu. Bir güzel gız geldi ki bu Cihanşah'ın yanına ki emsalı bu dünyada yoğdur. Gözellihde emsalı yoğdur. Hemen sordu, Cihanşah'dan gelinner neriye toplanır, yanı hariya toplanır? Dedi babamın odasına. O zamanın vasaiti faytonudu, fayton getirdiler. Kicciğ gelin faytona binib getdi babasının odasına. Vezirin gızı, vekilin gızı da geldi. O vaht sofrı geldi, yemeğ yediler. Şimdi olur ya, ğaşığdan tökülür pirinç felan. Bunun yanında bir göğërçin var. Kicciğ gelinin, Cihanşah'ın nişannısının ğaşığınnan düşen pirinci bu ğaldırır. Ama ötekilerin önnerine tökülen yer be yer durur. Padişahın ğarısı, gelinneri yemeği... Cihanşah'ın ğarısını çoh beğendiler. Onan sora padişah geldi, sofrı toplandıhdan sora. Gelinneri ğahdı ayağa. Şimdi gör ki kicciğ ne tertiple geçsin padişahın ayana bir deyeğ. Kicciğ gelin bir edeb erkannan ğedip padişahın elini... Daha padişahın ömründe gördüğü yoğ. Peki, ötekiler de gördü, padişah getdi. Herkeş ğahdı yerine. Bu geldi faytonnan Cihanşah'ın odasına. Cihanşah da geldi. Cihanşah'a dedi ben ğedirem, baban ne dileğ dilerse gelersen daşın önüne. İçeriye girdi, ğene göğërçin oldu, uşdu gitdi ğara daşın dibine. Padişah dedi vezir ğızının hazırriğına bah, düğüne başdıyacam. Sırayla gelinnerimi getirecem. Peke. O da beni kimi yoğ deil a. Hemen getdi, her ne lüzüm varsa aldı getirdi, düğüne başdadılar. Böyüh gelinin düğünnü yaptı, ertesi gün ikinci yaptı. Sıra geldi üçüncüye. Dedi babam düğünnü yapacağdır. ğara daşın dibine getdi Cahanşah. Dedi baban düğünnü yapacağ? Yarın gelecem dedi. Yapacağ yapsın dedi. Gelende dedi, saña iki tene söz söyliyecem. Yarın oldu, sabağ oldu, sabağnan Cahanşah odada otururdu. Bahdı göğërçin geldi, gondu pencireye. Pencereden girdi içeriye. Getdi içeri odada soyundu. Göğërçin elbisesini gizletdi. Gız elbisesiyle meydan çıhdı. Şindi Cihanşah ğafasına ne göydu? Cihanşah ğafasına koydu ki ayvah ben yapım ki beyle her zamanbu göğërçin elbisesinde mi olacağ? İnsan elbisesinde dolansın. Padişaha heber verdiler, kicciğ gelinin düğünnü yap. Gelmiş mi? gelmiş. Padişah

düğün hazırlığına baħdı. Düğünü yapmağa başadı. Paytonnar geldi, bunun düğünü yaptı, götürdüler. Getdiler, bir oğıya goydular. Cahaňřah'ın yanına salanda Cahaňřah, yanna girmeden evel oğıyı aradı. Aradı, göğerçin elbisesini buldu götürdü gizdetdi. ğız içeri girdi, getdi baħdı, elbise yoħ. Dedi Cahaňřah. Dedi ne var? Sana iki... deyeceħ sözümün yeri geldi. Sen benim elbisemi neye gizdetdin? şimdi ki benim elbisemi gizdetdin, ben elbisiyi bulacam dedi. Ben dedi, sana gendi babamın yanında nikah olacam dedi. şimdi senin babanın yanında nikah olacağıdım, sen ki benim elbisemi gizdetdin, indi benim babamın nikah olacam sana. Elbiseyi de duvarın altını eřip, duvarın altına goymuşdu, önüne daşdarı, üsdü torpaħ Eřdi, duvarın altınnan elbiseye çıhartdı, geýindi, uřdu gonda... üzerine. Cahaňřah dedi, peşime gellersense İsmi Bilor dağınnan geçersen, Ğaf memleketine gellersen, İsmi Bilor dağını geçecehsen, Ğaf memleketine gellersen ki hürüler memleketidi. ğız kimiymiş? Hürü ğızı. Periler padişahının ğızıymış. Uřdu getdi. Gelin getdi, padişaha ģaber verdiler. Hürüler padişahının ğızıymış, senin kicciħ gelinin. Cahaňřah'dan, inat etdi getdi. Padiřah ne ola dedi, bir tenesini bular alırıħ dedi, ğız mı yoħdu? Gelelim Cahaňřah'a. Cahaňřah dedi ki elime hasa alaram, ayağıma demir çarıħ geýerem. Hürüler padişahının ğızının peşicek geýerim. Cahaňřah eline bir çubuğ alıp yola tüşdü. Bir vaħıt yol getdi. Getdi bir şehere çıħdı. Ama şeherin önünnen su gelir. Bir yol bulabilirm ki keçe. İsdedi ki soyuna geçe. O taraftan sesdendi ki gardaş dedi, geşme, sounma, bu sudan geçebilmezsen, çoħ derindi, yolu yoħdu bu suyun. Hafdada iki defa bu su kesilir. Yarın günüdü, bu su kesileceħ, o vaħıt geýer gellersen. Gece suyun başında galdı, sabahlayın gaħdı ki su kesilib. Geřdi, şeheriniçersine yetdi. Getdi bir geýfede soruşdu bu su neden kesilir? Dedi, bu şeherin ahalısı o ğadar balığ avladılar ki bu suda balığ goymadılar. Balıħlar Allah tarafınnanşıkayet etdi ki ya rebbi bizi o ğadar avlıyırlar. Ne geçemiz var, ne günüzümüz var. İrahat durabilmiriħ, bizi çoħ avlıyırlar. Heř değilse bize bir gün tayin etginen. Aynı günnerde sada avlasınnar bizi. Allah tâlâ iki gün tayin etdi. Bu iki gün üzerinde bu su guruyur. Herkeř dedi, at çoħ gölden..... balıħ yaħalıyır gelir. Su gene devamlı ahır. Cumaynan bazar ertesi günüdür. Cahaňřah geýfede galdı. Sabahnan baħdı ki bir dellal bağırır. Bir ğat elbise alıp, bin tene ğızıl alıp, bir gece gözeli sarıp, bir saatdığ iş göreceğ adam kim var? Cahaňřah dedi ki bundan ğolay ne var daha, men yaparam dedi. Dellal dedi gel. Cahaňřah'ı götdü yanna, ağanın. Cahaňřah'a dedi yaparsan mı sen bir saatdığ iş? Yaparam dedi. Gönderdi hamama, bir gat elbise verdiler, götürdü, bir oğıya goydular. Aħřam oldu, bi tene güzel ğadın getdiler, Cahaňřah'ın yanına saldılar. Gece Cahaňřan orda zevđ safasında bulundu. Sabahnan ğaldırdı bunu gene götdüler hamama. Hamamnan getirdiler, üç tene at hazıradılar. Birisine ađa mindi, birisine nöker mindi, birisine de Cahaňřah'ı mindirdiler. Biz dedi hariya idirseħsen de onnan

geleceksen. Orda bir saat göreceğışin var. Olur dedi. Cihanşah get hele get, aħşama ğadar yol ğetdiler. Aħşama iki bucuħ saat varıdı, baħdılar, Cihanşah baħdı ki ğödüler, üsgeğ uçurum bir ğayanın altına çıħartdılar. Atdan endiler. Atın birini vurdu ğebertdiler. Ğebertdiler, ğarnını yırtdılar. Cihanşah'a dediler, sen bu elbiseyi ver bana. Al abu esgi elbiseyi ğiy, bu atın ğarnında on degge yatğinen, bir yarım saat yat, yuħunda ne ğörsen çıħ söyle. Aha senin ğöreceğ işin budu. Cihanşah soyundu, elbiseyi verdi orıya. Altınnar da cebinde, tesim etdi onnara. Esgi elbiseyi ğeyindi, ğirdi atın ğarrının içersine, deriyi ğetdiler tiħdiler. Cihanşah dedi ne var, bunun içinde, yarım saatda adamın yuħusu ğeler mi, burda yata? Bular ğetdi ğizdendiler. Ağa da, nöker de. Ğuvetdi ğuzgunnar varımış o zaman. İndi de ğuzgun var. O zamanın ğuzgunnarın birisi bir davar yeħeliħ. Üş dört dene ğuzgun endi bunun üsdüne. Dimciħledi dimciħledi... aldı ğetdiler. Cahansah'ı ğötürdüler Cihanşah ğetdi. Cahansah bir de baħdı ki, bunu endirdiler aşşağıya. Endi, ğuzgunnar döydü döydü ciynahladı, deriyi atın ğarnınan patdatdılar. Cihanşah çıħdı dışarı. Çıħdı ki bu adamnar aşşağıda ğuş gibi ğörükür. O ğadar üsgeħliğe çıħdı. Hay Allah bunnarın evini yıħsın. Men burdan nerden enecem? Cihanşah'a dediler ki sen orda bulunan parlaħ daşlardan tøk aşşağıya, oranın yolunu ğösdereğ en ğel. O ğayanın dağın üsdünde lel cevher daşdarı varımış. Cihanşah yığdı, buların bir atın yükü dolana ğeder parlaħ dař döħdü aşşağıya. Topladı töħdü, topladı töħdü. Bular üħlerini dutdular, atın birinin üzerine aşırdılar. Birini ağa mindi, nökeri de atın yedeğine aldı ğetdiler. Bunnar yol nerden ğöstereceħ, orda yol ne arasın? Bu ğaldı burda. Cihanşah o yana ğetdi, bu yana ğetdi inkân yoħ bir yer bulsun. Vallaha dedi, ben aj ğalacam, yorğun tüşecem, burda yıħılam, ğuzgunnar meni de yeceħ. Ama baħdı burda ele çoħ insan ğafası var, insan sümüğü var, dedi bu köpeğ oğulları, hařa burdan, bu köpeğ oğulları bu şekil yapıp ğuzguna yeďireller. Meni de ğuzgun yemeħdense özümü bu ğayadan atıb ölmeħ dedi onnan eyidi. Allah saħlar saħlar; saħlamadı, öler keğer ğederem. Aradı baħdı ki bir yerde bir seki var. Olar yüz meťre üsgeħliğinde. Dedi özümü Allahı çağırıp atacam bu sekiye. Sekiden de aşşağı ataram. Allahı çağırdı, özünü atdı sekiye. Sekide bişey olmadı. Birez aħlı ğidendise, aħlı başına ğeldi, birez dinceldi, oturdu; bir daha ğendisini atdı. İkinci atmada endi yere. Bir saat ğadar da orda bayğın ğaldı. Cihanşah burda bayğın ğaldıħdan sora ayıldı, aħlı başına ğeldi. Ğeldi, şimdi, ben ne tarafa ğedim? Baħdı ki bir yol ğedir, sol tarafa. Dedi bu yolu alıp ğedecem. şehere çıħaram. Yolnan ğetdi ğetdi, az ğetdi çoħ ğetdi, dere tepe düz ğetdi... ğece, bir ğünüz ğetdi, bir çuvaldız boyu yol ğetdi. Ğetdi bir bağa çıħdı. Baħdı bağın içinde bir saray var. Sarayın önüne ğetdi ki iħdiyar bir adam oturur. Salam, aleyküm salam dedi. Eý oğul dedi, sen hara bura hara? Ben insanın burda ne işi var? Sen nerden ğeldin, ğar-dan ğeldin ğarıya idirsen? Cahansah başınnan ğeçeni buna annattı. Annadanda

dedi hürüler padişahının gızının bana geldi, donunu gizdetdim, bennen inat etdi, getdi. Onun yerini, yolunu, yurdunu bimez misen, maña örgedesin? Sen dedi, burda bir sene galacaşan. O gızdar üş bacıdı dedi. Senede bir defa buriya gelir. Burda havız var, onların havızı, gelir, yağanır, gidiller. Olar gelecehler. Cahanşah altı ay galdı burda. İhdiyar geldi, dil bilirdi, yarın dedi, bular gelecek. Be ne yapah? Dedi sen indi gedeh gapıyı gösderim. Sen içeri girersen. Orda onların soyunacağ yerleri var. Ğarabatın altına girersen, görünmiyeceh şekilde. Olar gelip elbisesini, paltarını soyunacağ, Ğarabatın üsdüne goyacağ. Sevdiğin gızı bellersen, onun paltarını, nerdeyse kömleğini getirersen, can kömleğidi. Her neye yemin etse vermezsen. Verdinse getdin. Peki dedi. Cahanşah, gapıyı aşdı ihdiyar, getdi ihdiyar dedi ki senin nişannın bağ bu Ğarabatın üsde soyunacağ. Girdi o Ğarabatın altına. Bağdı ki Cihanşah, üş tene göverçin geldi, bacıya gındu. Bacıya gındu, içeri boylandılar, dışarı boylandılar. Beyüh gız dedi ki, burda ben insan gohusu gelir. Kiccih gız dedi, burda ben insanın ne işi var, buriya hardan geleceh. Ortancıl gız dedi ki, sen insanoğlunun eline düşdüğüne gohuyu unudufsan dedi, gohudan annamırsan. Ortancıl gız dedi ki, canım dedi, insanoğlu hağgaten de buriya gelmez. Eneğ aşşağı hele bağah. Bacadan indiler aşşağı. Herkeş Ğaravatının üsdüne. O yana bağdılar, bu yana bağdılar kimse yoğ, soyundular. Havıza endiler, yağandılar, çimdiler. Gızdar geşindi, bu elini uzatdı, gendi nişannısının don köyneğini getdi, çeğdi aldı. Bunnar çığdılar, böyüh gızdar kömleğlerini geşindiler. Kiccih gız elni atdı, köyneğ yoğ. Gız benim kömleğimi çaldılar. Beyih gız dedi, demedim mi burda ben insan var? Ben insanoğlu var burda. Kömleğini senin o çaldı. Bunnar acele geşindi. Göğerçin donunu da geşdiler, çığdalar bacıya. Ğaldı Cihanşah'ın nişannısı. Eş insanoğlu dedi, bunnan ikinci defadı, insanoğlunun eline düşürem. Allah'ını sever sen, kimsense benim köyneğimi ver, çılpah Ğalmıyım, geneben saña. Men insanoğluna teslim olmağa alışdım dedi. Benim de Ğsderim böyledi. Fağat her insanoğlu buriya gelemmez. Allah'ını seversen Cahanşah sensense çığ ginen. Kömleğimi ver geşim. Cahanşah çığdı meydana. Dedi eş Cahanşah, köyneğimi ver geşim, geçeh bizim melmekete. Cahanşah, gız çoğ yalvardı, verdi köyneğ. Köyneğ verdiğden sora bu geşdi, elbisesini geşindi. Bacıları da getdi, kiccih gız dedi, düşdü insanoğlunun eline. Kömleğ geşindi, dedi, Cihanşah, illah ki ben sana teslim babamın yanında olacam. Söz verdim sana. Geler beni bularsan. Hürüler padişahının gızı getdi, Cihanşah Ğaldı ihdiyarın yanında. İhdiyar dedi ki Cihanşah, ben saña demedim mi her ne Ğadar yalvarırsa yalvarsın kömleğ verme. Kömleğ aldı getdi. Be ihdiyar baba, bu ne zaman geleceh? Bir sene galacan, gelen sene bugünkü günde geleceh dedi. Bir sene bana arğadaş olacan. Eğher ki o gelmedise seni bağalım bişeyle gönderriğ dedi. Senen tamam oldu gızdarın vağdı geldi. Böyüh gızdar geldi, kiccih gız gelmedi. Cahanşah Ğaldı naçar. Ne yapah dedi

İhdiyar baba? Dedi şimdi senede bir defa güşdar burıya toplanır. Umum dünyanın güşdarı gelir, burıya toplanır. Ben o güşdara yem tökürem. Eğer o melmeketi güşdarın içinde bilen olusa seni gönderecem, bilen olmasa ne yapalım? İki ay daha galdı. İk ay sora güşdar geldiler. İhdiyar düşdü güşdarın içersine. Sordu dedi, kim galdı, kim galmadı? Ğalan var mı geride? Kimisi dedi var, kimisi dedi yoħdu. Dedi yaşdı güşdardan soruram dedi, ya yaşdı, ya yaşsız, geşdi, havada uçan dedi, bunu biler. İsmi Bilor dağını bilen var mı? Heş görmediħ dediler. Kaf melmeketini de bilen var mı? Dədiler heç bilmiriħ. Nese, be geride heç Ğalan güş olmadı mı? Dədiler bir güş var, beş yüz elli yaşındadır, zümrüt. Yoruldu, geride galmış. çoħ uzaħda mıgalmış? Yoħ yaħındı. Endi, birez irahatdanıf geleceħ. Peki Cahanşah dedi, bekle o biler. Aradan beş on dağga geşdi. Bir de baħdılar ki güş geldi, Ğendi kenara, soluħlanır. Dedi, güşdan sordu, zümrüt dedi, İsmi Bilor dağı, gaf melmeketi biliysen mi? Dedi bilmenem dedi. Gaç yaşındasan? Beş yüz elli yaşında. Heç mi bilmirsen, sen nerde doğdun, harda doğdun? Dedi, ben bir yerde doğdum. Anan, biz üç balaydıħ. Üş bala çıħartdı, bir Ğayanın başında, bir çalının dibinde. Anam geťdi, üş gün gelmedi. Biz üş gün aj galdıħ. Yemin etdiħ gi anamın getdiği nafağayı yemeciħ. Anam geldi, üş gün sora. Beş nafağa getdi. Biz küsdüħ, yemediħ. Anam dedi, oğlum, niye yemirsiniz? Men üş gün keve geťmemişdim, meni dedi, periler padişahının candarmaları tutdu götdüler. Padişah isdedi meni öldüre. Men yalvar yaħar eledim ki üş tene körpe balam var. Olara nafağaya gelmişdim ben, bular yaħaladılar. Mehremetdi padişahıdı, meni elden goydu. Demek ki, bunu beħe bilirem ki perler padişahının melmeketi bizim yuvamıza yaħındı ki benim anam olara yaħalanmışdı. Biliysen mi yuvanı? Nası bilmem, adam evini bilmez mi dedi, bilirem dedi. Sen dedi, bu adamı o yuvaya Ğadar götürebilirsen mi? Men de dedi boş gelip çıħabilmirem. Men bu adamı nerden götürüm? Meni gereħ dedi, besdiyesen. Neynen besdiyeciħ? Ğırħ gün mana dedi Ğuyruħ yeđireceħsen. Ğırħ gün bu Ğuşa, zümrütü eyledi yanında İhdiyar, Ğırħ gün buna Ğuyruħ yeğirdi. Yeđiđi Ğadar, geće günüz. Ğırħ bir deýende otuz tene tuluħ su, otuz da Ğuyruħ dedi. Benim arħama goy. Bu adam da bineceħ. Eger geğeremse götürecem. geğemesem, meni Ğırħ gün daha besdeyecen. Ğırħ tuluħ su, Ğırħ Ğuyruħ, zümrütün beħine goydu Cahanşah da mindi zümrütün üsdüne. Zümrüt havalandı. Alıgopdar kimi diħ Ğaħdı. Ođđadar Ğaħdı ki sordu, Cihanşah dedi, dünya ne türlü görükür? Dedi dünya bir Ğal bir şekilindedir. Birez Ğene Ğaħdı. Dünya ne şekil görükür? Dedi dünya üzünü su aldı. Dedi geğemedim dedi. Endi, aşşaağıya, İhdiyarın yanına. İhdiyar dedi, meni Ğırħ gün daha besdeyecen geğemedim. İhdiyar Ğırħ gün daha bu Ğuşu besdedi. Ğırħ birinci günü Ğene Ğırħ tuluħ su, Ğırħ tene Ğuyruħ, zümrüt Ğuşunun dalına üħledi. Cahanşah da bindi. Zümrüt Ğaħdı. Sordu, dünya ne şekildedı? Dedi dünya bir Ğalbur şekilde toplandı. Ğene Ğaħdı. Sordu dünya ne şekildedı? Dedi dünya

üzünü su aldı, bir ufağ bişey oldu. Dur dedi, gağ deyende guyuğ atarsan, guğ deyende su atarsan ağzıma. Davam etti yola. Ama dedi Cahanşah, İsmi Bilor dağı Allah ede geçiye tüşes, günüze tüşşeh bizi yahacağdı, sıcağdan. Devam etti zümrüt, gağ deyende guyuğ, guğ deyende su, iki gün, bir evde yol getdi. İsmi Bilor dağı geçe geşdi, evle zamanıydı, anası buları çıkartdığı yuvanın dibinde. Çalının dibinde etti. Eñdi, dedi Cihanşah, bağ bu çalının dibinde, bu çuhurru yerde anam bizi üş bala çıkartdı. Anası bu taraftan geldi dedi. Anam dedi, perler gızdarına bu tarafta yaħalanmışdı. Cahanşah devam etti yola, zümrüt de getdi işine. Cahanşah aħşama ğadan yol getdi. Getdi bir dağın birinde bir mağarıya irasadadı. Mağarıya girdi ki bir çoğ bir dezgâhlar var. Bir tene adam da o dezgâhlarla orğaşır. Sordu dedi, bu dezgâhlar ne dedi. Dedi ben bu dezgâhların sahabıyam dedi. Bu dezgâhlar dedi, benim elimde ürüzgâr. Ürüzgârın dedi, bu dezgâhları çalışdırıram sahadında, emr olduğı zaman ürüzgârı esdirirem. Bu çarhı dönderirem hafif eser, bunu dönderirem biraz fazla eser, bunu dönderrem daha hızlı eser ki dünyayı dağdar. Benim de zanaetim budu, Allah taala beni buraya müveggel ğılmış. Gece bunun yanında ğaldı. Sabağ açıldı, üsdümüze ğayırır sabağ açılın, ğağdı yola devam etti. Aħşam, ikinci zamanıydı, getdibir çeşmenin başına çığdı. Ama ğız nöbetçiler ğoymuşdu yollara ki ben insanoğlu gelirse yırtmıyacaħsınız, sağlam olarak babamın yanna getireceħsiniz. Bir çif nöbetçi de çeşmenin başına ğoymuşdu. Cahanşah geldi, çimenin bir yerde, çeşmenin başında, bağdı, bir tene nöbetçi var. Oturdu, yaħandı, nöbetçi de buna çoğ seyr eledi. Ey insanoğlu dedi, nerden gelirsen? Ey dedi, insanoğlu memleketinnen gelirem dedi. Sen buralarda ne arıyorsan, neylen geldin? Ey Allah taalağı, getirdi, çıkartdı, dedi. İsmi nedi, adın nedi? Dedi adım Cahanşah dı. Ha, bizim arıyacağımız adam sensen dedi. Aldılar bunu jandarmalar, götürdüler padişahın yanna. Padişahım, sana bir insanoğlu getimişih. Ama Cihanşah da çoğ güzel bir şahıs idi. Periler padişahı Cahanşaha çoğ vuruldu. Eğer dedi bu, benim damatım, eñşdem olursa demeh ki ğızım gendisine layığ bir insan bulmuş. Ğızını sesdedi, insanoğlu gelmiş dedi, ğızım. Senin aradığın budu mu? Ğız beğle bağdı, budu, dedi. İndi ğız, dedi emrim budu ki düğünün yapılacağ. Cihanşah'a dedi, men sana dedim, babamın uzurunda yapılacağ. Sen dedi, benim donumu ğizdetmese idin senin babamın uzurunda yapılacağdı. Donumu ğizdetdin, beni herse getirdin, indin benim babamın uzurunda yapılacağ. Emir verdi düğün hazırlına bağdılar, düğünü yaptılar. Cihanşah bir sene ğaldı burda. Bir sene sora bir ğaş defa perilernen geçerdi, babasının ğörüşüne getdi. Bir sene ğaldı öz melmeketinde. Bir sene sora geri dönüp gelerdi. Son olarak Cahanşah padişaha söyledi ki bizi babamızın, benim de babam padişah dı, beni babamın memleketine gönder, temelli olarak. Ğızdan sordular, ğız dedi, ne oldu? İnsan eline düşdüm, insanoğlunun, ben de oldum olardan, insanoğlu... Asgererinnen bir

ğadar asger toplandı, bir ğadar cehiz, oranın cehizinnen yaptılar. Bunu keçava yaptılar gönderdiler. Geldiler, Cahanşah öz melmeketlerin bir yahın yerinde, ovada endiler, bir çeşmenin başında. Endiler, çadır ğurdu, oturdular, ğızı bir sancı tutdu, Cahanşah'ın sevgilisini. Ben öldüm öleceğim, öldüm öleceğim. Toplandılar başına, bu ölecek. Ğız ömrünü sizdere bağışdadi, ğız öldü. Deditler Cahanşah, ğızı götüreñ, sen de barabar geriye döneñ. Cahanşah dedi, yoñ. Şimdi bir çift tabut getireceñsiniz, burda bir bina yapacañsınız. Ğızı tabuda ğoyacañsınız, boş tabudu yanına ğoyacañsınız. Ben de öleceğim, bañ bu tıñdıniz evin içersinde ğalacam. Padşaha haber götdü iki tene adam. Padşah buların teñlifini ğabil etdi. Periler padişahı orda bir somye yaptı, ğızını yahadılar, aña bühdiler. İllaşladılar, o zamanın ilacıyla. Boş tabuda ğoydular, ğoca binanın içersine. Bir boş tabut da onun yanına ğoydular. Cahanşah ölerde Cahanşah'ı da orıya ğoysunnar. Her ğün Cahanşah'a yemeñ gelderdi periler padişahınnan. Yemeğini yeyip orada yaşardı. Cahanşah burda yaşamañda olsun, ğızı beñlesin. Son ğünü beñlesin Cahanşah burda. Heñyamız burda son buldu.

1.2.1.1. Cihanşah Hikâyesi Epizotları

- 1- Bir padişahın üç oğlu vardır. Mekteplerini bitirince babaları bunları evlendirmeye karar verir ve bu kararını vezirine söyler.
- 2- Büyük oğul vezirin kızını, ortanca oğul vekilin kızını vurur nişanlanırlar. Küçük oğul Cihanşah evlenmek istemez, kimseyi vurmaz fakat padişah Cihanşah'ı da evlendirmek istemektedir.
- 3- Cihanşah şehirin dışına dolaşmaya çıkar. Gaipden bir ses Cihanşahın muradının bir kara taşın dibinde olduğunu söyler.
- 4- Padişah oğullarının nişannılarından çeşitli sınavlara tabi tutar ve en çok Cihanşah'ın nişanlısını beğenir.
- 5- Cihanşah düğünleri olacağı zaman kızın güvercin donunu saklar. Bunun üzerine kız nikâhın artık kendi babasının yanında İsmi Bilor dağında Kaf memleketinde yapılmak zorunda olduğunu söyler ve gider.
- 6- Cihanşah peri kızının peşine düşer. Yolda çeşitli engellerle karşılaşır. Bir ihtiyar adama denk gelir. İhtiyar adam peri kızını bulması için ona yardım eder.
- 7- İhtiyar adam, Cihanşah'ı zümrüdü anka kuşuyla periler memleketine gönderir.
- 8- Cihanşah periler padişahının huzuruna çıkar. Peri kızıyla evlenir. Periler diyarında bir süre yaşadıktan sonra kendi diyarına gitmek ister.
- 9- Karısıyla kendi diyarına gider fakat burada peri kızı olan karısı hastalanır ölür.

10- Cihanşah burada bir bina yaptırır. Bu binaya iki tabut koydurur. Birinin içinde karısı vardır. Diğerinde kendi ölüncü koyulmak üzere koydurur.

1.2.1.2. Cihanşah Hikâyesi Motifleri

İmtihan motifleri: Padişahın oğulları elmayla kime vururlarsa o kızla evleneceklerdir.

Padişah gelinlerinden hangisinin el işi daha iyi diye onlardan birer kat don gömlek ister.

Geleceğin önceden takdiri motifi: Cihanşah gâipten ses duyar. Ses, babası ne isterse Cihanşah'ın muradının bu kara taşın dibinde olduğunu söyler.

Hayvanın insana dönüşmesi motifi: Cihanşah'ın penceresine bir güvercin konar. Bu kuş içeri girip elbisesini soyunca güzel bir kız olur.

Olağanüstü varlıklar motifi: Kızın babası hüriler padişahı. Kız hürî kızî bir peri.

Olağanüstü dağ ve ülke motifi: Hürî kızî peri İsmi Bilor dağında, Kaf memleketinde yaşıyor.

Dua motifi: Balıkların Allaha şikâyet etmeleri dualarının kabul olması.

Yardımcı Zümrüdü Anka motifi: Zümrüdü anka, Cihanşahı periler memleketine yakın yuvasına getirir.

Hayvanlarla konuşma motifi: İhtiyar adam kuşlarla konuşup ismi bilor dağı ile kaf memleketini sorar.

Olağanüstü mağara motifi: Cihanşah yolda rüzgâr tezgâhlarının olduğu bir mağara ya girer.

Formel Sayılar: Padişahın üç oğlu var, peri kızları üç bacıdır, zümrütü anka kuşunu kırk gün kuyrukla beslerler.

1.2.1.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Padişah: üç oğlunu evlendirmek ister.

Hürî kızî küçük gelin: Cihanşah'a babasının yanında hep yardım eder. Padişahın gelinlerine yaptığı sınavların hepsini başarıyla geçer.

Ağa ile Nöker: Cihanşah'ı kuzgun yuvasına götürürler. Lâl cevherini alınca Cihanşah'ı kuzgunların yuvasında bırakıp giderler.

İhtiyar adam: Cihanşah'ın hürüler memleketine gitmesine yardımcı olur. Ona ipuçları verir.

Zümrüd ü anka: Cihanşah'ı hürüler memleketine götürür.

1.2.2. Avcı Ahmet Hikâyesi

Vahdın birinde, şehrin birisinde iki ğardaş varıdı. Birisi zengin idi, birisi fığaraydı. Fığaranın oğlu varıdı. Ama zenginin iç oğlu yoĥ. Fığara giderdi hergün bir arĥa çölden çöp toplardı, getirerdi, satardı, bir eĥmeĥ parası alardı. Bir gün şavaĥ atanda fığara ğetdi, baĥdı ki bir çalının dibinnen bir kuş ğaĥdı. Ğetdi çalının dibine baĥdı ki bir tene yumurta, ğuş yumurtası. Ama rengi altın rengindedir. Ama bu fığara mazlım bir adamıdı, annıyamadı bu ne yumurtası olduĥunu. Yumurtayı aldı ğetirdi. Çarşıya getirdi, arĥasının çöpünü satdı. Bir ğaş ğuruş para. Dedi, götürüm bunu da ğardaşıma verim, ğardaşım baĥsın ne yumurtası olduĥuna. Getirdi yumurtuyu, ğardaşına verende ğardaşı baĥdı ki ğızıl ğuşun yumurtasıdı. Dedi ğardaş, bu yumurtanın ğuşunu dedi, bana getisen sana çoĥpara verecem. Geldi eve dedi ğarı, bir tene yumurta buldum, getirdim ğardaşıma verdim, ğardaşım dedi, bunun ğuşunu getirersense sana çoĥ para verecem. Herif dedi, gör gidesen, beke getiresen. Dedi ğene şavaĥ atanda ğedem. Dedi bilirsen mi o çalının dibini ğuş ğaĥıb. Dedi bilirem. Çocuĥun biri dedi, baba man de ğedecem. Peki, ğedeh, dedi, beki çıĥa ğuş. Ğaĥdılar, birer tene çul aldılar. Heriv yerini bellemişdi, ğetdi, sine sine ğetdi, çulu yuvanın üzerine atdı. Yuvanın üsdüne atdı, elini soĥdu, altdan ğuşu aldı. Ğeri döndü, çocuĥnan geldiler. Geldi ğardaşına ğetdi, dedi, aha ğuşu getdim. Aldı ğardaşı, baĥdı ki ğuş ğızıl ğuşdur. Çeĥdi, ğasıyı çeĥdi, buna on beş tene altın verdi, ğızıl verdi on beş dene. Al ğardaş dedi götü... Ğızılı aldı geldi, dedi ğarı ğardaşım mana on beş dene ğızıl verdi. Gendisi ğardaşımı yapıdı zengin. Hemen ğuşu kesdi, getirdi eve, dedi ğarı, al bu ğuşu bişir, bunun üreĥinnen ciĥerrerni bana saĥla. Ğuşu ğarıya verdi, ğarı peĥledi, ğuşu bişirdi. Tendirin başına ğavın içinde ğoydu. Bu çocuĥlar ne yapsın. Bu fığara ğardaşın geldiler baĥdılar, evde kimse yoĥdu. Tendirin başında bir çini, aĥzı örtülü çiniyi ğaldırdılar, baĥdılar, et var. Ciĥeri götdü biri yeği, üreĥi de götdü biri yeği. Orda sırf et ğaldı. Çocuĥlar savışdı ğetdi. Çocuĥlar ğetdi, evle oldu, herif geldi eve, dedi ğarı, hele ğuşun etini geti. Ğarı geldi, ğabı aşdı, baĥdı, ne ciyer var, ne üreĥ var. Ecele bir tene tavıĥ kesdi. Ciĥerini, üreĥini bişirdi, onun içersine ğoydu. Erif geldi, eti yeği, üreĥi, ciĥeri yeği. Ğaĥdı ğeşdi ğetdi. Ğetdi, sabahnan, aĥşam oldu, ğeçe yatdı, sabahnan ğaĥdı yasdıĥı dönderdi, baĥdı, yasdıĥın altında bişey yoĥ. Demeh, bu ğızıl ğuşdur, bunun üreĥini, ciĥarımı yeyeceĥ adamın her sabahnan ğaĥanda iki tene ğızıl, bunun yasdının altında bulunacaĥ. Elni atdı, yoĥ. Geldi, ğarı. Dedi var? Doğru söyleyenen dedi bu ğuşun üreĥini, ciĥarımı kim yeği?

Yohsa seni öldürecem doğru demesen. Dedi herif, eti bişirdim, tendirin başına goydum, getdim suya, geldim ki gavı aşdım yoh, ğardaşın uşahları yedi. Üreği biri yeyib, ciğarı da biri. Bele mi bele. Çocuğlar ne yaptılar? Çocuğlar gece yatdı. Sabahnan ğahdılar ki heresinin başının altınnan, anası yasdığını ğaldıranda, bağıdı bir ğızıl. Herife dedi, herif, bu oğulların düneyin gitmişdi, ğardaşın evine, ğızıl oğurruyuf getirifler. Heresiin başının altınnan bir ğızıl çığıdı. Dedi ver aparım, ğardaşıma verim. Ayıp dedi, aldı ğızılları, getdi. Dedi ğardaş, dünein uşahlar sizden dedi, heresi bir ğızılını getirifdi. Al bu ğızılları. Dedi ğardaş, bağı o ğızılları da sana verdim, deyim ğızılı oğurruyanna benim evimnen sabahnan çoğı iş yapar, senin başına çoğı iş açallar. Sen bu çocuğları zabd et. Çocuğları dedi, zabd etginen. Geldi ğarıya dedi, ğarı dedi, ğardaşım deyirki, ğızıllarını mana verdi, sen bu çocuğları zabd etginen, apar öldür. Bunnan sana zarar geleceğ bu çocuğlardan. Ğarı evel dedi olar mı, olmaz mı, çocumuzu nası öldüreğ? Dedi erif dedi, öldürme, götü çocuğları azıtginen. Bi yabanda goyginen. Ya ğurt ğuş yer, ya savışa, bir yana ideller. Çocuğın birinin adı Ahmet idi, birinin adı da Mehmet. Herif dedi oğul, ğahın ğedein çöle. Birez çöp toplayalım. Çocuğlarını aldı yanna. Ahşama geder çocuğları yürüdü. Ahşam oldu, bir düze çığıdı. Çocuğlar yorulub. Ac, yuğusuz. Oturdu çocuğlar, hemen yuğuya geğıdi. Çocuğlar yuğuya geğıdiğden sora babaları ğahdı, ğeri döndü, geldi. çocuğlar az yatdı, çoğı yatdı, günneş beş altı saat getdi, çocuğ ğısmı oyandılar. Oyandı bağıdılar ki baba yohdu. ğahdı, o dedi baba bu dedi baba, yoh. Bidaa yatdılar. Deditler babam çöp topluyur, bir daha yatdılar. Bular yatdılar. Avcı Ehmed ava çığımışdı. Arıya arıya geldi, çocuğlara iras geldi. Bağıdı iki tene güzel bir çocuğ yatıllar. Hemen çocuğları ğurdaladı, çocuğlar ğahdı, ha baba, baba. Baba nerde? Dedi oğlum, ğorğmayın, babanız benim. Avcı Ehmed çocuğları yanına alıp eve getirdi. çocuğları eve getirdi, dedi ğarı, dedi ne var? İki tene çocuğ bulmuşam. Bizimde evladımız yohdur. Buları biz gendimize evlat yapah. Olu dedi. Ğarı çocuğları evlat yaptı, oturtdu, gün be gün çocuğları beşdedi. Çocuğlar da altı yeddi yaşındadılar. Çocuğlar on yaşına geldi. Çocuğlar sabahnan, ilk gelen günü, sabahnan ğarı buların yatağını topluyurdu. Bağıdı her birisinin başının altınnan bir tene ğızıl, ğızılları ğaldırdı. Avcı Ehmed'e dedi ki, Avcı Ehmed dedi, bu çocuğların her birisinin başının altınnan bir tene ğızıl çığıdı. Dedi ğarı, bular ğızıl ğuşun, üreğini biri yeyif, ciyerini biri yeyifdi. Bunnardan altın çığacağı. İki tene torba tığdırdı. herkeşin ğızılını ayrıyeten toplaynen bular bize uğur olmaz. Bir gün ğedellerse ğızıllarını... ğarı iki tene torba yaptı. Çocuğların heberi olmadan hergün birer tene altın herbirisinin torbasına goyardı. Çocuğlar on yaşına geldiler. On yaşınnan sora Avcı Ehmed buları yanna alıp ava götüdü. Gendisiyenen ava dolağırdı. Av buldu, bular şeyretti. Bir ğaş sene sora bulara da av tüvengi verdi. Bulara da atdırdı. Ey avcılığ örgendi bunnar. Yiirmi yaşına

geldiler. Yirmi yaşına geldiğinden sora bu iki gardaş birbiriynen gonusdular, bizimde babamız var, anamız var. Avcı Ehmed'den izin alağ, gadeh babamızı bulag, evimize gedek. Bir gün geldiler eve, gaş gabağlarını töhdüler. Avcı Ehmet dedi, garı, bulara bişey mi söyledin, buların gaş gabağı töhmüş. Dedi valla ben bişey söylemedim. Çocuğlardan sordu. Dedi, baba, bizim de anamız babamız var, getmeğ isdiyirih. Bizde avcılığı öğrendih. Dedi getmenize bişey demirem, garanih deriye iki tene av gelir. Oları vurdun mu, sizi yolcu edecem. Vurmadınızsa, oları siz vurana geder... bele mi bele. Onar sene de bir defa gelir orıya. Bular gağdılar. Avcı Ehmet'nen silahlarnı alıp endiler deriye. Avcı Ehmed gelmeden buların gendileri yerreşdiler. İkisinin de silahı açıldı ava. Açılarda av getdi, hiş birisi vuramadı. Vuramıyanda bular peşman oldular. Avcı Ehmet dedi, bu sene gene galacağsınız, yerişmemişsiniz. Avcı Ehmet çocuğları alıb, gerden geri gelib. çocuğlar bir sene daha galdılar. Bir sene sora çocuğları alıp gene garanih deriye indiler. Endiler, herkeş silahlarnı alıb mevziye girdiler. Birez durmuşdular, bağdılar ki guşdar geldi. Guşdar geldiler, dereye indiler, çocuğların her ikisinin de silahları açılır açılmaz heresi birini vurdu. Avcı Ehmet dedi ki oğlum, avlarnızı alın geçin. Avlarnı aldılar, geldiler eve, dedi garı, buların hazırığını gör, altınarnı da hazırraynen, sabağnan buları yolcu edek. Avcı Ehmet, gece yatdılar, sabağnan gağdılar. Buların heresine birer silah verdi, av silahı, mermilerini verdi. Ama altınnar ahlınnan çığdı, garının. Buları yola saldılar, birez getdikden sora, garı dedi, herif dedi, buların altını galıfı. Garı ver mana götürüm, verim. Avcı Ehmet altınnarı aldı, buların peşecek gaşdı. Seseendi, eylen Ehmet, Mehemmet eylen. Ehmet, Mehemmet dedi, vallaha Avcı Ehmet bizi gene goymıyacağ. Bulara yerışdi, dedi oğlum. Siz gedirsiniz, siz gelen günnünnen, siz gızıl guş üreği, ciğarı yeyifsiniz, harda yatsanız, her sabağnan galğanda yasdınızın baş acınıza bağın, herenizin bir altını var. Alın bunar senindi, dedi bu da senin. Babalarına ne geder... verdilerse de almadı. Bunnar altınnarı da alıp birez getdiler. Bağdılar bir gurt iras geldi. Gel e bu gurdu vurağ. Hele bağ bu ilh ava çığışımızdır. Gurdu isdediler vurmağ. Gurt dedi, beni vurmayın, size bir çit bala verim. Durun burda size bir çit bala yetirim. Durdu on dağga sora gurt getdi, bir çit bala getdi, gurt balalarını aldı gitdiler. Gitdiler tilki ras geldi. İsdediler tilkiyi vuralar, tilki dedi vurmayın, size bir çit bala verim. Tilki de gitdi bir çit bala getdi. Birez getdiler, bir ayı ras geldi. Ayıyı da vurmağ isdediler. Ayı dedi vurmayın size bir çit bala yetirim. Ayı da gitdi getdi. Birez gitdiler asdan ras geldi. Asdanı vurmağ isdediler, asdan dedi, beni vurmayın, size bir çit bala yetirim. Asdan da bir çit bala getdi. Birez getdiler, bir davşan ras geldi. Davşanı vurmağ isdediler. Davşan dedi, beni vurmayın, size bir çit bala yetirim. Bir çit bala da davşan getdi. Oldu beş çitv. Bular balaları aldılar yannarna, yannarında ehmeğ felan vardı, buları töhdüler, yediler. Bu heyvannar da

buların yanıncağ gedir. Geşdiler, bir yolun ayırımına ışdılar. Deği Mehemmet, deği ne var? İkimizde barabar neye gedek? Bu yol bir melmekete geçer, bu yol bir melmekete geçer, gel heremiz bunun birisiynen gedek. Burya da bir nişane goyağ. Üzühlerimizi de değişeğ. Hansımızın üzügü birimizin barmağında gağalarsa o vaşıt bil ki bizim başımızda feleket var, o onun peşine gidir. Peki deği. Bular, orıya bir nişana goydular, üzühlerini de değişdiler, heyvannarı bölđüler. Beşini Ehmet götdü, beşini de Mehemmet götdü. Heresi yolun birine düşdü geşdiler avcılığ yapa yapa, bi şeere ışdı. şeere ışdılar. Ehmet gitdi ki bu şeherin geşdi bir geğfiye. Ğehvede oturdu. Gasapdan geşdi, bir goyun cendeği aldı, getirdi, hayvannarına töğdü, hayvannarı yeği. Vurdu yatdı. Ağşam oldu, geğfeden gağdı, gitdi bir ğarıya gonağ oldu. Ğarı deği, senin hayvannarınnan ğorğuram. Nene ğorğma deği,, benin heyvannarım talimlidir. Aha sana da para. Biz senin evinde misafir gağlağ. Ğeğfede deği gelif geçen çoğdur, bu hayvannar geğfede olmaz. Ğarı bunu aldı içeri. Ağşam yemehlerini yediğden sora, deği ki bana bir su geti. Ğarı elini atdı, su yoğ. Geşdi suyun dibinin erkesini, çamurunu getirdi buna veğdi. Bağdı eğe kötü su ki. Deği nene, bu suyu niye getidin? Deği oğul, Allah'dan gizdim değil, ğuldan ne gizdim? Bizim suyun üsdünde deği, bir ejderha var, ğırğ tene gağası var. Bu ejderha hafdada bir ğız geçer, bir gağan pilav geçer. Ejderha gağıp bir gağan piloyu, bir ğızı yeene geder millet gağını dolup dinnenip daşır; gağı gağını doldurur. şimdi, sabağ da padişahın ğızının sırasıdı. Sabahda padişahın ğızı geğecek. O yeene geder... bir afdalığ su ğor. Padişahın ğızı geğende olar mı ki mağa heber eylesen? Eğyerim deği, niye eylemirem? Bizim gağdan gelecek. Geçe yatdılar. Sabağnan gağlıb bağdılar ki davul zurna alınır. Pağşam ğızını beziyibler. Davul zurnaynan götürürler. Bu da gağdı, buların peşiceğ geşdi. Ğılıcını beğine bağladı, av tüfengini eline aldı, buların peşicek geşdi. Geşdi, elli meğre gağanda veğdiler ğızın eline. Ğızı ötürđüler. Ötürende Ehmet geğdi. Ğızın önünü kesdi, gağanın piloyunu aldı. Birez özü yeği, geğisini ğurtdarna töğdü. Ğıza dedi, dur burda. Ejderha ne yadı? Deği vallaha bugün iki tene... geldi mana. ekilif yeğiyende ğız da bunun peşice ışdı. Ehmet yeğişende ejdarhanın ortada olan birinci gağasınnan bir ğılış nice vurdusa ikiye bölündü. Ejderha deği ki bir daha vur. Deği anam beni bir doğurmuş, iki defa doğmamış. Daha vuramam. Öteki gağaları o değir mana, bu değir mana vur. Deği vuramam. Ejderha cehenneme vasıl oldu. Ğız sağ elini, beşini de ejderhanın gağına batırdı, Ehmed'in kömleğini gağdırıp, can kömleğinin üsdünnen barmağını vurdu. Ehmed'in arşasına. Ğız döndü geşdi, herkeş suyun gağını daşıyır. Padişaha heber veğdiler, ğızın geldi. Ğızı sesdediler padişahın yanına, ğızım yoğsa gağdın? Deği yoğ baba. Be ne oldu sen geldin? Deği ejderha beni geği birağdı. Peği deği. Su gelir mi, gelir. Herkes sunu götürdü. Vezir metelledi. Padişah da değişdi ki zamanında kim bu ejderhayı öldürerse ben ğızımı ona verecem. Ehmet

ğurtdarıynan barabar gece ğaldı ejderhanın mağarasında. Ğurtdar ğapıya girdi, o gece mağarada yatdı. Ğurtdar ne yaptılar. Ğurtdar esger kimi sıraynan nöbet behlediler. Ahşamcı ayıyı yaptılar. Ayıdan sora asdan. Asdannen sora ğurt, ğurtdan sora tilki, tilkiden sora davşan. Sabahcı davşan oldu. Arada ğarar ğoydular ki ağamızın başına kimin nebetinde sıra gelse onu... Ağaları içerde yatır. Bunnar da ğapıda nöbetçi. Vezir ne yaptı? Vezir ğarannı tüşende ğaħdı, dedi, nası olsa ejderha ölüfdü. Bunu kim öldürdüğü de belli deĝil. Ben gidim, ejderhanın burnunu, ğulaĝını kesim. Gelim padişaha deyim ki ejderhayı ben öldürdüm, ğızı beke ben alaram. Vezir ğaħıp gelir. Gelir ki ğurtdar yatışillar. Ğurtdarın arasınnan geşdi, içeri girdi. Ehmedin başını kesdi. Ejderhanın da iki tene ğafasını götdü geğdi. Eme Ehmet ejderheyi öldürende burnunu, ğulaĝını kesif bir mendile ğoyup beline baĝlamışdı. Vezir bunun için ğafasını aldı gitdi. Sabahnan ğaħdı, ğafaları götdü, padşain yanına geğdi. Ejderhayı düneĝin men öldürdüm, ahıncaħ ğafaları, millet suyun daşısın. Eylan eğdiler, ğara vezir ejderhayı öldürüb. Herkeş... ğoydu masanın üsdüne. Gelin geçen toplanır, baħıllar ğafıya. Bu nasıl ğafadı? Geleħ ğurtdara. Ğurtdar, ahşamcı ayıyıdı, ayı oyandı, baħdı ki aĝaları yoħdu, aĝaları ölüfdü. Asdanı sesdedi. Men nöbeti sana verdim, aĝam sahla. Kim öldürdü? Asdan ğurdu sesdedi, men aĝamı sana tafşırdım, ne yaptın? Ğurt dedi ben tülküye tafşırdım. Tülküyü sesdedi, men aĝamı sana tafşırdım. Tülkü dedi ben davşana tafşırdım, davşan sesdedi. Davşanı metelledi. Hepsi davşanın başına. Dedi meni döĝmein, benim canımı aldı, ölerem. Aĝamı ğurtarmaħ mana ait. Nası ğutaracan? Aĝaya dedi ki sen dedi cannısan, gedin mana bir arħa odun getir. Davşan tahsim eğir. Ğurda dedi ki sen burda aĝamı behle. Kimse gelmesin burya. Tülküye dedi ki sen git, siy duvarın dibine... getginen bi ğazan geti, bir de bi ğaşıħ. Asdana dedi ki sen de ocaĝın yerini ğayır. Men de geçirem dedi, kimya otu bulup getirecem, aĝama illac yapacıħ, aĝamı dirildeciħ, Allah'ın emriyenen. Ayı geğdi, odun getdi, tilki geğdi, ğazan getdi. Asdan geğdi, suyunu getdi. Herkeşin kendi tahsimeti neydise geğtirdiler, ocaĝı ğaladılar. Davşan da kimya otunu getidi. Daşın üsdüne ğoydu, suya töhdü, başga bişeyler de getimişdi, ğatdı. Bir de bir aĝasının kömleĝinin birisini ıħartdılar. Yırtdı ıħartdılar. Aĝasının ğafasını getdiler. Kimya otunnan hemi yarasının içersine ğoydu, hemi üsdünnen geğdi, muħgem baĝladı. Heresi bir tarafda durdu, aĝasını behledi. Dizildiler ĝibliye doĝru. Ellerini yuħarı ğaldırıp Allah talaya duva eğdiler, ya rebbi, sen bizim aĝamıza can ver. Allah tala buların duvasını müstecel edip, aĝalarına can verdi. Aĝaları aħsırdı, ğaħdı. Pa dedi, ne geçer yatmışam. Davşan dedi, yatıfsan. Biz de yatmışdıħ, seni öldürmüşdüler. Seni men diriltdim. Ğaħdı, aĝası devin burun ğulaĝıcebinde geldi şehere. Şehere geldi, hemen ğarının evine. Ğarının evine geldi, gene ğasapdan bir cendeĝ aldı, hayvannarına töhdü, hayvannarı yeği. Vezir ne yapırdı? Vezir herkeş toplanıb... Ehmet dedi ki tülküye.

Tülkü, gidesen padişahın sarayına, ğapıyı açar, geri durarsan, ğapının arħasına. Ğız ıhacaħ, seni tanıyacaħ. Deysersen ki, aĝam deyr ki padişahım türlü yemeħlerini vrsin, bizde... Tülkü geğdi. Ğapıyı aşdı, geri durdu. Ğız ıħdı. O tilki, sen hoş geldin, safa geldin, aĝanız yoĝudu? Değdi aĝamı diriltidiħ. Aĝam gelib... Peki değdi. Be ne değdi. Değdi meni yolladı ki padişahın türlü türlü yemeħlerini vrsin, biz de... geğdi,... ĝoydu mendile, üsdüne lavaş ĝoydu. Baĝladı tülkünün boĝazına. Tülkü geldiħden sora davşanı gönderdi, davşan da geğdi. Ğurdu gönderdi, ĝurt da geğdi, asdanı gönderdi, asdan da geğdi. Son olarak ayıyı gönderdi. Ayı geğdi, ğapıyı aşdı, behledi. Padişah da ĝarřıda oturur, içeri doĝru... ĝız geldi, ayıyı sesdedi, ayıyı da vrdi boĝazına baĝladı, geğdi. Millet daĝıldıħdan sora, eme padişah ferĝindeydi. Padişah baħdı ki beş dene yabani heyvanı geldi, ĝızı yola saldı. Ğızı sesdedi. Değdi ĝızım değdi, bu nedi değdi. Beş dene yabani heyvanı geldi, sen değdi, ne vrdin, onnar gtd? Değdi onnar yabani heyvanıydı baba, geldiler, padişahın heyir işi var. Aĝam değdi, bize de padişahın yemeħlerinden vrsinner. Onnar ne tanır seni, bu işin nedi onnarnan? Bilmem değdi, eşidipler, gelibler. Harda durursa onnar değdi,... getir. Adam gönderdi, ĝız dedi felan ĝarının evinde durur. Adam gönderdiler, Ehmet gelsin. Ehmet değdi ki ben yayan gidemem. İki tene fayton geleceħ, birisine ben binecem, birisine de hayvannarım bineceħ. Eħ, padişah iki tene faytan gönderdi, birisine hayvana bindi, birisine de Ehmet bindi. Geldi bunnar saraya ıħdılar. Hayvannarı işaret eledi, hayvannar eledi durdu. Gendisi içeri geğdi. Salam, aleykümü salam. Vezirin geėdiĝi ĝafalar da masanın sdndedi. Padişah... dutdu Mehemmet'den. Nrelisen, neçisen? He, bu nreli olduĝumu bilmirem padişahım değdi, yalnız değdi avcıyam, adım Ehmet'dir. Oturdu değdi, padişahım değdi, bu ne ĝafasıdır değdi, Ehmet sordu. Değdi o bir ejderhadı. Bizim suyun sdndedi, bizim vezir öldürmüş, irelki gün. şimdi ben de vade eğmişdim. Kim ldrseydi ĝızımı ona vreceydim. Vezir öldürmüş, şimdi ĝızımı vezire vrecim. Millet baħır. Değdi alimler iş deir mi ki bu dünyada aĝızsız, ĝulaħsız, burunsuz hayvan, ya insan olar mı? Alimler değdi, yoħ olmaz. pekey olmazsa bunun? burnu, ĝulaĝı ne olub? Vezir değdi o eledi heyvandır. Eledi heyvan deysende elni atdı, aşdı mendili, ĝoydu masanın sdne. Hele gelin, baħın değdi, bu ĝulaħ, bu burun, bu ĝafalarındır, ĝafaların deĝildir? Hemen ĝaħdılar, mendili aşdılar. Tutuşdurdular, baħdılar aynı ĝafa, aynı burun ĝulaħ. Deysende padişah değdi, olmya sen öldürdün bunu değdi. Elbet ki men öldürdüm değdi. Nrden bileħ? Onu ĝızınnan sor. Ğızına sor deysende, ĝız içeri gelmedi. Ğara vezir yol isdedi ĝaa. Padişah emir vrdi, ıħmayacaħ dışarı. Ğızı sesdedi, ĝızım dedi...

Vezir ki ĝafaları getirdi, masanın üzerine ĝoydu. Padiřaĝın uzuruna toplanan şehir ehli o yrde sordular. Vezir, bunu nasıl ldrdn? P değdi, benim üzerime hcm eğdi, ben

ğızı ğaldırdım, arħaya atdım. Ğızı arħaya atdıħdan sora benim üzerime hücüm etdi. Ben ğılıcı çeħdim, ğafasınnavurdum, ikiye böldüm. Hemen ğafalarını kesdim getirdim. O meclisde toplananadamlar oturub, yemesinde, içmesinde, keşlerinde. Avcı Ehmed'in heyvannarı ki geldi, yemeħ götürürdüler, millet dağıldıħdan sora padişah ğızından sordu. Ğızım o yabancı hayvannar gelib. Sen ne verdin, olar götürdü. Baba dedi, o bir avcıdır. Yabancı hayvannarınnan avcılıħ yapır. yalnız vezir dedi, ejderhayı öldürdüğü zaman bu da orda bulunmuşdur. Ondan bular tanıyırlar. Gelip senin meclisinin türlü yemeħlerinden isdediler, ben de verdim, götürdü olar yeği. Ağalarına götürdüler. Olar nerde bulunur dedi. Dedi, felan mehlerde, ihdiyar bir ğarının evinde oturur. İki tene polis gönderib, hemen Avcı Ehmed'ihayvannarıyla birliħde meclise getirdiler. Getirdiler, Avcı Ehmed'in hayvannarı ğurs görmüşdü, talimli idiler. İşaret etdi, bir tarafda durdular, gendisi geçti. Padişah buna ehvalını sordu. O da meclisde olanlara Avcı Ehmed'in ehvalını tutduħdan sora Avcı Ehmed dedi, padişahım dedi, bu ne dedi, masanın üzerinde? Dedi o ejderhadı. Bizim suyun üsünde bulunurdu. Hafdada bir ğız vererdiħ, bir ğazan pilav vererdiħ. Ejderha o ğızı, o yemeği yeene ğeder biz su ğaldırırıħ. Keçen ğün bizim ğızın sırasıydı, gönderdik, bizim bu vezir bu ejderhayı öldürdü, ğızı ğutardı. şimdi ğızı vezire verecem. Artıħ vade etmişdim her kim ki bu ejderhayı... ben ğızımı ona vereceydim. şimdi vezir öldürmüş, ğızımı vezire verecem. Ama Avcı Ehmed, devin ğırıħ ğafası varıdı. ğırıħ başı varıdı yani. Başdarın burun ğulağını kesib mendile ğoyub beeline bağlamışdı. Avcı Ehmed masanın üzerine ğağdı, barmağıyan dönderdi ğafaları o yanı bu yanı. Dedi bunun burnu ğulağı yoħ mu? Vezir ordan sesdendi, yoħdur, o öyle hayvandır. Ele şey olamı? Alimlerden sorruħ. Hocalar, alimler, hiş kitapda, yaut ğuranda, yaut bařđa bir şeyde ğördünüz mü ğulaħsız başsız hayvan olsun, insan olsun? Hepsi dedi ğörmedik. ğörmedik diyende bu mendili çışartdı, aşdı beğlennen, ğoydu masanın üzerine. Bular dedi ğırıħ ğafadı iki tenesini geğtimiş bu adam. Otuz sekizi ordadı. Sayın bu burun ğulağı. Bularındı mı, buların değil mi? ğara vezir yol isdedi ki dışarı çıħmađa. Padişah dedi kimse dışarıya biraħmasın. Yol vermediler ğara vezire. ğulaħları dutdular, bağdılar ğulaħlar bu ğafalarındı. Padişah sordu, nasıl oldu be bu? Dedi ben geğdim, ğızını ğutardım, ejderhayı öldürdüm, bular da ejderhaların burnu ğulağıdı. Ğızı sesdedi. Ğızım ejderhayı kim öldürdü? Dedi bu avcı öldürdü. Neden biliysen? Çeketinin önü çerme idi. Ejderha öldüğü zaman elimi, beş barmağımı batırımışam ejderhanın ğanına, bunun kömleğine arħadan vurmuşam. Çekedi çışartdılar, bağdılar ki ğızın barmaħları, işareti var. Emir verdi padişah, ğara vezir cellet. Bana şimdiye ğadar yalan söylemiş bu. Ğara veziri cellete verdi. Ğızı Avcı Ehmede nişannadı. Meclis Allah mübareğ etsin deyi dağıldı, ğızın düğününü yaptı. Avcı Ehmed'e bir oda, saray tayın etdi, Avcı Ehmed burda ğıznan yeyiv içib yaşamağda olsun. Bir

gün Avcı Ehmet dedi ki bu padişahın toprağını gezmeñ eyidir. Hele ben bi ava çıhım, hayvannarımnın... dolaşım. Ğıza dedi ki eyle bir adam olmaz mı bennen arhadaş olsun, bir meni ava çıhatsınar. Ben ecemisiyem buranın. Ğız dedi olur. Sabahlayın dedi, haber vereğ vezirin oğluna, daha başğalarına, bir gaş tene arhadaş sennen geťsin. Heber verdiler, vezirin oğlu, bir gaç dene arhadaş toplandı, ava çıhdılar, şeherin kenarına. Çıhdılar iki yol gidir, biri sağa, biri sola. Avcı Ehmet dedi, arhadaşdar, burıya bir guşga gurağ her kim ki aħşama yaħın teź gelerse bu guşğanın dibinde behlesin. Şimdi burdan heremiz bir tarafa gećeñ geđeñ. Ben götürüb hayvannarımı avlıyacam. Avcı Ehmet sola gedecñ yolnan geťdi. Arhadaşları da heresi bir tarafa dağıldı, sağdaki yolnan geťdiler. Avcı Ehmetyolu eline aldı, az geťdi çoğ geťdi, dere tepe düz geťdi, bir ormana girdi, gün de batdı. Avcı Ehmet bağdı, aħşam... Arhadaşlarım var, ben şimdi, valla dedi, arhadaşlarım geler, işaretin dibinnen gećer geğeller. arhadaşları ne yapdı, geldi orda behledi behledi, bağdı Avcı Ehmet gelmedi. Deđiler yau, bu Avcı Ehmed'in başına bir işgeleceñ, padişahın enişdesidir, bizim neslimizi yer üzünnen keseceñ, siz götdünüz öldüdünüz deye. Geđeyin geće evimize, sabahnan ğaraniħda, geleyin gene bu sinorları gezeyin. Herkeş evlerine geťdiler. Avcı Ehmet, özünü verdi ormana. Avcı Ehmet geťdi, bir ağacın altında oturdu. Birez onnan odun topladı, kirpidi vardı, çıhardı, bir ataş yağdı, hayvannarını da vurdu sağa sola. Oturdu ciğara içirdi. Bağdı ki bir sede gelir, o men soğuhdan öldüm, o men soğuhdan öldüm, etafa baħır, kimse yoğ. Bui daa yuħarı bağdı ki ağacın başında bi ihdiyar bir ğadın var. Nene dedi, niye soğuhdan ölürsen? Men de tekem, en gel burda barabar ısınah dedi, dedi hayvannarınnan ğorħuram. yoğ dedi, benim hayvannarım talimlidi, değmezler, en gel. Ğarı birez enđi aşağıya, enmedi daha. Nene, niye inmirsen? Men dedi, hayvannarınnan ğorħuram. Hayvannarım dedi, talimlidi dedi, değmaz sana en gel. yoğ dedi, al bu çubuğu hayvannarına vur, ben enim. Aldı çubuğu. Dedi hepsini birden vurginen. çabuğ çabuğ vurginen. Aldı, çabuğ çabuğ hayvannarına vurdu, hayvannarın hepsi oldu daş. Ğadın enđi aşsağı. Nene dedi ne oldu bunnar, hep daş oldular? Dedi ver mana, sen bilmedin. Aldı çubuğu, buna vuranda Avcı Ehmet de oldu daş. Demeñ ki ihdiyar arvat tilisimli, çabuğ da tilisim. Bir mağara varıdı. Bu daşdarı ğaldırdı ğarı, götdü mağarıya ğoydu, ağızına bir değırmen daşı ğoydu. Ğadın gene çıhdı ağaca. Biz gelek şimdi bu tarafa. Mehemmet sabahnan ğağdı, Avcı Ehmet'in ğardaşı, elini yaħiyırdı, bağdı gördü ki... ğararmış. Bular üzüğü değımişdiler bular. Gendi gendisine söyledi, dedi, ğardaşımnın başında bir feleket olar. Ben geğim geşiye. Ğardaşımnın geťdiğı yolnan geğim, belke ğardaşımnı bulam. Hayvannarını aldı, bu iki ğardeş de birbirine çoğ benzerdiler. İkisinin biri içeri girib dışarı çıhsaydı hiç kimse tanımazdı. Hayvannarı aldı yanna, geldi. Güne bir menzil gelmeñde olsun, Avcı Ehmed'in arhadaşdarı arıyır Avcı Ehmedi günüz arıyıllar, geće

evlerine geliller. Ğız da metel ğalıb. Padişaha da haber veribler. Avcı Ehmet ava ğedip, gelmiyib. Padişah olğun adam, deir olur ya, belke bir avdı, peşine ğetmiş, gelemir. Mehemmet hayvannarıynan gelib Avcı Ehmed'in bulunduğu şehere çıhdı. Şeere geldi, ama indi ğardaşının nerde olduğunu bilmir. İşin ras gelmesine bağ, ğardaşı ilk gelereh bulunduğu ğeyfeye geldi. Ğeyfeye geldi, o şehir ehline yayılmış. Avcı Ehmet ava ğedip, iki ğün, üç ğündür gelmemiş. Karsın dedi, Avcı Ehmet, sen nerde ğalmışdın dedi. Seni ğaş ğündür arıyılar, bulabilmiller. Annadı ki ha, ğardaşım ava ğedip. Bu iş dedi, ğetdim, bir ormana düşdüm, bir avına peşine ğetdim, avı da vuramadığ, döndüm ğeriye geldim. Derhal ğarının biri padişain uzuruna müjde ğötürdüki Avcı Ehmet geldi. İndi müjde deirih, o zaman muşduluh deirdiler. Muşduluh ğötdü. Avcı Ehmet Karsına dedi, yau dedi, ben dedi ğaş ğünnen beri yuhsuz, yurgunnuh, ben nerde bulunduğumu, kimin ğızını aldığımı şaşırılmışam dedi. Dedi yau sen ejderhayı öldürmedin mi, padişain ğızını almadın mı? padişahın damadı değil misen sen? Vallaha dedi şaşırılmışam. Olur mu dedi, beni bir orıya ğadar ğötüresen. Karsın dedi, hadi ğedek. Karsını aldı, doğru ğetdi padişahın sarayına. Mehemmet çıhdı padişahın yanına oturdu. Padişah hoş geldin nerelere ğetdin ğaş ğün felan? Dedi, valla bir avın peşine düşdüm, ğetdim ormana, çoğ dolandırdım vurammedim, döndüm geldim. Neyse ağşam oldu, şimdi yatağ odasına ğedecek. Bağalım indi, bilmir, ne tarafa ğedecek. Padişahnan da çoğ oturdular. Padişah bağdı, bu iş gitmir. Padişah hizmetçiye işeret eledi, bunu ğaldır, ğötür. Hizmetci geldi, bunu ğötürdü, gelinin odasına. Gelin bağdı ki aynı adam. Ama ğaynıdır. İki birbirine o ğadar benzerdi. Bir yatağ salıb, deir ğocamdı, yatacılı. Mehemmet dedi ki bir yatağ daha ser. Niye dedi. Dedi, böyün üç dört ğündü, yuhsuzam, gendim de yorulmuşam. Teh yatıb irahat yatacam. Getirdi, gelin yatağı serdi. Avcı Mehemmet girdi yatağın içersine yatdı. Sabağı zor buldu ki ğardaşım nerde. Belke bulam. Sabahnan ğağdı, dedi ğız. Dedi ne var. Ben keçen ğün kimnernen ğetdim ava. Dedi sen neçin şaşırđın? Ey oğul ya dedi yuhsuz, avın peşine dolandım, yoruldum. İllah ki ğereh ğidem, o avı bulam, vuram gelim. O avı vurmasam men rahat eдемem. Men dedi on beş sene ğurs ğörüm, av benim elimnen ğaşsın, olmaz dedi. Sesdiyim dedi, ğız hizmetçiye ğönderdi. Hemen arğadaşdarı topladı, getirdi. Dedi ben siznen mi ava ğetdim? Dedi he. Aynı dedi, keçen ğün ğetdiğimiz yola ğedeğ. Menim ağlım o ğadar başımda yoğdur dedi. Hay day dedi. Ğahdı, hayvannarını da aldı, arğadaşlarını yanına aldı. Geldiler, hemen şeherden kenara çığıp ki çingil ğurmuşdular, o çingilin dibine. Avcı Ehmet, dedi, ahaa burıya ğeldih, biz bu çingili ğurduğ, biz bu yol ğetdiğ, sen bu yol ğetdin. Vallaha dedi şaşırılmışam. yuhsuzduğ, avı da vuramadığım için şaşırđım. Ben ğene bu yol ğedim. Siz de bu yol ğedin. Ağşama burda toplanah. Peki dedi, herkeş ğetdi yoluna. Avcı Mehemmet aldı yolu eline ğetdi. Ağşam ğün

batdı, hemen ğardaşı oturduğu ağacın dibine gitdi. Geđdi, bağdı ki odunun altında ocađ yanf. Odun topluyub yandırlar. Valla deđi, ğardaşım burda oturub, bu odunu da o yağdı. Ne geldise ğardaşımın başına burda geldi, deđi. Bu da odun topladı. Getirdi, ateş yağdı, oturdu başında. ğarannığ düşdü. Bi de bağdı, bi dene ses gelir, o men soğuğdan öldüm, o men soğuğdan öldüm. Başını ğaldırdı uğarı. Bir ihdiyar ğoca arvat ağacın başında. Nene, sen niye soğuğdan öldün? Eñ gel aşşağı, ısınginen, men de islâmam, tekem. Birez, eñdi ağacın aşşağısına. Deđi o yanındakilerden ğorđuram deđi. Deđionnar talimlidi, bişey değmez, eñ gel. Eñdi birez daha aşşağı, el yetišeceđ ğadar. Deđi, al bu çubuğu, olara vur. Çubuđu aldı, ğurda vurdu. Ğurda vurdu, oldu daş. Nene deđi, en gel deđi, benim hayvanım daş oldu. Annadı ki benim ğardaşımın başına feleketi getiren budur. Eñ gel, benim hayvanımı dirilt. Ođlum deđi, sen obirlerne de vur, ben eñer, dirilderem. yođ deđi, eñ gel. Ğarı eñmedi. Elini atdı, ğarıyı çeğdi, yığdı aşşağa. Dirilt deđi bunu. Ğarı bağdı, ğurtulacağ yoğdur, ğılıcı da sıyırdı aldı eline öldüreceğ seni deđi. Deđi vur deđi, deñen esgi niyetine dön. Çubuđu vurdu, esgi niyetine dön deđi, hayvan dirildi. Deđi ihdiyar, ğaş dün munnan evvel burıya aynı ğurtdarnan, aynı hayvannarnan bir adam gelib. Onun yerini de, seni öldüreceğ. Ođlum, gelmedi burıya ele bişey, ben görmedim, aha seni görrem. Yođ deyeceğsen öldüreceğ gel deđi, götödü mağara ağzına. Daşı ğaldırdı. İçerigirdi ki beş hayvan, bir de ğardaşı, daş olmuş. Dirilt deđi. Deđi, çubuğu ver, ben dirildim onnarı. yođ sen söyle deđi, ben dirildecem. Deđi esgi niyetinize dönün. Esgi niyetinize dönün deđi, bu çubuğu vurdu, hepsi de dirildi. Oldu insan. Ğardaşınan ğucağlaşdı, öpüşdü, halallaşdılar. Vaziyetini ğardaşı annatdı buna. Peki deđi, ğedek. Ğardaşını aldı yanına. Ğarıya bir ğılış vurdu, deđi, bu ğadar ormanı, bu ğadar insannarı sen daş eğifsen, ğarıyı gebertdi. Bu dağlı, bu daşdı, bu ormanı eñe ğayboldu ki heç bişey yođ. Sabahnan geldi, iki ğardaş, hayvannar da birrihde. Geldiler şimdi padişahın sarayına. Ağşam oldu. Padişah bağdı ki bunnar biridi, oldu iki. Hayvannar da aynı. Yemeđ felan yediler. Şimdi padişah deyeceğ, oğlum, damat, geđ yat deyimir. Damatım hanginizsiniz deyebilir. Bu işi töhdüler ğızın üsdüne, değiler ğız tanıyar. Ğızı sesdedi padişah. Ođlum deđi, senin hayvannarın hangisidi, misafirinki hangisidi. Ğızı hayvannarın boynuna boncuğ bağlamışdı. Düşdü hayvannarın içine, gendi hayvannarını şeşdi. şeçende padişah deđi, bu hayvannarın saabı kim ise ğağsın geğsin. Eñişdesi ğağdı, geğdi yatağ odasına. Öteki ğaldı. Sordu, sen bunun neyisen? Deđi biz iki ğardaşığığ. Biz beñe yola düşdüğ, ben başđa yere geğdim, bu burıya geldi. Men bağdım ki ğardaşımın başında feleket var, ben geldim, geğdim, ğardaşımı ğutardım, getirdim. Bu benim ğardaşımdır. Vezirin ğızını da padişah ona aldı. Olum deđi, mademki siz ki babasız, anasızsınız, ne olup ne olmadığını bilmirsiniz, Çocukken melmeketden ayrılıfsınız, her ikiniz de burda ğalacağsınız. Vezirin ğızını da ona

aldı. Onnara da heresine bir meslek verdi... padişahının... altında yaşamaya başladılar. Artık Avcı Ahmet hikâyesi burda son buldu. Yediler, işdiler, muradına yerleşdiler, göğden iki alma düşdü. Birisi benimdi, birisi de söylüenin.

1.2.2.1. Avcı Ahmet Hikâyesi Epizotları

- 1- Şehirin birinde biri zengin biri fakir iki kardeş yaşar. Fakir kardeş mazlum bir adamdır ve iki oğlu vardır. Oğullarının adları Ahmet ile Mehmet'tir.
- 2- Fakir kardeş bir gün altın yumurtlayan bir kuş bulur. Bu kuşun yüreğiyle ciğerini yiyen her sabah yadığının altında iki altın bulur. Fakat fakara kardeş ne olduğunu anlayamaz ve kardeşine getirir.
- 3- Kardeşi bu kuşun yüreğiyle ciğerini pişirtir. Fakat kendisi yiyemeden fakir kardeşin oğulları yürekle ciğeri yer. Bunun üzerine zengin olan kardeş oğullarını öldürmesi için kardeşinin aklına girer.
- 4- Fakara çocuklarını öldürmez ama sapıtır. Çocukları, çocuğu olmayan Avcı Ahmet bulur ve evine götürür.
- 5- Avcı Ahmet sabah kalktıklarında çocukların kızıl kuşun yüreğiyle ciğerini yediğini anlar. İki torba diktirir ve her sabah çocukların başlarının altından çıkan altınları bu torbalara koyar.
- 6- Ahmet ile Mehmet, Avcı Ahmet'in yanında avcılık öğrenirler. Bir süre sonra ailelerini bulmak için altınlarını da alarak Avcı Ahmet'in yanından ayrılırlar.
- 7- Yolda Kurt, tilki, ayı, aslan ve tavşanla karşılaşır bunları vurmamaları karşılığında hepsinden bir çift yavru alırlar. Bir yol ayrımına gelince ayrılırlar.
- 8- Ahmet bir şehire gelir. Burada kırk başlı ejderhayı öldürüp padişahın kızını almaya hak kazanır. Kara vezir Ahmet'i öldürüp ejderha başlarını padişaha götürür. Ejderhayı kendisinin öldürdüğünü söyler.
- 9- Hayvanları Avcı Ahmet'i yeniden diriltir. Avcı Ahmet padişaha Ejderhayı kendisinin öldürdüğünü ispatlar. Padişahın kızıyla evlenir.
- 10- Avcı Ahmet ava çıkar. Burada ihtiyar bir kadınla karşılaşır. Kadın Ahmet ile hayvanlarını taş a çevirir.
- 11- Mehmet'in parmağındaki yüzük kararır. Ahmet'in başının dertte olduğunu anlayan Mehmet hemen kardeşinin peşine gider. İhtiyar kadını bulup kardeşini kurtarır. Kadını öldürür.
- 12- Padişah Mehmet'i de vezirin kızıyla evlendirir.

1.2.2.2. Ahmet Hikâyesi Motifleri

Altın yumurtlayan hayvan motifi: Fakir kardeş Altın yumurtlayan kuş (gızıl kuş) yumurtası bulur.

Hain erkek kardeş: Ahmet ile Mehmet'i öldürmeyi, babalarının aklına amcaları sokar.

Olağanüstü yüzük motifi: Ahmet ve Mehmet yol ayrımında nişan olarak yüzüklerini değiştirirler. Başlarına bir felaket gelirse bu yüzükler kararır.

Mitolojik hayvan motifi: Suyu tutan Kırk kafalı ejderha. Su vermek için bir kazan pilavla bir kız ister.

Yasak motifi: Ejderha kendisine bir kazan pilav ve bir kız verilmesi şartıyla haftada bir gün su verir.

Tanınma motifi: Padişahın kızı ejderhanın kanına sağ elinin beş parmağını batırıp Ahmet'in gömleğinin altına vurdu.

Ahmet ejderhanın burnunu ve kulaklarını keserek bir mendilde saklar.

Yardımcı hayvan motifi: Ahmet ejderhanın mağrasında kalırken hayvanları esker gibi sırasıyla nöbet bekler.

Ölüyü diriltme motifi: Tavşan kimya otuyla Ahmet'in kesik başına ilaç yapar hayvanlar Allaha dua ederler. Ölmüş Ahmet dirilir.

Ejderha ilk kılıç darbesinden sonra bir daha vurmasını ister. Çünkü ikinci vuruşta tekrar dirilecektir.

Olağanüstü tedavi motifi: Ahmet kimya otundan yapılan ilaçla tekrar dirilir.

Konuşan hayvan motifi: Ahmet'in kayvanları konuşur.

Taş kesilme motifi: İhtiyar kadın (cadı) çubuğuyla Ahmet ile hayvanlarını taşa çevirir.

1.2.2.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Baba: Ahmet ile Mehmet'i kandırıp eve dönemeyecekleri bir yerde bırakır.

Amca: Kardeşini oğullarının hırsızlık yaptığı ve büyüdüklerinde daha kötü şeyler yapacakları konusunda ikna eder. Yeğenlerinin terk edilmesini sağlar.

Avcı Ahmet ve karısı: terkedilen Ahmet ile Mehmet'e bakıp büyütürler. Yastıklarının altınlarından çıkan altınları biriktirip Ahmet ile Mehmet'e verir.

Nene: Ahmet'e kalacak yer ve yemek verir.

Vezir: padişahın kızını kendine alabilmek için kızı kendisinin kurtardığını söyler. Ejderhanın burunlarını kesip alır. Ahmet'in başını kesip öldürür.

Ahmet'in hayvanları: Her zaman Ahmet'i korurlar. Vezir Ahmet'in başını kestiğinde ilaçlar yaparak tekrar dirilmesini sağlarlar.

Kocakarı: Ahmet ve hayvanlarını taş a çeviri. Mehmet bu kadının Ahmet'e yaptıklarını anlar ve kadını cezalandırır.

Mehmet: Ahmet'in kardeşidir. Ahmet'i ve hayvanlarını kurtarır.

Padişahın kızı: ejderhaya yem olmak üzere giderken Ahmet kurtarır. Ahmet'i tanımak için gömleğine beş parmağının izini bırakır. Padişahın huzurunda ejderhayı Ahmet'in öldürdüğünü kanıtlar.

1.2.3. Zümrütanka Kuşu

Vahdın zamanın birisinde bir padşah vardı. Padşahın üç oğlu vardı. Ehmet, Mehmet, Hümbet. Padşah ihdiyarıdı bir gün hşedelendi, oğullarını sesdedi yanına gelin, candı dedi beri yelmez anarı geder vesiyet edecem. Birinci vesiyetim buduku padşahlığım böyüh oğlum senindi. Öteki oğullarımda herkeş gendi vezvesinde urğaşınnar. İkinci vesiyetim buduki benim mezerimi üşgün behliyecehsınız. Kimse behlemiceh gendınız behliyecehsınız. Padşah vesiyetini etti iki gün sonra padşahömrünü bizdere bağışladı. Padşahı götürdü, basırdılar. Böyüh oğlu taht vazfesini aldı. Padşahlı olduğunnan ilk olarak nöbeti bu behledi. Behledi gece heş bişe göremedi sabağnan gahdı geldi. İkinci gece ortancıl oğlu behledi. Oda bişe göremedi. Göremedi, üçüncü gece kiççih oğluna sıra geldi. Kiççih oğlu behledi. Deme ne yapırımış bu mezerriye bir tene dev alışıp. Her gece yeni ölüler varise gelir çiharir. Bunnar yatıptır heberreri olmuyupdur devin gelmesinden getmesinnen. Devde bu iki gece bunnarın şansına gelmemiş. Üçüncü geçesinde dev gelmiş. Çocuğ mezer daşının dibinde otumuş babasını behliyir. Bahdıki bir tene dev. O zaman devler uçarmış geldi endi mezerriye. Sağa solabahdı geldi yeni mezerriyi isdedi ayağ tarafinnan aşmağa bu gahdı ayağa neyapırsan kafir babamın mezerini. Babamımı götürecehsin? Diyerehden gılıcını çekip devnen herbetdi. Ey fırsat bundaydı vurdu devin ayağının birisini yaraladı. Dev bahsa ikinci gılıç bunu öldürecek dev gahdı. Dev gahdı bu gahdı devin peşiceh getdi şherden çoğ

kenara çıldılar, bahdiki dev bir gıyuya endi. Dev gıyuya endi bu enmeñ istedi ama bahdı gıyü çoñ derindi enemmiyeceñ, enserde çıhamıyacañ.

Döndü geldi mezerriye geldibabasının mezerinin üstde otudu sabağ açıldı üsdünüze heyri sabahlar açılıñ. Ğardaşlarını topladı bir yere dedi siz iki gece beñlediniz her biriniz bir gece ne gördünüz? Deditiler biz bişe görmediñ. Dedi ben birtene dev geldibabamın mezerini aşmañ istedi, men birañmadım devı govaladım getdi felan yerde bir gıyuya endi. Gelin bir ip götreñ meni o gıyuya sallıyacañsınız illah o devı men öldüreceñ. Ay Ğardaşdev getdi gel vaz keç. Yoñ ağbeti o gelif babamı açacañdır. Babamdı vesyet etmiş. Ğahdılar biz urğan deyrıñ bir tene urğan götdüler Ğırñ elli arşınıñ, Ğardaşları ile birriñde getdiler. Getdiler bu da Ğılıcını bağıladı beñline geldi. Dedi Ğardaş dedine var? Dedi bañ bu gıyuya endi. Böyüñ Ğardaşına dedi sen en ginen dedi. Sallayın dedi meni. Böyüñ Ğardaşı mertdiñ elledi sallandı. Salladılar gıynun yarısına getmişdi bağırdı men öldümmeni çekin men çartdadım. Bunu çeñdiler. Ortancıl böyüye dediki eye sende erkeñliñ yoñıymış meni sallayın. İkinciye salladılar. Buda bir gıyunun yarısına geçer endi bağırdı menide çekin. Bunuda çeñdiler. Ama kiçciñ Ğardaş Ehmet dedi men neñerten bağıraramsa meni çeñmeyin sallayın. Bunu bağırtı çığırtı ne yafdıysa bunu endirdiler gıynun dibine Ğırñ arşınıñ gıyü. Dedi Ğardaş men gıyunun altına gelene geçer meni beñliyeceñsiniz. Getdi. Bu getdi bahdıki bir Ğapı. Ğapıyı aşdı içeri girdi bahdıki bir ele Ğız otururki, dünüye güzeli kimi yoñdur emsalı. Ğız dedi ey ben insan sen ne ararsan burda? Burya Ğuş gelse genet salar, Ğatır gelse dırnañ salar. Dev içerde yatır, gendısınde düneyinnen yaralamışlar bu gece Ğahdımı senin böyüñ tikesini Ğulağı geçer eder. Nerde yatır? Dedi içerki odadadır. Ğapıyı aşdı ikinci odaya girdi bahdıki bir Ğız otururki ondan daha eladır. Bu Ğızda aynı birinci Ğız kimi söyledi buna. Bu dinnemedi sordu dedi dev nerdedir? Dedi dev içerki odada yatır. Üçüncü Ğapıyı aşdı içeri girdiki bir Ğız otururki, o iki Ğızdar onun yanında müjde. Üçüncü Ğız o Ğadar güzel. Her bir şeyi birbirine uygundur. Dev de yatır başını goymuş Ğızın dizinin üsdüne. Ğız işaret eladi dedi bu kafir Ğahar seni öldürer. Ehmet'de Ğayyet güzel bir çocuğuydu. Dedi zatan bu kafirin peñiceñ gelmişem men. Bu Ğılıcı isdedi vurmañ dedi ele Ğılışlar bunu kesmez, öldürmez bunun gendi Ğılıcını al. Nerdedi gedi Ğılıcı dedi aha bañ orda asıldı. Devın Ğılıcını aldı Ehmet. Devın ayağına Ğılıcın burnunnan bu Ğadar davanıñnan soñdu. Dev Ğıza dedi Ğız birañma sineñ davanımı yeñi. Ğız dillenmedi. İkinci Ğılıcı birez daa fazla soñanda Ğıza bir sille vurdu dev. Demedimmi birañma sineñ davanımı yeñir. Deýende Ğız sineñ deyil senin düşmanın gelmiş dedi. Dev sıçıryıp ayağa Ğalñanda bu Ğılıcı endirdi boynuna Ğılıç tamamiyle kesmedi bu devnen tutaşdı. Tutaşanda Ğız devın ayağınaltına bir demir atdı, devın ayağı demire

gelende eli boşa çıhdı gede devin elinnen çıhanda ikinci gılıcı endirdi, devı gebertdi. Devı gebertdiñden sonra sordu gızdan. Siz neçisiniz kimin gızısınız düşüpsünüz burya. Dedi biz üş bacıyıl en birinci gapıda gördüyün benim böyüh bacımdı, o ikinci bacımdı men en kışçıl gızam. Üçümüzde bir padşahın gızıyıl. Ey dedi bizde üş ğardaşıl; Böyüh böyüye, kışçıl kışçıye, sende mana dedi. Buları topladı getidi ğuyunun divine. Dedi Mehemmet dedi ne var? Devı öldürdüm üş dene gız getdim bunnarda üçüde bacıdır, ipi salla çek. Böyüh gız dedi senindi. Böyüh gızın beline ipi bağladı çeñdiler. İkinciye salladı ikinci gızde Hümbet'ındı ikinci gızıda çeñdiler. Ama üçüncü gız kışçıl gız onlardan gözeliydi. Kışçıl dedi ki Ehmet sen gel çııl, ğardaş muñannet olar, men olardan gözelem senin ipini keseller sen ğuyda ğalarsan. Sen çııl ipi salla men bağlıyım gendimi sen meni çeñ. Yoñ canım dedi benim ğardaşdarım ele yapmaz, ele işmi olur felan. Bu dedi bu dedi heyle bi on dakğa ğadar müzekere yaptılar. Ağbeti gız bağdıkı olmayacañ. Dedi şindi men çııram, ğardaşdarın senin kendirini keseceñ dedi sen ğuyda ğalacan. Cumuya ğeder behlersen, Cuma ğünü burya iki ğoç geleceñ, biri ğara biri bayaz bayaz ğoçun üsdüne gendini atdın seni ışıl dünüyeye atacañ, ğuyudan seni çııracah. Ēara ğoçun üsdüne gendini atdınsa seni daha da ğaranınığa atacañ, ğuyunun daha terkine endireceñ, ğarannıl dünüyaya gidecen. Ēoru gendini ama bayaz ğoçun üzerene at. Bu dedi benim ğardaşdarım mana puşduıl yapmaz. Neyse gızı bağladı, gızı çeñdiler, gız yuħarı çııhannan sonar gızdarın üçünede ğardaşdarı bele bağdı dedi ey muñannet ğardaş gızın eysini gözeline gendsine eyliyir, bekâralarını bize verir. Bunun kendirini keseñ ğalsın ğuyuda. Birez yuħarı çeñdiler kendiri kesdiler, bu endi ğuynun terkine ey ğardas kendir ğopdu dedi, daa sana yerseceñ kendirde yooñ. Bular ğetdiler, Ehmet ğaldı ğuyda, Cumayu behledi üç ğün, dört ğün, beş ğün altıncı ğünüki Cumaydı ğağdı ğuyunun divine ğetdi, bağdıkı ğoşdar geldi biri siyah biri beyaz. Ēoşdar geldiler, kelleleşdiler. Bu şindi telesir gendimi hangisinin üsdüne atım? Bayaz dedi tarafıma ğeşsin ele bayazın üzerine minim. Bu o cesereti yapmışdıkı bayazın üsdüne bine, ğara keşdi munun terefine mindi ğaranın üsdüne. Ēara bunu ğaldırdı tulladı. Bu endi bir ğarannıl dünüyaya. Endi ğarannıl dünüyaya, ey bir yol aldı eline. Dedi ne bir aya çııllar ayn üsdünde melmeketder var demekgi yerin altında da var. Bir yol eline aldı ğetdi. Az ğetdi uz ğetdi ğırıl ğün bir ğünüz yol ğetdi, bir çuvaldız boyu yol ğetdi. Çuvaldız çuvalların ağzını tikiriñ ya çuvalların ona deyrilñ. Ēetdi bir şehere çıhdı. Şehere çıhdı acava men nerde ğonağ ollum? Ēetdi bir ihdiyar bir ğarnun ğapsına. Ēarı nene meni misafir edermisin? Ey oğul dedi misafir Allah misafiridi, yerim birez dardı felân. Çııhardı buna bir dene gızıl verdi, pedşah oğluydu az çoñ çevinde varyıdı. Ēarı gızılı görend; ne yapalım gel oğul dedi men aele oturraram, sende yatarsan. Aldı içeri ğetdi ğarının evi ey güzel neyse ğarı ğolnan ğopan yemeñden felananañ getidi bu

adam yedi, su istedi. Su isdedi ğarı ey su yoĥ. Getdi haşa minüzürü ğitdi işedi, işegini buna verdi. Bu aldı aĝzına bir udum aldı baĥdı heyr bu su suya benzemer işmedi. Işmedi daha suda isdedi annadikin bunun içersinde iş var. Neyse gece yatdı sabahnan ğaĥdı. Ğarı ama sabah ğaĥdı içeri ğetdi içeri gelir dışarı çıĥır içeri gelir, dışarı çıĥır. Bu sordu ğarı nene sen ne çoĥ dışarı gedip gelirsen. Demezsen Oĝul dedi bizim suyun üzerinde bir ejderha var yeddi başlı bir ejderha. Haftada bir ğız ğedir ona bir ğazanda yemeĥ ğedir. Dev o yemeyi, o ğızı yeyene ğadar biz su ğaldırırĥ. Aĥşam su isdedin Allah'dan ğizlin deyilse ğuldan ne ğizdedecem, su bulamadım sana yoĥda deyebilmedim. Işedim, iřeĝimi getidim sana sende işmedin. şindi bu ğün pağşahın ğızının sırasındır, bu ğün pağşahın ğızını ğötürüller, ona baĥıram ğörüm ğötürüllermi mende onnara ğarışam ğedem. Ey nene dedi mana niye demirsen? Neneynen ğaĥdı dışarı çıĥdı. Baĥdiki ğızı getidiler, davul zurna çala çala, meĥluĥ toplanıp başına ğefleyen ğötürdüler. Bu da arĥadan milletin arĥasıcaĥ yavaş yavaş, ğılıcını belne baĝladı ğetdi. Ğetdi yüz metre ğalanda, millet ğeride ğaldı, ğazanı verdiler ğızın eline ğızı ğönderdiler ejderhaya dorĝu ğönderdiler ğızı, ğız zavallı ğız ğedif daha ne yafsın. Ehmed arkadan yeşişdi, ğızı tutdu dur burda dedi. Yemeyi ğoy, önüne, yemeĝi ğoydu önüne acıdı oturdu yemeyi yedi epey yedi. Ğıza dediki heş bir tarafı ğetme burda duracaşsan. Bu ğetdi deve doĝru. Dev ayaĝa ğaĥdı, ejderha ayaĝa ğaĥdı dedi her ğün mana bir yemeĥ gelirdi haşdada bugün iki yemeĥ gelmiş demehki erzaĝ artmiş. Görersen dedi. Ama yeddi ğafası var. Ehmed o ğeder baĥdiki dedi bunun ortasındaki ana ğafiye vursam dedi o ğafaların hepsi getmiş demehdir, Ejderha bunun üzerine gendsini atanda, bu ğılıcını sıyırdı devin ğılıcını getimişdi, devin ğılıcı ile buna nası bir ğılış vurduysa ortadaki ğafiya ortadaki ğafa düşdü o ğafaların her birisi bir tarafda düzülüfdü. İkinci ğafasında ortadan vurdu ğövdiyi ikkiye böldü. İkiye böldü ejderhayı gebertdi, ordan geldi ğızın yanına, öne düşdü ğızı getdi ğötürdü bu ğetdi ğarının evne. Ğetdi ğarının evne millet baĥırdı. Pağşaha dedlerki ğızın geldi. Yoĥsa dedi ğız ğaşdı geldi. Bilmiriĥ, dediler uzaĝıdı fergende olamadıĥ. Neyse ğız ğetdi dedi ğızım niye geldin? Yoĥsa ğaşdın, ğorĥdun ğaşdın? Yoĥ dedi. Bir tene cahal oĝlan geldi ejderhayı öldürdü, menide ğutardı. O cahal oĝlanı tanırmısan? Dedi tanıram. Dellal aldı ĝerif misafir kimde var? Bir ğaş yerden misefer çıĥdı ğoca bir şehir ğötürdüler ğız dedi bu deyel. Nerde misafir ğaldı? Filân mahlede bir ğarının evinde var. Ehmed'i ğötürdüler ğız dedi budur. Pağşah dediki oĝlum sen bu ğızı ğutardın, şindi bu ğızı verim sana. Yoĥ dedi. Be? Sennen dedi bir dileyim var verersen ver vermezsen sen sagol. Nedir? Meni iřiĥli dünüyaya çıĥart. Men iřiĥli dünyada felân pağşahın oĝluyam. Meni dedi ele yere baĝladın ki heç olmayacaĥ bir iş olsun. Niye? Men seni iřiĥli dünüye neşden çıĥardım, neynen çıĥardım, iřiĥli dünüye ne tarafdadı? Yolunu bilmirem izini bilmirem. Vezir dedi pağşah dedi ne var? Buki

ışıklı dünyaya çıhmağ isdiyir bunun bir yolu var. Nedi? Dedi yeddi yolun ayrıcında bir ağaş var, çınar ağacı o çınar ağacının başında bir zümruk guşu var Anka Ğuş, eğer bunu çıhardırsa o çıhardır başğa türrü çıhardılmaz yolu yoğdur. O da bir şertnen çıhardar. Neynen? Onun balalarına dedi bir ilan alışmış. Her sene bala çıhardar böyüder, bala uçmağ zamanına gelende, o ilan çıkar balalarını öldürer. Gelerki guş balaları yooh öldürmüş. Cemdehleri orda. Eyer bunun düşmanını öldürerse, o guş bunu belke çıharda ışıklı dünyaya, Oğlum yapabilersen mi? Yerini mana gösderin dedi. Vezir o zamanın vasayeti neydiyse mindi geldi ağacın altına. Bahdılkarki guşdar yeni çıhip yuvanın üstde cıvıldeşilar. Vezir döndü geri bu galdı burda. Çoh behledi gece orda galdı birşey görmedi sabahlayın saad 8-9 aralarında gün heyle gahmışdı. Ağaşdan bir yüz metre kanarda dururdu, bahdı ki bir yeke, ejderha kimi bir ilan ağaca sarılıp çıhip. Heyley ağaca çıhmışdır ama bu guşun balaları bir fizah yapırki olsada o gider. Bu yerışdı ejderhayı ortasının nası vurdusa gılışnan yarısı beke düşdü yarısı beke. Gendisi de geldi arasında otudu birez düşündü yatdı. Az yatdı çoh yatdı bilinmez bahdı ki guş şey geldi, balaların anası. Geldi bahdıki ağacın divinde bir adam yatır. Vallaha dedi benim balalarım her sene yeen budur gidim bir daş getrim bunun başına salım ölsün. Zümrüt guşu geri döndü getdi bir ikiyüz küloluk bir deyrmen daşı tağdı ciynağına aldı getdi. O halda guş balaları oyandı. Ğuş ciynağında dollanırdı ki semit diye bunun başına salsın, Ehmed'in. Yavruları bağırdı ki aman ana salma, ancağ ki bizi gutalan o adamdır. O olmasaydı bizi yeyeceydi ejderha gene gelimşdi o öldürdü ejderhayı, Ğuş götürdi daşı aldığı yere birağdı geldi genedini gerdi bunun üzerine kölge dutdu. Bu yatdı, yuhsunu aldı oyandı bahdı ki üsdü ele kölge. Yuğarı bahdıki guş üsdüdedi. Ğuş endi aşsağı, ey insanoğlu sen neçilsen sen nerden geldin? Bahdıki düşmanında cenazesi yerdedi öldürüpdü. Dedi men ışıklı dünüye adamıyam sen neden burya düşdün dedi? Dedi babam öldü vesyet etdi meni üş gün behliyecehsiniz. Ğardaşdarım behledi irasdamadı benim sıram da bir deve iras gelgim. Dev geldi guyuya endi mende peşiceğ düşdüm, devi öldürdüm, iki goş geldi ağ goçun üsdüne gendimi atacaydim meni ışıklı dünyaya atsin gara gocun üsdüne atdım meni garannığ dünyaya atdı. Deyende guş birez tüşündü şindi sen ne isdiyirsen benim balalarımı sen gutardın, ele bu balalarım deyilki bunnan sonra ne gider bala çıkarssam hepsi salamat olacağ düşmanımı öldürdün, sen ne isdiyirsen isde muradına yetirecem. Meni dedi ışıklı dünüyaya çıhartacan. Sen meni dedi ele bişeye bağladın ki, ey özüm ihdiyar sende yemeğ yoğ, mende yemeğ yoğ men seni nası çıhardım. Bilmem dedi. Eyer ki ışıklı dünyaya çıhartmadığdan sonra men çekilip geçecem gene bir tarafa görüm ahırım ne olur. Bu garannığ dünüya da ölmeme gabul edirsense men ölüm. Sen dedi ilk olarağ nerye geldin? Dedi men bu görnen şehre geldim. Hah. O şeherin padşahınnan dedi gırğ tene guyrug gırğ tuluğ su istersen,

gettersen meni besdersen, ğırĥ ğün mana baĥarsan seni alaram üzerime ışĥlı dñyaya baĥaram ıĥartmaĝ oldu alar ğederem, ıĥartmalıĝ olmadımsa birĝaş ğün daha besdiyeceĥsen, Padşah ğörüm bunu boynuna alır mı almırmı? Peki dedi. Bu döndü geldi padişahın yanına. Padşah deyende oĝul buldun mu ĝuşu? Buldum. Ne dedi? Ğuş dedi meni besdiyeceĥsen iĥdiyaram zayıfam, ğırĥ ğün meni besdiyecen. Neyle? Ğuyruĥla, suyla. Hay onnan ğolay ne var? Ğaş tene? Ğırĥ tene ğuyruĝ isdiyir, ğırĥ tuluh da su. Emir verdi padşah ğırĥ tene davar ğuyruĝu, ğırĥ tuluh da su, gede ğötüdü ğoydu zümürütün yanına. Zümürüt ĝuşu ğırĥ ğün gendisi yedi, gendisi işdi. Ğırĥ bir deyenne gede ğetdi, aldı arĥasına havalandı oĥ havalandı baĥdıki ĥeyr ğötüremiyeceĥ, endi. Dedi ğırĥ ğün daa besdiyecen meni. Ğet padişahın yanına. Geldi, padşaha dedi ğırĥ tene ğuyruĥ ğırĥ tuluh su daha isdiyir. Ğırĥ ğün deyir meni ğene besdiyecen, meni aldı havalandı ğöye ğötüre-bilmedi. Emir verdi vezire ğırĥ tene ğuyruĥ daha. Ğırĥ tene ğuyruĥ, ğırĥ tuluh su getidi ğene ğoydu ĝuşun yanına, gendisi orya biraĥdı geldi. Geldi padşahın yanında otudu ğırĥ bir deyen ğünüsü ğetdi, ĝuş ğene bitirip. Ğuş gendini bir salladı düşündü dedi şindi seni ğırĥ ğüne ışĥlı dñyaya ancaĥ ıĥaracam. Dedi sen ğırĥ tene ğuyruĥ ğırĥ tuluh su getireceĥsen, ĝaĝ diyende ğuyruĥ atacan ĝuĝ diyende su atacaĥsan. Seni bu şekil ışĥlı dñyaya ıĥardacam. Geldi padşahın yanına padşahım dedi ğırĥ tene ğuyruĥ ğırĥ tene su isdiyir ki beni ıĥardacaĥ ğırĥ ğünde ışĥlı dñyaya. Emir verdi padşah ğırĥ tene ğuyruĥ ğırĥ tuluh su getirdiler, vezir getirdi zümürütün beline yühledi, Ehmet de bindi zümürütün beline zümürüt havalandı aliĝopdar kimi dogru ĝaĥdı. O ğeder ĝaĥdı ki sordu dñye ne şekil ğörünür, yer? Dedi dñyanın yerin hepsini su aldı. Hereket etdi. Hereket etdi vezir de döndü geldi otuz dokĝuz ğün zümürüt çocuĝu ğötürdü, atılasına ğırĥ ğuyruĥ bitdi ĝuĝ deyende bişe yoĥ atmaĝa, bıcaĝı çıĥartdı baldırın etinnen kesdi bir bu ĝadar atdı, ĝuşun aĝzına. Ğuş baĥdı ki ele şirin ki, bunu damaĝında saĥladı gendiside endirdi ışĥlı dñyaya. Ğuş ışĥlı dñyaya endirdi bunu di ĝaĥ ğet, yürü ğet. Dedi sen ğet men ğederem. Ğuş annadı ki bu baldırınnan kesip eti, aş dedi baldırını baĥım sen yara vurdun baldırına. Canım bişe yoĥ dedi sen ğet men ğederem. Yoĥ Aşdı baldırını bu baĥdıki bu ğeder baldırınnan kesif aĝzınnan eti çıĥardı yerine ğoydu üzerinnen aĝzının suyunnan vurdu baĝladılar dedi di ĝaĥ ğet. Ehmet ĝaĥdı ğetdi. Geldi hama harya gelir gendi şeherrlerine. Gendi şeherrlerine gelir. Ama bu kiiĥ ĝızın, Ehmet ki ğuyuda ĝaldı ĝalanda dedi benim üş tene cehizim var dedi bi tepsidir, bir ĝaşıĥdır, bir atal, gelende dedi bunları unutma burya ğoyuram Sen özünnen ğeti. Bunnar dedi sana lazım. Bunnar ne zaman benim elime atarsa altındılar men bilecem ki sen ışĥlı dñyadasan. Men daha başĝasına ğociya ğetmem. Bunnarda Ehmed'in elindedir. Ğoltuĝunda. Geldi ğoltuĝunda kaĝıda sarılı kim ne bilir bunda ne var. Bu ufacıĥ bişe deyil cebe gire tepsi elinde, bir tükenin önünden

geçirdi, esgi elbise elbiseleri esgilip zatan, baħdı ki bir dülgar o zaman dülgar deyirdiler Şindi zerrafmı deyeller ne bu üzüh felan yapannara, ğuyumcunun önünnen geçirdi beŀe ğapının aĝzınnan durdu baħdı. Herif dedi neçisen niye gelmirsen içeri? Dedi fiĝara bir adamam dedi iş ariyram gendime, Peki dedi mademki iş ariyrsan mana işi olmaz mısın. Ey zatan iş ariyram sen tutarsan mende olaram. Ne iş elinnen gelir ey dedi bunnarın heş biri senin yafdıĝın benim elimnen gelmir sen öĝredecen men de yapacam. Hay hay dedi. Aldı bunu içeri bir hafta burda çalışı, bir hafta çalışı, bir hafda sora ğuyumcu dedi ki sabaĝ padşahın böyüh oĝlunun toyudu men toya geçecem dedi sende çalış ğinan hırda, hırda. Peki dedi. Ama bu ğız buna üş tene de tuy vermiŐti üç atın tuyunu ne zaman ki iŐiħli dünyaya çıħdınsa dedi, bu ĝaŐıħ, bu çatal, bu tuylarda sana lazım olar dedi tuyu dedi birbirine sürtersense dedi o tuyun sahavı seni bulacaħdır. Peki dedi. Geldi ğuyumcu iş gösterdi geçti, geldi ki bu adam işi yapmıyıp. Ey sen neden işi yapmadın dedi seni çıħardacam haydı geğ. Hey Allah sennen irazi olmasın dedi geğ geğ. Burdan çıħdı. Geze geze geçti baĝa çıħdı. Baĝa geçti baĝman su sulardı. Oĝlum neçisen dedi baĝa geldin? Dedi özüme iş ariyram. Olarımı dedi mana baĝman olasan ele bu aĝaŐları suluya durasan. Niye olmur dedi. Gece bu saraydada yatarsan durarsan, baĝın içinde. Olar, dedi. Geğ al hele bir aĝaça su aş baħım. Eline aldı padşah oĝlu suyu görüf. Hele sen gösder dedi. Bu baħdı bir iki aĝaŐ suladı, sularam dedi. Suladı. Erkennen baĝman geldi geçe baĝda ĝaldı erkennen baĝman geldi baħdı bu suluyur bir ĝaç aĝaç suluyupdu. Dedi oĝul sen aĝaŐda beŀe sula pedşahın böyüh oĝlunun toyudu dedi men bugün toya geçirem. Mademki sen geldın men geçim dedi. Baĝman geçti toya. Baĝman geçer getmez ĝıratın tuyunu sürdü birbirine ĝırat geldi ĝılıç üzerinde yeher arŐasında ĝanatdı uçur, atı bindi. ĝıratı bindi baĝdan çıħdı geçti. Ovaħıtdarda düyünde cırd oynallarmıŐ, ĝueħ de cırd oynarmıŐ. Geçti baħdı ki böyüh ĝardaŐı cırd atır. ĝardaŐı bir iki cırd atdı buna doĝru atı sürdü dedi ey insan burda neye durursan al bu cırt senindi. Cırdı atdı beŀe durdu boşa geğdi. Bu nası cırdı bunun arŐasınan vurduysa bu atdan düşdü, cırt üreĝinin başınnan çıħdı. Ay ĝoymayın padşahın oĝlunu vurdu bu atdı kimdi bu melmeket adamı deyil ĝırat geçti. Endi baĝda hemen elbisesini hemen ĝalŐhanını felenni atın üzerine baĝladı atı biraħdı, esgi elbisesini geğindi beŀi aldı eline baĝa suluyur. Ama baĝında birĝaŐ aĝacını felanını ĝırdı. Toy bozuldu, baĝman geldi. Aĝa dedi ne teŐ geldin. Oĝul demezmi padşahın oĝlunu vurdu bir tene salaŐananın birisi geldi geldi bir ĝıratdı vurdu öldürdü, toyda bozuldu. Daĝıldı toy geldiħ. Demezmi sen o ĝıratdı geldi burdan geğdi bahsana bu aĝaŐdarı da ĝırıp. Biy onun Allah belasını versin yazıħ oldu bu alma aĝaŐdarını ĝırdı. Neyse. Şindi bunun nişannısını da vezirin oĝluna vermiŐler, niŐannamıŐlar. Padişahın oĝullarının toyları biteceħki kiççiħ ĝızın toyna baŐsınnar. Kiççiħ ĝız da baħalum indi ne isdiyeceħ bunnardan. İkinci ĝün bir hafta

sonra ikinci ğardaşın toyuna başladılar. Gene bağman dedi ki men ğedirem toya oğul sen ağaşdarı sula. Bu ğetdi, bu ğene doratın, ğırmızı atın t y n  s rt d  birbirine at geldi ama, ayağının biri sakğatdi aĥsıyır ama bu daha beter u ur. Bağman ğetdi  den sonra dor atın t y n   e di, dorat geldi, mindi, ğetdi ğene kanarda durdu. Cırdı atdılar ğardaşı ğene buna cırdı atdı geldi buna d di ki  y insan burda nee durursan yabancı adam al bu cırdı senindi. Cırdı atdı. bunun cırdı boşa ğeşdi. Bu cırdı atdı bunu da vurdu, bu da  ld . Geri d nd  geldi atdan indi ğetdi. Bağman geldi. Ağa ne tez geldin?  y Allah belanı versin sen ne uğursuz adamsan hardan geldin bu şehere  ıĥ ğet def ol. Sen b y n iki g nd  gelmişsen padşahın oğullarının ikisini de  ld rd ler bir doğru d r s toy dinneyemedi . Sen  oğ uğursuz adamsan ğet seni men saĥlamıram.  y ğet ğet ağa d di niye ğızırısan men ne yaptım.  ovaladı bunu. Bu geldi, geldi ğene aynı ğuyumcunun yanına. Ağa d di men de bir hafta burda  alışdım manada haĥ vermedin, şindi terkel geldim meni  alışdır ginen, olur bir g n benim sana ele bir ticaretim toĥunur ki, bir ğecede d nyanın parasını alırsan. Peki d di ola gel  alış. Geldi  alışdı bir hafda aradan ğeşdi, bir hafta sonra indi vezirin oğlunun toyunu tutullar ğızı sıĥıřdırıllar ne d yirsen indi gelece sinmi vezirin oğluna. D di gellem ne yapım sizden bir altın  atal isderem, bir altın tesbi, birer altın ğaşıĥ. Bu numarada isderem.  ız anniyir ki bu ğaşıĥlar bu şeyler elden yapılacaĥ işi yoĥdu eyer bular meydana  ıĥarsa, bilecemki Ehmet gelipdi. D şd ler ğuyumculara şeherin ceddelerine aradılar b le bir ğaşıĥ b le bir tesbi b le bir altınınan yapacaĥ kim vardır? Altınını padşah v rece  tarifini  tdiler heş kimse bunu yapamadı. Bunarın orya elende  ocuĥ ağasına dedi ağa sen de men yaparam.  y oğul biz yapamazıĥ bizden daha  y ğuyumcular var. Neyine l zım ağa sen deynen men yapacam. Oğulum elinnen  le bişeler gelirmi? Nası gelmir ağa sen mana  rgetmedin mi? Az  oĥ sennen  rgenmişem birez de gendimde var, yaparıĥ d di. Ama sabağ isdiyeller.  sdesin ağa d di savağ erken gelsin alsınnar. Peki.  uyumcu imza verdi men yapacam dedi, getdiler. Dedi ağa dedi ne var mana dedi bir on k lo ceviznen findıĥ getir başğa bişe yoĥ. Sabağnan gel tesbiyi de  atalı da ğaşığı da al ğet.  lemi,  le on kilo ceviznen findıĥ getirdi,  ocuĥ oturdu t kanda  ekişi aldı elne ğırdı yeği, ğırdı yeği, ğırdı yeği, yuĥusu gelende yatdı ğavıĥdı teyelendi be e. Tesbihi ğaşığı da,  atalı da  ıĥardı ğoydu masanın  sd ne. Erkennen geldi oğlum ne yafdın? Aha masanın  sd nde ağa d di. Aldı baĥdıki olan bunun ne yapılışına benzer ne usdalar yapamaz bu bunu nerden aldı? Hele d di dur baĥalım bunun he   sdun  vurmadı. Aldı buları aynı kağızına sardı, g t rd ler ğıza verdiler, ğız d deki gendi malım vallaha d di Ehmet geldi. Dur baĥalım Ehmet bug n cırdı meydanına  ıĥar. Yanı ğardaşlarını da  ld ren d di Ehmet'dir, ben bildim ki onnarı  ld ren o olacaĥ. Bunu da  ld rs n vezirin oğlunu da  ld rs n bir dafa onnan sora ortalıĥ s kutdasın.  ız emir verdiki toyum yapılsın.

Toy yapıldı gene cırıda mindiler, bunun oğlu da mindi. Agası geldi düğüne tükani kitledi geldi bir haravada tüyleri sürdü bu dönüm bir sarı at geldi. Sarı atı bindi, geldi meydan yerin de beledi. Birez cırit atıldıktan sonra vezirin oğlu dedi ne durursan al bu cırit senindi. Cırıda buna atdı cırit buna deymedi bu geçdi ama bu oğ atır. Olar ağac atır cırit bu oğ atır. Oğ nasıl arhadan vurdusa bunuda devirdi. Geldi atdan indi geldi tükani aşdı otdu aşağı, birez durmuşdu ağası geldi. Ağa ne tez geldin? Demezsenmi dedi bir sarı atdı geldi vezirin oğlunu vurdu öldürdü toy da sükût dedi onun için tez geldi. Üş toy oldu muhakkağ için de bir adam öldürdü. Ey Allah rehmet etsin dedi ne yapag. Düğunnar sükût dedi. Onnar geldi. Ehmet şindi men ne yapalım meydana çıham? Ehmet esgi elbisesini geyindi çarşıya çıhdı ağa dedi mana mücade et bir çarşıya çıhim. Get dedi oğul. Ehmet geze geze bir hafta sora ama geldi evlerine sifteh anasının yanına geldi. Anası bahdı Allah diyen hesretleri birbirine gavuşdursun, ne vahtdan beri hesiretidi birbirine sarıldılar. Oğul nerdeydin, nerden geldin? Başınan geçeni annatdı. Bele getdim garanih dünyaya düşdüm, ışıklı dünyaya bele geldim, aha şindide eve geldim. Gız padşahın evindeydi nişannısı da o baldızları da toplandı başına. Derhal şehir halkına haber olundu Ehmet gelifdi. Ey padşahımız Ehmet'dir. Çünkü padşahlık sülaleyi tağib eder. Ehmed'i padşah yafdılar gendi nişannısını gendine düğün yafdılar ötekileri de Ehmet cani isdedigi adamlara verdi onnar yedi işdi ele geldi biz de yedi işdi bele geldi göyden üç elma düşdü, biri benim biri söyliyenin, biri dinniyenin.

1.2.3.1. Zümrütanka Kuşu Epizotları

- 1- Bir padişahın Ehmet, Mehemmet ve Hümbet adında üç oğlu vardır. Ölmeden oğullarına üç gün mezarını beklemelerini vasiyet eder.
- 2- Nöbet sırası küçük oğlandayken mezara bir dev gelir. Devi kovalar sonra üç kardeş devin kaçtığı kuyuya girmeye gider. Kuyuya küçük oğlan (Ahmet) girebilir.
- 3- Ahmet kuyuda devi öldürür. Üç güzel kız bulur. Kardeşlerine ve kendine bu kızları alacaktır. Kendine alacağı küçük kız daha güzel olduğundan kardeşleri Ahmet'i kuyuda bırakır.
- 4- Ahmet kara koçun üzerine atlar ve karanlık dünyaya gider. Burada bir şehire çıkar ejderhayı öldürüp padişahın kızını kurtarır. Padişahdan kendini ışıklı dünyaya çıkarmasını ister.

5- Zümrüdü anka Ahmet'i ışıklı dünyaya çıkartır. Ahmet kardeşlerini öldürür padişah olur. Nişanlısıyla evlenir.

1.2.3.2. Zümrütanka Kuşu Motifleri

Dev motifi: Padişahın mezarına gece uçan bir dev gelir.

Kuyu motifi: Kaçan dev bir kuyuya iner. Üç kardeşde devi yakalamak için kuyuya giderler.

Hain kardeş motifi: Ahmet'i kardeşleri kuyuda bırakır.

Olağanüstü kılıç motifi: Dev başka kılıçla öldürülemez ancak kendi kılıcıyla öldürülür.

Gelecekte haberdar olma motifi: Ahmet'in evleneceği küçük kız, Ahmet'in kardeşlerinin Ahmet'i kuyuda bırakacağını önceden bilir.

Yardımcı hayvan motifi: Ahmet'i, Cuma günü gelecek olan kara koç ile beyar koç farklı dünyalara götüren birer araçtır.

Zümrüdü Anka, Ahmet'i ışıklı dünyaya çıkarır.

Diğer dünyalara seyahat motifi: Kara koç karanlık dünyaya, ak koç ışıklı dünyaya götürür.

Mitolojik hayvan motifi: Suyu yedi başlı ejderha tutar.

Uçan sihirli at motifi: Tüpleri birbirine sürttüğünde uçan atlar gelir.

Yasak motifi: Ejderha haftada bir kız bir kazan yemek yer. Suyu öyle verir.

Ölümlü cezalandırma motifi: Yedi kafalı ejderhanın ortadaki kafaya devin kılıcıyla vurunca ölür.

Ahmet kardeşlerini öldürür.

Devi kendi kılıcıyla öldürür.

Olağanüstü tedavi motifi: Yolda kuyruk bitince Ahmet baldırından kesip zümrüdü ankaya verir kuş bunu anlayınca eti yutmaz ışıklı dünyaya gelince baldırının etini yerine koyup ağzının suyuyla sıvazlayınca Ahmet yürümeye başlar.

Tanınma motifi: Padişahın küçük kızı nişanlısı Ahmet'e tanımak için altın tepsi kaşık ve çatal verir.

Sihirli tüğ motifi: Padişahın küçük kızı nişanlısı Ahmet'e üç tanede sihirli tüğ verir bu tüğleri sürtdüğünde uçan atlar gelir.

Evlilik şartı motifi: Ahmetin nişanlısı vezirin oğluyla evlendirileceği zaman şart olarak altın tepsi, kaşık ve çatal ister.

Formilistik sayılar: Üç sihirli tüğ

Padişahın üç oğlu var.

Evlenecekleri üç bacı padişah kızları.

Ejderhanın yedi başı var.

Yedi yol ayracı.

Ahmet Zümrüdü ankayı kırk kuyruk kırk tulum suyla kendisini kırk gün besler.

Işıklı dünyaya kırk güne çıkartır.

Kırk arşınlık kuyu.

1.2.3.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Ahmet'in nişanlısı: Kuyudan çıkmadan kardeşlerinin kendisini kıskanacağı ve kuyuda bırakacakları konusunda Ahmet'i uyarır. Ahmet'e ışıklı dünyaya çıkmanın yolunu söyler.

Mehemmet ile Hümbet: Ahmet'in nişanlısı daha güzel olduğu için kıskanırlar. Ahmet'i kuyuda bırakırlar.

İhtiyar kadın: Ahmet'i evinde misafir eder. Karnını doyurur.

Kızı kurtarılan padişah: Işıklı dünyaya çıkması için Ahmet'e yardım eder.

Zümrüdü anka: Ahmet'i ışıklı dünyaya çıkartır.

Kuyumcu: Ahmet ışıklı dünyaya çıktıktan sonra kuyumcunun yanında işe girer. Kuyumcu kalacak yer verir. Ahmet kardeşlerinin yanına gitmez. Kardeşlerinden intikam alır.

1.2.4. Pir Ehmet Hikâyesi

Günnerin bir gününde bir padişah vardı. Padişahın gırh oğlu vardı. En kiççih oğlunun ismi Pirehmed'idi. Bu Pirehmed'i de padişah çoh severdi. Hepsi evlenmeli olmuşdu. Padişah aylesi dedi ya herif dedi; bulara biz nerden bulah. Birine hengi padişahın gızını getireh birine hangi vezirin gızını alah. Buların elesi olmazmı geçe özderi bir ana bir babadandılar. Geçe

ğırh tene ğız bulalar ğırh tene, yoħmu dñnyada biz neden ğazandıħ bu ğırh çocuğu? olar belki bir padşah da beħe ğazana ya bir sivil ğazana. Sesde oğullarını ğırhını da de ğessin gendilerine ğarı bulsunnar. Padsah sesdedi ogularının ğırhını da yığdı önüne. Dedi ođul ğedin hemi şeyahat hemi ğezmeħ çebinizi, heybenizi para doldurun memleket memleket ğezin, ele bir yer bulun, siz nece ğırh ğardaşsınız belke bir padşahın ğırh ğızı ola, adama bir tene ala gelesiniz. Hayhay dedi. Ama dediler Pirehmet gelmesin Pirehmet uşahdı. Gelmesin dedi peki. Pirehmet dediki mende ğedecem. Uşahlığı oduki onbeş onaltı yaşında beħe bişedi. Babasıda dedi ođul ğetmeynen dedi. Ğoy bular ğessin dedi. Yo? dedi mende ğedecem. Otduz dokđuz ğardaş at mindiler yola çıhdılar, gendilerine de ğařdıħ felan ğötürdüler, Pirehmed'i biraħmıllar. Pirehmet dedi illah ğedecem. Babası dedi ođul indiki ğedecen, ğet buların peşinnen yerış, benim atımı bin benim oħumu, benim ğılıcımı bağla. Merfeti nedi menin oħumun, ğılıcımın, atı içeri bağlarsın, eđer, dñřman gelirse benim ğılıcım bir dñřman olarsa bir buğadar dışarı çıħar bilki dñřman var gelmiş. İki olarsa, birez fazla çıħar, üç olarsa daha fazla çıħar. Bilki yanı ğılışki ğımınnan dışarı çıhdısa bilki dñřman gelmiş ona ğöre hazırnan dışarı çıħ. Babası örgetdi padşah Pirehmede atını, ğılıcını, oħunu, Pirehmed'e ğurşatdı. Bindirdi ata buların Peřiceħ ğönderdi. Bular bir ğün yol geldiler ikinci ğünü baħdılar, aħřama yaħınıdı baħdılar, Pirehmed arħadan gelir. Böyük ğardaşları baħdı. Biz gendimizimi dolandıraħ onumu dolandıraħ. Neyse geldi dedi ğardaş Sen neye geldin? Ey ğardaş mende sizin atdarınıza tumarcı meyter lazım deyilmi? atdarınıza baħım, yemeyiñize baħım. Sizde isdirahat edin. Biraħın gelsin uşahdı ğoy gelsin atdarımıza baħsın. Aldılar bunu da içeri, yannarına. Ğünbattı bir çöllü yaban bir yere çıhdılar. Yeyeceħ yoħ. ićeceħ yoħ, dediler gelin düzüleyin, oħlarımızı atağın hangimizin oħu sancılarsa ğece orda ğalaħ. Düzüldüler oħları atdılar ğırhıda, heř birinin oħu durmadı. Pirehmed'in oħu sancıldı. Yeriřdiler oħun dibine oħu çeħdiler oħ bir tümseħ tepe yere sancılmış. Oħu çeħdiler oħun altınnan bir ğapı açıldı. İçeri girdiki bir tenesi bir odadır. Ğırh tene yatağ sarılıdır. Bir ğazan yemeħ yapılp tandırın üsdünde hazırdır. Ğırh atında arpa saman önünde yeri hazırdı. Atdarı çeħdiler bağladılar, gendileri de otdular yemeyi ğetdiler lamba var lambayı yaħdılar, yediler işdiler otuz dokđuzu yatdı. Pirehmet ğaħdı atını da ğapının arħasına bağlardı her zaman. Otuz dokđuz atı tımarradı. Gendi atna gelende isdiyirdiki yeheri alsın tumarrasın baħdıki bir buğadar ğılış dışarı çıħıf. Hemen ğılıcı eline aldı, çıhdı dışarı. Çıhdı bir tene dev gelir. Ey insanoğlu, o yatağ o yemeħ, o işmeħ o atların yeri beďafamı ğelif yedirerseñiz? Hemınızı indice yeyecem, vaħdına hazır ol. Ğürzü tulladı buna ğürz atdı. Ğürzki demir, halğa demirdi veddi batman gelirmiş ha. ađırırđı yeddi batman gelirmiş esgi lisanda oymuş, zamanında silah olariymiş. Ğürz, ğılıç, oħ, yay. Ğürz boşaki ğeşdi Pirehmet ğılıcı aldı bunun üzerine

ğaşdı. Dêvi neçe ğafarınnan vurduysa ikiye böldü. Dêv geverdi bu bunun burnunu ğulağını kesdi, mendiline bağladı. Beline bağladı. Geldi öz atını da tumarradı, ışıldandı. Ğardaşları ğaĥdı. Ğaĥdılar, aĥşamnan ğazanın divinde yemeh ğalmışdı yediler, atdarını çeĥdiler, bindiler düşdüler yola. Pirehmet bulara heş bişe demedi. Dêdi deyeremse bunnar ğetmezler ğorĥallar. Dur baĥalım hele bunun sonu nolur. Ğetdiler bular. Ğene aĥşama ğadar yol ğetdiler aĥşam oldu ğün batdı dêdiler gelin oĥlarımızı ataĥ oĥları atdılar ğene Pirehmed'in oĥu durdu. Çeĥdiler ğene ğapı açıldı. Aynı birinci ğündeki dezgeh neydse bu aynıdır. Ğene atdırı çeĥdı bağladılar yaĥandılar, yemehlerini yediler olar yatdı Pirehmet tumara başdadı Pirehmet tumar elerdi öz atına gelende baĥdı ki bu dönüm ğılıç bir barmaĥ dışeri çıĥıf. Hemen ğılıcı eline aldı dışeri çıĥdıki iki tene dêv gelir. Eý insanoğlu dêdi bu yerler bedefadımı gelir yedirirsiniz. içirirsiniz. Dêdi şimdi gelif hepınızı yeyeciĥ. Al bu ğürz senin ğürzü atanda Pirehmet ğürzün altınnan çıĥdı ğılıcı aldı dêvin birini vurdu. Biri ğaşdı. Yerışdı onuda vurdu. İkisini de öldürdü. Bunun ğulaĥlarını kesdi mendile ğoydu beline bağladı geldi öz atını da tumarradı, ışıldandı. Ğardaşaları ğaĥdılar, yemeh ğalmışdı yemehlerini yediler, yola devam, yola devam etdiler. Aĥşama ğadar yol geldiler. Aĥşam üsdü ğene oĥlarını atdılar. Pirehmedin oĥu sancıldı. Çeĥdiler ğene aynı dezğâĥ, atdarınki gendlerinki hazır. Yediler işdiler yatdılar. Pirehmet tumara başdadı öz atına sıra gelende baĥdıki ğılıç üş barmaĥ dışarı çıĥdı. Hemen çıĥdı dışarı üş tene dêv gelip ikisi sağlamdı biri topaldı. Aĥsiyir biraz. Pirehmed'e ğürz atdılar, Pirehmed ğürzü ierddetdiĥden sonra dêvin ikisini öldürdü, bir ğaşdı, total ğaşdı. Negğeder ğaşdısa peşine yerışemedi. Geriye dündü atını çeĥdi atı mindi, düşdü total dêvin peşine. Bu atı çekineceĥ bininceĥ dêv epey bir yol aldı. Sürdü peşiceĥ, baĥdı ki dêv bir yoĥuşa çıĥdı. Bu baĥdı ki at ağır çıĥır yoĥuşu çoĥ tihleme yoĥuşdu. Atı orda bağladı, tavla mıĥ yapıdı gendisi çıĥdı. Çıĥdı ki beĥe tikin üsdüne çıĥdı. Baĥdı ki bir demir ğapı var. Böyüĥ davraza ğapı. Dêv içeri girer girmez dêdi neye durursunuz dêdi; ğırĥ atdı ğırĥ adamdı. Aşşahki evlerde arpalar yediripler, gendileri de yeyip içip yatıllar. Ğedeyin hepsini yığağın getreyin. İçerde de ğırĥ dêv var. Pirehmet dêdiki men durum ğapının arĥasında bunnar indi çıĥacaĥlar. Dêvler birer birer çekildiĥce boynunu vurdu, çekildiĥce boynunu vurdu, çekildiĥce boynunu vurdu. Saydı ğırĥ dev geldi, total gelmedi. Total dêv gelmedi. Girdi içeri total dêv ele tendır yanır, bir camış basıflar ğazana ğaynıyır. Camışın etrafına dolandır ğazanın. Vay total dêdi sen demekki ğaçıp ğurtulacan benim elimnen, Topalı da içerde geberdi. Topalı da gelberdi de baĥım hele bunnarın damında ne var, ne yoĥ? Dolaşırdı baĥdıki bir köşede bir iĥdiyar oturur. Sakğallı iĥtiyar. Niye burda oturursan dêdi? dêdi heş dêvler meni getirif iĥdiyarıdım yemediler, oturtdular burda. Burya ğederde düşe girif. Dêdi senin altında bir iş var ğaĥ dêdi hele ben bu püşü peĥliyecem. Yoĥ dêdi

ğahammenem. Gölunnan tutdu galdırdı buyanı. İhdiyarı galdıranda baħdı altınan bir ğapı çıħdı. Şeyini beħe eħledi ihdiyara dedi ver bu ğapnın açarını ğapı kitdi. Açarı mende yoħdu devlerdedi. Üzüne beħe bir sille vuranda açar sakğaldan tuyun içinnen tüştü. Açarı aldı ğapıyı aşdı, içeri girdi. Böyüh bir bina, ğırħ ğızdı. Ĥalılar ğuruluf, oturuflar ĥalıların başında birbirinnen gözel o zamanın ışığı yanır, ğızdar ĥalı toħuyur. Ey insanoğlu dedi ğızdar sen hara bura hara ğuş gelse ğenet salar ğatır gelse dirneh salar. Sen bu ğırħ devin içinnen nerden geldin burya çıħdın? Hanısını dedi ğırdım, öldürdüm hepsini ğırħ üş dev öldürmüşenm. Siz dedi necisiñiz? Biz dedi ğırħımızda filen padşahın ğızıyıħ, bacıyıħ. Bu devler bizi getirip, bu ĥalları toħdullar bize. Bizde dedi padşah oğluyıħ ğırħ ğardaşlıħ çıħıf bizi kimi ğırħ bacı arıyırıħ. Ancaħ ki sizi bulduħ. Men ğederem, sabahnan gelip sizi alıp ğedeciyyik. Pirehmet çıħdı. Topal devin burun ğulağımı kesdi. Endi aşşagıda hepsini topladı mendile bağladı, atını mindi geldi. Geldi atını çeħdi tavlıya, bağladı, dedi yeħerini alım, öz atımı da tumarrıyım. Ĝetdi baħdiki bir ğarış ğılış dışarı çıħıp. Allah Allah dedi men yeni geldim düşman üsdünnen. Ĝılıcı aldı dışarı çıħdı ki isdiyirdi ğapıyı açbaħdı ki bir adam elini beħe ğapya gere verip. Ey Pirehmet ancaħ seni göyde arıyırdım yerde iras geldin. Ĥaber senindi dedi, ne yapacan maña yap. Ĝılışla öldür, ateş ğala ateşe sal yaħ, ne türrü meni öldürürsen öldür. Maña nöbet gelende saña teħlifim var, yapdın ğurtulduñ, yapbadınsa, öldün getdin. Ola men ne yapım bu ağzında neilaf söylüyür. Kılış ki çeħdi bunu öldürdü, beħe beħe doğradı, eşiye töhdü, geri döndü geldi arħasından gelir. Ateş ğaladı, bunu atdı ateşin içine, yandı kül oldu. Ĝeri geldi ğapya ulaşmamış baħdiki arħasında. Pirehmet dedi yapacağın işin gene var mı? Dedi ne yapım men sana. Şimdi dünuya gözelini mana getidin, ğutuldun, ğetirmedinse, seni öldürecek. Ey men dedi dünuya gözelini nerde bulum, ne bilirem dünuya gözelinin yerini. Dedi men bilirem yerini sana da ğösderecek, ğet ğinen dedi. Peki dedi. Peki dedi. Ne zaman Ĝedersen dedi. Sabahnan men bu ğardaşdarımı yola sallam, men burda ğalacam. O vaħıt gellersen ğederih. Bu da devdi ismi Canpolatdı. Canpolat. Canı ğendisinde yoħdu. Sabağ oldu ğardaşdar ğaħdı, yeħeħlerini yeħiler, yıħandılar, dedi atdarınızı minin ğedeħ. Dedi ğardaş deni ne var? Meni ğetirmirdiñiz, ilk geceden hamıñız ğırılıp ğetmişdiñiz. Neden? olmuş, şindi ğoreceħsıñız ne olub olmadığın. Mendili aşdı ğoydu önüne bir mendil böyüh mendil burun ğulaħ. Baħ bunnar taniyirsıñız mı? Heş ğörmediyimiz bişe dediler. Bunnar devdi adam yeħendiler ilk gecede, hepinızı yiycerdiler men olmasaydım. Ha orasını demediħ. Bu geldi aynı gecede ğardaşdarının barmağınnan üzüħlerini tofladı. Otuz dokğuzununda üzüğünü çıħlardı. Götdü ğızdarın böyüh ğızdan tutdu, ğendi nişannısı en kiçciyydi taħdı herkeşin üzüyünü birinin barmağına ğendi üzüyünü de çıħartdı kiççiħ ğızın barmağına taħdı, geldi sonra Canpolat'a irasdadı. Dedi şimdi gelin dışarı, size bir yol ğösderecek, ğedersıñız ordan

herkeş nişanını alar geçersiniz. Hardadı nişanınızı nereden bulay Ya dedi sizin üzükleriniz hanı? Barmahlarına bahdılar üzük yok. Gösterdim yoldan geçeceksiniz. Orda bir ihdiyar var, o ihdiyarın sakğalında anahtar var, anahtar alacaksınız, ihdiyarı kaldırcağ kapıyı açıp gedif herkeş üzünüzü oğuyup, nişanınızı alıp geçeceksiz. Menim nişanım orda galacak, gene ihdiyarı oturdacağınız orda, anahtarıda ihdiyara verip siz geçin gedin. Men dedi böyle bir adama irasdamışam dünya gözeline peşine geçecem. Yolu gösterdi gardaşları getdi, gardaşları uzaklaşar uzaklaşmaz, Canpolat kapıyı kesdi. Gedehmi? Gedeh dedi Canpolat. Endiler bir denizin kanarına bir sazdağa, Pirehmedin atını sazdağda bıraktılar. Pirehmet dedi be benim atım? Senin atın heç bişe olmaz men burda behliyecem, otdasın dursun. Bu görnen şehri görürseñmi? Dedi hee. O şehirde dedi dünyaya gözeli ordadı. O dünya gözeline dedi yeddi senedi peşine düşmüşem getirebilmirem. Dünya gözeline mana getdin, gurtuldun, getimedince, göye çılsan endirecem, yere girsen çıkardacam. Bunu beşe bil. Peki dedi. Neynen geçim bu denizi? Denizin kanarında bir gara daş varıdı daşı galdırdı bir gantarğa çıkartdı hanı gem. Al dedi bu gemi suya çek, su atı geleceğ biner geçerseñ. O tarafda bir gara daş var at suya getdiñden sora garadaşı galdırır gemi altına goarsañ. Eyer at görerse gemi oğurrar görer, galarsan o tarafda peki dedi. Ama dedi kendini atı binende golla, at sifdah havalanacağdı seni yıhsın ayağının altına salsın berhür. Atında hasiyetini yolunu öryetdi. Pirehmet gantaryığı aldı suya ceğdi, su at gantarğıyı vurdu bindi. Su atı gağdı göye bu boynunnan tutdu döndü atın altına. At istedi yere ata dirnağının altına sala, bu bindi üsdüne at gendsini suya vurdu. At getdi bir zaman getdiñden sorra bu bahdıki bir ses gelir, deryanın ortasında, denizin. Gel Pirehmet gel Pirehmet, gel Pirehmet. Allah Allah dedi Pirehmet Allah'ın ne geder günahkar bendesidi dedi. Deryanın ortasındada gel Pirehmet, gel Pirehmet. Bu geldi adiya çıhdıki ufacığ bir tümseğdir, bir ufağ gapısı var, sesdenir gel Pirehmet gel Pirehmet. Kapıyı aşdı ki bir ihdiyar bir garı, şey ihdiyar bir kişi, garolyanın üzerinde yatıb. Ne var emi dedi. Sen dedi geçerseñ dünyaya gözeline getimeye, dünyaya gözeline getireceğseñ, ona dünya gözeline dünyaya gözelliını getirende ant verirem o ikimizi yaradana, dünya gözeline getirip bu gapının arasını açıp maña gösderip, götürüp geçeceğsen. Dünya gözeline derdinnen men beşe olmuşum. Dünya gözeline gördünmü men olacam on beş yaşında. Ama sen görhmaki elimnen ala vermez yemin edirem dedi. Allahaki ikinizi yaradıp bir gapının arasınnan mağa gösder get. Peki dedi. Pirehmet atın ciloyunu çevirmişdi boynuna geri döndü at gedip. Gantarğıyıda alıp gedip. Pirehmet gapıyı aşdı beşe bahdı ne var dedi eye Pirehmet? Atın mı getdi dedi hee. Al tağcadan gantargiyi. Gantargiyi tağcadan aldı, suya ceğdi at yular başında geldi. İhdiyarın gantargiyi göydu gene tağciya, öz atını mindi getdi. Pirehmet getdi denizin kanarına çıhdı, yuları başınnan aldı atı suya vurdu at getdi,

ğaradaşın altına ğantarğıyı ğoydu. Ey Pirehmet baħdı ki bir bōyaħ bağdır, ama ğaranınıħ ğöz ğözü ğörmür, men ğeriv adam ne tarafa ğedim. Ēetdi bağın ğirife ğirdi, hanı su ğelen ğirif. Ēirife ğirdi burda yorgun adam, deniz üzünde ğelif uħusuz, yatıp. Savağnan ırkennen bağnan ğaħıp suyu bağlıyır, baħır su ğetmir. Su daşır, ğeriye vurur. Olan bu su niye ğetmir? Belin sapiynan vurdu iıeriye doĒru ıııħdı, bağmanda ğortdu, aya bu kimdi ğirife ğirmiş? AĒa neıisen sen? Deđi men bir ğerib adamam Őeherde bir tanış bilişim yoħ, bişeyim yoħ iş ariyırım deđi. Mana bağman olar mısan deđi? Olaram deđi niye olmuram. Bu baĒ kimindi? BaĒ deđi padşahın baĒıdı, oĒul dedi sen mana yalvara yalvara baĒman ol, hafdada birdefe dünya ğözeli burya ğelir herkeş özünü öldürür dünya ğözeline ğörüm sen bele dünya ğözeliyinen heftede bir defe burda ğez. Vallah? Heş zad isdemirem deđi emi ele bir yiyib iıeceyimi ver. Pirehmet baĒmana baĒman oldu. Pirehmet birĒün baħdı ki ırkennenidi Ēızdar ğeldiler ana dellal baĒırdı ki dışarıda bir ıubuħ boyunda uşahda ğörünmiyeceħ, dünya ğözeli baĒa ğezmeye ğedeceħ. Ama Pirehmet'de Ēayet padşah oĒlu Ēüzel. Pirehmet, ııııp baĒın köşkünde otururdu baħdı ki Ēapı aııldı Ēızdar doldular iıerye ama neĒeder Ēızdar ğözelse ismi de dünya ğözeliydi. Ēendiside dünya ğözeliydi. Dünya ğözeli, bilmiş kibi Ēızdar deđi Ēedin Ēenginize Ēezin eylenin. Dünya ğözeli baħdı ki bir aĒacın divinde bir oĒlan otururku men dünya ğözeliyim ama dünya ğözeli budur. Ey oĒlan deđi sen niıesen, baĒmanın neyisin? Evin yıħılsın deđi senin adını eşitmişem, men felan padişahın oĒlıyam. Senin peşine Ēelmişem. Ne yapaħ? Ne yapacan deđi. Ne yapsan sen yapacan. Canım deđi sen meni ğötrebilerseñmi? Menim peşime Ēaş dev Ēeldi yeddi Ēardaşım var, dev kimi Ēöyde uçurdular meni ğötüremediler sen nası ğötüreceħsen. Ey deđi senin Ēönliün meni tutuf sen Ēeldiħden soñra seni ğötümeye ne var deđi, sen devlere Ēetmirdin devler ğötümürdü ama indi sen Ēeldiħden sonra men Ēolay ğötüreceñ seni. Ele mi? Ele neyin var indi burda vasayıť? Heş zad deđi, bir baĒın arħasına Ēeıeħ seni hemen mindirecem deđi, ola Ēel Ēedeħ deđi. Dünya ğözeline Pirehmet baĒın hemen arħa tarafına döndüler, Ēaradaşı Ēaldırdı suya atın Ēemini ıeħdi su atı hazır oldu. Mindiler. Pirehmet irelde dünya ğözeli arħasında, suatı daldı suya, Ey su atı keifnen Ēetmeħde olsun, Ēelelim Ēızdara. Ēızdar toplandılar dünya ğözeline Ēiriller iıeri burda yoħ orasına baħıllar burasına baħıllar burda heı yoħ Ēırıħ, Ēız daĒılıp baĒın iıene buların araması daraması padşaha Ēabar vermesi ıekdi beş sahat. Su atı beş sahatdiħ yol aldı. Heber verđiler töküldüler deryanın kanarına ki su atı de yanın üzünde Ēuş kimi Ēaralır. Deđi canım bu dönüm Ēızın Ēendisi Ēedipdir hayanı Ēedir. Ēessin eyer Ēetmeseydi Ēız, baĒın iıinde Ēızdara heber eleği, mademki Ēızdara heber etmemiş Ēızın Ēendisi Ēidif. Ēeri döndü Ēeldi herkeş otdu yerinde adıya yaħlaşan dünya ğözeli baħdıki adadan ses Ēelir; Ēel Pirehmet, Ēel Pirehmet. Dünya ğözeli deđi Pirehmet burda bir dev var, yoħsa sen meni ona

getirirsen? Yoħ. dünüye gözeli dedi, o mana yemin veripdi dünya gözeline derdinnen men dedi on beş yaşındayam, olmuşam yüz yaşında. Bir ğapıdan dünya gözeline üzüni görüm al get, ananın südü kimi sana halal olsun. Bu devlere eħdibar olmaz. Pirehmet. Dedi yoħ yemin edifdi. Peki dedi. Adiya endiler ğapyı aşıdılar dünya gözeli bele ğapın arasınan baħanda dev elhamdüllah dedi ğaħdı onbeş yaşında dev oldu. Ey Pirehmet dedi ananın südü kimi dünya gözeli sana halal olsun, götür get ginen dedi. Dünya gözeline aldı terkine, sürdü. Güne bir menzil yol getdi. İki gün bir gece yol getdi, yaħlaşdı. ha gözkesirki suyun o tarafında ne olduğu bellidir. Canpolat orda hazırđı. Dünya gözeli dedi Pirehmet yoħsa meni bu Canpolat'a getirirsen bu Canpolat benim peşime çoħ gezdi, Çoħ dava eledi. Dedi dünya gözeli Canpolat'a ne işler yapıdamsa yandırdım kül etdim gene dirildi ğılışnan öldürdüm gene dirildi yaħa ğutalamadım. Seni Canpolat için getimişem ama men öleceğim ki sora seni Canplolat'a vereceğim götüreceğim sen bir devele tüşün ginen burda ğırħ gün o sana yaħın gelmesin onun canı özünde yoħdu canını örger men onun canını öldürüm onun gendisininide öldürem gene seni men alıf gideceğim dedi peki dedi ğırħ gün ona yaħın ğoymam gendimi ama dedi oda ele yapacaħsanki meni alacan yanına peki sözdeşdiler denizin kanarına çıhdılar atdan endiler dünya gözeline Canpolat ğolunna tutdu sazđıħda atını çıħartdı mindi getdi. Yavaş yavaş getdi nişannısının yanına hanı devlerdenki aldı ğapıyı aşıdı içeri girdi ihdiyardan anaħdarı aldı ğapıyı aşıdı getdiki ğarsı tek oturuf gergef işdiyir ğarsına vaziyeti annadı dünya gözeline getdim Campolat dev götdü ğarsı dedi nası sen getdin bir dünya gözeline bir deve verdin dedi ne yapah yaħa ğutaramadık ama devı öldüreciyih imkanı yoħdu dünya gözeliylen elbir yapıf devı öldüreciyih sen otur burda savağ olanda ğalħar geçerdi Pir Ehmet Campolat da deyirdi ne var benim ğorħumnan bu mhide kimse gelemez geçerdi avına ğuşuna aħşam gelirdi Canpolat ğıza el atanda ğız dedi ki yoħ dedi bizlerde bir usul var nedı ğırħ gün dedi elin elime deymiyeceħ dedi benim ğırħ cay reynen gezmış bir adamam gendimide ğaşmışam babamın yanında bey huzuram ğırħ gün elin elime deymiyeceħ olan dedi ğırħ gün olmasın seħsen gün olsun mademki senki geldin çıhdın burya Allah razı olsun dedi Pir Ehmet den Canpolat gelerdi biraz Oturardı sandalyanın üsdünde ele ğonuşardılar ğalħar geçerdi. Sabaħnan Pir Ehme gelerdi dünya gözeline ğonuşardılar. Dünya gözeline dedi ne sordun bu gün? dedi bişe sormadım. dedi sen aħşam o gelende sen ağlarsan o deyeceħ sen niye ağlırsan? Diyersen men ğırħ ğıznan bağda gezmış, Dünya gözeli Bir adam men tek ğalmışam burda sende ğoyur ğedırsen aramızda ğırħ gün müddetimiz var mana Sen bir maşğulat gösder men gendime meşğulat yapım. Pir Ehmet buna örgetti getdi. Aħşam geldi dev dünya gözeli ağlıyir ğız niye ağlıyarsan dedi böyün üşgündü gelmişem ğulağım batır dünya gözeli ğırħ ğıznan oturmuş durmuş gezmış bir adam sen geçer gezirsen çolde men teh

ğalırım ğulağım batır be neapağ. Ey sen caninin yerini de men onnan oyniyum meşğulat olum benim canım dedi o süpürge. Ey olsun gece ğaldı sabağdan ğağdı dev ğetdi süpürgüyü ğetdi paltar tihti bezedi gelin yapıdı Pir Ehmet'de ğeldi barabar yapıdılar Pir Ehmet dedi ağışama gelende al eline oynat bunu ninini de oynat ağışam oldu dev ğeldi dünya gözeli gelini aldı eline ninini ninini dedi elinde oynatdı dev ğüldü bağ bağ hakğeden dedi arvadın ağılı olmaz ha eye süpürge de adamın canı olarmı? dünya gözeli ağıladı sen dedin budu böyün ğünüm bunnan keğıif ele bir deyyende dünya gözeli ağıladı ağılayanda dedi neye ağılıyrsan ahan o ağışdı deyneğ olsun dedi dev sabağnan ğetdi Pir Ehmetnen dünya güzeli ağıacı bezedi bir gelin yapıdılar ağışam ğene gelende dev aldı eline ninini dedi oynatdı oynadanda dev gene dedi hakğatten ğarılar ağılahsızdı ğülünşdü deyneğ süpürge adama can olar mı? Dünya gözeli ağıladı be ne yapagh sen meni dünya gözeli ğülünş yapırsan dev tüşünürdü kü başğa şey söylesin at altda tavlada at bir nayre vurdu at ele bildi ki dev canının yerni deyeceğ at nayre vururduku deme canım Pir Ehmet burdadı deme dünya gözeli deyi ğarşıladı ğörürsen mi dedi atında ğabil etmir ağışamakimi meni ğörür benim müşkül halımı deer de canım ğağdı ğetdi bir lom aldı ağı, saldı ağıra döğdü lomnan sen niye deyyirsen ki canının yerni de atda taa inata mindi demedi demedi ğeldi dedi dünya gözeli canımın yerni demeyeceydim atın acığına deyecem dedi de dedi ele ğeçer canını ahan belege bezer oynadaram ele ğeşmesede men de bilerem ki odu ğırğ ğünü bekliyerem ğırğ ğünün müddeti nedi on ğünü ğetdi aha ğaldı otuz ğünü. Menim canım dedi ay sefiğ senin eline hardan ğeçecek benim canım ğaška ceyranın ğarnında üstene fincan var hanı ğağve fincanı fincanın içinde üstene serçe var o serçeler benim canımdı şimdi o adamı isderem ki o adam çoğ vurucu olacağ ğaška ceyrana heber gideceğ ğaska ceyranın geleceğ ğaska ceyranın oğı ele vuracağ ki annının ğağsınnan vuracağ yihılar yihılmaz başını keseceğ başını keser kesmez ğarnını yarar yarmaz fincan çıhardacağ o serçeleri öldürdü mende öldüm. Serçeleri öldüremez yetişdimse onu bir loğma yeyerem Ceyranı öldüren adamı bir loğma ederem Aha dedi mende arğeyin oldum daha bir dafa otuz ğünü behliyecem. Ne yapalım gece ğaldı dev ğetdi dev ğetdi sabağnan Pir Ehmet ğeldi Pir Ehmete dedi ki felan mühitte ğaška ceyranın ğarnında incan aynı şekil Pir Ehmet dedi Âllayismarradığ dünya gözeline ayrıldı ğeldi ğaradasın altınnan bu atının ğantarğasını aldı suya çehti bu atını mindi. Hayana gidiriğ dedi Pir Ehmet? Ēaška ceyranı dedi gidif öldüreceyih dedi men yeminniyem onnan döğüşmüşem onun tonpağına yeminniyem ğetmiyecem. Be ne yapagh bele müşkül iş olmaz dünya gözeline deve mi yedireğ indi canım yoğ dedi şimdi sen böyüh torba benim ğendi torbağımnan ğötü men harda en deşem orda en dörd ayağımın altına öz toprağımı tök ğaška ceyran bağıracağ benim toprağımına neden basdın? Deyecem kor değılsen ğel öztorpağımın altında duraram Pir Ehmet bir torba

doldurdu eline aldı mindi su atına getdi su atı gâhdı su atı getdi gâşka ceyranın torpağında durdu. Hemen Pir Ehmet endi dört yere torpahtan tökdü su atı durdu üstünde Çuğul ne ölüf ne öleceh heber getdi gâşka ceyrana ki su altı sinorunda cıdır atır oraları eşti töhdü Gâşka ceyran guyrugunu vurdu belne ele mi gelir Ama Pir Ehmet bir hendeye girdi yay oħunu kamana goydu. Su atı dedi ki bu isdigemetden geleceh eyy gâşka ceyran çıhdi eyy sennen men döğüşmedih mi neye geldin benim tonpağında durursan dedi kor değılsen öz topağında dururam gel bah öz topağımın üsdünde dururam demeye galmadı oh elinnen çıhanda Pir Ehmedin anınının gâşkasının değı ceyran düşdü yetişdi piçahnan başını kesdi hemen ğarnını yardı fincannarı çıhartdı serçenin birini o yerde üzdü boynunu ikisini aldı elne geldi serçenin birni üzende Canpolat bahdı ki başı arğıdı vallaha olmiya dedi men bu aħşam canımın yerini dedim dünya gözeline Pir Ehmet burda ola? Eve doğru gedim Canpolat eve dorğu gelir ama keh geli keh ayağı gelmir Pir Ehmet yetişti dünya gözeline yanına serçenin birni de alır eline boğazını keh uzadır keh gour dev bahtı ki ha Pir Ehmet vallaha canımı aldı Dev irelledi bu çıhdi Pir Ehmet'nen dünya gözeli yuħarda oturdular nerdivanın Canpolat bahtılar ki ğapya yahlaştı canının birini de üzdü serçenin birinin de boynunu üzdü. Devin devin ayahları ğaldı nerdivanın ayağına dayandı imehliye imehliye, Pir Ehmet dünya gözeline de alget o bir serçeyi ver mana men o bir serçeynen yaşarım daa heş bir yana gidemem ama bu evmin dört terefinde yaşaram. Oğğadar yalvardı ki Pir Ehmet irehine geldi istiyirdi vire dünya gözeli aldı elinnen onu da üzdü Canpolat geberdi dünya gözeliylen ğahdılar Canpolatın atını bindi dünya gözeli de Pir Ehmetin atını mindi geldiler eski nişanlısının yanına oradan da terkilerine güne bin menzil babasının Pir Ehmet evine geldi ğardaşları gelende babasına dedi ki biz heş Pir Ehmeti görmedik o vaħit müjdecı gönderildi get babana söyle Pir Ehmet gelir babasına müjde gedende babası dışarya doğru çıhdi ki hağitten Pir Ehmet gelir iki tene de ğarı getirir. Getdi Pir Ehmet ğırh gün ğırh gece günüz düğün yaftı Pir Ehmede tacını da goydu Pir Ehmetin başına Pedşah ğeledi Pir Ehmet başının geçeni de nahleyledi babasına onlar yeddi işiydi ele getdi bizde yediğ, iştiğ bele geldiğ.

1.2.4.1. Pir Ahmet Hikâyesi Epizotları

- 1- Bir padişahın evlenme yaşına gelmiş kırk oğlu vardır. Kırk oğlanın en küçüğü Pir Ahmet'tir. Bunlar kendilerine eş bulmak için yola çıkarlar.
- 2- Pir Ahmet yolda devleri öldürerek kardeşleri ile kendine eş olacak kırk padişah kızının olduğu yeri bulur. Kardeşleriyle kendi yüzüğünü bu kızlara takar.

- 3- Canpolat adında bir dev Dünya Güzeli'ni kendisine getirmesi için Pir Ahmet'e musallat olur. Pir Ahmet kabul etmek zorunda kalır.
- 4- Dünya güzeli Pir Ahmet'e âşık olur. Fakat Pir Ahmet kızını Canpolat'a teslim eder.
- 5- Pir Ahmet, nişanlısı ve dünya güzeliyle plan yaparak Canpolat'ı öldürür.
- 6- Pir Ahmet hem nişanlısıyla hem Dünya Güzeliyle evlenir.

1.2.4.2. Pir Ahmet Hikâyesi Motifleri

Olağanüstü kılıç motifi: Pir Ahmet'in babası Ahmet'e düşman gelince uzayan bir kılıç verir.

Olağanüstü yer motifi: Kırk kardeş gece nerede kalacaklarına ok atarak belirler. Oku attıkları yerden çekince bir kapı açılır kırk yatak, yemek ve atlara yem bulunur.

Gelecekte haberdar olma motifi: Devler her gece kırk kardeşi yemeye gelir. Haber veren kılıcı sayesinde Pir Ahmet gelişinden haberdar olduğu devleri öldürür.

Tanınma motifi: Öldürdüğü devlerin burun ve kulaklarını keser saklar.

Tekrar dirilme motifi: Canpolat'ın canı kendinde değildir. Kılıçla kesilsede, ateşle yakılısada ölmez geri gelir.

Ölüm ruhu motifi: Canpolat'ın canı başka ceylanın karnındaki üç fincanın içinde üç serçedir.

Mitolojik hayvan motifi: Pir Ahmet denizi su atıyla geçer.

İlk görüşte âşık olma motifi: Dünya güzeli, Pir Ahmet'e ilk görüşte âşık olur.

Yeniden gençleşme motifi: Yüz yaşındaki İhtiyar kişi, Dünya Güzeli'ni kapı arasından görünce on beş yaşına döner

Evlilik şartı motifi: Dünya güzeli, Canpolat'dan kırk gün elinin eline değmemesi için izin ister Canpolat seksen gün verir.

Formilistik sayılar: Canpolat'ın canı üç fincanın içinde, üç serçedir.

Dünya Güzeli'ni yedi kardeşi var.

Kırk kızla gezer.

Pir Ahmet kırk kardeşdir.

Gittikleri yerde kırk yatak yemek bulurlar.

Dünya güzeli kırk gün mühlet ister, Canpolat seksen gün verir.

1.2.4.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Padişah: Pir Ahmet'in babasıdır. Pir Ahmet'e düşman gelince uzayan bir kılıç verir. Bu sayede Pir Ahmet düşmanlarından haberdar olur.

Devler: Pir Ahmet ve kardeşleri devlerin tuzak olarak hazırladığı mağaralarda kalırlar. Devler bu kardeşleri yakalayıp yemek isterler. Fakat Pir Ahmet hepsini öldürür.

Sakallı ihtiyar: Devlerin yanındadır. Kırk kızın kilitli olduğu kapının üzerinde oturur.

Canpolat: Pir Ahmet'ten Dünya Güzeli'ni kendisine getirmesini ister. Pir Ahmet Canpolat'ı öldürüp Dünya Güzeli'ni kendisi alır.

Pir Ahmet'in nişanlısı: Pir Ahmet devlerin elinden kurtarır. Pir Ahmet'in, Dünya Güzeli'ni Canpolat'ın eline bırakmasına izin vermez.

Dünya Güzeli: canpolat'ın canının gizli olduğu yeri öğrenir. Pir Ahmet'e söyler. Canpolat ölünce Pir Ahmet ile evlenir.

1.2.5. Haso Hoca Hikâyesi

Bir tene esgi zamannarda bir Haso isminde bir hoca varımış. Bir gün köyde bir davat olmuş. Haso hocayı da ğarısınnan barabar davat etmişler. Bunnar gitmişler, aynı davat olan evde oturmuşlar bir köşede, orda da oħuyan adamlar o zaman oħullarmış felan, onnara şerbet felan verillermiş. Hiç Haso hocadan ğaberleri olmurmuş. Sabaa ğadar bu toplantı beğe devam etmiş. Oħuyan adamlara davamlı şerbet, davamlı yemeĥ. Haso hocanın ğarısı ğe kenara çekilmiş. Hiç bi şey yemeden işmeden sabaa ğadar beğlemiş. Saba olmuş. Toplantı bitmiş. Ğarısına Haso hoca da evine gelmiş. Ğarısı demiş ki Haso, ya sen de oħuyacaħsan bu esgi yazıyı, veyahut ben senden boşanacam. E ğarı yapma, etme, biz artıĥ elli atmış yaşına girdiĥ. Yoĥ demiş, ya bir hocadan ders alıp sen de bu esgi yazıyı öğreneceħsin veyahut da ben senden boşanacam. Haso meğbur ğalmış, gitmiş bir hocuya, demiş ki beğe beğe, benim ğarım bennen durmur, bennen boşanmaĝ isdir, illa oħumaĝ isdir. Şimdi bana bi şeyler öğret de hiç olmazsa ben bu ğarıyı avutam. Adam da elif beyi yazmış bi kaĝıt parçasına, ğe eline vemiş, git demiş bunu oku. Haso da gelmiş evine. Bunu bir iki yol okumuş. Bi gün de almış, nasıl olmuşsa ğapıya sandalyesini atmış. Sandalyede oturup bunu oħurken bir adam gelmiş. Adamın da bir atı ğaybolmuş. Gelmiş baħmış ki sandalyede bir adam oturur ama yaşlı başlı, hocadı. Demiş ben bu atı buna bir baħdırım, baħalım bu atımın ğayb olup olmadını bu adam biler. Gelmiş demiş selâm. Aleyküme selâm demiş. Demiş ki amca, benim bir atım

gaybolmuş. Bunun bir kitabına felan baħ, ben demiş bu atı bulum. Atımı çoħ severim. Demiş ki oğlum, keş get demiş. Ben hoca felan değilim. Ben işde böle böle bir gaze geşdi başıma, bişeyler da yeni öğrenirim. Yo, demiş, sen bu işi bu yaşdan sora yeni öğrenemezsin. Benim atımın nerde olduğunu bana gösdereceñsin. Haso baħmış ki bu adam bundan el çekeceñ değil. Demiş ki ğardeş bu bu bakkala yarım kilo leblebi al, saę cebine töñ, yarım kilo da üzüm al sol cebine töñ ğuru üzüm. Saę ayağını atdığın zaman leblebiyi at ağzına, sol ayağını atdığın zaman üzümü at ağzına demiş, ğibla tarafına işde get. Orda onnar bitdi mi atın orda olacaħ. Adam hemen ğoşmuş bağgala. Bi cebine leblebi doldurmuş, bi cebine ğuru üzüm doldurmuş. Ğibla tarafına yürümeğe başlamış. Her ayağını atdığında birisini atırmış ağzına. Böle yürümüş, baħmış a leblebi de bitdi, üzüm de bitdi. Bir saęa dönmüş, bir sola dönmüş, baħmış ki hağiğeten de atı aynı yerde, bir ağacın kenarında oturmuş. Olan, bu Haso hoca, çoħ iyi bir hocadı demiş. Atını almış, gelmiş. Bir şeere gelmiş. Şeerede dolaşmış, baħmış ki dellel bağırır. Padişanın bir yüzüğü gaybolmuş. Eęer bu yüzüğü bulana dünyalığını vereceñ, aħretine ğarışmıyacaħ. Dedi, vallâ ben gidim padşaa, bu Haso Hocıyı söyliim. Bu Haso hoca ki benim atım gayboldu, bi ğaş seneden beri, bunu ki buldu, padişain yüzüünü de yüzde yüz bu biler, başęa kimse bilemez. Hemen dellallara demiş ki ben demiş bir hoca billem, filen yerdedir, beni pedşain huzuruna götürün, ben demiş bunu söylüm ona. Peki emen almış bunu, getimişler padşain uzuruna. Padşaa demiş ki bełe bełe bir ğaş sene benim bir atım gaybolmuşdu, işde filan yerde bir Haso hoca var, o çoħ bilicidi, onu burıya getirin demiş, bu işi muaęęaę senin yüzünü bular. Pedşa emir vermiş o zamanın jandarmasına. Filan köyde bir Haso hoca varmış. Ecele burıya alın gelin. Gecenin bir zamanı, Haso hocanın evinin ğapısını çalmış. Çıħmış eşiğe baħmış, ne var demiş. Böle böle, padşain bir yüzüğü gaybolmuş, bu yüzüğü sennen başęa bilen olmazmış. Bütün hocaları, alimleri, ulemaları toplamış, buna bir çare bulamamış, sen bulacaħsın. Ğarısına demiş Allah senin belanı versin, bu yaşdan sora baħ benim başıma neler... Ben ne billem şimdi, benim oħuduęum şu ğada daa yeni elif beyi daa yeni... Neyse jandarmalar, padişain emri, almış Haso hocuyu, gitmiş. Haso hoca pedşain yanına girdiği zaman baħmış ki o, pedşain yanında iki yüz tene hoca var. Heresinin önünde beke iki yüz tene kitap var. İyi alimleri hep toplamış, o zamanın alimlerini bütün. Haso hoca içeri girdiği zaman hepsi ayağa ğaħmış. Ğahanda, pedşain bi tene ceriyesi varmış, yani hizmetcisi. O zaman ceriye deller. Hizmetcisine, bu yaman hocadı, bunnar bilemedi, ama bu yaman hocadı, muaęęaę bende olduunu bileceħ. Duramamış Haso hoca orda biraz otumuş, Padişah halını sormuş. Hemen Haso hocuya göz etmiş, içeriye. Haso hoca içeriye gitmiş. Aman demiş hocam, yüzüñ bendedi, ne yaparsan yap. Deir zatan deir ben zaten içeri girer girmez sen de olduunu bildim. Ne yapamaz bunu. Aman sana neğadar para,

neğadar altın isdersen vereyim, yalnız bu yüzüğü bende eyleme. Eğer pedşah bende olduunu sezerse beni keseceh. Deir madam kieledi, bahmış ki o zaman hindiler dolaşır. Demiş ki sen yüzüğü bir ehmeğe büh, at demiş, bu hindilerin birisi yutsun, gerisine ğarışma. Peki demiş, tamam. Getmiş içeriye. Pedşah demiş, Haso hoca bili misen burıya seni burıya niçin çağırđıh. Bilmirem demiş pedişaim. Benim bir yüzüğüm ğaybolufdu dedi, bah bu ğadar alim, bu ğadar hoca topladım hiş birisi buna bir türlü bulmadı. Eğer bunu bularsansa, seni gendime dineyet reisi yapacam, bütün dineyet işlerini sana verecem. Ölene ğeder ye yanımda yat. Haso hocada ne var? Kitabı yoğ, bişey si yoğ, şu ğeder bi elif besi var. Peki demiş. Hocaların önünde des des kitaplar var. Kağıdı beşe, bahmış sağa sola, şuna buna, demiş Pedşaim tamam buldum. Aferin Haso hoca, nerden buldun? Valla demiş, senin demiş bu diserde gezen hindiler, filan hindi utmuş. Hemen getirin. Getirmisler, hindiyi kesmişle hemen. Bahmışlar hağğaten de üzüh çığdı. Aferim Haso hoca. Alkışladılar felan. Oturdular yerine. Şimdi öteki hocalar pağıllanmağa başladı. Yau dedi, biz bu ğadar kitap önümüzde. Bu ğadar oğumuşuh, bu ğadar tahsil görmüşüh, biz günnerdi, aylardı bu işe uğraşırđıh da buna birşey bulamirđıh; bu adam elinde bu ğadar kağıtan gelir gelmez bunu buldu. Padşaa dediler ki, pedşaim dediler, eğer müsade edersense biz bu adamı bir iki tefa imtigan edrih. Onnan sora Sen. bunu şey yaparsın. Bu adam demiş oğğabazdı, bilmem nedi, bunnandı bu dedi. Pedşah Haso'nun yüzüne bahdı. Ne diirsen, dedi, bu arhadaşlar seni imtigan etmeğ isdiiler ama, ben sana inandım, bunnar inanımır demiş. Ne yapacağsin filan? Ne dillerse oğı yap, zaten adamın bi şey si yoğ. Peki. Deiller Haso hoca dişeriye çığsın. Biz burda birşey aramızda dütalım deiller. Masanın gözüne ğoalım, ğeldiğı zaman soralım. Haso hoca, bu masanın gözünde dutup sağıladığımız nedi? Bilerse zatan bu adam hağğı. Bilmese hiç. Yalnız bunu diyim. Ğarısının ismi de Desdegülmüş. Haso hocuyu dışarıya salmışlar. Bunnar bir desde gül toplamışlar. Getirmişler, bir mendile bağılamışlar, masanın gözüne ğoymuşlar. Haso hocuyu seslemişler. Haso hoca içeri girmiş. Pedşah demiş Haso hoca, bunnarın bu sağıladığı şeyi bul demiş . . . . Bunu da bilirse senin daa ne bilirsene onu yap. Peki. Haso hoca deir nası? Yapağ mı? Deir yapsınar. Haso hocuyu dışarıya çıkarırlar. Alimler, hocalar, deiller, bu ser öle bi şey yapalım ki ne kitapta olsun, ne defderde, ne yazıda, öle birşey yapalım. Bu sefer, afedersin ğediller, tarladan at boğ gibi bişey. Bir mendile bağılıllar; masanın gözüne ğoyullar ki yani kitaba falan girmesin. Gel Haso hoca, gelir. Bah hoca deir bunu da bularsan benim adamım da sensin herşey de. Haso hoca o yana atır, bu yana atır, bişey cevap veremir. Padişah deir, yau nedi bu? Valla deir padişaim bunun sonu boğ ğörünür. Ula aferin Haso hoca, tamam, onnan rası hocayı dinayet reisi yapıp. Onnan sora Haso ğarsını da getirir, yeir, içir, kefine alemine bahır.

1.2.5.1. Haso Hoca Hikâyesi Epizotları

- 1- Haso isminde bir hocayı karısıyla birlikte okumal bir davete çağırırlar. Okuyanlara ikramlar yapılır fakat Haso hocadan kimsenin haberi olmaz.
- 2- Karısı, eski yazıyı öğrenip okumazsa Haso Hoca'yı boşayacağını söyler. Bunun üzerine hoca eski yazıyı öğrenmeye başlar.
- 3- Atı kaybolan bir adam eski yazı okuduğunu görünce büyük bir alim sanıp atının yerini sorar. Haso Hoca şans eseri adamın atının yerini bulur.
- 4- Bir padişahın yüzüğü kaybolur. Atı kaybolan adam, Haso Hoca'yı tavsiye eder.
- 5- Haso Hoca padişahın yüzüğünü bulur. Alimlerin sınavlarını geçer. Diyanet reisi olur.

1.2.5.2. Haso Hoca Hikâyesi Motifleri

Evliliğin bozulmaması şartı motifi: Karısı eski yazıyı öğrenmezse Haso Hocayı boşayacaktır.

Mükafat motifi: Padişah yüzüğünü bulana dünyalığını verecektir.

Haso hocaya padişah diyanet reisliğini verecektir.

İmtihan motifi: Alimler haso hocayı imtihan ederler.

Şans motifi: Hoca her kaybı ve imtihanı şans eseri bulur.

1.2.5.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Haso Hoca'nın karısı: Eski yazıyı okuyanlara hürmet edildiğini görünce Haso Hoca'nın eski yazıyı öğrenmesini ister. Öğrenmediği takdirde boşanacaktır.

Atı kaybolan adam: Şans eseri atını Haso Hoca'nın söylediği yerde bulur. Haso Hoca'nın çok iyi bir hoca olduğunu ve kayıpları bulduğunu her yerde söyler.

Padişah: Dedikoduları duyan padişahda yüzüğünü bulması için Haso Hoca'yı çağırır. Haso Hoca âlimlerin imtihanlarından geçince padişah diyanet reisi yapar.

1.2.6. Şahoğlu Şah Abbas (1)

Şah oğlu Şah Abbas bir gün vezirini çağırdı. Dedi ki bu şeerin halkını sınavalım, tecrübe yapalım. Emir verelim bu şeerin halkına, bu gece hiç evden inenin izi gadar bir ışık çılmıyacağ dışeri. Herhangi bir evden bir ışık çıharsa o evin halkını, yarın hepsini cellata verip boyunnarını kesdireceiz. Dédiler. Bir garar aldılar. O zamanın dellalı bağrdı ki Şahoğlu bu Şah Abbasın emridir, bu gece İsaan şehrinde hiç bir şahıs dışeri çılmıyacağ ve

hiçbir evden hafif bir ışık dışarıya sarılmıyacağ. Her kimin evinden bir ışık sarılırsa oyarın cellete mahkumdur. Derral bağırdı, gece oldu, Pedşah emir verdi vezire. Dedi vezir, giyefetimiz değişelim, bađđa bir giyefetnen Şeerin halkına çığalım. Bağalım bizim emirlerimizi bu Şeerin halkı dutuyor mu? Vezirnen barabar elbiseleri değişdiler. Derviş giyefetine girdiler, Şeerin içersine getdiler gezdiler, dolaşdılar, epey Şeerin her bir tarafına gezdiler. Bağdılar hiş bir terefden, ne bir insan var, ne bir ışık dışarı sarkıyor. Bir mehleden dönüf saraya geldiğ leri zaman, bağdılar ki o, bir evden göca löküf yanır. Orda ışıklar var. Üş dene de evin içersinde gadın var. Oturmuş o zamanın gergef işderni işdiller. Padşah dedi ki vezire. Bu evin dedi kölgesine yanı sağlı bir yerine sağlanalım, bağalım bu nası olacağ? Orda birez beğliyiller. Birez sora bağıllar ki üş dene deliğanni geldi, bu evin ğapısını çaldı. Hemen gadınnar geldiler ğapıyı aşdılar. Heresi bir gadını aldı. Bađđa bir oğıya gitdiler, eğlendiler. O zaman padşah vezire dedi ki bu ğapıyı dedi, möürle dedi. Vezir hemen aynı ğapıyı möürlediler geldiler saraya. Bunnar saraya gelmeğde olsun bu adamnar da burda keflerini alemlerini yaptılar. Sabahleyin erkennen gadının birisi ğağdı, dışarı çığdı, bağdı ki oho, pedşah ğapıyı möürlemiş. Geldi dedi ki işimiz çoğ fena Pedşah ğapıyı möürlemiş. Bu gece bizim ışıklar dışarı çığdı. İşimiz fanadı. Öteki gadının bir tenesi dedi ki iş marağ etme dedi, şindi aynı müüre benzer sabunnan bir müür yapalım. Bu mehlerde ne gadar ev varsa hepsini dedi mühürliyelim. Hemen ecele bir mühür yaptılar. Bütün mehlerdeki ğaç ev varsa hepsini möürlediler. Sabağ oldu. Pedşah emir verdi, o zamanın asgeri mi, polisi mi, jandarması, filen mehlerde, filan numaralı ğapıda şu ğada adam var, bunnarı geti. Jandarmalar gitdi, ğapıya, bağdılar ki mesele bağdılar ki maalenin her ğapısı aynı möürlü. Bir türlü annıyamediler. Pedşahın möürlediği ğapı hangisidi, ğeriye döndüler, dediler padişam sağolsun, biz o mehleye gitdiğ. O mehlerdeki evin hepsinin ğapsı mühürlüdü. Pedşah teredüt etdi. Çoğ iddetdendi, çoğ ğızdı, gendisi geldi vezirinnen barabar tağget yaptı. Bağdı ki hağgeten de bunnarın möürlediği bir ğapıdı, burda iki yüz ğapı varsa hepsi möürlü. O zaman Őeer halkına çoğ ğızdı, yanı onnara çoğ ğızdı, vezirini çağırdı. Dedi ki vezir, ben ğırđ günük dedi bir sefere çığacam. ğırđ gün seferim tamam oldu, döndüğüm zaman bu Őeerde yeddin yetmişe gadın, erkeğ değel gadın neğgeden gadın varsa ta küçüğ yaşdan, ta büyüğ yaşa geder hepsinin ğafasını keseceğsin. Emir verdi, padşağın hazırırđı görüldü, pedşah ğırđ günüğ sefere gitdi. Vezir düşünmeğe başladı. Yau, ne yapım dedi ben, bunu kessem pedşahın da aylesi var, ğarısı var, çocuğu var nasıl olacağ? Benim de sülelem kesileceğ pedşahın da sülelesi kesileceğ Veziri marağlanmağa başladı. Aradan bir zaman geşdi, vezir i ne yiyor, ne içir, ğapanmış evine yatıyor. Vezirin anası bağdı ki vezir daa maf oluf gideceğ. Dedi ölüm, sen dedi şağolu şağ Abbasın bir vezirisen, senin derdin nedi, ihdiyacın nedi şeyin nedi

ki sen bu ğadar dűűnűrsen, bu ğadar maraĝ edirsen? Diyende dedi ki ana, hal geziye beűe beűe dedi. Padiűah ele bir emir verdi ki yeddiden yetimiűe bu űeerde hiű ğadın ğalmıyacaĝ, hepsinin ğafasını yıĝacam. Bunu yapmazan űimdi padsahin da oluĝ ocuĝ ayah var, benim de anam var, ailem var, ocuĝum var. Bu iű nası olacaĝ, bunnan maraĝ edirem. Vezirin anası gitdi vezirin babasına annatdı. Babası aĝırdı oĝlunu, oĝlum gel dedi sen iű maraĝ etme dedi. Bu iűi sen benim űzerime bıraĝ. Sen ĝet kefine, alemine, yemene iűmene baĝ. Ben dedi, padűah gelende sana soracaĝ, niye bu űeerin ğadınnarnı kesmedin, ben sana ne dedim? ğoca űahoĝlu űaĝ Abbas o zaman sen diyersen ki ben keseceĝdim padűahım ama yalnız babam bıraĝmadı. Mesűletini benim űzerime űhűle, öldűrse de kesse de beni kessin. Peki dedi, vezirin birez eyni ĝoynű açıldı. Neyse ĝırĝ gűn tamam oldu. űahĝolu űaĝ Abbas űeire gelmeĝ űzere, Vezir merasim azırladı, o zamanın usuluna ĝore, pedűaĝı ĝarűıladı. űahoĝlu űaĝ Abbas űeere ĝirdi baĝdı ki o ne ĝorsűn, damların, bacaların űzerinde ğadınnar, ĝızdar dolu her taraf. oĝ hiddetlendi, hemen saraya eĝdi, taĝda oturdu, emir verdi, veziri sesdetdi. Neden dedi, yapmadın, benim verdiĝim emri? Dedi ki padűaim saĝ olsun dedi, yapacaĝdım dedi, yalnız dedi, babam bıraĝmadı. Pedűah geldiĝi zaman benim Sesde, ben ona bir ikayam var, ufaĝ bir ikaya annatacaĝım, onnan sora keserse de bizim sűlelemizi kessin. Sesde gelsin dedi. Hemen sesdediler babasını. Babası geldi. Niçin dedi, bıraĝmadın dedi, benim emrimi dedi, senin oĝlun yerine getisin? Dedi ki padűaim saĝ olsun, eĝer műsade edersense ufaĝ bir masal annadacam. Onnan sora sen ne desen o űeyi yűrűt. Annat dedi. Vezirin babası baűdadı annatmaĝa. Dedi ki bu űeerin dedi zamanında, senin baban bu űeerde ayni senin gibi pedűah olduĝu zaman ben de oĝlum gibi veziriydim dedi. Bizim bu űeerde bi űey urĝayıdı. Her geçe ĝahırırĝ, sabahleyin filan mehűlede bir adamın ğafasını kesmiűler. Her gűn için bu űeerde bir adam kesilir. Biz ele ĝorĝardıĝ ki, acaba bu geçe bizimde ĝapımız alınacaĝ bizim de mi ğafamız kesileceĝ? Bu hal bir zaman beűe devam etti. Bir gűn zaman geldi, bir de baĝdım, benim ĝapı çalındı. Ben tamam dedim, bugűn de ĝaze bizim baűımızda. Bugűnde bizim baűımız kesileceĝ. Ben dedi, ĝahıp ıĝmaĝ isdedim diűeri, ĝarı bıraĝmadı. Dedi ki erkeĝ olan bir insan ele ĝahıp boűu boűuna ıĝmaz. Ya nası ıĝım? Beni dedi, nası ki bu adam harba ĝider, o zaman atımı eyerledi, ĝuűandırdı gendim ĝılıcımı ĝűrzűmű, ĝalĝanımı, neyim varsa hepsini... O űekil hazırladı ĝapıyı aűdı. dedi ıĝ. Ben harbe hazırranan gibi diűarıya ıĝdım ama ıĝdım oĝdan peűman oldum. űeye Baĝdım, ele bir adam ki arap atın űzerinde durur ki beni i, hemen ğafamı kesecek. Diűeriye fırladım, ıĝdım deir adam dedi ki pırava, halal olsun saĝa. Ben bu űeerde ĝaű seneden beri ĝafa kesirem, adam öldűrrem. Bir beűe insana ĝarűılaűmadım. Halal olsun saĝa, beni dedi, taĝib et. Hiű biűeyden ĝorĝma. Atını sűrdű, ben de arĝasına, sűrdűű sűrdűű, bir zaman ĝetdiĝden sora, baĝdım ki bir daga ıĝır. ıĝdıĝ bir

dağa. Bahdı aradı, geldi, dolaşdı, bir mağaranın önüne geldi durdu. Atdan endi, atı bana verdi, dedi ki bana bah, ben bu mağarıya girecem. Bu mağarada benim bir düşmanım var. Eğer onu öldürrem, çiharamsa barabar gideriz. gene dolasar. Yoğ, öldiremesemse bah bu atım da, bu heybemde bütün altın gümüşdür. Ananın sütü kimi sana halal olsun, götür ye, kefine bah. Ben deir atı dutdum. Mağaranın önünde durdum. Bu adam içeriye girdi gılincını çeşdi, içeri girdi. Duyuram deir içerde, bahdım ki içerde harb olan bir şekiller var, ses geliy, gügürültü geliy. Bir zaman bele davam etdi deir. Bi zaman sora bahdım adam çıhdı. gılincını yalıya yalıya. İçerdeki düşmanımı öldürmüş. Dedi ki gözün aydın dedi, düşmanımı öldürdüm, Allaha çoğ şükürler olsun, yanı bi yarım saat gadar gene beni tağib edeceşsen, benim başğa bir gedeceh yerim daa var. Ben zaten gorhıyorum. Ne emr edirse ayni emri yerine getirmeğe mejburam. Atına bindi, ben de atıma bindim. Bunun arhasına, nası gidir komutan, o şekil deir. Bunun arhasınca yürüdüm deir gitdiñ bir zaman. Bir zaman sora bahdım ki adam bir mezeriğe geldi. Bana dedi ki tut. tutdum, bahdım bir mezeri arıyor. Aradı daradı, bir mezer buldu. Çağırđı beni yanına, atdarı gendisi dutdu, bu seer bana dedi ki bu mezeri aç. Hemen deir mezerin üzerini aşdım. E, dedi bağa bah. Ben şimdi bu gılıcı, elimdeki gılışnan gendi gafama biçecem, vuracam, ikiye biçecem, yalnız beni de burıya, bu gumun yanına gömersen. Bu altın, bu at, ananın südü kimi sana halal olsun, götürer yersin. Yalnız ben bir gadınam bunu bil. O ilh mağarıya girdim, bir adam öldürdüm ya o da benim düşmanımdı. Bana aşğ oldu zamanında, İllah beni almağ isdedi, peşime çoğ tağıldı, beni bir türlü elde edib alamadı. Mejbur galdı gocamı öldürmeye. Bu benim gocamdı, burda yatan. gocamı öldürdü, burıya gömdürdü gene beni almağ isdedi. Bir türlü mafağ olamadı. Şimdi Allaha şükür olsun. Ben davayı gazandım. Şimdi de gendimi öldürrem, gocamın yanına gömürrem. Bu altın, bu gümüş, bu at da sana halal olsun, götü ye bunu dedi, gılincı gafasına, çeşdi aşağıya, ikiye böldü. Ben de aldım, eşinin yanına bırağdım, üzerlerine gapatdım, geldim evime. Pedşaim deir şimdi, senin gördüğün bu şeirde senin gördüğün gibi ele orosbu garılar da var bu şeirde, benim gördüğüm beleş münever garılar da var. Ben onun için bırağmadım, benim çocuğum bütün sülelemizi yer üzünnen kessin. O zaman Şağolu Şağ Abbas gağdı, vezirin babasının elinnen öpdü, sağgalınınan öpdü, çoğ, sağ ol, teşekkür etdi. Hikâyamız da burada bitdi.

1.2.6.1. Şahoğlu Şah Abbas(1) Epizotları

- 1- Bir gün Şahoğlu şah Abbas şehrinde yaşayan halkı denemek için gece kimse evinden çıkmayacak, bir iğne ucu kadar ışık sızmayacak diye emreder.
- 2- Padişahın yasağını çiğneyen bir evi mühürler. Ev sahipleri sabah mührü görünce mahallenin diğevlerinin kapılarını da aynı şekilde mühürler. Bu olaydan

haberdar olan Şahoğlu Şah Abbas hiddetlenerek şehrin küçük büyük bütün kafasının kesilmesini emreder.

- 3- Vezirin babası kadınların kesilmesini engeller. Padişaha, kendi karşılaştığı namuslu bir kadının hikâyesini anlatır. Bu şehirde namussuz kadınların olduğu gibi münevver kadınlarında olduğunu hatırlatır.

1.2.6.2. Şahoğlu Şah Abbas (1) Motifleri

İmtihan motifi: Şahoğlu şah Abbas şehirde yaşayan halkı denemek için gece kimse evinden çıkmayacak, bir iğne ucu kadar ışık sızmayacak diye emreder.

Yasak motifi: Gece kimse evinden çıkmayacak, bir iğne ucu kadar ışık sızmayacak.

Ölümlle cezalandırma motifi: Gece evden çıkan ve ışık açanlar cellada verilecektir.

Kıyafet değiştirme motifi: Şahoğlu şah Abbas ve vezir derviş kıyafetine girer.

Kocasının intikamını almak için erkek kılığına giren kadın.

Ölümlle cezalandırma motifi: Şahoğlu şah Abbas, vezire yediden yetmiş bütün kadınların başını kesmesini emreder.

İki sevgilinin aynı mezara konması motifi: Kocasının intikamını almak için erkek kılığına giren kadın. Kocasının intikamını alır. Ssonrada kendini öldürüp (intihar) kocasının mezarının üzerine gömdürür.

Kuvvetli kadın motifi: Erkek kılığına giren kadın şehirden her gece bir erkeğin kafasını keser.

Mükâfatlandırma motifi: Erkek kılığına giren kadın harbe gider gibi hazırlanarak dışarı çıkan vezirin babasının öldürmez yanında götürür kendine yardım ettiği için atlarını altın ve gümüşlerini ona verir.

Formilistik sayılar: Padişah şehirliye kızlar kırk günlük sefere çıkar.

1.2.6.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Vezir: Şahoğlu Şah Abbas'ın, bütün kadınların başını kes emrini yerine getiremez.

Vezirin babası: Şahoğlu Şah Abbas'ın emrinin yanlış olduğunu, şehirlerinde namuslu ve münevve kadınlarında olduğunu gösterir.

1.2.7. Şahoğlu Şah Abbas Hikâyesi(2)

Vahdî zamanın birinde Şahoğlu Şah Abbas yanına arkadaşı Vezir Allâh verdi hanı

aldı be! bir şehrin kenarına çıktı tevdilil gılıh oldular, gettiller be! şeherden kanara çıkanda bir tenesi çüt ekir çüte tutup bir öküz goşuf birdebir oğlan goşup. Bu bunun çok nazarı dıggetini çekdi yaklaşdı buna golay gelsin amuca, hoş geldin dedi gardaş dedi amuca dedi bu genç oğlanın dedi zoru nediki bunu dedi günahı nedi bunu çüte goşufsan dedi saña bir öküz parası verim get gendiñe öküz al bunu aş goy elden goy bu adam getsin ginan gessin dolaşsin yazıhdı, dedi yo! olmaz dedi. Çok ısrar etti cütcü gabıl etmedi. Genç oğlan gözünü be! dönderdi melül melül adama bahdı amca dedi sağıl teşekkür eyliyirem geçer dedi buda. Geçer diyende bunnar tabi yanından eyleşmedi keşdi gettiller.

Bunnar geri döndü gene geldiler tabi herkeş, çütcü çütünü ehdi Şah oğlu Şahabbas geldi tacı tahtında oturdu Vezir Allahverdi han da vezifesine bahdı. Zaman geldi sene dolandı oniki ay tamam oldu gene çüt mevsimi geldi Allâhverdi han vezire söylediki gene dedi bir hele gıra çıkah gır gezintisi yapah göre! hele millet ne iş görür. Bunnar atdarını bindiler düze çıktılar yolları gene aynı bu yeri bellemişdiler tabi gel hele göre! dedi o adam ne iş görür bu çocuğu elden goyup bu yo!sa gene çüte goşurmu geldi Allah verdi han vezir burya gelende Şahoğlu Şahabbas yerin başına geldilerki çüt gene devam eliyir aynı çüt. Şimdi bu burda dursunda gelelim çütcüye.

Bu bir seneyin içersinde bu çütcünün başına tabi can götürenen gada eysiy olmaz cütcü burda ömürnü bize bağışdadı bununda, eybir garısı vardı zengin adamıydı garısı parası malı mulu çok çohuydu hepsine bu adam sahaplandı bu çüte goşulan oğlan bulara sahaplandı genç oğlan garı dediki mennen artı! özüne arvat tapbıyaca!san meni al özünde otu ginen malin üsdünde mennen barabar yaşa malıda ye tabi bu ölüf getti!den sora bu adam çüte goşulmuşdu bunun canı çoh acımışdı bu hemennece tutdu beş boyun öküz aldı beş tene çütcü tutdu aynı sene tamam oldu yerin başına götdü çütü saldı çütder ehme!de olsun buda yerin başında şey yaptı gendisine bir çadır gurdu garıynan barabar çadırda yaşama!da olsun çütcüler çüt ekir bunnarda garıynan kefinde kefiyetinde olma!da olsun.

Şahoğlu Şah Abbas yerin başına geldiler, orda çüt ekilir beş boyun öküz beş tene tabi şeşme çütcülerden cütün mecinnen tutuflar çüt ekiller. Golay gelsin hoş geldin dayı dedi bunun sahabı nerde dedi sahabı orda çadırda orda oturur bunnar geldiki iki tene sandalya dışarda durur tabi gendileri dışarda yo! dediki vallaha bu burda Şahoğlu Şah Abbas dedi bu burda iki sandalya olma!da demekki bu adamın ayleside burdadı atdardan yendiler çadırın biraz ilerisinde bunnar sesdendiler sesdenende genç oğlan dışarıya çıktı buyur devruş baba bunnar devriş donunda gelmişdiler tabi gene. Bunnarı aldı çadıra bunnarın altına sandalya getdi atdı bu adam bu genç oğlan başınnan geçeni annatdı buna. Siz getti!den sora o adam

öldü adam ğarısını ğarısı maña geldi men aldım üsdüme nikah yaptırđım özüme beş boyun öküz aldım beş tene adam tuttum çüt ekir maña şimdi bizde burda yaşyırırđ ama dedi bu kimsiye ğalmaz buda geçer dedi bu geçer diyende bunnar tabı gene ğahdı Allahısmarladığ dedi atdarına mindi ğeri ğetdiler ğeri geldiler herkeş tacı tağına bu adamda burda çütünü eğdi pitirdi pitirdiğden soyra tabi evine geldi evine gelende bir sene daha dolaşdı bir senenin içerisinde tabi ömürnü bize bağışdadı buda befat etdi. Senen tamam oldu bunnar gene atını bindi. Allahverdi ğan Vezire söylediki hele bir daha ğedeğ o yererin başına ğedeğ ğoreğ hele nooldur. Bunnar yerine başına geldiler gelende. Bu öldüğü zaman söylediki başdaşına yazın ki “Buda geçer” deye baş daşınada yazıldı buda geçer. Bunnar gelif şeye hazırran bu yere gelende orda mezerriyin yanınnan geçende bunnar geldi baş daşını ğördü oğudular baş daşını orda yazırki Buda geçer. Buda geçer deyende bunnar demehki orda bu sefer ğafiya vurdu tutdu Şahoğlu Şahabbas demehki bu çocuğ deyirki buda geçer meselesi yanı bu dünya bağıdı kimsiye ğalmaz o adam maña zülüm etdi ona ğalmadı men mesele mal mul sahabı oldum bunun ğarısını aldım manada ğalmadı. Buda geçer hekâyamızda burda son verir.

1.2.7.1. Şahoğlu Şah Abbas Hikâyesi(2) Epizotları

- 1- Bir zaman Şahoğlu Şah Abbas, veziri Allah Verdi Han ile tebdil kıyafet şehri gezerken bir çiftçinin çifte bir öküz ile bir oğlan koştüğünü ğörür.
- 2- Şahoğlu Şah Abbas, oğlanı bırakması için çiftçiye bir öküz parası teklif eder çiftçi kabul etmez. Çifte koşulan oğlan teşekkür eder “Buda geçer” der.
- 3- Ertesi yıl Şahoğlu şah Abbas ve vezir yine gezintiye çıkar. Bu yıl çiftçi ölmüştür karısı ve malı çifte koştüğü oğlana kalmıştır. Oğlan yine “Buda geçer.” der.
- 4- Bir sene sonra Şah ile vezir yine bu yere gelirler. Mezarlığın yanından geçerken bir mezar taşında “Buda geçer.” Yazısını ğörürler. Oğlan ölmüştür. Dünya kimseye kalmamıştır.

1.2.7.2. Şahoğlu Şah Abbas Hikâyesi (2) Motifleri

Kılık değiştirme motifi: Şahoğlu Şah Abbas ile veziri Allah Verdi Han tebdil kıyafet (derviş donunda) şehri gezerler.

Evllenme motifi: Çiftçi ölünce genç oğlan çiftçinin karısını nikâhına alır.

1.2.7.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Çiftçi: genç oğlanı çifte sürer ve kötü davranır.

Genç Oğlan:çiftçi öldükten sonra çiftçinin karısıyla evlenir. Çiftçinin malı mülkü bu

oğlana kalır.

1.2.8. Masal(1)

Ufacıĥ bir fıkra. Onu da annadem, görün hele hoşunuza geçır mı? Deır bir gün bir tülkü düzde gezirdi. Eme coĥ acıdı. Dolana dolana getdı bir ğurda irasdadı. Baĥdı ğurdun dele ortası nebili, ortası bulanır. Deği tülkü ğardaş men çoĥ acam, sen necep? Deği vallah men de çoĥ acam. Be ne yapaĥ? Baĥdılar aşığda bir at var. Değiler ge gideĥ, bu atı belke yeyeh. Ğurtunan tilki getdiler. Atın çoĥ sağına soluna keşdiler, imkan yoĥ, ata yanaşabilmirler. Ne yapaĥ, ne yapbıyaĥ, Biri deği ki hele buraları dolaşāĥ. Belke bi arĥadaş bulāĥ. Bunnar getdiler, bi aslana rasladılar. Vaziyeti aslana annatdılar. Aslan deği gel. Aslan tüşdü öne, ğurd arĥıya, tülkü onun arĥasına. Geldiler atın yanna. Aslan bi atın sağına soluna herrendi. Tülküye deği ki, keç öne baĥım. Tülkü keşdi, deği gözüm ğızarıp mı? Deği ğızarıf. Deği tüküme baĥ Deği biz biz oluf. Deği keç arĥıya. Tülkü keşdi dala. Değe hele baĥ gör götüm bir girib iki çıĥır mı? Deği bir girib iki çıĥır. Bir girib iki çıĥır diyende asdan özünü burca ğaĥdı. Atı devirdi, bunnarın üçüde yediler, doydular, savuşdular, gitdiler. Aradan beş altı gün keşdi, ğurtunan tülkü ğene acıĥdı, birreşdiler. Ne yapaĥ, acıĥmışıĥ? Acıĥrmışıĥ deği eme asdan yoĥdu. Bunnar asdanı aradı bulamadılar. Geldiler ğene bir at var. ğurt deği ki tülküye, sen birez yardım ele, men bu atı. Bu senin işin değil, ğoy ğene asdanı arıyaĥ. Yoĥ canım deği keç öne. Tülki keşdi öne Deği baĥ gözüm ğızarıb? Deği yoĥ, Deği ğızarıb. Deği keç yana, keşdi yana. Tüküm dedi biz olub ? Deği yoĥ. Deği olub. Keç dala deği, keşidi dala. Deği götüm bir girib iki çıĥır mı ? Deği yoĥ hiç çabal Amir Deği denen girib çıĥır. Deği aha çıĥır. Ğirib çıĥır diyende, ğurd özünü ata vuranda at ğurdun tepesinden nece bir tepih dutdurdusa ğurt bayaĥdan uşdu. Uçdu. şindi ğurdun göz ğızardı. Tükü de biz biz oldu, götü de durmadan girip çıĥır. Tülkü geldi, deği ağa, baĥ tamam, indi gözün ğızardı, tükün biz biz oldu, götünde heş durmadan girip çıĥır.

1.2.8.1. Masal(1) Epizotları

- 1- Bir gün tilki ile kurt acıkırlar. Bir at bulurlar. Yemek için deviremeyeceklerini anlayınca aslanın yanına giderler.
- 2- Aslan, atı kendine has yöntemlerle devirir. Üçü de karnını doyurur.
- 3- Beş altı gün sonra yeniden acıkan tilki ile kurt bu sefer aslanı bulamazlar.
- 4- Kurt atı aslanın yöntemleriyle yakalamaya çalışır. At, kurdu bir tekmeyle yere serer.

1.2.8.2. Masal (1) Motifleri

İnsan özelliği gösteren hayvan motifi: Kendini aslanın yerine koyan kurt.

Kurnaz tilki

1.2.8.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Tilki: Acıkınca Kurt ile birlikte Aslana giderler. Aslan atı avlar birlikte yerler. Tekrar acıkınca Kurt kendisi avlamak ister. Tilki yapamayacağını söylesede Kurt dinlemez.

Aslan: Tilki ile Kurt gelince atı avlar birlikte yerler.

1.2.9. Masal(2)

Bir timsal var deİR, “men olmuşam tülüngü, çalı oynuyum şülüngü.” Ğoy ğene deİyeh bir ufacıĥ parça. Zatan adımız ismimiz orda keçe keçe... Bunu da deİyeh ğoreĥ. Bir ğün tülkünün biri düzde gezirdi. Baĥdı ğetdiki bir arıĥ deve var. Deİdi deve ğardas. Nice beİe bu düzde ğalıpsan? Deİdi vallah neçe ki gencidim üĥ çekirdim, işe yarıyırdım, saabım saĥlıyırdı, baĥırdı, indi iĥdiyarradıĥ, zayıf tüşdü, meni ğetdi, bu düzde ğoydu ğetdi. Deİdi ele bir maĝara, eİe bir derece, eİe bir otdu yer bilirem ki seni aparsam orıya, orda eİyce otdasan, kökelsen, beİe gene ğenşlensen mana ne verecen? Deİdi söz verirem sana bir put et veririm. Deİdi ğel. Tülkü tüşdü devenin ğabaĝına, Deve de ağır aĥsın, yavaş yavaş bunun dalıcaĥ ğetdi. Yendirdi doĝurdan da tülkü düzü dolanup, eİe bir deriye yendirdi ki orda ne yaz var, ne kış. Eİe birce havadar, eİe ğözel, eİe çayır çimen, eİe maĝaralar. Ye iş yat. Deve deİdi öİüp ğalacaĥ yer. Deve orda otdadı, kökeldi, heddini buldu ki deve o şekile ğeldi ki deve dereynen bir oluf. Ğetdi salâm eİeyküm, deve ğardas. Sikdir deİdi, ne selâmı? Aya biz beİe danıřmadıĥ? Menim adım deİdi Darıĝa beydi, ne devesi? Peki deİdi salam eİeyküm Darıĝa bey ğardaş, Aİeyküm salâm deİdi, tülkü ğardaş. Deİdi sen mana bir söz vermişdin. Dilini çıĥartdı deve. Deİdi al, ğel al. Tülkü bunun diline baĥdı, tamahı... bir batman ğadar devenin dili aĝzında... Deİdi deve ğardaş, bir arĥadařım mar, sabanan onnan ğelseĥ verersen mi? Hay hay deİdi. Tilki ğetdi, bir ğurt buldu. Deİdi aya, hal veziyet beİe beİe. Deİdi ğel ğedeĥ, men de bu saat senin etini onnan alacam. Vermir deİdi. Deİdi ğel. Tülkü tüşdü ğabaĝa, ğeldi deviye. Salam eİeyküm deve ğardaş. E sikdir deİdi. Be, niye? Menim adım deİdi Darĝa beydi, ne devesi? Eİeyküm salam ğurt ğardaş diyende, e sikdir deİdi, benim adım Çolĥa Beydi, ne ğurdu? Peki deİdi, eİeyküm salam Çolĥa Bey ğardaş. Salamun eİeykum Darıĝa Bey ğardaş. O da deİdi aİeyküm salam. Çolĥa Bey ğardas. Deİdi bu devenin etini niye vermirsen, deİdi tülkünün? Deİdi men ne deİyirem tülkün etini? Söz veripsen? Deİdi vermişem. Seni bu tükü öçeltmedi mi? Deİdi be, bu yeİi mana ğöşsetdi, burda otdadım, kökeldim. Be niye vermirsen?

Ağzını aşdı, dilini çıkardı, deyirem gel al, gelib almır. Aya gurdun ele üreğine... Devenin dili bir batman beşe neni yarpağı kimi titiriyor. Ğurt bir o ana, bu yana özünü gözünü gezdirdi. Dedi tülkü, daa ne durupsan? Yeridi da, aş dedi ağzını. Deve agzını aşdı, ğurd özünü vurur vurmaz, ğurt özünü devenin ağzına vuranda, deve ğurdun hırtdeğinnen dutdu, ğoydu, ğaldırdı ğöğge. Ğurt devenin ağzı ğöy, bir ğatınan ğağdı. Ğurt ğötünü dutabilmedi, başdadı töhmeğge. Deve boğazınnan sıhıştırıp ğurdun; ğurttökür. Tülkü çığdı daşın başına, bağdı deve başını silkeliyor, ğurt tökür, sepeliyor. Dedi ohoho! Darığa beğinin sıçısınnan.

1.2.9.1. Masal(2) Epizotları

- 1- Bir ğün tilki sahibi tarafından terkedilmiş zayıf ihtiyar bir deveyle karşılaşıp.
- 2- Deveyi ğüzel bir otlağa ğötürmesi karşılığında bir but et için anlaşılılar. Deveyi verimli otlağa ğötürür.
- 3- Aradan bir zaman ğeçtikten sonra otlağa gelen tilki devenin semirdiğini ğörür. Deve artık kendisine “Darığa bey” demektedir. Deve dilini çıkarıp gel al der, tilkinin butunu vermez.
- 4- Tilki gidip bir kurt bulur. Deve kurda da dilini çıkarır ve gel al der. Kurt tam devenin dilini ısıracağı sırada deve kurdu boğazından tutup yere serer.

1.2.9.2. Masal (2) Motifleri

İnsan özelliği gösteren hayvan motifi: Kurnaz tilki

Sözünü tutmayan böbürlü deve

Böbürlü kurt

1.2.9.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Deve: Tilki otlayıp şişmanlaması için deveye yer gösterir. Fakat deve şişmanladıktan sonra tilkiye vadettiği eti vermez.

Kurt: Tilki etini almak için kurttan yardım ister. Fakat deve kurdun boğazından tuttuğu gibi onu sallar.

1.2.10. Altın Kenkili Oğlan

Vahdın zamanının birinde bir ihdiyar adam varıdı. Bu adam çoğ fuğaraydı. Geçimi çoğ ğüç olurdu. Her zaman ormana giderdi işde ormanning bir şeşe odun getirir geçim yapardı. Bir ğün böle iki ğün böle bu bağdıki böleynen geçim olmiyacağ. Bir ğün dediki ğarısı dediki ay kişi dedi bölelih’nen senin çocuğların fazlalaşdı böle olmaz dedi. Beş-altı

çocuğ iki biz, üç gız, ikide gendileri beş. Bunnan dedi vaht geşmez dedi barınamıyacık. Be. Deditki bunnarı götü gızdarı azıt dedi. Kişi dedi olur mu garı olmaz mı. Olmaz ne var dedi götür dedi bir yanda birağ dedi. Kişi bir türlü unutamır. Deyir ya zürriyetden geçilir mi? Ama bağıdiki garı bunu yoldan çıardı. Bir gün gelib ele ormana getdiler, ormanda her zaman gızdar ormanda odun kesirdiler, yalnız babaları bunnara bir parola verirdi. Ya baltaynan odunu vururdu sesderindi ki gız gel yaht da bişey yapırdı. Bir gün dedi gızım. Dedi nedı? Gızım dedi men dedi çarığı göyden asacam şeyden, hee... ağaşdan çarığ dedi tıgıllıyanda gelersınız. Bunnar çalışdılar, çalışdılar babaları goydu getdi, gızdar bir de başını galdırdı ki çarığ tıgıllıyır. Dedi vallaa babamız sesdiyir bizi. Getdiler ki ne yel vurur çarığ dıngıllıyır. Baba hardadı, baba birağdı getdi. Gızdar bir gün beşe iki gün beşe ne apağ ne apmiyah? Bunnar ajdıhdan çoğ zorroğ çeh'diler. Bir gün beşe, iki gün beşe bunnar bir gün bir yere getdiler. Deditler gızdar dedi nedı? Oturuf dedi dişeri çıkacıyık kiminki dedi şeyi az gelirse onu yeyeciyih. Peki dedi. Bunnar dişeri çıhdılar tabı küçüh gız o geder şey apamadı bunnar aynı yerden eşdi eşdiler bağıdılar ki ufağ bir baca çıdı. Bacadan bağıdılarki içerde iki tene güzel at. Ata bağıdılar ki her zaman getirir beş kilo üç külo üzüm töküller atdara atdar yeyir. Dedi ki gızdar dedi nedı? Yolumuzu bulduğ. Nerde? Deyir ki valla bu atdara üzüm getiriler biz de bu üzümleri yığağ bunnan idare edeh'. Bir gün böle iki gün böle, aradan bir ay geşdi, pedşah bağıdı ki atdar çoğ sınıhdı. Pedşah sesdedi hizmetkârını deditki oğlum! dedi ne? Oğlum men bu atdara günde yömiye günü beş kilo üzüm çıkar, peki bu atdar niye zayıflıyır? Padşahım sağıolsun nevlüm? Men üzümü götürür verirem. Dedi oğlum bir gün dedi pus dedi. Bu bir gün pusdu, bağıdı ki hizmetkâr bir tene gız çocuğu endi efendime söylüyüm endi geldi üzümü doldurdu eteğine çıdı. Hemen bu bir gün beşe iki gün beşe pedşaha getdi pedşahım soğıolsun buldum hırhızı. Kimdi? Dedi bir tene gız gelir üzümü topluyur götürür gedir. Tağib get dedi gör nere gedir? Bir günde enende gız bağıdı ki hemen hizmetkâr bağıdiki gız gelir. Gız gelir hemen şey geldi geldi gızı tağib etti, bağıdı ki arhada üzümü yeyiller. Hemen gızdarın üçünü de yağıalatdı doğru pedşahın nüzurune. Pedşah dedi ki niye böle yapırsınız? Deditki işde hal vaziyet böle böle babamız getdi bizi çölde goydu biz de mejbür galdın hırhızlığ yapırdık. Sizin elinizden ne gelir. Küçüh gız dedi ki yumurta gıbında öle yemeğ yaparamki dedi pütün senin esgerin, leşgerin yese bitmez dedi. Ortancıl gıza dedi sen ne yaparsan? Dedi mende ele halı toğuyaram ki senin sarayının bir yanına ser bir yanıda boş gıala. Öbirne dedi sen ne yaparsan? Dedi ki mende de dedi bir cüt ele cocuğ getirremki, bir kenkili altın bir kenkili gızıl. Peki dedi. Pedşah obirrerini şeyaptı o cocuğ gızıl getiren gızı gendisi aldı. Aldıhdan sonra tabi zaman geşdi aradan, bir zaman geldiki bu garı çocuğa yatdı. Ama gelgelelim bacılarına bacıları deditki valla bu yalandı bizim söz fakat dedi bu dorğu

olacağ. ocuga yatır, bağırki sağdarının bir kenkili ęızıl, bir kenkili de altın. Hemen bacıları onu ordan aldı, tutdu bir it kuuğu ęoydu onun altına ęızın. Pedşaha heber ęetdi pedşahım sağ olsun gel ęarın it kuuğu doğru. Yav olar mı felân? Olar, olar Pedşah o dekđe geldi bağdı hekđetden de ilk ten kuuğ. Bu ocuğları da tutsun bir sandığa ęoysunnar, ağzını ivilesinner assınnar suya ocuğları. Cocuğlar ęetmeh'de olsun. Pedşah gelir hemen ęarıyı ığıarır ęötürür deyrir ki oğlum, bunu ęötürün filân yolun ayrıcına, yeğdi yolun ayrıcına basırın gelen ęeden bunun üzüne tüpürsün. Günağı, suşdudurda. Gelgelelim ocuğlara, çocuğlar bir oğlan bir ęızıldı. Bunnar getdiler bir deyrirmanının bendine irasdadılar. Rasdadığdan sonra, deyrirmanı deği bunnarın heş çocuğu olmur. Deyirmanı deği ęarisına ęarı deği, eyer bunnar insan olursa benim yoğ eyer bařđa iş olursa senin. Peki deği. Bunnar aşdılar ki bir cüt çocuğ. Bunnarı artığ emeyetdiler beşdediler sütünen müdnen, huleseyi dirilttiler bunnarı böyütdüler. Bir gün bunnar oynuyordu, aşığ oynuyurdular. Bu çocuğ ęetdi aşığın birni ęaçırdı. ęaçırdıđdan sonra bir tenesi deği ola eşşe oğlu eşşeh itoğlit benim aşığımı niye ęaçırırsan? Deden belli deyil anan belli deyil. O abu suda gelmiş ya. Bu ocugun zoruna ęetdi. Ağşam geldi ama deği ne ana hal vezyet böle, böle men nerden gelmişemse mana deyeceh'sen. Coh şeyapdı. Değiki yoğ imkân yoğdu ya deyeceh'sen ya bu diyarda men durmuyacam. Deği ki oğlum deği, medem ki ele deyrirsen, sen bir sandığda geldın, bir sandığda seni tutduğ. Fakat sen biz duyduğumuza ęöre filan pedşahın oğlusan. Bu adam ęedir hemen orda, ęarisının cezası bittihden sonra anasını ordan ığardır. ığardır ęötürür başba bir melmekete, orda sağliyyir. Bacısınıda alir yanına tabi bunnar, başdarı altın ęızıl pariya pariya ehdiyaşdarı yoğki. ęetdih'den sonra bir gün gelir hemen kisi gezmeye çığır. Deyir ęedeh' filan yere misefir olağ. ęedeh' deyrir biz deyrir misefir olağ filan yere. Nerye? Filân bir eve. Ele tesedüf ederki gelir bu aynı ęarisının evine misefir olur. ęarisının evine misafir olduğdan sonra ęece ęarısı ęahır yemeh yapır hama ęařıđı altın ęařıđı nasıl edirse ęötürür pedşahın çebine salır. ebine salır bunnar tabı ęahıp yeyp işdih'den sonra bunnar Allah şen eşsin yeyp içip ęahıp ęetdih'dan sonra, deyrir ki benim ęařıđım ęayıpdı. Deyir ki Pedşah deyrir ki arayın, ariyyir pedşahın ebinnen ęařıđ çığır. Pedşah deyrir ki ya hu deyrir bir pedsah hırhızlığ yapar mı? Ey deyrir medem eledise ęarıda deyrir it kuuğu doğar mı? O anda pedşah ağzını tişdyir barmagını haa demek ki bu ęarı benim ęarımdı, ocuğlarda benimdı. Orda bunnara neğgeder hışmet şey edirse irce edirse yoğ deyrir imkân yoğdu men deyrir getmem. Huleseyi ęedir tekrar memleketine ordan dönür bir ęař tene adam minneti ęonderir ęarisını ęötürür ęedir. ęedir artığ orda ęene ikisi bir arada yaşıyyıllar. Buda buda sona erdi.

1.2.10.1. Altın Kenkili Oğlan Epizotları

- 1- Fukara bir adam üç kızını ormana terkeder.
- 2- Kızlar padişahın atlarına dökülen üzümleri çalarak karınlarını doyururlar. Bir gün padişah bunları yakalattırır. Üçünün de üstün yetenekleri vardır.
- 3- Padişah büyük kızla evlenir. Hamile kalır. Altın Kekilli bir oğlan birde kız doğar. Kızın bacıları oğlanı köpek yavrusuyla değiştirirler.
- 4- Padişah hiddetlenir çocukları bir sandığın içine çiviletip suya attırır. Kadını yedi yolun ayracına koydurup yüzüne tükürttür.
- 5- Sandık, çocuğu olamayan bir değirmenci tarafından bulunur. Çocukları bu değirmenci büyütür.
- 6- Erkek olan çocuk padişah çocukları olduklarını öğrenir. Kız kardeşini de alarak annelerini gömüldüğu yerden çıkarırlar.
- 7- Bir gün padişah tesadüf eseri karısının evine misafir olur. Kadınla çocukları tanır. Sonunda barışıp birlikte yaşarlar.

1.2.10.2. Altın Kenkili Oğlan Motifleri

Zalim baba motifi: Fukara adam üç kızını ormanda terkeder.

Zalim anne motifi: Üç kızın anneleri kızları ormanda terketmesi için babalarını ikna eder.

Olağanüstü hadise motifi: Küçük kız yumurta kabında yemek yapsa bütün askerler yese bitmez.

Büyük kızın marifeti bir çift kekili altın çocuk doğurmak.

Zalim kardeş motifi: Bacılar altın Kekilli çocuklarla köpek yavrularını değiştirir.

Anormal zulüm motifi: Karısını yedi yolun ayracına gömdürür. Gelen giden yüzüne tükürsün diye emir verir.

Padişah Altın Kekilli çocukları sandığın içine koyarak suya attırır.

Aldatmayla doğru yolu gösterme motifi: Padişahın karısı, padişahın cebine altın kaşık koyarak onu hırsız konumuna düşürür. Böylelikle insanın köpek yavrusu doğuramayacağını söyler.

1.2.10.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Fukara adam ve karısı: üç kızlarını ormanda terkederler.

Padişah: Büyük kızla evlenir. Çocukları olur. Çocuklarını baldızları öpek yavrularıyla değiştiren sinirlenip karısını yedi yolun ayracına gömdürür. Çocuklarını da sandığa koyup suya bırakır. Daha sonra yaptığına pişman olup karısıyla çocuklarını yanına alır.

Kız kardeşler: Altın kenkilli çocuk doğuran ablalarını kıskanıp çocuklarını köpek yavrularıyla değiştirirler. Böylece padişahın ablalarına ceza vermesine sebep olurlar.

Değirmenci ile karısı: Padişahın sandığa koyup suya bıraktığı çocuklarını bulurlar ve onlara bakıp büyütürler.

Altın kenkilli oğlan: annesini ve kız kardeşini alıp memleketine gider. Babasıyla yüzleşirler.

1.2.11. Padişahın Üç Oğlu (1)

Vahdi zamanın birinde bir pedşah varmış. Bu pedşahın üç tene çocuğu varmış. Bunun adının biri Mehemmet, Himmet, Ehmet. Bu pedşah beşe zaman geçerdı geçim yapardı bir gün oğullarını başına topladıkı oğul ben öldüğüm zaman benim veseetim size budukı, melmeketi terkedecehsiniz, başğa bir melmekete gedeccehsiz. Zamanın birinde pedşah çoh hşede olur. Hşedelenır, pedşahı dohdura götürüller dohdur deyirki pedşaha alabalıh olarsa pedişah dirileceh, olmasa pedşah öleceh vedeside yetif. O yana bu yana gacıllar alabalıh tutmağa. Birgün ihtiyarın biri hemen toru götürürkü çaya salacağ, caydan şansa alabalıh tuta getre pedşaha. Hakgetdende gedir bu ele toru salır suyun yanına ordan balıh gelir tüşür tora, çıhardır. Mehemmet'de deyir gedeh göreh' torçuların hangisi tez tutuşa balığı onu getreh. İhdiyar deyirki Mehemmet valla ala balığı men tuttum deyir. Bahırki hakgetdende alabalıh. Balığı alır bahırki balığın gözünnen su ahır. Deyir yaa deyir babam nası olsa öleceh bu balığı yeşe bisene sora gene öleceh, balıh bilmez halıh biler deyir galdırır balığı suya atır. Suya atdıhdan sonra, gedir o adamında mükafatını verir balıh tutduğı için. Zaman gelir babası ölür. Öldüh'den sonra bunnar elleri kasıplanır, fakırranır, anası deyirki oğul deyir babanız size nasihat etmişdiki, eliniz kesat olduğı zaman bu melmeketi tergedin burda galmayın. Deyirki peki ana. Bunnar gahır arhadaşdar üç gardaş üçüde evden çıhır sen filân yere, sen filân yere mende filan melmekete gedecem çalismaya. Mehemmet gahır gelir suyu geçir buyana bir menzil geldihden sonra ağacın yanına gelir deyir burda bir epmeh' yeyim birde bir su içim gahım artıh yoluma devam edim. Burda hemen gahır gelir burya, burya geldihden

sora bahırki bir adam geldi salam eleyköm salam. Nerye böle yahçı olsun? Dedi valla diyari ğurbaete gidecem çalışmağa. Birez elimiz kesada düşdü deyr birez para getirif çolu-çocuğu keçindirecem. Deyirki barabar gedeh' arhadaş olağ olar mı? Olar hay hay deyir. Bunnar ğahıllar burdan baravar gediller bir melmekete- Bir melmekete getdih'den sonra, burda barabar çalışıllar arhadaşlar üş beş gün her neyse, çalışır onda keçim yapıllar. Keçim yafdıhdan sonra bu adam deyirki Ehmet, arhadaşın adıda Ehmet deyirki neçi? Deyirki neçi Mehemmet. Deyirki Ehmet men şeyin ğızını isdiyirem pedşahın, pedşahın ğızını mana alacan, deyirki canım biz burya geldih' çalışmağa, bir parça gendimizi toplamadan men neynen sana pedsahın ğızını alım? Yoğ deyir illah men pedsahın ğızını alacam. Deyirki valla eleyse gedeh" başğa bir melmekette orda yöymiye fazladı orda yömiye faslası çalışağ birez para birih'direh' ordan geleh' sonra pedşahın ğızını alarğ sana. Peki deyir. Bunnar gidiller bir başğa melmeketeki orda bahıllarki bir talan var. Yahudunun evinde bir talan var. Gedir bahıllarki hepsi çalınıp bir tene toyuğ ğalıf. Hemen Mehemmet deyirki Ehmet bilirmiş toyuğda ne olduğunu Ehmet bahırki toyuğu hemen getirir, Mehemmede verirki Mehemmet götü bunu kes pişirttir. Mehemmet hemen getirir, evde bir keçelin biri gelir yav deyir bu toyuğ deyir, mana lazım deyir. Bir tene ğoruz verim toyuğu ver. Deyirki olur. Bu ğoruzu verir, hemen buna iki ğoruzu verir toyuğu alır götürür hemen kesir fırına atdırır o anda Ehmet gelir deyirki yaa hanı toyuğ ? Deyirki valla toyuğu filan kes der götürdü dediki ğesdem var, toyuğ lazımdı ğoruzu verdi toyuğu götürdü. Allah deyir seni ğahressin. Hemen ğoruzdarı alır, kesir doğru fırına ğaçır. Fırınçıya deyirki babam deyir benim deyir ğesdem var hemen ölür et lazımdı, sen o toyuğ etını mana ver ben ğoruzdarı verim sana biri sana biride o adamın, müşderinin. Hemen toyuğu alır, getirir, toyuğda, toyuğda üzüh' varımış. Ğızıl üzüh'.Toyuğu haman getirir, toyuğu yeyiller,birde bir üzüh' çığır içinnen artığ neresinnen çığarsa bilmem. Üzüyü hemen Mehemmed'e verirki deyir Mehemmed deyir ne deyir üzüh' senin deyir tağacan. Peki deyir. Ama deyir tıkkatdı tağki çaldırarsan. Keçel gelir bahırki ne bağa toyuğ gedif üzüh'lü toyuğ yoğdu. Keçel bilirdi toyuğda üzüh" olduğunu. Her neğeder hay vay edirse yerini almır. Bunnar deyirki, Ehmet deyirki Mehemmet indi ne yapırsan yap indi artığ üzüh'de her hikmet var. Bunnar geliler hemen pedşahın yerine güzel, bunnar kendilerine oda felân yapıllar. Orda geçim yapıllar. Pedşaha şeyapıllar ki pedşah ğızını Allahın emriyinen Peygamberin Şeriyyetiynen bizim Mehemmed'e versin. Pedşaha ğeber gedir pedşah deyir yaa deyir bir işçi ola gele benim ğızıma istiye, men vermem. Filân deyip deryanın içerisinde deyip bana deyip şey yaparsa, benim ğızıma apartuman yapıdırar, körpüsüde benim ğapıma, yapıdırarsa mende ğızımı vererem. Deyir peki. Hemen gelir orya. Geçe ğağır Mehemmet savağatanda işde ğırğ gün müsede alır. De. yifki ğırğ gün mana

müsedede gırh gün sonra tamam. Binanıda yafdıracam, ceyizinide getirif gızı götürecem. Gırh gün sonra tamamlanır otuz dokgüz günü, ama yapılmadığı taħdirde, padşah bunnarın boynunu" vuracaħ. Ele gerelleşıpler. Gırh gün tamamlanır otuzdokguzuncu günü baħırki Pedşah deyrirki valla ey oldu bunnarın boynunu ikisinide vuracam. Geceleyin, sabah namazı olur ğaħır ele bir ay ışığı varki deyrif ya deyrif ay bugün ne erken doğdu ?Ĝaħırbah'irkine ayışığı,ele herif bir saray yapıdırıfki efendime söyliyim tam çoħu pedşahın şeyne düşür ğapsına.He. Hama deyrif şeyi deyrifki, Üzüğü çekende deyrifki,, deyrifki yıħaħımı,tikeh'mi deyrif ne yıl ne tih'. Mana bir saray yapacan denizin ortasında ama kerpiçin biri noħsan olacaħ. O anda padşah orya geleceyhki orda hemen ben deyece kerpiçi kerpisini ğaldır, menide içinde kanara at deyrinde hemen saray uçacaħ padşah bütün içinde ğalıf denize ğarğolacaħlar. Peki deyrir. Bunnar yapır ğüzel, gece ondu hemen salbaħleyin pedşah baħırki tamam iş düzen hepsi yapılıp. O anda hemen pedşah deyrir pedşahım buyur davat etdilerki gel apartumana baħ. Pedşah gelir gezir, gezir, baħırki köşenin biri noħsandır. İşde vezir, vekıl gel hemen bu adamın boynunu vuracam, o onda Ehmet hemen üzüğü yaliyor yalığında: Yıħaħımı, tikeh'mi? Deyrir kerpiçi ker picini ğalduracaħ menide içinde. Bi bu arada ğır ğür saray ğetdi uşdi, apartuman. Denize hepsi ğarğoldu pedşah şu, bu, huleseyi geliller ğızı alıllar. Ĝızı aldıħdan sonra, birgün gezmeye ğedir. Mehemmet gezmeye ğedir yeni evlenif üzüğü nası olursa, çıħardır şeyde ğour. Havluda yıħanarken ğour,gezmeye ğedir,gezmeye ğedende,hemen o keçel gelir,keçel gelir,paħırnan Üzüħ" satıram paħırnan üzüħ satıram deyrir,hemen orda birde ğızmetcısı varmış adamın. Ĝızmeçciler hemen o zaman üzüğü götürür, beş alt tene paħır maħır alır ğandırır üzüħ ğedir. Üzüħ ğedir ğetdih'den sonra Mehemmet baħırki ne üzüħ var, nepişe. Mehemmet hemen eve gelir gelir baħırki üzüħ' yoħdu. Deyrir vallaha hayatımız ğaydı. Eve gelir eve ğeldiħden sonra hemen orda ğarısını bıraħır özü artıħ tüşür ceddelerki üzüħ' tapacaħ üzüħ' hardadı üzüħ' keçelin eline ğetdi tüşdü. Ordan ğaħır doğru çarşıya gelir çarşıda, keçel ğedir yerine bulur. Keçel demeh' bir deyr var deyr götürmüş üzüğü deyr götürüf deyr çıħardır. Deyr yalıyor, deyrir yıħaħımı, tikeh'mi? Deyrir ne yıl, ne tih', Mehemmedın ğarısınan sarayı doğru benim burya getirecehsınız. Hümbetide ğırh erşinnih' bir ğuyuya salacıñız. Peki deyr. Mehemmet gelirki yerinde ne ğarı var, ne dam var, ne daş var. Hepsi sökölüf, uçuf, dağılıf. Ehmetde ğırh erşinnih' ğuyuya. Ne yapcaħ ne yapbiyaħ? O anda bu urğaşır, urğaşır, ğedir bu adamın bu deyrin şehrine çıħırki, baħırki hepsi sıçşan, yarsı şey adam, yarsı sıçşan. Orya ğetdih'den sonra bir ğarı deyrirki oğul ne arırırsan? Deyrirki valla böleyken böle, benim ğarımı, ğardaşımı ğuyuya salıp arħadaşımı, ğarımıda bu deyr alıp. Deyrifki ğedersen, bir sandıħ pişih' gettersen gettersen ğoyarsan sıçşanların içine, sıçşanarı yedimi sıçşannar pedşahı o zaman belki sıçşannar pedşahınnan

Üzüğü getirdesin. Sıçannarın pedşahı deve yakınımış. Peki. Bu geditr tüşür şeyire pişih' alıram, pişih' alıram iki üstene sandıh pişih' topluyur, büyüñ pişih'lerden getirir orya. Orya getdiñden sonra, pişih'leri gour sıçannarın heresını tutduğı yerde boğur. Pişih' sıçan sıçanın pedşahı deyir gardaş deyir ne isdiyirsen isde vereh benim esgerrerımı sen niye gırırsan? Deyirki benim bir isdeyecim felan yoğ, bir isdeyim var yaparsınız yapın yapmazsınız kökünüzü gazıtdıracam. Nedı? Filân devin ağzında benim üzügüm var, üzügümü getirersınızse kutardınız getimedınızse heşde heç. Deyirki peki. Bu sıçannarı topluyur bütün başına sıçannarın pedşahı diyir kor sıçan, iki denede aħça sıçan topluyur iki tenede gene gollo sıçan. Dört tene sıçana deyirki oğlum geditrsınız filan devin ağzında üzüh' var yatır onu getidınızse gutuldunuz yoğ getimedinizse hepimizi gıraçahlarımız. O adam geditr, sıçannar geditr. Bahırki sıçannar geldi ama gız işi anniyir. Bahdı sıçannar geldi heş biri bişe yapamadı o kor sıçan geditr suya bulanır gapının ağzında küle geditr söbedede küllenir, geditr doğru devin yanına devin yanına çihir eme gıyruğunu devin burnuna soğur. Devin burnuna soğanda dev ahsırır, ahsırdımı aħça sıtan alır galır. Dev gahır oyana buyana. Gız galdır ordan sıçanı pencereden eşye atır, sıçannar gaçır. Üzüğü götüriller Mehemmede, Mehemmede götdüh'den sonra Mehemmet hemen pişih'leri yığır götürür, bunnara zerer vermir. Geditr hemen üzügü çekir, üzüh' eline keşdiñden sonra, üzügü hemen silir. Deyir yıhağmı tikehmi? Deyir ne yih ne tih, Ehmed'i gıyudan çiharin birde benim aylemi aynı gendi yerinde apartumanı orda yapın peki. Hemen bunnar gene aynı yerine gelir, Ehmette gıyudan çihif aj susuz orda incelip. Mehemmet deyir gördünmü mana yafdığın işi. Deyir men ne yapım üzüh' evde galmışdı oda satdı işçi oda geditr keçelin eline geçmişdi. Burda gendi bir gaş gün galdıñdan sonra. Ehmet deyirki Mehemmet deyirki nedi deyir Mehemmet biz gaş seneden beri çihdin melmeketden, artıñ gel deyir biz vetanımıza döneh' yeter bu geder gurbetlih'. Bizim geride çolçocuğumuz var anamız var behliyer yolumuzu. Peki deyir peki. Bunnar gahalım ordan tekrar geri geliller. Geri geliller. Geliller gene aynı ağacın yanına. Aynı ağacın yanına geldiñden sonra hepsini bölüller bir garı, galır. Da garyada müşdereh'diler ya. Mehemmed almışdı ama müşdereh' paraynan almışdılar. Birde üzüh'. Deyirki Mehemmet deyir garıydı ortadan iki bölecıyih'. Garyı böle ağaca yasdiyillar, eline birde bir gılıcı alır nece yekinirse garı burdan orya gısur haşa burdan gısurku ne ilan gurbağa o dev yedirif garıya. Bu bir iki üçüncüde tamam deyir. Deyir ne yafdın. Deyir men bunu beşe yafdımkı bunun içi bozuğudu, bütün gurbağa felân yedimişdiler garıyı da verdim sana bağ bu geder parıyıda yüzüğüde baha deyir ananın sütü kimi sana halal olsun. Niye yarı niye barabar çalışdıñ yoğ deyir senki deyir meni deyir baban hesdelemisdi geldin meni tutdun tutdular men isde o alabalığım. O anda men deyir miraz üsdeydım, benim düyünüm

yapılırdı gezmeye çıkmışdım, aniden deşir geldim tora düşdüm. Senki dedin balış bilmez halış biler, galdırdın men suya atdın, mende bu geder şeyi sana hediye edirem, ananın süttü kimi sana halal olsun. Ala balış gedir orda yuvarranır tüşür suya aynı gene balış olur. Bu adamda vaz geçir gedir gene evine. Buda burda sona erdi.

1.2.11.1. Padişahın Üç Oğlu(1) Epizotları

- 1- Ahmet, Mehemmet, Himmet adında üç oğlu olan bir padişah vardır. Oğullarına öldüğünde bu memleketi terk etmelerini vasiyet eder.
- 2- Mehemmet kendi yoluna giderken yanına Ahmet adında bir adam gelir. Gurbete beraber çıkarlar.
- 3- Mehemmet gittikleri memleketin padişahının kızını almak isteyince daha çok para kazanmak için başka bir memlekete giderler. Burada içinde sihirli yüzük bulunan bir tavuk bulurlar.
- 4- Padişahtan kızını isterler. Padişah kızını vermemek için zor isteklerde bulunsada Ahmet ile Mehemmet yüzük sayesinde bu istekleri hemen yerine getirir. Padişahın kızıyla evlenir.
- 5- Mehemmet yüzüğü takmayı unuttur. Keçel yüzüğü alıp bir deve götürür. Dev yüzük sayesinde Mehemmet'in karısıyla sarayını kendi yanına alır, Ahmet'i bir kuyuya hapseder.
- 6- Mehemmet karısını ve Ahmet'i kurtarır. Yüzüğü alır. Ahmetle memleketlerine dönmeye karar veririler. Yolda Ahmet aslında alabalık olduğunu açıklar.

1.2.11.2. Padişahın Üç Oğlu (1) Motifleri

İnsan özelliği gösteren hayvan motifi: Mehmet alabalığın ağladığını görünce onu suya atar.

Gurbete çıkma motifi: Padişah ölünce fakirleşen kardeşler farklı memleketlere gurbete çıkar.

Kılık değiştirerek insan olan hayvan motifi: Mehemmet'in suya attığı Alabalık, bir adam kılığına girer adının Ahmet olduğunu söyler.

Yardımcı hayvan motifi: İnsan kılığına giren alabalık Mehemmet'e her konuda yardımcı olur.

Dünür olma motifi: Mehemmet padişahın kızını almak ister.

Sihirli yüzük motifi: Tavuğun içinden sihirli yüzük çıkar. Yüzüğü yalayınca silince yüzükten “yıkahmı-dikehmi” diye ses gelir.

Evlenn şartı motifi: Padşah kızını vermek için denizin ortasında apartman ister.

Apartman ile çeyizleri kırk günde yapacaklar yoksa Ahmet ve Mehemmet’in başları kesilecek.

Hile motifi: Keçel, hileyle yüzüğü alır.

Dev motifi ve kuyuya hapsederek cezalandırma motifi: Dev, Ahmet’i kırk arşınlık kuyuya hapseder.

Olağanüstü yer motifi: Dev’in şehri yarısı insan yarısı sıçandır.

Yardımcı kadın motifi: Dev’in şehrinde Mehemmet’e bir kadın yol gösterir.

Formilistik sayı: Padişahın üç oğlu var

1.2.11.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Ahmet (Alabalık): Gurbete Mehemmet ile birlikte çıkarlar. Padişahın kızını alması için Mehemmet’e yardım eder.

Keçel: Sihirli yüzüğün peşindedir. Yüzüğü almak için Mehemmet’i kandırır. Yüzüğü deve götürür.

Padişah: Kızını Mehemmet’e vermek için deniz üstünde saray ister.

Dev: Yüzüğü alınca Mehemmet’in kısını ve sarayını kendine alır. Mehemmet’in arkadaşı Ehmet’i de kuyuya atar.

Sıçanlar padişahı: Devden yüzüğü alması için Mehemmet’e yardım eder.

1.2.12. Padişahın Üç Oğlu (2)

Vahdi, zamanın birinde bir pedşah varmış bu pedşahın üç oğlu varıymış. Birinin ismi Ehmet, birinin ismi Hümbed, birinin ismi Mehemmet. Bunnar dedlerki baba biz evde ne yapaciyh gedeñ çalah, çapağ getreñ yeyeh. Dedi oğlum siz heş bişe yapamazsınız oturun evinizde. Yoğ dedi biz geçeciyih.

Bunnar gahdılar üş gardaş gılışlarını aldılar galhannarını aldılar getdiler, getdiler bahdılarki bir köy tilisimdedir. Aşşam oldu Ehmet dediki meni sallayın. Bu saldılar guyuya. Ay öldüm, ay çatdadım ay patdadım meni çek. Bunu çekdiler. Nümbeti salladılar; ay öldüm ay çatdadım bunuda çekdiler. Mehemmet dediki men ne gadar bağırsam meni sallayın. Bu

neğadar bağırdısa bunu çehmediler bunu salladılar. Mehemmet getdi bağırdıki bir güzel nacife gız oturuf. Amman dedi Mehemmet sen hara bura hara, gatar geler dırnağ salar, guş geler genet salar, Ğara dev indice geler senide yeer, menide yeer. Neyapağ? Dedi neyapağ? Dedi sen bir guş ol gon penceriye Ğara dev geleceğ destamaz alıf namaz gılacağ, onda ya Eli ya bismillah deer devı vurarsan. Bu guş oldu gondı penceriye dev geldi; ıngıdı mıngıdı, şıngıdı adam gohusu gelir. Dedi ay kişi deli olmiyafsan adam ne ariyar burda dedi. Bu destamazı aldı otdı namaza. Mehemmet ya Eli ya bismillah dedi gılıcını nası çehdise bu ikiye piçildi. Ordan Ğahdı yühden yüngül bağada ağır ne varsa çehdiler bunnar başğa yere getdiler bağırdılarki aynı köy tilisim dedir. Ehmet dediki bu dönüş men tüşecem, Hümbet dedi men tüşecem böyüh dedi yoğ men Ğavağcağ tüşecem. Ehmed'i salladılar, ay öldüm, ay imdat ay feryat bunu çehdiler. Hümbeti salladılar Hümbet'de çehdiler, gene Mehemmet tüşdü guyuya. Tüşdü getdi bağırdıki bir güzel nacife gız oturuf cehre eyrir. Amman dedi Mehemmet sen hara bura hara gatar geler dırnağ salar guş geler genet salar, Ğara dev gelir indicene seni de yeer menide. Dedi neyapağ? Dedi sen burya keçiye pükül ele otağın kösesinde dur. Dedi peki. Bunu keçiye pühdü goydu köşüye. Ğara, dev geldi tesdamazını aldı, namaz gıldı, ya Eli ya bismillah dedi dedi deve gılıcını çehdi arhadan ikiye böldü. Ordan Ğahdı yühde yüngül bağada ağır ne varsa çehdiler. Bunnar üçüncü köye getdiler bağırdılar bu köy aynı tilisimdadı. Oryada aynı Hümbet men düşecem. Hümbeti salladılar, salladılar, oyamandı yandım meni çekin bunu çehdiler. Mehemmet dedi men neğadar bağırsam, meni çekmeyin. Salayın meni Mehemed'ı salladılar hay feryat, hay öldüm meni çekin deye bunu heç çehmediler. Bu getdi bağırdıki bir güzel necife gız otumuş işdeme işdiyir. Amman dedi Mehemmet sen hara bura hara Ğara dev indice geler senide yeer menide yeer. Be neyapağ? Dedi sen bir bülbül ol gon penceriye. Bu bir bülbül oldu gondı penceriye. Ğara dev geldi otdı surfasının başına eñmeñ yedi, bu ya Eli ya pismillah dedi gılıcını çehdi buna nası çehdise bu ikiye bölündü. Ordan Ğahdı bununda çoğ altını felân fazlaydı. Aynoyunu pütün çehdiler hepsini yıgdılar guyunun başına. Bunnar, Mehemet'nen gız guyuda geçihdiler. Ğız dedi sen çih Mehemmet dedi sen çih. Ğız dediki Mehemmet Ğardağdarın senin başına bir duzağ Ğuracağ bunnan üç erkeğliğdi yapırsan sen çih soñra men çihim. Yoğ dedi sen çih. Peki dedi öyleyse seninki maña Ğanaatın yoğdu. Ğanahatınki yoğdiyse senki öle yafdı men seni Ğara deve yedirerdim. Öyleyse dedi al şu teği bu Kuran'ı bilirem Ğardağdarın saña puşduğ yapacağ sene başı dedi bir bayaz goşnan ağ goş geleceğ bu teği teğe vurarsan becer ağ goçun beline min seni ışıblı dünüyaya assın. Eğer dedi Ğara goçun beline tüşersense yeddi yerin yeddi Ğarannığ divine goyacağ. Neyse gızı çihartdılar Mehemed'i çehdiler guyunun yarısında zalim Ğardeşder ipini kesdiler. Mehemmet orda ağlamağda sızdamağda.

Gel saña heberi nerden verim Ehmet'nen Hümbet'den. Ehmet'nen Hümbet geldiler, heber geldi babasına demezsenmi Ehmet'nen Hümbet gelir, Mehemmet yoħdu. Ğırħ tene deve yüħlü hepsi geliller. Babası ğurnazydi annadı. Mehemmet dedi ğoçağıyda dedi onun başına dedi ğardaşları ne yapıdısá yapıdı. Babası heç dedi yerinnen terpenmedi. Bunnar ğetdiler ğapıya. Oğlum dedi Mehemmet nerde? Ğoş sefadan soñra, baba dedi filan ormanda ayılar yedi Mehemmed'i. Babası inanmadı aradan beş on ğün keşdi. Babası bunnara adam yolladıkı ğızdarınan gelsin onu oğullarıma alım düğün yapım. Ğetdiler ğıza dediler ğız hayır dedi neçeki Mehemmed'in sesi sedesi çıħmiyıfsa bize ğoca lâzım deyil.

Gel Saña hardan heber verim Mehemmet'den. Mehemet orda ağliya ağliya sızdıya sızdıya seniye boşa vurdu. Ğaħdı Ğuranını oħudu namazını ğıldı baħdı ağ ğoçnan ğara ğoç døyüşe døyüşe gelir. Hoppandı ağ ğoçun beline minmeye tüşdü ğara ğoçun beline. Ğara ğoç bunu ele ğaldırdı vurduki yeddi yerin yeddi ğarannıħ dibine tüşdü. Orda ağliya ağliya, sızdıya sızdıya Mehemmet orda çürüyür. Baħdı ğene sene başı geldi ağ ğoçnan ğara ğoç døyüşe døyüşe geldi. Hoppandı mindi mindi ağ ğoçun beline. Yeddi sene yerin divinde ğaldı. Ağ ğoç bunu ele ğaldırdı atdıkı yeddi göyün ışıklı dünyasına.

Mehemmet geze geze özude ğerip iki sene ğuyuda ğalıp bilmir yol nerdendi. Geldi öz köylerine hara tanımır gendi öz köyü olduğunu. Geldi bir ğoca ğaraya dedi nene meni misafir edersenmi? Ay bala benim neyim var seni müsafir edem. Dedi al sana iki dene altın. Elese dedi ğurban olum seni ğonaħ alaram. Bunu ğonaħ eledi. Nene buna bütün köyde neki varise annadı. Filân padşahın üç oğlu vardı. Bunnar ğaħdılar dedilerki baba biz ğedeħ vuraħ çalaħ çarpaħ ğetreħ yeyeh biz neye otururuħ. Ğetdiler Ehmed'nen Hümbet geldi bu ğadar altın getdiler, bu ğadar üşdene ğız getdiler. Mehemmed'ide filân ormanda ayılar yeyipbiş. Pedşah inanmadı aradan beş on ğün keşdiħden sonrağızdara adam yolladı eğer onnara ğoca lazımdısá ben sizi oğluma alım. Ğayır dedi gelinner bize ğoca lazım deĝil, neçediki Mehemmed'in sedası çıħmyıfdısá bize ğoca lazım deĝil.

Nene dedi saña ğurban olum bele dedi men o padşahın oğluyam. Sabaħ erkennen ğaħarsın ğeder ğızdara müjde verersen deyersin ğızdar müjdemi verin Mehemmet geldi. Onnan sonra babama müjde verersen deyersin pedşahım müjdemi ver Mehemmet geldi.

Tabı pedşah inanmadı buna Yedi sekgiz senedi Mehemmet yoħdu, nerde Mehemmet. Pedşah ğaħdı davul, zurna, Mehemmed'in atını yeherledi süsledi püsledi götdü ğetdi. Mehemmet orda ğözel bezendı süslendi püslendi atına mindi davul zurnayınan pedşahlarınan geldi endi evine. Bütün başına olannarıda babasına aynı şekil annadı.

Babası ğahdı iki ğatır ğetdi ğeldi. Oğlanın birini bağladı ğatırın bir ğuyruğuna, birnide bağladı ğatırın bir ğuyruğuna, teneke, pişih it, kuĉuh, teneke dıngıllıyır pişih vığıllıyır küĉuh zengıllıyır, ğatır bunnari ğle ğlediki tike, tike. Ğel saña hardan ğeber verim Mehemmetden. Mehemmede ğırhı ğün ğırhı ğece toy ĉaldılar.

Ğöyden üç elma tüşdü. Biri benim biri nağıl deyenin birnide siz paylaŝın.

1.2.12.1. Padişahın Üĉ Oğlu(2) Epizotları

- 1- Bir padişahın Ahmet, Hümbed, Mehemmet adında üç oğlu vardır. Bunlar ĉalıp ĉırparak kazanmak için yola düşerler.
- 2- Kardeşleri, Mehemmet'i kuyuda bırakır. Babalarına ormadnda öldüğünü söylerler.
- 3- Yıllar sonra Mehemmet memleketine döner ve evlenir.

1.2.12.2. Padişahın Üĉ Oğlu (2) Motifleri

Üĉ tane Tılsımlı köye giderler. Üĉ kuyuyada Mehemmet iner. Üĉ kara devide Mehemmet öldürür. Kuyularda ki üç kızıda ĉıkarır.

Geleceği haber verme motifi: Son ğirdiği kuyudaki kız Mehemmet'e önce kuyudan sen ĉık yoksa kardeşlerin sana tuzak kuracak diye önceden söyler.

Kız sene başında ak koĉla kara koĉ geleceğini söyler.

Sihirli tüy motifi: Kız Mehemmet'e kuyudan ĉıkmadan sihirli telek (kuş tüyü) verir.

Farklı dünyaya seyahat motifi: Ak koĉun beline binince ışıklı dünyaya götürür.

Kara koĉun beline binerse yedi yerin yedi kat karanlık dibine götürecektir.

Kuyu motifi: Ahmet ile Hümbet kuyulardan ĉaldıklarını kırk deve yüküyle getirir.

Hayvan kılığına ğiren insan motifi: Mehemmet kara devden saklanmak için bülbül olur pencerenin önüne konar.

Hain kardeş motifi: Mehemmet'i kardeşleri kuyuda bırakır. Babaları sorunca onu ormanda ayının yediğini söylerler.

Yardımcı hayvan motifi: Ak koĉ Mehemmet'i yedi göğün ışıklı dünyasına götürür.

Evlilik şartı motifi: Kuyudan ĉıkardığı kızlar Mehemmet'in sesi sedası ĉıkmadan bize koca lazım deĝil diye evlenmeyi reddeder.

Kötülerin cezalandırılması motifi: Padişah diğer oğullarını ceza olarak iki katırın kuyruğuna bağlar.

Yardımcı yaşlı kadın motifi: Mehemmet geri döndüğünde bir kocakarının evinde misafir olur ve kendi yokken olan biteni bu kadından öğrenir.

Formilistik sayı: Mehemmet'e kırk gün kırk gece düğün yapılır.

Padişahın üç oğlu vardır.

Mehemmet yedi sene yerin dibinde kalır.

1.2.12.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Ahmet ile Hümbet: Mehemmet'in kardeşleridir. Mehemmet'kuyuda bırakırlar.

Padişah: Ahmet ile Hümbet'e inanmaz. Mehemmet'in ölmediğini bilir. Mehemmet çıkıp gelince Ahmet ile Hümbet'i cezalandırır.

Kuyudan çıkartılan kızlar: Mehemmet gelene kadar kimseyle evlenmezler.

Kocakarı: Mehemmet'i evinde misafir eder. Padişaha mücedeci gider.

1.2.13. Keçel

Variydi yoħiydi günnerin bir gününde bir ğarıyle bir ğoca varımış. Bu ğocanın zaman geldi ki ölüm günü geldi. Bir oğlu varyydi çağırdı dedi ki oğlum men ölecem sana gel bir vesyet elliyim. Dedi ki her yerde bir ev tik, bir ev yap ve get gel dedi arpa eppeyini kete yerine ye. Babası vesyetini iledi öldü bunu kefin defin ilediler, basırdılar. Da bununda hal vahdı o ğedder deyildi. Tabı bu birez ğazandıħdan sonra her yerde ğetdi mesele bir ev yafdı. Ey olanda elinnem ğetdi Ey mesele ğetdi yağ aldı şeker aldı ğetdi günde kete yafırdı yeği hepsi elinnen ğaşdı. Zaman geldi ki anası vesyet iledi dedi ki oğlum benim de günüm doldu men ölecem ha senin burda bir kimsen ğalmanı İstanbul'da dedi bir dayın var da senin burda kimsen ğalmadığı için ğeş dayının yanına ğet. Dedi peki Anası da öldü bunu kefin defin ilediler basırdılar. Bu tabı damını daşını arazyasını satdı güne bir menzil tüşdü yola Isdambola ğetdi üş beş gün yolu vardı ğetdi Isdanbula tüşdü, bele bir arħadaşınnan bir şeyinnen sordu ki filan kesin evi nehesidi. Mesele söylediler filan numaralı evdi ğetdi ğapıyı vurdu, dayısı ğahdı ğapıyı aşdı bunu aldılar içeri. Ha dedi ne var ne yoħ dedi. Dedi sađlıħ valla Babam da öldü anam da öldü benim de kimsem ğalmanı, işde olan para da heşdedih babamı, anamı ğaldırdım. Anam vesyet iledi ki senin Isdanbul'da bir dayın var ğet orya. Ey

dedi çoh güzel elli yifsen. Bunnar bir gece yatdılar bunnar dinnendiler ertesini gece dediki mesleyn nedi dedi senin? Çocuğdan sordu dayısı. Valla dedi dayı heş bir mesleym yohdu. Dedi indi benim mesleğim hırsızlığdı dedi. Başğa bir mesleym yohdu. Dayısı söyledi eğer dedi mennen hırsızlığa geçebilersen mi dedi valla dayı yavaş yavaş sennen öğrenere da. Dedi peki filan dedi gahacayih dedi bu gece dedi filan yerde dedi zümrüt guşunun yumurtaları var dedi gedif onnarı çalif getireciyih dedi pedşahın şeyinde. Bunnar gahdılar geçenin yarısında hareket etdiler bahciya. Bahcanın gafısını aşdılar tüşdüler içeri. Dedi ki oğlum sen evveli öğren dayınnan gör dayın nası yafırsa sende ona göre herket et. Dedi peki dayı. Dayısı söyütten dırmananda bu da dayısının arhası süre dırmandı önnen ellerini gerdi dayısının pontolunun bağını aşdı. Dayısının pantolunu gıçınnan soyundurdu. Dayısının heş heveri olmadı. Dayısı hemen yumurtaları alıncağ tüşdüler yola bu terefe çıhdılar çıhanda dedi dayı dedi sen o geder telesih gelmişsen dedi Allah evini yıhın pantolunu bele geyinmiyifsen. Oğlum dedi vallahi pantolumu geyinmişdim dedi hanı dedi be pantolon dedi elese tüşüftü. Dedi dayı bi özünnen diyende ikide yegeninnen de. Gör nası dedi sennende hırhız oğlan. Dedi oğlum eyce birbirimi taftıh daa biz bu dünüyü talyar yiyerih. Dedi peki. Getdiler o gece yatdılar savağınan dedi ki pedşahın dedi serayını yaracığ heznesini. Dedi peki. Gece gahdılar bir kısa lom aldılar hay basdılar pedşahın serayına. Bir de bir hırcun. Heznenin gafısını yardılar hezneyi daşmağa başdadılar. Hırcunlarını doldurdular, çıhdi geldiler savağınan pedşahın nöbeççileri bahdiki heznenin gapisi açılıp hezne gedip. Tebi pedseha heber verdiler. Bir gaş kere bunnar pusuda galdılar bunnar gece mesele her gece getdiler daşdılar getdiler. Pedşah bunnarnan başa gelemedi. Pedşahın bir gıza varıydı. Dedi ki baba sen bu hırsızdarnan başa gelemiyecen. Sen pedsahlıh emrini maa ver dedi men o hırhızın hakğınnan gelerem. Dedi peki gızım dedi verdim. Ertesi günü getirdi heznenin içersine zift töh'dürdü mükembel. Dedi bu muahğah burya girerken yapşar galar. Men dedi bunu serbes yağalaram. Bunnar aışamınan geldiler. Keçel mazarratıydı küçüh. Dedi dayı bir de bir el feneri götüreh olarya dedi biz gaş gündü geğerih bize bir duzdağ gurallar, biz duzdağa düşerih. Dedi keçel dedi buda bir ey ağıldı sözdü dedi. Bunnar gahdılar birde bir merkef götdüler yanaşdılar heznenin önüne anağdarı gırdılar keçel bir feneri çahdı ki içeri bahdı ki içeri simsiyahdır. Dedi tomam dedi daa bizimki burya gederdi. Keçel o ana atdı bu ana atdı, dedi dayı içeri duzdağ gururflar dedi ne yapacıyih dedi böyünde dedi böyünde boş geri gessih' olmiyacağ dedi be nasıl edeh'? Dedi sen gel dedi bunun üsdüne uzan, men dedi senin üsdünnen addiyim gedim altınnarı doldurum gelim seni galdırım. Dedi oğlum men burya uzansam. Burdan men gahamam dedi. Dayı dedi men senin elinnen tutaram çeker galdıraram dedi gandırdı. Dayısı hemen yatdı Ey gırh sakğız bir insan yapışdı galdı besdil

eledi. Getdi iki üş kere tərri doldurdu getdi merkevin beline yühledi dayı gah, dayısı ne geder yekindiyse gahamadı. Bu ele hençeli bundan çeh'di dayısının başını kesdi, goydu merkevin beline sürdü. Ğapıyı vurdu halası Ğapıyı aşdı hanı dayın? dedi valla dayımı tutdular öldürdüler. Olan itoğlit sen nerden geldin sürüntü itoğlit. Dedi bağıрма dayım Ğaş yaşındaydı? Dedi dayım elli yaşında varıydı dedi men varam onbeş yaşında men senin sen de benim dedi daa başğa ne var dedi niye bağırırsan. Neyse dayısının Ğarısını aldı evlere sayıf oldu savağınan pedşahın Ğızına heber getdiki valla hırhız her ne geder yaħalanmışsada eme başı üsdünde yoħdu. Dedi o cemdeyi bulundusa başını dedi bularıħ. Savağınan mesele daha başı gelmedi ertesi Ğünü esgerini çeh'di beke bir köyün, şeherin üst terefine dağın bir döüşünde çadır Ğurdu çadırrarı altın lalı-cevhar bütün tuttu cenaziyi da götödü getdi çadırın arħa tarafına goydu. Keçel Ğünüzdən dolandı baħdı ki ha pedşahın Ğızı filan yere çadır Ğuruf. Dayısının cenazasını da götörmüş, çadırrarıda gözelce lalı cevhar yanı hırhızın mesele saħavı geler burya. Bu getdi iki tene bir tene yanı Ğoduħlu bir eşsey aldı getirdi bir hefde birini bir dama Saldı birini bir dama saldı ayırdı. Hefde tamam oldu anasının erkeyi eşseyi Ğatdı Ğabağına merkefin yavrusunu evde Ğodu. Ğeddi gece yanaşdı dayısının cenazasını mesala sardı merkevi biraħdı elden merkef tabı yavrusu aħlına tüşdü Ğaça Ğaça geldi girdi içeri dayısının cenazasını getirdi geler gelmez Ğolunun birini kesdi dayısını götdü saldı bir Ğuyuya, defin eledi çıħdı getdi. Ertesi Ğünü çıħdı getdi çarşıdan bir keser bir pışkı iyirmi otuz Ğırħ meħrede mesele nezih' kendir aldı beline doladı ertesi gece haybasdı çadıra. Tebi nöbetçiler yatmışdı geçenin keşmiş zamanı çadırrarın Ğazıħlarını kesmeğe başdadı. Ğızda çadırın içerisinde yatır. Çadırın Ğazıħlarını kesdi bir Ğazıħ Ğalmışdı Ğız hemen bunun bileğinnen yaħaladı. Dedi demek ki babamın şindiyene geder heznesini altını pölüskar eden çalan senimişsen dedi. Evet menem dedi. Dedi bey dedi maa dedi onbeşce dıkge mana müsade bir dışarı çıħım men bir su döküm gelim onnan sonrada benim cezam neyse cezamı ver dedi demişdi Ğaçarsan, deyif Ğaçarsan belimde ip var ipi bağla bileğime men Ğedim su töküm gelim onnan sonra benim Ğalığım neyse ifadanı all filan. Ğızım mesele aħlı kesdi hemen elden goydu bunu ipi bağladı bir ucunu verdi bunun eline bu adam dey açıldı elli meħre oyanda hemen ipi kesdi dayısının o kesih Ğolunu bağladı şeğe ipe özü onnan dolandı geldi eve bu birez beħledi iki ez beħledi baħdıki adam gelmeħ. Hızlı bir çeh'di ipi çekende baħdıki ip boş geldi dedi hahvaħ dedi ey buldumda eyde itirdim. Çeh'di ipi tofladı baħdıki bir Ğol geldi hah dedi bunuda bullam dedi savağınan yeddiden yetmişe geder pedşah emri hemen dellal bağırttı hepsi dedi pedşahın önünden sarayının önünnen keşdi ey baħdı ki herkesin Ğolu üzerindedi. Heşkimsenin Ğolu yoħdu. Ğız bunnan başa gelemedi. Ertesi Ğünü bir deve bezedi üsdüne lalı cevharınan mesela Ğıymetli eşyelernen bir Ğarı nenenin eline verdi

bunu dedi caddelerde dolandır dedi. Keçel hemen mesele pedşahın gızı bir deve bezemiş üsünde bu geddin gıymetdi eşya hemen geldi bunnarın gapısınan keçen caddadan gırh erşinnih bir gecedebir gıyu vurdu üzerine bir tele yafdı dedi nası olsa burdan keçecek o zaman garı nenevide men öldürerem o deviyide allam. Ertesi gün mesele gıyu hazır oldu gelende orya garınene de gıyua devede gıyua hemen bunnarı garı neneyi gece gıyuda üsdünü basırdı deviyi getdi kesdi etini yıgıdı içeri pedşahın gızı bağıdı ki devede getdi daa pedşahın bir umudu sitarı gıalmadı bununda İsfahan şehrinde bir gardaşı varmış bunnan her zaman buna bu heberetler olduğu için bunnan dayımı meytıf gelirmiş ki sen nasıl bir pedşahsan ki iki tene hırhızın elinde eciz gıalmışsan yanı buna doğrusu çoğ büyük bir töhmet olarmış yanı. Bu adam şimdi getdiyi eşyalarına yanmır bu pedşahın sözü buna ağır gelir. Ertesi gün bir garı nene çağırttı dedi garı nene, tüşersen bu evlere bütün gezersen baharsan hangi evde deve eti var kimin evinde olursa diyersen benim gelinimin gızı pisdır meselele birce Allah yolunda maa birce parça et. Bununda keçelde o gün çarşıya gezmeye getmişdi. Garı herrendi terrandı geldi tesavudan çığıdı bu keçelin evine bağıdı o gedin et varki. Dedi nene dedi olar mı dedi Allah ırzasına o etden maa bir parça veresin pisdı özümde yoğsulam götürem gelinim bunu pişire yiye de nefsi gırıla. Booy nene dedi saa gurvan olsun ged ordan dedi devenin bir budunu al götü get yoğ olsun yoğsulluğ dedi keçel dedi o geder gazanıf getirif ki dedi. Garı nene bunu peşdemala püh'dü bunun eline verdi gapıyı aşdı dışarı çığanda keçel oğlan bunu yağaladı. O nedi dedi? dedi oğlum dedi valla heş bişe deyil. Bir gelinim var dedi ağzı pisdı aylan bir parça et vermiş bunu ona... Dedi yau hala bu azdı dedi içeri gel dedi telisini doldurum dedi götü yiyebildiğın geder ye dedi. İçeri geldi hemen hençeli çeğdi garının boynunu vurdu hemen bir gıyu gızıp içerde gıyuya saldı. Ey pedşahın gızı iki üşgün beğledi buda gelmedi. Yeddiden yetmişe dellal bağıtdı daha bir çara olamadı herkeş toflandı dediki ey mahluğ dedi maa dedi bu hegereti yapan birce dedi barmağ galdırsınki görüm bunu kim yaftı mana ona bu dünyalığını verecem ahıretine gırışmıyacam. Herkimse o deyir menem bu deyir menem eme elinde bir delil yoğdu. Delil olacağ isbat edeceh ki mesele bu iş meydana çığha. Sordular mese kim gelmeyif kim gelmeyif dediler valla filan kes garının evinde bir keçel var o keçel gelmiyif. Dört dene jandarma gıuşandılar dediler alın getirin. Hemen geldiler mesele keçelededilerki seni pedşah isdiyir. Hemen gahdı keçel doğru pedşahın huzuruna. Baş eydi torpağa tüşdü sejde eledi. Dedi oğlum sen dedi pedşah emrini dinnemirsen mi? Nüçün pedşah emrine itaat etmedin? Dedi valla benim heverim olmadı. Evim ırahdı şeherden belkede duymamışam dedi. Dedi oğlum dedi maa bu geder hegeret yapıldı heznem yarıldı hırhızı yağaladığ bile yaftığ şöle yaftığ baş olabilmediğ indi benim bu işderimden eğer habarım varsa söz ver namusın üzerine seni öldürmiyecem eme isfahan

şehrinde benim bir ğardaşım var. Eğer mana yaftığın bu heğeretlerden onnarada yaparsansa dedi Őert olsun dedi tacıma tağdıma dedi seltenetimi sana teslim edecem. Dedi ğoręuram meni öldüresin. Dedi yemin edirem dedi Esgidende yemin edende tağdıma tacına yemin edillermiŐ. Demişdi ki dedi ki indi sen vezirin vekilin imza verirsensiz, meni öldürmediğine dayır mana ğırğ dene deve verirsensiz. Ğırb dene ğarpız verersensiz mana ğırğ günde müsada verersin. Bunnar verersen yaparam vermezsen yapmam. Deyir mana ğırğ günde müsada verersin. Bunnarı verersen yaparam vermezsen yapmam. Deyir oğul mana yaftığların delillerin bir meydana ğoyku benim ğafam kessin. Dedi pedşahım sağ olsun. Dayımı bele getdim ğırŐsakęıza bele yapışdı, başını kesdim, ğızın götdü filan yere yanı çadır ğurdu çadırdan böyle direhleri kesdim dayımın ğolunu böyle bağladım. Yanı başdarına keçenneri buna nağıl etti ha dedi peki. Ğızınıdı imza etti vezir vekil ğızınıda buna verip tağdını tacını buna vermesini teslim etmesini. Möhörrediler imzadladılar verdiler bu adama adam kağıdı çebine ğoydu buna ğırh dene deve ğırh dene sandığ yaftırdılar ha mana ğırğ ğarpız ğırğ günde müsade. Bu adam her Őeyiniyoęolsun yoğsulluğ pedşahda yoğdumu, hepsini hazır etdiler yarın yola tek geldi. Mesele üş beş güne isfahan Şehrine dayandı mesele bir beyden sorduku filan ğan neresidi ğanı gösterdiler bu getdi hayvannarını ğana çeh'di bir üş beş gün isdirahat etti'den sonra tabi Şeheri gezdi yerreri belledi Şehir mesele pedşahın köŐkü ne tarafda olduğunu her terefi gezdi yol belledi mesele on gün iyirmi gün o Şeherde keçindi buralarda her bir terefinen tanıŐdı görüŐdü mesele sarracını nerde çalışıllar nerde çalıŐmıllar ona ğöre bir gün on birinci günü getdi bir ğessepe yağcı bir keçi posdu aldı üş dört senelik bir Őeyizin posdunu getirdi bir ğuyumçuya verdi dedi bunu tüh' başına dedi zil tağacağsan dedi ne vereciyyih dedi borcumuz ne olacağ dedi valla bir altın. Dedi sana iyirmi altın eme men dediğim Şekilde yapacağsın peki dedi başüsde. Ne zaman verecen dedi ağşama men isdiyem maa lazımdı ğedecem men dedi peki gün batan zamanı gel posdunu al. Gün batan zamanı bu adam getdiki bağdıki posd hazırdı ele Őayne yapıfki isdediğide olsun o ğeder. Haman bu posdu aldı getdi geldi hayvannarı hepsini geçenin bir zamanında ğannan çeh'dirdi hepsini arğa arğiya bağladı biri birine çuladı geçenin bir zamanında çeh'di pedşahın sarayına dayandı ğapıyı aşdı yavaŐcadan doğru pedşahın yattığı yere girdi girdi bağdıki pedşahın ğarısıyan pedşah yatıllar ikiside ana ürgen mesele söhbet ediller yatağın içerisinde. Bu geldi yatağın ayağ üçeyinde durdu o davarın, keçinin posdunu ğeyif başına bir bele sallandı. Pedşah dedi ğarısına o nedi? dedi yavu hele ğağ dedi ayağ üçeyimizde bişey oturuf dedi bir ğıllı millı bişeydi. Bu ğağdı kimsen dedi? Dedi men azreyilem Allahdan nida olundu men bu gün canımı alacam dedi. Dedi yaa azreyil ağa dedi bize heç olmazsa müsada veręinan savağınan oğlumnan nevemnen netcemnen mesele ğomŐumnan helal hümbet edim savağ

gece gel benim canımı al. Yoğ dedi seninde bu gün ętmeyin kesildi Allah terefiyinen sana beþe müsada Allah taladan iki tene sandış hazır olmuş bunnar seni çerisine goaram ağzını rterem savağnan mesele gomşun, hıssımın, aħreben, ęızın geler aalar seni grüşeller helal hümbet ęllyeller ęene ağzını ęapadallar mende savağ ęece geler senin canımı alaram dedi oda ey hemen ęađdı ęşiyeye ęetdi sandığın ikisini getdi birini oyanı ęoydu birini buanı avradı bir terefe ana rgen kişiyide bir terefe, hemen ęoydu çekişi ağdı bunnarın ağzını iviledi yühledi atın beline bir menzil tşdü yola ne baş ağrısı vereh ęırđ ęun tamam oldu. Otduz dokkuz dedi ęırđıncı ęünü dedi geldi şehere ığdı pedşahın serayına dayandı pedşaha müjde getdiki valla keloğlan geldi. Ay zamandı dedi hele yetişin görün ne getirif dedi hayvannarda ne var ne enamlar getirif bize isfahan şehrinen. ęetdiler bağdılar ki sandışların hamısı boş eme ndeki deviye yhlemişdi dedi geldi dediler pedşahım sağ olsun develerin hepsinin yükü boşdu. Yanlız bir devenin yükünde ne varsa heş kimse bişe anniyabilmedi onun gendis sandığı yendirdi getdi senin seryanın önünde beh'liyir. Hemen emir ledi ęulluđularına sarayın aşdılar ęapısını bunu aldılar içeri. Dedi keçel dedi men öldüm dedi sen gidennen men ne aş yemişem ne eppeh yemişem ele tişim tişimin sdndedi dedi sabrın kesilmesin dedi men dedi ęırđ ęnd. yuşusuzam acam bit başımnan yağır kir başımnan tklr meni bir hamama götü bir traş olum gelim bir canım irahatdasin onnan sonrada metahımı sana gsderim dedi Neyse yoğ olsun yoğsulluğ hemen bir payton geldi keçeli ęoydular hemen aldılar hamama, hamam oldu ęırđ. Senenin haraciyinen padşah bir ęat elbise yaftırmışdı gendisine ęenřdih zamanında heş ęeyinmemiřdi onu emrellediki keloğlana ęeydirin hemen ęeydirdiler tacı ęaldırdı ęoydu başına dedi oğlum men sana ilđar etmişem ęızım ve seltenatim senindir dedi indi geti metahımı a getdiler sandığı aşdılar bağdılar ki bir ęarı ırılıpıpağ anadan nasıl olmşsa. Dedi indi o birisini a. O biriside aşdılar ki kişide aynı ılıpıpağ dedi ya ęardař dedi gördünmü dedi uğurruya dedi dağlarda borşdudu. Dedi ęardař sen beþe ęvenirdin malım ęetdi devletin ęetdi heç olmazsa namısım ęetmedi namusun plskar oldu, namısın aığdadı dedi ağam dedi oğurruya dağlarda borşludu dedi onnar yedi işdi yere keşdi bizde metlimirazımıza rdih. ęyden ş elma tşdü biri Hsyn'n, biri nağıl diyenin, biride dinniyeinin.

1.2.13.1. Keçel Epizotları

- 1- Vakin birinde bir karı kocanın keçel isminde bir oğlu vardır. nce adam ölür sonra kadın ölür.
- 2- Keçel istanbuldaki dayısının yanına gelir. Dayısıyla hırsızlık yapmaya başlar. Dayısına dayısından daha iyi hırsız olduğunu gösterir.

- 3- Keçel ile dayısı sarayın hazinesini çalmaya başlarlar. Keçel dayısını hileyle öldürür karısını ve mallarını alır.
- 4- Padişah ne yaparsa yapsın keçeli yakalayamaz. İsfahan padişahı olan kardeşi “Bir hırsız yakalayamıyorsan nerde senin padişahlığın ”deyince zoruna gider keçel’ e tahdını tacını vereceğini ama bunun karşılığında kardeşi İsfahan padişahınada ona yaptıklarını yapmasını ister.
- 5- Keçel, İsfahan padişahıyla karısını sandığa koyar getirir Padişaha.
- 6- Padişah, keçel’e kızınıda malını mülkünü de verir.

1.2.13.2. Keçel Motifleri

İmtihan motifi: Keçel yeteneğini ispatlamak için dayısını pantolonunu çıkartır dayısının haberi olmaz.

Hain akraba motifi: Dayısını kandırıp tuzağa düşürür saray hazinesinde kafasını keser.

Evlilik motifi: Dayısının karısıyla evlenir ve dayısının mallarına sahip olur.

Padişahın kızını ve malını mülkünü de alır.

Anormal zulüm motifi: Dayısının cenazesini kaçıırır bir kolunu da kesip cenazeyi kuyuya atar.

Mükâfat motifi: Padişahın kızı bütün halkı topladı bana bu hakareti yapan parmağını kaldırsın ona dünyalığını vereceğim ahretine karışmayacağım der.

Formilistik sayı: Keçel, padişahın kırk deve, kırk karpuz, kırk gün müsaade ister.

Aldatarak bir şeyler yapturma motifi: Keçel İsfahan padişahıyla karısını Azrail’im diye kandırıp sandığa koyar.

1.2.13.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Dayı: Keçel’e hırsızlık yapmayı öğretir.

Padişah: Keçel padişahın hazinesini çalar. Keçel ile anlaşma yapar. İsfahan’da kendisiyle dalga geçen kardeşinin hazinasinide çalmasını ister. Bunun karşılığında tahtını tacını Keçel’e bırakır.

1.2.14. Taftığın Hikâyesi

Varıdı yohudu günnerin bir gününde, bir kişiyle bir arvat varıydı. Bu arvadın bir tek oğlu varıdı. Bu arvadın oğlu su getimeh’den çoğ ecizimiş. Bir gün her gün su getidiyi için

çocuğ sudan usanmışdı. Bir gün yolda tüşünerek geçerken dedi yarebbim dedi meni bu sudan gutar dedi. Bu getdi harhadan su doldurduğı zaman bağıdiki goğanın içersine bir balış tüşdü balış dile geldi dedi ya Taftış dedi meni at suya bu dünyalugını verecem ahretine ğarışmıyacam dedi. Taftış yanı çocuğun ismiydi. Balış dedi sende menimi aldadacaşsan dedi balış dedi nediki dediki mana bu dünyalugını verecem o dünyalığına ğarışmam dedi sen balığı at suya balış bilmezse Halış biler. Dedi buda ey bir söz. Balığı tutdu goğanın içinnen hemen atdı suya. Dedi isde miradımı dedi. Çocuğ tüşündü ecebe ne isdiyeceğini şaşırdı. Dedi valla menki bu su getimekten ecizem isde bu satıllar önüme tüşsün yürüye, yürüye eve getsin. Dedi řey balışlar şahı üzü hürmetine bu goğalar tüşsün bunun önüme yürüye, yürüye eve getsin. Taftış bir geri döndükü goğalar yoşdu. Tırınđı çala çala oynuya oynuya Tafdığ'ın önüme tüşdü getdi. Anası bir eşiye çığdı bağıdiki Tafdığ'ın önünde goğalar yürüye yürüye gelir Taftış'da türkü söylüye söylüye gelir ođul dedi bu ne hal? Ana dedi senin üzünnen ele kutuldumki Allah kutarmış kimi. Hergün mana su getimeh'den usandırmışdığız. Evlerde birez suya uzađ olduğunnan çocuğ çoğ müşğülat çekirdi. Savağınan ğahdı anası dedi ki ođul ğah gene eve bir ğaş dönüm su getir onnan sonrada gezmeye get. Çocuğ ğahdı parşaşdarı saldı ğavağın agetdi suya. Dolduruf getirirken pedşahın ğızu ceryaları ğaşdı pedşahın ğızına heber verdi ki hele gel dedi hanım dedi bele bir usul çılıp, goğalar dedi bir çocugun ğavağında dedi yürüye yürüye gedir dedi. Hanım memesi felan ağılı çılpah saçı maçı tükünüh çığdı bunun önüme, balğonnan sallandı bağıdiki ola doğrudan. Çocuğ bir buna bağıdı kine güzel dedi ya balışlar şahı üzü hürmetine mennen bunun boyuna bir çocuğ düşsün dedi. Dedi savışdı. E bu getdi gel saa ğızdan heber verim. Ğız beř gün, üř gün, doğguz gün, doğguz deđe tamam oldu ğız hemle oldu, ey ğız ğaldı naçar ğız bir erkey üzü gördüyü yoř bişey yaftığı yoř, ey bir tarafa çığdığı yoř ğız entışede ğaldı dedi noldusa men o çocuğa bağıdım muakđah bunda bir tilisim varıdı zerel bunnan mana geldi. Pedřaha tabi el altınnan heber verdilerki ğızın hemle olmuş. Cellat dedi benim ğızımın boynunu vursun esgiden mesele pedşah zamanında ey ğafalı olurdu dediki canım dedi doğdur var hakim var, loğman var bunnardan dedi bunnara gösder, eđer dedi bu bir benisan özü görmüşse, o zaman öldürmeğ hakđımızdı bizim yoř belkede bir bunun bir řeyi var. Hamam doğru loğmana hakima çığartılar anadan nasıl olmuşsa ełecene ğızdır, bu adam. Pedřah bunnan suval etdiki be sana ne olduku sen bu hala tüşdün. Dedi valla men heç kimsenin üzünü görmedim. Yalnız dedi Ğarinenenin bir çocuğu var Taftış isminde böyle bir manzariya iras geldim gelif sarayın önünnen geçerken mende tabi başım gözüm ağılı memelerim eşiğde nolduysa mana o çocuğdan oldu. Hemen dedi iki tene üř tene candarma ğurşansın hemen çocuğu alın getirin burya. İř ele getdiki doğguz ay, doğguz deđe tamam oldu masele ğız diz yere goydu bir

oğlan çocuğu dünüye getdi. Geldi dediki oğul sen bu gıza niye bu gesdi gerezi yafdın? Mesele dedi ki pedşahım sağolsun men senin gızına yafdım. Senin gızın bozulmamış, men yanına girmemişem, senin gızın evinde, men gendi evimde. Heç senin gızını gördüğüm yoğ. Cellat dedi bunnarın ikisinde boynunu vursun. Vezir vekil dediki buna bir tevdir. Ne vur, ne öldür bunnarı dedi bir sandığa göy dedi ağzını çivile at denize göy çışın getsin balıh mı yiyer, guşmu yiyer nolar olar. Pedşah bağıdı ki buda hağlı söz. Ana ğarn gızınnan tabı umudu bir gızı vardı getdi bunun goynunu goltuğunu altınnan paraynan doldurdu. Dedi ana meni daha tezedennen bu parayı neye verirsen meni babam deriya ğarğ edir, bağım men bu denizin içerisinde men bu pariyi ne yapacam? Dedi oğul Allah kerimdi helbet bir terefe çışarsınız. Bunnarı güzelce bir böyüh sandığa ğabladılar, çocuğu da Tafdığ'ı da, gızıda ağzını mihladılar. Atdılar denize. Bir iki gün yol getdiler tabı içinde birezde yiyeceğ' meddeleri varıydı. Dedi ki Tafdığ dedi sen benim ğanuma sebeb oldun şimdi merfetini burda gösder. Denizin suyun içinde biz nasıl barınacığ. Dedi bizi yaradan bizim derdimizi ceker dedi. Allah böyühdü dedi. Dedi az ğaldı dedi bir dedi ğumsala çışacığ İnşallah dedi biz orda barınacığ dedi. Tabii bunnar birez getdih'den sonra, dedi ey balıhlar şahı üzü hörmetine burda dedi bizi bir adalığ çışart. Adamcağız bir bağıdı ki sandığ daa suyun üzünde yürüyür, bir yere ilişdi bunnar hemen sandığı ğapağımı ğırdılar çışdılar bağıdılar bir adalığ yem yeşillih' güzel çimennih' dedi ki Tafdığ dedi burda ele bir saray saldıracanki babanın sarayı bunun yanında heç olacağdır. Şherden mesele burdan Lelinkan / Leninkan (Gümrü) kimi aralaşıplar. Neyse o gece orada barındılar o çimennihde sabağınan sabağ oldu tabi bunnar çayını çörehlerini yediğden sonra dedi ey balıhlar şahı üzü hörmetine burda bir saray tüşceğ' bir terefi cevahirden, bir tarafı ğümüştten bir terefi altınnan dedi tabi tılsın olduğı için hemen yetince yapıldı hazır oldu. Ğab, Ğaşığ, herbir şeyleri altınnan oldu. Geçenin bir zamanında pedşah savağ a yakın bir oynadı bir ağıdafa aldı dişeri çışdı bağıdı kı güneş doğmuş geldi vezirine vekiline deiki Allah evinizi yağısın yatdığ dedi namazın vağıdı keşdi. Vezir bir ğağıdı sahada bağıdı hele geçenin on ikisidi dedi pedşahım sen dedi hele sahat on iki dedi sen ürüyanı mürüyanı ğarışdırmamışsanki dedi vallaha hele ğağ dedi dişarı çış dedi şeheri bir ışığ bürümüş dedi. Vezir dişeri çışdı bağıdı denizin kenarında bir köşğ tüşmüş, köşğün alavı dünüyü almış. Dedi vezir vekil dedi buna bir tevgir men dedi daha yatamam. Dedi tevgiri nedi hemen bir ğayığ dedi beş altı tene candarma bir basgedih'li dedi sevgedeh hele getsin görsün ne elemetdi. Hemen beş altı tene candarma bir basgedih'li mindirdiller ğayığ saldular denize hareket elediler. Bunnar bir güne menzil iki gün sonra hemen köşge dayandılar. Dayandılar ey bağıdılar köşğün bir terefi altın, yağut, ğümüştten yaranmış. Ey mesele ğapılar anağıdarı, ey burya ğirileceğ' bir vaziyet yoğıki bu adam ğire hermen ğapıyı

çaldılar. Ğapıyı çalanda Ğapı sese gelir. Niçün dedi meni vurdun? Eđer dilencisense mana söyle payını getirim verim çekil çılı Ğet dedi senin burda bir alıp vereceğiniz yođ dedi. Bu adamlar ordan lal, kör gözölce Ğeri döndüler da heş bişey demediler. Geldiler hal mesele pedşahım böle iken böle Ğahdılar vezir, vekil birde pedşah hemen ĞayĞa mindiler hemen denize ĞarĞoldular Ğüne bir menzil hareket etdiler. İki Ğün sonra bu adamlar hamam Ğapıya dayandılar devrüş paltarında. Ğapıyı vurdular bunnar tabi tecrübeli adamlarıdı. Ğapı dedi ki buyurun dedi isdeyiniz ve dileyiniz nedı? Pedsah dediki valla dileyimiz burya misafir olmağdı. Hemen heber verdiler Ğapılar, birde bağdı ki Ğapılar açıldı mazenim bir Ğız çılıdı ayın on beşı kimi yanır. Buyurun dedi devriş baba dedi buyurun içeri. Her duvarına bađ dedi hamisi altınnan, yaĞutdan hepsi yapılmadı, Pedşah dedi yau men bir bełe pedşaham mende böle bir seltenet yođ dedi içeri Ğetdiler bağdıları ki bi adamcaĞız oturup, altında altın tac, sandalyası da Ğaravatıda altın, ĞavaĞında surahide altın hepside altınnan yaranmış. Neyse bu adamlar buna baş eđdi torpaĞa tüşdü secde eledi bunnar otudular, merhaba filan etdih'den pedşahın Ğızı geldi bunnara bir toka yafdı merhaba filan dedikten sonra Taftılığ emreyledi çay gelsin dedi Ğeyfe gelsin. Bunnara Ğeyfe geldi, iştiler bunnar dediler ki bize müsaade edin biz gideciyih' Taftılığ dedi ki derviş baba bu zaman Ğelif bu zaman Ğetmeh' olmaz evliye Ğalın yemeyimi yeyin ağşamada misafirimiz olun. Eme Ğız babasını tanımışdır. Ğız babasını tanıdı ama babası Ğızı tanıyabilmedi tabi Ğılığ Ğıyafetini deyişmiş. Öyle yemeĞi hazır oldu yemeğleri düzdü, Ğız dedi ki ey Ğaşığ dedi yemeğ yeyildih'den sonra dedi sofraya toflandığdan sonra toflanan sırada sen uğurranacan haman babamın çevine gireceğsen hemen getdi bu adam surfaları Ğız düzdü, bisimillah dedi. Pedsah dedi elhemdüllah yau niye dedi Dedi valla men bele bir pedşaham dedi mende bełe bir seltenet yoğdu dedi sizde bir hekmet var dedi Taftılığ dediki ey derviş baba dedi sen sayıl bir adamsan dedi yemeyini ye dedi bir Ğecenin misafiresen Ğah çehil çılı Ğet dedi benim yaramı deşme dedi. Bize Allah bir Ğapı aşdı dedi yetirdi dedi. Neyse bunnar yemeyi yediler yemeĞi yediğden sonra Ğaşığ uğurrandı hemen pedşahın çevine girdi gelince Ğüzel Surfuyu tofladı eve götürdü, Ğaşığları saydı bağdı Ğaşığın biri yoğdu. Ğaşığ tabağ, isdikan birbirine Ğarışdı. Vur ha vur o deyr Ğaşığın biri yoğdu kim uğurradı felan Pedşah şüpesi sezdi hay vay hay bu nasıldı dedi biz bele işe tüşdüğ. dedi böyle şeymi olar dedi. Ğız geldi dedi yau Ğaşığın biri yoğdu Ğaşığlar ĞavĞa yafdı evde Ğürültüye bađ. Vezir vekil dediki pedsah sen uğurramıyasan dedi. Dedi canım pedşahda oĞurcağ elliye mi? Neyse Ğız birde Ğetdi saydı, Ğürültü heş kesmedi. Geldi dedi ki devriş baba Ğusura bağmayın dedi bađ Ğaşığlar Ğalabalılığ elliye dedi döyüş yapılar, sizin üsdünüzü arıyacam. Ey herkeş özünnen Ğerrahdı dedi gelin arayın. Neyse başdan veziri aradı, vekili aradı, sıra pedşaha gelende Ğız elini çevine soğdu bağdı aha Ğaşığ. E dedi devris

baba adamda dedi oğurruh elliyer mi dedi, devriş  le oldu  ld  yere keşdi. Dedi devriş baba dedi, benim, men senin gızınam hemen dedi bilirem sen benim babamsan men seni  y tanıdım. Mende senin gızınam. Oda senin enişdendi. Bu da mennen barvardı dedi. Sen dedi bizim ganimıza garızımıza girdin, mesele  ld r lme  bir gasdın varıdı bize  ld rmedin bu vezir bu vekil bizim ganimıza seveb oldu. Bizi denize gar   tdiler Allah bizi bu g ne bu mertebiye  ıgartdı. İndi sen bir erke nliginnen bir g şıga tamah salanda men bir garılığımnan bir erke e tamah salmazdım mı. Pedşah, dedi amandı dedi gızım men yafdıım sen yafma. Dedi buda benim enişdemdi sende benim gızımsan, iki g z msen, bu da benim torunumdu, ta dımı tacımı, selternetimi b t n size teslim Taftı "a dedi ki buyur dedi g h dedi şeheri dedi ve halkı dedi p t n dedi sana teslim  llyif dedi men senin dedi k len olacam dedi peki dedi bu gece burda galalım dedi savağınan dedi inşallah dedi şehre g dirih . Pedşah  z  z ne t ş nd k  bu k şk bu seray, bu yapı nası s k leceh nası gedileceh. Bunnar o gece yatdılar. Taftı  savağ  z  g hdı avdes aldı namazını g ldı dedi ya balıhlar şahı  z  h rnetine bu sarayı g ldir pedşahın tam serayının  n ne g y. Pedşah, vezir, vekil savağnan g hdılarki tam şehirin i indeyi  bunnarın tam k şg n n  n ndeyi . Dedi vezir vekil buna bir tevgir men  leceem. Dedi hebet bu adamda  z ne g re bir adamdı. Neyse heyirli savağlar  z n ze a ılsın. Savağ oldu bu adamlar g hdılar geyfe filan i diler sonra dediki Taftı  dedi buyur dedi buyrun Allah buyruğudur, men dedi  nisdemsen iki g z msen, hem de bu şehrin pedşahısan, mende senin vezirinem. Ema bu sırrından meni yeti  edecehsen. Dedi pedşahım, men vallahı senin gızına ne temasda bulundum, ne k t  g znen ba dım ema dedi bunu maa bir balıh dedi. Bir balıh sudan su doldurduğum yerde goğama t ş d . Balıh dile geldi meni dedi suya at Balıh bilmez dedi Halıh bilir dedi men balığ atdım, bu mesleğ mana balıh verdi dedi. Onnar yedi i di yere geşdi bizde metli mirazımıza  rdih .

1.2.14.1. Tafdığın Hik yesi Epizotları

- 1- Bir kadını Tafdı  adında bir oğlu vardır. Taftı  su getirmekten bıkmıştır.
- 2- Sihirli bir balıkla karşılaşır b t n isteklerini ger ekleştirmeye başlar.
- 3- Tafdı  bir g n padişahın kızını balkonda g r r ondan  ocuğ  olmasını diler. Padişahın kızı bir erkek  ocuk doğurur.
- 4- Padişah Taftı , kızını ve torununu sandığ a koydurup denize bırakır. Bunlar sandıktan kurtulunca padişahın dikkatini  ekecek harukulade bir saray yaparlar.
- 5- Padişah ve vezirleri sarayı g r nce i in aslını  ğrenmek i in saraya gider.
- 6- Padişahın kızı, padişahı tanır. Padişah kızını ve eniştmesini affeder. Tacını tahtını eniştmesine verir kendisi de veziri olur.

1.2.14.2. Tafdığın Hikâyesi Motifleri

Dua motifi: Tafdıh, dua eder ondan sonra balıkla karşılaşır.

Balık dua eder kovalar yürür. Tafdıh'da böyle dua etmeyi öğrenir.

Konuşan hayvan motifi: Balık konuşur.

Mükâfat motifi: Balık beni bırakırsan sana dünyalığını vereceğim öbür dünyana karışmayacağım der.

Olağanüstü hamilelik motifi: Padişahın kızı, eli eline değmeden Tafdıh'dan hamile kalır.

Ceza motifi: Padişah, kızıyla Taftığı ve bunların çocuklarını bir sandığa koyarak denize bırakır

Sihirli söz motifi: Tafdıh ve ailesi karaya çıkınca tılsımlı sözleri söyler.

Olağanüstü saray motifi: Bir tarafı cevahir, bir tarafı altın, bir tarafı gümüş bir saray yapılır.

Tafdığın sarayındaki her eşya altından, yakuttan.

Saray geceyi gündüz sandıracak kadar parlıyor.

Olağanüstü eşya motifi: Kapıyı çalınca kapı dile gelir.

Kendi kendine hareket eden kaşık.

Konuşan eşyalar.

Kılık değiştirme motifi: Padişahla beraberinde gidenler derviş kılığında Tafdığın sarayına giderler.,

Güzel kadın motifi: Ayın on beşi gibi güzel bir kız kapıyı açar.

Formilistik sayı motifi: Dokuz gün, dokuz dakika geçti kız hamile kalır. Dokuz ay dokuz dakika tamam olunca çocuk doğar.

1.2.14.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Balık: Taftık'a her istediğini yapabileceği sihirli sözleri öğretir.

Padişahın kızı: Taftık kızı görür. Tılsımla hamile kalmasına neden olur. Babası cezalandırır.

Padişah: Kızı hamile kalınca taftığı, kızını ve torununu sandığa koyup denize bırakır.

Sonra tacını tahtını Taftık ile kızına bırakır.

1.2.15. Üç Yumurta

Günnerin bir gününde bir kişiyen bir arvat varyıdı. Bu arvadın bir tene oğlu varyıdı. Bir gün çarşıdan geldiği zaman bir göca bir ğarıya iras geldi. Bu ğarı su getirdiği yerde, bir gün biri daş atdı bu ğarının çamurdan govaları varıdı govaları ğırıldı. Dedi ki ey oğlum dedi sen ananın, bağanın birtenesisen sana dedi kötü bir niyetnen dedi ğargış ğarğamağ ey deyil dedi. Seni dedi o dünü yada dedi üstene yumurdiya iras gelesen dedi. Bu çocuğun ğafasında bir kötü bir niyet oldu eceba bu yumurta neçi? Bu adam geldi aħşam eve çoğ düşündü Anası dedi ki oğlum niye tüşünürsen senin evlenmeh' vahdın deyil sen daħa hele çocuħsan gendimiz fakirih, birez para yapağ, birez para birrendireh, onnan sonra seni evlendireh'. Heme bu çocuħda mesele okulda çoğ ey oħuyurmuş. Dedi ana benim evlenme çağım deyil dedi, benim hele oħumağ zamanımdır, eme bir bir ğarıya dedi çoğ eziyet verdim dedi bir ğaş kere daş atdım dedi, çamurdan govaları varıdı onnar ğırıldı dedi. Mana dedi ki sana o dünyada dedi üstene yumurtdiya iras gelesen dedi. Şindi dedi bu yumurtalar dedi benim ğafamı, ğarışdırır bunnar neçi? Mana dedi savaħinan birez eppeħ davarcığıma ğoy, benim elimde bir deyeneğ ver dedi men savağnan geçecem dedi O dünüyüye. Ay oğul dedi insan o dünüyüye geçer gelmez. dedi. Ana dedi men geçecem şansıma. Neysel bu adam ğağdı savağnan yühde yüngül baħada ağır tüşdü yola, Geğdi az geğdi çoğ geğdi dere tepe düz geğdi bir de geri dündükü bir çuvaldız boyu yer geğif Dağın kellesini aşdı o terefe geğdi bağdı ki bir sakğalı bir kişi bir çift öküz ireşberrih' yapır tarra ekir eme, evliye açıp ğabağına ot ğoyup, öküzder otu yemir, bunun sakğalını otduyur. Salam elökkümü salam valla dedi senin bugününi men görmiyeceydim bu niye beledi. Dedi oğul dedi geğ dedi gelişi görersen. Geğdi geri gelende dedi sen benim derdime ortağ olarsan. Bu birez daa geğdi. Çoğ geğdi az geğdi azını çoğunu mövlâ bilir. Geğdi bağdı ki meselâ yolun ortasında bir evdir, mesela evin içerisinde bir ğarı epmeħ pişirir. Tendirden çıhardıħça güzel ey eppeħ'ler ağ deyir bunnan yeyeydim ağ onnan yeyeydim. Deyir dedi nene bu eppeħ'ler senin de sen pişirsen bunnarı bağ niye yemirsen, niye oğ çekirsen. Eyh dedi oğul geğ geri dönende benim derdime ortağ olarsan. Bu adam geğdi. Bu ğene geğdi geğdi. Ey bu adam indi ki bu yumurtaları nerde bulacağım kesdiremedi. Allah terefinnen mide oldu bağdı ki, atını birağdı atı otdadı geçe günüz hakğa duva eledi dedi yarabbım dedi men miradıma nayıl eđeceħsenmi yoħsa yoğ bağdı ki bir derviş geldi üzünnen ğözünnen nur yağır. Salâm elökümü selâm. Buyur derviş baħa buyur. Oturdu dervişnen birez söħbet felân eđdiħden sonra. Dedi oğlum dedi ne ğulluğa gelmişsen sen dedi. Buralara eceb insan gelmez, bura o dünüyadı, sen buralara nası geldin

çıldın? Dedi derviş bağa Dedi bir kere bir garı şerine tüşdüh' dedi. Meni dedi böle üş yumurtdiya irasgelsin dedi, mende ele kötü bir zihnetime goydum ele o yumurtaların peşi sıra geldim. Dedi oğul sen dedi orya gedemezsen, gessende dedi çıhman ve gelmen zordu dedi. İndi dedi bu hafda dedi bu dağın dalında dedi bir ormannıh var, o dağın dalında dedi bir bağ var, o bağın arasında bir hayat var o hayat dedi çoğ üsgeh'di sen çıhabilemezsen sen çıhsanda gelebilmezsen. Savağ o hafdada dedi açılacağdır. Eğer dedi bu gece özünü yetirdin bu gapı açılarda özünü vurdun orya getdin, yoğ vurmadin gedebilmezsen. Dedi be men orya nasi gedim. Dedi gedersen o ormannan beri tarafda bir guyu var. Bir guyu, o guyunun ağzunda bir daş var o daşı galdırarsan, o daşın altında bir çengel var çengelde bir at, gemi hazırdır, o atın gemini çıhardarsan o at guyudan çıhacağ seni o dünüyüye o at götüreceh o atda getireceğ onnan başğa seni götürüf getiren olmaz. Derviş bağa buna annatdı. Derviş bağa dedi ki mana bir ahdafa alım dışarı çıhim gelerem. Geri döndükü derviş yoğ. Ay vağ ay dedi ey buldum, eyde itirdim. Adamcağız herekete geldi dervişi itirdi herekete başdadı. Hemen guyunun yanına hazır oldu. Hemen daşı galdırdı, bağdı ki, aynı dervişin dediği dorğudu. Gemi çekdi, çekende bağdı ki yahçı bir girat çıhda. Hemen atın ağzına gemi verdi hemen sürdü bahçanın orya geldi. Dedi at dile geldi. Dedi ya Mehemmet dedi men dedi vuracağlar öldürecek'ler, tikan vuracağlar daş atacağlar olmiya dedi gözünü acasan men nerde aş deşem sen orda açacağsan. Dedi peki. Atı mindi getdi gapının yanında behledi sabağa yahın sabağ namazında gapı açıldı, açılarda at bunu aldı içeri. Ay vurun ay tutun, aygırın, bu adam güzelce girdi bahçanın içerisine at dedi tüş belimnen, tüşdü, yularını aldı dedi meni saliver dedi, biz dedi haftiyi beh'liyeciyyih'. Hafta tamam olacağ ki gapı açıla bunnar dışarı çıhalar. Hafdada bir kere açılır. Neyse bu adam, at ona öğretmişdi. Dedi bah ileri gedersen bir çeşme var bir havuzdur, havuz gülnen bezerif, gözel sılınıf süpürüluf. O havuzun başında güzel yatarsan, iki tene göğërçin geleceğ' o göğërçinner soyunacağ, meleykedıller. Onnar soyunduğu zaman onun donunun birnigizderersen. O göğërçinner sana yumurtaların yerini göğërçinner deyeceğ. At buna annatı bu getdi gözelce, çalıdan, çırpıdan gendisine bir perdelih yafdı, görünmemez bir şekilde havuzun başında, öğlen sıcağ zamanında bağdiki hakigettende, genet genete vurdu iki tene beyaz göyerçin yendi çeşmenin başına soyundular, tüşdüler çimdiler, çimende bu birnin paltarını gızdetdi. Göyerçin elbisesini, ikiside çıhıdı ana ürgen. Biri geyindi çıhıdı genet vurdu uşdü çıhıdı getdi biri galdı. Deditki ya insanoğlu dedi menum heç olmasa perde mi verginan barım perdelenim. Hemen bu adam gağdı mende sizi kimi bir insanam dedi, partsosunu soyundu, bu meleykiye atdı, meleyke geyindi. Dedi sen menum anamsan bacımsan benim sende gözüm yoğdu. Yalnız dedi benim burya bir işim tüşüp benim bu işimi siz yapacağız. Derdını buna annatdı. Bu

dediki elese men gedim, arhadasdarımın heberi olmadan sonra meni bu bahçadan atallar, men gedim barı elbisemi arhadasdarımınan gizgin getirim, geyim oturum burda birez sennen söhbet felân edim ahsam olanaçan. Neysi bir hafta bu adamnan gardaş bacı kimi söhbet etdiler. Haftiya bir gece tamam olacağı sırada, sabağ üzü gapı açılarda, göyerçin meleyke gahdı bunu aldı hemen atını dedi hazırı, geldi atını yeherredi eline aldı hemen söyüde çıhdılar, atı söyüde bağladı, yumurtaları aldı cebine goydu atı mindi gapı açıldı. Ay vurun, ay tutun, ay gırın, bu gapıdan dışarı çıhdı. Ğutardı özünü, Dedi çoğ şükür yarabbım, gutulduğ. Sağ selamet gutulduğ. Ğuyunun başına geldi, dediki insanoğluna eylih yoğdur insanoğlu biraz çiy süd emmiş men dedi torpağdan yanı torpağımızda bir tarafa çıhımam. Benim ağzımnan al gemimi beni seliver yerime gedim. Bu adamcağız tabı bu eyliye garşılığ gahdı atın gemını aldı, atı elden goydu, at getdi guyusuna, atın, gene yularını tağdı, guyunun ağzını gapatdı, ordan ayrıldı. Şimdi bu adam entışede galdi ecaba bu yumurtalarda ne var? Bunnar dedi ne var aşsağı yuharı bir yumurtadı dedi tavuğ yumurtdası kimi bir yumurta dedi. Birez guyudan aralaşti tabı bu adam teh'milde edebilmir ecebe bunda noolacağını, insanmı var? Meleykemi var? ne varsa kesdire bilmedi. Bu adam eline bir daş aldı yumurtanın birini gırdı bahdıki içinnen pırr bir meleyke uşdu çıhdı getdi. Dedi ayvağ dedi ey bulmuşdum demehki eyde itirmişem. Az biraz daha arası getdi yumurtanın birini daha gırdı aynı kesilde biri daa çıhdı gahdı. Dedi vallaa ele o garı nenenin dediği dorğuymuş, demehki benim kismetin bunnardaymış. Eğer mende bir gırılığ gafa olsaydı munnarı men gaçırılmazdım. Gederem hazır bir eve evde gözölce gapıyı pencereyi gapadaram, yumurtiyi gıraram, insandisada tutaram, cindisede tutaram. Evden çıhıf gaçamaz. Bu geldi, geldi garı nenenin hemen o epmeğ pişirenin yanına bahdıki bu adam gene eppeh pişirir. Salam, elöykümü salam. Ğarı nene dedinki get gelişi görersen. İndi sen bu derdını maña annat ginan. Dedi oğlum dedi. Mennen sana nesihat ben dedi bura dedi puşt dünüyası deyil bura bizim geleceğ dünıadır. O puşt dünıyada men etmeh pişirirdim gocamın evinde, mesela gonşularımız gelirdi. Mesele gonşumuzun çocuğları gelirdi ya garıları gelirdi men etmeyi pisirirdim heş kimsiye o dünıyada bir parça etmeh kesip vermedim. Şindi bu dünıyada mana gendim pişirirem, gendim pişirdiğim etmeyi baa vermiller. Çünkü o dünıyada men kimsiye sıcağ epmeğ vermediğim üçün bu dünıyadede mana etmeh' vermiller. Eme olmiya olmiya dedi sende o dünıyada anağa aylene tafşır tafşırki bah bu işi yapbasınnar. Ordan halal hümbet eyledi garıdan ayrıldı geldi cütcünün yanına salam elöykümü salam. Çifci gardaş dedi men getdim Iran'ı, Turan'ı gezdım dolaşdım, geldim, dedinki get gelişi sana derdimi söylerem. Dedi evladım. O puşt dünıyasında dedi bu öküzleri mana sağlamıya vermişdiler yanı parayla sağliyirdim. Men bu öküzden bir gışın aj sağladım, aj, yem vermedim. İndi bu dünıyada bu

öküzlerin hakkını demehki men alıf yemişdim. İndi bu dünyada benim sakğalım otduyular bağ otda gavağlarında dı otu yemiller benim sakğalım otduyullar demehki düniyenin işi beledi. Çocuğ ordan ayrıldı geldi bir gayalığa ağşam oldu. Dedi vAllah men dedi on sene oldu dedi anamnan babamnan ayrılmadım. Mende dedi özüme göre bir adamam dedi. Men dedi bu yumurtdaların peşine tüşdüm, ikisini gırdım gaçırdım galdı biri. Bunuda ele bu gayanın arasında gırım dedi, barım mana bir baş yoldaşı ola dedi. Bu gayanın oyanını bu yanını tuttu hördü, çalıdan cırpıdan yığdı özüne sığınacağ bir yer gayırdı daldalanacağ. Çeketini partsosunu hepsini çığartıtı bunun o anını bu anını ele gapadiki yandaa guş uşmaz. Getdi yumurtduyu gırdı yumurtadan çığanda bunun möhkem hırtdeyinnen tuttu. Bağdiki bir meleyke bir gız. Dedi ey insanoğlu dedi, insanoğlu çiy süt emif dedi. O birrarınıde gırdın dedi gaçırdın onnar senin kismetinde deyildi. Men senin gısmetindeyem görğma dedi. Sen menimsen mende seninem. Onnar o gece orda yatdılar. Savağnan gağdılar, gağ dedi dorğu melmeketimize gedgeh. Yoğ dedi men melmekete getmem dedi. nSavağnan deyeceh'lerki filân kesin oğlu bir garı getdi, ey dul garı kimi getdi içeri goydu. Gedersen şehere, gırt tene kecava bezyersen, davıl zurna, gırttene atdı, başının geli günü başında toflanargeler bağ men burda bir çeşme yapıram birde bir söyüt men bu söyüdün divinde ölene geder senin uğurunu behliyecem, gelersen, sen menimsen mende senin, gelmezsen sen gene evinde mende evimde. Ey adam gedgech eme gelki garıdan ayrılıp gidebilmır. Adam birez durdu tüşündü, tüşündü, dedi canım olar dedi da bu adamki beğe yemin etti olar. Bu adam anası ayrılmağda, harda var harda yoğ bir garaçı köçü hemen geldiler burda bir söyüt var dedi, bu söyüdün divine gedgeh tabı garıyıda görmiller, gedgeh dedi o söyüdün kölgesinde birez oturağ birez eppeh'den felan yeyeh onnar sonrada gağağ eşşeh'leri yühliyah çekeyin çığağın gideyin. Dünyeye gözeli eşitdi bunu hemen gağdı durmadı söyüdün başına çığdı. Dedi bunnar meni göreller, garı helayağı tutar benim elimi ayağımı bağliyalat tutar götürer gedeller. Bende deyir bu adamın yanında yalançı çığaram. Bu adam çığdı garıca gözelve söydün başına. Garaçı köçü geldi eşşehler eyelendiler, yühlerini yendirdiler güzel otdu çeşmede yağandılar, bunnar tabi birez etmehlerini felânlarını yediğden sonra bunnar gağdılar eşşehlerini neyni yühliyende garaçı gızının biri, tabı bunnar birez çeşmeden aralaşanda bu tekral geri döndü. Geri döndü geldi dedi bu çeşme benim çoğ hoşuma getdi dedi bu çeşmeden doyuncağ bir gana gana su içim. Tabı bunnarın köçü eşşehler ayrıldı bunnardan. Eye bir bağdiki çeşmenin içinde bir fotraf var beğece dolandır. Yau dedi bu benim fotrafımdı mı? Dedi benim fotrafım olsa men beğe güzel deylem, men eğer aynıya bağmışamsa, gapğara arabın birisiyem ey benim şeyim düşmez ki şovğum tüşmez bu çeşmenin içine. Bir cana bağdı bir buana bağdı, bağdı heş kimse yoğdu. Eye bir başını uğarı, galdırdı bağdı ki bir nazemin gız

otururku ayın onbeşi kimi yanır. Dedi Allahın seversen dedi bah meni de orya çıhart dedi mende orya çıhum sana yoldaş olurum dedi barabarca dedi evini eşığını süpürüm sana hizmet elleyim. Tabı bu yemin verdim buna. Eme dünüye gözeline gelbına damdaı. Dedi bunu çıkarssam meni bir duzaga salacağ. Bunnar birez otdular. Söhbet ellediler gonusdular. Dedi gelsene dedi elbiselerini çıkardasan, hele veresen men giyinem, görem seninmi soğundu, yoğsa paltarınımı ışığıdı düşüb orya. Bu da arvat helayağı soyundu paltarını buna verdi geyindi, buda öz paltarını geyindi dedi cehennem goru bura yol ortasıdı mesele paltar ey gendimde güzel biri görer gelir meni zornan basar götürer geçer. Özüm güzel olsa kimse maña temas salmaz. Elbisesini soyundu ağacın başında buna verdi, bunun elbisesini bu geyindi gız bahdıki Ğaraçı Ğızı Ğız bahdı ki heyir bunun ele gendi foturafıdı suya düşüf heş elbisenin foturafı deyil. Buna iteledi söyütten saldı çeşmiye. Ğaraçı Ğızı bahdıki yoğ. Bir geçede Ğaraçı Ğızı behledi behledi bahdıki eye saat dokuz on sıralarında bahdıki atdılar çığdı, kecavalar çığdı, bezenip, davul, zurna, argan, çalınır. Dedi eceb Allah bu neçi ola dedi. Hemen geldiler, Mehemet geldi dediki vallah dedi benim amanatım hemen bu söyüdün başındadı, bu çeşmenin. Geldi bahdı ki adam deyişlip, Ğarı bu Ğarı deyil. Dedi eceb Allah dedi bu benim getdiyim deyil, oana dolandı buana dolandı Ğaraçı Ğızında söz mü yoh'du. Sehsen ğapıda epmeh yeyifdi. Dedi insanoğlu zata çiy süd emif dedi, meni dedi iki senede burda goyufsun, ayaz yandırdı güneş yandırdı. Urüzgâr vurdu, aç susuz bu ağacın başında dedi otdum, senin yolunu behledim indi sende naz-ğaz elliyersen benim başında goz ğıransan eye dedi köpoglu hele on senedi dedi gedif diyarı ğurbetden getdiyin budumu? Bu adam namısa goyuldu yendirdiler. Tam bunu çeşmeden söydün başınnan yendirdiler, başına gözünü bezediler, kecaviya goydular davul zurna çalındı geri döndüler. Geri dönende Mehemet dediki ey canım benim oki itiyim ğayıboldu. Mademki ğediriğ ğediriğ bizim şansımız beşe getmiş siz dedi sürün, men dedi bu çeşmeden bir ğana ğana su içim dedi. Bunnar atdılar kecava biraz aralamıştı bu geldi dedi çeşme dedi Allahısmarradığ eme benim itigimi neynedin dedi? Bahdıki çeşmenin etrafında bir desde gül dolandır. Da bu güle çoğ havası geldi o zamanda esgi zaman geyimleri mesela kilot pantul, cizma böle bizikimi daa beşe tankomanko ğeymillermiş. Deyir bu güllerde bu çeşmeden maa bir hatıra olsun aldı çeşmelerin boğazına goydu, geldi keceviya mindi, kecava devam elledi. Birez anarı ğetmsidiler, Ğaraçı Ğız dediki ğocasına o gülü mana ver, Ğaraçı Ğızı annadı o güllü mana ver dedi. Dedi ay canım dedi bura gül zamanı deyil, sen gelinsen hele bir eve ğedeğ, bir mana bir hatıradı. Yoğ deyir o gülü mana vereceğsen. Memmed elını atdı çeşmenin boğazınnan gülü buna gülü vere. Gül elinnen sıçradı elinnen yere tüştü yeni bir ham at oldu yanı anasınnan olmuş, heş minilmeyen bir at oldu. Birez anarı ğetdiler da millet şaş ğaldı

baħdıki ey bir tay, bir glden bir tay emel oldu. Bunda bir heħmet bir iř var. Birez anarı geħdiler, Ğaraçı Ğızı başdadıki vallah deħdi o tayı eherreyin deħyif ona men ona minecem. Ay canım gelinde ata minermi? Binmez. Neyse tayı tuttular, tuttular atı gem mem veħdiler ey ħam tay min bilmiyen at, boğazına ħalat malat saldılar, neyse gemi veħdiler ağzına mindirdiler buna birez anarı geħdende, tay ħonciħleħdi bunu saldı ħabırğası ħolu molu pütün ħırıldı. Bunu geħdiler kecaviya ħoydular. Mehemmet bildi ki bu iřde bir iř var. Neyse geldiler gne bir menzil řeħere, řeħere eħdiler yeħeħ, memeħ ħeyfe bəs bütün oldu ħırħ gün ħırħ toy dyn eħlediler, herkeş dağıldılar dyn dağıldı, bu atı gtt aħoruna bağladı. Zaman o zaman olduku, dokğuz ay, dokğuz değge mesele hemle oldu bu. Hee... bir gün bu zn ħesdeliğe veħdi yatacağıda lazım ocuħ ħeħtireceħ. Bir gün Mehemmet geldi baħdıki oho ħarısının ħaşı, ħabağı yeħnen gidir. Ya ħanım niye eħle eħliyirsen Sen gelennen ħařın ħabağının bir tkng kesmediki. Deħdi noolacaħ deħdi o zaman deħdi andırıra ħalsın deħdi bir ħam taya mindirdin meni yıħdı ħolumu ħaħırğamı ħırdı, ħabırğalarımın arasında iy ħalıfdı deħdi ey ħolum deħdi ħolum eyri pittı deħdi. İndi o daylağı kesecen deħdi onu derisine meni salacanki men ħultulacam. Ey Mehemmet naçar ħaldı. Hemen ne yapsın daha arvat şerine düşüp. Deħdi hele ħoreħ bunun aħırı harya ıħır hele. Geħdi iki tene meni kimi ħafadan sakğatın birisini getdi, deħdiki bu atı keseceñız benim aylam ħesdedi, bunu didi onun derisine salacıħ. Ğaraçı Ğızı geldi meni gördü, deħdi sana on tene altın veħsem deħdi bunu eħle kesersenki bir ħařıħ ħanı yeħe damcıllassın deħdi eħle kesinki ħanı gye sıçırmasın. Altını aldım evme ħoydum eħħ piçağı eħle vurdumki baltıyı boynunun dalına at yıħıldı, bir ħařıħ ħan sıçıradı geħdi bir ħarınenenin ħapısına tşt, orda bir yeħillih bir syd oldu. Hemen tayı getdih derisini soyduħ, bu neh'letdiğı saldıħ bu atın derisine, bu eyleşdi ħutuldu. Dokğuz ay dokğuz değge tamam oldu bunun bir oğlan çocuğı oldu. Bu ř beř gün sonra başdadıki vallah deħdi benim çocuğum yatabilmer benim çocuğuma bir beşih yapıdıraçıñ. Deħdi canım geħdirem arçıdan veħırem on panglut bir yaħci beşih yafdırar geħtırerem. Deħdi yoħ. Be? Filn ħarının ħapısında bir söyüt peħda olup teze söyüt onu kesdirecen, maraňoz geħtireceħ burda gzel yanacaħ benim oğluma beşih yapacaħ. Kiři geħdi iki tene odun ħıran tafdı getdi geldi ħarının yanına deħdiki görüm bu ħarı ne deħyir? Bunun derdine ortağ olur. Maña deħdiki oğlum deħdi sana beř altın veħerem. Filn ħarının ħapısında bir söyüt var. Onu eħle kesersenki bir beħe ħıtmığı bir terefe ħařmaz. Geħdim baltıyı aldım ıynime beř altın da ħoydum, geħdim söyüdün bir oyanına bir bu yanına Vurdum bir beħe ħıtmuħ, fırradı havya, bir ħarınenenin bacasınnan tşt içeri. Ğarınenede neħde hemen Mehemmed'in ħazdarını otarır. Neyse syd gettih. Geħdih, birde bir maraňoz geldi. Men ħıřdadım, maraňozda gzelce ħırdı irendiye veħdi. Irendeledi bir beşih yapıdıħ. Buda torrdi toparrdi ħabığın mabığın

basdı söviye yandırdı. İş zaman o zaman olduku pedşahın oğlu on yaşına girdi. Mehemmed'in. On yaşına girdi. Girende ğarineni bir gün da üç-beş günnen gelirdi bir evine evini ğontrol eliyirdi, silirdi, süpürürdü çekir ğedirdi ğaza. Geldi baħdı ki orye şüşe ğırılıf içeri bir ele ğıtmıħ düşüfdükü ağaç parçası bele ayın on beşi kimi yanır. Dedi valla bu ele yahçı baş darağı olarki bunu atım ğaşıħlığa, bir gün helbet giderem daraħ ğayranın yanına ağaşda ğuruyar ğötürer verer bir baş darağı yafdırıram. Ey ağaşdı berk ağaşdı. Daa onu dedi ğaħdı ğapıyı kitdedi çekildi çıħdı ğetdi. Ğız oħudu, üfürdü, tüştü evi, eşegi sildi, süpürdü, cennet yemeħlerinnen düzdü yedi işdi. Ğarı ğece geldi tüştü orda yatdı savağnan dedi hele ğedim o ağaca baħım. Geldi evine baħdı ki ne ev bu ev deyil. Silinip, süpürölüp cennet yemeħlerinnen masanın üsdü donalıf, efendim üzünü tül perde çekılıf. Yetmiş iki levın çalır ev. Baħır evde heş kimse yoħ. Deyir yarebbi bune hekmetdir. İn misen, cin misen tüş ne ise bildir maħa. Hemen ağaş parçası hoppanir yere tüşür. Valla ne inem nede cinem meni Allah sana evlat diye yetişirdi, verdi. Sonsuzsan men bunnan sonra sana bir nemetem yeginen. Ğarinene oki savağısı ğaza ğetmedi. Mehemmet savağnan ğaħdiki ğazdar ğapıda ğalıf ikiyüz üşyüz tene ğaz, ğaza, ğeden yoħ. Ay canım hele ğedin ğörün bu ğazçı niye gelmedi ğaza ğeden yoħ. Neyse bir uşah saldılar ğarinene deyifki daħa men onun ğazına ğetmirem. Hulaseyi iş ele ğetdiki, ğarinene tam yükünü tutdu. Bu dünya ğözeli ğetdiħce sırf ayaħlarının altınnan Altın tøkülür. Ğarinene tam yükünü tuttu yanı. Bu ğız buna ğözel yahçı ev yahçı oda, yahçı taħım daha her şey yafdırdı. Ğaraçı Ğızı bir gün küpesi sezdi. Ğızdarda mesela vezırın, vekilin, pedşahın meselâ buda zenginnendi önemlendi tanındı Ğaraçı Ğızı'nın ğocası bununda varı yoħu bir oğlu varıdı. Guva mesela Yahın ğomşularının ğızını tofladiki buna inci düzeler. Ey inciye mesele düzüller yarıya gelende inci sökülür, bozular. Bir gün bu dünüye ğözeli anasına dediki ana dedi Mehemmed'in bir oğlu var dedi, Mehemmed'in oğluna inci düzüller, sen hele ğaħ orya ğet, ğet, ğet gene bir onnarın evini eşigini süpür özünde cırığ elbise ğeyin, deynen olarmı Mehemmet benimde bir ğızım var getirem burda bu inci düzennerin eyaħ altdarını süpüre eyakğabılarını temizdiye evinizin ğavını bulaşığını yahıya. Sen ğet ğinan belecemen annat eme Ğaraçı Ğızı'na deme Mehemme'de değinan. Dedi peki. Bu ğaħdı gene aynı ğaza ğetdiği paltarını ğeyindi, ayaħ yelin ğetdi. Mehemmedin ğapsına. Nene dedi heş ğörünürsen dört beş senedi bizden çılħıfsan, kimin ğazına ğetirsen heş gelmirsen ğene ajsan susuzsan? eē Mehemmede ğurban olum Mehemmet tabı birez aj ğaldım birez ğaza maza ğetmişdim yığsırılmışım ğene aj ğaldım. Birde bir ğızım var belece getirem oda size ğulluğ elkiye mende sizin ğazınıza ğedem. Aha bu inci düzennerin eyağaltını süpüre efendim ayaħğabılarını temizliye bulaşığını yahıya. Ğaraçı Ğızı o annan ğaħdı he, he ele herşeyi pitirdih birce senin ğızım ğaldı. Mehemmet dedi kiri ğaltaħ dedi sen

ğarışma gıy getisin dedi. Dedi ğarınene get dedi gızını al gel. Ğarınene geldi eme gızın evi yıhılsın gız eşye çıhacağ gız deyilki ay parçası kimi yanır. Dedi ğarınene meni bu düzennen götüme, çırıyi yandır dedi, lasdihlerinin altını çırıya tut, gıy his alsın, benim üzümü gözümü pütün hisde dedi mana dedi bir ğat cırığ elbise geti, yanı men tanumiyan bir vazyete tüşüm. Aynı şekilde yafdılar ğarınen birdebir cırığ yorğan çerşefi bunun başına saldı götürdü getdi Mehemedın evine Mehemedın evinetti. Bir iki gün getdiler getdiler getdiler süpürdüler ğayırdılar aħşam geldiler evlerinde yatdılar. Hıleseyi bir gün ğarıneneye örgetdi dediki, inciye düzüller bacarabilmiler deşeneki benim gızma ver menum gızım düzsün. Da o sabağını geldiler bunnar evle yemeyini felân yedler. İnciyi düzüller inci yarıya gelende sökülür. Dedi ey Mehemed bu gızlar belege inci düzüller noolar bircede bir benim gızıma verşeniz benimde gızımı, seninde o ğara gızınıda ğoreh ne merfet var Mehemed dedi ki olar dedi. A gızdar dedi verin ğarınenenin gızına ğoyun o düzsün. Bu hıleseyi ne baş ağrısı çeħdırım size aynı men size nası nağıl etdimise bu hekâyeyi ayan başdan nası ben başdadımsa, bu da aynı hekâyiyi başdadı. Mesele men size hekâyiyi nasıl annatdımsa oda annatdı. Düzul incim düzul, hekâyede başa geldi incide başa geldi. Son zamanında bir ağaş parçası ğarınenenin evine tüştü ğarınene gelir Mehemed'ın ğazına geldiye yerde aynı ağacın ğarınenenin gızı olduğunu Mehemedın evine geldiğini, hekâyeyi men nası size nağıl etdimse e.. annatdım oda aynı annatdı, incide tamam oldu hekâyada pittı. Mehemed baħdı ki ha... aynı beħmezın sahavıdır. Hemen dedi emır eledi Pedşahdan dedi yeddi senedi ğulunnanmamuş dedi bir ğatır getırım dedi parasiyan. Hemen getdiler pedşahdan yeddi senedi ğulun getimiye bir ğatır aldılar getidiler bir teneke bir ğaşh birde bu cingen oğlunuda, öz oğlunuda ğarıyide hepsını bağladı bu ğatırın boğazına ğoydu elden. Dere tepe düz getdi bunnar ele elledi parça pultik beke ipliği ğalmadı. Yeniden ğırğ gün ğırğ gece düyün yafdi gendisine. Onnar yedi işdi yere keşdi bizde metli mirazımıza. Göyden üç alma tüştü biri benim biri misefirin, biride obir ğonağın.

1.2.15.1. Üç Yumurta Epizotları

- 1- Anne, babasını tek çocuğu olan bir oğlan vardır. Çarşıda bir kadına denk gelir. Taş atar kadının çamurdan kovaları kırılır. Kadın o dünyada “Üç yumurtaya denk gelesin” diye dua eder.
- 2- Üç yumurtanın ne olduğunu merak eden çocuk öbür dünyaya gitmek için yola düşer.
- 3- Diğer dünyadan yumurtaları alarak döner. Yumurtalardan ikisindeki melekeleri kaçıır, üçüncüyü yakalayıp onunla evlenecektir.

- 4- Üçüncü yumurtayı kırar bir güzel kız çıkar. Evlenmek için Mehemmet hazırlık yapmaya gider. Mehemmet'i, Dünya Güzeli bir çeşmenin başındaki söğütde bekleyecektir.
- 5- Bir çingene kızı su içerken Dünya Güzeli görür. Yanında kalmak için dünya güzelini ikna eder.
- 6- Çingene kızı, hile ile Dünya Güzelinin elbiselerini alır ve onu aşağı iter.
- 7- Mehemmet geldiğinde, çingene kızı kendisini dünya güzeli olarak tanıtır. Mehemmet inanmasa da almak zorunda kalır. Çingeneyle evlenir.
- 8- Mehemmet çeşmenin başından bir gül kopartır, gül taya dönüşür, çingene kızı tayı kestirir, kanın sıçradığı yerden bir söğüt çıkar. Çingene kızı söğüdü kestirir, söğüdün bir parçası bir nenenin bacasından içeri düşer. Bu söğür parçası tekrar dünya güzeline dönüşür.
- 9- Bir zaman sonra Dünya Güzeli, Mehemmet'in evine gelerek başından geçenleri hikâye anlatır gibi anlatır.
- 10- Mehemmet, çingene kızını ve ondan olma oğlunu bir katıra bağlayıp yollar. Dünya Güzeliyle kırk gün kırk gece düğün yapar.

1.2.15.2. Üç Yumurta Motifleri

Dua motifi: Çarşıda kovalarını kırdığı kadın “o dünyada üç yumurtaya denk gelesin” diye dua eder.

Gece gündüz üç yumurtayı bulmak için dua eder.

Diğer dünyalara seyahat motifi: Çocuk öbür dünyaya gitmek için yola çıkar.

Ceza motifi: Yolda sakallı bir rençperle karşılaşır. Bu rençperin öküzleri ot yemez rençperin sakalını yer. Önceki dünyada öküzleri aç bıraktığından bu dünyada cezalandırılır.

Yolda ekmek yapan kadın kendi yaptığı ekmeklerden yiyememektedir. Çünkü önceki dünyada yaptığı ekmekten kimseye vermediği için bu dünyada cezalandırılır.

Çingene kızıyla ondan olan oğlunu yedi yıldır doğurmamış bir katıra bağlayarak gönderir.

Yardımcı derviş motifi: Bir gün yanına bir derviş gelir. Üç yumurtanın yerini tarif eder. Öbür dünyaya açılan kapının yerini söyler. Bu gece o kapı açılacak gittin gittin gidemezsen kalırsın der.

Kuyu motifi: Derviş, çocuğa ormanda kuyu olduğunu o kuyunun içinde bir at olduğunu bu atın onu öbür dünyaya götürüp getirebileceğini söyler.

Olağanüstü at motifi: At diğer dünyaya yeçışı sağlayan bir araçtır.

Konuşan at motifi: At dile gelir Mehemmet'e ne yapacağını söyler.

Kılık değiştirme motifi: Öbür dünyaya geçtikten sonra melek olan iki güvercinle karşılaşır. Güvercinler yıkanmak için güvercin donunu çıkartınca mehemmet birinin donunu saklar ve yumurtaları ister. Bu güvercin yumurtaları Mehemmet'e verir.

Olağanüstü yumurta motifi: Yumurtaların içinden melekler çıkar. İkisini elinden kaçırrır son yumurtayıda kırar içinden melek bir kız çıkar.

Evlenme şartı motifi: Kız Mehemmet'e gelin gitmek için kırk keceve, kırk tane atlı, davul, zurna ister.

Hile motifi: Karacı kızı, dünya güzeline tuzak kurup onun yerine geçer. Mehemmet onu alıp götürmek zorunda kalır.

Olağanüstü tedavi motifi: Garaçı kızı sırtından atan tayın derisine sardıklarında iyileşecektir.

Yasak motifi: Mehemmet tayın kanı sıçramadan kestirmek ister.

Sihirli dönüşüm motifi: Gül tay olur, tayın kanı söğüt olur, söğüdün kıymığı kız olur.(Dünya güzeli)

Olağanüstü hadise motifi: Dünya güzeli gezdikçe ayaklarını altından altın dökülür.

Çok güzel kadın motifi: Dünya güzeli ayın onbeşi gibi parlamaktadır.

Formilistik sayılar: Kırk gün kırk gece düğün yaparlar

1.2.15.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Derviş: Öbür dünyaya gidip gelmesi için kahramana yol gösterir.

At: Mehemmet'i öbür dünyaya götürüp getirir. Nerede neler yapması gerektiğini söyler.

Güvercin kılığındaki melek: Kıyafetleri karşılığında Mehemmet'e yumurtaların yerini söyler.

Dünya Güzeli: Mehemmet'in öbür dünyadan getirdiği yumurtaların birinden çıkar. Evlenmek için Mehemmet'in yolunu beklerken Garaçı kızın tuzağına düşer. En sonunda

Mehemmet ile evlenir.

Garaçı kız: Dünya Güzeline tuzak kurarak yerine geçer. Mehemmet ile evlenir.

1.2.16. Tembel Ehmed Hekâyesi

Vahdı zamanında bir fuğara varıydı Tembel Ehmed isminde, çoğ fuğaraydı herif. O geder tembelidi ki herif gendi yövmiyesini idare edif de gendisini bir gün aışama geder çalışdığı paraynan idare edebilmerdi. Öyle böhranlı zamannarı, zaman olduki herif canınnan doydı. Dedi “valla men gendi gendimi intihar ederem. Böyle sağlıhdansa ölüm eydi”. Bunu düşündü getdi bir gün bir ağıya çalışdı. Getdi bir geme aldı bıçağ bağladı beline işden gutulduhdan sonra getdi bi üsgeğ galdırımın tepenin başına altı sıldırımlığ gaya burdan gendini atacağ gendi gendini öldürecek. Bu bir düşündü gayiya bağıdı, gendine bağıdı dedi “valla burdan bi dafa özümü atsam daha mana sağlığ galmaz ele bir kere gurtuluram”. E can şirin birez geri getdi goşa goşa geldi tepenin başında durdu, atamadı gendini. Üş defa hesaf yaptı, gendini atamadı dedi “valla can şirin ben bu geçe eyisi beşe bu derenin gıyısında yatım belki geçenin şirin yuhusunda bilmenem yuvarranaram oana buaana dönerem düşer öllem. Yuğu içinde”. Bu bunu gelbine aldı. Gün battı getti bi yumuşağ daş goydu başının altına ceketini çeh’di başına bir desdede ot goydu altına yatdı. Efendim bu geçenin bir zamanında bu ayıldı ki hele yatmamış heyvağ dedi yatamadım. Gene özünü yuhumculuğa verdi savaga yahıniydi bu adamı bir acacığ geflet aldı yuğu geldi gözüne, gözünü yumdu. Yumdu bir beş degge yumar yummaz gözünü aşdıki gün çılmış. Hay vah hay dedi bu geçede gendimi öldürebilmedim. Galı dı dedi Allah’a tevekkül, ceketini aldı sırtına bağıdı ceketini galdıranda bir ufah kise tüştü. Bu kiseyi aşdı dedi valla bu kise mende yoıiydi derhal dedi mutlağ bu Allah vergisidi dedi burda, kisiyi aldı aşdı bağıdı ki üş dene lel var. Eme bu leli tanıyahılmedi görmemiş adam ne bilsinki bu leldi de muncuıdu bu dedi aparar dedi birni bir epeye verirem dedi üç epeğden bir gün idere eder dedi. Bu kisiyi goydu cebine geldi şehere indi bu geldi şeherden yamaşdan enirdi mehle arasında bir tene adam irasgeldi. Bu da elinde lelin birni çıkarıf atıf tuta tuta geditirdi bu adamda serf adam bağıdıki bunun elinde bir şey var atır tutor ama ışığı gendi şauğu bunun üzüne tüşör. Orda bunnan meşgul oluf oynuya oynuya indi şehere. Çarşının başında yahudu tükanı varıdı. Yahudu bağıdıki bir çılpagın elinde bir lel var, bir şey var atdıçça şavgu üzüne düşör. Hemşerim dedi gel burya. Sesdedi bunu, getdi dedi o elindeki nedi? dedi görmörseng mi? Aşdı gösderdi, yahudu bağıdı lel dı. Dedi onu satarsanğ mı? hay hay dedi sataram, eme çocuğ bunu bir epeye gelbinde goyuf. Dedi ne veriin. Dedi Allah vekil ne deyerse onu ver. Dedi yüz gızıl verim. Herifin beyni oynadı. Dedi yov men deli döyülem benim üsdüme gülörsen. Sangı Allah vekil dedim. Deyir baba ne

yapacağsanağ sangı altıyüz gızıl verim onu ver manga. Dedi herif sende meni kimi delinin birisen. Men senge Allah vekil dedim. Bu ele bilirki bunun üsdüne güdür. Yahududa bahırki bu bunun fiyatı deyil. Aşağı yuğarı bunu min gızıla ver deyir. Çocuğ dedi ver. Dedi canım verdiyende benim hencelimin daşı düşmezki hele ver dedi. Ver deyince yahudu elini atdı bahdı ğasıya buna min gızılı, şimdi çocuğ çığdı daa çarçıynan getmedi dükanın arğasınnan dolandı ki meni sesdiyer diye. Yahududa ğapıyı kilitdedi dorğu evine getdi. Dedi peşmanı olar gelir pariyi alar. Bu çocuğ getdi birez dolandı. Acıdı geldi loğantada ğarnını doyurdu. Ondan burdan ğulağlanır yahudunun tükânının dalınnan köşasınnan bahırki heç bunu sesdiyem yoğ. Vallaha dedi bunun deyeri varmış. Yoğsa yahudu bu parayı maa vermezdi. Bu getdi gendine adamağıllı bir dağım efendi elbisesi yaftırdı, ayakkabısı şalvarı düzeldi geldi bir çarçının enine getdi bi uzunna geldi ertesı gün yahudi bahdıki lelin sahavı dolandır elbisiyi deyişip. Yahudu başını ğapıdan geh uzadır geh çekir. Çocuğ serbeş gedip gelir, bahdıki hayır parıyı heç daha ğurdaliyan yoğ. Bu sefer çocuğ getdi aynı o tepeden gene çarçının başınnan yenif gelirdi. Lelin birnide cığardı eline aldı oynada oynada gelirdi, geldi bahdı ki yahudu gene orda durmuş. Yahudu bahdı gene orda durmuş. Dedi ki o nedı dediki görmörsengmi? düneynki daşdandı. Çağırdı bunu. Bu sefer oğlan eh az coğ annamışdı. İçeri girende dedi isde buna ne isdersen filan. Deyir o sefer meni yallattın bu sefer bunada Allah vekili ne vererseng ver. Deditki bunada oniki min gızıl verim. O zamannarda tebi gızıl tüşkün olardı beş lire, seğgiz lire. Bu oralarda esgi zaman işi çocuğ aşağı on beş min gızıla da bunu verdi pariyi doldurdu etegine geldi. Zengin adam eme ne ev var, ne barğ var, ne han var ne bağ var, ne bahçe var bir teğ gendisi. Böyle ğeyfenin önünde oturuf düşünürdü. Ama o gider semimi arğadaşlar dutmuşduku, arğadaşlar isdiyirdiki yanı bunun yerine gendisi ölsün o gider eyhtibarrı bir insan bunnara hömeti coğ hepsi esnaf tüccar. Bir gün çay içerkene ğeyfenin önünde dediki arğadaş. Bizim sangı yazığımız gelir sen niye beğe dolanırsan. Bekarda adam olumu özüne bi zengin adamsan bi mağaza tut, içini doldur, sende bizim kimi otu, al ver ile gendingi dolandır dedi teğ durmağ olmaz. Tembel Ehmet dedi valla men ne yapım dedi men bu şeherin ğeribesiyem ağlımda o gider bişey kesmer kimsemde yoğ bir tek adamam. Gel dedi bizim yanımızda orada tükân var bu tükânı kirele biz dedi gedeciyih İsdanbol'a mal getimeye sende biznen baravar gidersen barabar getiririh. Bunnar yol arkan öğretdiler, bu çocuğ geldi tükânın birni kireledi ucuz baba girdi içine. Bu sefer arğadaşları İsdanbo'la gedende buda bunnarnan baravar geldiler. Arğadaşları yardım elediler. Özderi ne aldılarsa buda onnan aldı. O zamanın vesayıtı at, eşşeyh, haşa burdan ğatır yüyhlendiler bunlar, İsdanbol'dan çığdılar. Birgün bura beş gün ora zaman geldiki bunnar geldiler hemen şehere çatdılar. Herkeş çeğdi malını tükana doldurdu. Esnef yoldaşları geldi malı düzdüler

terege. Bir ga ay böyle al ver ilediler ey bu adamın evi yoħ, herkeş ğapıyı kilitdiyir aħřamınan geçir evine bu galır orda lehil biri almışdı çıħardır oyir masanın sđne o lehil yanır oda onun ıřıġına oturur. Arħadařları her neġeder geğ geğirse baħır bu adamın ıřıġı yanır. apı rtl ama oradan ıřıħ gelir. Bunnar bir gün dayanamadı değilerki yahu bu adam bekar adam bu geçer teħ bu geçer zengin ey peki nolurki bu adam bu geçer al vere ızışıf pariya ızışıfta biz geđiriħ bu adam yatmır. Değiki vallaa ne olursa olsun biz bunu soraħ. Geldiler bunnan sordularki ay baba sen neden geğmirsen evine sen niye bir yere geğmirsen sabaġa geçer bu dnye malına urġařıp durursan. Evvel aħır ölüm var. Bu geçer zenginniħ sanġa yeğmirmi? Deği valla arħadařlar öyle değıl ama şindi deği benim evim yoħ barħım yoħ, aylem yoħ. Benim deği olacaġım bir tkandı burda yatır burda aħıram. ıřıġı deği ucuma alıram o hesap, oyanır mende yatıram. Arħadařları buna yazıħlandı değiki yaa bele olmaz deği seni evlendireħ. Deği evlendirirsingizse mende evlenirim noolur. Allah vekil deği mnasıp namıslı bir babanın ızını alın mende evlenim. Tebi bunnarda vijdar sahavıydı herkeş zne ġore bir insanıydı aradılar, daradılar, kim eydi kim eydeyil, işde Memmed aġanın ızı eydi. Gendisi zengin namıslı bir aylanın ocuġu. O ızı buna alaħ Geldiler bunnar. Tembel Ehmed'e değiler işi. Peki deği medem beyendiyiz mende aldım geçin benim terefimnen řirinniħ için, ne zaman dynde elliyirsiniz siz bilirsiniz geğirin. Bu adamlar bir gün heber onderdiler Memmed Aġıya ki filan tccarlar sanġa misefir geleceħ, hazırlıġına baħ. Bu adamda gnzaden hazırlıġına başladı aħřam terefi hazırlıġı bitmişti bunnarda ş, beş esnaf sayılan adamlar geçdiler bunun nne. Bu adam bunnarı hoş dilnen aldı ieri. Merhaba hoş sefadan sonġra ey buyurun ne emre gelırsınız buyurun valla emir saabı olasan Allah emriyenen peygamberin şerietiyenen senin ızını bizim bir arħadařımız var kannan sevgili o arħadařımıza isdiyiriħ. Eyer mnasıp rrsense ver. Herif düşündü deği vallaa ben nevlm siz eyer mnasıf rrsnzse adam namısdı adamısa, bennen terefte vekilsiniz verin. Bunnar değilerki valaa oħ namısdı zengin z bir tek adam yaħřıħlı da bir deliġannıdı. Eyh deği oki siz verdiniz mende verdim. Bunnar hemen şirin serbetter isdiler. Allah mbareħ eylesin zh' taħdılar ne zaman treciyih, işde gelen peşembe günü treciyih. Hay hay olur. Bunnar geldiler tembel Ehmed'in yanına. Ne işi rdnz deği valla işi bitirdiħ peşembe günü ızı geđireciyiħ. Be bunu nerye třreciħ. Bunun esnaf arħadařları düşündü daşındı deği vallaa bizim orada bir boş apartman var oriyi kireliyeħ oruyu dzenne, aylan gelsin orya zne bir ev yap. Zaman zaman ya kirede durarsan ya zne mülk olarsan. Zengin bir adamsan. Bunnar geldiler o adamın evini aldılar, deyer deymeze efendim sensen kirelediler evi herif bezedi dzede, temizdetdi. Zaman geldi Peşembe günü gelini getdiler dşrdler orya, ġırħ gece davul zurna alındıħdan sonra

bunnar verdiler zifafa. Allah herkeşi muradına nail etsin bunnar muradına nail oldu. İş geldi o yereki bu tabı adetti gelin güvegi dişeri çılmadı üş günnen sora bunnar başdadı, herif gapıyı kilittiyif. Esnaf arhadaşları bağdiki hiç bunun tükani açılmañnan deyil eme gelin gafalı gelin dediki herif arhadaşların üsdüne güler. Edet üş gündü, sen böyün dört gündü evden çılmırsan senin tükani var get tükani aç otur tükani. Füzülü yere evde niye galırsan. Dedi hanım valla sen ey deyrisen. Be men heç isdemirenm sennen ayrılmañ. Yoñ dedi olmazki sen get tükani aç tükani çalışdır, ehbaplarının içinde mehcup olma nasıl olursa aħşam gelejeñsen. Sen benimsen ben senin. Ğadıñ deyrir ama, çocuğın gelbi Ğarıdan dönmör. Ğadıñda Allah vekili güzel. Bu ey kötü Ğocasını gönderdi, gönderdi çarşıya. Arhadaşları buna göz aydınlığına geldi. Yediler işdiler. Bir Ğedir böyle geçirdiler. Bir Ğaç gün sonra bu tez tez gapıyı kilitdiyir eve Ğedir, gapıyı kilitdiyir eve Ğedir. Ğarı buna darıldı. Dedi ki ya arhadaşların senin üsdüne güler, el içinde irezil olarsan. Men şerefimi Ğaybetmem sen benimsem men senin aħşamnan aħşama gel, evleden evliye gel yemeyini ye get tükani aç, beyle berreda gezmeynen adama pişe vermezler adama güleller adama ey demezler. Ğarı bunu yola getirdi getirdi. Bir Ğaç sene böyle. geçindiler Ğarının çocuğu olmadı. Üş beş seneden sonra, şindiki kimi bir böhranlı, arıya düşdü. Alım, satım olmadı. Bu arhadaşları düşündü yau dedi melmekette bu Ğeder böhranlı var alım satım olmadı biz bu malı götüreñ başğa şeherrerde satañ Herkeş gendi halına göre beş at, üç at, on at yühlediler. Bunnar Deditlerki sende beñ bir tederek gör, barabar Ğedek malımızı satañ geleñ. Hay hay dedi olur. Oda haman avara çağırdı, güzel denhleri bağlattı on Ğatır yükü hazır eledi bunnar sabañ yola çıkacañlar. Aħşamınan geldi Ğarıya söyledi. Dedi valla arhadaşlar çıkher mende çıkacam maa birez yol azığ Ğayı. Ğarı dedi olur. Ğarı görmüş yerin Ğızzı, hemi aħıl başında, Ğzellih yerinde çirmendi buna ne lazımsa bunun yol eppeyini yaptı. Sabañdan Ğağdı herkes çarşıya Ğetdi. Tükani aşdı içeri girdi. Bunnarın atı eşşeğı geldi yühlendi. Ehmet beye deditlerki sende yühlet, buda adam çağırttı yühletti eme Ehmet bey dediyine peşman oldu. Şindi Ğarıdan ayrılmañ, Ğedebilmer. Hayvanlar yühlendi yola düşdü. Esnaflarda bunnarın arhasıncañ. Bu birez Ğetdiñden sonra bunun şeytan Ğalif geldi. Dedi valla bu Ğeder mal değıl on bu Ğeder mal Ğetse men hanımnan ayrı yaşıyabilmem. Arhadaşlara dediki valla men bişey unuttum evde, siz Ğedin men Ğedim onu alım gelirem. Ğeri döndü geldi gapıyı vurdu arvad çıkdı penceriye bağdik Ehmet bey dedi ya nedi neye geldin. Dedi hanım heñe gapıyı aç. Hanım gapıyı aşdı bu hayata girdi, dedi hanım valla ne olursa olsun men sennen ayrılabilmerem o mal Ğetsede men Ğeden deylem. Arvat buna birez delil tevsil, bu adama annada bilmedi. Avradın her zeneet de eli varıydı Ğetdi makiniyi Ğoydu foturafını çeñdi verdi eline dedi al benim foturafını Ğoy cebine, harda aħlına düşsem Ğızginnen üzüne bañ çeñiñ,

cebine g y kimse g rmesin dedi. Yadına d şd hce iresime ba  eme kimsiye g sderme dedi bunu yola saldı. Bunnar g tdiler  şg n yol g tdi hten sonra bir g n a şam terefiydi g ddiler bir d zde bir goca kervan sarıya iras geldilerki otuz g r  apartımandı. Hayatı, ba cası,  anı. Bunnar ilerde ikisi g tdi dedi hele gide  g reh bura gona  yeriye burda gala . G tdiler ileri ba dılarıki evet iki ki i duruf g pının  n nde gocaa hayattı. Salam  leyk m misafir alırsınız mı? Birisi dediki valla y rimiz yo du, biriside dediki canım hele a ıya s yliye  g reh belkide yer var herifler niye e ihde galsın geler i eri. G tdiler bunnarda haramı menzili g n nnen evvel i i d z fler me veretdi bir i , i eri girdiler haramı ba ına s yledilerki valla bu adamlar otuz g r  tene adamdı y z y z elli tene g tır hayvandı y hl y fler malları var satma a g t r ller yer olarsa deyir burda gala . Hay hay, hay hay bo du yer gelsinner deyir. Alafımızda var. G tdiler hayvanları doldurdular i eri efendim hayata. Y h yeri aldılar goydular yere hayvanlara alaf verdiler. Bunnara oda g sterdiler bunnar geldiler odalara yeme , i me . A şamnan bir heyle ge dı. Haramı ba ı dediki valla be e g z n geceleri uzundu, bir par a dinnenme  eylene  lazımdı. Nasıl eylene . Valla birez gumar kimi bi eyler oynıya  ge e ge sin. Hay hay dediler oynıya . Bunnar Tembel Ehmet dedi olur. G tdiler  c a ı ı meydana goydular, a ı ınan bunnar gumar oynadı. E  bu adamlar, bunun ar ada ları zatan gumarı i i yo du. Tembel Ehmed'in pe esiydi. Bunnar bir zaman oynadılar. Temel Ehmet bunnarı yendi. Yendi  peyce bunnardan para mara uddu. Bir zamannan sonra  anım basladı, Haramı ba ıda avratdı b le bir gerne ti of dedi gollarım a rıdı. Birde bi hakem goyufılar herke   irretti  elese bu hakem onların hakkınan gelece  ha bu adam ba dıki bu g ys n  gerende bunun memeleri ba  verende g z  t şd  bunun memelerine.  indi a ı ın sa ınada verir, g rı ınada verir. Bu adam parıyıda uduzdu  yninin elpisesinide uduzdu, o den leride uduzdu galdı lat-ı lut  ılpa  getdiler, buna bir g t esgi elpise verdiler ar ada ları y hlendi t şt  yola. Bu adam utandı ınnan ne  ehere gelebilir, ne bu ar ada larınınan ge ebilir.

Yau bu ne i di men yaftım filan, ar ada ları dedi yau senin malın dengin ne oldu? dedi valla b le b le ba ıma bu geze geldi. Ar ada ları bunu g bıl  tmedi dedi ki bu ar ada ın bize bu geder  yliyi var, biz bunu bıra ıf g tmemiz  y deyil. Herke  bir denk g rdu bunun ar asına malfatılıya, bu adamlarda bunun ba ının  sd nde durdu. Bu adamın Allah i ini iras g tdi, sa a sola aldı, aldı Haramı ba ının ne geder malı varsa  e di aldı. Parasımada aldı. Bu adamlar oldular tamam bir zengin t şd ler yola geldiler. Bir g n geldiler ped ahlı   ehre  ı dılar. Hemen malı yı dılar orda gefle g tırı, den leri aldılar, goydular yere,  eber saldılar ped aha valla b le b le bizim g rif memlekette burya mal getirifler satmaga. Bu Tembel

Ehmet hemi ahlılıydı hemi deliydi. Düşündü dedi yau ele olmaz. Gelin biz bişey tutağ bi hança pedşaha götüreğ. Pedşahda bilsin ki biz burya mal getmişî emretsin satılsın herkes bir töhve tutdu goydular bir tepsinin içine verdiler bir hizmetkârın eline. Bunnar beşe alttan uğarı gëdirdi. Tembel Ehmet elbisiyi çiharttı bir ğat hambal elbisesi geyindi. Bunnar bahtıkı hele ğaçan ele geçır altdan yuğarı bir Kelbay Haydar gilin küllüğü kimi bir üsgeğ küllühdü, herkeş ordan dırmaşır yuğarı.

Bu Tembel Ehmet birinnen sordu dedi ğardaş harya edirsiniz siz? Ey gözün kördumu dedi Pedşahın anası ölüf heyret yemeye gëdirîğ. Vezirnen Pedşahda otumuş penceredan gelene gëdene sehreyliyiller. Hele bağım gelen gëden ne piçimnen ne üreğnen gelip gëdir, veziyetlerini herkesin annıyağ. Gelene gëdene şehreylediler. Oanda Tembel Ehmedin ahlına arvat tüstü. İresmi burdan çehdi çiharttı bi üzüne bağdı ama, pedşahnan vezir bağdıki bu adam bişe çihartdı ama bunun şavhı bunun üzüne tüşdü vezir dedi adam gönder o adamı al. Adam gönderdiler o adamı aldılar apardılar pedşahın hüzürüne. Dedi ismin nedi? Dedi isimim Ehmet. Nerelesen? İspahan'ını. Dedi bişe heber alacam doğru diyejeğsen mi? Hay hay dedi bildiyimse doğru diyerem. Dedi o neydi küllühden çiharkene çiharttın üzüne bahtın cebine goydun o neydi? Heş pişey deyildi dedi. Yoğ dedi sana dedim doğru söyle çoğ ğısdadılar bunu dedi canım bir parca kağıziydi benim neyim var, bu elbisedeki adamın neyi olar. Babağ dedi o kağıza. Yoğ dedi bağıılmaz benim kağıza elinde tut babağ bu çiharttı elinde tutdu bağdıki bir güzelki dünya güzeli. Pedşah buna bağdı iresim sahabına bağtı. Dedi bu kim? Dedi benim aylemdi. Dedi yalan söylüyürsen. Yemin and pedsah inanmadı. Vezirde inanmadı. Bu iresmin sahabını maa ver saa men ağırırğında altın verim. Hay pedşahım dedi sen payıtağdını verşen dedi ğene vermem bu benim aylemdi nası satım dedi. Pedşah ğezzebe geldi bunu attırdı mapsa. Attırdı mapsa heyret yeyildi. Bu adamların malı satıldı. Ğırğ gün aradan keşti, Bu adamlar döndüler şehre ğëtdiler hanımın ğocasının ğabarını verdiler hanıma. Tembel Ehmed'in ğabarını hanımına verdiler. Valla böle böle, ğocan bizden ayrıldı. Başına ne iş geldiye filan pedşahın şehrinde pişeyden ğabarımız olmadı Filan yerde beşe ğumara tutuldu, men size hikâye ettiyim kimi. Hanım dedi olur gelir bir gün meni bular. Hanım başdadi bir ğat erkey elbisesi yaftırdı, o zamanki tabı papağdı birde bir papağ aldı şaşdarını topladı goydu altına, tükânın anağdarını aldı ğëddi tükânını aşdı başdadi tükânı çalışdırmağa Günüz tükânı çalışdırı. Gece gelir evinde yatırdı.

Bir ğaç zaman beşe aradan ğëtdi bir gün pedşahın ahlına geldi. Vezir dedi biz o adamı aldığ zındana hele bunu bir çağırğ tecrübe yapağ sözünün üstünde dururmu yoğsa bu güzeli bize verecehmi? Çağırıldılar bunu geldi. Pedşah deli ne deyürsen indi mepişhanada

çürümelemi irazısan, yoħsa bu iresmin sahabını maa vereceħsenmi? Sennen bu iresmin sahabına ağırırınca altın verecem. Pedşahım dedi isdersen payıtaħdını maa versen maa lüzüm yoħdu bu benim aylemdi men satamam. Atdılar bunu mapsa. Bu adam yeddi sene mapısa da ğaldı. Zaman geldi ğene bir ğün bohranlıħ tüşdü bu tukan esnafları dedilerki ğene malfatıla ğötüreħ ğötüreyin filan Şeherde satağın. Bu sefer ğefle ğatır yühlendi bunnar tüşdüler yola. Ğüne bir menzil teyyime nezil, derelerden sel kimi, tepelerden yel kimi bade-i serser kimi gelmeħde olsun. Geldiler hemen haramının oruya. Geldiler ğene iki adam ilerde geldi dediler ğardaş yeriniz varmı bizde ğalaħ burda? Dedi valla babalım dedi haramı başına sölyüyeħ, oda böyüüne sölyüyeceħ. Geldiler söylediler haramı başına. Bunnar eme bilmez haramı olduğunu değir Kervan saraydı ğonaħyeridi dediki bizim bu ğeder heyvanımız var ğırħ kişiyiħ bu ğece yer olursa burda ğalaħ hay hay, hay hay dedi olur. Çebiceħ bunnarın hayvannarını getdiler yıħdılar hayata, yülerini aldılar, hayvannara alaf verdiler bunnarı misafireten aldılar odiya, merhaba boş sefadan sonra yemeħ yedi herkeş yemeyini. Haramı başı ğene başdadıkı olmazmı bir parça eylenece yapaħ bu payızın ğeceleri bitmez, ğecemizi ğeçireħ. Ğarı barmağını dişdedi dedi valla ğocamın başına ne iş gelirse burda gelif. Olur dedi olur. Olur dedi eme bir Őert Őurt var dedi olmağın neçi? dedi valla bu adam bizim başımızda hakimdi herkeş çığazlığ eħliyerse bu meçihnen ğırlana ğeder o adamı döyeceyiħ. Bu ğumarda cığallıħ yoħ, Őirrettih' yoħ. Hay hay dedi olur. Eh eloğlu herkeş başını ğoydu esnaflar yatdılar. Haramılar toflanıf bunun başına beş üş kişi. Bu bir zaman oynadı oynadı uddu haramıyı. Her attıħça zarı ğetirif haramıyı ele elediki haramının daha ne ğalıfsa badvallarda, yühden denn deħ parçadan ele Şeyler ğalmış para namına ğalmamıŐ. Bu parçıya düşende haramı başı baħdı hepsi ğedir ğene bu bir ğöħsünü ğerdi, of dedi beħimiz ğırıldı bunun memeleri burdan ğöyüs çöküldü eħiye çıħdı. Buda ğız oda ğız. Bu ele burdan cebinnen çomağı çıħardı bunun ğoluna bir yapıştırdı. Dedi men erkeğinen oynuyuram dedi ğadın oyunu oynamıram. Ğolun yoruldu oynama. Hakim efendi dedi ğadı efendi sen baħ ver dedi. Yoħ dedi arħadaş dedi sen baħsızsan, memelerini ğoy yerine oyununu oyna. Yorulduysa ğaħ yerinde yat dedi sabağa ğeder bu haramı başının neyi varsa bu ğadın sildi süpürdü sabağınanda arħadaşlarını ğaldırdı denħleri bağladılar yühlendi düştü yola. Ğünnerde bir ğün getdiler filan pedşahın Şehrine çatdılar. Ğene hemen yerde bunnar beletidi o esnaflar çadır ğurdular, hayvanların yükünü aldılar bunnarın heresi tepsinin iħine bir töhve ğoydu, pedşaha töhve ğötürüller. Üş kişi ayrıldı geldiler birisi ğanımdı ikiside esnaflardandı. Pedşahın menziline çatanda heber ğönderdilerki misafir gelir vezir çıħdı dışarı pedşaha heber verdi misafir ğeler. Al iħeri dedi. Vezir bunnarı aldı iħeri. Bunnar iħeri ğirdi. El pençe divan durdu salam verdi Pedşah bunnarın selamını aldı. Yer ğösterdi iki üçüncüde herkeş ğeşti yerinde

oturdu merhaba hoş sefedan sonra birer geýfe verdiler bunnara işdi, eme pedşehan gözü hanıma o geder ğanı ğaynadı gözü tüştüki olursada o geder. Gendi eleminde düşünürdüki nolaydı bu benim ya oğlum, ya bi simsarım olaydı veya eñişdem olaydı ne geder bir ğanı sıcağ bir adam. Bunuda utandığından kimseye aşmadı. Bunnar yediler iştiler zaman geldi oğlum dedi men emir verdim gedin malınızı üsgeñ fiyatın satın delal bağırsın. Vezir dedi bunnarın malını üsgeñ fiyatın satdırın eme Ehmet Bey bu geçe mennen misafir olsun. İzinizin olursa. Hay hay dediler olur. Ehmet Bey dediki padişahım men getimiyende benim malım satılmıyacağ bu adamlar satıf geğeceğ men nasıl bunnardan ayrılım. Men dedi emrederem senin malın dedi daha üsgeñ satılır. Emreledi vezir bir adam tayın eledi getdi bunun malını sattı. Tabi bunun özüne göre nökeri var, hizmekeri var, atı getirif götürün içinnen birisini serker seşdi hanım. Tembel Ehmed'in avradı içinnen birini serkâr seşdi dedi uşahlar hepiniz bunun emrindesiniz. Ajlığınız, susuzluğunuz, çılpahlığınız bu adamna dieceğ. Onada tavşırđı serkara, senin bağımanın eý olsun nökerere tavşırđı, pedşahda bir adam birağdı orya vekâlaten. Bunun malı daha üsgeñ fiyatın satılır. Pedşah bunun malı satılana geder onbeş yirmi gün bu malın goymarığ bu ğadın gele malın üsdüne. Pedşah bir gün dedi vezir bilersen ne var, dedi bilmirem, dedi vezir diyecem ama utanıram demeye Bu adama bu beye benim o geder hoşum gelirken yanı isdiyiremki ğarnını yaram içine ğayam. Ogeder ğanım ğaynıyır bilmemki neden. Eý Pedşahım dedi o ki bu ğader isdeyir var dedi. Seninde dünya umudu bir ğızın var ğızını ver buna özüne damat eyle Vezir dedi valla diyeceğtim unuttum he şey... utandım. Neden utanırsan dedi şeriyet işi. Pedşah dedi çaldır düğünneri. Ğıza heber verdiler. Oğlana verdiler sen benim damadım olarsan mı? Eý Pedşahım dedi Allah gederimizi yazıfsa yazımız varısa sen beyenirsen mende olam eme dedi bir adet var oğlan ğızı göreceğ ğız oğlanı göreceğki bir birini beyene düğün ola. Hay hay dedi oda olar. Emretti ev tereifne Sultan Hanım geyinsin keçinsin gocıya vermişem gocası babacağ Emir emir hemen ğız geyindi, oğlan zatan elbisesinde bir odiy tehne yaftılar. Vezir oğlanı apardı odiya hanımını gördü. Eñ Allah beyenmiş goymuş orya bir Pedşah evledi. Bunnar orda her ikisi bir birini beyendiler oğlan geldi geri eñ heýirri olsun dedi sen beyendin mende aldım. Ğırğ geçe ğırğ gündüz düğün çalındı eme pedşeh ele bilirken dünya elem onundu, deýilki bir memleket bir ölke. Bunnar ğırğ gün ğırğ geçeden sonra hanımnan efendiye verdiler zifafa. Yatı zamanı gelende hanım çeñdi ğılıcı ortıya goydu. Pedşahın ğızı buyurduki Şahzedem dedi meni beyenmedin mi? Hayır dedi seni beyendim. Allahda beyenmiş eved benimde anam babam var sabağ geğeceyîğ, memleketimize maa demezler bir ğız getdin derler getdi bir dul hardan getdi kim bilir. Bu o zaman belli olar. Sultanın ahlı kesdi hay hay dedi olar. Bunnar ğırğ gün mutamadın burda ğaldılar zaman oldu ki bir gün evleneceğ hanım Ehmet

Beyin arvadı öyle bir murzunu saldı ki sanki bunu on adam döyüf. Geldi pedşahın menziline gâşgabağınan öle aşşığıda otdu, pedşah buna yer gösderdi. Ehmet Bey gel yuharda otu sen böyün niye gâşgabağsan dillenmedi çoğ buna oğşadı ne iş gördüse bu gâşgabağını alamadı gendine. Pedşah veziri çağırdı pıçilladı dedi böyün şehzediye kim ne deyifki bunun böle ajğı tutmuş hersnen oturmuş herkeşden heber aldılar kim dedi ona kim ne diyeceğ gendi eli gendi başı bir pedşahın damadı kimin ne işi var vezir buna oğşadı dedi beyzadam neden bele fikirnen oturmuşsan hele derdini bize söyle belke derdine derman oluruğ dedi canım ne söylüyü mmen bu gece ele mutlağ bunu düşündüm sabağa geder eceba bizim pedşahımız mana bu geder isdeği var, mühebbeti var babalım bununda ahaliye mühebbeti isdeği varmı yoğsa yoğmu? Pedşah dedi hamdolsun dedi herkesede benim isdegim var dedi bağdı heyir gene şahzadanın rengi açılmır. Pedşah dediki vezir dedi al bu anbarın anahtarını apar dedi gezdirdi belke birez gönlü açıla belkede anası babası ahlına düşmüş fikire gеме dalmış apar bunu birez gezdirdi. Vezir apardı bunu her terefi gezdirdi dolandırdı ahşam terefiydi geldiler mapışhananın önüne dedi bura nedi dedi burada mapışhanadı dedi hele burya gedeh. Zati bunun aradığı mapışhana. Mapışhananın önüne geldiler dedi aş buranın gapısını. Vezir dediki buranın anahtarı mende yoğdu. Halbuki gendinedi. Görğusundan açabilmedi. Get dedi buranın anahtarını al gel. Geldi Pedşaha dedi valla her terefi gezdirdim geldi mapışhananın önüne durdu indi deyir getir mapuşhananın anahtarını aş burya babah. Get dedi bah. Getdiler gapıyı aşdılar mapışhananın, bu adam girdi içeri mapusların hepsi ayağa gahdı Tabi veziri tanıyrdılar. Bu adamda içeri girer girmez bu şahzada, gözü göcasını gezdi, göcasını gezdi bağdı bu gamırda yoğ o gamırdada yoğ bir iki gamır geşdiğden sonra bağdıki irdede Tembel Ehmet elinde vedre haşa burdan pisliğ tökür eşiyे hağ işiyif bunun şeylerini eşiyе tökür içeri girende sordu şahzada senin suçun ne? Senin günahın ne? O deyir valla bir tavuğ çaldım pedşah meni mapus eledi, bu deyir döyüşdüm maps eledi, bu deyir özme bir garı gaçırdım meni maps eledi, o deyir valla nikahlı bir garı gaçırdım, bu deyir adam öldürdüm. Tembel Ehmed'e yerışdi olan dedi Tembel Ehmet eşşey oğlu eşşey sen ne iş gördün dedi seni burya saldılar valla şahzadam heş bişе iş görmedim buna birğudayı şille çeğdi dedi itoğluit dedi gusuru olmıyanı burya gapatmazlar herbet bir gusunun Var dediki filan şey valla dedi men ne bilem yeddi sekkiz sene bunnan gavağ avradımın iresmi mendeydi Pedşahın anası ölmüştü getdik orya heyret yemeye avradım ahlıma tüştü iresmi burdan çiharttım üzüne bağdım pedşah hardan görüfse iresmi, çağırdı maa dediki bu iresmin sahavını ya maa ver ya seni mapus ełliyecem. Mende avradımı nasıl verim vermedim yeddi sekkiz sene meni burda çürüdür. Haydı dedi vezir haydı eşşey oğlu, eşşey Tembel Ehmet be sen dedin men bişey yapbamışam be bu yabpağ deyilmi vereydin avradımın iresmini ona

nolurdu Pedşah hezretleri şahzedem men nası namısını vıreydim ona olurmu? Bunnar döndü geri çıhdılar geldiler. Eğer bunun gaşgabağı biridiyse oldu dokğuz. Pedşah bahtı bu heş heyır ipe sapa gelen adam değıl. Aman dedi şahzadam derdin neyse mana söyle dünyayı sana verecem dünyayı fetelliyecece ne emredirsene elle, tekki sen bir gül dedi pedşahım ne gülüm güleceğ bir yeri galmadıki bu gece sababa geder senin adaletdiğini düşünmüşem ecaba benim gaynatam pedşahdı, tabi benim babamda pedşah değılse pedşah muğabilinde zengindi hele babalım pedşahımın merhemetide varmı? Sakavetine varmı? Bu devletine göre yoğsa yoğmu? Ey men her yeri dolaşdım geldim mapışhanıya mapışhanadan heber alıram senin günahın ne biri değır bir tavuğ çalmışam biri değır bir piçah çalmışam, biri değır arvad gaçırılmışam özüme, biri değır nikahlı adam gaçırılmışam biride değır adam öldürmüşem e getirif hepsini doldurufsan mapısa bu be le eğelettiğ olurmu. Be ne yapalım şahzadam nası yapalım canım nası yapacağsan bir pedşahlığı bilirsene yürüdürsene bunun yolunu bilmirsene mi? Hırsızlığı eyliyene iki tokat, yoğ önüne alabilmedin ya bir barmağını kes ya bir gulağını kes goy getsin irbet olsun herkeş oğuruğ elemesin, nikahlı avrad gaçırif efendim iğdam ele o tekinede ayıp olsun, ey birinin nikahlı garısı varmış sen gözünü tikifsen. Sen nasıl o hambalın garısına göz dikifsenki o hambal sen onun avradınan yatacağsan onun özü nediki avradı ne ola pedşah bağdı bağdıki baltıyı daşa vurup dedi ahan defter ahan anağdar get bildiğini elden goy. Yoğ dedi men yapabilmem get özün seç mehremetine hefif cezalıları birağ. Yalvar yağar vezirnen şahzadayı gönderdiler her ne geder yüngül cezalı varidisa Ehmet Bey goydu elden, gendi gocası o tembel Ehmedide gulağınan tudtu apardı tam yükün yanına getdi hizmetgarrarın yanına, serkere dediki indiyana geder serkâr seniydin, indi serkar bu oldu. Buna bir gat gumaş elbise gelende memleketinden getirmişdi ayrıyeten bunu apardı derziye verdi bunun boyunda piştirdi bir hefte sonra derzi vereceğ dedi gelir bu tükânın alarsan dedi elbiseni. Gelen cumağşam dedi seni mayna edecem gelif görejem. Başüstüne dedi bu geldi pedşahın yanına, efendim güzel gönül açıldı pedşahnan değıf gülmeğde pedşahda beş beş açılıf, şad oluf. Allah saa sükür enişdem mennen danışif güdür. Zaman geldi hefde tamam oldu şahzada gağdı geldi çadırıra. Geldi bahtıki evet Tembel Ehmet gedif elbisesi alıf tıraş oluf, hamama gedif hah esgi heddine düşmüyüfsede eydi ha yeddi senedi mapısdadı. Dedi men gedirem dedi bir zaman sonra size habar gönderecem Tembel Ehmed'e dedi. Geşdi pedşahın yanına bir gaç gün galdığdan sonra bir gün pedşahın Sultana dediki pedşaha söyle bize müsade eylesin bizde çoğdan ayrılmışığ babamız, anamız gözü, gözü yoldadı arğadaşlarda getdi bize müsade eylesin biz gideciyeğ. Sultan hemen pedşaha söyledi Pedşah çağırdı Ehmet Beyi o hanım olacağı dediki oğlum neye gedirsene bu devlet bu pedşahlığ senindi oğlum yoğ gızım yoğ bir gızım varıydı sana verdim. Men

ölennen sonra bu tahta taca sahabol. Eñ Allah seninkini sana mübareh eylesin. Menimde babamın bu geğer saltteneti var mende babamın bir evlediyem indi gözü yoldadı benim getmem icabeder. Bunnan bir yeddi sekkiz gün müsade aldılar bunnara gözel keçava bezediler bir ne geğer ağıllı başlı atdılardan gıtdılar buna zaman geldi bunu yola çıhardılar yolcu elediler. Bunnar gıtdiler hemen o harambaşların kervan saraya gımar oynanan yere ondan bunnarı savışdırdılar sonra Tembeler Ehmed'in hanımı bunnara emreyledi dedi bunnan beşle siz gedebilirsiniz bu atdılara bir geğer enam verdi hanım. Bunnarı yola saldı bunnar geri gıtdi bunnarda kervan saraydan bir günnüñ yol ileri gıtdiler. Hanım burda keşti Tembeler Ehmed'in önüne dediki: ne geçe tüşeceniz ne günüz tüşeceniz yirmi dört sahatda şehirde isdiyecem seni filan şehirde hay hay dedi Hanımnan Pedşahın gızıynan Ehmed Beyin hanımı mindiler keçaviya sürdüler gıtdiler geçenin bir zamanıydı yetişdiler eve. Yetişdiler eve hanım keçavadan düştü yapının anahtarını aştı hanımı içeri elediñden sonra o zamanın kecevasıda tabi deveydi atıdı başka bişey yoñ. Yani bir çadır gurardılar yatañ kimi karolya gayırırdılar devenin üstünde garavat onun üstünde irahat geťsin diye keçeva ona deyirdiler. Bunnar gıtdiler odalara hanımı odaya eđdiñden sonra Ehmed Beyin hanımı geldi atdarı aldılar içeri. Geldi bahtı pedşahın gızı tek oturur geldiler buna boş sefa opüşmeñ görüşmeñ yanı bu erkeñ buda gadın kimi gözükür. Bir zaman aradan geşdi bahtıdılarki kervan geldi gapıya eme Tembeler Ehmed oana buana devrikir. Aya bu bizim gapıdı Bu bizim gapı olsa Ehmed Şah burya gelmezdi bu öz gapısındaki geldi bu bizim gapı deyil men şaşaladım dedi. Yeddi senedi ordan çıñıp. Efendim bu kervan geldi gapıya Tembeler Ehmed negeğer o yana bu yana tüştüse de gapıyı tanıyabilmedi.

Şaşdı eme hanım pencereden bañır Ehmed Beyin hanımı Tembeler Ehmed'in yanı anniyacağınız. Tembeler Ehmed'i çağırtdı dedi Ehmed Ehmed dedi gel gel dedi burya bu goşarañ geldi merdivannardan yoñarı çıñdı gıfhanada durdu ya dedi gelsen içeri içeri girdi eme dört yanı denetdiyir ecebe bu bizimdimi vallaha bizimdi canım. Ey bizim deyil bizim olsa bu adam burda durarmı? Bununda helbet damı bizimkine benzermiş. Bir türlü gıfıya goyabilmedi bizimdi, sizindi düzeldebilmedi bunu içeri girdi bahtıdiki hanımların ikiside oturuf öz hanımı erkeñ elbisesinde pedşahın gızı tabi gıddın elbisesinde Ehmed bey dedi tanıdın mı bunu? Hayır dedi tanıyamadım hanım Ağa dedi yau bu damlar senin damın deyilmi yoñ dedi Allah saa mübareh eylesin senin damındı benim damımda sen ne ararsan benim damım yoñdu, yau dedi eyce bañ dedi sen deli olmuyufsanki bura senin evin bu apartıman senin. Ey hanım dedi ağa dedi Allah özüne nesibellesin benim deyil dedi benim olsaydı men olardım içinde bu senindi. Yau dedi sersem herif men senin ayleneñ. Aman

dēdi estafırlah aĝa sen benim aĝamsan. Başımın tacısan yau sus dēdi men senin ĥanımmınam ĝene bu yerrere eyildi Tembел Ehmed yalvarır ĥanımmaki aman sen bilirsen men senin kōlenem men senin ĝocan deĝilem. Ĥanımm dēdi dur burda ĥanımm Tembел Ehmed'i ĝoydu burya anĝarki odiya ĝetdi, erkey elbisesini soyundu ĝadın elbisesini ĝeyindi eynine zilifleri daradı taĥtū başı aĝıĝ ĝeldi Ehmed'in yanına dēdi men senin ĝarın deĝilmiyem? Tembел Ehmed baĝdı iresme baĝdı ĥanımm baĝdı aynıydı daha ses olmadı utandıĝınnan biře diyebilmedi. Dēdi ula yazıĝ senin erkeĥliyine sen erkeĥ men ĝadın ben ĝeldim pedşahın ĝızını ũsteliĥ erkeĥ namına aldım malımın ũsdüne bu ĝeder mal ĝoydum senide mapısdan ĝıĥarttım. Bu senin erkeĥliyin buda benim ĝarılıĝım. Pedřaha meĥdup ĝōnderecem benim ĝocamı yēddi sene mapeledin be men orya bir ĝelmēĥden ũtũrũ senin ĝızını aldım ĝetdim sen pedşah men bir ĝadın Bu tōĥmetide men pedşaha yapacam. Onnan soĥra Allah her iki hesreti birbirine ĝavuřdursun pedşahın ĝızıda şaşdı eceba bu ne oyunudu bu adam ĝeldi orda benim babamın başına ĝevirdi meni ĝetdi canım meni ĝetiren o adam ĝuzeldise şindi bunun ĝocasıda bunnan ĝalacaĝ deyil ĝocasıda ĝuzeldi ũle bizim nesibimiz beleymiş Allah mũbaray elesin deyip herĝinki sabah ũzũnũze aĝılsın sabah aĝıldı. Başladılar bir ĝat davul zurna ĝırĝ ĝeĝe ĝırĝ ĝũndũz pedşahın ĝızına dũyũn eledi o ĝızıda aldı Tembел Ehmed'e onnar yēdi iřti yere ĝeřti sizde yeyin iĝin metli mirasınıza ĝeĝin ĝũyden ũĝ alma dũřdũ biri benim biri ĥikāya sũyliyenin Hũsũyũn'ũn.

1.2.16.1. Tembел Ehmed Hekāyesi Epizotları

- 1- Tembел Ahmet isminde hem fakir hem tembел bir adam vardır. Bu Ahmet intihar etmeye karar verir fakat edemez. İntihar etmeye niyetlendiĝi yerde yatar sabah kalktıĝında ceketinden bir kutu iĝinde ũĝ lāl dũřer.
- 2- Bu lāllerin ikisini satar zengin olur. Etrafında itibarlı arkadaşları olur. Ahmet'e iş yeri, ev aĝarlar ve evlendirirler.
- 3- Tembел Ahmet le arkadaşları mallarını satmak iĝin başka şehre giderler. Bu şehrin padişahı Ahmet'in karısının resmini ĝũrũr āřık olur. Ahmet den ister vermeyince zindana atar.
- 4- Ahmet gelmeyince karısı erkek kılıĝında dũkkānını ĝalıřtırmaya devam eder. Bir darlık daha gelir yine esnaf toplanarak mallarını satmak iĝin yola koyulur. Ahmet'in karısı da kervana katılır.
- 5- Tembел Ahmet'i zindana atan padişahın ũlkesine gelirler. Padişahın huzuruna ĝıkarlar. Tembел Ahmet'in karısı erkek kılıĝında kendisini Ahmet Bey olarak tanıtır.

- 6- Padişah Ahmet Bey'i (tembel Ahmet'in karısını) çok sever. Kızını ona verir.
- 7- Ahmet Bey, tembel Ahmet'i mahpustan çıkarır kervanına serker yapar.
- 8- Padişahın kızını da alıp kendi memleketlerine dönerler. Tembel Ahmet Padişahın kızıyla da evlenir.

1.2.16.2. Tembel Ehmet Hekâyesi Motifleri

İntihar motifi: Tenbel Ahmet intihar edeceği yerde yatar sabah kalkar yanında üç tane lâl bulur.

Kaderin ters dönmesi motifi: Tenbel Ahmet intihar edeceği yerde yatar sabah kalkar yanında üç tane lâl bulur. İki tane lâli satar zengin olur.

Kılık değiştirme motifi: Harami başı erkek kılığına girmiş kadındır.

Ahmet'in hanımını erkek kılığına girip dükkânı çalıştırır. Kendisine de Ahmet dedirtir.

Padişah kızını, erkek sandığı Tembel Ahmet'in hanımıyla evlendirir.

Çok evlilik motifi: Memleketlerine geldikten sonra Tembel Ahmet padişahın kızıyla da evlenir.

Hapisle cezalandırma motifi: Tembel Ahmet yedi sene mahpus yatar.

Formilistik sayı: Tembel Ahmet yedi sene mahpus yatar.

Arkadaşları kırk gün sonra memleketlerine dönerler

1.2.16.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Yahudi: Ahmet'in lâlini alır. Yüklüce bir miktar para verir.

Ahmet'in arkadaşları: Mağaza açmasına ve evlenmesine ön ayak olurlar.

Padişah: Ahmet'in eşine âşık olur kendisine vermesini ister. Kabul etmeyince Ahmet'i zindana attırır.

Ahmet'in karısı: Kocasını zindandayken erkek kılığına girer. Kocasının yerine geçer. Mağazayı çalıştırır. Kocasını zindana atan padişahın ülkesine gider. Kocasını kurtarır. Padişahın kızını da alır. Memleketlerine gelirler. Padişahın kızıyla Ahmet'i evlendirir.

1.2.17. Dünya Güzeli

Zamanın birinde bir zengin pedşah vardı. Bekardı. Bunun bir ahıllı vezırı vardı. Birgün vezire dediki vezir dedi sen buğeder özünnen öyünürsen mademki babamada vezirriy eliyifsen meni sen evlendirecehsen. Hay hay dedi emir zatınızındı pedşahım nasıl emir

edersen öyle. Haydı dedi bir hezniye girersen bir heybe gızıl götürersen. Bir ata minersen düşersen yola, harda beyenirsense meni sen evlendirecehsen. Vezir girdi heznedden bir heybe altın doldurdu goydu bir arab atın beline minif düşdü yola. Az getdi çoğ getdi azını çoğunu mevlâ bilir on onbeş gün sonra getdi bahdı bir ihtiyar gedir. Salâm eleyküm emi eleyküm selam dedi ağa emi dedi harya gedirsen nerelisen. Dedi ey deliganni İsfahanniyam dedi İsfahan'a gedejem. Vallaha dedi mende orya gedejem ele barabar gedeñ yoldaşdıñ noolur. Dedi canım sen atdı men piyada sennen benim yoldaşdığım uymaz. Ey dedi göca emi dedi zaman, zaman sen minersen zaman zaman men minerem, barabar gederih dedi arhadaşlıh. Sen bulumen dedi olur. Bunnar bir zaman atı deyişih deyeşih mindiler getdiler bir üş beş gün getdiñden sonra vezir dedi hele bu adamın ahlını yoñluyum görüm bu adamin torbasında bişey varmı yoħsa yoħmu. Dedi göca emi sormağ ayıb olmasın adın nedi? Dedi adım Ehmetti. Deliganni dedi senin adın nedi? Dedi benimde adım Memmet'di. Ama vezir özünü nişan vermirki filan pedşahın veziriyem bu işede gedirem. Dedi göca emi Ehmed emi dedi inde bişey deyim sana dedi buyur getdiler böyüh bir ekine iras geldilerki on günñüh bir tarradı herif buğdayı sepmiş. Buğda püküm püküm pükülür az galıf bunun piçimine dedi Ehmed emi bunun sahabı göresen yeyippi yeyeceñmi? Ehmed emi buna içerledi. Dedi eye ne isersem yoldaşa irasgeldih. Dedi men ne bilim men o adamın ağızıyammı yeyippi yeyeceñmi? Dedi Ehmed emi sana dedim aħı bunu di cevap ver. Dedi a irehmettiğın oğlu sende ele şey sorursanki men ne bilim yeyippi yeyeceñmi? Men nevülürem. Vezir bahdı hayır bu guş gafalıdı meni kimi. Birez getdiñden sora dedi Ehmed emi dedi buyur dedi ge bu yola bir nerdivan goağ Ehmed emi içerden buna gene gızdı. Dedi ay aħmağ benim keserim pişımımı var taħdan irendemmi var, men burda yola nerduvan gayram. Dillenmedi Ehmed emi vezir dedi Ehmed emi sana dedim aħı. Dedi a irehmettiğın oğlu mennen ele şey sorursanki. Menim keserim pişımımı var irendem taħtam mı var men burda yola nerduvan guram. Ay canım dedi söz olsun deyin dedim gedeñ. Bunnar aşıağı yuħarı getdiler İsfahan'ın yahımında bir şehre iras geldiler. Bir meşiye iras geldiler. Dedi, Ehmed emi bura nedi? Dedi meşedi İsfahan'ın meşesidi. Dedi gel bu meşiye piyada gedeñ atdı geleñ. Ehmed emi gene içerden buna söylendi. Kifir etdi. Dedi yau meşede atmı var biz piyada gedeñ atlı geleñ. Ehmed emi sözünü kesdi dediki Vezir dedi niye dillenmirsen Ehmed emi. Dedi a irehmetdiyın oğlu sen ele çürühcü söz söylüyürsenki meşede atmı var gedeñ piyada atdı geleñ. Dedi heş oda bir sözdü dedim gedeñ. Bunnar getdiler o geçesi bir çölde yatdılar. Heyrı sabağ üzünuze açılısın sabağ açıldı. İsfahan'a girdiler bunnar aħşam terefiydi. Göca kişi hesabellediki bunnar bir aydı arhadaşdı yol geliller, her ne geder bunnar içerden inciyidiysede eme gene tehlif boynuna geldiki bunnar gelirñ benimde evim yolun yahımında

buna bir tehlif liyim bize misafir alsın eme evdede idarası yo Ehmet eminin bieyi yo. Eceba deyimmi demiyimimi, deyimmi demiyimmi dedi ya bu zatan bizim apıyı gren bize misafir olmaz bir dil ucu deyim aradaı. Ele arının ıraına getmidiler Ehmed eminin evi arının baındaydı. Dedi Memmed aa buyur gee bize misafir ol. Hay hay ba sune gee. Herif dediğine peman oldu. Eceba bu nerde yataca nerde yiyece, ne iece. Getdiler apıya dayandılar, apıyı vurdular bir teze ız geldi apının arasına kim o? menem babanam dedi oul apıyı a msefirımız var dedi. ız apıyı adı da edalandı apının dalına bir ufacı havludu birde bir ufacı oraca yerridirki yatıf aıllar. E zatan aamıdı getdiler o zamanın kasıb oda kasıb evi. ırıyı yadılar badiki bir aravatdı, bir esir salıflar sune buyur dedi Memmed bey, buyur olacaımız buradı usura bama dedi. Hay hay dedi canum basdan artıdı one sz Allah verene o kr. Bunnar otdu vezir bee gz geirdi ki gz damdı ufacı ufacı, herifin vadı olsa zatan altına esir sermez. Dedi sen otu men baım grm yemeden ne var eve deyim getsiner yeyeh. Hay hay dedi get. Bu Ehmed emi getdi eve ızına dedi gonaımız var dedi ne yiyeciye Dedi hardan buldun bu gonaı sen. Dedi valla yola ımıdım bir ikgn yol gelmidim bu adam aradan geldi iras geldi mana harya gedirsen sfahan'a dedi mende sfahan'a geirem barabar geldi. E bu adamın, gruu danıı e bu adam, neidi neideye dedi vall serserinin biridi. Eme vezir dinniyir bunu apıdan. Nasıl serseridi nerden bilirsen serseriligini? dedi valla onnan biliremki baa Dedi geldi bir on gnn budaya iras geldi mana deyerki ecep bu adam bunu yeyipbi, yiyecemi, ey daha ne dedi? Birde geldi mana deyerki gel bu yola bir merduvan ura. Be sen ne dedin? Valla mende dedimki benim keserim yo, tadam yo, pıım, irendem yo yola neyner nerduvan uraciye. Sonra piey dedi mi? birde valla geldi sfahan'ın yanında meiye iras geldi mana dedi ki o meiye piyada geei atldu gee. Be sen ne dedin? mende dedim e canım meede atmı var atmı besliyifler bizim iin piyada gee atdı gee. erden ızdım eme afadan sakat bir adamdı. Dedi baba O adam ama deil sen tnmiyfsen. Niye? O adamki deyif o buduyu yiyipbi, yiyecemi? yanı acaba bu adamın borcu var ekip biif dyf verecemi borcu yosa zm yi yece. Bu bu demekdi. Bu yola bir merduvan goa. Yanıki yolda gnua, danıa, yol gesin bize zor emesin demehdi sen anmıyfsan oki o meiye gelifsini meiye piyada gee atdı gee yanı yorulmuu gee elimize bir hasa ala Baston kese elimize ala skene skene gee demehdi. Kii dnr baır ızının sz mantıqlı szdi. Kii peman olur eme i bacadan keip ne dein daha. ız dedi ki indi sen geer o misefire deyersenki men o zaman tkndm mele yorgunudum elimde idaram yo tncede yedim, saa bir cevap verebilmedim. ndi cevabını verme isdirem. Sen diyirsenki, sen deyirdin o buduyu yeyipbi yiyecemi, yanıki o adamın z malıdı yiyecemi

yohsa borcu herci var satif verecehmi? Borca herce bu demehdi Bu yola bir merduvan gaah yanı birez sen söyle birez men söylüyüm yol geçsin demehdi. Buda buna timsaldı. Meşiye piyada gedeh atdı geleh yanı yorulmuşu gedeh elimize bir agaç alah sökene sökene gedeh demehdi. Bunu vezir hepsini dinnedi. Göca kişi geldi tekrar vezire söylüyerkene vezir bilirdiki bu bu kişinin sözü deyildi. Bir ay gırh gündü bunnar arhadaşlıh eyliyer heş bu sözler bunnan çıhmadı. Bu evde kimin sözüdü. Vezir dediki Ehmed emi dedi o evdeki senin neyindi? Valla dedi dünya umudu bir gızım var gızımdı dedi gaş yaşındadı. Dedi ha on yeddi on sekkiz yaşlarına girer Dedi şimdi sen Allahın emriyenen peygamberin şeriyetiynen o gızını men pedşahın veziriyem eger gızın gönlü varsa gızını ver pedşaha nişanni taħım gedim pedşaha heber verim gelim bir gün gızını alım gedim. Kişi birez tüşündü eceba doğrudumu yalandımı, getdi gızına heber verdi. Gızı dediki get vezire söyle benim başdıgım çoğ ağırdı pedşah meni alabilmez. Geldi göca kişi, Ehmed emi vezire söyledi dedi valla benim gızım deyir benim başdıgım çoğ, ağırdı pedşah meni alamaz. Vezir tüşündü dedi yau bu ne geder başdıgı ağır olacaħki bir pedşah bunu alabilmiye. Pedşah bunu ağrınnan altınnan almasnan dantar. Dedi get gızına söyle dünüyada ne isdiyir isdesin. Ehmed emi geldi gızına söyledi dediki vezir deyirki ne isdiyeceh dünüyada isdesin. Dedi men bişe isdemirem dünüyada isdediyim men pedşahdan vezirden isdiğim: yirmi tene eslandı, otuz tene erkeh atdı, otuz tene goşdu, gırh tene erkeh atdı elli tene yavıdı, altmış tene devedı. Vezir tüşüdü baħdiki bunnarın hepsi on gurusluğ bişey eme eslan işi mesele. Yirmi eslan ħardan bulunacaħ. Vezir o geder yetişmemişdi. Bu goħuya alabilmedi vezir. Birde gendini tofladı birez tüşündü vezir dedi canım pedşah emri emrelliyer umumu esger sivil meşelere dağılar öle zincir garağulu keseller ceyrannarı tutallar eslannarı. Diri olaraħ tutallar bunda ne var dedi olsun dedi söz verdim. Söz verdim dedi ħeyirri sabaħ üzünüze açılın sabaħ açıldı tebi almasdan lal cevahiretten üzüh yaftırdı bunun barmahlarına taħdı elbisesini gayırdı beş on gün ħaldı orda usda yığdı buna güzel amaratlar yaftırdı. Ehmed emiyi bir insan şehlihe soħdu. Dedi şimdi maña müsede verin men gedim Allah nesib eğerse gırh gün soħra burdayam gırh gün sonra gelif gelinimizi götüreciyiħ. Hay hay dediler vada kesdiler, vezir goydu geldi. Goydu geldi, müjda getdi pedşahaki vezir gelır. Geldi pedşahın ħatına selam verdi el pençe divan durdu vezir. Oturdu hoş sefa eledi pedşah buna bir ħeyfe verdiħden sonra, vezir dedi başına gelennerden söyle göreħ oğlanımı geldin gızımı geldin? Pedşahım dedi oğlan geldim hemdolsun. Ey söyle dedi. Valla dedi seni evlendirdim, her işimiz golay emme bir işimiz zor. Nedi zor işin dedi. Dediki valla o adam mennen iptida ağzını açanda gırh tene eslan isdedi sonra yirmi tene eslan isdedi, otuz tene goç isdedi, gırh tene erkeh at isdedi elli tene yabi isdedi saltmış tene deve isdedi. Pedşah Dediki valla ey zeralı yoħ. Ey dedi eme hepsi

ey eslannarı nerden bulaciyih. Dedi vezir her ne geder vezirih yapıfsansada babaña eme yetişmiyisen. Yanı o adamın dediği okü iyirmi tene eslan isderem yani pedşah iyirmi yaşındadisa meni alabilir. Otuz tene goş isderem, otuz yaşındadisa gene meni alabilir. Otuz yaşında, goş guvvetindeği. Ğırh tene erkey at isderem yanı Ğırh yaşında insan erkeĥ insan erkeĥ at guvvetindeği gene benim hakkımdan gelebilir. Elli yaşındadisa aĥda olup o meni alabilmez. Altmış yaşındadisa zatan deve kimi hörgücü çıhıp mennen vazgeçsin demehdi. Bu vezir baĥdaki bu sözler mantıĥlı söz. Hemen durma dedi hazırriĥını gör. Gününnen evvel başdadılar aĥıllı başdı adamlardan yüz tene atdı seşdiler, efendim toyları zurnaçlar gendinnen, bir iki üşyüz adam ĥatıldı aĥırrıĥınnan ĥanımın düyününe ĥetdiler. Günnerden bir gün İsfahan şehrine çatdılar. Efendim tebi herkeşe melüm idiki pedşah burdan evlenmiş. Vezirde orda hamarattar yafdırmışdı, özüne göre yer yafırmışdı heryere. Ğonaĥ oldular bunnar, atdarı ĥonaĥ çeken çehdi çehmiyen ĥaldı Ehmed eminin evinde. Allah cümlesine nesib elesen cümle Mühemmed hümmetine, düyünner çalındı. Ertesi günü ĥanımı bezediler düzediler, yühlediler keraviya güne bir menzil tüşdüler yola. Bir gün ordan bir gün burdan günnerden bir gün geldiler pedsahın seherine. Tebi pedsah gününü bilirdi. Ğurbannar kesildi aj ĥarınnar doyuruldu çılpaĥ eyinner tikildi. ĥanımı ĥetirdiler seraya Aĥşam terefiydi toy çalınırđı düşman terefinen bir meytuf geldi bir elçi geldi. Pedşahım ya teslim ya herbimiz herbdi. Aşdı kaĥızlı oĥudu elçiye böle bir baĥdı. Dediği iyirmi dört sahat mene müsede eleyin tüşünüm size bir cevap verim. Elçiyi bir yere misafir goydular. Pedşah tüşündü vezir vüzerayı milleti yıĥdı başına, o ana attılar bu ana atdılar baĥdılar herpden başĥa bunun yolu yoĥ. Ey pedşah yeni evlenmiş evlenmeĥ üzünnen milleti satmaĥ olmaz, vetanı olmaz. Pedşah bu elçinin kaĥızının arĥasını yazdı, filan sahatta filan gün ĥarbinız herptı, Elçiyi yola saldılar ĥetdi pedşah geldi ev terefine, ĥanım sultan dedi seni ĥetdiĥ şansımız beşe vurdu. İndi ĥerp var, heş bir vaĥıt sennen tamasta bulunabilmeyeciĥ, vetan ĥedir millet ĥedir. Menim saña üş dileĥim var. Men herbe ĥedirem ĥelerkene bunnarı sennen isdiyirem. Neçeki pedşaha intihama çehmişti ĥanım, pedşahda bunu intihama çekir görüm hele bunun çentesinde bişe varmı e le yoĥsa bunumu döşürmüşdü. Dedi men gelinceye geder baĥ bu basdonu görürsenmi? Heye dedi. Buna doĥsan dokĥuz tene ĥızıl saldım. Bastonu ĥaldırdı doĥsan dokĥuz tene ĥızıl saldı buna, aĥzını öz möhörüynen möhörredi möhörü atdı çebine. Dedi. Dedi men ĥelerkene bu basdondaki altını yüz istiyejem sennen. Başüsdüne dedi. Dedi men ĥelene geder dedi sennen bir oĥlan çocuĥu isdiyeyem. Dedi oda başüsdüne, men ĥelene geder Dedi ĥır atdan dedi sennen bin tay isdiyeyem. Oda başüsdüne dedi bunnar halal hümbet eledi pedisah ĥeşdi taĥda, ĥırmızı ĥeyindi taĥda ĥeşdi esgeri tofladı. Yeddiden yetmişe esger tofladı. Topiynan cepĥanasıynan o zamanın bunnar herbe ĥetdiler. Herbe ĥetdiĥden sonra,

hanım düşündü beş on gün aradan geçmişdi, ne yapım ne yapbıyım bunnar bir intihamdı Padişah meni intihama çekir, hanım günü bir gızıla iki min dene esger tofladı, paralı esger gönüllü. Ambarı aşdı hezniyi bunnarın cephanasını fişengini verdi. Bunnar bir gün atdara suvar oldu gâtırrar yühlendi. Bunnar getdi pedşahgil bu cepede döyüşürdü bunnar da sol terefe geçdi tepenin bir yamacında çadırrarı gurdu dört yanı nezeri etibara aldı evet nerden döyüşeci yih nerden yardım elliyeciyih hanım düşündü bunnarı. Aşşam terefiydi o günü, tebi cenk vuruldu, borular vuruldu herkes esgerini geri aldı başdadılar yemehlerini yediler heydi sabağ üsdünüze açılınsın sabağ açıldı. Herp zamanı meydanar sulandı, esgerrer çıhıdı garşılıhlı döyüşmeğe. Hanım annadaki evet oyan düşman terefidı buyan pedşahın terefidı. Hanım sol terefden bunnarı ateşe dutdurdu. Pedşah bahdiki eye sol terefden bunnara yardım gelir. Evet penceri nası doğrıyarsansa bu düşman terefinen o düzen gırılır. Yarabbi saña şükür bize yardım eliyen dinimizdi dedi bu nerden geldi kim gönderdi bu kömeği. Bu adam pedşah bahdiki bu kömeğe gelen adamın çoğ çoğ mefeeti tohandı buna bir tene ahıllı başlı adam gönderdi hanımın çadırına. Get o sultana denenki pedşah deyirki bu gece menin müsafirimdi. Elçi geldi hanıma söyledi tebi hanım erkeñ elbisesinde bey dedi seni bu gece pedşah davet eder bu gece benim misefirimdi dedi. Hay hay dedi sen get men gellem. Zatan hanım mindigi gir atıdı pedşahın emretdigi bir gısrah. Atı bindi getdi. Getdi çadırın perdesini bele galdırdı pedşah bahdiki evet çağırđığım beydi. Buyrun buyrun eme hanım gederkene cebine bir desde gumar kağıdı goymuşdu gendisi düşünmüşdü başına ne geleceğini gününnen evel tasavnr etmişdi. Bunnar girdiler pedşahnan marhaba hoş sefa güzel möhlet söhbet bunnar bir geyfe geldi işdiler. Deditki şimdi olurmu bir eylence yapağ hanım dedi. Hay hay dedi olurya Ne eylencesi yapağ bey? Dedi bele birez kağız oyniyağ dedi olur pedşah deditki olur, olur diyende hanım işdenmemiş kağız cevinnen çıkardı kağızı goydu orya masıyı donartılar didi eme bir sarınan boşuboşuna oynamıyacıyih dedi ne emredersen onnan oyniyağ. dedi sen yenildin senin möhürün benim men yenildimse saña bir dünüyi gözeli verim. Pedşah düşündü canım dedi nasıl olsa men bunu yenerim dedi olsun dedi kağıt oynadılar hanım bunu yendi. Hanım yendi gahıf geğecek zaman pedşah çıharttı möhörü verdi buna dedi sözümüz sözdü men udulmuşam möhür senin, hanım möhörü apardı göttü zatan basdonu gendiynen götürmüşdü. Apardı bastonun ağzınan möhörü galdırdı. Bir altın saldı orya ağzını tehrar möhörredi geldi möhörü verdi geri. Dedi pedşahım men şaka için oynadım senin möhürün sana müberey olsun. Men möhörü ne yapacam hanım döndü geldi. Herkes yatağında yatdı savağdan galhdılar gene herbe başladılar. Hanım gene esgerini çehdi bu sol terefden düşmanı ataşa duttu, aşşama gider düşmanın iflahını kesdi. Aşşam oldu gene herkes yerine çekildi. Hanımda geldi mendilini, pedşah gine bir adam gönderdi hanım

çadırın beyini sesdedi çadırın beyi gitti pedşaha misafir girdi içeri selâm elöykümü selâm pedşah tesirini yerine yetirdi hanım, eme pedşah ne bilir bunun hanım olduğunu. Otdular yemek geldi yediler, işdiler. birez möhübet söhbetden sonra hanım didiki pedşahım gene bir kağız oynıyağ dedi. Bu sefer neden? Bu sefer dedi heğigēt oynıyacıyih dedi olsun. Dedi valla bu geçede bir ğat elbiseden oynıyacıyih eğer sen uduzdun, maña öz elbisenden geydiyin elbiseden bir ğat elbise yafdır. Yoğ men uduzdumsa sana bir dönüye gözeli verecem bu gece olsun dedi. Hanım bu gece oynadı pedşah yendi yendi tebi pedşah geri dönerkene buna elbise yatdırıcağ. Hanım ğahdı getdi yerine pedşahda o gece yatdılar, heyirri sabağ üzüne açılısın sabağ açıldı başdadı gene herp, pedşah gene herbe dutuşdu, hanım gene sol terefden yanaşdı düşmana, başdadı ğırif töhmeğe. Pedşah ğahdıki bunun ğoşununan çok, o sultanın ğoşunu ğırır. Aşşam oldu borullar vuruldu herkes ğeri geldi. Hanım geldi yendi odasına, çadırına, pedşah geldi gendi menziline, pedşah gene bir adam gönderdiki çadırın sultanını çağırın gelsin. Sultan geldi pedşaha müsefir oldu, mehraba hoş safa otdular yemeğ yediler işmeğ işdiler, aşşamnan zaman ğışdı. Hanım gene dediki pedşahım gene bir oyun oy – nuyah eme bu sefer alif vermeğ var. Bunnan şerti ğerer kesdiler olsun dedi dedi sen ğir atnan mende dünya gözeli. Olsun dedi otdular kağız oynadılar bu sefer, hanım mahsus yenildi hanım dediki canım hakkımdı ğedim dünüye gözeli getirim. Hanım geldi erkeğ elbisesini soyundu ğoydu sandığa. Gendi geliniñ elbisesini geindi çerşefi saldı başına dorğı geldi pedşahın çadırına, ğapıyı döydü, nefere örğetti ki pedşaha sesdenersen ki pedşahım amanatın geldi değeri ğeri dönersen tebi nefer gelbi bunu ğoydu çadırın önünde sesdendi, pedşahım amanatın geldi. Pedşah böle ğaldırdı perdiyi bağdıki dünya gözeli dorğudanda dünya gözeli görüfsede bunu aldı içeri gece bunnan temasta bulundular hekmēt ilahı bağdı bakire ğız. Neyse tamasta bulundu hekmēt ilahı ğadın hemle ğaldı bunnan. Sabağ erken namaz vağdı pedşahın gendi aylesi gene geldi gendi çadırına ğarı elbisesini soyundu ğoydu sandığa erkeğ elbisesini geydi. O günüde aşşama ğeder harbeledi düşmanı mağlub elediler. Ğarı döndü ğeri geceyken ğaşdı. Eskerini tofladı emir verdi geldiler şehere. Arası üşğün çehti tabi ayğırı ğoydu ğısrığı aparmıştıya ayğırı ğoydu ğısrığın üstüne ğısrığıda bindi ğetdi. Üşğün sonra pedşah bu düşmanını mağlup etdi bunlarda geldi şehere ğurbanlar kesildi, şaddıhlar verildi, ajğarınlar doydu pedşah istirrahad eylediğden sonra bunu saldılar gerdeğe. Pedşah gece yatağda yatırdı ailesini yoğladı bağdıki ailesi duldu. Dedi yau bu ne iş hem seni ğız aldım sen dul çığdın bu ne iş. Pedşahım dedi sorsaracağımı dedi cevabım var demeğe. Ğet dedi basdonu burya getir bastonu ğetdi ağzınan bağdıki mörörü filân tarığın möhörü bastonu yere silkdi bahtiki yüz tene ğızıl içinde tam. Ğetti arap atın yanına ğetdi bağdıki ğısrığ ğulunnuyuf “damnan çığma” bir tayı var. Gözel birtene oğlan çocuğı geldi ğetdi pedşahın

yanına pedşahın sağ tarafında durdu. Pedşah ona bahdı bu ana bahdı bahdıki deyişen pedşahın başını kesif bunun üsdüne goyufsan. Eme ganı o gader gaynadı çocuğaki olsada o gedder. Bu çocuğunnan bişey söylemedi pedşah bunnarı gözüynen sonra dediki hanım dedi söyle dedi bunnarın doğrusunu söyliyecehsen. Hay hay dedi başüsdüne. Söyle görüm dedi bu oğlanı nerden aldın. Dedi bu oğlanı sennen aldım. Dedi men geldim seni birağdım getdim herbe iyirmi dört saad yanında galdım oda yanında galmadım doğrusunda doğrusunda galdım ordanda gağdım herbe getdim sen bunu nerden aldın. Dedi sennen aldım. Menim saadım subudun var. Peki dedi bu bir gızılı hardan burya saldın. Dedi bunuda söyliyecem. Arap gısağın gülulunu nerden aldın. Dedi onuda söyliyecem dedi. İndi müsaade benim dedi sen söyledin gurtuldun men söyliyecem. Söyle dedi: dedi sen burdan getdiğiden sonra ben yüzimin gızıla dedi üçmin esker parasıyan tutdum. Gefle gatarı çehdim emir verdim. Yühlendiğ cephanaynan geldim senin sol tarafındaki tepeye gondum orya men bahdım düşman seni mağlup edir. Yazğım geldi mende buyannan emir verdim eskere senin düşmanını hergün için o geder düşmanını mefeyliyirdiler esenin eskerin telef olmuşdu. Aşşam meni davat etddin geldim orya sennen kağız oynadım mı? Heye. Neden oynadığ? Men möhörnün sen dünüya gözelinnen. Gözel men senin möhörünü uddum mu? Heye. Ey senin möhörünü uddum apardım basdunu getimişdim bir gızıl içine saldım. Tekrar möhörredim doğrumu? Pedşah bahdıki doğru. Ey pekala bir gecede geldim sennen kağız oynadım. Sen bir gat gumas elbiseden, mende bir dünüya gözelinnen sennen gumas elbiseyide uddum mu? Heye. Hele gumaş elbise borcunda almıyıfsan. Üçüncüs giratdan oynadığ, sen giratdan mende dünüya gözelinden mahsus saña uduzdum gir atı apardım atın üsdüne goydum bu oldumu üç. Ey sennen bir el daha oynadığ he sennen bir el daha oynadığdiki men mahsus yenildim bu dünüya gözeli menidim geldim sennen yatdım o geçesi bu çocuğ, hemle oldum bu çocuğa sennen de bir gaş gün gavağ geldim çığdım bu menzile pedşah bahdıki bunnarın hepsi doğrudu pedşah çehdi annından öftü gelinin. Dedi ki doğrudanda erke yinde erkeğ eslanı var, tişininde tişi eslanı varmış. Şindi öledi arğadaşlar erkeğ eslan, eslansa tişi eslanda eslandı geyrer tişi.

1.2.17.1. Dünya Güzeli Epizotları

- 1- Çok zengin ve bekâr bir padişah vardır. Vezirine beni sen evlendireceksin der. Bunun üzerine vezir Memmet kız aramak için yola çıkar.
- 2- Vezir yolda Ahmet adında bir ihtiyara rastlar bununla arkadaşlık ederler. Bu ihtiyara üç tane akıllıca soru sorar ihtiyar vezirin ne demek istediğini anlamaz.

- 3- İhtiyarın evine vezir konuk olur. İhtiyarın birde akıllı kızı vardır. Vezirin yolda sordu soruların hepsini anlar ve cevaplarını verir.
- 4- Vezir ihtiyarın kızını padişaha ister. Fakat kız benim başlığım çok ağırdır padişahın gücü yetmez der. İsteklerini sıralar. Bu isteklerini yalnızca padişah anlar.
- 5- Padişahla kız evlenirler. Fakat düşmandan elçi gelir. Gerdeğe girmeden savaş başlar. Padişah hanıma üç imtihan söyler ve savaşa gider.
- 6- Hanım paralı asker tutar ve padişaha yardım için erkek kılığında savaşa gider. Burada padişahın imtihanlarını da yerine getirir.
- 7- Savaş bittikten sonra padişahın önce saraya gelir. Padişahın gelince olanı biteni anlatır.

1.2.17.2. Dünya Güzeli Motifleri

İmtihan motifi: Vezir ihtiyar Ahmet emmiyi imtihan eder.

Kız padişahı, padişah kızı imtihan eder.

Sembolik renk: Padişah kırmızı giyinip yediden yetmişe askerlerini toplar.

Yardımcı kadın motifi: Padişahın hanımı savata padişaha yardım eder ordu toplayıp.

Kılık değiştirme motifi: Hanım savaşa erkek kılığında gider.

Olağanüstü doğum motifi: Hanımın üç günde padişahın oğlu olur.

Formilistik sayı: Vezir kırk gün müsaade ister.

1.2.17.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Vezir: Padişahı evlendirmek üzere yola düşer akıllımı akıllı Dünya Güzeli bulur.

Dünya Güzeli: erkek kılığına girerek savaşa giden padişaha yardım eder. Savaşa gitmeden önce padişahın kendisinden istediği üç isteği yerine getirir.

1.2.18. Bızdağ

Günlerin bir gününde bir gariyınan bir göca varyıdı. Bu gariyınan bir tene oğlu vardı heş bir zaman, bu çocuğ yanı bir tarafa çıhmamışdır. Da bir tarafa Getdiyi yoħudu. Bir gün köyün gızdarı toplanıp ormana gėdirdiler. Geldi anasına dėdiki ana köyün gızdarı gėdir, mende dėdi bunnarnan gėdim birez dėdi çalı çırpı yığım Gėtırım, bizde fakir adamıħ dolanağ dėdi. Dėdi oğlum dėdi mennen saña bir nasihat dėdi, tısdü tütene gėdin dėdi it hürüyene Gėtmeysin dėdi. Gėdersin it felân çoğ olar dėdi, tőküler sızı tutar dėdi. Eyer işdi geçiye

ğalarsınızsa. Bunnar düşdüler gızdarınan nanay deye deye oyniya oyniya, tüşdüler yola Getdiler, Getdiler ormana, ormana yahlaşında gızdar otdu. Bu otdu dağın başında türkü dedi gızdar ormana girdiler, şeleleri tutdular, şelelerini tutdular şeliyi tutdu geldiler, dedi gızdar gahın gedeh. Harya edirsınız dedi, bütün dedi sizi maña tafşırıflar, valla dedi hepimize kirpidi çekerem, seperem Dedi atas verirem. Dedi men burda oturacam gedeciñiz benim şelemi de tutaciñiz geleceiñiz onnan sonra gedeciñiz. Getdiler Bızdağ'ın şelesini tutdular. Getdiler, tutdular getdiler dedi Bızdağ gah gedeh dediki vallâ anamnan maña nesihetti gün harda batdı orda galacam. Hara yahındı orya edeh. Gızdarın bir gızımı geldi iki üstene galdı bir de Bızdağ galdı. Mesele İlanni köyüne getdiler ey harya etdilerse it, pişih hürüyür. Bahdıları dedi eye anamnan maña nesiyetti it hürüyene getmeyin tüşdü tütene gedın. Bahdıki orğu ocağı kimi bir gırağda köyün bir ucunda bir ev var, it pişihde heç hürimür dedi gelin o eve gedeh. Getdiler o eve Bahdıları yeke bir nene garı çıhdı. Garı nene dedi bizi gonağ isdersen mi? Dedi ooy nenen size gurvan olsun yerimde var yatağında epeyimde. Deme buda adam eti yeyirmiş. Neyse aşşam oldu, bahdıki tendır yanır bir gazam adam eti gaynıyır. Neyse siniye töhdü getdi sulu mulu, bu bir elini atdı bahdı insan barmağı acebe dedi olmiya adam yeke. Gızdar ac adam, savağ erkennen çıhıflar. Bızdağ yemedi. Gızdar basdılar, yediler, işdiler dedi Bızdağ niye yemedin? Dedi valla nene dedi anam mana ogeder daşdı gavırğa doldurmuşdu çevime men çoğ yemişdim onnan işdahım yoğdu gızdar ajdı göy yesin. Neyse etmeñlerini yedilir, yatmağ sırası gelende ey yoruluf hepsi ana sebisi yoruluf, şeke çiyinnerini kesif. Getdiler neyse bunnarın yerrerini serdiler bunnar yatdı. Bızdağın garnine azar doldu yatmadı, oana döndü, bu ana döndü, dedi kim yatmış kim oyağ? Dediler Bızdağ oyağ, Bızdağ dedi neye uyağ? Dedi anam gahardı, ocağı galıyardı, yumurtdanın gayğanağını gavığında mana gayğanağ pişirerdi men yeyerdım, yatarđım Ğahodı hemen çalıdan, malıdan Getdı haman ocağı galadı, bir yumurtdanın başını deldi hemen birez pisirdi getdi, Bızdağ yedi, bu yatdı birez gene yatdı az yatdı, çoğ, yatdı, garınene gene sesdendi dedi kim yatmış, kim oyağ? Dedi Bızdağ ayağ. Bızdağ sen neye uyağ? Dedi valla anam gedirdi arpa daşgırını çaya götürirdi. Çayda su doldurardı maña getirerdi men içerdim onnan sonra men yatarđım. Garınene gahdı daşgırı eline aldı ey daşgır su durarmı durmır doldurur şırrr elliir gedir yeke. Bahdı olacağ deyil oyannan bu yannan gece birez mal aħbını taftı, bu mal aħbınıyan bunu güzelce suvadı, eve gelmeñde olsun Bızdağ gaydı gızdar, gızdar, gızdar gahın deyir garınene adam eti yeyir gahın gaçağ gahdı, gaşdılar, şelelerde galdı orda, deme Bızdağın pıçağı cevinnen tüşüf yatağın içine. Bunnar köyden birez aralaşmışdılar. Bızdağ elini çevime atdıki pıçağ yoğdu. Hay vah hay dedi pıçağ galdı. Gızdar dedi siz gedın anamada salam söyleyin men savağnan harda olsa gelerem. Bunnar getdiler. Bızdağ geri döndü geldiki hele garınene

gelmiyif bu geldi hemen yatağın içine girdi. Piçagıda goydu cevine, ğarınene ğapıyı yetişdi Bızdağ Bızdağ, dedi ha senin dedi Allah belanı verisin dedi şadara su durarmı. Birez dedi mal aħbunu zad tafdı dedi, suvudım dedi birez bice ovus ğetirmisem yanımnda dedi hele dedi bunu ağzına ař ağzına tóküm dedi. Bızdağ ağzını aşdı bunu ağzına tóhdü evde sumu yoħdu Bızdağ ğarininiyi uyaltmağ. Dedi ğızdarı neynedin ğızdarı ğaçırdın elemi bussaat seni ğazanda ğaynadacam. Here dedi seni ölesen dedi men ğızdarı dedi ormana ğönderdim, savağnan sovuħdu erkennen tendır ğalamağa odun yoħdu ğessinner şelelerini doldursunnar ğetsinner, biz yaħdıran keřelliyeħ bizde yatağ. Dedi Bızdağ buda ey aħıldı. Neysel birez beħlediler baħdılar heř ğızdar gelmir. Dedi ğarınene dedi sen dedi şeyelle dedi ğağ evi eşiği zadı süpür dedi ğızdar gelir birezde yeħeden zaddan hazırıra dedi, ğızdarda gelir bu yazışları men savağnan řafaħda ğöndermişem, beçaralarda hamsı ona sevisidi ajdılar dedi. Ğarınene ğaħdı ğene birez adam etinnen dorđadı ğazana goydu dediki Bızdağ dedi, men ğedirem ğonşulara, ğorħuram sen ğaçasan, gel seni dedi bir ala çuval var dedi ala çuvalın içine salam, ağzını bağlıyım men ğedem ğonşulardan birez etmeħ zad ğetirem ğızdara. Eme seni belege goyuf ğetsem sen ğaçacaħsan dedi olar meni. Ğetdi bunu ala çuvalın içerisine saldı ağzını tiħti dedi tamam. Sen ğızları ğaçırdım şindi ğör seni hancarı ğırmızı pişirif yejejem. Bu ğetdi, ğapıyıda çeħdi kitdedi üsdüne çıħdı ğetdi. Ğetdi dört beř tene yaħcı uzun şişder tafdı. Bızdağ ğaħdı piçañnan cuvalın içine, piçañnan çışarttı ağzını kesdi, ğetdi ala daniyi, ala pişiye, ala tuluyu saldı çuvalın içine ağzını tiħdi özüde çıħdı tendırın bacasında otdu. Bu geldi dediki daha ancağ ğızdar gelmedi, ğızdarı ğaçırdı, ben dedi daha düşündüyüm gibi yapım bunu daha tendiri ğaliyim şişderi ğızardım soħum ğarına cuvalın içinde geversin, bunun etini yeyim ğözelce tendırı ğözelce çatdı, çatdı şişderi goydu tendırın üzerine, ğözelce ğızartdı Bu Ğetdi eveli şişin birini soħdu çuvaldan buna, baħdı ala dana böyürdü böö. Dedi Bızdağ nası dedi ala dananın sesini verirsenmi? Dedi ğarınene nası dedi dařřaħlarımın etini yeirsenmi? Bu obir řiři tezeledı baħdı tula hürüdü. Dedi Bızdağ nası dedi ala tulanın sesini verirsen mi? Dedi ğarınene ala dařřaħlarımın etini yeirsenmi? Obir řiři vuranda piřiħ mavulladı. Dedi nası ala pişiyn sesini verirsenmi? Dedi ğarınene dedi, dařřaħlarımın etini yeirsenmi? Bele başını ğaldırdıki Bızdağ çışıp, Booy dedi Bızdağ Allah seni öldürsün dedi. Allahını seversen dedi menıde çışard orya ey dedi burya çışarsanmı sen hancarı çışardım men seni? Dedi beline bir örken bağla ver ucuna maňa mende çekim çışardım burya. Hemen ğetdi bir ip bağladı atdı ucuna Bızdağa, Bızdağ tutdu çeħdi, çeħdi piçañ elinde hazırıradı biraz yuħarı yaħlařanda piçañ nası vurduusa ğarınene tendire düştü. Hemen özü tüştü tendırın ağzını ğapatdı ğıpgırmızı yandı. Ğaħdı yüħde yüñül bahada ağır evde ne vardısa yığdı... bir ğözel balye bağladı. Bir ğarayneħ varıdı, bunun beline sarıdı,

ğarıyıda çığarttı inegin üsdüne bağladı, inegi ğatdı ğabağına doğru köye geldi. Ğarınene bir Bahdıki Bızdah gelir eme, bir ğarayneh yühlüyüf sandıh, sevet, yatah, öte beri hepsını çaldı, dedi Bızdah bu ne işdi. Dedi nene, ana dedi ele bir ifrit ğarıynan irasdaşırđıhki adam yeyen, deleduz, isdedı meni eye, mende başına beke haleketder ğetdım, aha evini eşiğınide yığdım yühde yüñgül bahada ağır hepsını ğetdım ğeldım burya. İndi mal ğaldı bize biz yeyeh, onnar yedi işdi yere keşdiler bizde metdı murazımıza erđih.

1.2.18.1. Bızdah Epizotları

- 1- Bir karı kocanın daha hiçbir yere çıkmamış bir oğlu vardır.
- 2- Bir gün oğlan köyün kızlarıyla ormana odun toplamaya gider. Akşam olunca insan eti yiyen bir kocakarnın evinde kalırlar.
- 3- Bızdah kocakarnın insan yediğini anlayınca kızlarla birlikte kaçarlar fakat Bızdah bıçağını kadının evinde unuttuğundan geri döner.
- 4- Kocakarı, kızların kaçtığını anlayınca Bızdah'ı yemeye karar verir. Bızdah bir yolunu bulur kocakarıyı öldürür. Bütün malını mülkünü de alarak evine geri döner.

1.2.18.2. Bızdah Motifleri

Cadı motifi: Adam eti yiyen bir kocakarı.

Anormal zulüm motifi: Kocakarı Bızdah'ı çuvala koyup ağzını diker kaçmasın diye. Kocakarı şişleri kızdırıp Bızdah'a sapladığını düşünerek çuvala batırır.

Aldatma motifi: Bızdah çuvaldan çıkar yerine bir ala inek, bir ala kedi bir ala köpek koyup ağzını diker.

Ölümlle cezalandırma motifi: Bızdah kocakarıyı tandıra atıp yakarak öldürür.

1.2.18.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

İnsan yiyen kocakarı: Bızdah ve kızları evinde misafir eder. Asıl amacı onları yemektir.

1.2.19. Kösa Hikâyesi

Varımış yoğumuş Allahın ğulu çoğumuş günnerın birinde bir kösa varımış. Bir gün kösa Bahdıki pedşahın evinde herkeş bele misafirrih yapır bu kösayı heş çağırmmıllar. Kösa çıhdı küllüğün başına öhhö, öhhö öysürmeğe başdadı ama heş kimse bunu çağırmadı. Kösanın bir teh ğara ineği varıdı. Ğetdi dedi arvad o ğarayneği men tutuf kesecem. Arvat

dedi ay kişi olmaz, dedi yoh olar, meni çağırmillar. Tutdu bu ğaraynegi kesdi. Kesdi, tuttu pedşah çağırđı, veziri çağırđı, vekili çağırđı. Ğediler neyse bunun yemegini yediler savahliyn gene başdadı, pedşah gene herkeşi misefir çağırır ama bu kōsiyi heş kimse çağırır. Kōsa bu sefer çığdı tayanın tam başına. Toyanın üsdünde öysürdü, öysürdü Bağdıki heş kimse yoh, ordan tüştü geçdi tendir damının üsdüne çığdı öysürdü, öysürdü bağdı yoh bunu çağırmillar. Dedi arvad dedi ha. Dedi arvat atana nehlet dedi ay kişi olsun. Dedi arvad ğarayneyin baş ayağı dururmu dedi pee... durur kişi. Dedi arvad ğarayneyin baş ayağını pişir. Neyse arvad ğağdı tendiri ğaladı ğardaşım, tuttular tendirin içine saldılar baş ayağı, ğeyne ha ğeyne. Neyse bunu ğeynatdılar bu gene beş-on kişi tofladı kōyden, ağşam oldu yemeği yediler. Bağdı yoh heş kimse gene yarın bunu çağırmadı. Dedi arvad dedi ha. Dedi men ğedirem dedi ay kişi harya dedi men ğedirem. Binde bir eşşeği vardı yağcı eşşeyidi. Hele ğoreydiniz onu. Neyse yola devam edir ğedirdi bu, bağdıki yolun üzerinde bir ğarğa ğendi ğırılıf ğağ deyir aldı bunu ğötdü, ğetdi ezen oldu geldi ğirdi bir eve. Bağdıki evdede ğözel yağşılı bir adam var, birdebir ğadın var. Bacı dedi bura benim ğardaşımın evidi meni burda misefir eřliyerseñmi, hayhay dedi olar. Neyse ğetdi ieri demekki efedersiniz o ierdeki adam o ğarının oynacıymış yanı. Neyse bunu aldı ieri ağşam oldu kişi geldi ieri, eşşeyi eđdiler ieri. Kişi geldi dedi arvat dedi ha dedi arvad ğapıyı a dedi paa kişi gel ğonağımızda ğelif. Ama içerde dedi demin olan adam o ğaşdı ğizgendi. Ğaşdı onu tendire soğdular. Ağşam oldu bunnar yemeği yediler, ozamanın yemeği ne varmış bir arpappeği o ğeder. Kişi burdan ğarğıya toğundu ğarğa bele dedi ğiğğ. Dedi ğardaş o ne deyir? Dedi valla ğanım ğünüzde piloy pişirif, südaşı pişirif orya ğoyuf neye onu yemirsiñizki ğetirif yavan öregi yeyirsiniz. Arvad dedi ğağ dedeyin ğorunu sevinirsen ğağ ğeti. Neyse ğetdiler. Arvad söye söye ğetdi. Ğetdi onu yediler. Ğeride az ğalmıştı divinde iki ğaşılı ğalmışdı bu gene ğarğıya toğundu ğarğa dedi ğiğğ... Dedi ğardaş sindi ne deyir dedi valla deyirki orda halva alıf halviyi niye yemirsiñizki bu yavan eppeyi yeyirsiñiz. Arvad ğağ dedi kişi ğızısan ğağ ğeti. Neyse arvat ğağdı ğetdi söye söyle ğetdi halviyi da ğetdi bunnar halviyi da yedi. İş zaman geldi yatmağa. Ğağdılar ğetdiler peyiye. Ğağdılar peyiye ğetdiler ozamanda o damın iki tene ineği varımış o ğeder başğa bişeyi yoğumuş. Bunun eşşeyi bunu ğörünce anğırmağa başladı. Anğırdı bu ele acığnan eşşeğe ğirişdi. Eřřeye biriki tene vurdu eşşeğ gene sesini kesmir. Onnan sora alığınan alığınan vurdu. Dedi ğardaş neyniyersen dedi valla su isdiyir. Ğardaş dedi sumu yoh ğeti suvarah. Dedi ele deyil ğardaş bu ele su isdemir. Tendir olacağ tendiride ğalıyacağsan, su ğızdıracağsan ğayniyacağki bu ie. Dedi ğardaş onnan ğolayı ne var ğeti ocağı ğalıyah. Bunnar böyüğ bir ocağları varyidi ocağı ğaladılar. Ocağ ğalandı böyüğ bir ğazan asdılar üsdüne, ğazan ort, ort, ortulladı. Geldi kōsa bağdı dedi

ha su indi oldu dedi ğardaş şindi bunu hancarı suvaracıyıh? Dedi tendire tokeciyiĥ küfleden içecek. Ha tendirde Şey varıdı ya o adam oynac. Tendire tükende dedi voy. Dedi ğardaş nedi dediki eşŞeh sesdenir suyunu ieceh. EŞŞeyin başınnan tuttu küflüye suhur i eŐŐeyim i eŐŐeyim imez. İmkanımı var Neyse götdüler eşŞeyi yerine bağladılar, birez yem verdi ğabağına onu yedi. İndi yatma zamanı geldi bunun yerini götürüf odada sermiŐtiler yoĥ dedi men orda yatmam niye? Dedi ğapda yatacam hancarı ğopıda yatacam dedi men tam aşhananın ağzında yatacam Kösa. Peki dedi olsun. Arvat söye söye götdü getdi. Oynaş yandı. Arvat söye söye götdü ğapının ağzında buna serdi. Geçenin bir vaĥdı zatan yatmır. Bilirdiki oynacı ıĥaracaĥ eşiğe geçenin bir vaĥdıydı birde baĥdıki arvad oynacı tendirden ıĥardıf sürüyür. Höy höy höy dedi arvat bu nedi. Sus ğardaş dedi evin yıĥılsın benim ğardaŐımıdı ğocamınan ğonuŐmurdu sen bunu yandırdın. Dedi indi sen maña indi bir top ağ ğeti elli meĥre kendir ğeti, eŐŐeğimide çek eşiye maña da birez yemeĥden memehden ğeti bir ğervenkede ğızıl ğeti men bunu götürüm ğedim. Dedi peki. Ğetdi ğızılı ğetdi, top ağı, mağıda ğetdi. EŐŐege sarıflar eyni adam Şehlinde sanki adam binmiŐ bunun üsdüne. Güneş ıĥdı bir bosdana yaĥlaŐdı. Bu özü yattı bir ağacın dibinde yattı, eŐŐeği biraĥdı bosdana ğardaş ğoyma, ğardaş ğoyma tağı ğırdı ğarpızı ğırdı imkânımı var ölü adam ne dinniye. Dayandı eŐŐeye. Adam ele geliceynen apaynan vurcaynan eşŞeyin üsdünnen adam yıĥıldı. Ele ordan kösa ıĥdı vay dedem öldü, vay dedem öldü ğaçıram Őikata. Ğardaş dedi sus bağırma gel sanada altın maltın vereciyiĥ neyse bir ğervenke altın aldı ordan. Altını aldı eŐŐeği ğutadı ğene o adamı bu sefer ıĥdı başğa bir bostana. Bosdana yaĥlaŐdı ğene yattı ağacın dibinde eŐŐeği götürdü içine. Ğardaş ğoyma, ğardaş ğoyma ğünebaĥanı yedi ay ğardaş tumatesi yedi, imkanımı var. Adam ĥançarı geldiyse yabaynan vuracağ adam tüştü. Vay dedem öldi, vay dedem öldi ğaçıram Őikada. Ğardaş dedi sus bağırma amandı ğızıl mızıl vereciĥ. Neyse ğetdi bir bir ğervenkede bu ğızıl verdi oldu üç. Bu adam neyse yola devam etti. Ğetdi bir uĥura irasladı ölüyü orda saldı cenazıyı. Ğetdi eve dedi arvat dedi ne dedi arvat yaman zenginnendiĥ nedi dedi. Dedi men yaman tabbıŐam. Arvat dedi ğet dedi pedsahın ğızıl ölçen ğodunu ğeti. Arvat ğaşdı ğetti pedsahın ğızıl ölçen ğodunu ğetdi geldi. Pedsah dedi Allah Allah bu ne işdi kösa adam bu geder ğızıl, Őarırdı. Dedi eye hele ğedin onun bacasınnan pusun görün o zamanın ğızılı kösa ölçür o yana tökür ölçür bu yana tökür. Neyse pitirdi pariyi. Birtene ğızılıda ğoydu Şeyin içine, ğodun içine gönderdi pedsaha pedsah aldı baĥdı oho ğodun içinde bir ğızıl. Eye ğedin deneyin görün hele bu ğızılı hardan aldı. İki tene adam gönderdiler dediki valla men ğızılı Şeyden buldum götdüm ineğin derisini sattım. Ay ğaĥ alan ğaĥalağ alan, ay ğaĥ alan ğaĥalağ alan herkeş geldi bunu aldı, mende ğızılı aldım. Kiminin bir ineği vardı, kiminin bir danası vardı kiminin bir atı vardı, düyüyü, ğıdiyi, ğuzusu

herkeş kesdi, Deriyi alan doldurdu meşeğe Allahısmarladıh götürür köylere satır. Ay gah alan gahalağ alan, ay gah alan, gelif bahıllar ne deri. Döyür döyür govalıyıllar bunnarı gedir deyir pedşahım sağ olsun hele gel deyir bu ne piçim fııllağdı, bizi döyüf govalıyıllar. Eye dedi gedin efedersıñız onun bacasınınan o geder sıçınki gapıdan daşdansın. Ey bir pedşahın şehiri gelen geldi orya gelen geldi Kösanın damına. Kösa gahdıki oho damım doluf. Ğahdı güzel bir torba doldurdu aldı dalına haydı Allahısmaladıh doğru getdi. Getdi bahdıki bir ğefle gatar sahavı zengin adam, pırtı götürür. Gece oldu bu getdi deçey beş yüz metre an arasında yattı. Dedi ğardaş gedin ona deyin neye anarıda yatır. Gelsin biznen baravar yatağ yolcu deyiliñmi. Dedi yoğ men pedşaha metağ aparıram olmaz men yatamam. Ede dedi bu ne piçim işdi ğefle gatarın sahavı dedi vallah bilmirem. Dedi eye görün o yassın onu uğurrayın. Bu başını goydu zatan yatmır. Ay birezden geleceğler ay birezden geleceğler. Bu özünü ğorultuya morultuya verdi ama, bahdıki birtenesini gönderdiki oo bu yatır. Getdi ğumaşın birini getdi bir torba ğumaş bunun baş altına goydubunun baş altınnan efedersiniz poğı aldı haydı Allâhalısmarladıh. Ğefle gatar sahabı bu yana ğaşdı, Kösada bu yana ğaşdı. Kösa bir de bahdıki oho ğumaş getimişler. Arvat dedi gah get dedi pedşahın ğumaş ölçen şeyini geti metresini. Arvat ğaşdı getdi pedşahın ğumaş ölçen metresini getdi. Eye dedi hele gedin görün, indi ne işdi vallaha geldiler bahdılarıki oho ğumaş ölçür o yana atır ölçür, bu yana atır ölçür, beş metre pedşahın ğarısına çıhır, beş metre oğluna çıhır. Al dedi arvat bunu götü pedşaha ver. Pedşaha getdiler verdiler. Ede dedi bu ne işdi dedi vallaha bilmirem. Pedşah dedi eye hele gedin bir annan sorun. Geldiler sordular dedi vallaha siz benim bacamnan sışdınız ele bildinizki onu satmıyacam getdi torbıya doldurdum. Ay gelin pedşahın nemeti, pedşahın nemeti herkeş aldı. Kimi getdi yüznumarayı söhdü, kimi getdi ordan burdan tafdılar. Here bir torba doldurdu aldı şeye, çöllere dağıldılar. Ay dedi poğ alan aye geliller bahıllar neçi efedersiniz adam poğı. Buna vuran vurana ğaçır vuran ğaçır gel deyir pedşahım sağ olsun bizi ğırıllar. Aya dedi gedin o Kösanın ağzını gözünü güzel bağlayın. Bir sevetin içine goyun onu evle üsdü sahat on ikide atın deñize. Bunnar geldiler güzel Kösanın ağzını gözünü bağladılar. Birde sevetin içine goydular Köşüyü götüdüler goydular denizin ğırağına. Sahat oldu dokğuz bahdı Kösa bir çoban gelir. Kösa başdadı almıram, almıram, almıram. Bir Kürtte çobanımış dedi ğardaş sen neyi almırsañ? Dedi vallaha pedşahın ğızını maaa veriller men almıram Ola ğardaş dedi sen gel çığ men girim. Aman ağzıñı söh. Hemen ağzıñı söhdü bu çığdı bu girdi. Sahat oldu on iki. Kösa goyunu çeğdi dağa altıyüz can hayvan, sahapsız heyvan çeğdi dağa. Sahat oldu on iki birde bahdıki oho pedşahın adamları gelir Kürt başladı ğardaşım aliram, aliram, aliram, dedi yaa sen neyi alırsan? Dedi men pedşahın ğızını aliram. Eye köpoğlu dedi sen birde pedşahın ğızını alacan

buna bir teppiñ. Bu getdi denizin içine. Kösa ongün-onbeşgün sonra çehdi göyünü köye. Eye Kösa bu nedi biz seni denize salmadıñmı? Hee köpoğlu meni denize saldıñız ele bildiñiz men heş bişe getimiyecem çlemi. Geldim göyun moyun deniz doluda çlediki be. Denizden seşdim hele tekidim getirememedim. Hele iki adam olsaydı yanımda nefçim. Amandı Kösa bizide denize sal dedi peki pazar günü gelen hepimiz boşuñ hepimizi götürüm salım pazar günü herkeş işadamı herkeş göydu elini. Altmış tene adam yığdı denizin gırağına. Bu deyrir on burya, on burya, on burya yanı hereden onar dene şeyyapır, ayırır. Bir tenede bir ğarının bir çocuğı var. Onar, onar bunnarı iteledi saldı suya son vañıt geldi, ğarının bir teñ çocuğuna iteleyif salanda didi ğağ. Dedi ay ğurvan olum neye ele elliyer? Anası Kösaye dediki deyrir buynuzlu keçi getirim, buynuzsuz? Dediği ğadan alim deynenki boynuzsuz getisin, boynuzlu getirer eteğimi cırar. Dedi peki ele dedim. On gün oldu geleceñ on beş gün oldu geleceñ. Ay Kösa hanı be. Köpoğullara bağ hele. Eye niye üreyiniz niye darıñır. Ey ancağ da be men seşdim getdim arığı uruğı ğalíf seçiller indi onnar çohluğdular adama beşon adama beş on göyun men birteñ, adamıdım ahi neyse bunnar yeđi işdi yere geşdi sizde metdi mirazınıza yeñişin.

1.2.19.1. Kösa Hikâyesi Epizotları

- 1- Bir köse vardır. Padişah evine herkesi misafir eder ama ne yaparsa yapsın Köseyi bir türlü çağırılmaz.
- 2- Kösa eşeğine biner yola çıkar. Yolda bulduğı kargayı da yanına alır. Bir eve misafir olur. Evin kadını misafiri alır ama evde sevgilisi vardır. Kocasını akşam gelir. Kadın sevgilisini akşam evden çıkarmaya çalışsa da kösedden habersiz çıkaramaz köseye de altın vermek zorunda kalır.
- 3- Kadının sevgilisini de alan kösa eşeğine sevgiliyi sarar ve bir bostana bırakır. Bostan sahibi mahsulüne zarar veren eşeğe vurunca kadının sevgilisi düşer. Kösa de başlar ağlamaya dedemi öldürdün senden şikâyetçi olacağım diye. Bostan sahibi de altın verir.
- 4- Padişahın altın ölçeğini ister. İş bitince içine de bir altın atar padişaha yollar. Bu işin aslını öğrenmek isteyen ahali giderler köseye sorarlar. Köse deri satarak kazandığını söyler. Ahali satmaya kalkınca satamaz birde üzerine dayak yerler.
- 5- Köseyi cezalandırmak için evinin bacasından sıçarlar. Köse bu pislikleri alır hileyle kumaşla değıştirir. Padişahın kumaş ölçüsünü ister. Ahali yine meraklanır köseye sorar. Köse pisliğı padişahın pisliğı diye sattığını söyler. Ahali inanır onlarda yapmaya kalkar fakat dayak yerler.

- 6- Köseyi cezalandırmak için elini gözünü bağlayıp denize atacaktırlar. Köse yine bir hile ile bir çobanın davarlarını alır. Çobanı kendi yerine bağlar ve denize attırır. Bir süre sonra davarlarla köye gelir. Ahali yine şaşırır.
- 7- Davarları denizden topladığını söyleyen köse bütün ahaliyi denize atar.

1.2.19.2. Kösa Hikâyesi Motifleri

İntikam motifi: Şehir ahalisini kandırarak intikam alır.

Hile motifi: Köse karganın dilini anlıyor gibi yapar.

Kösenin bir çuval pisliği hile ile kumaşla değiştirmesi.

Ceza motifi: Köseyi cezalandırmak için ahalinin evin bacasından pislemesi.

1.2.19.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Padişah ve şehir halkı: Köse'yi hiç kimse ziyafetlerine çağırılmaz. Köse zengin olunca bütün halk merak eder. Köse de türlü oyunlarla şehir halkını denize döker.

1.2.20. Narıncı Ağaçla Turuncu Ağaç

Varıdı yoğudu günnerın bir gününde bir kişiyen bir ey arvat varıdı. Zaman geldi gün geldi, arvadın vedesi doldu. Ölüm tehlikesine geçir. Dedi kişi, dedi ne var ay arvat? Dedi men ölüm. Dedi ölürsen ölürsen, ölede de canın sağ olsun. Dedi ay kişi ölen adamın ne canı sağ olacah. Dedi gene canın sağ olsun. Dedi kişi nese bunu boş ver, men öleremse benim paltarımı kime gelse onu al. Dedi peki. Arvat baş yere göydu, arvat öldü. Bunu götdüler güzel bir mezerrihde mezer gazıdılar. Buna geldi bir kişi bir lağım aldı. Dedi ay gardaş lağımnan mezer olmaz. Dedi olar. Deditiler neyse olar bunu basırdılar. Kişi savağnan gahdı bir pussa tuttu o köy senin bu köy benim, bu köy arvadın bu köy gızın saya saya getdi. Heş kimsiye gelmedi bunun ne ayakgahları, nede paltarı. Geri geldiki oho gız oturuf tendırde çöreh pişirir ama gızın ayağına ayakgahlar oluf. Dedi hele bunu sınıdım bele bir günde paltarı goacam, paltarda oldusa gızı alacam. Öz gızını alır. Köyde bir gün düyün varıdı gahdı kişi getdi düyüne. Gız gene paltarıda geyindi anasının ayakgahlarını da geyindi otdu geyir güzel çöreh pisirir. Dedi ogunu dedi nehre yaymışdım, getirim mende bir fetir gayırım. Dedi boy dem birden gelir meni döyer. Dedi canım döyerde cenneme düşsün. Gahdı getdi birde bir fetir pişirdi. Fetiri pişirdi yeyirdi birde bahdı dedesi içeri girdi. Fetir burda yanı yağın tortasınan yapillar daha mazzam olur yanı keteden ey olur. Neyse kişi dediki gızım men seni alacam. Dedi dede olarmı? Dedede gızını alarmı, gızım ananın vesyetıdı alacam. Dedi dede gahar gidersen, maña ineler batmaz makineler tihmezden alacahsan. Alıp getirirsen

men saña arvad olacam. Kişi gâhdı birgün yola iravan oluf getdi. Gız gâhdı getdi gözel bir ğidiñleri vardı ğidiyi tutdu kesdi. Dedi kürhçü ğardaş maña bir kürh yapacañsanki tûh başına bir mumcuñ düzeneceñsen. Dedi olar. Kürhcü bunu beş deĝgede yafdı, gız geldi kürkü geşindi haydı Allaha ısımarradıñ yola. Yola tüşdü açarı goydu ğapnın deliyine. Birgün yol getmişdi, birde bañdiki dedesi gelir ama elinde bir puñça var. Allâhıma dedi getirir ha. Getirir dedi eyki ğaşmışam yoñsa alacaĝdı meni. Bu irelledi ta dedesini ğonuşdurmadı. Kişi geldi bañdiki oho. Ne anañdar var, ne ğız, ne tendır, ne fetır. Dedi gördünmü fetır burnumnan geldi, tendırde yandım, ğızda elimnen ğaşdı. Dedi peki ğızım seni taparam. Şindi gel geşelim ğızın ismi oldu Ğıllica. Ğıllica'dan gel sana heber verelim. Ğıllica getdi getdi bir çöllü yañana bañdiki ho, bir yerden tüşdü gelir bir yerden kül atır. Dedi tüstü tüteneñi geşim, kül vereneñi geşim? Dedi ğene tüstü tütene geşim. Bu başdadı dorgu tüstü tütüne getdi. Getdiki bir pedşahın sarayıdı, otdu güzel pedşahın sarayının altda, bañdiki pedşahın caryaları şey tökür, yemeyi yemişler yemeyin ğırıĝını eşye atıllar itdere atıllar. Ğız gâhdı oyannan o iti bu yannan bu iti gâhdı sümüh, mümüh, varıdı onnarı topladılar, çöreñ möreñ varıdı onnarı topladılar. Getdi ğız goydu ğavaĝına başdadı yemeye. Pedşahın ceryaları getdi dediki, hanım dedi ğapıya bir ğıllica gelif ne itter hürüde ne heş bişe ğapıda çöreĝi tofladı goydu ğavaĝına yeşdi. Dedi geşin deşin o neçidise gelsin içeri. Geldi ğarabaşdar çağırdı dedi ay bacı dedi nedı, dedi bacısan ğardaş, dedi ikisinnende, dedi hanım dedi cindi, indi içeri gelsin. Dedi peki gelim, mende sizi kimi bir beni insanam geşerem. Ğâhdı doĝru içeri getdi. Getdiki daha hanım hele yeni yemeñ yeşir. Dedi ay ğızdar getirin bunada yemeñ goşun. Ğızdar getdi yemeñ goşdular yere, torpaĝın üsdüne. Bu otdu kürkün üsdde gözel bunu yeşdi. Gözel yeşdi, sabaĝ açıldı. Bunnar dediki a indi geşer a böyün geşer ay savañ geşer bu heş getmir. Dedi hanım heş bu getmeñnen deşil. Dedi oĝul geşer Allah kerimdi. Bu bir ay oldu getmedi, iki ay oldu getmedi, üçüncü ay oldu getmedi, üçüncü ay bu birgün dediki menim başım kirrendi, ğâhım geşim çaya gözel bir çimim. Bu neyse devam etdi ğalır ele burda. Getdi nese başım göznü gözel yudu, memeleri, aşdı saşdarı aşdı oof hemeşeki oldu ğız. Ne ğıllicası ğız. (Allah maña nesib eñliyecişdi) Yanış oldu neyse boş ver. Bu bir zaman beş beş zaman beş her gün gidir çayda çimif gelir. Pedşahın oĝlu bir zaman buna ğuşu ğondu. Dedi eçaba bu bizdeki ğıllicadı, nasıl ğıllica deşil o hancarı? Dedi yoñ hele bunun yanına edecem. Getdi dedi sen neçisen? Dedi men ğenç bir ğızam burda dolanıram. Maña dedi geşersenmi? Hay hay dedi kannan başnan. Dedi peki geti üzühlerimizi deşşeñ beşece. Üzüñleri deşişdiler o ona verdi üzügünü, bu buna verdi üzügünü. Pedşahın oĝlu devam etdi yolda ğızda gâhdı geldi ğene pedşahın evne. Pedşahın oĝlu bunu unuttu unuttu bu ğızı yanı hatırında deşil bu ğız ordaydımı orda deşildimi? Ğıllica birgün pedşah eşihden geldiĝi zaman pedşahın oĝlunun

arhasına beke vurdu ey dedi, cirkin sen burda dur, men gozel ahdariram dedi pedşahın oğluda güldü işi annadılar. Pedşahın oğlu içeri girdi ağzüsde düşdü. Vezır geldi oğlum senin derdin nedi vekil geldi oğlum senin derdin nedi. Elçi gönderdiler bunun derdi nedi deşin. Dedi valla babama deşinki, bizdeki o gıllıcıyi maña alarsa babama oğul olaram, almazsa olmam. Babası dedi peki alaş. Alaş dedi, sabağnan bunun düynü yapılır. Düyünü yapılır ama pedşah adam bunun gırh gün gırh gece düyün yapıdırması lazım buna ne düyün yapılır ne heş bişe. Bunu saldılar bir dama. Gız gozelce kürkü soyundu, oldu nazemin bir gız. Pedsahun oğluda tebi bezenif. Bunnar üş beş gün bir gün dediki ağız hele gedın açın o ğapıyı, belke yoħsa onu yedimi yoħsa bizidemi yeyeceħ, bu nepçim şeydi bu gıllıca. Geldi ğapıyı aşdı baħdılar dedi yoħ adam şeklinde bir adamdı. Dedi peki goyun ğalsın. Ay geldi zaman geldi sene geldi dokğuz ay, dokğuz gece, dokğuz saad, dokğuz degge tamam oldu, bunun bir oğlan çocuğu oldu, oğlan çocuğu oldu ama daa hele evden eşye çıħdıđı yoħdu gelın. Gelinde ğocasıda. Ele içerdediler. Bunun bir çocuğu oldu. Çocuğu oldu, pedşahın oğlu daa eşye, meşye çıħır. Bir gün beke, beş gün beke çocuğun gırhı çıħdı. Bir gün anası geldi baħdıki o gızıda yatır, oğluda yatır. Oğlununda üzünnen öfdü gızınında üzünnen öfdü, nevesıninde üzünnen öfdü, kürküde ğaldırır o gıllıcıyi öfdü götdü bu gıllıcıyi götdü saldı şeye su ğuysuna. Gelır savağnan ğaħdıki booy ay kişi dedi evın yıħılsın anan gelif senin üzün öpüf, benim üzümnen öpüf, oğlunun üzünnen öpüf. Kürküde götürüf gedif. Dedi götürüf götürüf. Bir gün beke beş sene on sene oğlan yetişdi altı yaşına yetişdi bir gün gızın babası şey satır dilenir. Dalında bir torba dilenir. Gızını ariyır. Geldi pedşahın gelininnen ğaynanasıda otumuşdu tendırın başında. Altdarında bir meşeh birnin altında hesır gızınırdılar. Ey kışın soyuħ var dilençi gelir ğapıyı aç. Ğaynanasi dediki ay gızım ğaħ dedi ona çöreh ver. Dedi men ğaħmıram sen ğaħ. Bıy dedi sen düneenki bir gıllıca olasan benim ğavağıma çıħasan men bir pedsah arvadıyam. Dedi ğaħ deyrem. Dedi ğaħmıram. Ğaħdı neyse gelin verdi, ama babasını tanıdı gelın aħşam oldu derviş gene yeldi ğapya. Dedi meni bu gece misefır elleyn gız dediki yoħ olmaz elliemem ğocasına ğocam dedi canım noylacaħ devrış adam yazıħdı elliyeħ eyliyeħ dedi. Dedi elliyirsen elle men saña deyrem elleme. Bunu misefır ellediler, aħşam oldu, yemeħ yediler, bunun yatağını getdiler havluda serdiler. Anbarın ğabağında. Bu gözü unda munda deyil, gözü gediye kesmeħdedi. Geçenin bir vaħ diydi ğaħdı baħdıki oho oğlanı oynadılar heresi bir alma kesdi yediler ortasınında gedye verdiler. Dedi peki hele dur görüm pıçağı hayana ğour, pıçağı goydu anası goynuna. Dedi peki. Bu geçenin bir vaħdıydı ğaħdı gediye gozel kesdi başını, goydu yatağın altına, yorđanı üsdüne çeħdi. Yorđanı üsdüne çeħdi, sekiden enif, tüşdü getdi yatdı yatağında yatdı, gelin bir oyandıki baħdıki heş ses, mes gelmır. Dedi ay kişi dedi ğaħ dedi, anan dedi gelif gediye götürüf gedifdi ne gozel görssen anan. Dedi peki

yatah. Bunnar sarıldılar birbirine yatdılar. Sabağ oldu dedi boy heş gedenin sesi böyün gelmedi anan aparıf anana eziyet verif. Birde yorganı bele atdiki bay dedenin evne, bütün gan, gedenin başı bağırdılar çığırdılar Here bir yanda ağladı. Dedi men saña demedimmi o dervişi burya goyma. Niye? Dedi derviş kesdi. Ğahdı pedşah şeyri Ğardaşım, dellal bağırdı beş dekgede dervişi tafdı getdiler. Dedi ay bacı benim suçum nedi meni getdiz burya? Dedi seni keseciyeñ. Ğalamaşdar Ğalandı, dervişi bu dekge pıçañınan diliñ, diliñ elliyeñ Ğavıracañlar. Dedi ay bacı dedi itiyi anası boynuna aħdarallar onnan sora dedi Ğaħın boynuna atalılar. Bu hemen Ğaynanası anasının goynuna baħdiki oho pıçañ ganını manni anasının goynunda. Dedi evet Ğardaş burdan çıħdı. Pedşah emiriydi emreñlediki gelinimi birde o başı kesileni, oğlunu, verin Ğucağına bir Ğatırın üsdüne yühleyin, burdan dorĞu ele bir yere götürünki, sesi mesi gelmesin. Deditler peki pedşah emri herkes minen Ğatırı, minen Ğatırı getdi. Götdüler bir söyüdün divini goydular. Birgün ağladı, beş gün ağladı, bir gün baħdiki iki tene meleyke geğir. Meleykenin biri dedi ay bacı. Dedi can. Can bacı. Dedi gelsene dedi bu yazıĞa heremiz dedi bir Ğenet salaħ ikirkat namaz Ğılsın birimizinkini bir Ğözne çeħsin, ikirkat namaz Ğılsın birni boğazına çeħsin, gede yeķelsin bunnara bir idara eñlesin. Dedi olar ay bacı. Bunnar Ğenet Ğenete vurdular dedi ay bacı baħ biz Ğenet salırıñ men size hekaye eñlediğim kimi bunnara eñledi. Dedi ay Allah uruyadımı nedımı, Ğahdı namaz Ğıldı, baħdiki aha iki tene Ğenet var. Oğlanın boğazına çeħdi Ğözüne çeħdi aĞzına çeħdi burnuna çeħdi, oğlana aħsırdı Ğahdı. Dedi Allah sana çoħ şükür. Bir gün bele beş gün bele bu oturduĞu aĞacın adıda narıncı aĞacınan turuncu aĞacıdı. Bunnan bir yarpaħ kim Ğopararsa birisi diyer narıncım vay, birisi diyer turuncum vay aħşama geğer, aħşamnan tutar sabaĞa geğer. Bir gün bele beş gün bele pedşahın oğlu bir gün gezmeye çıħdı. Gezmeye çıħdı baħdiki oho, burda bir aĞacın altında bir Ğarı var. Dedi ay Ğardaş hele gelin bele yeđeħ. Dedi geğeyin. Arvat dedi baħ, buyanda, o saĞ atdı senin baħandı Ğaçar onun yedeğinnen tutarsan. Diyerşen amca benim misefırım ol. Dedi peki hama oğlan Ğaşdı. Ğaşdı Ğardaş eyle Ğardaş eyle. Eylediler. Eye nedi Dedi aĞabey bugün benim misefırımsiñiz. Olar dedi pedşahın oğlu buna ele bir Ğanı Ğaynadiki tutdu atın Ğucağına aldı. Geđdi söĞötderin altına. Dedi peki, misefer getdiñiz hama biz nerde oturacıħ? Nerde yatacaħ? Dedi Allah kerımdı. Tabi Ğulunu veren Allah yanı yeğeğini de verer. Bunnar otdular aĞacın altında, Ğarı hemen Ğahdı Ğözel bir yemeħ yafdi, bunnar yeğmeyi yeđi, saad oldu Ğecenin seĞĞizi oğluna dediki geğdenen bu miseferrere olmiya bülmiye narıncı aĞacınan, turuncu aĞacı elliyeñler, sabbaĞa geden goymaz biz yatmiya. Dedi peki. Bu geldi dedi aĞa dedi olmiya bülmiye dedi nöķerrerin dedi narıncı aĞacınan turuncu aĞacı elliye, geće sabbaĞa geden goymaz bız yatah. Dedi yoħ imkanı yoħ heş kimsenin ne işi var canım. Dedi peki Ğadan alım ele. Geđti dedi ana dedim. Deđinse yat bala. Anası yatdı

ğonahlarda yoruluf adam herkeş yıhıldı yatdı. Bu ğahdı güzel narıncı ağacınan turuncu ağacını yondu. Oy o bağıırır var narıncım bu bağıırır vay turuncum vay. Ğetdi tebi pedşahın o zaman çeħmeleri varmış şimdiki kimi ayakğabı deyl kosalı mosalı. Tutdu doldurdu ayakığabıya, çeħmelere doldurdu, sabah ğahdı oğluna gider pedşaha ğızarsankı ya nedı insanoğlusan niye saña biz demediħmi nökerlerin ğoyma narıncı ağacınan turuncu ağacı elliye. Sabağa gider ğoymadı biz yataħ. Men size hekâye ellediym kimi bu ğetdi pedşaha ğızdı. Pedşahın buna ele ğezzebi tutduki dedi eye hele burya baħın hele bunun boyna baħın bacağına baħın hele ğolnuşduğu söze baħın. Ona gider anası dada yetişdi. Dedi ay ğardaş itiyi anası ğoynuna aħdarallar, çeħmeleri beħe çıırtı, narıncı ağacınan turuncu ağacın yarpağı tøküldü. Dedi bunnan senin ğeberın varmı? Dedi yoħ valla. Dedi be ana da oğulu kesermi? Menım onnan ğeberım varmı? Pedşahın oğlu hemen barmağını tişdedi. Deditki demeh ha eledi. O yeđi işdi yere keşdi. Sizde metli mirazınıza yitin.

1.2.20.1. Narıncı Ağaçla Turuncu Ağaç Epizotları

- 1- Bir karı koca vardır. Kadın ölür. Ölmeden önce kocasına kıyafetleri kime olursa onunla evlenmesini vasiyet eder.
- 2- Kadın ölünce kıyafetleri ve ayakkabısı bir tek öz kızına olur. Babasının kendisini alacağını anlayan kız evden kaçar.
- 3- Bir zaman sonra kız bir padişahın sarayına denk gelir. Bu padişahın oğluyla evlenir. Bu evlilikten bir oğlu olur.
- 4- Çocuk altı yaşına gelince kızın babası derviş kılığında gelir. Torununun kafasını keser kızının yastığının altına koyar.
- 5- Bunu görünce padişah kızı sürgün eder.
- 6- Kız ağlarken iki melek gelir oğlunu tekrar diriltirler.
- 7- Padişahın oğlu gezmeye çıktığında kız çocuğu yollar misafir olarak çağırır.
- 8- Narıncı ağaçla turuncu ağaç için padişahın oğlunu uyarırlar aman dokunmayın bizi uyutmaz diye. Gece herkes uyuduğunda kadın kalkar bu ağaçları yontar. Padişahın oğlunun çizmelerine doldurur.
- 9- Ağaçlar sabaha kadar bağıırır. Sabah da padişahın oğlunun çizmelerinden ağaçların yaprakları çıkınca kız kocasına sorar senin haberin var mıydı diye. Padişahın oğlu yoktu der. Kız senin bundan haberin yoktu bir annenin çocuğunun boğazının keser mi diye sorar.

1.2.20.2. Narıncı Ağaçla Turuncu Ağaç Motifleri

Yasak evlilik motifi: Annesinin kıyafetleri ve ayakkabıları kıza olduğundan babası kızını almak ister.

Evlenme şartı: Kız babasıyla evlenme şartı olarak babasından “iğneler batmaz makinalar dikmez” ister.

Kılık değiştirme motifi: Kız keçi derisinden kendine kürk yaptırır. Tüy başına boncuk dizdirir. Bu kürkü giyerek yola çıkar

Kızın ismi Gıllıca olur.

Gıllıca kürkü soyununca nazenin bir kız olur.

Kızın babası derviş kılığında gelip torununun başını keser.

Sırrın açığa çıkması motifi: Kız dereye yıkanmaya gidince padişahın oğlu bu kızın kendilerine gelen Gıllıca olduğunu anlar.

Nişanlanma motifi: Kıza beni alır mısın diye sorar tamam cevabını alınca yüzüklerini değiştirirler.

Anormal zulüm motifi: Kızın babası derviş kılığında gelip torununun başını keser. Kanlı bıçağı da kızın başının altına koyar.

Ceza motifi: Padişah, kızını ölen çocukla katıra yükleyip sesi gelmeyecek bir söğüdün altına gönderir.

Olağanüstü yardım motifi: Söğüdün altında otururken kız iki melike gelir. İki kanat verirler. Bu kanatları çocuğun boğazına ağzına yüzüne çekince çocuk dirilir.

Olağanüstü tedavi motifi: Kanatları çocuğun boğazına ağzına yüzüne çekince çocuk dirilir.

Sihirli ağaç motifi: Çocukla annesinin durduğu yerde narıncı ağaçla turuncu ağaç vardır. Bu ağaçlara dokununca vay narıncım vay turuncum diye feryat ederler.

Fotmilistik sayılar: Dokuz ay, dokuz gece, dokuz saat, dokuz dakika dolunca oğlu olur. Bu zaman sürecinde kız hiç dışarıya çıkmaz.

Çocuğun kırkı çıkar.

1.2.20.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Baba: Kızını ile evlenmek ister. Kızının evlenip çocuğu olduğunu görünce torununun

başını keser. Suçu kızının üstüne atar.

Padişahın oğlu: Gıllıca'yı kürksüz görünce âşık olur. Gıllıca ile evlenirler. Çocuklarının başını karısının kestiğini sanıp onu terkeder. Hatasını anlayınca tekrar karısını yanına alır.

1.2.21. Yahudî

Varımış yoğumuş evvel zaman içinde halvır saman içinde bir fakir adam varımış. Bir gün zaman gelirki bu adam ölür. Ğarısı birde tek oğlu varyımış. Fakir adam, oğlu Ğedir şeyire otarafa dolaşır bu tarafa dolaşır bişey bulamir aç, Ğedir bir yahudi tükânına çırağ olur. Bir gün çalışır adam beş gün çalışır. Yahudi bir gün buna o zamanın parası bir lira verir. Çocuğ Ğoşarağ para görmüyen adam eve gelir annesine anne bir babamın sandığına bağda bir kise ver paramı Ğoyum deyir. Annesi deyir yoğ. Ariyir bulir, sandığdan ufağ bir kise bular. Çocuğ parayı çevine Ğoyuf doğru gider çarşıya giderken çarşıya Ğedif eve eħmeħ filen alacağmış. Birde kiseyi aşsinki ne görsün kisedeki para altın olmuş. Sevinereħ Ğeder eve eħmeħ et o zamanın elbiselerinnen alır getirir. Bir gün çocuğ gine gider. Böle dorğuş mağazada çalışıp durarmış. Yahudu verdiği paraları getirip kisiye Ğoyar bunnarı altın yapar evi geçindirir. Bir gün Yahudu Isdanbul'a gider. Mağzayı çocuğa teslim edir İstanbul'a Ğeder. Bu çocuğ tutar mağzanın eşyalarını değerdeymezine bütün bozuğ parya satar ve bu paraları bir gece mağzayı kitler başliyar altın yapmaya. Kiseye töker obir tarafa töker, kiseye töker obir tarafa tökerek paraları altın yapar. Yahudu şehire gelir, obir arħadaşları Ğoşarağ yahudunun öyünü keser, aman arħadaş sen bakgalına bir çırağ Ğoydun, mağzanı bütün batırdı hep satdı gitdi. Değenden yahudu gelir mağazyaya çocuğa Ğızarağ ne yafđın mağzanın eşyasını der. Çocuğ, ozam deirki içeri gel gör. Yahudu içeri girer ne görsün çocuğ yeşihleri çeħdi hep altın. Bu sefer mağaza saybi çocuğla mağaziya ortağ olar ve mağaziyi tekrar doldurur ve başlar satşa. Bir gün beş gün satşa başlar. Bir gün mağzacı derki çırağına Memmet ismi Memed'iymiş. Sen get filan Şehire Isdanbul'dan eşya getir. Memet kiseyi Ğoay çebne, epey bir para alır Ğeder şeherden. Şeyirde dolaşır durur eşyayı alır bir partı posta edir. Eşya Ğeledursun Memet şeyirde bir Ğızla sevişir. Eşyayı getirir köye gider. Mağaziya doldurduğdan sonra gider dorğuş anasının yanına ana der babamın başğa bir Ğatrası varmı? Veresin. Oğlum deyir baħanın ne Ğatrası ola heşbir Ğatrasida yoğdur. Yoğ ana deyir babamın bir Ğatrası olmasa olunmaz. Değerki anası sandığı açır otarafa arar bu tarafa arar bir kirli bir papağ bulur. Papağı verir Memed'e, Memed papağı alır alır: Ğoyur başına ana deyir, deyir ne var oğlum nerdesin? Ana deyir burdayım meni görmürsen mi? Deyir yoğ görmürem. Tamam, Memet deyir o zaman tekral çarşıya Ğedir. Böle Mağazada çalışa durur. Üçüncü günü Memet tekral eve gelir. Ana

deyir babamın başğa eşyalarinnan pişey var mı? maña veresinde bahım hele oğlum deyir yoğ bahanın başğa eşyası yoğdu. Memet çarşıya gedir bir gün gene İsdanbul'a mala gederken, bir padşahın gızını sever. Pedşahın gızını sever ikincisi günü Memet geder pedşahın elçi daşında oturur. Pedşah adamlarını gönderır ne arırsan deyir? Padşahdan gızını isdiyör. Padişah olmaz deyir sen benim gızımın başdığını veremezsin, benim gızımın başdığı çok ağırdır. Deyerken Memet deyirki ne olur olur olsun sen isde. Demişki gızımın iki ağırı geder altın isderim sennen. Pekala olsun deyir. Memet oğün geder çarşıya bir han kiralar. Hanın bugece kiralarını men verim demiş buraya adam gelmesin hancı gabil etmez. Pekala demiş bi geçede gaş lira alyorsun? Hancı demiş iki altın. Pekâla men saña bir avuç altın veriyim hanı maña ver olar demiş. Memet bu sefer şeyappış hanı kiralamış başlamış gece yığdığı bozuğ paraları, yahudiden getdiği paraları bozuğ para yapışdı bozuğ paraları altın etmeye. Gece sabağa gadar orda paraları altın yapmış Sabağnan bunnarı bir çuvala doldurup doğrı padşahın sarayının önüne getmiş. Tamam padşahım demiş altınları getidim. Padişah demiş nerden aldın altını? Demiş ona garişma. Altını dartıp derken padşahda düyüne başlamış, gırğ gün gırğ gece düyün çaldığdan soñra düyün yapılmış ve bunu padşahın gurnaz gızı annamış. Bir teh çocuğ bu geder altın ecep nerden almış derken, gece bunnarı, bir yere birağmışlar. Gız demişki Memet yiyelim, içelim. Tamam olur demiş bunnar sofraya hazıramışlar o zamanın yemehlerinden yemiş işmişler. Memet tam sarhoş olmuş. Nehayet gız Memeti bayıltmış. Bunun üsdünü aramış otarafını bu tarafını aramış, bir kirli kise bulmuş. Ay demiş tamam ne varsa bi kisede var. Kiseyi almış pencerede bozuğ paralardan bunun içine göyuf geri tökende bahmış paralar altın olmuş. Hem ordaki elmas kutaya kiseyi birağmış, padşahın esgerrlerine emir vermiş Memeti ceddiye atın. Memet sabağleyin ayılınca kendisini caddede görünce şaşırmiş. Ğahmış o yahududan getdiyi paraları pütün sarfetmişti o tarafa bu tarafa Memet çarşıda aj galmış. Bu sefer Memet doğrudan doğru kendi şehrinin yolunu tutmuş. Ğoşarah gelmiş anasına ana babamın bi eseri varmı ver. Anası oğlum demiş babanın pişesi yoğ. Yoğ ama olur olmaz, sandığı aramış kirri papağı vermiş Memed'e. Memet papağı almış doğru getmiş şeye padşahın sarayına. Papağı başına goymuş cariyelerin haberi olmadan içeri girmiş gızın yatdığı odaya getmiş. O zaman gız ayılmışki Memed'i garişısında görünce tamam demiş bunda gine pişey var Memet men seni denedim deyerek, yemeye işmeye başlıyalım demiş. Pekâla demiş gız tekrar yemeği hazırlatmış işki masası gurlunca Memet'le gız tekrar masaya oturular. Bu sefer yine gız bunu içirir içirir bayıldığdan sonra bunun üsdünü arar bahmuşki bir kirli papah. Papağı alıf başına goymuş. Sarayın havlusuna çılmış bağırmış caryeler, caryeler nerdesin hanım diyerek bağırınca, gız beni görmirmisiniz derken, hanım görmiriz deyinci, gız tamam demiş ne varsa bunda var,

getirmiş kirli papağıda gine elmas kutuya goymuş. Memed'i tekrar atırmış caddeye. Memet caddeye atılınca birde sabahla ayılmışki oho ne papağ var ne gız yanında sade caddenin ortasında yatır. Bu sefer Memet tekral gahıp şehere getmiş. Getmiş anasına yalvararak ana demiş babamın hatıralarınnan yoħmu bana veresin. Oğlum deyir babanın ne hatrası ola baban fakır adamdı zatan gün çöregine çalışırdı. Heş pişeside yoħdur. Bir araşdır sandığı demiş, anası sandığı aramış bi düdüh parçası bulmuş. Düdüh parçasını Memed'e vermiş Memet tışarı çıħmış düdüğü çalınca bi bahmışki ne görsün şeherin etrafı bütün asger. Asgerrer başdamıs Memet yıħahmı tikeħmi? Demiş ne yıħın ne tikin. Tekral Memet beni demiş filân şeherin kanarında bir saray yapın, şeheri sarın İsdanbul'un etrafında. Asgerler hemen şeherin etrafını sarmış, bir saray yapmışlar Memed'e, Memet sarayda otura dursun, padşah sabahleyin tışarı çıħınca ne görsün güneş doğmuş. Ğahmış dışarı çıħmış, şehir yanır. Gelmiş aman ğarı demiş şehrin etrafında bir saray varki bizim saray onun kölgesinde ğalmış. Hemen bi ğaş dene asger gönderir, nedı ne isdiyir bizden şeheri sardırif deyəreh, asgerler gidir Memedeki padşah deyir nearıyılar deyir bizim ne suçumuz varki şeheri sarmış. Demişki ya gızını bana versin ya harbe. Hemen gelmiş padişaha demişler padşah demiş hay hay benim gızım onnan artıħ deyil hemen düyüne başdiyah Memet derhal asgeri çeħmiş düyun başdamış. Ğırħ gün ğırħ gece olduħdan soħra ğırħıncı gece dolunca Sultan ħanım Memedi yine ğarşısında görünce şaşırmış. Aman Memet demiş men seni denedim. Memede yalvararak Memedin gönlünü almış ve yine işgi masası ğurulmuş. Bu sefer yemeħ işmeħ derken Memet yine bayılmış ve bunun üsdünü arayarak düdüh parçasını bulmuş. Ğız dışarı çıħmış bir düdüh çalınca bütün şehir asgerle doluğunu gördü ve asgerler ğıza yıħahmı, tikeħ mi? deyəreh bağırınca ğız tamam dedi ne varsa bunda var dedi yıħın ne tikin ve içeri geldi asgerlere emir verdi Memedi o zaman deryaya atırdı. Memet baygın halında deryaya atılınca dalğalar bunu sürüyerek bir adaya çıħarmış. Memet sabahleyin ayılınca gendisini bir adada görünce şaşırmış. Ve ğahmış orada Memet zaten ajdı adada ağlayarak dolanmağa başdamış adanın orta yerinde bir elma ağacına iras gelmiş. Gitmiş elma ağacının altında yatıf gözünü yuħarı ğaldırınca güzel beyaz ve ğırmızı elmaları ğarşıħ görünce Memet zatan ğarı aj ya ağacı silkeleyereħ göysünün üsdüne bir beyaz elma tüşdü. Memet elmayı bir ğırmızı elma tüşdü elmayı yidi o zaman Memet bahdıki o ne görsün annınnan ğocaman bir boynuz çıħmađa başladı. Bu sefer Memet şaşırarak ağlamağa başladı. Boynuz geldiħce böyüyür. Durup sinmeħ yoħ, Memet o tarafa döndü bu tarafa döndü bahdı yoħ. Bu sefer ağaca silkeleyereħ barı dedi biridi düşsün yeyim bisefer ölüm canım gutulsun. Bu sefer Memet ağacı silkeleyince bir beyaz elma düşdü. Beyaz elma düşdü. Bu elmayı yeği bahdı tamam boynuz ğayboldu Memed Dedi taman şansa dedi ya gider çıħarım ya deryada ölürüm. Birez

bayaz alma birez gırmızı alma alarağ kendi pantoluna soyunup, elmayla doldurup, adanın kanarındaki bir tahta parçasına binip dalgalara doğru küreğ çeğmeye başlamış. Derken Memet gece yarıda bir ğara parçasına gelmiş. Bağmış bir ğara parçası göründü. Memet acaba ğaramı balığ filanmı deye bir elma faldırmış kanara atmış bağmışki evet ğara parçası Memet denize yağlaşıp gendisini elmaları atdığdan sonra gendini ğırağa atdı o sırada almayı sırtına aldı yürümeye başladı. Yolda bir çoğana iras geldi Memet çoğannan sordukü buralar nerenindi? Çoban dediki bura İsdanbul'undu. Memet tamam dedi ne tarafda İstanbul? İsdanbul'un yolunu öğrendiğden soğra yine yola düşdü. O gece Memet İsdanbul'a gelip bir ğanda yatdığdan soğra sabahleyin ğalđır ğanda yatdığı, tanış olduğu ğanda yatdığı tavlaya iki gırmızı alma birağıp caddeye düşüp bağırmaya başladı. Hırtız Elması, Hırtız Elması deyeğeğden caddede dolaşarağ tam padşahın sarayının altına gedip bağırmağa başdadı. O sırada padşahın ğızı, acaba o almalar ğaça caryalara bir sorun deyincede caryalar geldi Memed'e dedilerki ğanım deyin elmanın biri ğaça? Memet iki altın deyeğeğ cevap verdi caryalar gidip ğaber verince ğız ğızmiş iki altınada bir alma olurmu deyin bir altına vererse geğerem. Gelmiş deyişler Memet deyin hayır olmaz iki altındır. Padişahın ğızı deyiş noolacağ deyiş babamın ğeznesinin iki altını olmasın alma güzeldir alacam. İki altın vermiş almayı almış alma bağmış hakğeten almanın değeri iki altın. Elma çoğ güzeldi. Elmayı o terefe çevrip bu terefe çevrip bağmış elma çoğ güzel ğoğuyor, bunu benim sandığıma birağım ğoğsun deyiş. Memet bir ğün başdamış, iki beğlemiş, bağmış heç ğaber çığmadı. Bir ğün bir tavlaya bir elma daha birağıp gine sarayın önüne gitmiş, ğız ğaber göndermiş, elma ğaş deyiş? deyiş bir altın. Tamam deyiş bu sandığımda dursun onuda alım yiyim. Derken Memet bir altına elmayı satıp tekrar çarşıya getsin. Pedşahın ğızı elmayı yeymiş ne ğörsün buynuz çığmağa başdadı. Buynuz çığadursun Memmet ğanda ğeber beğliyirdi bu sırada ğız şeyapırdı. Padşah dellal bağırttırdı o zamanın hekimlerinnen ğızını kim kutarsa ona vereceyim deyeğek hekimler toğdurlar hepsi başdadılar gelmeye. Memet ğaber çığdı ğızın buynuz çığdığınnan. Memet hemen gitdi derziye aldığı altınnan bir beyaz elpise yapığırağ bir çanta bir elma içine ğoyup padişahın sarayına gidince ğizmetçiler buna ğızdı. Ğocaman dedi İsdanbul'un hekimleri ğutalamadıda, bu nerenin salağhanası gelip bizim padişahın ğızını ğutalacağ. Sizi ilgilendirmez deyeğek içeri giren Memet doğrudan doğru ğızın yanına getmiş. Ğız Memedi ğörünce boynunu pükerek yalvarmağa başlamış. Dedi aman Memet men seni denedim, emanetlerin pencerede elmas kututadı dedi al. Al yalnız meni kutar. Bu sırada Memet, beyaz elmiyi emanetlerini aldığdan sonra beyaz elmayı ğırđ dilim yağdırıp ğıza yeğirmeye başlamış. Ve otuz dokğuz dilimnen sonra ğırđıncı dilimi yeyincede ğızın boynuzuda ğayıbolmuş. Padşah tekrar düyin başlamış ğırđ ğün düğün

çaldırıldıktan sonra Memet doğrudan doğru gırh gün düyün caldıktan sonra tekrar gahmış şeye gitmiş kışeyle yine birez topladığı paradarı altın yapmış, o zaman Memet Yahudiya ben dedi bir Yahudun borcunun altında galaman, bütün Yahudunun eşyalarını verdihten sonra, pedşaha gelmiş pedşahım demiş biz geçeceyiz şehrimize. Olur olmaz Memedin yol tedereği yapıldıktan sonra Memet yola revan olarak doğru gendi şehrine gelmeye başlasın. Yahududa yolları behliyor Memet gelmemiş. Aradan bir gaş gün geçdihten sonra Memet şehire gelmiş, getmiş Yahuduya özür diledihten sonra Yahudunun malını getmiş, başınnan geçeneri Yahuduya annadmış, kendisine şehrin kanarında güzel güzel bir saray yafdırdıktan sonra tekrar çarşıdan alım satıma başlamış. Derken bir gaş gün Yahuduyu bigün evine misefir götürür. Yahudunun gözü Memedin garısına tüşer. Bu sırada Memet çarşıya geçerken, bakkalını açıp icinde otorup satış yaparken yahudu gendi bakkalığını gapadif Memedin evine gelip gadına gapıyı aşda Memet benim çırağımd sen ona layıh deyilsin maña layıhsın derken bunu duyunca gadın Yahuduya ret çekereh hergün böle olurken bir gün Memet eve gelende garısı haber verir. Demiş Memet böle böle arhadaşın Yahudi, hergün gelip hana illah menumle evlen diyereh şeyde bulunur. Memet bu sefer hemen düdüğü çalmış emir vermiş demiş Yahuduyu benim sarayımın üsdünde daşdan bir heykel yapın ve burada onnar yedi eşdi yere keşdi, sizde yeyin için metdi mirazınıza çetin.

1.2.21.1. Yahudi Epizotları

- 1- Fakir bir adam ölür. Oğlu şehirde bir Yahudi'nin yanında çalışmaya başlar. Para kazanınca babasının sandığından çıkarttığı bir keseye koyar parasını. Kesenin içindeki para altın olur.
- 2- Yahudi, bir gün dükkânı Mehmet'e emanet edip İstanbul'a mal getirmeye gider. Mehmet dükkândaki her şeyi satıp para yapar. Bu paraları da altına çevirip Yahudi'ye ortak olur.
- 3- Mehmet annesine babasından kalan başka hatıra olup olmadığını sorar. Annesi sandıkta birde eski bir şapka bulur. Bu şapka giyildiğinde görünmez yapar.
- 4- Mehmet, padişahın kızını almak ister. Padişah başlık parası kızının ağırlığının iki katı altın ister. Mehmet altınları götürüp kızı alır ama kız Mehmet'i sarhoş edip kesesini alır Mehmet'i de dışarı attırır.
- 5- Mehmet başına papağı giyer kimseye görünmeden padişahın kızının yanına gider. Kız Mehmet'i yine sarhoş eder elinden papağı da alır Mehmet'i tekrar dışarı attırır.

- 6- Mehmet annesinin yanına gelir. Babasının sandığından bu sefer bir düdük çıkar. Bu düdüğü çalınca şehrin etrafını asker sarar ve Mehmet'e yikalım mı dikelim mi diye sorarlar.
- 7- Mehmet, padişahın kızını tekrar alır. Ama bu seferde kız düdüğü alır ve Mehmet'i denize attırır.
- 8- Mehmet bir adaya çıkar. Burada sihirli elmaları bulur. Padişahın kızına yedirince kızın boynuzu çıkar. Bu sayede Mehmet kızıdan hem babasının emenetlerini alır hem de kızı alır.
- 9- Mehmet'in şehrine gelirler. Yanında çalıştığı Yahudi karısına göz koyunca Mehmet'te onu sarayının çatısına taştan bir heykel yapar.

1.2.21.2. Yahudi Motifleri

Sihirli eşya motifi: İçine koyulan parayı altın yapan sihirli kese.

Giyeni görünmez yapan eski babadan kalma şapka.

Çalınca emre amade askerler gelen sihirli düdük.

Sihirli elma motifi: Mehmet bir adaya çıkar. Adanın ortasında hem beyaz hem kırmızı elması olan bir elma ağacı vardır.

Kırmızı elmayı yiyince alnını ortasından boynuz çıkar.

Beyaz elmayı yiyince boynuz kaybolur.

Taş kesilme motifi: Mehmet karısına göz diken Yahudi'yi sarayının üzerine taştan bir heykele çevirir.

Formilistik sayı motifi: Padişahın kızıyla Mehmet' kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

Mehmet beyaz elmayı kırk dilim yapar padişahın kızına öyle yedirir.

1.2.21.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Yahudi: Mehmet'e iş verir iyilik eder. Fakat daha sonra karısına göz koyar.

Mehmet'in annesi: Mehmet'in babasından kalan sihirli eşyaları (kese, papak, düdük) sandıktan çıkarır. Mehmet'e verir.

Padişahın kızı: Mehmet'i kandırıp babasından kalan sihirli eşyaları alır. Mehmet'i dışarı atar. Mehmet bulduğu kırmızı elmaları satıcı kılığında padişahın kızına yedirince kızın

boynuzu çıkar. Mehmet tedavi edince tekrar evlenirler.

1.2.22. Ahıl ile Devlet

Vahdın birinde ahılıynen devlet bahse tüşüller. Ahıl deyir men yahciyam, men üsdünem, devletde deyirki men yahciyam, men usdünem. Bunnar belege iddeşir durullar. Ahıl deyir belege olmaz, gel şindi bir birimizi sınıyah biz. Be nancarı gayrah deyirki valla gel gayrah bahah nası gayracıyih. Ahıl diyirki bah orda bir çütçü çüt ekir şindi gedeh ona özümüzü sınıyah. Deyir pek. Ahıl deyir önce sen get. Devlet deyir yoh sen get. Ahıl gedir. Ahıl gedir, çifçinin ahılınan çihir yanı çifçinin ahılı, şeyinnen çihir ahıl çifçi ahılsız galir. Gedir devlet gedir bu döne. Devlet gedir meşeden böyühcemen bir odun kesir dallı budağlı dalın budağını yonur, bunu götürür içini marangoza verir eycemen bir oydurur götürür içini marangoza verir eycemen bir oydurur içini o zamanın vahdı zamanın gızılımı, altınını doldurur bele yanı dünyanın ağırlığını dünyanın guvveti gider bir para doldurur. Çifçide çoğ fakirmiş götürür bunu çütçüçüt ekende deyirki gardaş al bunu götü. Çütçüye verir. Nedı bu? Diyir belege bunun içi altın gızıl doludur götü özüne ye. Çütçü deyir ay bahası irehmetdiyın oğlu men nenniyejem bunu benim bir çüt öküzüm birde çütüm var, ahşam olanda cütü goyuram boyunduruğa öküzleri çekir alır götürürem öyüme ey men bunu nancarı götürüm öyüme men nedejem, men bunu nedejem, gızılı nedejem altını nedejem benim bunnarın heş birine şeyim yoğdu zadım yoğdu, ehdiyacım yoğdu. Peki deyir alır şeyi ağacı alır götürür tarranın gırağına goyir. Tarra'nın gırağına goyir elece galir. Bunnar çihir ikiside çekilir gediller. Aradan bir vahıt geçir çütçü çütüne devam edir bahırki otarafdın bir gefle gtır gelir. Diyirki valla men bunu nenniyejem bu altınımıdı gızılımıdı men annamıram belkide yalandı, malandı. Bunu deyirki men bunu bu gefle gtırıya verim alsın gessin. Gefle gtırı yahlaşır gelir bunun yanına deyir salâm eleykümü çütçü gardaş. Deyir va eleykümü salâm gefle başı deyir hardan gelif harya gedirsiñiz? Deyir vala işde Çinnen gelir Maçine gediriñ. Deyir ay bezirgan gardaş saña bir tene amanat versem götrer Çin Padşahına verirsenmi? Deyir hayhay benim başım üsdüne zatan orya gedecem, padşaha gedecem senin amanatınıda götürürüm. Deyir peki. Verir bunu gefle gtırıdaki gtırıların birnin üzerine goyir, deyir Allahaasmardıh çekir elini ver Çin ölkesi.

Bunnar bele getmeñde olsun gelem çütçüye çütçü tarrasını ekir ahşam olandada çihir gedir. Bezirgenñerde güne bir menzil teyyime nezil Çin ölkesine vasıl olillar. Çin ölkesine vasıl olillar. Bir gaş gün burda galdıñdan sonra, Çin padişahının sarayına gediller. Gediller saraya o çütçünün verdiği kütüyüde alıllar götürüller diyillerki Padşahım sagolsun işde filân yerdeki çütçü saña bu hediyeı gönderdi. Peki. Padişah alır bahır deyirki

medemekî o çütçü maña bir hediye gönderdi, sen havañ geđeceñsin o tarefe? Meçin ölkesine havañ geđeceñsen? Deyirki vallâ filân günü geçecem. Padişah deyir olmazmı geğende gine bize uğriyasın bizde o çütçüye ufañ bir hediye yollıyañ. Biz Padişahıñ o bir çütçüyken bize bir hediye göndermiş ne olduğunu bilmeriñ hama göndermiş, bizde onun şeydi vereñ. Deyir peki, başüsdüne deyir padişahım, geğeceyim gün gelirem ne emrın varsa yaparam.

Bezirgen geđdiñden soñra padişah emir verir leşesine vezırı ne deyirki hele geğrın baañ bir çütçü bize nası nancarı bir hediye gönderırdı? Geğtırır padişah içini açırki evın yıñılsın artıñ ne yoñduki. Menim sarayımı devletımı, varımı tacımı, ölkemi belkim on dafa bu gızıllar satar, alır, oğedder beñe gıymetdi şeyler. Satan añıl dünyanın şeyini eñliyırdı, dünyanın zenginliyini yanı bütünün malını servetını deyerini gızıl eñliyif bu kütüye doldurmuşdu, ağacın içerisine doldurmuşdu. Padişah beñe şaş galır. Deyir bir çütçüde bunnar olanda men nasıl padişahamki bunun yarısı geğerde mende guvvet yoñdu. Padişah düşünör daşınır deyir lele, vezir nenniyeciyeñ o bir çütçüde bize beñe bir hediye göndermiş, biz padişahıñ gereñ bunun ğat ğatı bir hediye göndermemiz lazım emme benim beñe bir guvvetim yoñduki sora nası bir hediye göndereciyeñ buna Vezır deyerki padişahım sağolsun deyir bunnarı saña gönderen adam eñe pariya, altına, gızıla eñdiyacı yoñdur be ne olacañ? Deyirki sende ölkenin meşur şeylerinnen bir ğefle ğatır tutarsan o çütçüye gönderırsen, yoñsa altına gızıla görürsenki bizim hezneñlerin on misli guvvetinde adam bir kütüye doldurmuş saña yollamış. Deyir be ne ğayıracayıñ? Deyirki şeyedeceyeñ bir ğefle ğatır tutarsan Maçın ölkesinin Çin ölkesinin bütün gıymetdi ğumaşlarıñnan bunnara yüñlersen ğırñ develiñ ğırñ ğatırırñ bir ğefle ğatır meydana getersen gönderırsan o çütçüye. Hediye beñe olar diyir. Diyir eferim vezır senin añlın daa yañcıdı, tutullar, ğırñ deve yükü vañdın o zamanın enke eñ ğumaşını deñelere yüñlüyüller bir ğefle ğatır meydana geğriller, adamını kölesini ğefle başsını hazırırıyılar o kütüyü getiren bezirgen başının ğeflesine ğatıllar diyilerki götür bunu bize bu hedyeyi gönderene sende bu ğefle ğatır deki Çin ölkesinin padişahı saña bunnarı hediye gönderdi. Deđi başüsdüne padişahım, götürecem deyecemdeki padişah size bunnarı hediye gönderdi. Ordan bunnarı alır getirir gendi ğefle ğatırın arñasına ğatır, bağlır ver elini Maçın ölkesi. Gel babam gel babam gel babam bir gün bu çütçünün aynı çüt sürdüyü yere geñer geñe bañırki çütçü ğene çütünü ekir. O tarafa geçir bu tarafa geçir çütünü ekir. Geçir salâm elöyküm, çütçü ğardaş deyir vay aleyküm salam bezirgen başı ğefle başı sen havañ geldin, ne zaman geldin, nası geğdin? Deyirki valla işde götdüm senin verdiğin o hedyeyi kütüyü padişaha verdim. Deyir hası hedyeyi? Deyir hanı sen maña bir hediye verdin filan şeherin padişahına gönder, götür değin, mende götdüm padsaha verdim. Hay deyir bañası irehmetdiñ benim

olmayan ölkemizde olmayan ne nedide şeyleri gönderipler bize. Be ne ğayıracayığ deyir. Deyirki vallâha men bilmem bu bizim çütçülerden deyildir bu ele hedyeye medyeye ğıymet vermez, bunun ne altına nede ğızıla eĥdiyacı vardır. Bunu başğa bişeynen mükafatlandıracaĥsan hedyesine ğarşılığ vereceĥsen. Bu padşahında coĥ yahcı bir ğızı varmış gözel, bekâr bir ğızı varmış Vezir dediki vallah padşah men senin yerinde olsam ğızını bu çütçüye veririm. Bunun ele mala devlete eĥdiyacı yoĥdu dövletide vardı hamısıda vardı emme deyir bu hedyelerin altınnan çıĥmağ çün bunu vereceĥsen. Ğızını vereceĥsen. Be vezir hancarı eĥliyeceyiĥ bunu deyirki vallââ padsahım bunnan ğolayı ne var padişahım sağ olsun iki tene cenderme gönderirsen deyir ğider filan yerdeki çütçüyü tapar getiriller. Deyir be olumu deyir be olur niye olmasın. İki tene cenderme çağırılar ğuşadillar deyillerki filan yerde çüt eken bir tene çütçü var onu dereğep tutuf burya getireceĥsınız. Tabi bunnar dedihlerini yapillar ğuşanellar atdarını miniller doĝru filan yerdeki çütçünün yanına gediller Salâm elöykümü çütçü ğardaş vay alöykümü salâm. Deyiller ne'liyirsen deyir çütümü ekirem. Deyillerki filan yerin padşahı seni isdiyir. Deyir ay ğardaş benim üsdümemi gülürsen, mennen dalgamı geçirsen men bir çütçüyem filan yerin padşahı meni ne tanıyır. Men bir faĥir adamım bir boyun öküzüm birde çütüm var, bunarınan men uğraşırım meni neenniyeceĥ o padşah Siz yalan söylüyürsünüz padşah heş meni tanımaz. Deyir coĥ ğonuşma düş önümüze. Önerine ğatillar doĝru padşahın yanına getriller padişah buna baĥır üsdü, başı, ğılığı, üzü gözü traşlıdı üsdü başı cındır çırıldı, heş bişe annamir. Neyse bunnara emir verir deyir bunnarı hamama götrün, berbere götrün ğeyindirin üsdünü başını temizledin. Götürüller bunu hamamdı traşdı, etdiĥden soĥra ğırĥ ğün ğırĥ gece toy düyün eĥliyir, padişah ğızını bu çütçüye verir. Çütçüyü ne bilir padşah padişah çütçüye dediki men ğızını saĥna verecem senun bu eyliyelerinin altınnan çıĥam. Çütçüi dedi padşahım sağolsun ne eyliĥdi, ne ğızdı, ne zaddı sen benim üsdüme mi gülürsen. Padşahım sağolsun men bunnarı neyniyecem buna layığ bir adammiyim. Deyir yoĥ ancaĥ deyir men ğızını vermehsen senin bu eyliĥlerinin altınnan çıĥacam. Bu baĥır adam ne desin. Padşah işde ğırĥ ğün ğırĥ gece düĝün çaldırır ğızını bu çütçüye verir. Aĥşam olir padşahın ğızınan çütçü giriler odaya evet çütçü yorĝundu ğünüz aĥşama ğeder çüt sürmüş ey ordan burya uzak yoldan gelmiş yorĝun ğorĥmuş adam fikĝara adam padşahın ğızı gelmeden daha odiye bu çütçü odada düşür yatır daha gerdeĥ geçesi padşahın ğızını behliyyende düşür orda yatır. Ğız gelir ğapıyı açir baĥirki ğızı getiriler padşah ğızıldı artıĥ dernehden gelir, düyünnen gelir. Gelir baĥirki, Bele gocam uzanmış yateir. Behliyyir, Behliyyir bu ğaĥmir padşahın ğızı hiddete gelir sabaĝa yahlaşır nerdeyse safaĝ atacaĥ bunası ğocası, nası nişannıdı düşmüş yatır ğız heyret edir. Sabaĝa yahın aĥıl devlete deyirki devlet çütçü ğideceĥ deyir, çütçü ğedeceĥ çütçüyü ğutar. Çünkü

çütçü beşe yaterdi ya padişahın gızı çoğ hiddetlendi dediki çütçü eyerki men seni sabah denize atıf balıhlara yedirmesem, mañada padşah gızlığı haram olsun. Beşede zad olarmı. Gendi gendine deyir hah. Ey bunnarı eşiden devlet ahl'ı'a dediki görürsenmi savağdan padşahın gızı çütçüyü öldürecek get çütçüyü gurtar, ey devlet ne etsin nancarı etsin çütçünün başında ahl yolğdaki üzünü gurtara, devletnende iş olmir. Neyse ahl gedir, çütçünün başına girir tehrar çütçü bir aylır, uyanır beşe sıcreyir gahır yatağdan haman anniyir bahır padşahın gızı. Deyir men neydi men bir çütçüydüm bir bezırgan geldi beşe geşdi maña bir kütüh verdi dedi içi gızıl doludu, men onu başımınan savdım filan Padişaha gönderdim, filan padşah maña gumaş gönderdi, gumaşıda men filân Padişaha gönderdim, filan pedsah meni çağırtdı dediki gızımı saña verecem gızını maña verdiler ey gış gündü toy düyün çaldı meni getdiler gerdeğ geçesine men tüşuf yatıram hay benim başım bassın dedi. Gahdı padşahın gızının ayağlarına gapandı. Dediği Sultanım dedi gusurumu effet yeminim, andım vardı padşahın gızınan düyünim olduğu geceağızsız dilsiz beş saat uyuyacağdım, şindi men bu eğdimi yerne getirirem yoğsa benim yuğum filan yoğdu eğdime yerne getirirem. Gız diyir biraz daha gahmasaydın savağ seni men balıhlara atacağdım beşeceme deyir. Ahıl devlet'e deyir gördünmü? Be deyirdin men üsdündüm sen dünya ağırırğındaki gızılı altını, doldurdun verdin adama adam yine hakğınnan gelemedi ey çünkü ahlı yoğdu başda isdersen milyonnari töh öğüne ahan ele çütçü kimi eder götürür başğasına verer, nası men hemen çütçünün başına girdimse, gahdı. O sırada devlet ahlın üsdünnüyünü gabil elliir. Deyirki sen mennen üsdünsen. Buda beşe biter.

1.2.22.1. Ahıl ile Devlet Epizotları

- 1- Akıl ile devlet hangimiz daha üstünüz diye iddialaşırlar. Ve bir çiftçinin üzerinde kendilerini denemeye karar verirler.
- 2- Akıl çiftçinin başından çıkar. Devlet ise büyükçe bir kütüğün içine dünyanın altını doldurur çiftçiye verir.
- 3- Çiftçi altınları bir işime yaramaz bunlar diye Çin ülkesinin padişahına hediye gönderir. Çin ülkesinin padişahı karşılık olarak kırk deve yükü en güzel en pahalı kumaşlardan çiftçiye yollar.
- 4- Çiftçi benim işime yaramaz diye kumaşları da Maçın ülkesinin padişahına hediye yollar. Maçın ülkesinin padişahı bu hediyenin altında kalmamak için kızını çiftçiye verir.
- 5- Gerdek gecesi akli başında olmayan çiftçi kız gelmeden uyur. Padişahın kızı buna çok sinirlenir sabah çiftçiye denize atmaya karar verir.

6- Akıl ile devlet bakarlar çiftçinin sonu kötüye gidiyor. Akıl çiftçinin başına hemen geri döner. Devlette aklın daha üstün olduğunu kabul eder.

1.2.22.2. Ahl ile Devlet Motifleri

Mükâfatlandırma motifi: Çin padişahı, çiftçiye kırk deve yükü en kaliteli kumaştan yollar.

Maçın padişahı kızını çiftçiye verir.

Formilistik sayı: Kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

1.2.22.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Akil: Çiftçiden çıkınca çiftçi ne yaptığını bilemez. Her işini yanlış yapar.

Devlet: Çiftçiye ne kadar fırsat verirse versin akıl olmadan olmayacağını anlar. Aklın üstünlüğünü kabul eder.

1.2.23. Yeddi Ğardaşlar

Variymiş yoğışmış bir kişiyen bir arvat varymış, bunnarın yeddi oğlu varymış, heş ğızdarı yoğmuş. Bu arvat boyluymuş oğlannara deyirmişki hemleymiş boyluymuş, oğlannarı deyermişki sonu ğız doğanda ğapya bir eleh as, biz bilehki senin ğızın olmuş oğlan olanda bir saç as bileh oğlun oluf. Bunnar getdiğden sonra anasının bir ğızı olur. Ğapıya saşırır eleh yerine saç asıf. Saç asıf. Bu oğlannar gelif bağıllarki ğapya saç asılıf deyiller ki daha bacımız olmadı, başlarını alır gediller, gedif bir tene zağaya yerleşiller zağada mağaradı. Gel zaman get zaman ğız yekeleir böyyür on dört on beş yaşdarına gelir. Bu ğız mehlede uşahlarnan oyniyanda mehellenin uşahları buna deyillerki senin yeddi ğardaşın varyidi başdarını alıp gedipler. Ğız beke tüşünür eye meni yeddi tene ğardaşım benim bunnardan heberim yoğuymuş. Bunnar yalan deyiller gerçeh deyiller ğız tüşünür gelir öye, tüşünceli tüşünceli öye gelir anasına deyirki ana benim yeddi dene ğardeşim varymış neye sen bunu maña zamanında maña söylemedin, bunun sırrı nedir bunun keremeti nedir? Onnar hardadıllar, niye maña söylemirsen. Eh anasıda da artığ ğızadı bu doğrusunu ğızına deyir doğruyu ğızına deyir. Ğız deyirki ana men ğardaşdarımı tapbağa gedecem. Anası deyirki ğızım sen uşahsan kışçihsen annası nası tapacağsan neçe tapacağsan onnarı, onnar kim bilsin hardadı? Yoğ ğız illahleyirki men gidip tapacam. Neydirse anası ğızı deyirki men gedecem sen meni burda durduramazsın peki deyir get gedeceğsen yolun açılı olsun. Zamanın bir gününde ğız yola tüşör, gendine ordan burdan yeyeceğ erzağ tederih elliir heybesin bişeler goyur yola revan olur gedir. Az gedir uz gedir bilmer neherder getdiyini bir zamannan soñra bir zağa görür

baħirki bir ev ii dşenmiş, spurulup. Ğız lece behliyi aħřama geçer geçir mağaranın, zağın bir terefinde yerreşir, gizgenir orda deyrki bele baħım burda ne var. Aħřam olir ğarannıħ okene yaħın baħirki yeğditene ğardaş geldi mağaraya girdi. Geldiler mağarada yeğiler, işdiler, bunnar geleğler yeğiller, iiller ıħır geğiller. Ğız bele pusur bunu. Bunnar her gün bu yeğdi ğardaşın bu yeğdi ğardaşın birisi sıraynan ğavaħcadan gelillermiş evlerini silir, süpürür yeğehlerini hazırrıyılmış. Bele her gün birtenesi bu işi ğayrırmış. Ğız deyrki valāh tapbışam bunnar menim yeğdi ğardaşımdı, yeğdi ğardaşımın zd, burda yerreşif ğalıflar. Artıħ ikinci günü sıra byh ğardaşlarınınmiş yeğdi ğardaşın en byynnmş, rkennen gelir baħirki o gelene geçer ğız saħlandıđı yerden ıħer ylerini eřiħlerini siler, süpürür, yeğehlerini hazırrıyır, ğene gidir oyere girir. Nöbet byh ğardaşınınımış sırası evi silif sprmeħ yeğeh piřirmeħ. Gelir baħirki ev silinmiş sprrenmiş heş bir zad esĝıħ deyeldi yeğehler bişmiş hazırdı. Allah Allah, gendi gendine hayret eğir. İkinci gelir, ikincide ele. Beleliħnen yeğdi ğardaşda geliller sıralarında baħıllarki ev silinmiş, sprrenmiş, heş bir zadı esĝıħ deyildi yeğehlerde pişif. Bele olmaz deyller bize bele bir tenesi vardır yardım lleyen hama bu kimdi, nası tapacıyıħ bunu. Kh ğardaş deyrki men pusacam bunu baħacam hele kimdi gelir bizim evimizi silir süpürür yeğehlerimizi ğayrir. Ötekiler deyllerki peki. Bu Kh ğardaş bir gün geçir bir yerde gizgenir mağarada. Baħirki yeğeyin vaħdı geldi gelende ğaħdı bir dene ğız ıħdı ortalığı sildi spurd onnan soħra yeğeh ğayrırdı teħrar geğdi ğardaşlarının geleceyine yaħın ğene geğdi orya girdi o orya girende ğolunnan tutir deyr sen insanmi, cinsenmi? Deyr valla ne inem ne cinem men sizin en kııħ bacınızam. Pek deyr sen bizim kııħ bacımızsın, bizim bacımız yoħdu bizim oğlumuz olufdu, ğardaşımız olufdu. Deyr yoħ vallāh men doğduğumda anam yalnızıħnan sa asacağı yerde eleħ asıfdı sa asacaħmıř, yanınıřlıħ llyif sizde bunu görende başınızı alıf gelmiřsiħiz bacıħız yoħdu diye men sizin bacınızam. Bunnar sarılıllar birbirlerine öteki ğardaşlarda gelir hesretdiħler birbirine ğarışıllar. Allāh cümle hesretleri birbirine ğavuşdursun bunnar belece yeğir içir devam eğiller. Yannız bu ğızın adıda Merden Ğatın'ımış Merden Hatın'a deyllerki biz geđdiħden sora olmiya olmiya bizim ğomşumuz bir değ vardır bu değnen ğonřuluħ llyesin bir zad alıf veresin eşya mesele. Deyrki peki. Bu ğızında Merden Ğatın'ında bir tene kııħ pişiye varımış bunu oħ severmiş. Bele bunnar devam eğiller ikinci günü değin ğızı varımış değin. Değin ğızı gelir deyrki Merden Ğatın bir senin baş darağını ver başımı darıyım buda deyr hayhay vereccım nolacaħ. Pişiye deyrki geğ menim darağımı geti. Pişi deyrki bacı baş mı deyr darağı darağı. Deyr başımı bele pişi geçir bele goccaman bir değ ğafası alır gelir, yükün arħasınnan piyy bele baħıllar meyer o baş o ğızın değ ğızının dedesinin başıymış. Yeğdi

ğardaş o devin ğafasını kesif ğetrif evlerine ğoyuflar. Bunu ğörende devin ğızı tilisim edir. Devler tilisimliymiş, tılısım edir Merden Hıatun tüşür bayılır. Düşür bayılır oda ordan çıkır ğedir. Gel zaman ğet zaman ğardaşları aħşam olur öye geliller, baħıllarki elediki öyleri zibil içinde, yemeħler pişmiyip, öy zibildi. Baħıllarki bacıları tüşmüş bir terefe bacıları bildirdenmi ölmüş, biyildenmi. Vallaha deyillerki ne eğdiyse dev eğdi, devin ğızı yaptı neyse ölüdü bunu neħliyeħ nası torpağa ğömeħ, pişe eğimiller kıççıħ ğardaşı deyirki ğetirin bunu tutaħ bir tabıt yapaħ ataħ suya ğessin, yazıħ deyilmi torpağa bunu ğuylayaciyiħ en eysi ğessin suda. Buna bir tabıt yafdırillar bunu atıllar suyun içerisinde bu bir vaħıt ğetdiħden sonra suyun üzünde bir padşahın oğlu ordan ğeçirmiş esgeriyenen, leşgeriyenen ğoşunuyman baħirki suyun üsünde bir tene bişe gelir. Esgerrlerine emir verir deyir teznen onu burya ğetireceħsınız. Canısa menımdı malısa sizindi. Tabı emirdi esgerrer hemen ğediller tabıdı ğetiriller burya padşahın oğlu ğene emir eħliyer deyir aħın tabıdı, aħın hama dikket eħliyin içerisinde biseye ğete gelmesin. Tutullar marangoz ğetirir tabıdı aħıllar, acanda baħıllarki ne baħsınar içinde ele bir ğız yatirki deyesen ayın on dördüdü, sanki ölmemişdi heç irengi solmamış, ğılı terpenmemişdi. Padşahın oğlu bunu alır doğru öyüne ğötürür. Deyir hele ğötürim bir terefe ğoyar heç olmasa ğünde bir dafa bunun üzüne seyrelliyerem. Alır bunu öyüne ğötürür, ğomşular yığılır ğeyiller beħe herkeşe havar düşür padşahın oğlu beħe bir ğözel ğız ğetimiş beħe oğeder ğözeldirki kimdi bu neħelidi? Tabı cenezeyi tabıdı aħıllar beħe uzadıllar bu sırada ordaki ğarılardan bir tenesi şehir aħanıymış, tılısım eħliyenmiş, bu anniyirki bu ölmüyüdü bunda bir tılısım vardır. ğedir padşahın oğluna deyirki men bunu dirildecem deyir. Be nancarı dirildecıħsen sen deyir. Deiry men bunu dirildecem deyir sen maħa ne vereceħsen? Deyirki sen bunu dirilt men saħa ağırrığınca ğızıl verecem. Peki deyir. O ğoca ğarı gelir artıħ ozamanın tilisimi nasıl eħliyirse ğızı dirildir ğız ğaħır bir baħirki bura neħedi bunnar kimlerdi. Ğoca ğarı deyirki sen bayılmısdın işde seni tekrar ayıldıħ. Burası filân padişahın sarayıdı, filân padşahın oğlu seni buldu ğetidi suyun üsündeki tabıdınan bizde seni aşdıħ baħdıħ seni diriltdiħ. Eħ, deyir Allâh razı olsun sizden. Padşahın oğlu artıħ bilmirki neħede, iħdiyar ğarıya neħliye, ağırlığınca ğızıl verir. Gendiside ğırħ ğün toy düyün eħliyer bu ğızı özüne alır. Beħe ğız neħden bulacaħdı padşah oğludu ama beħe ğız neħden bulacaħdı, ğözelliye dünya ğözelidi. Neyse aradan aylar, yıllar ğeçir bunnarın bir tene oğlu olur. Oğlan beħe yeddi-sekgiz yaşlarına gelince Merden Hıatına deyirki oğlu ana deyir menim heş dayılarım yoħumu? Ğız deyirki ha oğlum senin yeddi tene dayın varıydı yeddiside biribirine oħcuyur yeddiside aslan kimidi. Deyir be bunnar neħdedi? Deyir bir ğün geleceħler deyer oğlum bir ğün gelif bizi tapacaħlar. Deyirki sen meħlede aşıħ oyniyanda deħsenki Merden Hıatun körpesiyem yeddi dayı arħasıyam de. Diyerir peki ana diyerem. Uşahda artıħ özüne bişey tapıf neħde olsa artıħ

ağzına gelende deyir. Merdan Hanım körpesiyem yeddi dayı arhasıyam. Bele deyir gezir bele deyir gezir bir gün gene aşlı oynuyor, o taraftan yeddi tene atdı gelir hama nasıl hepsi bir birine oşuyur. Deyir vallaha bunnar menin dayılarımdı daha bişe demir gene aşığına devam edir, aşlı oyniyir vurir çıkarır udir, uduzer bunnar tabı eyce bunnarın yanına geliller. Yaşınına gelende oğlan gene başdiyir Merden Hanım körpesiyem yeddi dayı arhasıyam. Dayıları deyiller aye bu ne deyir? Bunu tutıllar getiriler deyillerki eye gede hele bir daha de. Gede gene deyir Merden Hanım körpesiyem yeddi dayı arhasıyam. Nerdedi o Merden Hanım nerdedi. Diyirki filân yerededi benim anamdı. Deme? Vallah deyir dayı benim anamdı. Deyillerki tez diynen gel sen bizi bunun yanna götür, biz senin dayılarınıh yeddi dayı biziñ burya geldiñ. Neyse bunnar bu uşağı alıllar bağırarına basıllar. Negeder olmasa yeyennerıdı, bacılarının çocuğudu, bunu alıllar doğru bacılarının yanına gediller. Bacılarınında halallaşıp görüşdüñden soñra bacısı başınnan geçen macarayı bunnara annadır. Deyir beleyken bele oldum, bele getdim denizin üsdüne siz meni atdıñız, meni geldi padşahın oğlu buldu. Ha diyilerki bacı sana nooldu sen nasıl oldun? Deyirki valla siz getdiñden sonra devin ğızı geldi mennen baş darağını isdedi mende pişiyede dedim get bize bir darağ geti, baş darağını ver pişihde getdi bir dev ğafası buldu çıhardı, dev ğafası meyerse onnarın dedesinin ğafasıymış, men orda bilmedim nooldu, onnan sorasi yadıma tüşmör. Elemi, ele vay deyir devin ğızının alacağı olsun onu öldüreciyiñ. Onnan sonra deyir da biz seni tabıda goyduñ denize atdıñ. İsde Merden Hatın başınnan geçenneri nekleğir bunnara, deyir işde padşahın oğlu meni buldu meni gendisine aldı, yeddisekgiz senedide ğarı-ğoca yaşıyırñ deyir padşahın geliniyim. Bunnar odasında ğonuşir hasbıhal ediller gel heveri nerden vereñ padşahın oğlunna. Aşşam olir padşahın oğlu eve gelir bahırki evde ses, seda oynamañ gülmeñ yeddi tene adam oturmuş benim arvadın yanında onun boynuna sarılır bunun boynuna sarılır, üzünnen öpir. İçeri girir gılıcı çekir kimdir bunnar? Ey be ne etsin sindiye gider dememişdiki benim yeddi dene ğardaşım var padşahın oğlu nebilsin ele bilir yabancı kimselerdi. Bele diyende ğız önne geçir deyir dur bunnar benim ğardaşdarımdı yeddi dene ğardaşdılar bunnar bele, bele, bele, başnan geçenneri burda bir daha padşahın oğluna nekleğiller padşahın oğluda tabı bunnarın hepsiyle sarılır ğörüşür. Ğayınnarıdı be buna çoñ sevinir padşahın oğlu demeñki deyir benim arvadında bir terefi tefluğatı varımış. Dimesinner herkes deyirdiki kimin neyidi kimin ğızıdı kim bülsün kimin picidi. Onnan evvel ele deyiller padşahın oğlu suyu üsdünnen bir tabut bulmuş tabutdan bir ğız çılmış bunnar öylenmiş. Bir padşah oğluna heş yahşırımı bele şey. Tabı padşah oğlu çoñ memnun oldu buna. Onnan soñra o yeddi ğardaşıda ordan birañmadı, gendi şehesinde sarayında bunnara iş verdi vezife verdi, belege onnar yedi işdi oyanı getdi bizde yediñ işdiñ burya geldiñ.

1.2.23.1. Yeddi Ğardaşlar Epizotları

- 1- Bir karı kocanın yedi oğulları vardır. Hiç kızları yokmuş.
- 2- Kadın hamile kalır. Oğulları annelerine kız olursa kapıya elek oğlan olursa sac as derler. Kadının kızı olur ama şaşırıp kapıya sac asar. Oğlanlar bacımız olmadı diye gelmez bir mağaraya yerleşirler.
- 3- Yıllar sonra Merden Hatun yedi kardeşi olduğunu öğrenir. Onları bulmak için yola çıkar. Kardeşlerini bulur.
- 4- Komşuları olan devin kızı Merden Hatunu tılsımlar. Kardeşleri öldü sanıp tabutla suya bırakırlar.
- 5- Tabutu padişahın ođlu bulur. Sihir ačan bir kadın Merden Hatun'un tılsımını çözer. Merden Hatun ile padişahın ođlu evlenirler. Bir oğulları olur.
- 6- Çocuk yedi sekiz yaşlarına gelince "Merden Hatun körpesiyem, yedi dayı arkasıyam." diyerek açık oynarken dayılarıyla karşılaşır. Annesinin yanına getirir dayılarını.
- 7- Merden Hatun, başından gečenleri anlatır. Padişahın ođlu gelince ona da anlatırlar. Padişahın ođlu kayınlarına burada iř verir. Böylece yaşar giderler.

1.2.23.2. Yeddi Ğardaşlar Motifleri

Yardımcı hayvan motifi: Merden hatunun kedisi Merden Hatunun dediklerini yapar.

Dev motifi: Dev kızı, Merden Hatunla arkadaş olur.

Sihir motifi: Dev kızı, Merden hatunu tılsımlar. Merden Hatun dūřüp bayılır.

Güzel kadın motifi: Merden Hatun, ayın on dördü gibi güzeldir.

Sihrin bozulması motifi: Sihir ačan kadın Merden Hatunun tıslımlı olduğunu anlar ve tıslımı açar.

Formilistik sayı: Karıyla kocanın yedi oğlu vardır.

1.2.23.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Devin kızı: Dedesinin kesik başını görünce sinirlenir. Merden Hatun'u tılsımlar. Merden Hatun bayılır. Kardeşleri onu öldü sanır.

Kocakarı: Tıslımı bozup Merden Hatun'u uyandırır.

Padişahın oğlu: Merde Hatun'u bulur. Onunla evlenir.

Yedi kardeş: Merden Hatun'un öldüğünü düşünen kardeşleri onu tabutla suya bırakırlar.

1.2.24. Tepegöz

Bir nahırçı varıdı köyün devesine yedirdi. Bir gün geldiki deve geyiğ olmuş. Deve geyiğ olmuş. Bu getdi özünü bir daşa bağladı atdı suya ok geder geldiki bir şey iras geldi ada. Acıdıçığdı bundan birez alamadan felannan yeşio günü galdı. Yarın bu gene özümü atdı suya getdi çoğ az gene aj galdı. Bahdıki gene bir ada çığdı. Bu getdi o adaya çığanda gece galdıbahdı bir öküz çığdı öküz burnunnan hıhıdı bir nur tüşdü bunun ışığına atdadı. Sabağ açılarda bu özünü vurdu suya. Haşa sizden haşa diyende bişe galmaz. Bu bir gaştene ahdun yığdı. Öküz gene çığanda bu ahdunnarı atdı üsdüne. Öküz böyürdü öldü bunu getdi gene özümü asdı daşa gene yetdi. Getdi buna bir meymın irasdadı bunu tutdular götdüler meymın padşahının yanına. Ğızını bu meymın pedşahi buna verdi. İki oğlu oldu bu gaş zaman galdı. Ğaş zaman galannan soñra bu gene gaşdı meyminde tüşdü bunun dalna dedi oğlunu suya atacam dedi cehenneme at. İkisinde boğdu atdı sıya. Bu oğgeder getdi, getdi bir şehere yetişdi keşdi ordan bir ğız sallandı ey dedi Selim dedi meni alarmısan? Hay hay dedi. Selim getdi bu ğızı aldı buda saapsız zengin bir ğızıymış. Aldı bir zaman burda yaşadı. Bir gün ağladı bir kör anası varımış ecep anam nerde galdı. Ğız dedi niye ağlırsan dur dedi. Emrelledi bir dev yendi bunu aldı genedinin üsde götdü. Bu deve örgetmişdi yenende namaz ğılırdı evle namazını yendi namazını ğıldı duva yadınnan çığdı galdı çölün ortasında. Bir çığıra düşdü getdi bahdıki bir sürü goyun otduyur. İreli getdi bir gözü var tepede. Dedi ğardaş men acam dedi buyur gedeh. Getdi ne bunnan başga gaşteneşide var. Evin yihılsın dedi sen nee geldin? Bunu günde ikisini birni şişe salladı yedi. Yatdı bu yazığ Selim gağdı şişi goydu orya ğızdı bunun ele o bir gözün soğanda bu gağdı. Gağdı bu bunun dalına tüşdü goynun içinde oyana buyana tutabilmedi. Bu goynun arasıynan çığdı gaşdı tepeyöz tüşdü bunun dalna kör adam nolacağ dağdan uşdu geberdi. Bu bir çığırı tutdu zaman zaman getdi anasının şehrine catdı. Köyde çoğ hırhız varıymış. Bu hırhızlar bunu tutullar görtrüller pedşahaki aha hırhızı bulduğ. Bir zaman galır, bir zamannan sonra pedşah hesde düşür. Deyirki bu mapushanada ele adam olurmu hem meni ağlada hemi güldüre? Dedi ayhay men ağladaramda güldüreremde. Geldi okû bu adamlariki bu tepeyözki şişe salliyanda ona ağladı dayana bimmedi insan Pedşah meymını söylüyende güldü. O yerde duva yadına tüşdü dev yendi ğapıya onu aldı genedının üsde çığdı getdi.. aha onnar yedi yere keşdi, Allah hepimizde ömür versin, kutuldu daa...

1.2.24.1. Tepegöz Epizotları

- 1- Bir ahırcı baktığı deve kaybolunca kendisini bir taşa bağlayıp suya atar. Bir adaya rast gelir. Karnını doyurmaya çıkar ama ertesi gün kendini tekrar suya atar. Yine bir adaya rastlar.
- 2- Gece adada kalır. Bir öküze rastlar. Öküzün burnundan bir nur düşer.
- 3- Ahırcı selim kendini tekrar suya atar. Bir maymunla karşılaşır. Maymunlar padişahının kızıyla evlenir iki oğlu olur. Bir zaman burada kaldıktan sonra yine kaçır oğlanların ikisini de öldürür suya atar.
- 4- Bir şehre gelir. Burada sahipsiz zengin bir kızla evlenir. Annesi aklına gelir tekrar yola düşer.
- 5- Yolda tepegözle karşılaşır onun gözünü oyar kaçır.
- 6- Annesinin şehrine gittiğinde Selim'i hırsızlar yakalar. Hırsız diye hapse atırırlar.
- 7- Bu şehrin padişahı hastalanır. Hapiste hem beni güldürecek hem ağlatacak biri var mı diye düşünür Selim ben yaparım der. Tepegözün adamları şişe salladığını anlatır padişah ağlar. Maymunlar padişahını anlatır güler.

1.2.24.2. Tepegöz Motifleri

Olağanüstü hadise motifi: Öküzün burnundan bir nur düşer.

Anormal zulüm motifi: Ahırcı Selim, Maymunlar padişahının kızıyla evlenir. İki oğlu olur. Bunları öldürüp suya atar.

Yardımcı kadın motifi: Evlendiği kız deve emreder dev kanadının üzerinde Selimi götürür.

Dev motifi: Dev kanadının üzerinde Selimi götürür.

Mitolojik yaratık motifi: Selim yolda karşılaştığı adam yiyen Tepegöz'ün gözüne kızgın şiş sokar oda dağdan uçup ölür.

1.2.25. Devlet Kuşu

Bir tarihte bir pedşah vardı bu padişahın üç tene oğlu vardı üç oğlu variyemiş, bu oğullarıda hepsi tam yetişip böğüyür bu birgün oğulları yığır başına topluyuf deyifki oğlum deyif ne var baba oğlum deyir indi ben sizden bir şey soracam böyüy oğluna deyir oğlum deyir sen meni nekadar isdiyersen deyir baba seni aldın geçer isdyrem, gümüş geçer isdiyrem dünyada herne edir onun geçer isdiyrem değir peki ortancıl oğluna değir değir oğlum sen neğeder isdiyyirsen mende değir seni baba bal geçer isdiyyirem yağ geçer

isdiyirrem seni değir güzel yemeñler geçder isdiyirrem peki sende keş hele her oğluna gırñ tene altın verir değir peki küçük oğluna sorur değirki oğlum değir sen neğeder isdiyirsen değir değir baba mende seni duz geçder isdiyirem. Bele deyincedñ babası gızır gızır değirki peki duz geçder elemi hemen emreliyyir cellata cellat bunu aparar öldürersen bunun ğanlı köyneğini maña getirersen cellat bunu götürür dedı buda öz ğelbinde değirki ecaba değir men babama ne kötülñ yaptımki babam meni öldürür men nededimki meni öldürür cellad bunu aparır bir yabanda bunun elbisesini soyundurur değir çıñart köyneğini çıñardır köyneğini bu bir ğuş vurur değirki sene men ğıymıram değir seni öldürmürem köyneğini çıñard buluyum ğana sen değir burdan başını al harya geçdersen get burdan bunu ğana buluyur getirir pedışaha buda başını alır gider pedşaha getirir deyyir öldürdünmü deyyir öldürdüm deyyir peki ele değir burda ğalsın değir ğapansın bu adam az gider uz gider dere tepe duz geçder azını çoñunu bir mövle bilir gelir bir şehere çıñır bir şehere çıñır bañırki bir kapıda bir tene ğadın oturur geçder ğadının yanına selam aleyküm nene deyyir elekümü selam nene değir olmazmı deyyir beni ğonañ eyliyesin oğul deyyir benim kimsem yoğ benim ğocam yoğ kimsem yoğ men seni hancarı ğonañ eğleyim nene değir olmazmı meni özüne oğul eyle oğul deyyir nebilim deyyir olarsanmı değir olaram nene buna çıñarır bir avuç daha altın verir heye deyyir oğul gel seni deyyir özümö oğul elliyim özüne oğul elliyyir tañi pedşah oğluydu millet bañırki toflanıf geleceñ yediler oyana gediller bu yana gediller sorur deyyir nene deyyir bu şehirde değir bu nedir deyyir millet deyyir bele elbiseler teze elbise ğeyinifler saña geçdirler sola geçdirler ne işdi vallah deyyir bizim bu şeherin pedşahı ölüftü indi değir millet toflanacak orda pedşah bir tene pedşah çıñardacañlar nene deyyir olmazımı mende gedim ne işin var değir ayoğul sende ğerip adam yoğ deyyir nene mende gedecem bunlar toplanır millet geçder geçder buda orda bulunur tañi orda büyüy adamlar ileri ğelen adamlar deyyirki deyyir arñadaşlar hepiniz hazırlanın burda devlet ğuşu var onu elden ğovacıyım. kimin başına ğonarsa o bu şeherin pedşahı olacañ herkes hazır olur ğuşu elden ğoyurlar tekrar ğuşu elden ğoyurlar ğuş dolanır fırlanır gelir bu adamın başına ğonur o çocuğın başına ğonanda here bir tereften deyyirki canım bu neder geldi burda peydah oldu bunu biraz şeyediler böyün daha olmayacañ ğuşu böyün uçurmayacañ ğuş ğarıñdı oğün daha ğuşu uçurmadılar herkes evine geđdiñ sabañ açılısı sabañnan ğene toplandılar ğene geđdigēđdi ğene bu adam ğuşa dedilerki hazırlansın ğene ğuşu uçuruñ ğuş kimin başına ğonarsa hökümdar olacañ pedşeh olacañ ğuşu ğoydular elden ğuş ğene geldi bu adamın başına ğondu ğonanda tañi ileri ğelen adamlar dediki ölemi ileri ğelen adamlar dediki canım dedi bu adamda dedi helbet aslında neslinde bir bele pedşahlıñ varki bu adamında gelif ğuş başına ğondu dedeki bu pedşah olacañ neise bunu hamama filan götürdüler göttüler bunu pedşah elediler göttü ğoydular tañtına tañtına

goydular bu adam pedşahlıq yaptı şeherin milletini güzel yaşadı bir ara bu babasını bir hatırladı hatırradı ecaba dedi babam meni ölüme gönderdi indi hiç ahlına alırmı bu tağı evlendi eledi güzel bir ev mev yaftı kendisine babasına bir mektuf yazdı misafir değe gelsin babasını misafir sesledi babası geldi babasını gettiğden sonra avradına dediki dedeki yemeğleri güzel yaparsan yemeğlerin eme heç birine duz gadmazsan duz gadmazsan yemiği yaftılar getdi bunun önüne goydular tağı pedşahın pedşah yedi bağıdu duzu muzuyu yoğdu dediki sizin burda dedi duz yoğmu dedi dedi yoğdu duz bizim burda dedi duz yoğdu dedi canım çoğdu bizim melmeketde duz çoğdu göndereğ biraz saña bu ikinci yemeğde duz gattırdı dedi duz gât genen yemeği yapanda duz gât, gattırdı duz gattırdığdan soyra yemeği yedi pedşah dedi pedşah dedi bu, nanca işdi dedi bu oseferki yemeğlerin duzu yoğuydu şimdi duzu var dedi ha onu sorursan dedi elemi dedi evet zamanında men sen oğullarını imtihan yaptın dedim meni ne gadar isdeyirsen biri bilmem dedi altın geçer biri gümüş geçer biri dedi yemeğ geçer bilmem bal geçer mende duz geçer isdiyrem indisen duzu sevmersen bende ona sebef duz gâtmadım yemeğe. Orda oğlum ha oğlum indi dedi tamam dedi tağı orda oğluna sarıldı görüştü dediki oğlum dedi indiye zalımlıq yaftım şimdiden beşe daha eyliğ yapacam bu işte eşe gapanır.

1.2.25.1. Devlet Kuşu Epizotları

- 1- Bir padişah oğullarını toplayıp kendisini ne kadar sevip istediklerini sorar. Büyük oğul altın gümüş kadar ister. Ortanca oğul yağ ile bal kadar ister. Küçük oğul ise tuz kadar istediğini söyler.
- 2- Padişah küçük oğluna cevabından dolayı kızar ve cellada oğlunu öldürmesini emreder.
- 3- Cellat oğlana kıyamaz serbest bırakır bir kuş vurur kanını oğlanın gömleğine bular padişaha götürür.
- 4- Küçük oğlan padişahı ölen bir şehre gelip çıkar. Burada devlet kuşu sürekli bu oğlanın başına konar. Sonunda nu şehrin padişahı olur.
- 5- Padişah olduktan sonra babasını misafir çağırır. Yemekler hiç tuz koydurmaz. Babası tuzsuz yiyemez ikinci yemeklere tuz koydurur.
- 6- Babasına sen tuz sevmiyorsun diye tuz koydurmadım. Oğullarını imtihan ettiğinde ben tuz kadar seviyorum deyince beni öldürtmek istedin der. Sarılırlar.

1.2.25.2. Devlet Kuşu Motifleri

İmtihan motifi: Küçük oğul babasını tuz kadar istediğini söyler.

Ölüm sembolü motifi: Padişah, cellattan küçük oğlunu öldürüp kanlı gömleğini getirmesini ister.

Kaderin ters dönmesi motifi: Padişahı ölen şehirde, devlet kuşunu bırakırlar kimin başına konarsa o padişah olur. Devlet kuşu küçük oğlanın başına konar bu şehrin padişahı olur.

Formilistik sayı motifi: Padişahın üç oğlu vardır.

1.2.25.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Nene: Küçük oğlanın evinde kalmasına izin vererek yardımcı olur.

Padişah: Küçük oğlunun kendisini tuz kadar sevdiğini duyunca hiddetlenir. Öldürülmesi için emir verir. Tuzsuz yemek yeyince tuzun değerini anlar. Oğlunu affeder

Cellat: Küçük oğlanı öldürmeye kıyamaz. Serbest bırakır. Oğlanın gömleğine kuş kanı sürüp padişaha götürür

1.2.26. Ğarı Goca

Bitene Ğarıyla bi Ğocası varmış fakir adamlarmış bunnar. Bu Ğocası hergün geçer ormannan odun tofluyar getirer satar onnan gendilerine yiyecek felân alallarmış bigaş Ğün sonra adam birgün Ğedirki ormanda bir ağaç ateş alıf yanır bir Ğayanın üzerine tüşmüş ağaç ama bir böyük bir yılan var ağacın içersinde. Bu adam bir dal Ğoparır, uzadır, ordan yılanı kutarır, yılan ordan kutarar kutarmaz gelir bunun Ğoluna mökem sarılır sarılır deyrki yavu men sana eyliĥ yafdıım sen yanıf Ğedirdin sen meni niye bu zehmete Ğoşdun deyr menim üş tene şahidim var Ğedeh o şahitlere soraĥ, eyer sana eyliĥ lazımsa eyliyim yoĥ kötülüĥ lazımsa zatan saña kutuluş yoĥdu peki deyr bunnar gelir bir böyüĥ ağaş varıymış bunu herzaman yolunun önündeymiş o ağaç o adamın yılan ağaca sorur deyrki insanoĞluna eyliĥmi lazım kötülüĥmü bu ağaş deyrki yoĥ deyr insanoĞluna eyliĥ yaramaz buna kötülüĥ lazım sen bildiĞin eziyeti ver buna bunu yılan bidaha gene sıĥışdırır bu deyrki peki yavu deyr men ne kötülüĥ yafdıımki sen bu lafi söyledin sen deyr hergün burdan Ğedif Ğeldiĥce benim belime bir balta vurar geçerdin senin kötülüĞün bu peki ordan geçir Ğediller Ğedir bir öküze sorur ilan deyrki öküz Ğardaş bu insanoĞluna eyliĥmi lazım kötülüĥmü öküz deyrki hayır insanoĞluna eyliĥ yaramaz buna deyr kötülüĥden başĞa heşbişeyde elvermez sen bildiĞini yap niye deyr valla deyr bu bizi deyr insanoĞlu öküzü Ğoşar efendim Ğetmez ağır yük vurar birde üsdelik olduĞu gimi döyer zehmet verer onun için yaramaz buna eyliĥ peki ordanda geçir Ğedir bir tülkiye irasdıyr ilan sorur tülkiye deyr tülkü Ğardaş bu insanoĞluna

eylihmî lazım kötülühmü lazım tülkü biraz tüşünür tülkiye eylihmî lazım gene burah gëtsin deyir yazıhdı ilan bunu burahir çekir çılıır gedir adam orda başdıyır deyir tülkü ğardaş maña bu eyliyi insanıığı yafdıñ meni bu yılanın elinnen kutardıñ sana deyir isde görüm ne isdiyirsen mennen mükâfat olarak deyirki senin canının sağlığını isdiyirem sennen heş bişeyde isdemirem yođ deyir benim canımın sađlıđınñ sana ne var isde deyir gene deyir canının sağlığını isderem yođ deyir tülkü ğardaş burda dur benim deyir ineyim var tezzede doğuf ğedim onun danasını getirim onun danasını sen ye mende bu şeyden kutarım. Bu ğelir eve arvat bağır kişi geldi dama vezyeti ele bir bozułki kişi deyir keşmiş ola nedi bu iş deyirki valla mesele bu şekil oldu şimdi ineyin danasını geldim götürüm tülküye verem tülkü yiyeceğdi arvat feldarya deyirki peki kişi sen ajsan birez ehmek ğoyum ye mende ğedim danayı hazırlıyım çuvala ğoyum götü ğet bu bana çörek ğoyur hemen dönür gelir çuvala tutur iti ğoyur çuvalın içine ağzınıda mökem bağlıyır kişi çöreyi yeyif pitirdiğden sonra arvat deyir daneyi hazıradıñ mı hazır dedı çuvala ğoymuşam hemen bu çuvalı alır arhasına bağmadan götür ğedir ğedir tabi tülkü orda behliyirki bu ona dana getireceğ ğel deyir tülkü ğardaş senin dananı getirdim bir ye bu tülkünün yanına ğedir çuvalın ağzını acır ağzı açılarda it bu sefer tüşür tülkünün dalna de bura de şura tülkünün ğuyruğunu ğoparır tülkü ğedir adam bir zaman dolandır elenir o tülkü bunu ğarşılyır ey deyir insanoğlu ğel deyir hağeten insanoğlu muħannetdi deyir eylihmî yaramaz ilan seni öldüreceğdi son soru mana ğeldi mende insanoğluna iyilihmî yaramaz deşeydim ölmüşdüñ sen meni ğandırdıñ dana getirecem sen ğetdin köpeyi ğetdin ğuyruğumu ğopartdırdıñ.

1.2.26.1. Ğarı Goca Epizotları

- 1- Ormandan ağaç toplayıp satarak ğeçimini sağlayan bir karı koca vardır. Adam bir ğün yine ormana ğider. Bir ağacın yandığını görür ve ağaçtaki yılanı kurtarır.
- 2- Yılan adamın koluna sarılır. Üç şahide sorarlar insanoğluna iyilik mi lazım kötülük mü lazım diye. Ağaç ile öküz kötülük lazım der. Son olarak tilkiye sorar yılan tilki biraz düşündükten sonra iyilik lazımdır bırak ğitsin der.
- 3- Yılandan kurtulan adam tilkiye teşekkür etmek için taze doğmuş danasını getirecektir.
- 4- Eve gelince karısına olanları anlatır ve danayı tilkiye götüreceğini söyler. Karısı adam yemek yerken çuvala dana yerine köpeği koyar. Çuvalın ağzını sıkıca bağlar.
- 5- Adam çuvalı getirir. Ağzını açmasıyla köpek tilkiye saldırır. Tilkinin kuyruğunu kopartır.

1.2.26.2. Ğarı Goca Motifleri

Kaderin ters dönmesi motifi: Yılan kendisini yanmaktan kurtaran adamı cezalandırmak ister.

Hile motifi: Adam kendisini yılandan kurtaran tilkiye dana getirecekken karısı çuvala köpek koyar. Tilkiye iyilik yapmak isterken kötülük yapar.

Formilistik sayı: Yılanın üç şahidi vardır.

1.2.26.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Yılan: Kendini yangından kurtaran adamı öldürmek ister.

Ağaç: Yılandan adamı öldürmesini ister.

Öküz: İnsanoğluna kötülük yapmak gerekir der.

Tilki: İnsanoğluna iyilik yapmak gerektiğini söyler. Adamı yılandan kurtarır. Adam karşılığında danasını tilkiye getirmek ister.

Adamın karısı: tilkiye gidecek torbaya dana yerine köpek koyar. Tilkiyi parçalattırır.

1.2.27. Deli Kardeş ile Akıllı Kardeş

Varıymış yoħuymuş günnerin bir gününde bir deli Ğardaşınan bir aħıllı Ğardaş varıymış bunnarında babaları ölür birce yannarında anaları sağıymış durur. Tabı bunnarın varı vaħdı eymiş aradan bir zaman keşdiħden soyra bunnar deli Ğardaş demişki akıllı Ğardaş demişki buyur deli Ğardaş gel ayrılaħ ayrılaħ Ğardaş bunnar ayrılmaran önce özderine yeni oda yapıflarmış tabı peye bilmem kom otağ Ğeyfe Ğana beħe beħe bişeyler bunnar ayrılmağā genel Ğoyular deli Ğardaş deyrir aħıllı Ğardaş deyrir neħi deyrir ayrılaħ nenceri ayrılaħ deyrir beħe ayrılaħ deyrir köħne peyiye gelen mal senin teze peyye gelen malda benim Ğardas eħe şey olarmi mal pütün aħı köħne peyyiye alışğındı orya geleceħdi deyrir yoħ deyrir men ona Ğabılam aħşam olur mal çölden gelende malın önünü almıllar eħe gelen köħne peyye dolur gelen köħne peyiye dolur yeni peyiye geħir birce Ğotur bir dana girir yeni damlarda deli Ğardasındı aħıllı Ğardaş Ğardaş deyrirki olmadı deli Ğardaş bir dana deyrir saħna yetmez bu geħer deyrir mana mal tüşdü yoħ deyrir men buna irazıyam peki deyrir irazısan irazı ol danaya saħab olur bir Ğaş gün aħırda baħır otnan samannan verir Ğafıya Ğoyur bunu satmağā bunun boynuna tutur bir çatı bağlıyır Ğötürür Ğızılçaħçağā satmağā Ğızılçaħçağ' a Ğötürür satmağā orda Ergine'nin deresinde Ğötürür Ğayya bağlıyır bunu Ğayıya deyrir Ğaya Ğardaş deyrir buyur deli Ğardaş men bu danıyı satıram buda deyrirki alıram hanı Ğaya buna ses verir danıyı tutur

ğayıya bağılır geri gelir ahıllı ğardaş sorurki danıyı ne yafdıñ sattım parıyı aldınmı yoğ
deyir sabağnan ğedip alacam sabağ olur bu ğedir danan parasını almağa, ğedirki ne ğetsin
danıyı ğurt yeyif çatı bir terefde durur dana'nın başıda bir terefde eme bunun bir deyneyi
vardı çoğ ğuvvetdiydi başında herşey varıydı yanı elne gelene damir olsun mığ olsun pütün
deyneyin başına çahmışdı deli ğardaş nenceri ğezzebe geldise ğayıya nası bir deyneh
vurdusa ğaya yarıldı ğayadan ğızıl töküldü bu artıñ çebine doldurdurmağnan başa gelmedi
çıhatdı şalvarını şalvara doldurdu aldı dalna getdi geldi eve eve getirende geri ğalanı ğaldı
orda geldi ahıllı ğardaşa dediki damanın parasını aldım ne ğeder bu ğeder aldım geri ğalanıda
ahşanıma ğedif getirecem bunnar heresi bir telis aldı ahşam üsdü ğetdi geri ğalanınıda aldı
getdi geldiler getdiler köylerinde birde bir hoca varıydı sabağnan ğetdiler hocadan dedi hoca
dedi sizin ğodu verğinen dedi ğızıl bölecih dedi eme dedi hoca dediki ama dedi ğodun
şahadını getirerseñ peki dedi getirerem hoca buna inanmadı getdi ğodun altına ğara sağız
töhdü dedi görüm hele bunnar ne bölse belli cağdı arpa olsa buğda olsa altın dediğide doğru
olsa altın yapışacağ bunu altına getdi bu bir ğod o yana töhdü bir ğod bu yana töhdü getdi
her şeyi böldüler altını getdi ğodun içersine de iki üş tenede altın ğoydu deli ğardaş eline aldı
ğodu götdü getdli götdü ğodu verdi içindede iki üstene altın hoca altına bağdıki ikitenede
ğodun altına yapışıp valla dedi bu doğrudu deli ğardaşın dediye doğrudu hoca hemen geldi
burya dedi getiriñ altınnan mañada verin deli ğardaşın ğapısında ey bir derin ğuyu vardı su
ğuyusu hocadaki beñ diyen de bocuyu nancarı vurdusa hoca öldü hocuyu tutdu saldı ğuyuya
hoca ğuyuya tüşende ğuyuya tüşdühden soyra hocuyu evlerinnen aramağa ğağdılar hoca
nerye ğetdise gelmedi size ğetdi bu çıhıf damın üsdüne bağırırki valla men hocuyu vurdum
hoca öldü odurana salmışam ğuyuya ahıllı ğardaş hemen ğaşdı bunnarın bir keçisi varıydı
keçininde tabı sağğalı felan vardı keçiyi ğetdi öldürdü saldı onda hocanın üsdünnen millet
burya tükülende dedi eye dedi ahıllı ğardaş dediki bu dedi delidi ahlı kesmir keçiyi vuruf
öldürüf salıf orya keçinin adını hoca ğoyufdu neyse ordan milleti ğandırdı millet ğetdiñden
soyra bu atılda bir zaman beñ devam elediler hocada öldü ğetdi. Ahıllı ğardaş altının izini
koramağ için dedi deli ğardaş men dedi ğedecem ğurbete çalışmağa dedi beke bir ğaş ğuruş
getireñ deşinnerki bu ğetdi çalışdı ğetdi demesinki tafdılar deli ğardaş buna öğüt verdi dediki
ahıllı ğardaş seyreh irengide sarı adama dedi ğedif dedi çalışmağınan senin başına iş açar o
adam bu aynı bunun sözünü tutdu ğetdi ama ğetdiği yerde bunun sözünü tutmadı ğetdi bir
şeherde durdu iş yerinde bir tenesi geldi ğardaş boşsanımı dedi boşam dedi mana
çalışarsanmı dedi çalışaram dedi ğedeñ götdü ğetdi bunu evine kesimini kesdi dedi senin
seneliyin dedi üşyüzlira para bir ğat elbise benim dedi işimi göreceñsen oda dedi peki ama
dedi sana bir boyun öküz verecem dedi bir çüt bir cütde tazısı var ğedeceñsen dedi tazı dedi

harda hoplasa sende orda dedi cüt ekecehsen dedi getdi bir şanahta yoğurt goydu birde bir çöreh dedi çöreyi paralamıyacahsan gatağıda yaralamıyacahsan doğruyuf doyuncağ yiyecen ey dedi belemızı bulduh. Ahıllı, gardaş sabağnan gağdı öküzü gosdu tazıları aldı yanına getdi çöle cüt ehmeye bir gayalıh yerde getdi tazılar hopladı hemen öküzleri yendirdi orda boyunduruğa goşdu öküzü cütü saldı daşdan daşa sürmeħde olsun ama burda kesiminin burasını demedim kesim kesdiki hansımız birbirimizden ırız olmasağ onun dalınnan bir zol gön galdıracığ peki dedi bu adam getdi orda cüt ehdi aħşam oldu bunun eli ayağı şişdi elleri pütün yara oldu cüt ekir daşın içinde aħşam geldi ahıllı gardaş mennen nerde çüt ehdin valla dedi filan yerde tazılar dedi andırana galsın dedi getdi dedi harda daşdıħdısı orda dedi getdi hofladı dedi böyün dedi öldüm yoħsa dedi mennen ırızı deyilsen dedi yoħ hele dedi di yat dalınnanda bir zol gön galdırım ahıllının dalınnanda bir zol gön galdırdı bunu yola saldı ahıllı gardaş pis pis geldi eve geldi deli gardaşa başınnan keçene aynan men size annatdığım kimi annatdı dedi indi sen dur dedi men geditrem ana dedi benim yoluma çöreh gayırganan men dedi sabağ gededem çalışmağa anası getdi bunun yoluna çöreh möreh gayırdı bu adam tüşdü yola getdi aynı şehere geldi şehere gelende geldi iş yerinde durdu bu adam geldi gene geldiki bu burda dedi mana çalışarsanmı çalışaram dedi gel gedeħ dedi getdi bunun tabı ücret gonusdu fiyatını seneliħ dedi tazıları verdi buna öküzü verdi gatiğnan çöreyide verdi tazıllarım harda dedi hoplıyarsa cüt ekecehsen dedi getdi bir şanahta yoğurt goydu birde bir çöreh dedi çöreyi paralamıyacahsan gatağıda yaralamıyacahsan doğruyuf doyuncağ yiyecehsen peki dedi ama dedi hansımızda hansımızdalı ırız olmasağ dalınnan dedi bir zol gön galdıracıyıħ bunu ağası söyleri deli gardaş dediki ağa dedi bir zol deyil iki zol galdıracığ peki dedi. Bu gağdı aldı tazıları yanna cütü goşdu getdi çöle tazılar getdi daşdıħda hoplanırdı tazıyı kuçu kuçu dedi tazının birinin ayağınnan nancarı tutdu daşa vurdusa tazının biri geberdi parçalandı öküzleri aşdı deriye sürdü öküzder orda otdamaħda olsun özüde goydu yoğurdu gabağına çöreyi başdadı yemeye çörehden gağdı getdi öküzleri getire cüt eke getdiki öküzün birinide gurt yeyif getdi öküzün birini goşdu bir terefinede özü goşuldu geri geldi eve eve gelende kişi baħdliki ağası deli gardaş öküze öküzün biri yoħ tazınında biri yoħ özüde öküzün yerine goşuluf gelir dedi bu ne veziyet dedi ne veziyet olacağ tazılar yerde hofladı dedi orda dedi cüt ekilermi be öküz necoldu öküzde dedi goydum otdamağa gurt yedi ağa yoħsa mennen ırızı deyilsenmi yoħ ğurvan olum dedi men sennen ırızıyam dedi ırızı olmamı peki dedi. Bunnar belege bir zaman devam etdiħden soyra bu ağasının bir çocuğu öldü çocuğu ölende getdiler mezersenniħde mezer gazmağa ğoca helan yığıldılar otağa cocuğun kefenini pişdiler ğoca bir ineynen sap isdedi kefeni tiymeħ için ağası çıħdı eşiye dedi deli gardaş dedi get anama dedi değinen bir ine verisin birdebir sap bu geldi anasına dedi

ana dedi bir ine dedi var birdebir sap ver dedi eyh dedi cehennem ol dedi bu işin içinde men hardan alıram inmeyi sapı geldi ağasına dediki ağa dedi anam dedi ineyi vermeyi get dedi vur öldür ineyi al getir deli ğardaş geldi baltıyı elne aldı ele anasına bir balta nası vurdusa anas öldü ineynen sapı götdü verdi bu elne aldı ğazmayman küreyi getdi mezertiye köyün şenniye bir terefde mezer ğazırdı bu adamda getdi ayrı bir terefde mezer ğazır ağası eşiye çıhdiki deli ğardaşda mezer ğazır dedi bu ne iş görür hele ğedi görüm getdi dedi deli ğardaş bu ne veziyet dedi valla sen demedinmi dedi anana dedi mezer ğazıram dedi anama noldu dedi sen demedin vur öldür mende vurdum öldü indi ona mezer ğazıram. Bu başını salladı aga yoħsa mennen ırızı deyilsenmi yoħ dedi ğuvan olum men senen heç inciyezemmi anasında o günü başırdı çocuğuda basırdı aradan bir iki gün keşdi üçüncü günün aħşamı deli ğardaşa dediki ağası dedi dedi deli ğardaş dedi aħşan üsdü iltip sabaħnan birez erken ğaħaħ maldan muldan keseħ anamnan dedi gedeye bi eysan vereħ peki dedi ğecenin bir vaħdıydı deli ğardaş ğaħdı getdi peye peyede tutdu böyüh malları kesdi bir terefe düzdü ufaħ mallarıda kesdi bir terefe düzdü sabaħ oldu ağa geldi peye deli ğardaş bu ne veziyet dedi valla sen demedinmiki anamnan gediye dedi esen vereçiħ bu böyühler ananın eseni dedi hırdalarda dedi gedenin bu başını salladı dedi ağa yoħsa mennen incidinmi yoħ dedi ğurvan olum men dedi sennen inciyezemmi dedi kesifsen kesifsen eysan vericiyiħ nasıl olsa ğoy köylü yeşin.

Bunnar eysanı verdi o günde ğaldılar orda sabaħ aradan bir kaş gün keşdiħden sonra ağası ğarısınan ğonuşdu dedi avrat dedi buyur kişi bu köpoğlu bizi maldan eledi ğoyunnan eledi anadan eledi uşahdan eledi bu dedi bizide öldürecek bu adam bizide canımızdan edecek ge dedi biz ğaçah bunun elinnen bu bele diyende deli ğardaş sezdi bunu aħşam üsdü ğaħarsan çöreħ pişirersen ğecenin bir vaħdı goyarıħ eşşeyin belne biz ğederiħ bu adamda ğoy yatsın evde evide verdiħ buna hemen bu getdi avrat aħşamınan ğamır eledi gece vaħdı tendiri ğaladı çöreħ felan pişirdi teri getdi doldurdu teri getdi doldurdu gece ğaçacaħdılar eme deli ğardas yatmıyıfdi gözderini yumuf ama gelki tan üreħden yatmıyıf bunnar getdi geldi teri doldurdular geldi yatdılar bunnan deli ğardaş yuhuya verdi terin bir gözünün çöreyini boşatdı köyün itderine dağıtdı geldi özü tere girdi üsdünüde tutdu bağladı terin bunnar ele bildi deli ğardaş yatır kişi ğaħdı arvat dedi ğaħ dedi bu köpöyoğlu yatıp ğaħ ğaçah bunnar heyacanını heyacanını ğaħıdılarki teri getdi eşşeyi çeħdiler boylu eşşeyi teri getdi eşşeyin belne saldılar bunnar yola çıhmaħda olsunnar deli ğardaş ele bilirdiler ğaldı evde deli ğardaşda terin içinde ğedir bunnar tabı köyden dışarı çıhdılar başğa yabancı bir sinora getdiler gedende ışıħlandı ele bir ğoyun sürüsüne iras geldiler sürüden beş altı tene köpek bunnarın üsdüne gelende kişi dediki arvat nolaydı deli ğardaş şindi burda olaydı yoħsa bu itder bizi yiyecek deli ğardaş

hemen başını terden eşiye çıkardı ağa dedi burdayam gah dedi ve günde yarıyacağsan gah dedi bizi bu itlerden kutar gahdı daşı menceri atdısa vurdu itin birinin ayağını gırdı ağa dedi ey yaradımmı burda saña ey yaradın dedi gurban olum gel gedeh daha heç üsdünü vurmur harya gedirsiniz diye bunnar ele ağzını tutduruf gedir ahşama geder yol getdiler ahşam üsdü getdi bir suyun kanarına garanını basdı orda teri yendirdiler eşşehden daha dediler bu gece burda gah sababnan gahah gedeh peki dedi. Getdi geldiler çöreh möreh yediler tebi oda getdi düz suyun gıragında yerrerini serdiler arvada kişi dediki dedi arvat dedi sen dedi ortada yatacan men bu yan terefde yatacam bu bu deli gardaşı suyun gıragında yatır men dedi sana diyecem arvat onarı yat avrat beke bu köpöyoğlunu suya salah yoğsa bizi bu gıracah peki dedi getdi geldi ele gece yatdılar deli gardas bunnar ele yuhuya verdi özü hemen degge gahdı keşdi kişinin terefine arvat galdı suyun gıragında kişi başdadı bir vabdında arvat onarı yat arvat onarı yat diyende arvat ele nancarı suya tüşdüse patıldıynan getdi hemen degge kişi gahdı arvat dedi köpöyoğlunu saldı suya dedi ağa dedi noldu yoğsa ürüyamı görürseñ bu sefer gahdı neyse bişey demedi deli gardaş dediki ağa dedi yoğsa mennen incidinmi yoğ dedi gurban olum men sennen dedi inçiyeremmi. Işlılardı savağ oldu bunnar gahdılar kor peşman geri döndüler geldiler öz evlerine gene kişi geldi öz evine geldiki ne gelsin ahı millet çıhdıhdan sonra bir dam boş galdımı haraba olur bacasını söker elin milleti camını çıkarır gapısını söker geldikine dam pütün veren olmuş evin içene girdi bu derinnen bir ah ah çekdi dedi ağa dedi niye ah çekdin yoğsa mennen incidinmi Allah dedi senin evini yıhsın inadım dedi be incimedimmi her şeyden eledin meni dedi anadan arvatdan maldan köyden gönşudan bir teh men galdım dedi hele bir yat dedi ağzında ağzı üsdü yatırdı dalınnanda iki zol galdırdı gön aldı her eline birini şehere öv evine geder bunnarı ele hasıl elediki getdi geldi onnardanda bir cut çarlı tıhdi eyağına geyindi geldi gardaşmada dediki ele dedi çalışmağ olmaz bele çalışmağ olar. Heğâyamız burda pitdi göyden üş elma tüşdü biri nağıl diyenin biri imdad'ın biri gene nağıl diyenin olsun.

1.2.27.1. Deli Kardeş ile Akıllı Kardeş Epizotları

- 1- Bir zaman babaları ölmüş sadece anneleri yaşayan Deli kardeş ile Akıllı kardeş vardır.
- 2- Durumları gayet iyidir. Bir gün malları bölüşmeye karar verirler. Deli kardeş sadece uyuz bir dana alır.
- 3- Deli kardeş uyuz danayı satmaya götürür bir kayanın içinden altın bulur. Kardeşiyle altınları paylaşırlar.

- 4- Altınları ölçmek için hocanın ölçeğini alırlar. Altın ölçtüklerini anlayan hoca ortak olmaya çalışır. Deli kardeş hocayı öldürüp su kuyusuna atar.
- 5- Akıllı kardeş başka bir şehre çalışmaya gider. Patronu onu bıktırır bir şey kazanamadan geri döner. Deli kardeşte gider aynı patronun yanında çalışmaya başlar.
- 6- Deli kardeş, kardeşinin intikamını patrone alır.

1.2.27.2. Deli Kardeş ile Akıllı Kardeş Motifleri

Konuşan nesne motifi: Deli kardeşe kaya ses verir konuşur.

Olağanüstü hadise motifi: Yarılan Kayanın içinden altın dökülür.

Hile motifi: Hoca ne ölçtüklerini öğrenmek için ölçeğin altına karasakız yapıştırır.

Geleceğin tayini motifi: Deli kardeş, kardeşine gözleri mavi, dişleri seyrek, sarı bir adamın yanında çalışmamasını çalışırsa bu adamın başına iş getireceğini söyler.

1.2.27.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Hoca: Kardeşlerin altın bulduğunu öğrenir. Kendine altın ister. Deli kardeş hocayı öldürür.

Patron: Akıllı kardeş çalışmaya gittiğinde onu bıktırıp para vermeden işten çıkarır. Deli kardeşte gelip kardeşinin intikamını alır.

1.2.28. Üç Amca Oğlu

Üç amcaoğlu varımış. Bir amcaları kızı varımış. Her üçü bunu isdiyir. İş öle aksi olur ku babalarında heberi olur. Hangisi elci gelirse kız kabul etmir. Deir ki ben üçüne de söz vermişem..... Kecebörke geçermiş, Arpaçayına. Yanı dört mağallağ da Arpaçayına yetişmiş olurmuş ikinci bir amcaoğlusı dohdurruğ örgenif. Öle illac yaparmış ki bir hasdanın ağzınnan canı çıhmadan eyer o ilacı yetişdiren o hasda muaffak olup yahçılaşmış. Üçüncü emioğlu iramçıymış. Kitabına bahdığı zaman, iram atdığı zaman İsdanbul'dan Kars'daki adamın hasda olduğunu veyahut eyi olduğunu veyahut evinde olduğunu veyahut dışarda olduğunu bilermiş. İki sene aradan geçince her üçü bir arıya toplanır. Eş emioğullar, ğazancımız bize yeter, gelin köyümüze gideh. Emimiz ğızı bizi behliyer. Birimiznen muhağğag evleneceh. Ama ğazanslarını birbirinnen mahrem düttullar. Demezler ki benim pulum var, yoh senin de var mı? Ğerel veriller, ğede h mi ğede h. Ortadan bir tenesi deyer ki emioğlu sen ne öyrendin sanat olarak? Deir ki men remciliğ öğrendim. Rem ne demehdi? Melmeketimizde her ne varsa, men rem atsam onu bilerem. Çoh güzel deir, maşallarh, çoh

yağcı örgenifsen. Ötekine sorur, be sen ne örgendin? Men deİR çoğ yaman doğdurruğ örgenmişem ki eyer yaptığım... Sen ne örgendin? Men de deİR zaten mağallahıcıyam. Öle ise deİR sen bir rem at göreñ emimiz ğızı ħesde mesde olmadı ki, ğocaya ğetmedi ki, bizim yolumuzu behliyer mi? Remci kitabını aşdı, rem atdı, bağdı ki emisi ğızı çoğ ağır, döşehde ħesde yatır, nerde ise yarım saada ölmeğ üzeredi. Hayvağ dedi uşahlar, başınız sağ olsun, emimiz ğızı ölmeğ üzeredi. Doğdurruğ örgenen o yanınan ğağdı, ah ne yapım dedi, Allah'ın altında bu illâc emim ğızına yetiše, eli bir hap atar atmaz, hemen dirileceğ, bu ħasdalığdan ğutarmış olacağ. Ona ğeder, mağallahcı dedi ki sen ilacı ver, men mağallahınan yetirim. İllacı doğdur verdi, mağallahcı yeddi mağallah atdı, seğğizincide evlerine geldi. Geldi ki emisi ğızı da can verir. Daha can ağzınınan çılmıyıp. Ele ilacı bunun ağzına töker töñmez ğız eyileşdi ğağdı. Gelelim bu terefine. Arkadaşlar siz de ğerel verin bu ğız bu üç emi oğlunun hansına tüşer? Birisi mağallağ atdı illacı yetişirdi ama birisi de doğdur olmuşdu, illağ yapmışdı. Ama biriside remciydi, bunun ħasda oldugunu bildi. Bu ğızı kime vermeğ lazım? Maña ğalırsa doğdur alsın illağ parasını, iremçi de alsın rem parasını, çoğ da cindarriğ örgenif. Eyer mağallahcı o seğğiz mağallağnan ilacı ğıza yetirmeseidi o zaman teyyare yoğudu, jet yoğudu muhakğağ ki bu ğız öleceidi siz de ğerelinizi beğ versiniz? O zamanın cemiyeti ğararını beğ verdi. O dirilen ğızı Mağallahınan gelen emi oğluna verdiler. O ikisi de vaz ğeşdi. Mesut oldular. Hikâyemiz böleliñle sona erdi.

1.2.28.1. Üç Amca Oğlu Epizotları

- 1- Üç amcaoğlu vardır. Bunların üçü de amcalarının kızıyla evlenmek isterler.
- 2- Fakat amcakızları üçünü de kabul etmez.
- 3- İki yıl sonra amcaoğulları toplanır. Birimizden birini nasıl olsa alacak diye memlekete gitmeye karar verirler.
- 4- Rem (fal) bakan oğlan bakar ki amcaları kızı ölmek üzeredir. Doktor olan oğlan ilağ yapar. Hızlı yürüyüşçü olan oğlanda sekiz adımda ilacı memleketlerine kıza yetiştirir.
- 5- Amcalarının kızları en sonunda hızlı yürüyen amcaoğluyla evlenir.

1.2.28.2. Üç Amca Oğlu Motifleri

Evlilik motifi: Üç amcaoğlu da amcalarının kızıyla evlenmek ister.

Cemiyetle ilgili motifler: Amcaoğlunun biri doktorlukta öyle ilerdedir ki yaptığı ilacı canı çıkmamış bir hasta içse hemen iyileşir.

Oğlanın biri de birkaç adımda çok uzak mesafeler gidebilir.

1.2.28.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Remci amcaoğlu: amcalarının kızının hasta olduğunu görür. Diğer amcaoğullarına haber verir.

Doktor amcaoğlu: amcalarının kızı için ilaç yapar.

Çabuk yürüyen amcaoğlu: Yapılan ilacı kıza yetiştirir. Onu ölümden kurtarır. Amcasının kızıyla evlenir.

1.2.29. Şıp Şıp Hikâyesi

İrannı bir tatın şıp şıp hikâyesinin kısa bir özeti.

İran'ın bir şahıs Türk köylerinin birisinde, bir yahtın çay kanarında iki köy varmış. Biri Hot, biri Zot. Bu Hot'da durarmış. Ordan bi ğarıyla evlenmiş. Bir de İrannılar'da iki kekim hahtı diye bir enane var. Zot'dan da bitenesini nikah elemiştir. Bazen geçer Hot'daki ğarının yanında ğalırmiş, bazen de Zot'daki ğarının yanında ğalırmiş. Bir gün e le icab e tmiş ki bu adam şehire gitmiş, şehirde bir iki gün ğalmış. Dönmüş, geri gelmiş, o arada yağmur yağmış o çay çohluca gelmeğe başlamış. Yanı daha doğrusu daşmış, derinneşmiş. Bu adam da Hot'da ğalmıyib. Zot'daki ğarının yanına getmek niyetinde imiş. Özünü çaya vurunca su bunu yıhtır. Bu bahtır ki men boğulacam, su meni ahtıdacaht. Kanarda ahtaşlar varmış. Suyun içine dalları uzanıpbış. Elini atır, daldan dudur. Orda bahtır ki boğulacam, ahtlına bir fıkra gelir. Aht acaba, ğarılarım hiştir meni tüşünür mü? İndi Hot'daki ğarı dehtir ki kocam Zot'dadı. Zot'daki arvat da dehtir ki gocam, Hot'dadı. Bu evi yıhtılmışlar daha demir ki gocam şıpsıpdadı. Orda heştir durmadan üz vurur, şıp başım, şıp başım saba ğadar günü be le geçir. Su birez yatır. Sabağnan bu kanara çıhtır. Zot'daki ğarısının yanına gehtir, Bölelihtle hikâye de sona erir.

1.2.29.1. Şıp Şıp Hikâyesi Epizotları

- 1- Bir adamın iki köyde iki karısı vardır.
- 2- Adam bir gün şehre gider dönüşte dere taşmıştır adam sele kapılır. Karıları Hot'ta ki Zot'ta ki karısındadır diyor. Zot'ta ki Hot'ta ki karısındadır diyor.
- 3- Adam sular biraz çekilince Zot'ta ki karısının yanına gidiyor.

1.2.29.2. Şıp Şıp Hikâyesi Motifleri

Çok evlilik motifi: Adamın Hot ve Zot köylerinde iki tane karısı vardır.

1.2.30. Tohmah

Namaz gilmıyan tizerine kısa bir tzetli hikâye syltyecem. Tarihin birinde bir memleket varımış. Orda kim namaz gılmasadı, tç adam şahatcılığ eleseidi ki beli bu adam namaz gilmır, onu derhal dtar tldrerdiler. O memlekete bir uzağ yrden bir gerib geş çocuğ geldi. O köyün gyununa gitdi. Aradan bir gâř gün geşdi. O köylüler bunun bağdılar ki heş camıya gelmir namaz gıldığını grmedih. Geğdi tkmete heber verdiler, dediler efendim, bizim köyde bir adam var, bize gyun tbanıdı, ama heş namaz gilmır. Geldiler, bu oğlanı yağaladılar apardı geçdiler. Oğul sen heş namaz gilmırmıssan dedi efendim gilmıram. Ha dedi, elese seni biz tldreceih. Niye? dedi bizim buranın ganunu tledi. O ki namaz gilmıyırsan, tzne boynunu aldın mejburları seni tldreceih. Yalnız aramızda bir şart var. tç gün serbessen her ne isdesen isdediğini verecek ondan sona dördüncü gün seni tldreceih ne isdiyirsen isde, geğ tüşün dedi sabahdan tytibaren gelecehsen, isdeyni birer birer isdiyecen. Her gün bir isteyin var bu çocuğ ordan ayrıldı, geldi. Třne tşne gezirdi. Acaba men ne isdiyecem. Mademki tç gün soyra meni tldrecehler, men heş zad da isdemiyim. Ele tldrsnner. Bunu kim eşitsin? Aynı padişahın yetişgin bir gızı vardı. Eřidif ki bir tobana böle böle bir hağaret yapacağlar, tldrecehler. Toban namaz gilmırmış. Men ne gyırım ki dedi, bu tobanı görsem, bunu gtarsam. Arıya bir adam saldı tobanı buldurdu. Gız tağırdı getdi yanına. Dedi toban, namaz gilmıyan Sensen mi? Dedi evet. Sen dedi namaz gilmıyıfsan, babam seni tldreceh, tç gün sona dedi tldreceh. Bu tç gün içinde ne isdiyecen? Fikirini mana söyle. Dedi ki ay gız, men ne isdiyim? Bağ tç gün ahan, isdedim ne gyıracam? Dedi sen ilk gününde de ki padişah senin gızını isdirem. Padişahın gızı dedi, menem meni beyenirsen sevirsen? Dedi tođ yağırsan eme, ahan seni aldım, tç gün sona men ne gyıracam? Dedi sen al, gerisine grişma. Bu peki dedi. Sabahnan oldu geldi tocuğu yağaladı, götdüler. Oğlum isdeğin nedi, isde. Dedi ki padişahım senin gızını iydiyirem. Ay oğul, dedi, benim gızımı tç gnngne ne gyıracağsan? Mennen para isde pul isde, yeeceğ isde, gızı neyniyecehsen? Yoğ dedi isdeh hađđım varısa senin gızını isdirem. tç günün beğliği de beğlihdı. Millet göreli verdi padişahın gızını derhal tocuğu verdiler, geğdi, teslim etdiler. Gıza dedi ki indi seni maña verdiler. Eger meni gtarabilecense biz er arvad olağ. Yoğsa men seni neynirem? Dedi aptallığ eleme, bir günün beğliği de beğlihdı, tabiki men seni gtaracam. O gün bunar yedi işdi, kefnen yatdılar. Oldu sabah. Sabah indi bu tzne tüşünür k acaba men ne yapacam? Sabah seğgiz oldu. Geđne meclis toplandı. Tocuđu geldi yağaladı götdüler oğlum bugün ikinci isteğ hađđın var ne isdiyirsen? Dedi padişahım maña min altın lire verecehsiniz. Ey oğul, bir günün galır. Bağ sen bu geçer altını neynirsen? Dedi

bir gün zenginliği de zenginliği. Millet genel verdi ki mecbur verecekti. Hemen çocuğa min altını verdiler. Gitti sinamiya gitti kefe, evine yeneceği aldı geldi kızın yanına. Kız dedi ki oğlan altını aldın mı? Dedi almışam minde peşin almışam. Ahan çevimizde İstedğimiz zaman bankadan çekecekti. Be sabağan ne söyleyecem. Dedi Allah kerimdi gel o geçeyide yediler işdiler kemal afiyetnen yadılar. Üzüne heyirri sabağ açılış. Sabağ açıldı gıza dedi ki be men bugün ne iş göreceğim? Gah dedi cebine bir altın koy birde bir fayton sesde. Eline bir adres verdi. Gidersen dedi gölbaşına orda marangoz Nesip var Nesibin yanına gidersen bu adresnen sorarsan. Diyersen ki Nesib padişahın kızı göndermiş meni, güzel bir tohma yaparsan. Tohma dedi yirmi beş liraya yapıf satılar. Sen diyeceksen ki yüz pangrut verecem, tohmağa gereği çörehden başga her şey yamıyasan. Yanı daha doğrusu çok hoş ol. Vurduğın şeyden heyir galımya. Ey daha ne olacağı? O tohmağı al gel benim yanıma... sana diyecekler ki oğlum otur burda. Oturarsan. Söz hağan var. İstedğin isde dedikleri zaman diyeceksen ki padişahım bu tohmağan lelene bir tene vuracam. Vezirine iki tene vuracam, sana üç tene vuracam ey lele tüşüneceği ki maña bir tene vurdu, belki sağ galaram Vezir tüşüneceği ki iki tene vuracağı, men hiç gutarabilmem. Pedşah diyeceği ki hele benim ki üç tenedi. Bunnan heş gutuluş yoğdu, mecbur seni barat eliyecekler, Ele mi, ele. Peki dedi, o gün ele geçdi, sabağ açıldı. Çocuğ gitti saat seğgiz İçeri girdi ki meclis toplanı. Oğlum, bugün son günündü, Pedşah söylüyor. Isde gereği, bugün bizden ne isdiyecen? Padişahım dedi, evel Allah sayanızdan evlendim avrat sahabı oldum. Zengin saab oldum. Bugün de isdeğim dedi adam öldürmeğe meraklıyam. Bu tohmağan leliye bir tene, Vezirine iki tene vuracam. Sana üç tene vuracam. Olum, başga şey isde, yapma etme Yoğ dedi, arzum budu, madem isdeği hağgım var, vereceksen. Lele vezirin üzüne bağıdı, vezir vekilin üzüne bağıdı, vekil döndü. Padişahın üzüne bağıdı. Padişah daha hoşu içinde idi ki, hele birine bir vuracağı, birine iki vuracağı, ey mana üç vuracağı. Ecab Allah men sağ galabillem mi, galabilmem mi? Bu sefer vezire dedi ki, vezir ne deyrinsiniz, bu adamın isdeğini yerine yetireceği mecburuğ bunun hağğı var? Lele bir yiyeceğidi diye dedi ki canım vursun ne olacağı? O yanınan vezir gayatsın, ne vursun dedi yau? Men bunu fulan günüsü yeni mahallanın camısında, ikinci safda namaz gılır gibi gördüm. O yanınan padişah bağıdı, dedi canım gibisi ne idi dedi, ikinci safın ön sırasında bu adam biznen eyilif hağmırdı mı? Bu adam namaz gılır. Yapın dedi bunun şeyini, bu adam namaz gılır, bunun barat edeciği. Millete döndüler, millet, siz ne deyrinsiniz? Herkes sevindi ki adam inşallah bunnan sora gılar. Mademki bunnar barat eliyir koy bu gencin de canını gutarsın, nası olsa padişahın kızını da aldı, muradına gavışdı. Herkes sevindi, dedi, pedşahım, bizde gördüğü ki namaz gılırdı. Canım dedi, men gözümnen gördüm. Üçüncü safın ön sırasında namaz gılırdı. Gibi

gibiye lüzüm gelmez. Bu da bölelihle sona erdi, çocuğ hem ğarıya ğavuşdu, hem parıya ğavuşdu, hem de o işiden barat etdi. Değir namazını da çoğ yahçı ğılır, men de eşitdim.

1.2.30.1. Toğmah Epizotları

- 1- Namaz kılmayanın öldürüldüğü bir memleket vardır. Buraya garip bir çocuk çobanlık yapmaya gider.
- 2- Namaz kılmadığı için çobanı yakalarlar öldürecekler. O memleketin bir âdeti de öldürmeden önce üç gün müsaade edip, her istediğini yerine getirirler dördüncü gün öldürürlermiş.
- 3- Padişahın kızı çobanın başına gelenleri duyunca çobanın yanına gider. Ne isteyeceğini sorar. Çoban birinci gün beni iste, ikinci gün bol altın iste, üçüncü gün tokmakla vezire lalaya ve padişaha vurmak istediğini söyle der.
- 4- Padişah, vezir ve lala kendilerinin öleceğini anlayınca çobanı öldürmekten vazgeçerler.

1.2.30.2. Toğmah Motifleri

Akıllı kadın motifi: Padişahın kızı çobanı ölümden kurtaracak akıllar verir.

Kaderin tersine dönmesi motifi: Çoban, padişahın kızını son isteklerden biri olarak ister.

Padişah, vezir ve lala çobanın kendilerini öldüreceğini anlayınca görmedikleri halde çobanı namaz kılarken gördüklerini söylerler.

1.2.30.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Köylüler: Namaz kılmadığı için genç çobanı padişaha şikâyet ederler.

Padişah: Çobana ölmeden önce üç dilek hakkı verir. En sonunda affeder.

Padişahın kızı: Çobanın üç dilek hakkını kullanmasını sağlar. Kızın akıllıca istekleri sayesinde çoban padişahın kızı ile evlenir. Zengin olur ve ölümden kurtulur.

1.2.31. Üç Yalan

Zamanın birinde bir padişah varıdı. Güzel de bir ğızı varıdı. Değdi ki ben bu ğızımı kimi elçi gelse vermiyecem. Ancağ ki üç tene temelli yalan söylüyen olsa onu verecem. Aslı asdarı olmuyacağ Yahın bir köyde de bi keçel varıdı. Keçel de fakiridi evlenebilmiyeceğidi, ölene ğeder avratsız keçeceğidi hayatı. Tüşündü ki eceba bunu men ğayırabillem mi, bilmem mi? Ay canım değı yalan söylemeğden ğolay ne var? Men ğedip diyecemki padişahım yalanı

söylüyüm, gızı da maña ver. Allah verir eğer muafak olsam, bir avrat sahabı olmus olaram. Sabağnan gahdı gahdı doğru pedişahın yanına. Pedişahım siz beşe bişey danışıfsınız, doğrudu ya yoğ? Dedi ki oğlum evet, üş yalan söyleyebilirsense başında keçeldi ne yapağ? Men gızımı verecem. Ağzımnan çıhib. Pedişahım ne zaman söylemeğ lazım? Dedi oğlum, her üş gün peş peşe olacağ. Biri yarın, biri o bir gün, biri daha o bir gün. Yarın dedi sahat seğgizde biz toplanacığ, sen de gel söyle. Eyer yalanın isbat edildise üçüde tamam, gızı da verdim sana. Keçel tüşündü, dedi ele canım, evine geldi. O gece yatdı, sabaga gahdı getdi. Saat seğgiz. Mecilide herkes toplanıb. Keçel girdi içeri. Oğul, keçel geldin? Dedi geldim. Söylüeybilersen yalannardan? Dedi hem de pek alasını, Oğul söyle. Padişahım dedi, dünen ki men burdan sizden ayrıldım getdim. Dedi he. Aşsama dedi yañınıdım, getdim bağdım ki ocağ yanır, anam kifde pişirir. Ana men acıhımışam. Dedi oğul, ecele yapma, goy pişsin, getirecem ye. Aşşam dedi, anam getdi kifdiyi önümüze. Ele kor kimi üflemeden bağmadan birni agzima goydum. Kifde agzımı yandirdi. Getdi ğarnıma, boğazımı yandirdi, ğarnımı yandirdi. Velhasılı kifde mennen yere tüşdü. Yerin yeddi ğatına geşdi. Yeddi ğatında suya düşdü. Orda dedi, hele vızılıtsı ğulağıma yelir, sönmüyüfdü. O ğadar ataş vardı. Vay evin yihılsın keçeli bu geçer yalan olar mı? Ey pedişahım zaten dedi, men yalan sölyüeycem. Hele dedi, bir bunu imzalayın, bu oldu mu oldu. Herkes ğelemini verdi ki pedişahım bu kökünne yalandı. Keçel gahdı, evine getdi. İkinci günü behliyelim. İkinci günü oldu, keçel döndü, ğene geldi. Saat seğgiz, millet toplanıb. Oğul keçel geldin? Geldim. Söylüeybileceğsen? Dedi bilecem. Pekele dedi. Hem de ikisini sölyüeycem. Oğul söyle. Dedi pedişahım, bizim dedi üçüncü babamızın esgiden bir ağırı varılmış. Bu yan başda kırsrağı götürürmüş, baytara, çeğdirirmiş. O yan başa gelince ğulunnuyurmuş, Ey oğul doğğuz ay yol geğirmiş? Dedi he. Bir de bir mızrağı varmış dedi, göye gelen buludu, uzadırmış muzrağı, öz tarlalarının üsdüne götürürmiş, Yağmur orıya yağarmış. Başğasının, tarlasına getmezmiş. O yanınan biri ğayıtdı dedi ki ay keçel, be o mızrağı harda sağlıyırınız? Dedi ki o peyede, ğışın orda sağlıyırığ. Yazında çıkarır buludu dağıdır. Herkeş tüşündü, dediler ki yau bu kökünne yalandı. Ey dedi, zaten men yalan sölyüeyceidim. Elese bir bunu da imzalayın. Buna da ğerel verdiler. Bu yalanda tamam. Keçel getti evine millet de dağıldı. O geçeyi yatdı. Sabağnan ğene toplantı toplandı ki üçüncü gündü. Ama keçel o geçiyi yatabilmir. Ecaballa sabağnan milletin huzurunda men son yalanımı ne sölyüeycem? Tüşündü daşındı, dedi belki gızı aldım sa fakirriğden ğutarmağ için birde zenginiğ lazım. Getdi zengin ağanın birine. Dedi ki bana yüz metre ağ vereceğsen. Allah borcu, canım ğenşdi, ğazanır vererem. O ağada heş esirgemedi. Keçelinin ğetrını saydı buna yüz metre ağ verdi. Bunu getdi, eve goydu. Getdi bir mağızaya. Ğara düş Memmed'in oğlu ğurbüz'e. Dedi ki

Gürbüz maña yüz tene tepsi verecen ama veresiye. Parasını dedi, güzün arpa ehmişem piçecem döyecem satacam getirif sana verecem. Neyniyecehsen keçel? Dedi toyumuz var. Bizim memleketde adetdi gereh piloyu sinilere çekeh. Bu da yüz tene tepsi verdi. Bunuda getdi eve goydu. getdi bir zengin godomana dedi ki maña yüz pangurut para verecehsen. Ama bir ay sona verecem paranı. Keçel neyniyecehsen? Dedi toy eliyerem lazımdı. Bu adamda keçeli severdi hatırını gırmadı, yüz pangınot da para verdi. Keçel çıhdı çarşıya bağırdı boş adam yüz tene lazım mana. Yüz adam topladiki o zamanda bir adam yirmi beş guruşa yavmıya çalışardı. Bu dedi oğlum herenize bir sini verecem, bir metre ağ verecem, çıhacı, şeherin dışına, orda çevillerden dası kim çoğ doldurarsa siniye ona bir pangrut verecem. Dört yovmıya elyir. Bacarın daşı çoğ doldurur. Az doldurdunsa yirmi beş guruş verecem. Adamnar Cannan başınan gıbul eledi. Aldılar sinileri başdarına, getdiler çeyillerin dibine. Ele göy das doldurdular ki her birisi elli kilo gelerdi. Ağı da üsdüne çehdiller, başdarnı aldılar, sanki bir gıza gonça gedir. Keçel önnerinde. Dorğu boyurdu padişahın toplantı binasının önüne. Dedi ki adamlarna. Siz burda behleyin. Özü girdi içeri. Padişah sordu yalanını söylüyecen mi, hazırıyıfsan mı? Dedi hazırıramışam, söylüyecem. Nedi söyle. Beş degge müsade ele padişahım dedi, kapıyı aşdı, o adamlarına dedi ki buyurun içeri getirin goyun sinileri bele. Padişah bahdı ki eya, bu keçel ne iş görür, deli mi olub? Gırh tene sini beziyib, üsdünde de ağ getirib. Dedi helbet bunun içindeki almadı, şirnidi, genfetdi, bu adam şirinni mi dağıdacağ, bu ne işdi? Sordu keçel, peki ogul, bunnar nedi? Dedi padişahım, bunun hepsi daş. Ey bunun sebebi nedi? Senin dedi deden benim dedeme otuz sene bunnan önce dedi soruşub örgenmişem. Bu daşdarın ağırrında altın borşdudu. Pedşah tüşündü, dedi oğlum, yalandı. Bahda ki ey altını vereceg olsa benim hezmemde hiş bu geder pul yoğdu. Başga bir hükümetden alsam...

1.2.31.1. Üç Yalan Epizotları

- 1- Padişahın biri güzel kızını üç yalan söyleyen biriyle evlendirmeye karar verir.
- 2- Yakın köylerin birinde fakir bir Keçel yaşar ve padişahın kızına talip olur. Yalan yarışmasına katılır.
- 3- Keçel üç yalanı da söyler. En sonunda tepsilere taş doldurup padişahın önüne gelir. Padişahın dedesinin kendi dedesine borcu olduğunu söyler. Padişah yalan dese kızını verecek, doğru dese hazinesini verecektir.

1.2.31.2. Üç Yalan Motifleri

Evlilik imtihanı motifi: Üç yalan söyleyene padişah kızını verecektir.

Olağanüstü nesne motifi: Bir mızrak vardır. Bulutu kendi tarlalarına götürüp yağmurun orada yağmasını sağlarlar.

Formilistik sayı: Köfte yerin yedi kat dibinde ki suya düşer.

At, baytardan gelene kadar yavrular. Dokuz aylık yoldur.

1.2.31.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Padişah: Kızını üç yalan söyleyen biri ile evlendireceğini duyar.

Keçel: Üç yalan söyler ve padişahın kızını alır.

1.2.32. Ğıratın Hikâyesi

Şindi söyleyeceğim hekkâyenin ismi Ğıratın hekkâyesi tabi esgi zamanlarda bir pedşah vardı. Bu pedşahın üç tane oğlu varmış tabi pedşah artık yaş dolmuş, altmış yetmiş gelmiş gözder kapanmış, gözderi ışığa dünyeye üzüne baħamır. Bunun büyüyoğlu bir gün geldi babasının huzuruna baba dedi men senin gözüne ilaç bulacam dedi, ilaç bulacam deyince peki oğul dedi mende sennen eyle bir iylik beklerem deyince büyüyoğlu getdi kırk tane at pedşah adam kırk tane atın içersinnen bir tane at bindi babasının gözüne ilaçı aramağa getdi. Az getdi uz getdi dere tepe düz getdi githağet githağet, bir çiçekdi ormanlık yere rasdadı baħdik bin bir tane çiçek var bu çiçeklerden her birinden birtane Ğopardı bir şişenin içersine goydu vallâ dedi bu çiçeklerin hepsinin suyu bu şişenin içersinde Ğarışırca babamın gözüne ilaç olur. Bu ilaçları getidi geldi bi geçe Ğaldı sabaħleyin babasının gözüne ilaçları vurdu ey çiçek suyu bunun babasının gözne ne faydası olacak illaşları vurdu. Babası sabaħdan Ğaħdiki babasının gözü bemberdat oluf, şişif, hep bulaşif, aradan birkaç zaman geşdi. Bunun ortancıl oğlu baba men senin gözüne ilaç bulacam diye babasının huzuruna çığdı. Babası böyük abin getdi çiçek felan topladı getidi hiçbir faydası olmadı sen ise öle şeler getime diye söyledi. Hayır baba dedi men senin gözüne ilaç bulacam dedi. Ortancıl oğlu atı mindi düşdü düze geldi baħdiki çayırılık ovalık bir yer iki tane çeşme aħır birinden yağ aħır, birinden bal aħır. Allâhıma dedi babamın gözünün ilacını buldum dedi yağnan bal. Getdi iki dane şişe getidi birine yağ doldurdu birine bal. Bunnarı getidi geldi aħşama babasının gözüne önce yağı vurdu sonra balı petehli bal. Babasının gözünnen kirpikleri birbirine yapısdı açilmir daa gözderi oynamır. Sabaħınan Ğaħdiki babasının gafası bile şişmiş babasını başı şişmiş bemberbat olmuş. Bu arada Ğaynar su felan getirdiler bunun gözünü yıħadılar felan, şu bu diyerehden babası bir kaç gün yine hasta yatdı.

En küçük oğul ceseretdi olur, göççah olur, hırda oğlu dedi ki baba dedi men gidip senin gözüne ilaş bulacam dedi. Peki dedi oğul get bulda Allâh'tan öle bişe yap, bende ararım deyerek'den hırda oğlu getdi. Anne dedi tendiri ğala köylü usulu tendiri ğala dedi. Annesi getdi tendiri ğaladı gözel, ğoyun, tezeyiyle tendiri öyle yapıdiki üzerine dedi sacı ğoy sacı ğoydu üzerine sac olduĝu kimi ğızardı. Ğızarıncı dedi anne bana haber ver. Annesi geldi haber verdiki oğul sac ğızarmış. Ğızarmış deyince gel dedi anne gidelim tendirdamına. Tendirdamına getdi annesini soyundurmaĝa çalışdı. Soyundurmaĝa, annesi oğul sen ne yapırsın. Delimisin cinnimisin saña noldu deyerekden hayır dedi ya babamın gözünün illacını deyeceksin ya seni bu sacın üzerine atacam, yanacaĝsın diyince oğul dedi meni yaĝmada babanın gözünün ilacını men deyim, dedi peki dedi öyle. Ğırĝ tene atımız var, ğırĝ atın içerisinde kır at diye bir at var dedi ahırın en dibde baĝlıdı o atı bineceksen babaĝın esgi posdı ĝılıcı alacaksın o kılıçla o kırat babaĝı gözünün ilacını karenti bulacak dedi. Peki dedi anne hemen bu adamcaĝız getdi babasının yanından kılıcı aldı getdi ahura atı çeĝdi kıratı bindi yola düşdü Tabı azmı getdi, uzmu getdi bize karanlık get baĝdiki yolun ortasında gezenin ĝaranlıĝı uzaĝdan bir ışık gelirken abiçim aşıĝa at getmeĝ istemedi atı döyereĝden artık ışıkla götürdü. Getdi baĝdiki bir tene ĝuş teĝe düşmüşki o ĝadar ışıklıki dünüyaya ışık saçar ışığı aldı tekrar gene sürdü. Getdi baĝdiki gene uzaĝdan bir ışık gelir. Bu ışıkla gene at getmedi atı gene döyereĝden ışıkla sürdü getdi baĝdiki ĝırĝ tene haramı var. Bununların yanına geçince at bir kişnedi, kişneyince ĝırĝ tene haramı çıkdı bunu göreĝapı içeriye aldılar. İçeriye girdiki bir tene hisdi çıra yanır. Karanlık odalar hisdi ĝırĝ tene haramı hepsi kir bemberbat nasıl ekmeĝi yiyeceĝini şaşırdı. Aradan birkaç ĝün keçdi bu bunnarın yanında tabı bırakmıyollar. Dedi ki bu hisdi çıranın ışıkına oturmamalında şu teĝeğin ışıkta oturalım deyereĝden ĝoynundan teĝeĝi çıĝardı yuĝardan asdı bunnarın oturduĝu yer o geçer ışık olduki sanki ay doğmuş. Çoĝ ışık tabı bir ĝaç ĝün sonra ĝırĝ tene haramının pedşahı vardı tabı ĝırĝ tene haramının pedşahı oĝlum Ehmed dedi ne var efendim dedi ki bu teĝeğin ĝuşunu bulacaĝsın dedi ĝuşu mana lüzümdür deyereĝden ne imkân etdise hayır dedi bulacaĝsan bu adam getdi ahurda ĝır atın boynuna sarıldı aĝladı.

Aĝlayınca ĝır at Cenabi Allâh tarafından dile geldi dedi ki Ehmed dedi babanın bana iyiliĝi olmasaydı senin bir eyaĝını ayaĝımın altına alırım bir eyaĝını aĝzıma alır seni ĝam bez kimi ikiye çırırdım, meni döyereĝden getirdim diye söyledi. Aĝladı bu Ehmed gene atın boynuna sarıldı. At söylediki geçer ĝırĝ tene haramının pedşahına söylersenki, filan düze ĝırĝ ton buĝda tökerse denen ĝuşu tutaram yoĝsa tutamam deyince bu geldi ĝırĝ tene haramının pedşahına söylediki felan düze ĝırĝ ton buĝda tökecen deyince ĝırĝ tene haramı

heresi bir ton götürdü töhdüler düze. Düze tökünce dünyada ne ki kuş varsa hepsi toflandı o buğdanın başına, toplanınca at Ehmede söylediki girersin dedi buğdayın en altına dünyada neki guş varsa hepsi toflanacak bu duğdanın başına buğdayı yiye yiye kuşdar buğda ahaça en sonda galan guş senin gafan üzerinde galacağ o zaman guşu yağala elden birağma peki dedi.

Ehmed girdi buğdayın altına dünyada neki guş varsa toflandı o buğdayın üsdüne bağdaki artığ buğdayı guşdar yiye yiye yanı ışığ bunu sarır sarınca hemen elini atdı gafasına guşu sıkıca tuddu gağdı gır atı bindi geldi gırğ hra dedi ki gendini beğe olan guşun balası nasıldı? veya yumurtalarını getir dedi deyince bu gene ağladı getdi gır atın yanına gır at gene babanın iyiliğ olmasa seni ham bez kimi cırarım dedi gır at buna dedi ki get söyle men getirerem. Geldi bu gene gırğ haramının pedşahına söyledi yarın getirim diye sabağ açıldı gır atı mindi bu getdi devlerin tarafına keşdi devlerin sinoruna keçince bağdaki gır at buna söyledi gideciğ devlerin yattığı yere devlerin hepsi yatır gırğ tene dekin bir tenesi bu dörttene deve yemeğ yapır bu yemeği yaptıkları terefde sol terefde boğca var burda yumurtalar var yumurtaları alınca men dışarda yatacam yumurtaları alır sırtıma alırım diye söyledi Ehmed girdi içeri bağdaki gırğ tene dev yatır bir teneside bunnara yemeğ yapır.

Bağdaki gazanın başındaki devde yatır gazanda yemeğ bişmiş tökülür odun üzerine fişıldı meydana gelirken devler uyansın o zaman ya Allah ya Muhammad diyerekden gazanı galdırdı tendirin üzerinnen kenara goydu kenara goyunca keşdi yumurtaları aldı doğrudan doğru gırğ haramının pedşahına getirdi geldi orda getirdi bir gün iki gün beğe onnan sonra çocuğ söylediki benim babamın gözü kordu ona illağ bulmağa gelmişem ondan pedşaha söyledi şu illağdan getdi geldi babasına, babasının gözüne vurdu babasının gözü açıldı.

Yedi işdi gezdiler oğlunu everdi gırğ gün sonra onnan toy duğün yafdılar oğlunuda pedşah yafdı.

1.2.32.1. Gıratın Hikâyesi Epizotları

- 1- Gözleri kör olmuş bir padişahın üç oğlu vardır. Oğullardan her biri babasının gözleri açılması için ilağ bulmaya çalışırlar.
- 2- Büyük ve ortanca oğlanın ilağları padişah babayı daha kötü eder.
- 3- Küçük oğul annesinden aldığı bilgi ile yola çıkar. Işıklı bir kuş tüyü bulur. Kırk harami padişahı tüyün düştüğü kuşu ve yumurtalarını ister. Bunun içinde kıratı küçük oğlana kuşa bulması için yol gösterir.
- 4- Küçük oğlan, babasının gözüne ilağ bulur ve iyileştirir.

1.2.32.2. Ğıratın Hikâyesi Motifleri

Olağanüstü hadise motifi: Ovalık yerde birinden süt, birinden bal akan iki çeşme.

Olağanüstü tedavi motifi: Kırk atın içinde ki kır at ve babasının paslı kılıcı ilacı bulacaktır.

Sihirli tüy motifi: Bir kuşun teleği dünyayı ışıtacak kadar ışık saçır.

Konuşan at motifi: Kır atın dile gelip konuşması.

Sihirli kuş motifi: Işıklı kuşu bulmak için devlerin sınırını geçer.

Dev motifi: Kırk dev yatar birtaneside onlara yemek yapar.

Formilistik sayı: Padişahın üç oğlu vardır.

Kırk atları vardır.

Kırk haramiyle karşılaşır.

1.2.32.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Padişah: Padişahın gözleri görmez olur.

Büyük oğul: Babasını gözleri için çiçeklerin suyundan ilaç yapar. Babasının gözleri daha kötü olur.

Ortanca oğul: Babasını gözleri için yağ ve bal çeşmesinden alır ilaç yapar. Babasının gözleri daha kötü olur.

Küçük oğul: Babasının ilacını annesi bilir. Annesinden ilacın nerde olduğunu öğrenir. Babasının gözlerini iyi eder.

Kırat: Küçük oğlanın ilacı bulması için yardım eder.

1.2.33. Var mı Comartdı, Er mi?

Vahdı zamanında İran ölkesinde bir şah varidi. Vezirle oturup Şahoğlu Şah Abbas söhbet ederken, ey Vezir dedi; bu dünyada varmı cömart dı, ermi cömartdin? Sahım dedi gusruma bahma ginan ben senin önünün kölesiyem dedi var olmadıhdan soñra comartdığın ne giymeti var. Ben ha comard olum giymeti ne. Pekalâ. Hemen deyir Şahoğlu Şah Abbasla Vezir giyafetlerini deyişif İsfahan şehrinin içine tüşdüler efendım İsfahan şehrini bir iki sahat dolaşdıhdan sonra, bir fağir eve misafir oldular. Esdafırlah Vezirin gendi evine getdiler. Tabı bunnarın giyafeti deyeşik. Vezirin Ğarısı çıldı iki tene derviş gelir. Bacı bizi Allah misafiri olarak bu gece evinde misafir elle ginen. Hemen Vezirin Ğarısı bunnarı deyir

dişeri govdu men sizi misefir etmirem haydı gedin. Bunnar İsfahan'ı bir vahıt dolaşannan sonra doğrudan doğruya beni kimi bir fağırın evine geldiler. Bu adamcağızında mesleği çobancılığıymış efendim. O gün içinde evine gelip biş bu on tene tohlu alıpbış tohlu yanı göyun. Hemen bunnarı göre ğapa içeriye alır, eziz misafirlerim hoş gelifsıñız, safa gelipsıñız benim gözümün üsdünde gelifsiniz. Vezir siyahiydi, Şah beyazydi. Hemen bunnarın elinnen öpüf, misafirlerine hörmət ełlemiye başdadı. Ana dedi bu derviş ğısmını men çoł sevirem haı tohlusunnan on tenesi almışam gel bunnara bir tohlu keseĥ. Ayo oğlum, etme, ełleme Allah'dan, ğorı sekğiz on aydı canın çılıf on tohlu alıfsan bunun birisinide Vezire kesginen saña ğalcaı dokğuz tohlu. Ana onnar kimi mısafir varmı geti birni keseĥ. Efendim hemen çoban olacaı şahis bir tene getdi bunnara tohlı kesdi güzel bunnara et filan ğızartdı, etderini filannarını yediler Şahoğlu Şah Abbas tabi ismini söylemirki men Şahoğlu Şah Abbas'am. Ha bu bir iki tiķe alannan sonra tabi kendisi kibar adam etden yemedi. Ana vallaha billaha misafirlerim mennen irazi olmadılar, üreĥ böyreğini sen ğavurdun men yedim bunnar üreĥden böyreĥden yemediler diye gendileride az yediler getir toğlunun birnide keseĥ, Diyereĥden efendi ğardaşdar tohılunun beşini kesdi hemen geldi üzümüze ğeyirri sabaılar açılın doğrudan doğruya Şah divanına Vezirre barabar döndü deyir:

Ey Vezir dünyada varmı comartdı ermi comartdı deyir. Ey Vezir deşeki var comartdı, ğarısı bunnarı misefir ełlemedi, er comart deş, ğarşıdaki adamı görür. Derhal Şahoğlu Şahabbas emir veripdi vezirin evini talan ellediler hemen çobanı divanı ğanıya getdiler, oğlum ismin nedi ismim dedi allahverdi. Dedi senin ismini goydum Allah verdi Ħan benim baş vezirim sen ol, bunnan soıra hökmü sen sürecehsen. Efendi ğardaşdar Vezir Allah Verdi ğan'ın ğözel ürutbelerini taııp, saçını sakğalını ğözelıraş ełletirif, Vezire layıı elbise ğeyindirip Baş Vezir yaptılar. Eme Vezir Allah Verdi Ħan Şahoğlu Şah Abbas'ın eyağına tüşüp üzümü sürtmeye başdadı. Ey oğlum derdın nedi, azarın nedi? Niye sürtürsen? Şah'am men yirmi beş-otuz sene çobancılıı ełlemişem, bugünkü sen meni Baş Vezirriğe ğabil ełledın, benim ğıllıgimde orda duracaı değneğimde çarıılarımnda. Oğlum niye sebebini söyle onnan sonra dursun. Şah'im ğusura baıma Şahlarda pedşahlarda gezzep çoıdu, belke sen birine zulüm ełliyersen, men o değneğe, o ğıliye o çarıılara baıar senin eyağına üzümü sürterem goymaramki o fağırı, fığarayı öldüresen Cennete gidesen.

Şahoğlu Şah Abbas derhal Vezir Allah Verdi Ħan'ın bu sözünü ğabil ełliyif baş Vezir yaptı, Vezir Allah Verdi Han'ı İsfahan'da höküm sürmeye başdadı.

Ħısamız burda bitdi bey ğardaşım

1.2.33.1. Var mı Comartdı, Er mi? Epizotları

- 1- Şahoğlu şah Abbas bir gün vezirine “Var mı cömerttir, er mi?” diye sorar. Vezir var olmadıktan sonra cömertliğin ne kıymeti var der.
- 2- Şah ile vezir tebdil kıyafet şehirde dolaşmaya çıkarlar. Vezirin evine gelirler, vezirin karısı bunları Allah misafiri olarak kabul etmez evden kovar.
- 3- Şehirde dolaşırken Allahverdi adında bir çobana denk gelirler. Allahverdi bunları Allah misafiri olarak kabul eder ve varı yoğu neyi varsa ikram eder.
- 4- Şah vezirini görevinden azleder, evini talan ettirir. Allahverdi’yi baş vezir yapar.

1.2.33.2. Var mı Comartdı, Er mi? Motifleri

Kılık değiştirme motifi: Şahoğlu şah Abbas ile veziri derviş kılığına girip şehirde dolaşırlar.

Sembolik renkler: Vezir siyahiydi, şah beyazdı.

Mükâfatlandırma motifi: Varını yoğunu misafirlerine ikram eden çoban Bu erdemli davranışı karşısında baş vezirlikle ödüllendirilir.

1.2.33.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Vezirin karısı: Vezir ile Şahoğlu Şah Abbas kılık değiştirip vezirin evine misafir gider. Vezirin karısı kabul etmez kovar.

Çoban Allahverdi Han: Derviş kılığında ki şah ile veziri misafir eder. Elindeki hayvanları kesip yedirir. Şahoğlu şah Abbas kendisine vezir eder.

Şahoğlu Şah Abbas: Vezirin evini talan ettirir. Allahverdi Han’ı kendisine vezir yapar.

1.2.34. Yılan

Günnerin birinde bir çoban varyımiş. Bu çoban bir tepede oturmuş. Bahırki boyunduruğ Yekeliñde bir ilan. İlanın üsdüne gidiyor. İlan bunnan gorğuyor kaçıyor. Ey insanoğlu deyrir kaçma deyrir, gorğma ben adam yemem deir filân dağa beni götürereceñsen. Peki deir. Gelir bu sandığ yapır. İlanı sandığa gour, götürür bunu aynı dağa götürür bahırki bütün hepsi ilân. Hep İlandır böyle ev kimi ilan. Gel dedi ey insanoğlu peşimceñ gel. Bu ilanin içinceñ girdi kimisi eyağının altında galır, kimisi kaçır. Çekilin deyrir kanara ilannar

bütün kanara çekilir. Gedir oturullar, birisi gelir deyir ki; ey insanoğlu sana, deyecehdiki arzun nedi? niyetin nedi? Denenki ey pedşahım senin sağlığın. Deyennen soñra bu iki üç defa saña tekrarlıyıp deyeceh. Deyennen soñra deyersen ey pedşahım dilinin altındaki üzüh. Deyir ey insanoğlu niyetin nedi? Deyir pedsahım senin sağlığın. Yoñ deyir oğlum niyetin nedi? Deyir pedşahım senin sağlığın. Yoñ deyir oğlum niyetin nedi? Vallah deyir senin sağlığın. Oğlum deyir niyetin nedi benim sağlığımdan saña ne var? Deyir pedşahım öyleyse dilinin altındaki üzüh. Bu heh elliir üzüh, düşür, al deyir. Bu üzügü alır, deyirki bunu yaladınımı geçeler etrafın bütün asgerle çevrileceh. Saña söylüyecehlerki: Ğıraħmı, yıħaħmı, vuraħmı? Ya ğır, vur, yıħ de, ya ne vurun, ne yıħın, ne ğırın deyir. Peki deyir. Ordan üzügü alır gelir. Gelir anasının yanına, ana deir get filan pedşaha denenki ğızını benim oğluma ver. Bunun ğapısında da iki tene daş varımış, biri elçi daşı, biri dilençi daşı. Bu gedir elçi daşının üsdünde oturur ğızın birisi çıħır deyir nene? Deyir pedsahı maña sesdesene. Gedir deir pedsahım bir tene ğarı otumuş elçi daşının üsdünde seni sesdiyir. Ğızına deyirki ğızım deyir get denenki ğaħsın buyanki daşda otusun, o elçi daşıdır. Deyir nene ğaħ buyanki daşda otu o elçi daşdı sanada pay getirecem. Bu deyir ay bala mende elçilige gelmişem. Deyende gedir pedşaha deyirki pedşahım deyir men elçilige gelmişem. Deyende ğızına deyirki ğızım get sesde içeri gelsin. Gelir sesdiyir içeri götürür nene deyir seni pedşah sesdiyir ğaħır gedir. Pedşahım deyir Allâh'ın emriyenen, peygamberin şeriyetiynen ğızını benim oğluma ver. Peki deyir nene vereyim. Bu sebepnen verim; Ğırħ tene deve dizi ğara, gözü ğara lali cevihar, ğırħ tane goç dizi ğara, gözü ğara lâl-i cevhar. Birde ele saray yapacaħ diki, onun kölgesi benim sarayımı basacaħ. Peki deyir baş üsdüne. Gelir aynı şekil oğluna annadır. Peki deyir ana başüsde, Oğlu aħşam olur üzügü yalıyır, etrafı bütün asgerle çevrilir. Ğıraħmı, vuraħmı, yıħaħmı? Ne ğırın, ne vurun, ne yıħın, ğırħ tene deve dizi ğara, gözü ğara lâl-i cevhar, ğırħ tane goç dizi ğara, gözü ğara lâl-i cevhar, birde öyle saray yapacınızki sarayın kölgesi pedşahın sarayını basacaħ. Peki dedi başüsdüne. Hemen o gece onun niyetini yerine yetirdiler, aynı vaziyet Pedşah erkennen ğaħır ebdast alif namaz ğılmağı aħtafa, ıbrıĝ alır gedir, baħırki oğlan bir saray yapırmışki kölgesi benim sarayımı basıf. Ğırħ tane goş yatır dizi ğara, gözü ğara lâl-i cevhar, ğırħ tane deve.

Anasını yollıyır get deyir ana deyir pedşaha denen versin ğızını. Peki deyir. Anası gedir pedşahım deyir ğızını ver. Peki deyir anam deyir verim. Üşgün soñra deyir gelin ğızını götürün gedin. Peki deyir üşgün soñra bunnar davul, zurna çaldırılar, bunu alır götürür evine. Aradan beş gün, on gün keçir bu her zaman çıħardar döşeğinin altına goarmış gendi yatdığı taraf o günü de ğaħır bir tarafa gedir. Gedende üzügü hatırınnan çıħır orda ğalır. Orda ğalır

döşegin altında. Gelin yatağı yığışıranda üzüh gözüne ilişir, üzügü alır barmağına taħır. Birez aradan keçir satançı gelir. Alıyon, alıyon corap cırığı alıyon, cında alıyon. Deyir Allâh'ım bu üzügü götürüm verim satancıya birez behmezden aleyim. Götürür verir, amca bu üzüğe ne geder behmez veriyim. Deyir bacı o yüzügü deyir, 20 kilo behmez yoh deyir yirmi kilo behmez çoħtur. Ve deyir bal varmı? Var deyir. Peki deyir on kilo bal ver on kilo behmez buda artıħ on kilo behmez on kiloda şey verir buna götürür cedir, gocası gelir, menin üzügüm kalıp döşegin altında deyir vallah satancı gelmiş, satancıya verir. O deyir Allâh belanızı verzin evimiz yıħıldı. Aħşam olur mazarratta olan satarmı. Aynı üzügü aynı ğıza dollanır bu, haman ğetti öküzü aştı bir tarafa vurdu, haramiyi bir tarafa vurdu. Ğetdi bir adıya keştı. Aħşam oldu üzügü yaladı, etrafı askerinen çevrildi ğıraħmı, vuraħ mı, yıħaħ mı? Ne ğırım ne vurum ne yıħım filan oğlanın sarı yeħi ğe olacaħki dümbelem düz filan ğızda ğelegeħ buraya, burda bir saray yapacaħsanki kuş dahi sehse zilli bileziħ izi yapacaħsan kuş sehrse o zil hemcn..... peki dedı hemen oğlanı sarayına oturttu, o odanın içinde ona saray yaptılar, oğlan ğaħtı o ho heç bişe yoħtu ağladı sızladı ne yapsaħ fayda vermedi. Bu da çoħanlıħtan iki tane köpek iki tane kedi çocuħlar öldürüf elinde alıf heresine yirmi beş ğuruş vermiş almış bununda o köpeħler, kediler oturup ekmeħ yiyende bu itnen kedi bunlar kedilerine vicdan azabı duyurlar bunlar kediyle köpeħ kenara cıħıp bunlar dile gelirler. Allâh tarafından dile gelirle bu ona söylür o buna söylür ya öleceyiħ ya üzügü tapıf getireceyiħ bunlar ğaħırlar kediyen köpeħ düşürler yola de bura de ora ğet babam ğet baħırlarki bir adada bir tene saray yapılıp ama ğušta sehse zil zıngıllır zilinde yanına üzügüde bağlıyıp bunlar ne yapaħ ne yapmıyaħ, ne yapaħ ne yapmıyaħ köpeħ kedi dediki ya dedi senin elinden gelir bu demeyi accıynan bir fare turalım götüp oraya cıħaralım o kessin üzügü kessin atsın yere biz alıp ğaçaħ peki dedi bunlar hemen demeğ, eşidiler, eşidiler fareyi tuttular, fareyi tuttular farede o anda dile geldi dir ya köpeħnen kedi ne olur ... yuvamdan cıħardımız dedi ya kedi saħna bir reycamız var filan sarayın tepesine cıħacaħsan orda yüzüg var ine. O yüzügü getireceħsen salacaħsan yeħi biz alıp ğaçacayıħ peki ayhay peki siz mana bir şey yapmayın ben getirem köpeği keseceħ ama suyu kedi keçemir kedi dedi ya ne yapalım men nasıl keçim dedi sen min benim sırtıma peki köpeħ kediye aldı sırtına bindiler suyu keçtiler. Suyu keçtiler bunlar yavaş, yavaş, yavaş yavaş kedi dediki köpeħe gel buraya ben dedi keçim. Yoh estafurulah yanlış oldu. Kedi yattı köpeħ ğetti. Köpeħ ğetti fare üzügü saldı yere köpeħ aldı ağzına alanda suyun üzüne geldi yüze, ğelende önden bir balıħ ğaħtı dalıf ğaçanda köpeħ hep beħe tuta yüzüh ğaça ağzına her defa buraya ğadar üzüğe ğetidi dedi burda saldıħ dedi ne yapalım dedi ya öleceyiħ burda ya üzügü bulacayıħ burda bunlar kenarı cıħtılar corcullon geldi bunlar balıħ tutar fare, kedi o balıħtan şüphe aldı. Evet tora kediyen farenin şaħşına

baħalım ne çıħacaħ ne çıħabilirbunlara peki bunlar attılar tora küçüħ balıħ düştü balıħ düşende al dedı kediynen fare kediynen köpeħ sizin niyetiniz varmış bu balıħta alın bunu siz yeyin peki dedı ğuyruħ kısmına köpeyi verdi baş kısmına özü geşdi. Yeği, yeği baħdıki üzüğü gördü, üzüyü yavaşçadan aĝzına aldı, dedı kedi men doydum. Haydı dedı sende doydunsa yolumuza devam edelim. Peki dedı haydi gidelim bende doydum.

Ğaħdılar bunnar de bura de ora geldiler. Hemen ğapılarına geldiler. Çocuħ dedıki anne dedı baħ fareynen köpek ne zamanınan gitmişler yine geldiler, ne tarafa gitmişdilerse. Aldı tumarradı kediyi tumarriyanda kedi heħ elledi üzüħ aĝzınnan tüşdü. Baħ dedı anne üzüğüm odradı, kedim getimiş. Aldı kediyi öpdü sevdi, aħřam oldu yine üzüğü yaladı, gine sarayını yaptırdı aynı ğızı getirtti geldi yerine.

Onnar yeği mirazına çatdı. Göyden üç elma tüşdü birimenin, biri naĝıl deyenin, birnide siz paylayın.

1.2.34.1. Yılan Epizotları

- 1- Bir çoban, büyükçe bir yılanı rastlar. Yılan, çobandan kendisini bir daĝa götürmesini ister.
- 2- Çoban yılanı, yılanların olduĝu bir daĝa götürür. Bunun karřılıĝında sihirli bir yüzüĝe sahip olur.
- 3- Yüzük sayesinde padişah kızıyla evlenir. Bir gün yüzüĝünü yataĝın altında unuttur. Karısı da yüzüĝü satıcıya satar. Çoban çok uğraşır ama yüzüĝü tekrar alamaz. Yüzükle yaptıĝı her Şeyde elinden gider.
- 4- Çobanın kedisi ile köpeĝi yüzüĝü almak için harekete geçerler. Fareyle de iş birliĝi yaparak yüzüĝü geri alırlar. Çobana getirirler.
- 5- Çoban yüzüĝüne kavuşunca sarayını da padişahın kızını da geri alır.

1.2.34.2. Yılan Motifleri

Mükâfatlandırma motifi: Yılanların padişahı, çobana üç sefer “insanoĝlu senin arzun, isteĝin nedir?” diye sorar çoban “canının saĝlıĝı.” der. En son dilinin altında ki sihirli yüzüĝü ister.

Sihirli yüzük motifi: Sihirli yüzüĝü yalayınca geceleri etrafı her istediĝini yapacak askerlerle dolar.

Evlilik şartı motifi: Padişah kızına başlık olarak: kırk tane deve dizi kara gözü kara lal-i cevher, kırk koç dizi kara gözü kara lal-i cevher, birde öyle bir saray ister ki gölgesi padişahın sarayının kapatacak.

Dini motif: Padişah abdest almaya çıkınca sarayı görür.

Yardımcı hayvan motifi: Çobanın kedisi ile köpeği fareyle iş birliği yapıp yüzüğü geri alırlar.

1.2.34.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Yılan: Çobandan kendisini dağa götürmesini ister. Kendisini göndermesinin karşılığında yılanlar padişahının dilinin altındaki sihirli yüzüğü istemesini söyler.

Yılanlar padişahı: Çobana dilinin altındaki sihirli yüzüğü verir.

Çobanın annesi: oğluna padişahın kızını ister.

Padişah: Kızını çobana verir.

Gelin: Çobanın yüzüğünün sihirli olduğunu bilmez. Satıcıya satar.

Kedi ve köpek: Çobanın yüzüğünü bulup geri getirirler.

1.2.35. Gıllıca

Vahtı zamanın birinde bir padişah vardı bu padişahında ne oğlu ne gızı ne hiç bir si yohdu. Bir gün padişahın ğarısı hastalıyif deyir goca deyir bir gün ben ölecem benim paltarım kime yaşıssa onu gendine... peki dedi ğarı, ğarı bir gün ölür, bu getirir köyde kimin ğızına, kimin dul ğarıya geydirir baħır olmur getirir ğızına geydirir ele yaraşırki öz evladindanda gözel. Ğızım dedim vallahta sana alacam billahta baba etme eyleme ğız evlat olurmu, olmaz, olman ben ğedirem şimdi şeherden elbise alam getirem ğelem düğünümüzü yapaħ etme, eyleme yoh babası ğetti eşya almaĝa gözel ĝaħar iki tene keçi derisi alır ğötürü ĝırmızıye pardüse yaptırıp geyinir güzel üç dört tenede zil taħtırır. Anaħtarı getirir ĝapının eşıĝine ĝoyur, düşür yola baħır ki babası gelir, eyle gelirki deir ğet dedeĝin görüne ..... neyse ĝız ĝedir, şehere atlır ĝedir. Bir padişah'ın kapısına oturur. Baħır bir elçi taşı, bir dilenci taşı. Ğız bilmeden elçi taşının üzerine oturur. Onunla padişahın ĝızı gelir deyir ki bacı, deyi orda otu mu, ora elçi taşıdı dilenci taşında gine, neyse bunu içeri alır, buna yemeħ falan verirler bir gün deyer ki beni hizmetci tutun evini eşıĝını süpürüm olar deyir peki, bunu tuturlar. Ama bu da o ĝadar gözelki ĝıllıcadan heç bir, zaman çıħmırki babam gelip beni tanıyıp beni ğötürecek diye. Bir gün padişah'ın oğlu bilmem hangi şehere ĝedip, orda gezmeye ĝediller.

Añası ekmeñ falan pişirir. O arada bu güzel elinde bir tene yüzüñ vardı o yüzüğü çıkarır ekmeğın için koyur. Pedişahın oğlu gedirler yeyirler içirler, bahırlarki eye ekmeğ bir taldi. Ele acıhıflarki deyrir eye bizde bir gıllıca vardı o ekmeğ pişirir getirin onu yiyek getirir neyse bunu yeyirler üç arhadaş bir parça ona verirle bir parçada özü yeyir yeyende ağzına üzüh değir, degende çıhardır üzüğü ola deyrir men mülazıma çarptım sizde çarpın, deyrir atı doğrudan eve sürür gedir eve, gelir eve, bir gün soñra ana maña bir gaygana pişir Gıllıca'yle gönder gelsin oğul sen günder gelsin. Gıllıca gelir birez oturur yemeğı getirir peçeğın önünün gabağını bu arada sor ele pişe eye olmaz Hette hanım sen bir bey adam, ben Gıllıca'nın nesi olum olmaz. Bunu soyundurur bahırki deyesenki ay parçasından gopmuş deyrir, men senle evlenecem deyrir etme, eyleme yoğ ben senle evlenecem. Neyse buna düğün yaptırırılar babasına anasına söylür buna düğün yaptırasan ola oğul olmaz yoğ olacağ neyse buna güzel pedişahın oğluna pedişahın varı devleti düz dünya geder. Gırğ gün gırğ gice buna düğün çaldırırılar. Bir gün beñe üç gün beñe neyse bunun bir çocuğı olur. Anası gelir bahır ki eye gapı açığ ikisi oturur. Gıllıca'sı o geder güzel o geder güzel gelir bir oğlunun üzünden öpür bir bir gelinin üzünden öpür çıhır. Gıllıcede götürür. Atır bir gıyuya gahır sabahınan bahır ki Gıllıca yoğ deyrirki Allâh hağkı babam beni bulacağ .....Neyse bir gün beñe beş gün beñe on gün beñe bir gün bahırlarki dediler bir dilenci gelifti, o dilenciye pay götürüm verim dedilir, diyende pedişah'ın gızları alesine gardeşime söyledi yenge sen götür verinen babası olduğumu tanıdı ben götürmem. Dedi yoğ götürcehsen neyse götürtü babası bunu tanıdı bişe demedi daha babası babası getti dolaştı ağşam oldu. Ağşam üstü güzel gelir, gelir doğrudan doğru oğlanınan gızın yattığı odanan kenarına gızlenir. Gızlenende ağşam olur yatırılar babası zalım gahır kızının torununun başını kesir, kesir bıcağıda kızının cebine gıyur, ordan çıhır gedir. Sabahınan gahırlarki peh oğlanın başı kesilip küçük torunun bunu kim kesti kim kesti gızın cebinden bıcağ çıhır bunu götürürler gırğ günlük gıyanın içine gıyurlar neyse ondan sonra bu oğlan, kız bu başı kesik oğlanıda götürürler yanında, götürür Allah terefından üç tene güvercin gelir. Deyerki al bi teğı üç defa oğlun başını çekecen ..... pismillah deyrir çekerken Allâh senin oğulunu dirildeceğ peki deyrir. Bu güzel getirir evlatlarının başına üç defa teğı çekende gurban olum Allâh bunun evladını yaradır. Bu oğlan böyür güzel orda bir ev yapır. Anası deyrerki oğlum, deyrir bir gapı yapacam ..... vay deyecek. Hardan saña heber verim pedişah'ın oğlu pedişah'ın oğlu gedir, güzel bir garı alıllar garısını başadılara bir gün arhadaşlarına deyrirki eye benim eski bir garım, vardı uyhuya yatmışdı hele gelin görek gedirler. Gedirler bahırlar eye bir gapı açılır. Narıncım vay turuncum vay, narıncım vay turuncum vay aye gel geğeyim bunda bir iş var. Gedir bahır ki yeke on altı yaşında deliganlı iki üç tene otururlar ana bala gelir

otururlar selam aleykümü selâm buyurun, buyurun içeri alırlar yemek felan deyir ğarının ahlı üzünden cıhtı deyir bunu cocuĝ kimdi dedi evladım, etme eyleme bunun başını kestir, ben kesmedim dedi kesen babam idi, ben ne geder dedimse inanmadınız. Ordan cocuĝ gelir güzel eve anasına, babasına annadır. Ana baba deyir ben ğarını alacam ogul hardadır o öldü ğetti. Yoĝ ğedim baĝım bir ğayanın önüne bir oda dikipler, birde ğapı yapılar narıncım vay, turuncum vay deyip dururlar pedişeh neyse ğedir? O ğarıya getirir gelir ğarısını boşur o olar. Ğedirler bu zalim ğızın babasını getirip geliler. Bunun yöce başını kesirler güzel bunun bastırıp.....atırlar oĝlarda güzel toy düdühlir ve kendi boşadıĝı babası babası evladını kesdiĝi oĝluda aynı pedişehĝızını ona virir ve ĝırĝ gün ĝırĝ ğecede toy yaptırırlar.

1.2.35.1. Ğılca Epizotları

- 1- Karısa hasta bir padişah vardır. Karısı ben ölünce benim kıyafetlerim kime yakışırsa onunla evlen diye vasiyet eder. Kıyafetler en çok kendi kızına yakışır. Kendi kızıyla evlenmeye karar verir.
- 2- Kız kaçarak bir şehre gider. Babası tanımasın diye keçi derisinden kıyafet diktirir. Şehirde bir padişahın yanında hizmetçilik etmeye başlar.
- 3- Padişahın oĝlu ile evlenirler. Birde çocukları olur. Bir zaman sonra babası dilenci kılıĝında gelir. Torununun başını kesip kanlı bıçaĝı kızının cebine koyar.
- 4- Kızın cebinden bıçak çıkınca padişahın oĝlu bunu ve başı kesik çocuĝu kayanın içine koyarlar. Burada çocuk tekrar dirilir.
- 5- Padişahın oĝlu tekrar gelir bakar ki çocuk dirilmiş. Kız babasının yaptığını kendinin suçsuz olduğunu söyler.
- 6- Kızın babasını getirtip öldürürler. Padişahın oĝlu da kızla tekrardan evlenir.

1.2.35.2. Ğılca Motifleri

Yasak evlilik motifi: Padişah kendi kızıyla evlenmek ister.

Kılık deĝiştirme motifi: Kız tanınmamak için keçi derisinden kılılı bir kıyafet diktirir ve onunla evden kaçır.

Tanınma motifi: Kız, padişahın oĝlunun ekmeĝine parmaĝında ki yüzüĝü koyar. Bunun üzerine evlenirler.

Ceza motifi: Kız ceza olarak başı kesik oĝluyla kırk günlük kayanın içine koyarlar.

Yeniden dirilme motifi: Allah tarafından üç güvercin gelir. Bir telek verirler. Bu teleği üç kez çocuğun boynuna çekince çocuk dirilir.

Sihirli tüy motifi: Teleği üç kez çocuğun boynuna çekince çocuk dirilir.

Formilistik sayılar: Kırk gün kırk gece düğün ederler.

1.2.35.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Kızın babası: Kendi kızıyla evlenmek ister. Kız gıllıca kılığına girip evden kaçar. Torununun başını kesip kızının üstüne atar. Kızıyla damadını ayırır. En sonunda cezasını çeker.

Padişahın oğlu: Gıllıcanın aslında güzel bir kız olduğunu öğrenir. Gıllıcayla evlenir. Oğullarını eşinin öldürdüğünü zannederek eşini bırakır. Suçsuzluğunu anladığı Gıllıcayla tekrar evlenir.

1.2.36. Mehemmet Hikâyesi

Bir pedşah varmus bu pedşahında bir bağı varyıdı. Pedşahın bağına bir dev dadanmışdı elma bağıdı bu bağda. Bağıdı bir gün beşe üşgün beşe beşgün beşe. Babası oğullarını çağırđı dedi evlatdar beşe olmaz devı gidelim gelenen gelene ya vuralım öldürelim, bize zarar verir. Oğulları büyüñ oğlu başdadıki baba ben gedim devı ben öldürecem. Peki dedi oğlum. Oğlum Ğuranı'ını aldı gılicını aldı getdi bağıın divinde otdu bağıdıki bir ingilti bir gürültü gelirki Allâh görsetmesin Ğuran'ını gılicını atdı ğaşdı geldi dedi baba? Dedi ne var? Dedi baba bir ingilti bir gürültü geldiki Allah görsetmesin. Ortancıl oğlu dedi baba men gedrem. Dedi oğul etme, büyüñ ğardaşın getdi ne yafdıki sen neyapasan dedi yoğ mende gidecem. Oda Ğuranı'ını aldı gılicını aldı bağıın divinde bir buçuğ sahat geder iki sahat geder otdu, bağıdıki bir gürültü gelirki Allâh görsetmesin oda hakezelli goydu ğaşdı, geldi babasına annatdı. Küççüñ oğlu dediki baba men gedecem. Dedi oğul etme sennen büyüñ ğardaşdarın getdi ne yafdıki sen geçe ne yapasan? Dedi baba men gedecem. Bu getdi erkennen evliye geçer otdu bağıdı çığıdı tam bir almanın başına bağıdıki dev gelir bu doğrudan doğruya dev burya yanaşanda bu gılicını eline aldı gılicının o yanınnan bu yanınnan tutdu deve beşe şeydende devı iki böldü, orda tilisimde bir ğız varıdı ğız hemen tüşdü vay Mehemmet sen olmasan benim halim necolacaydı deyerehden pedşaha heber getdiki oğlun devı öldürdü. Ordan geldi dedi ğağ gedelim. Dedi hayır baba benim bir niyetim var o niyetimde olmasa men getmiyecem. Oğul yapma etme eyleme olmadı. Çocuğı ordan getdi, getdi bağıdıki bir ğarınene oturuf bir yolun kenarında bir ağ düyçeynen bir beyaz dühçe yuvarriyir. Deynen ğarınen bu nedi? Dedi bir geçe biri gündüzdü. Dedi ğala dedi birez geçiyi

uzadarmısan? Yooğ olmaz bu elinnen bunun şeyi alır atır deyy harya geder. Bu gedir bir eve irasdiyir orda bir göca nenenin evinde mısefir olur. Ordada yeddi tene adam varıydı, hırhız oranın pedşahının gedermiş eşyasını çalarmış. Geleer deyyellerki eye göca garı nenenin evinde biri var geğey onuda alağ. Geldi buna söylediler olur deđi buda gedir önce ben tüşecem onnan sonra belege teker teker düşecehsiniz onnan sonra hepimiz padişahın eşyasını alıf gideciyiğ ola, elemi e. Bu gelir, bunu hemen sallıyıllar. Bu evele tüşür. Sallan sen tüş, bunu tüşürdüller, bunun başını kesir. Onu sallıyır yeddisinde başını kesir. Bağırki bir şahmaran ilan pedşahı vura vurdadı hemen onuda öldürür pedşahın penceresinin önüne yığır geder onnarın evine pedşah sabağnan gaçır eye. Evin gabağında beş tene altı tene cemdeğ birde bir ejderha. Gomşularını yığır o deyyir men öldürdüm, bu deyyir men öldürdüm, pedşah inanmadı büyüñ bir macar geğdi goydu ortiya deđi kim ben öldürürsem bundan belli olar. O iki dül bileceme değler eye neyse bu geldi eye değiler bu kimdi neydi oldu. Olmaz pedişah deđi deyyende bu keşti hemen masanın başına iki bir bir macar deyyende deđi men bir pedişahın oğlıyam bizim bağcaya bir deyy dadanmıştı. O deyyi böyük gağaşım geçti öldürmedi, küçük gağaşım geçti öldürmedi. Ben geçtim, öldürdüm. Değim ben götüre bir niyetim var. O niyetim yerine getirmeseler eve gelmiyecem. Geldim bir göca garı nene yolda düşce bir beyaz düşce siyah düşce var değim. Bende buna düşceyi elinden aldım aldım attım kenara geldim bir göca garı neneye müsefir oldum. Onda sonra beş alti arhadaş söyledi oları öldürecek gızıllarını alağ geldim eve değimki ben düşecem onda sonra teker teker düşecehsiniz. Ben bu düşenleri birer bire öldürdüm, bağtım ki pedişah olacağ o arada şehmaral iki bir, bir bilmece Hatce nene gağtı bunun boynuna sarıldı, gurban kesmeğ bilmem fakır fuğara gızıl dağıtma bir gün değim ben geçecem evimize deđi etme oğlum eleme gal bizim burda. Olmaz deđi eleyse benim küçük gızım sene verirem orda, gözeli girđ gün girđ gice toy eyledi geldi babasının evine o gızıda aldı o hanı gelmiş tilsıma goşmuşduya o gızıda aldiya o gız ve girđ gün girđ gice toy eyledi.

1.2.36.1. Mehemmet Hikâyesi Epizotları

- 1- Padişahın elma bağına dev dadanır. Üç oğluyla beraber devi öldürmeye karar verirler.
- 2- Büyük ve ortanca oğlan değil küçük oğlan devi öldürür.
- 3- Bağka bir ülkeye gider orada da yılanlar padişahı şahmeranı ve yedi hırsızı öldürür.
- 4- Misafir olduğu yaşı kadının kızı ve tıslımlı kızla evlenir.

1.2.36.2. Mehemmet Hikâyesi Motifleri

Dini motif: Padişahın oğulları devle savaşmaya kuran ve kılıç alarak giderler.

Dev motifi: Padişahın elma bağına dev dadanır.

Çok kuvvetli insan motifi: Padişahın küçük oğlu devi ortadan ikiye bölünce tılsımlı kız ortaya çıkar.

Olağanüstü hadise motifi: Yolun kenarında oturan yaşlı kadın, elinde ki beyaz ve siyah ip yumaklarıyla gece-gündüzü uzatıp kısaltır.

Ölümlü cezalandırma motifi: Yedi hırsız padişahın eşyalarını çalar. Küçük oğlan yedisinin de başını keser.

Mitolojik hayvan motifi: Şahmeran yılan padişahını da öldürür.

Çok eşle evlenme motifi: Padişahın küçük oğlu misafir kaldığı yaşlı kadının kızıyla ve tılsımlı kızla evlenir.

Formilistik sayı: Kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

Yedi hırsız padişahın eşyalarını çalar.

1.2.37. Şahmaran Hikâyesi

Söyliyeceyim nağıl şu; vaḥdın zamanın birinde bir köylü varyıdı, bu köylünün üş gızı varyıdı. Kasıf iydi bu köylü. Bir gün beḷe şehire geḗdi deḗdi gızdarıma başörtü alım deḗdi iki üş tene heresine bir tane alım götürüm. Parası çıḗışmadı ikisine aldı birine alamadı. Geldi bir ḡayanın kanarında otdu deḗdi yaa küçük gızıma başörtü alamadım barı deḗdi noylacaḗ. Neyse o arada bir şahmara ilân çıḗdı, deḗdi gızını maña ver ginan saña başörtü verim özüde laylonnu, maylonnu altınını, maltınını. Hayhay deḗdi olur. Başörtüyü aldı geldi kanarda deḗdi ye ilan hardan gelif benim gızımı alacaḗ çoḗ ey oldu. Deḗdi bunnardan daha nas. Neyse geḗdi eve aradan keḗdi geldiler ḡapya dedlerki bir gelif seni sesdiyir deyende kiḗi barmaḡını tiḗdeḗdi haa vallâ eḷe o ilandı. Geldi gızına söyledi deḗdi gızım ben deḗdi şehere gedmiḗdim başörtü alamadım param çıḗışmadı geldim ḡayanın üsdünde otum, bir ilân mana o arada geldi bu başörtüyü verdi deḗdi gızını mana ver, başörtüyü sana verim. Olmaz felân neyse gızı zorlan ilanın yanına ḡatdılar, doḡrudan doḡru ilanın demeḡine geldiler. Geḷende ilân güzel geḗdi buda insanıymıḗ geḗdi güzel eyninnen o ilân elbisesini çıḗardı, erkeḗ olaraḗ çıḗdı geldi, deḗdi gel içeri geḗdeḗ. Gızı indi heḷe südüne baḗ: Deḗdi hayır men gelmedimki sennen gedem men deḗdi bir ilânnan gelmiḗim. Deḗdi o benem. Deḗdi olamaz. Ben deḗdi onnan geldim imkân yoḗ

dēdi o arada bu hemen gētdi paltarını dēdi aha geyindi geldi bēle girdiler bir odiya gene orda paltarını soyundu dēdi ahan baḡ indi olur. Neyse bunnar beş on gün ḡaldılar, ḡaldıḡdan sonra dēdi ḡarı men hele bēle bir gezmiye gidim elbisemi geyim. Dēdi ḡoca dēdi gētme elbiseni soyun gēt sonra seni orda öldireller. Dēdi yoḡ gidecem. Ğeyse gētdi bēle, ordada bosdançı varıydı. Bu bosdançı varıydı. Bu bosdanın kanarnan geçende bosdançı gözel buna vurdu çapaynan bunun başını gözünü eziḡ, eziḡ ęlledi. Geldi ḡardaş dēdi burda bir ilân dēdi gördünüzümü. Dēdi he gördüḡ aḡzını ..... az ḡaldi bizi vura ördürdüḡ dēdi atdıḡ orya. Deyende ḡız aḡladı sızıladı, ılanı gētdi gözel içeriye bassırdı, ḡız orda beş on gün ḡaldıḡdan sonra çıḡdı gezmeye yanı başını aldı babasının evine gētmedi. Gētdi bir şehere irasdadı. O şehirde de bir pedşah varıdı pedşahında düyünü olurmuş oḡlunun. Neyse geçe burda orya gēdiller, neyse toyda buda oynuyur. Yetenner dēyer eye bu neḡgeder güzel bu nedir bēle ay parçasıdı güzel. Padşahın oḡlu dēyer yoḡḡ men bunnan evlenecem, olmaz dēyer men bunnan evlenecem. Yaa ętme ęyleme olmaz, neyse gēdir padşaha dēyer, geliller bunnar bir su kenarında gözel bir aḡacın üsdüne bunu çıḡardılar. O arada üstene ḡız gelir bir keçel üstene gelir biri keçel ikiside saşdı maşdı, baḡırki eye suya sövhü düşüp. Keçel mazarratımış başını ḡaldırır baḡırki eye bir güzel. Dēdi bacı bacı söyüt eyilmezmi mende yuḡarı çıḡam? Dēdi olur. Neyse söyüt eyilir buda yuḡarı çıḡır baḡırki bu ḡız dēyer benim ęle yuḡum gelirki yatıram. Gelir ḡız orda bunun elbiselerini alır geyinir, başörtüsünü baḡlıyır, bu yuḡuya keçende bunu mökgem iteliyir suya salır keçel ḡız. Salanda bu bir daraḡ olur düşür suyun kanarına oradan bir ḡocaḡarı gelir bu daraḡı alır gēdir. Dēyer gözel oldu daraḡım yoḡdu bunu götrre başımı daryaram. Neyse o arada pedşahın oḡlu gelir. Geliller ḡızı götümeye gelir götürüller, toy nanay, düdüḡ yanı gözel götürüller. Eve götürür baḡır bu deyil yaha Allâḡ Allâḡ. Neyse söz orda dēyer ḡoca ḡarı nene, bir gün pedşahın otdarı varımış daḡıdırmış filan sen götü bu atı besde görüm nancarı doyuracan, o o atı bir gün ḡarınene eve gelir baḡırki, ev süpürülüf, özude söbenin üsdünde yemeḡ yeyif manada pay saḡlıyıflar. Allâḡ Allâḡ bune ola bunu güdür baḡırki o getdiyi daraḡ bir ḡız oldu tüşdü hemen bunu yaḡalıyır. Yaḡalıyanda dēyer sen nesen bu başına gelenneri annadır. Annadır dēyer ḡoca ḡarı nene gēt bir atda sen gēti gel dēyer. Neyse bu gēdir bir at gētirir gelir. Ğara bir at gētirir. Dēyer abala bizim buralarda bosdanımız yoḡ, şeyimiz yoḡ, harda doyuracayıḡ bu, atı. Dēyer sen gēt gēti ḡarışma. Gēdir getirir bu afsunnuyur, üfürür ęle ot pitirki göbeḡden, bu atda atdarın içinde birinci olur götürür atdarı filân günü pedşahın atı yıḡılacaḡ. Bu götürür atdarı yıḡıllar baḡılarki eye. Ğız ata söylüyürkü dēyer o keçel geleceḡ hoppanar onun boḡazındaki o ḡızılları ḡırarsan. O ḡızıllar düzülmüyeceḡ dēdi o benimdi. Ęle mi? Ęle. Neyse onnan sonra gözel, at gēdende oyana buyana kişnir ęle yetşir pedşahın oḡlunun ḡerisinin boynundaki

gızilları gırır. Vay sen ele olasan; vay seni zukkuma dönesen bu hardanıdı gırdı, getiriller bunu düzmeğe. Kimse düzebilir. Pedşahın oğlu deyir yaa Allâh Allâh bu gendi niye düzmesin. Herkesi yığıllar bu keçel mazarratımış deyir Allâh hakğı indi öldüm ban. Deyiller heş kimse düzemedi. Deyir eye Ğocağarı nenenin evinde bir tene gız var hele o gelsin. He neyse onnan sonra ğarıya deyiller deyir onun paltarı yoğdu. Ordan pedşahın yoğdumu. Hemen ordan gönderir gözel bir elbise, gözel bu geyinir gelir. Pedşahda burada durup bunu sehredirmiş. Neyse gelir keçel bunu burunnuyur deyir sen düzemmezsen. Düzerem deyir onnan sonra başdiyir nedir başına gelenleri men size annatdığım kimi düzül incim düzül men beleydim birisinnen evlendim beşe oldum düzül incim düzül. Dēdilerki bir gün padşah at dağıdacağ düzül incim, düzül. Bu dēdihceh inci düzülür. Mende bir at getdim ata örgetdim gızilları gır heş kimse düzemiyeceğ men düzecem. Sondada Allah herkeşin öz gızılını özüne nesib etsin, dēdi atdı gızilları boğazına. Hemen neyse pedşahın oğlu ğarısını alır, o keçelide hemen atın guyuğuna bağıliyr zıngır zıngır onu ğayadan hel goyur. Onnar, ele getdi, Allah herkesi muradına çatdırsın, mende söyledim bu geder.

1.2.37.1. Şahmaran Hikâyesi Epizotları

- 1- Bir köylünün üç kızı vardır.
- 2- Köylü kızını Şahmeran'a verir. Şahmeran donunu çıkarınca insanoğluna dönüşür.
- 3- Şahmeran'ı öldürürler. Padişahın oğlunun düğününe giden kızı görünce padişahın oğlu bu kızla evlenmek ister. Bir su kenarına ağacın üstüne koyarlar.
- 4- Kaçel kız, hile ile güzel kızın yerine geçer padişahın oğluyla evlenir. Güzel kız tarağa dönüşür bir yaşlı kadın onu alır.
- 5- Güzel kız, keçel kızdan intikamını alır. Keçel cezalandırılır. Güzel kız ile padişahın oğlu evlenir.

1.2.37.2. Şahmaran Hikâyesi Motifleri

Mitolojik hayvan motifi: Şahmeran kızı karşılığında köylüye altınlı başörtü verir.

Kılık değıştirme motifi: Şahmeran yılan donundan çıkar bir erkek olur.

Hile motifi: Keçel kız hile ile güzel kızın yerine geçer:

Keçel (kel) kız hileyle padişahın oğluyla evlenir.

İnsanın nesneye dönüşmesi motifi: Güzel kız bir tarağa dönüşür.

Sihir yapma motifi: Güzel kız padişahın kara atını beslemek için tılsımla ot bitirir.

Yardımcı hayvan motifi: Kara at, güzel kızın sözlerini dinler. Keçel kızın boynundaki altınları kırar.

Sihirli eşya motifi: Keçel kızın kırılan altınlarını güzel kızdan başkası dizemez.

Formilistik sayılar: Köylünün üç kızı var.

1.2.37.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Köylü: Şehirden kızlarına başörtüsü almak ister. Üçüncü kıza parası yetmez. Şahmeran, kızı kendisine vermesi şartıyla köylüye başörtü verir. Kızını yılanı verir.

Yılan: Kızı alır. Yılan gömleğini üzerinden çıkartınca yakışıklı bir erkek olur. Dolaşmaya çıktığı birgün bir bostancı tarafından öldürülür.

Padişahın oğlu: Kızı görünce düğününü durdurur. Bu kız ile evlenmek ister. Keçel kız hile ile asıl kızın yerine geçince onunla evlenir. Keçel kızın hilesiortaya çıkınca onu cezalandırır. Köylünün kızı ile evlenir.

Keçel kız: Köylünün kızının yerine geçip padişahın oğluyla evlenir.

Kocakarı nene: Padişahın hizmetçisidir. Tarak kılığındaki köylünün kızını evine getirir. Köylü kızının başına gelenleri öğrenince ona yardım eder.

Kara at: Keçel kızın oyununu ortaya çıkarmak için köylünün kızına yardım eder.

1.2.38. Salmani Farisi'nin Hikâyesi

Hazreti Peygamberin tişinin arğıldığı zaman Salmani Farisi'nin Hazreti Peygambere annatdığı hikâyeyi annadıram size. Vağdı zamanında üç bacı oturmuş gonusurdular Neyse kışçih bacıları dediki bacı ben misiri yedi arşdan, yeddi ağaca tilsim yapmışdım. Bir gün şu boyda, şu şekilde bu tipte. Ben bir ğazan pilav pişirdim, tendırın üzerine goydum. Orada birde sihir guvvetiyle bir genci asdım, şöyle bir deliğanni geldi, geldim onu ğandıriyimda yerin zemine çekim dedim. Bu arada o deli ğanni ğaldırıp beni yere vurdu ve tilisimi mi bozdu. Ne ola Cenabı Allah'ın altında o deliğanni burda olsaydı ben ona gösdereceydım. Bu arada Hüsüyün ğapıyı vurdu içeri girdi. Uçüde dedi tamam o dedi benim tilsimimi şu bozdu bu dedi ben, üçüde dedi ben. Bu arada küçüh yalvardı beni al, böyüh yalvardı beni al ortancıl dedi beni al. Deditki beni melmeketime böyüğe söyledi ne zamana götürersen? Dedi yarın evliye. Ortancıla dedi sen nezamana götürersen? Dedi bende yarın erkene, küçüğe dedi sen nezamana götürecen? Dedi canım isdediği saat ordadı. Peki dedi sen aldım. Zatan evelden beri küçüh bacılar çoğ mazarrat ollallardı. (Banada tüşen küçühdü ciyarımı yağıf) Haman

şeyinnen barabar küçüh bacıları şeyetdi o zaman için bir lâl davasına tüşdü. lâl davasına tüşerken dedi canım lâl'a lüzum yoğ, ne lüzum var lâl benem, özümem lâl. Yanı altın demeh isdiyir o Pencerede salmışdı ya, hemen altın, hemen. Bu arada gahdılar hemen olduqları şeye geldiler yanı biniya. Kendileri o uğarı biniye geldiler. Haman tabi sihir guvvetiyen orada yeddi gıtdı bir apartuman yapırdı. Yedii gıtdı bir apartuman yapırdı. Bu apartumanda Hüsöyün'nen barabar yatırdılar, sabah erken oldu Hüsöyün dedi yav lâl deyirdin altın nerde? Getir dedi ussuruyu. Getirdi ussuraynan böyle bileyne vurdu bir tepsinin içerisine bir iki beş gırğ dene lâl dedim gırğ damla ğan tüşdü herbirisi bir lâl oldu. Doldurdu Hüsöyün beşe bir torbiya yoğ olsun yoğsulluğ meni kimin bir köylü deyilki beş ğuruşa ciyarım sızılıya. Doldurdu torbiya doğru pedşahın yanına. Ğırğ tene lâl bir de gıtdiler Memmet Ceferinkini goydular içerisine oldu gırğ bir. Eyh gel Memmet Cefer seç bağah. Nerden seçeceh Memmet Cefer gırğ biride aynı lal. Elini atdı şudu benimki budu benimki pedsaha dedi pedsahın annaki aha şahdadı hep. Neyse Memmet Cefer tabi davasını ğazanammadı. Pedşah bunun gırğ dene arkadaşını serbes bırağdı, bunnar öpüşdüler, ğörüşdüler, geldiler. Geldilerki aho binalarının yanında öyle bir bina ki yeddi gıt birbirin üsdünde ama bir ğanım otururki aya deyir doğma men doğacam, güne deyir doğma men doğacam. Zalımın ğızı sanki deyesen ayın on dördü kimi teze doğmuş bir aydı. Neyse Hüsöyün addadı ğanımının yanına gıtdi, haramılar doğru pedşahın yanına, işde efendim Hüsöyün böyle bir saray yapırdı ve böyle bir ğız gıtmışki bu Hüsöyün'e layığ deyil sana layığdı. Bu arada Hüsöyün, pedşah üşdene asger gönderdi dediki gıt ğinan Hüsöyünü burya çağır. Bu arada Hüsöyün başını goymuşdu ğanımının dizinin üzerine aynı vaziyet uykuya ğeşmişdi. ğanım pencereden beşe oturup dişeri bağırdı bağdı üşdene asger gelif pencerenin önünde Hüsöyün deşe bağırır, yavaşça Hüsöyün'ün başını ğaldırdı böyle bir yadığın üzerine goydu, tüşüp pencerenin önüne gıtdi. Ne var dedi ğardaşım? Dedi pedşah Hüsöyün'ü sesdiyir. Dedi yatır, biraz sonra. Yau olamaz dedi, padşahın emridir yatır ne demehdir. Yatır dedi biraz sonra derken bunnar üçü içeri zorriyanda ğanım gözünü bunnara nası ağartdısa ikisinin derhal ciğeri çartdadı biri zor goşdu ğutaldı. Ğaçan ğutaldı gıtdi pedşaha durumu annatdılar Pedşah derhal orduya emir verdi, ordu geldi bunun dört yanını sardı, bu arada hemen ğanım bir tilisim oğuyup bir ğır at geldi buna hemen geyindi erkeh elbisesini girdi ordunun içersine. Orduyu ele ğırırki pencer kimi. O zaman Hüsöyün yatırdı deyiller ağı fakırın üzü heş bir yerde ğülmez isderse noolursa olsun. Fakir Allah fakir etmesin etdimi yüzü heş bir yerde ğülmez. Hüsöyün bağdı üryasındaki ğan deryasının içerisinde ğannan urğaşır. O zaman uykudan bir sersem şeklinde uyandı, uyandığı zaman bağdıki ğarı yanında yoğ. Pencereden bağdıki pee ğırır ordunun herisine altdan vuruf üstden ğırır. Ordu ğarşısında pencer kimi tükülür. Hemen Hüsöyün'de

sıçırıyıp aşağı yenip bir at Hüsüyün aldı barabar girdiler goşunun altdın girip üsden çıhıllar üsden girip altdan çıhıllar. Hüsüyün tabi ğarıyı taniyir, ğarı Hüsüyün'ü yatar bilir. Bu arada ğarı baħdıki bileĝi bir titiredi yanı bir tenesini vurduĝu zaman bileĝi titiredi. Neyse vurdu ĝırdı daĝıtdı geldi eve. Ordu ĝaşdı bozuldu ĝeşdi ĝeri döndü. Biniye geldiĝi zaman geldiĝi oho Hüsüyün yoħ. Hay vaħ deĝi ĝırılalı bileħ bir tene asgere vuranda titiredin muħaĝaħ Hüsüyün'üdü. Geldiki Hüsüyün, Hüsüyün'ün evi yıhılsın. Hüsüyün'ünki kelleden ĝılıcı hehliyif ĝedif ĝöbeyinde eylenif. Ciyari yandı. Başına döydü dizine döydü ama ölen ölü ĝeri gelirmi? Bu sefer bir mezer ĝazdı. Bu mezere birde gendisini aynı vaziyet Hüsüyü'nü mezere ĝoydu, tekrar ĝançerini desdesini mezere ĝoyup gendiside ĝılıcının üzerine şeydif orda aynı vaziyet oda sadete erdi. Bu arada. Başdan beri bu hikâyeyi annatmışdım. Hazret Peygamberin tişinin argıdıĝı zaman bunu Salmanı Farıs Hazreti Peygambere söylemişdir. Belki Hadis'dede yeri vardır yanı. Menim 120 yaşında dedem vardı bu hikâyeyi onnan öğrenmişem.

O zaman Hezreti Peygamber deĝdiki ya Salman bu şahısların cenazesini bilen var mı? Elbetde Salman yaşdı bir kimselerdi Peygamberde Allaha eĝaħdı derhal Cebrail haber getirdiki ya Resullah felan yerdedi diye. O zaman Hezreti Peygamber yanına esabalarinnan, halifelerinnen alıp doĝru ĝetdi hemen mezerliĝe aşdıki aşk-ı sevdası olan ĝenşderin herhangi bir olsun çürümez bir, bir de şehid olannar çürümez. Öyle diyellermiş. Açıfki sanki ikiside bu saat mezere ĝoyuluf, ikisinde ĝanı yeni damlıyir. Allah'ın ruħsatiyle Hazreti Peygamberin duasıyla. Onun her ikisini çıhardıf ĝüzel suya tutduħdan sonra iki rekat hacet namazı ĝılıf, tekrar olaraq Hüsüyün ve aylesi dirilif yeniden başdıyif hayat ĝeçirip, dünya zevk safasını sürüller hekâyemi burda sona erdirdiĝim zaman hepimize saĝlıħ neşe saadetler dilerem. Burda ĝöyden üç elma tüşdü biri benim, biri hekâye söyliyenin birisinide size taħsimet ellesinler.

1.2.38.1. Salmanı Farısınin Hikâyesi Epizotları

- 1- Üç sihirli kız kardeş vardır. Hüseyin en küçük olan kız ile evlenir.
- 2- Hüseyin'in kırk arkadaşı padişahı kışkırtır. Padişah Hüseyin'in üzerine ordu yollar.
- 3- Hanım orduyla savaşır. Hüseyin uyanınca oda savaşa katılır.
- 4- Hanım savaşta yanlışlıkla Hüseyin'i öldürür. Bunun üzerine Hüseyin'in mezarının üzerine kendini öldürerek Hüseyin'e tekrar kavuşur.

1.2.38.2. Salmani Farisinin Hikâyesi Motifleri

Sihrin bozulması motifi: Hüseyin, küçük kızın tılsımını bozar.

Evlence şartı motifi: Hüseyin üç kız kardeşten evleneceği kişiyi, memleketine en kısa zamanda götüren kızla evlenir.

Sihir yapma motifi: Küçük bacı, yedi arştan yedi ağaca tılsım yapar.

Olağanüstü ev motifi: Küçük kız, sihirle yedi katlı apartman yapar.

Sihirli dönüşüm motifi: Küçük kız, bileğini kesip kanını akıtınca bu kan altın olur.

Hain arkadaş motifi: Kırk arkadaş, padişaha gidip Hüseyin'in sarayının ve eşinin padişaha layık olduğunu söylerler. Padişah da Hüseyin'e asker yollar.

Zalim hükümdar motifi: Kırk arkadaş, padişaha gidip Hüseyin'in sarayının ve eşinin padişaha layık olduğunu söylerler. Padişah da Hüseyin'e asker yollar.

Olağanüstü hadise motifi: Hanım, bakışıyla gelen askerlerin ciğerini çatlatır.

Sihirli at motifi: Hanım, tılsımla kır at getirir.

Erkek kılığına giren kadın motifi: Hanım, erkek kılığına girerek padişahın ordusuyla savaşır.

Realist rüya motifi: Hüseyin'in derin uykusundan bir rüya ile uyanır.

İntihar ederek cezalandırma motifi: Hüseyin'i yanlışlıkla öldüren Hanım kendisini de öldürür.

Sevgililerin aynı mezara gömülme motifi: Hüseyin ile Hanım aynı mezara gömülürler.

Formilistik sayılar: Üç bacı var.

Hüseyin'in kırk arkadaşı vardır.

1.2.38.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Kırk haramiler: Hüseyin'in arkadaşlarıdır. Hüseyin onları zindandan çıkarttırır. Fakat onlar padişaha gidip Hüseyin'in karısının ancak padişaha layık olduğunu söylerler. Padişahın Hüseyin'in üzerine ordu göndermesine neden olurlar.

Hüseyin'in karısı: Kanı damlayınca altına dönüşür. Hüseyin arkadaşlarını zindandan bu sayede çıkarttır. Padişah, Hüseyin'in üzerine ordu çıkarınca erkek kılığına girip savaşır.

1.2.39. Bir Saati Min Saat Eten Var

Vahdı zamanın birinde bir padişah varmış. Padişah diyirki, efendim bir saati bin saat eden var, bin saati bir saat eden var diyollar ama, benim buna heç ahlım ermir. Emir verir lâlesine neğeder mühitte müfdi, müderris, hoca, alim varsa din adamlarının hepsini işdima edin, soracağım bir suval var, eğer bu suvala cevap verillerse bunnarı barat edecem yoğsa bunnarın hepsinin boynuni vuracam. Efendim bu elan her terefe dağılır. Abdul Ğadir Ğelani hezretleride tekkesinde müritleriyle bereber bir mürağebeye dalmış deyirki filân yerde beşe bir padişah var bir sual soracağ bizim müritlerden acaba suvalına cevap vereceğ bir adam varmı? Mürüdün biri deyirki Şeyhım iznin olursa ben gidim o adamın şeyni cevaplandırım deyir. Hadi oğlum get deyir. Ey ne var Abdul Ğadir Ğeylanı'nın yanında yetişmiş bir mürit bir ayağını burda basir birni aynı şeyirde gidirki öyle yığılmış milletki derya kimi, baba nedir deyir bu millet burya nee yığılmış? Deyillerki valla padişah bir suval soracağ, soracağı suvala cevap veren barat edeceğ vermiyenin boynunu vuracağ. Bu adam ta gidir merdivanın başını kesir. Tellâl çihir nida edir padişahın sözüne cevap vereceğ gendine güvenen kim varsa gelsin soracağı suvala cevap verirse, bütün bunnarın hepsi berat edeceğ veremediyı tağdirde teker teker hepsinnen sorup hepsinin boynuni vuracağ. Bu adam girer içeri padişah o zamanın artığ görüşü nasiysa padişahı tağdında görer. Deyirki padişahım buyurun bir emriz mi vardı? Deyirki bir suval soracam soracağım suval şu; "Min saati bir saat eden var, bir saati min saat eden var" Hz. Peygamber miyraca getmiş Cenneti gezmiş, Cehennemi gezmiş, arş-ı âlâyi gezmiş bütün mukavvanatı dolaşmış gelmişki ğapının zırzası sallanir yatağ daha sıcağ bu savumamış. Emennah ve Seddeğana, doğru deyir bu. Canım ele lafinan doğru deyir doğru ama bunun maña isbatını yap deyir. Peki padişahım yapım deyir beş dekge benim emrime geçermisin? Nasıl deyir. İn tağtdan aşşağı deyir. Padişah tağddan aşşağı inir. Dize çöğ deyir. Dize çökir. Sağ umuzunnan geri bağ deyir. Padişah sağ umuzunnan geri bağarken bir gaflete daler bağerki ele bir ormanın içerisine düşmüşümki sığ bir orman güneş dahi görünmir. Bu adam burda o ğadar uğraşır bu ormannan çığmağ için ki heleğden düşir üzerinde elbise dahi galmir. Bağırki ilerde bir adam gezir. Yahu deyir sen kimsin Allah'ını seversen beni burdan ğurtal deyir ben öldim. Adam gelir bunun elinnen tutir, buni ormannan çığardır, deyirki hemşerim ne adamsın ne gezirsin? Deyirki vallâ benim başıma geçen hadseyi sorma deyir. Yalnız burası neredir? Burası bir şehirdir deyir. Ben bu şehire gidecem üzerimde el elbise yoğ paltonu baña musade edermisin? Adamcağız çığarır paltosunu buna verir, bu geyir inir şehire. Padişahın bir mesleyi varmı meşhur kahrıbarcıymış.

Gidir şehri dolaşır bir kahrıbarcının önüne gelir içeri girer, selâm, Elöyküm selâm

deyir deyirki usda beni ırağ alışdırırmısın diyir? alışdırırım deyir. Neyse bazarraşıllar oranın artış ozamanın parası neyse. Bu başlıyir bunun yanında kahribarcılığ tmiye. Aradan beş altı ay geşdiğden soğra bu meşhur kahribarcıki artış yani bunun müşderisi şindi birise evelden birise şindi on olmuş. Usdanın yanında bunun ıymeti oğ artir. Bir ün padişah usdasına deyirki sizin burda evlenme usulları nasıldır deyir? Diyirki oğul olmiya evlenmiye niyetin var? Eğy bunun ayıbı yoğsa bizde evlene biliriz deyir. Peki deyir bizim burda perşembe ünü adınnar hamama gideller deyir. En önde gelir evli adınnar onnarnan senin alağan yoğ diyir, onun peşne gelir bekâr ızlar onarnanda senin eğeğan yoğdur onun peşne gelir dul adınnar. Gidersin orda sıradaşlar vardır onun üzerine oturursun gelen dul adınnara bağarsın hangisini beyenersen mendilini ığardır ona uzatırsın o mendili alır ne cevap verirse gelir mağna söylersin peki deyir bu adam çağır edir. edir bir cuma ağşamı ünü oturer sıra daşların üsdünde önde bir afle gelir, evli adınnar geçir onun peşine ızlar gelir geçir, on sonunda dul adınnar gelir bağır bunnara bir tenesine mendilini uzadır. adıncamız alır mendili öpir başına oyir. Diyirki misal; Cumhuriyet Caddesi, Tağdacılar mahallesi, Duzcular soĥah no yirmi üç, diyir adın ekir çığır gidir. etdiğden sonra gelir bu şeydir usdasına verir peki deyir adınnar hamamnan dönsün. adınnar hamamnan döner bu adam çağır deyirki oğlum bu adresi alırsan gidesin deyir bu adamın evini bulursun adamcağız seni içeri alır, orda bu teklifi yaparsın diyir eger antağ alırsanız annaşırsınız deyir. ağır bu adam bu adresinen gidir Cumhuriyet Caddesinnen geir Tağdacılar mahallesi Duzcular soĥađ no yirmiü edir bulir. Zile basir adın gelir buni ieri aler getir buna bir afe verir otiririllar söĥbet eğdiğden soğra deyirki bir arzınızmı vardı neydi neydi isdeyiniz? Deyirki valla Allah'ın emriyenen siznen evlenmeğ isdiyrem deyir. oğ üzel evlenmemizi abil eğedim yalnız üş şartım var deyir benim bu üş şartimi abil eğersen sizile evlenirim yoğsa eğmesen eti sürette evlenmem. edir deyir. Birincisi hayatda yalan söylemiyeceğsin, yalan söylediyin dakđada derhal ayrılırığ, ikincisi haram yeğmiyeceğsin, üçüncüsüde Allah'ın işne arışmiyacağsın. Bunnarın diyir ben heş birni yapmam peki deyir öylese evlenelim. Ĥoca ağrillar, nikah kesiller evleniller, efendim bunnar yiyip iip keflerine başliyillar.

Aradan bir hafda geir deyirki hemşerim beğe hazır lopdan yeğmeğ yoğ bizim bağımız var, bağcamız var tarlamız var, ağ gidelim alışalım azanalım getrip yiyeh. Elmanında eđ zamanı, elmanın eğe zamanı ki sorma. Bunnar ağıp bağa gideceğlerki sinorrarını hudutdarını buna tanıta. omşunun bağının ierisinnen geerken bunun döşüne eğe bir alma deyirki eğe bu almayı tutir opardır, dişliyir, cebne oyir. Gidiller birez dolaşıllar hava bozuğ

biraz yağmur yağır. Deyirki yaa Mubarehde bizi gördi, goymadiki bir bağı bahçeyi düzenni dolaşah diyende gadın buna birez içerriyor. Neyse birinci hatadır gabıl eder geri döner geliller eve evde otiriller beş dakğa bahıllarki tağ, tağ tağ gapı döğüldü. Ğadın çıhır buyrun gömsı ne var deyir. Deyirki sizin adamlarız bizim bir almayı sirget etmişler deyir, ecele bizim almamızı verin deyir. Deyirki yaa gömşi ayıb edersin deyir biz burda elli seneliğ gömşiyiğ daha böle bişe zuhur etdiyi yoğ ne almasıdır ne işidir. Bilmem deyir bizil elmayı verin. Bu gelir göcasına deyirki ya hoş gömşunun bağınnan alma almadın? Yoğ vallah diyir ben nazaman alma aldım. Bu geçir deyirki ğardeşim yoğ bizde alma deyir. Bunun gömşusu geçir bi az dolaşir gelir tehrar gelir ğapıyı vurir. Deyir ğardaşım bizim almayı siz sirget etmişiz deyir, izledim, iz sizin ğapıya gelmiş bizim almayı verin. Gelir deyirki yahu Allah'a bağ alma sendeyse bir almanın yerne iki alma vereğ de bu ğessin deyir sendemi deyir. Ya deyir bende ama ben almayı işledim deyir. Diyen olan diyir pezevenk, elmayı yedin yemin eddin yalan söyledin bende yoğdur, elmayı çaldın yedin, geğdiğ bağı geğdiğ ordada dedinki efendim ben, bu yağmurda bizi gördü dedin, Allah'ın işinede ğarışdın sen vadların üçünüde bozdun diyir, bunun ğulağının dibine nası bir sille vurirsa bu gözüni açar, öle bağırki devrüş önümde durer, efendim onun umarası lâlesi veziri oturmuş. Deyirki emennah “min sahatı bir sahat eden var, bir sahatı min sahat eden var” Hz. Peygamber miyraca geğmiş, bir oğadar gezmış hele birez geğ gelmiş gereğ birez daha tez gelmesi lazımdı.

1.2.39.1. Bir Saati Min Saat Eğen Var Epizotları

- 1- Padişahın biri “ Bir saati bin saat eden var.” Sözüni anlatmaları için zamanının bütün din bilginlerini toplar.
- 2- Abdul Kadir Geylani'nin bir müridi de bu sözü açıklamak için padişahın huzuruna gelir.
- 3- Mürit, padişahı sağ omuzundan geriye baktırır. Padişah gaflete dalar. Rüyasında bir ormana düşer, iş bulur, evlenir vs. uyanır ki onca olay aslında kısacık bir zaman diliminde olmuştur.

1.2.39.2. Bir Saati Min Saat Eğen Var Motifleri

Ölümlle cezalandırma motifi: Padişah sorusunun cevabı bilinmediğ takdirde bütün din bilginlerinin boynunu kesecektir.

Ölağanüstü hadise motifi: Mürit, sağ omuzunun gerisine baktırınca padişah uykuya dalar. Kendisini farklı bir boyutta, farklı bir hayatın içinde bulur.

Padişah aslında haftalarca zaman gerektiren şeyleri birkaç dakikada yaşar.

Evlenme şartı motifi: Evlenmek için kadının üç şartı vardır.

1.2.39.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Mürit: Padişahın sorusunu cevaplamak için huzura gider. Padişahı bir dakika içinde farklı bir âleme yollar. Bu sayede padişahın sorusunu cevaplar.

BÖLÜM II

2.1. HALK HİKÂYELER

Halk hikâyeleri, gerçek ya da gerçeğe yakın olayların tahkiye edildiği halk anlatılarından. Eski destan geleneğinin çeşitli değişikliklere uğrayarak günümüze kadar gelmiş uzantısıdır. Bununla beraber halk hikâyeleri, yeni ve ayrı bir türe girerler; biçim ve üslûpları destanlardan farklıdır. (Boratav, 2015: 57) Dede Korkut hikâyeleri destanla halk hikâyeleri arasında geçiş basamağıdır. Bizim halk hikâyelerimiz nasıl destandan romana geçen bir edebî nev'in ilk merhalesini teşkil ediyorsa, Dede Korkut Kitabı da bu merhalenin ilk basamağını teşkil eden eser olarak karşımıza çıkmaktadır.(Boratav, 2014: 40)

Halk hikâyelerinde, nazımla nesir karışık bir biçimde kullanılır. Hikâyedeki olaylar nesirle, kahramanların acı, sevinç ve heyecan gibi duyguları ise nazımla anlatılmaktadır. Ayrıca halkın adetleri, gelenekleri, inanışları ve yaşayışları hakkındaki birçok bilgiye halk hikâyelerinde rastlamak mümkündür. Halk hikâyelerinde genellikle aşk ve kahramanlık konuları işlenir.

Halk hikâyeleri, yüzyıllardan beri ülkemizde geniş halk kitlelerinin edebi ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Bu edebi ürünlerin oluşumunda âşıklar, gelenek içerisinde devam eden, çevrelerinde bilinen ve önem verilen tarihi olayları, anonim unsurları, kişisel deneyim ve gözlemleriyle birleştirerek yeni bir sentez oluşturmuşlardır. Yani âşıklar, anonim değerleri kendi dönemine ait bazı olaylarla zenginleştirerek kendilerinden sonraki nesillere aktarırlar. (Aslan, 1990: 13) Bu bakımdan âşıklar halk hikâyelerinin hem yapıcısı hem de yürütücüsüdür.

2.2. ARPAÇAY KÖYLERİNDEN DERLENEN HALK HİKÂYELERİ

1-Letif Şah Hikâyesi

2-Hasda Hasan

3-Şahısmayıl Hikâyesi

4-Emrah Hikâyesi

5-Salman Bey Hikâyesi

6-Salman Beyin Macerası

7-Necip Bey Hikâyesi

8-Sevdakâr Hikâyesi

9-Zülalşah Oğlu İbrahim ile Ehmet Şah

10-Zaloğlu Rüstem

2.2.1. Letif Şah Hikâyesi

Zemanın birisinde, Yemem şehrinde, Yemem Padişahının çocuğu olmazdı. Bir gün çoğ düşünceye daldıktan sora vezire söyledi ki bir, o zamanın vesâyıtları, vesayit hazırta, seyaata çıhacaz. Vezir vesayit hazırta, asgeriyle birlikde şehirde kenara çıhdılar. Bir iki saatlı yol getdihten sonra, çayır çimenniht bir pınar başında emir etti padişah, çadırlar guruldu. Padişahın çadırı asgerin önünde guruldu, gendi çadırına gitdi. Evle zamanı, sahat onikide, asger yemeğe etti, gendisi de yemeğini yedi İçerde oturub, gene fikirinnen geşti. Acaba ben bir mohidin padişahıyam. Benim oğlum yoht. Ben öldühtden sonra benim bu servetim kime galacaht acaba? Bu düşünceydeydi, içeriye eyilerden bir tene birisi girdi. Selâmün aleyküm. Dedi aleyküm salâm. Buyur derviş baba, otur dedi. Derviş oturdu. Dervişe yemek ısmarradıht halde derviş dedi yeyeceğim yohtdu, padişahım ne çoğ düşünürsen dedi. Dedi birşey yoht. Dedi yoht söyle dedi, inşallah derdine derman olabilirim dedi. Dedi görürsen asger benim, gaş beşe asgerim var, leşgerim var, ben bir padişahım, benim bir oğlum yoht, gızım yoht. Ben öldühtden sonra benim bu tahtımda kim oturacaht? Servetim kime galacaht dedi. Bir cebinnen bir tene alma çıhardı. Al dedi bu almayı götür soy. Ahşama sultan hanımla birlihtde bir üzünü sen ye, bir üzünü ailen yesin. Ailenin yanında geçeyi geçirersen, inşallah bunnan senin bir oğlun olacaht ama ismini ben goyacam. Şimdi almayı aldılar padişah cebine goydu. Dedi padişahım Dedi çadırını gondurdurmuşlar ama, direği eğridi, bir rüzgar galharsa çadırı atacaht, Padişah çadırın direğne bahanda gayboldu geşti. Ay vaht dedi, bu adam eyilerdenmiş, ben bunu nazar edemedim bu derviş babayı deyerehtden peşine goştı. Nerden bulunacaht? Emir verdi vezire, çadırrar bozulsun, döneht geriye. Çadırrarı bozdular. O zamanın asgerleri hep süvari. Herkeş atına binir. Çadırrarı yühlediler atlarına, geldiler sarayına. Oturduhtdan sonra padişah aman bir acele olsun da sultan hanımın yanına getsem. Hemen getdi Sultan hanımın yanna. Her vahtut gedende Sultan hanımın yanna, mendil dutardı, meyva getirirdi. Sultan hanım bahdı ki bugün padişahım erken geldi, hem de hoş geldi. Sultan hanım hizmetinde bulundu, padişahın aylesi. Ahşam oldu; Yemehtlerini yeyip çaylarını işdihtden sonra padişah dedi ki bana bir demkeş getir dedi, şimdi badros deyirik. O zaman demkeş deerdiler. Demkeş getirdi. Almayı çıhartdı cebinden. Demkeşe goyudu. Buyur sultan hanım dedi, bugün senin hediye budur. Ne olacaht dedi bu? Bunu dedi soyacahtsan, gabıhtını, bizim tavlada bir at var dedi yeddi senedi kırık getirmirdi. Ona verecen yeeceht. Bunun birüzünü sen yeececece, birüzünü ben yeececece, inşallah bunnan bizim bir züriyetimiz olacaht oğlumuz. İsmine de bunu veren adam gelip goyacaht. Sultan hanım, Allah cümlesini sevindirsin, esgi lisancaht söylüye cem ki mademki... Sultan hanım almayı soydu.

İkiye böldü yarısını gendisi gedisini yedi, yarısını padişaha verdi. Hemen meyteri seslediler. Meyter de şimdi biz hayvan bahıcısı, hizmetçisi deyirih. O vaht meyter deyerdiler. Meyteri sesledi. Oğlum dedi, bunu götü atdarın içinde seher ata yedir. Emsalı yoh, çoh eyi atımış o da. Götüdü meyter, hemen ata tökdü, geçeyi geçirdi. Padişah sabanan galhıp geçdi tahtgâhına getdi, gel zaman, get zaman, o zama senelerle gün geçirdi, şimdi mükdeser-i dillerle geçir. Âşihlar dili yügrüg olu, tez vuru, tez getiri, menzile tez yetirif. Zaman geldi, padişahın gârısı çocuñnan yatmañ zamanı oldu. Sahat geçenin onikisine düşdü. O zamanın ebelerini getirdiler. Padişahın gârısını yatırdı. Bi tene oğlu oldu. Meyter müjde getirdi ki Seher atın da bir tene kırığı oldu. Meyterden sordular, erkeh mi dişi mi? Dedi erkeh. Eş, ne olacañdı şindi de öyledir, zengin adamın çocuğı tez böyür, Padişah çocuğı. O vahtda geçede de vezirin bir çocuğı oldu. İki yaşınınan üç yaşına geçdi. Üşden dörde geçdi, beş yaşına, yedi yaşına geldi. Padişah vazir dedi, çocuğları mehdebe atañ. Senin de çocuğun yedi yaşındadı, bizimki de. Vezir dedi ki padişahım dedi, bulara ayrı bir mehtep yapañ. Şeir çocuğların içinde oñumasınnar bunnar. Heresinnen bir lisan örgeneceñ, bişeyler öğreneceñ bize bir heyri olmaz. Hay hay dedi, sen bilirsen. Şimdi de ele deñil mi? Reiscumhurlarmız ne isdese yapar. Zengin adam. Yerin altınnan bir badran şehlinde bir mehdep yapırdı. Bir tene de hoca tayın etdi. İki çocuğ, hoca gelib oñudacañ orda. Yemehlerni gelecek, yeceñ, çocuğlar. Bir tene aşçı tayın etdiler. Bir tene de o zamanın nöker deyerdiler, nökeri tayın etdiler. Hoca sabahñnan gelerdi, añşama gadar ders vererdi. Evle paydosunda geçerdi, evleden yemeğini yer bir daha gelerdi. Bular günüzü görmedi. Lamba ışığıla o zaman lempe deyirdiler, indi lamba deiriñ, çocuğlar oñullardı. Bu çocuğlar, on sene hoca buları oñutdu. Dışarıdan, heş bişeyden habarrari yoh. Yemehler içerde, içmeñleri içerde, usları içerde. Bular yediler, isdiler. Çocuğlar oñudu, davametdi. Ama bulara et gelerdi, gemih içinde yoh, eriñ gelerdi, çiğidi yoh. Yemehleri de padişah evlatları. Çoh müntezem. Çocuğlar peñlemesin, dişine salmasın, incimesin çocuğlar, dişderi bozulmasın. Eme çocuğlar o gadar oñudu ki daa hoca bulara ders veremedi. Aşçı da, bu iki çocuğ ne olacañ, on senedir gemiği peñlemeñden, eriğın çiğidini peñilemeden osandı. Dedi hele canım bugün ne gemiği peñliyecem, ne çiğidi. Verecem yesin. Neyse efendim, eriği çiğitdi goydu, eti de gemihili goydu, yanı gemihli demeh, şindi gemih deyirih, o zaman sünüñ deyirdiler. Sünüñle goydu. Gönderdi, çocuğlar geldi, uşahlar getirdi, gaşığı vurdular. Pilavdan biraz yediler, yanı pilav demeh ki, şini pilav deiriñ, o zaman pilov deirdiler. Pilov'dan yediler. Bahdılar etin içinde büyük bişeyler var. Görmemiş çocuğlar şimdiye gadar, gaşığı vurdular, gelmir gaşığa. Elini atdı, padişahın oğlu, aldı bir tenesini. İsmi bilmir, cismini bilmir. Ne bilsin o ki ne olduğunu. Dişine saldı. Aşçıları biraz etdi kemiñ'de goymuyub. Dişine bireş getmedi. Goydu masanın üzerine. Vezirin oğlu aldı,

ğasığı vurdu. Ona da aynı. Eriği aldılar, eriğ de aynı, çiğitdi. Heş bişeyden bunnar bir fayda görmediler. Pilavı yediler. Padişahın oğlu aldı sünüğü eline. Dişine saldı, göparamadı. Lambanın şişesine vurdu, lambayı girdi. Lamba gırıldı, garannuğa düşdü bular. Oları ne yapah biz. Burası ne zulumet bir yer oldu? Birbiriynen bular gonusurdular, hoca içeriye girdi. Olan ne yapırsınız. Işığı ne etdiniz? E hoca efendi dedi, bu ısıh neydi, hele bunu yahginen sana annadağ. E hoca nerden yahsın Dışarıya çıhdı, getdi tükana. Tükannan getdi bir tene şişe getdi. Lambıyı, alışğanı yahdı, alışğannan yahdı. Bahdı yemeğ peşğının üstünde. Alışğan, şimdi kirbit deririh, o zaman alışğan deyirdiler. Hele şimdi bennen daa ihdiyarrarı gonususa gene alışğan deyir, Dedi bahsan bu yemeğlere. Bunun içindeki nedi? Dedi oğlum dedi, o etdi, sünühlüdü. Sünüh ne demeğ dedi hoca? Sünüh dedi, aha senin kıcının dedi, şindi bacağ deirih, o vahıd kıc deyirdiler, kıcının dedi sünüğü yoğdu mu, malında sünüğü vardı. Şimdiye gider aşcınız size göndermemiş. Şimdi de göndermiş sünühlü et. Başğa ne var dedi dışarda. Dedi dışarda ne yoğ ki. Hoca zaten bezmiş bunnarı oğutmadan. Ay var, gün var, yıldız var, seyhata çıhmağ var, yanı o zaman seyhata demeğ, indi gezmeğ deirik. At binmek Ata binmek var,... oynamah var; her zevk sürmeğ dışarda var ha var, ya hoca dedi, be bizi içeride niye indiye gider elediniz? Babamın emridi. Sen bize ders vereğersen, bizi burdan çıkart. Baban dedi, emir vereceğ, ben de seni çıkardam. Ne yapah? Ben babama bir meğdip yazım dedi. O zaman kağız deirdiler. Yazdı, dedi baba, biz o gadar oğumuşuğ, ki hoca bize ders verebilmir, bizim bu meğdepen çıkmağımızı. Hocuya verdi hoca götdü verdi vezire, vezir verdi padişaha. Padişah oğudu kağızı, vezir dedi, buları çıkardağ dedi. Hele gelsin imtiğan yapah. Ondan sora meğdebini bitirmişler, daa meğdebe vermeğ hucuya dediler, get çocuğları çıkar gelsin. Hoca geldi çocuğları çıkartmağa. Şehir, şimdi bizim paşalar gelir, köylü garşılıyir. O şeherin ahalsı da, padişahın oğluynan, vezirin oğlu meğdepen çıkır diye bir, herbir zanaat saabı bir partı gurdular. Lotu kısımları varimiş. Def çalalarmış. Olur bir partı gurdu. Bu davul bir partı gurdu. Âşihlar bir partı gurdu. Alimler, hocalar bir partı gurdu. Çocuğların geleceğ yolun üzerine partı partı dizildiler. Çocuğları hoca aldı geldi. Vezirnen de padişah balğonnan bahırdılar. Heni balğon dediğimiz ikinci gatdan. Bahah çocuğlarımız bu zanaatın hangisini begenir? İlk olarak lotulara iras geldiler. Çocuğlar eyleşmedi. İkinci davulçulara iras geldiler, orda da eyleşmediler. Üçüncü âşihlara iras geldiler. Orda da çocuğlar eyleşmedi. Dördüncü alimlerin yanına gelende alimlerin yanında oturdular. Bir on beş dağga gadar oturdular. Sordular hocadan. Hoca dedi, en evel iras geldiğimiz ne partiydi? Dedi olar lotu partisiydi. Ne yapırdılar? Dedi ki meğdepen çıkırdınız diye size şadlığ yapırdılar. İkinci? İkinci dedi, davulçularıdı, olar da davul çalar, oynardılar, size şadlığ yapırdılar. Üçüncü? Üçüncü de âşihlarıdı. Âşihlar birbiriyle deyişirdiler, size şadlık

yapırdılar. Sizin mehdelden çıhmanıza sevinirdiler. Bular da âlimlerdi ki, bizim kimi hocalardı, namaz gılv Allah yoluna dua ediller, size dua ediler. Orda bir beş on dağga gadar eyleşdiler. Geldiler padişahnan vezirin yanına. Vezirnen padişah dedi, inşallah çocuğlarımız ahlahlıdır, demeh ki lotu partılarının heş birisinde eyleşmedi, geldi âlimlerin yanında oturdular, geşdi geldiler. Padişahnan vezir çocuğları oturdular, dersderini aşdılar. Her hangi kitabı, her hangi dersi aşdılsa çocuğlar su gibi işdiler. Hocuya dediler, eyi yerışdirmişen bu çocuğları. Götür çocuğları dedi, çarşıda gezdir, şeherin içersinde gezdir. Herhangi mesleki beyenellerse bize haber ver. Çocuğları gezmiye çıhartdı, şeherin içersine gedirler, bir tene suvari ras geldi. Padişahın oğlu sordu, bu nedi dedi. Dedi oğul, bu da candarmadı. Candarma ne demehdi? Candarma babanın asgeridir. Be dedi, belindeki nedir? Gılış dedi. Omuzundaki nedi? Dedi oğdur. Ha, peki dedi altındaki nedir? Dedi atdır. Ama vezirin oğluna dediki ben ne soraramsa sen yaz. Vezirin oğlu da yazır bunun soruğlarını. Al hoca dedi, götür bu kağızı babama ver. Bunnan birer tene bize hazırrasın. Hoca kağıdı padişaha getirmeñde olsun, biz geleñ padişahnan vezire. Vezir dedi ki padişahım dedi, senin bu oğlunun hiç ismi yoñ cismi yoñ. Yarım eşideceñler ki Yemen şahının oğlu var, acaba ismi nedir? Çocuğuna bir isim goşañ. Çocuğ geldi on beş yaşına. Hay hay dedi. Bu nar da bir oda boşaltdılar. Şehir ehlinin en irelde olannarını, artıñ padişah meclisi ne olur? Yemeñ tegilatı yaptılar, çocuğların ismini goydular. Kimi Memet dedi, kimi Ahmet dedi, kimi Ali dedi, kimi Veli dedi. Heş kimsenin dediğı isim biraraya gelmedi. Ben deyirem, sen begenmirsen, sen deyirsen o begenmir. Onatan gapı vuruldu. Derviş girdi içeri. Salamün aleyküm. Aleykümüssalam. Padişah sandalyanın üzerinnen gağdı, gendi sandalijasını goydu dervişin altına. Derviş oturdu. Mübareg olsun dedi, düğününüz mü var, hayır işiniz mi var. Vezir dedi evet dedi, hayır işdemeñdir. Padişahımızın oğlu oldu, çocuğ olmurdu, bi tene oğlu oldu, şimdi on beş yaşına girmişdi. İsim goşmamışdıñ. Şimdi toplanmışıñ ona isim goyuruñ. Kimimiz Ahmet deyiriñ, kimimiz Memet deyiriñ, heç senin dediğın o begenmir, onun dediğın o begenmir, bu müceledeyiñ. Müsedeniz olusa dedi çocuğları getirin burıya, çocuğın ismini ben goyuruyim. Râzı olusunuzsa? Hay hay dedi. Çocuğları getidiler. Hoca hangi gävde goymuşsa, o gañveden aldı getidi. Dedi ki Letif Şahı goyacan ismini, aldı sardı üzünü üzerine arhasına vurdu, dedi bunun ismini goydum Letif Şah, dünyada bunun arhasını yere getiren olmasın. Bu anasınnan olan günü bir de bir gırmızı tayı var. O tay da bunundu. Millet duyur. Beğendiniz mi ben goyduğum ismi? Dedi Allah mübareğ etsin, beğendiñ deyip cemahat bir taraftan, zaten yemeğini yeyip, çekildiler. Bir derviş gağdı, bir padişah gağdı. İndi derviş gağhacañ, padişah konuşdurur. Derviş dedi padişahım dedi, herşeyin müntezemdi, sarayının dedi bir tağdası eğridi. Padişah yuğarı bağanda bu sırta gëdem oldu, getdi. Ayvağ

dedi, bunnan ikinci defadır, bana ras gelir bunu arzedemmirem. Sonunna deir, eyilerdendi, bunun benim vermeme ne ihdiyacı var? Hoca dedi götü çocuqları gel geri. Hoca aldı çocuqları gene çarşıya götürdü. Hoca dedi, atdar gelir. Aynı candarmıyı üsdündeki taħım malzeme, altındaki at gelir. Hoca geri döndü, geldi, padişah dedi Letif Şah at isdiyir, silah isdiyir. Padişah emir verdi vezire. Vezir dedi, iki tene at. Birini senin oğluna, birini de Letif Şaha. Vezir dedi, padişaha bulara eses gılıç, eses de, eyi at versek, bunnar iç binmemiş, gullanmamış. Bular ellerini kesdireller, gendilerini oħlallar, bulardan müsede alah iki gün, ben bulara taħdadan silah yapdırım, gendilerine de bir çit tembel at haızlıyım. Hay hay dedi. Hocuya dediler, git iki gün olardan izin al, iki güne ğadar oların silahını atını haızradırılı. Hoca geldi, Letif Şaha söyledi ki baban iki gün müsade isdiyir, iki gün sora sizin atınız geleceh. Peki dedi. Getdi bu marangoza. Şindi marangoz deirih, o zaman dilingir deillermiş. İki tene gılıç, iki tene oħ, iki tene yay oħu yapacaħsan. Ğaça yapacan? O vaħdın parası, on şahıya. Hadi canım dedi, on şahı olmasın da dedi yirmi şahı olsun ne olacaħ dedi, padişahın parası. Yarım bu vaħıt dedi, gel al. Taħdadan iki tene gılınç yaptı, iki tene oħ yaptı, haızladı, yarın geçdi, sahat on birde felan aldı getirdi. Bir çif de at, peydahladılar. Tavlanın tembel atlarını. Şimdi tavla deirih, o vaħıt peye deirdiler. İndi gene biz peye diirih ya. Peyenin tembel atlarını. Letif Şaha bir at verdiler ki... padişah emir verdi ki çocuqlar at binmemiş, millet toplansın. Atlar eğer çocuqları yiharsa çocuqların arħasını biraħmasınnar. Çocuqları gözetsinner. E şehir ehli, Yemen böyüh bir şehir, toplanmış. Çocuqları götürdüler milletin içersine. Letif Şah atı sürür getmir, vezirin oğlu atı sürür, bunun atı geğir. Hoca, bu at niye deprenmir? Dedi yarım saat behliyecen, yarım saat sora ata bir ğamçı vuracan, ayağının birini ğaldırır yarım meğre ireli ğoacaħ. Yarım saat sora da bir ğamçı vuracan, bir ayağını ğaldırır onun yanına ğoacaħ. Dört ğamçı vuracan, ayaħlarını bir yere topluyacaħ. Bu at bu şekil mi yürüyeceh. Dedi, bu şekil yürüyeceh. Birez behledi. Ama etrafa baħır ki o zamanın da geşleri gülüller. Hele baħ padişahın oğlunun mindiği ata, sürebilmir. Bir ğamçı vurdu, ayağının birini ğaldırır ireli ğoydu. Yarım saat sonra bir ğamçı vurdu, öbürünü de getirdi, onun yanına ğoydu. Letif Şah bir ğazaba geldi, bir yumruħ vurdu, at tüşdü. At geberdi dinlemem dedi, babama söylenen bana eyi at vereceh. İkimize de eyi at vereh. Padişaha haber götdüler ki Letif Şah orda atı geberdi, eyi at isdiir, eyi de isdiir. Ğılıcı da ğırdı, oħu da ğırdı, ne dedi, bu odunudu, aħaş getirip bizim elimize veripsiniz. Padişah dedi ki Letif'in öz atını haızlayın, tayı, Derviş baba söyledi, ğardaşdı, ğardaş ğardaşını yihmaz dedi. Ona bir yeher ğemer tayın beline vurdular. Bir eyat da vezirin oğluna. Heresine eyelbiseler. Eyi gılışlar, ğalħannar, getirdiler, bunnarı geýindirdiler, ğuşandırdılar, atdara bindirdiler, getirdiler milletim içersine. Millete söylediler ki ey cemahat, bu atdar, deli atdı, buları ğollayın,

çocuğları yıharsa dutın. Her atın dizgininnen, yani ki dizgin, indi deiriñ ki, o zaman atın ciloyu deillerdi ciloyunnan dutup. Her taraftan dört beş tene adam ciloydan dutardılar muhgem. Letif Şah ata vurdu. Vurmağ ne demeh? Milletın bir zayıf terefini buldu. Yani millet toplanıp ince terefinen açılı terefinen. Herkes çekildi kenara yol verdi. Bular düşdü ceddıye. Bu ceddeden, şu ceddeden deereñden getdiler bağıdılar ki beni kimi bir iğdiyar oturup ğapının önüne. Buları görende ayağa ğağıdı, bir ağı çeñdi. Letid Şah hemen atı eyledi. Baba niye ağı çeñdin? Heş dedi oğlum, geş getginen dedi, derdime derman olmazsan dedi. Neden dedi. Dedi oğlum dedi, derdime derman olarsansa söylüyim. Söyle. Ben dedi, senin yaşınnan at belinde gezirem. Ğırılı tene de arğadaşım var. Bugün iki gündü dedi, atım geberdi, elim de yoğsuldu, alabilmirem at. Sizi gördüm, on beş yaşında bir oğlan. Yüreğimi isdir, ğedem arğadaşdarın yanna ama atım yoğ. İsmın nedi dedi. İsmim dedi Marif. Bir kağıt yazdı. Ğeri döndü ki ğoca arğadan gelir. Ğoca dedi, al bu kağıdı, götü babama ver, bu adama bir at versin. Ben burda beñliyirem dedi. Letif Şah Marif Beyin ğapısının önünde beñledi. O vağıt ğabağı deydiler. Ğapının ğabağında beñledi. Marif Beğı götürdü ğoca, padişaha söyledi, Letif Bey deyir ki bir tene yağış bir at versin buna. Emir verdi padişah. Tavladan bir tene yağış at, eyerri, düzenni. Bir tene eyi ğılıç, oğ. Marif Bey bindi geldi ğapıda eñdi, içeri girdi, elbisesini geşindi, çığıdı, eşiğe. Marif Bey oldu on beş yaşında bir genç. Marif Beye dedi ki Letif Şah. Arğadaşdarın nerde dedi, doğru ora gidecik. Hay hay dedi. Marif Bey düşdü öne bular düşdü peşine. Ğoca da gitdi evine. Marif Bey bilirdi arğadaşdarın yerini. De burda, de şurda deşereñden Sarığamişin gibi ormannılı, bir ğarannılı deriye indi. Bağıdı ki arğadaşdarı, evledi, yemeñ yapıllar, duman çığır. Arğadaşdarı bunnarı görende tanımadılar. Dədiler valla padişahın asgerreri geldi, bizi yağıalıyacağı. Marif Bey sesdendi, ğaçmayın dedi, arğadaşınız... Herkeş atarnu birağıdılar, yemeñlernin başına toplandılar. Şimdi yemeñ deiriñ, o zaman çöreñ deirdiler. Yemeğe başdadılar. Bular da indi. Ğağıdı Marif Bey, ğoş geldin, ğoş gördüñ diyereñden görüşdüler. Bular kim dedi, sordular. Dedi dağı dalımızdadı, bize ne var? Şimdiye ğeder on tene ğalılı verir keserdiñ. Şimdi keseciñ on beş tene. Bu padişahın oğlu Letif şah'dır, bu da vezirin oğlu. Temam. Efendim, bular oldular ğırılı iki kiğı. Vurmağ. O zaman da şimdiki vesait ne arardı ki. O zamann vesatı deve. ... Şherden şhere, vilayetden vilayete, ğükümetden ğükümete deveşer geşerdi. O zaman adına ğefile ğatır deydiler. Günde on beş ğefile ğatır. Bu Yeşen şherinin de şimdiki, tebi Yeşen şheri gene meydanda olabilir, şimdiyi bilmerem, o vağıt çoğı bir şeerin yolu geşerdi ordan. Ğefile ğatır Yeşen'nen geşer geşermiş. Bu ğaçaçcılar o ğadar zulumkârlılı yapıdılar ki yol kesdiler, ğefle soydular, kimini öldürdüler, kimini asdılar, zulum arşa dayandı. Diyer padişahlar, Yeşenneden geşen padişahlar Yeşen şahına meñdip yazdılar ki eyi padişahsan

maşallah olsun. Ğaçahcının önünü almağdan daha da önem mi verirsen? Oğlunu da ğatıfsan ğaçahcıların içersine, soyğunçuluğ yapırsan. Oğluna saib olursan ol olmursan sennen dava yapacılığ. Davamız davadır. Her terefdan meħdipler ğeldi. Vezir dedi bunnara sen ğit. Dedi ne tevir ğidileceğ dedi. Çocuğlara bir meħdip yazah, çıhsınnar bir yerde bir meçel ğursunnar, içersinde otursunnar, ğelip ğidennen ğömrüğ alsınnar. Az bir paraynan ğömrüğ alsınnar, herkeşe yol versinner, çıhsın ğitsin. Eyle mi, bir meħdip yazdılar. Bunu kim ğötüreceğ? Ğocuyu seslediler. Ğoca bir tene at bin. Bu meħdibi ğötü, Letif Şaha ver. Oğlum yazdı padişah, ğaçahcılığ bırağın, minasib bir yerde bir ğoğuş yapın, içersinde oturun yatın, ğelip ğedennen ordan ğömrüğ alın. Yüzde on, fazla almayın, bırağın ğetsin. Bunnar meħdubu alır almız Marif Beği sesledi. Marif Bey dedi, eyle bir münasib bir yer var mı ki biz ğedeğ orda oturağ yapağ. Hay hay, baban dedi böyle yazmışdı. Bir yerde oturun, yolun ğeçeceğ arasında ğelip ğedennen ğömrüğ alın, kimsenin önünü kesmeyin. Var dedi. Nerde? Yasemen dağı var dedi bu yolların hepsi o dağdan ğeçir. Onun içersinde de esğiden beri, o vağdın esğisinnen beri ğene bir tene ğoğuş var, ğaçahcı ğoğuşu. Ğiden yığını uşuğunu da yapağı, düzenni yoğ nizamlıyalım, oturalım içersinde. Ormanın içi. Sefalı bir yer. Emir verdi Letif Şah. Atdara bindiler, çekdiler. Yasemen dağına çığdılar. Bağdılar esği ğovuş. Tebi içersini elinoğlu ğoyur mu ğala. Söhmüş dağıtımış, penceresini, ğalanını ama bina sağdır. Şehire adam ğönderdiler. Lüzüm ğelceğ işderi usda ğetirdiler, pencereleri yapırdılar, ğapısını yapırdılar, şuyunu buyunu yapırdılar, ranzalarını, ğarolyalarını, herkeş de birer ğat yatağ ğetirdiler, asğeriye ğoğuşu kimi yapırdılar. Yatağını sardılar, oturdular içersinde. Sabağ be sahat, saatda birisi nöbet beğledi. Yoldan ğeçennerden nöbetci yüzde on ğömrüğünü alardı ğefile ğatırdan, ğeçer ğederdiler. Bular burda beğciliğinde olsun, ğömrüğnü almağda olsun, biz ğeğ indi Hindisdan şeherne. Hindisdan melmeketinde bir şekilci vardı. Şekilci demeğ sizin annamanız için fotürafcı, şekilci varıdı. Bazı şehirlere, padişahların zamanna, ğeçer ğederdi. En çoğ Hint eline ğederdi. Birğün dedi ki ğarı, ben bu melmeketden keçip Yemen'e ğedecem dedi. Herif dedi, Yemen neye ğedecen? Dedi eşitmişem Yemen Şahının bir ey oğlu var. Bizim Hindistan Şahının da ğüzel bir ğızı var. Hindisdan Şahının ğızının fotürafını Yemen Şahının oğluna ğötürecem. Olar birbiriynen evlensin. Ey herif dedi, senin ne işin ğalıp, bunnar birbiriynen evlendirmeğ. Canım para ğazanmağ değil mi? Hindistan Şahının ğızınnan bir alım para alacam. Ğötürecem oruya, bir alımda orda alacam. Cıhıp ğelib oturacam evimde. Sen bilirsən dedi. Bu dedi ğedirem Hindisdan Padişahının ğızına. Oların fotürafını hafdadan hafdıya tezeliyirem ğedecem, bugün de hafdasıdı. Makinasını aldı, ğetdi Hindisdan Padişahının ğızının sarayına. O da şeherin kenarında bir bağ yapırdı. Ğırğ dene cariyeyle, yani ğırğ hizmetciyle otururdu sarayında, şeherden bir on beş değge kenarda.

Fotirafci geldi бага. Hindisdan Şahının gızının adı da Mihriban Sultan idi. Mihriban Sultan çıldı önüne. Zalım dedi bir hafdadı gejj geldin, gel foturaflarmızı al. Hanım dedi, dur birez önde, isdesen senin fotürafını alım. Ey al. Mehriban Sultan durdu garşısında. Bir çit fotüraf aldı. Birisini sahladı, birisini Mehriban Sultan'a verdi. Onatan hizmetciler toplandı, gulluĥcular toplandı. Mehriban Sultan'ını arıya aldılar ġırġ tene hizmetci. İyirmi tenesi Mihribanın saġında durdu, iyirmi tenesi solunda durdu. Toplu olarak fotürafalarını aldı, verdi döndüler. Mehriban Sultan'ı bunun ġerşdiğini verdi. O zamanın parası yüz tümen, acaba iki yüz tümen idi mi? Bunun râzı olacağı ġadar padişah ġızı verdi. Fotürafci döndü geldi. Evine geldi, Mehriban Sultan'ın fotürafını böyüldü. Öyle bir fotüraf yaptı ki dünya gözeli. Haġġaten de güzel idi. O güzelliġe ġarşı da... Kaġıda sardı, cebine ġoydu. ġarı bana yemeġ, yol azıġı. ġarı dedi ne olacaġ? Evdolannan getidi buna. Halvadan, çöreġden, bunun heybesine ġoydu, hazırladı. Bu makinesini aldı ġoltuġuna, yola düşdü. Eh gine bir menzil getmeġde olsun fotürafci, o zaman vasayit yoġ. Yayan mejjbur tüşdü yola. Yemennen Hindisdan'a. Şehir be şehir getmeġde olsun. O zaman aylar, iller, günnerle ġedirdi. İndi müġdeseri dillerle gidir. Âşıġlar dili yüġrüg olu, tez vuru, tez ġötürür, menzile tez yetirir. Günnerin bir gününde bir Yasemen daġına geldi. Tebi bu günneren geldi. Âşıġlar bayaġ dedim ya, tez yetireceġdi. Âşıġın ne... atı yorulmur. Yasemen daġına geldi Letif Şah'ın nöbecisi baġdı ki bir yayan gelir. Ama ġoltuġunda da bi şey var. Acaba bunnan da makarış alınır mı, bunnan da ġarc alıllar mı dedi. Hele ġörüm bu nedir? ġetdi önüne. Selam, Aleyküm selam, ġardaş neçisen? Men dedi insanam dedi. E Men de bilirem insanam. Bu ġoltuġundaki nedi? Makinedi. Ne makinesidi? Şekil makinesidir. Şekil alırsın sen? Dedi men şekil alıram. Nerelisen? Yani nereli dememiz haralısan? Dedi Yemenniyem. Dedi senin uruşatın var? Dedi var. Çıġartdı baġdı, cüzdanına baġdı, rushatına baġdı. Gel dedi, ġedeġ ġoġuşa. Aldı bunu ġoġuşa getirdi. Letif Şaha dedi ki bu şekil alır dedi. Bizim şekillerimizi assın. Alsın dedi. Ama Letif Şaha baġdı. Haġġaten dedi, Letif Şah. Yemen Şahının oġlu oġüller, ele öġmeli yiġitdir dedi, çoġ da güzeldir. Ama dedi Allah talâ bunnarın yarsını bir yerde. Hindisdan ġızının daha güzel. Bu da daha güzel. Allah talâ bunnarı birbirine yazsın, dedi. Buların, herkeşlerin fotürafını aldı, ġeşdi ġetdi. Letif Şah da fotürafını aldırdı. Fotürafın eyisini verdi, arabını sahladı. Ama buna o ġadar para toplandı ki belke yüz bin lira. Daha dedi yüz bin lira burdan aldım, Yemenin içine ġitmeġe ne lüzum var? Burdan dönüm, ġeriye ġedim. Bu fotürafı ġötürüm. Ordan gene aparar. Letif Şahın fotürafının arabını ġoydu cebine, ġeri döndü. ġene güne bir menzil geldi. Dedi ya âşıġlar dili yüġrüg olur, menzili tez yetirir. Günün birisinde geldi. ġarı ama bunun gününü sayır. ġarı bir gün baġdı ki herif ġirdi içeri. Ey kişi dedi, sen ne tez geldin? Sen dedi, üş seniye ġelegeġdin. Senin üş senen oldu bir ay,

üç ay. Dedi ğarı, getdim dedi Yemene üş dört saatdih yolum varıdı, Yemen şahının oğlu bir ordugâh ğurub. Başına toplantı, Yâsemen dağında, onların fotürafını aldım, bana bah bu ğeder para verdiler, ğeri döndüm geldim. Ey dedi. Herif iki gün ğaldı, üçüncü yünü, üş aydı ayrılıfdı şherden. Mihriban Sultanı her gün deir ğızdar deir, bu fotürafçı olmiya öldü? Gelmir hiç buralara. Üçüncü günü makineyi aldı ğetdi Mēhriban Sultanın bahçasına. Letif Şahın fotürafını da temize çeħdi, cebine ğoydu, makineyi eline aldı. Bağın ğapısını açıv içeri girdiği zaman Mēhriban Sultanı ğarşladı. Ey fotürafçı dedi, üç aydan beri nerdedin, gelmedin? Dedi uzun bir yola, menzile gitmişdim. Mēhriban Sultan dedi, fotüraflarmuz esgilipdir, yenile. Peki dedi, nere gitmişdin? Dedi Yemene ğetdim dedi. Yemen'nen dedi, mâdem ki melmeket ki değişmişdi, bana ne hediye getirdin? Sana dedi eyle bir hediye getirdim ki dünyada emsalı yoħdur. Mēhriban Sultanı gülümseyereħ, yanındaki ğızdarı başından reddetti. Acaba bu maña ne hediye getimiş ki dünyada emsalı olmasın? Reddediħden sora, dedi çıhart bahalım hediyesi. Hediyesi çıhartdı, fotürafı verdi. Mēhriban Sultan fotürafı aldı, o ğadar bahdı ki fotürafa, Hağgaten dünyada emsalı yoħ bu işin. Bu kimin oğludu? Dedi bu Yemen Şahının oğludu. İsmi nedi? İsmi Letif Şah'dır. Mēhriban Sultan fotürafçıyı razı etdi, fotürafa parıyı aldı, cebine ğoydu, ğızdar toplandı başına. Ğızdarın fotürafını yeniledi. Fotürafçı ğeriye döndü, evine geldi. Mēhriban sultanı ğece be günüz düşünmiye başdadı, acaba ben ne yapacam ki bu iyide ğavuşam? Yoħsa beħe hesret mi öleceğim? Bu derdden Mēhriban Sultan'ı bir ğesdeliye mübtelâ oldu. O ğadar bir ağır ğesdeledi ki, o zaman, padişahların zamanında, padişahların ğarısı çocuğa yatdıği zaman bir nene dutardılar. Bu çocuğu yaħardı, çimdilerdi, belerdi, saħlardı, emliħ, zamanı olduğunda bir sabahnan ğötürer, emzirerdi anası, bir öğlede, bir aħşam. O ğarı saħlardı çocuğu. Bunun da adına ne deyerdiler? Taya nene deyerdiler. Mēhriban Sultanın Taya nenesi eşitdi ki Mēhriban Sultan ğesdedi. Geldi Mēhriban Sultan'ın yanına. İçeri girdi, Mēhriban Sultanı yatır. Aman ğızım sen niye yatırsan? Sana gelen maña gelsin. Ne derdin, ne hoşduğun varsa benim canıma gelsin dedi, sen neden, men bilmedim senin ğesde olduğunu. Nene dedi, ele bir derde ğirifdar olmuşam, acaba derdimin dermanı var mı? Oğlum dedi, baban padişah. Doħduru var, hakimi var, dedi söyliüyüm gelsin. ğetdi padişaha ğapıyı vurdu, padişah buyur nene dedi ne var? Ne olacaħ dedi, seni kimin padişahın Mēhriban Sultanı kimi ğızı olanda senin ne ğızdan ğeberin var. Atırsan çölün ortasına. Ne yanına ğedirsen, ne derdinnen... ne ğeberin var? Nene, ne oldu Mēhribana? Ne olacaħ dedi, böyün on gündü, ğesdedi yatır, ğız ölüp ğedir. O zamanın vesaiti neydise hemen emir verdi padişah doħdur, hekimler gelsin dedi. Dört beş tene hekim, vezir, padişah ğarıyıda bunnarın yanna alıp, O zamanın vesaitiyle geldiler Mēhriban Sultanın bahçasına. İçeri girdiler ki heğgeten de Mēhriban Sultan, renk

gitmiş, etleri solmuş. Padişah geldi yanna. Ğızım ne olmuşsan? Heç baba bilmirem ki derdim ne dedi. Hekimler bağıllar, illac yapıllar. Heç bişey annıyamıllar. Ğaş tene hekim geldise bir hafda, bunun derdine derman bulamadılar. Hekimin birisi dedi ki, padişahım dedi, mehlelerde... bazı hesde gelende deyir ki sen bu derdin hele bir köy aralarında ğarılar var, o ğarılara göslerdin mi hiç? Olara gösder. Mehle ğarıları olur dedi, hele olardan bir iki tenesini getiririn bağısın. Padişah taya nenesine dedi, nene dedi, bağı mehlelerde, bunun derdinnen bileceğ ğarı varsa, ne söylerse ben yerine getirrem. Hay hay dedi. Bular, doğdurrar, padişah getdiler. Ğarı düşdü bir mehliye, getdi bir mehlede bir ğarı sorağını aldı. Diyer hekimlihdan başı çılır. Gitdi eve, ğarıyı buldu Taya nenesi. Benim dedi, padişahın ğızı Mehriban Sultan hesdedir, onun derdinnen sen bilersen mi dedi. Bilerem dedi. Hadi gideğ. Ğarıyı aldı yanına. Getirdi Mehriban Sultan'ın yanına. Mehriban Sultan'ına bağıdı, ğızım dedi, derdinin dogrusunu bana söyle. Senin derdinin devasını men bulacam, seni ben yetirecem dedi. Ama bi tesbihi var ki uzun tesbih, çevirir. Tesbih dedi gösderir, sen de söyle. Tesbih gösterirse dedi, hene sen söyle. Men derdimi bilmirem, bilsem babama söyledim. Oğlum dedi sen, sevda şeyine düşmüşsen. Sevda, ğara sevdaya yahalanmışsan. Seni ben götirecem, seni sevdalihdan ğutaracam dedi. Senin dedi, altına güzel gazeteler, sert kağıtlar döşe. Ben geçirem babanın yanına. Babanı getirecem burıya. Onnarın yanında diyecem öğgeder ağır hesdedi ki... getirdiler, bunun altına kağıt falan döşediler. Yatağın üsdünnen. Ğarı getdi padişahın yanna. Ne var nene dedi. Dedi padişahım, senin ğızının dedi, hesdeliyini ben bulacam, buyur gedeğ. Emir verdi padişah, vesaiti geldi, bindi, ğarıyı da aldı yanna, geldiler. Oturdu yanında, ben dedi, bağıram senin ğızına uzun yol görükür, ziyaret görükür. O ziyarata getmidise ğızım öleceğ, senin ğızınnan heyirin yoğ. Nene nerde görükür acaba? Vallaha dedi, çoğ uzağ bir yol görükür. Bunu kim götüreceğ, kim getireceğ o ziyarata? Ancağ dedi oğul, senin bu nenen götüreceğ. Kitaba bağı bağı o yolu çıhardacam dedi. Hay hay dedi, nene dedi, evinin ne nohsannığı varsa ben bağım, çoluğ çocuğuna. Gelende de ne geçder para isdiysen verim. Hay hay. Ne isdiysen dedi. Dedi keçavayı goşduracağsan, bana bir alay asger vereceğsen, ğarı söyledi. Süvari asgeri verecen bir alay, ben senin ğızını götürecem keçavaynan. Ey padişah emridi. Emir verdi keçava hazırlandı, bir alay asger hazırlandı. Asgerin yeyip içeceğı de peşine Sabağ oldu, üsdümüze heyirri sabağlar açılısın, keçava önde, ğarı mindi Mihriban sultanıyan baravar keçaviya. Keçava demeh o vağıtdar, bu develerin üsdünde bezerdiler, iki sandığ. Bir sandığ o tarafında, bir sandığ devenin bu tarafına goyardılar. Bir adam o yana biner, bir adam bu yana. Keçava da o. Keçava tüşdü öne. Asgerin, süvarinin yarısı ğeriye düşdü, yarısı öne düşdü. tarif edir. Kitabına bağır, isdifar edir tesbihinen. Bu yol geğeceğsiniz. O yola gitdiler. O zaman atdı, develi, bu menzil üç

aylıh bir menzildi. Üç aylıh yolu, âşihlar dili yügrüg olur, tez vurur, tez götürür, menzile tez yetirir, üç aylıh yolu bular geldiler, geçenin yarısıydı, Yasemen dağına dayandılar. Eme bu gece nöbet kimin? Bu gece nöbet Letif Şah'ındı. Letif Şah nöbetdedir. Bağdı ki ormanın alt tarafında bir şakırtı var. Ormanı sanki yıhılar. Ey, bir alay süvari dolmuş ormanın içersine atdı, develi. Letif Şah gemer tayı mindi, yürüdü yolun üsdüne. Bağdı ki süvarı ön gelir. Ey dedı, geçiye salıp gömrüğü vermemiş mi geçeceh̄siniz? Bilmediniz mi Letif Şah burda olduğunu? Bu asgerrerin içersinde Letif Şah'ın ismini işidenner varıdı. Birbirine dedı, ulan bu Letif Şah, Yemen şahının oğlu, hepimizi ğıracağ. Hepsi ğeriye ğaldı. Keçava öne çığdı. Eme Letif Şah'ın ismini Mihriban Sultan işitdi. Ayın ışığı. Mēhriban Sultan yağlaşdı, Letif Şaha yağlaşdı. Emir verdi Mēhriban Sultan, yatırım deviyi. Deviyi yatırdılar. Mēhriban Sultan endi keçavadan aşşadı. Ğırh tene ülbent çekmiş üzüne. Esgi lisan ülbent. İndi peçe deyiller, ne deyiller? Letif Şah, ğılıcın ucuynan ülbentderi birer birer açırdı. Mēhriban Sultan da eliyen altdan açırdı. Tez açag üzümüzü ki birbirimizi tez ğoreh̄. Eme Letif Şah, ğelbinde bişey yoğ. Mēhriban Sultan üllbetderi aşıdı, Letif Şah bağdı ki deir on beş günnüh, on beş gecelih̄ bi ay doğru. Mēhriban Sultan iki ğaşının arasınan bir oğ çığıb. Letif Şahın, dalının arasınan çığdı. Letif Şah atdan aşadı indi. Keçavanın arhasında olan atdılar, gelin bunun kesē başını deyereh̄den yürüdüler. Mēhriban Sultanı dedı dışarı. Hanınız ğeri ğaldınız, beni ileri verdiniz, şimdi... hepimiz ğeri çekileceh̄siniz. Ormannan kenara çığacağsınız. Heç birinizin sesi ğulağna gelmiyeceh̄. Suvarılar ğeri çekildi. Nene dedı, ey oğur yazarın var mı? Oğul dedı öyle oğur yazarım var ki, zamanında öğretmen idim. Her kelime başında da bir sıfır fazla ğoyacan. Çığartdı, o zaman keçavıya binende nene dedı defder ğelem ğeti, birgün bize lazım olar. Nene de bir defdernen bir ğelem getirdi. Nene Dēdi, men ne desem, sen yaz. Peki dedı. Aldı bağağ Mēhriban Sultan ne söyliyeceh̄, nene ne yazacağ:

Ğab içinde yatan beyhaber oğlan
Bir od saldın şirin cana ğederem
Yağın bil kesildi sebri ğerelim
Atas alıb yana yana ğedirem.

Nene yazdın mı? Ğızım dedı, vallaha, bir noğda da fazla ğoymuşam. Aldı ikinci kelmesini:

Eyniminen tökerem yeşilli alı
Ğedirem yas dutar beh̄lerem yolun
Amanatım sağla bu erzuhalım
Sana bir nişana verip ğedirem.

Yazdın mı nene? Bir nohda da dedi fazla goymuşam. Aldı üçüncü kelmesini:

Mehriban Sultanım hüda yanıldı
Gözüm gördü göygüm intizar galdı
Menzilde mekanım üç aylıh yoldu
Heber alsan Hindisdan'a gedirem.

Nene yazdın mı? Yazdım. Ver bahım. Aldı bahdı ki hağgaten de her kelmede bir sıfır da fazla goyup. Aferin nene dedi. Keçavadan eniv. Üzüğü barmağınnan çıhartdı, hemen yazdığı mehdubun arasına goydu, Letif Şahın bu cebine goydu. Goyun cebine. Mehdubun ucunu dışarda goydu ki galhanda gözüne ilişsin. Bindi keçavaya, dedi nene, ziyaretımız tamam, döndü. Müyterem, deviyi galdırdılar, geri döndüler. Suvarıya garişip olar getmeñde olsun. Biz geleh Letif Şahın arhadaşdarına. Lelenin, lele değim hoca. Hocanın bir oğlu varıdı, başı kelidi. Çıhdı dışarıya. Aşşamdan bilirdi ki Letif Şah nöbetçidi. Letif Şahın bahdı yatah boş. Çıhdı gapıya. Letif Şah, Letif Şah, yoñ. Girdi içeri dedi, neye yatırsınız? Letif Şah yoñdur. Ormanda ayı mı götürdü, asdan mı götürdü? Hepsini galdırdı, ormanın içine dağıldılar. Bu kelin gendisi de yola doğru indi. Yolçu molçu gelir, iner yolun kenarına, oralarda düşebilir. İndi yolun kenarına ki Letif Şahın atını Mehriban Sultan bağılyıb bir ağaca. Gendisi de yıhılıb ama ağzında köpüh. Bağırdı dedi, gelin dedi, Letif Şah burda bayılıp. Toplandılar. Bu kel dedi bu gudurupdu. Biri dedi guduzduğı vardır. Kimse yahın düşemir. Birsı dedi, yau dedi, buna yahın düşmemeyin ne şeyi var? Bunu biz götürecih, Götüreyin goğuşa, atına bindiriyin, iki adam bunu götüsün, hocuya teslim etsin. Bunun başına bişey gelirse derdini hoca çehsin, yoñsa padşah bizi girar. Golunnan, giçinnan dutdular atına yüñlediler, sarıp godular ata, iki de süvarı yanna gatdılar, bunun atını da yedeğine aldılar, geldiler, gece. Şehere geldiler, hocanın gapısını vurdular. Hoca oyandı, ne var? Oğlu seslendi, baba aş gapıyı. Gapıyı aşdı, ama kel ki evelde yerışdi, bahdı döşünde bir kağıt var. Bu kağıdı çehdi, aşdı, oñudu ki Mihriban Sultan gelib, arasında üzüh nişana goyub bunun. Goydu cebine. Hoca gapıyı aşdı, oğlum ne var, heyir mi? Ne olacağ dedi, Letif Şah gudurup dedi. Letif Şahı yıhdılar yatağın üsdüne. Dedi ne olacağ? Arhadaşdarı getdi eme kel galdı. Hoca dedi ki ben gedim bir garı bulum getirim, bunun derdinnen belke bile. Getdi bir garı buldu. Gece getirdi, garı bahdı, aman aman buna yahın düşmein, bu gudurub, guduzduğı da var. Bu guduracağ. Bizim ala dananın kimi. Nene dedi, ala daniya ne olmuş? Dedi benim bir ala dana gudurmuşdu, gorhunuzdan yahın tüşemedih. Be ne gayırdınız ona? Aşhananın bacasının altına goydum. Çıhdım bacadan başına küleñledim, öldü. İndi bunu da siz eyle yapacañsınız. Aşhananın altına goyun, başına küleñleyin gurtulsun. Yoñsa hepiniz

ğuduracağsınız. Ey hoca tüşündü pedişahın oğlu. Nası biz bunun başına külehlîyeĥ. Ya öldüreĥ. Hele dedi, felan meĥlede dedi, bir ġarı var, gedim onu getirim. Getdi, geçe ġarıyı vurdu, ġarıyı sesledi. Ne var? Dedi ağır ĥesdem var, gel baĥginen. Ģarı geldi, Letif Şahı görende özünü atdı üsdüne; aman dedi, te ki benim oğluma nesib olsun bu işder. Bununda bir kel oğlu vardı. Ne olmuş buna? Hemen oturdu yanında, mendili çıĥartdı, Letif Şahın ağzını sildi, üzünü sildi. Sevindi hoca, Allah sana şükür, ne iyi ġarıdı. Nene ne olmuş buna? Dedi bu ġırĥlar elinnen bâde işmiş, bu bâdelidir. Sevgisi var bunun dedi, ayılacaĥ, sevgisin peşiceĥ gideceĥ filan. Bunun üsdünü basdırın, bâde işdiĥi zamanda ayılacaĥ dedi. Örtün üsdünü, ġoyun yatsın. Getirdiler bunun üsdünü örttdüler, ġarı gitdi, hoca arĥaya yatdı. Sabah açıldı, üsdümüze ĥeyirli sabahlar açılsın, hoca hiş kimseye bildirmir. Aĥşam oldu, sahada geldi, Letif Şah gözünü aşdı. Lele baĥdı ki Letif Şah gözünü aşdı, sesdenir, ses yoĥ. Hemen ġaşdı, ġarıyı getirdi. Gel nene dedi. Letif Şah ayılmış ama dili yoĥdur. Geldi tesbehini çevirdi, isdifar yaptı, dedi bunun nişanası var, o ġız ki dedi, gelmiş bunun yanına, ġız getdiĥden sora ġırĥlar gelmiş, bunu ayılmış, bâde vermiş buna. Bu bayıldıĥdan sora senin oğlun bunun cebinde nişanası var, kaĥıdı var, üzügü var, senin oğlun götürmüş hoca. Onu getimesen, bunun dili açılmıyacaĥ. Öyle mi? Öyle. Kel oğlanda gidib aĥırda atdarı tımarlıyır. Kaĥıt da cebinde, üzüh de cebinde. Anası sesdir, gel oğul seni baban sesdiyir. Neye gelecem, ne diyeceĥdi, ne işi var babamın bennen. Men atdarı tımar edirem. Babası dedi oğul, hele gelginen, bunun sende nişanası var. Eger bu ölerse, dili lal olarsa padişah bizi... Neyse ġılıĥladılar, ġorĥutdular, bi çıĥardı, kaĥıdı verdi, üzüh de içersinde, Hoca aldı kaĥıdı, getirdi, Letif Şah elinde kaĥıdı görende dedi lele o kaĥıdı bana getir. Lele ki dedi, ismi daha lele ġaldı hocanın. Letif Şah aldı kaĥıdı, oĥudu. Oĥuduĥdan sora lele dedi hele ben bundan sorum bir ġaç ġıta. Bunun derdi nedi, neye irasdadı, bu beĥle oldu? Aldı biçare Lele. Baĥaĥ ne diyeceĥ ĥıdiyar hoca. Letif Şah ne diyeceĥ:

Aman ey

Ne mekanda derde düsdün söylesene falını

Ya neçe yazıldı geler, görmemiş gör halını

Meni götürürsen zülümkerliĥden güneĥden çek elini

Dahada sürebilmezsen dünyanın zevgile sefasını.

Aldı. Letif Şahı:

Hoca lelem ne sorursan cevrimin cefasını

Kim görmüş, kim sürmüş dünyanın safasını

Bugün bir güzel gördüm, atdı negâhın oĥunu

Pâre pâre eyledi göynümün gefesini.

Aldı Lele:

Đedim oğul, gel dutmayan zalimler havasını
Göyde melehler keşfeyleyir her ğulun duvasını
Đedim oğul, gel almayan ellerin bedduvasını
Bedduva alan ğulların görmedim bafasını

Aldı. Letif Şah :

Hoca lelem gelin yürüdü hisardan
Hağ yarattı genimetin cabadan
Sehsen bir seccar içinde indirdim Keçavadan
Selviden sürahı gördüm ğelbinin havasını.

Aldı Lele, son kelimesini:

Men leleyem, düşdüm eşğın oduna
Ğeş ğüzer eyleyem dünyayı getirrem...
Ğurtararam derd ile ğemnen seni.

Aldı Letif Şah, son kelimesini:

Letif Şah der ay lelem gönlüm ferah bulmasa
Ecele ğarşı gelmez, ğeder yerin almasa
Türbeyi ziyaret eyleyen, o şuh terlan gelmese
Yüz bin teyip de gelse sağalmaz yaram benim.

Ey oğul dedi, annaşıldı ki sen aşk havasına düşdün. Senin dedi, menzilin, sevgilin haralıdı, iş bildin mi, bilme dinmi? Kağıdı oğudu. Dedi menzilde mekân üç aylığ yoldu, heber alsan şehir-i Hindisdana ğedirem. Hindisdan şehernin ğızıldı dedi lele. Lele tüşündü ki bu işi padisaha bildirek. Ğetdi padisahın yanına. Buyur lele dedi, ğaş ğünnen beri gelmirsen, ne geldin dedi, başın bir ferlakete urğuyufdu, ne ola, heyrir olsun dedi. Heyrirdi dedi. Letif Şah dedi, ğırğalar elinnen bâde içifdi. Hindistan Şahının ğızı Mihriban Sultan'ıynan badalaşıpdı dedi. Ğaş ğündü bayılmışdı, bugünü ayıldım. Şimdiye geden ğorğumnan sana heber vermirdim, şimdi geldim, heber verirem. Getir dedi Letif Şahı. Letif Şahı götürdü padişahın yanına, Padişah sordu oğluna, vaziyet ne haldı? Annatdı vaziyetini padişaha, dedi ki ben Hindisdan eline gidecem dedi. Ey oğlum dedi, daha ğız mı yoğdu bu melmeketde, bizim şehirimizde, köylerimizde, ğasabalarımızda ğız yoğdur mu dedi, sen bir ğızın peşine

tüşün? Hindisdana geçecem, melmeket harici olacan? Allah'ın geçeri, teğdiri dedi, onu yazmış baba. Çoñ nesiyet söyledise padişaha anası, ne yaptı inkarı olmadı. Lele dedi, bunu götüresen yâsemin dağına geçen. Arhadaşdar döner gelir, bu teñ galar, beke getmeye, tehrar geri. Şehir ehlinnen iyirmi tene atdı bindi. Hepsine tembih etdi ki yoldan geri dönüp geleceñsiniz, aħşama ğader bu teñ ğalacağ, bir lele ğalsın. Bunnar zor gitdiler. Aħşama ğadar Yasemen dağlarını geçdiler. Atdılar birer ikişer ğayıtdı geri. Lele dedi, ay-ogul, bu yollar ğorhuşduğdur. Biz geçdirih, biz ikimiz ğaldıñ, hepsi ğaşdı geri, gel biz de ğayıdağ dedi. Lele dedi, ölümnen başğa bir çâre var mı dedi. Ğarşımıza çıhamı öldürdüğ öldürdüñ, öldürmediñse o bizi öldürürse...sen de git dedi, ben teñ başıma giderem. Oğul dedi, mademki sen bu sevdadan geri dönmiyecen... Bu şekil getseñ biz ğızı bulamıyacıñ; bulsağ alamıyacıñ. Coñ feleket işder başımıza geçer. Be? Döneh geri, geçeh, bir ğefile ğatır dutağ, ğumaş yühliyeğ. Hindisdanda men bilirem oralarda olmıyan eşyaları. Burda bulunan, orda bulunmıyannardan götürek, orda bir bezirĝañniñ yapah, ğızı ğolaylıñla bulah. Hay hay, aħlı kesdi Letif Şahın. Geri döndüler, Letif Şah geldi, gitdi anasının yanına. Lele gitdi padişahın yanına. Pâdişahım dedi, Letif Şah dönmürdü, bu şekil dönderdim. Ne olacağ, men de Letif Şahınan geçecem dedi. Bir ğefile ğatır yühlersen dedi, bir ğefile ğatırın mikdari ğırğ deve. Ğırğ deve, yirmi tene de dedi meşter verecem emrinize bu ğefile ğatıra baħmağ. Padişah emir verdi, ğırğ deve hazırlandı, yirmi tene meşter. Git dedi fabrikadan ne çeşit eşya varsa al yühle. Lele gitdi fabrikaya dayadı ğedile ğatır. En bahalı, en ğıymetdi al ğumaş ühledi. Ğırğ tene deve. Letif Şah'da sazı asdı ğefile ğatırının üsdüne, atını da bindi, düşdü yanına. Ğefile ğatır yolçu oldu, Letif Şahın yanıca. Güne bir menzil ğetmeñde olsunnar, vedalaşdı ğoğum, hısım, arhadaşınan. Letif Şah, Lele vedalaşıp yola çıhdılar. Aħşama ğadar yol gitdiler. Aħşam üsdü geri döndü Letif Şah, baħdı yoğ, o ğadar yol getmiş ki melmeketinin dağları gözünnen itmeñdedir. Eyle dedi Lele, ğefile ğatır. Lele ğefile ğatır eyledi, sazı aldı. Aldı baħağ Letif Şah ne deyeceğ, lele ne dinniyeceğ:

Kesildi nişanam yad oldu vatan
Gözden itti bizim yerin dağları
Leyli nehar intizarı var canda
Bülbül fiğan eýler süfün cağları

Güne düşdüm
Nice dengine düşdüm
Düşmene heber olsun (ay lele)

Dediğin güne düşdüm

Daha menzilimiz rahmet daşdır
Cismimi yandıran eşg ataşdır
Ölüminen ayrılığ. Hağgın işidir
Gözden itdi bizim yerin dağları

İndi zülfün
Gerdene indi zülfün
Daşları göy goynuma
Ĝan eyler indi zülfün

Letif Şah da öz vatanınan cüdadı
Üsdümüzde duran beri Hüdadı
Ĝehbe feleĥ tapdağınan budadı
Soyuf senin şecerinin tağları

Yazana ğaldı
Mürvet yazana ğaldı
Ölmeyin men de öllem
Görüm yaza ne ğaldı.

Söz tamamına yerişdi, bunnar yoluna devam etsin. Letif Şah güne bir menzil getmeĥde olsun. O zaman aylar illerinen indi mühdeser-i dillerinen, tez vuru, tez götürür, menzile tez yetiri Letif Şah günün bir gününde Hindistan şeherne çıĥdı. Letif Şah ne annardı ki şeherin içine girmeh nedi, dışarında ğonmağ nedir, bezirĝannıĥ nedir, ne annar beşe şeyden. Ama Lele usda adamıdı. Şeherden töyfe getirmişdi. O vaĥtda ĝerib bir melmekete ĝeden bir töyfe götürerdi, hediye yanı. Töyfe götürerdi, padişahın önüne ĝoyardı, derdini padişaha annardı. Ey padişah uzuruna çıĥacağ, daha ĝıymetdi töyfelerden getirmişdi. Hindisdan'ın ki yanında yerişdiler, Lele emir verdi, ĝefile ĝatır eşsin burda. Letif Şah dedi, niye endirirsen Lele? Dedi oğlum bu şekil ĝerip şehere girilmez dedi. Eşsin, isdirahat etsin ĝefle ĝatır. Ĝefile ĝatırını endirdiler, isdirahata, yani dühdüler yere, özderne çadır ĝurdular, isdiraatlarına ĝeşdiler. Letif Şah dedi, ben ĝedirem padişahın yanna. Bu beşe biz bu ükü nerde indireciğ? Ben ĝedim padişahdan tükan alım, atdarmıza yer alım, özümüze bir oda

alım, geçeh içine ineh, satışımıza baħaħ. Peki dedi. Letif Şah ğaldı orda. Lele hediyesini de aldı gitdi. Geğdi, Şimdi ğarib adam. Kimnen sorum ben padişahın sarayını ne tarafdadı? Dedi bÖyÖĝ adamnan sorsam olur ki bi Şüphe ğapar. Baħdı mehdep çocuĝu daĝılır. Çocuĝun birinnen sordu, oĝlum dedi, padişahın sarayını bana gösdersen? Adam dedi, işin mi yoħ dedi, ben acıħmıŐam, geçirem ben eve yeđeĝe. Bi tene altın ĝoydu bunun avcuna. Bi tene altın verende bir ĝızıl bunun eline ĝoyanda gel emi dedi gel, götürdü, o saray dedi padiŐahındır. Çocuĝ ĝeri döndü, bu sarayı rasdadı geğdi. İleri geğdi, baħdı ki eceba, ben uzaħdan gördüm sarayı, bu mudur, bu mu deĝil midir? Mehdep çocuĝu toplandı. Bi tene çocuĝ sesdedi.

Olum dedi, padişahın sarayı budu mu? Emi dedi sen de mennen saray sorursan, men ne bilim bu mudu? Bi tene altın da ona verdi. SÖyle dedi. Padişahın sarayı bu olusa hangi ĝapıdan girecem? Emi dedi, padişahın sarayı budur. Orda ĝapda nöbetci, ĝed o nöbetciye sÖyle, seni içeri alallar. Çocuĝ geğdi, bu geğdi nöbetcinin yanna. O zaman ĝaraĝol deydiler. Ğarogolun yanna geğdi. Dedi padişahnan ĝörüşecem dedi. Ğarogol hemen geğdi, ĝapıya yaħınlaŐdı, içeri ĝapının adamına sÖyledi ki bir ĝerib adam gelmiş, padişahnan ĝörüşeceħ. Bu da geğdi, padişahın ĝapısını vurdu, padişaha sÖyledi ki, bir ĝerib adam gelmiş, senin yanına gelmeĝ isdiyir. Alın gelsin içeri. Hani badrosun içersine töyfesini ĝoymuŐ, üzerine de ĝıymetdi ipeĝ örtmüŐ, elinde girdi içeri. Padişah baħdı ki, eyi bir adam. Hemen sandalye ĝösterdi. Bu masanın üzerine ĝoydu hediyesini. Vezirnen oturuf. O zaman, ĝoŐ geldin dediħden sora bir süküdüħ ĝeŐdi aradan, lele dedi ki padişahım, hiş demirsen misafire neye geldin? E dedi ĝoŐ geldin, safa geldin. Müsefire neye geldin demeĝ olur mu? Ama deyilmez mi, beni kimin misefirden deydiler, sorular. Nedir? Dedi ben Yemenniyem, ağır bir bezirgaman birez eŐyam var. EŞitdim senin ĝolun altında, arvet fazla olduĝu çün, geğdim metahımı, senin sayannan, senin bu Őeherinde harec edem, yani satam. Hay hay dedi, olabilir. Ne isdiysen dedi. Dedi sennen Öyle bir yer isderem ki, bana Öyle bir yer vereceħsen ki heyvannarımı baĝlıyacam, başı tarafında odası olacaħ, meyterlerim içersinde yatacaħ, oturacaħ, meyterlerim hayvannarıma baħacaħ. Bir eħe tukan da vereceħsen ki heyvannarin peyesine yaħın olsun, ĝendim de orda satışımı yapam, senin sayannan bitirem, ĝeçip geçecem. Padişah dedi vezir, sesde bir candarma, bir polis, bu adamı alsın, Şeherin içersine düŐün.

Hangi tukanı, hangi ĝanı beyenerse hemen boşatsınar. Bir polis sesdediler, al dedi bu adamı, hangi ĝanı begense hangi tükeni begense, o tükeni, o ĝanı derhel boşadıp buna teslim eđeceħsiniz. Lele candarmaynan polisi aldı, geğdi. Meyter uŐaĝı toplanır. Lele çıħdı geldi, diyer Şimdi ben satış yapmam nerde olsa yaparım. Maħsatı satış deĝil, maħsadı

Mehriban Sultan'ın yerini öğrenme. Candarmayınan polisin yanında gonaşa gonaşa, geri galdı. Bir tene çocuğ sesdedi. Oğlum dedi, hele gel burıya, Mehriban Sultanın bahçesi ne tarafdadı? Sana ne var dedi, emi? Hemen bi tene gızıl. Çocuğun avcuna bırağanda, dedi emi, bu cedde değıl, ikinci ceddeynen baş uğarı gedersiniz dedi, üçüncü caddenin en uç başdadır. Eyle mi, eyle. Ceddenin yahınında bağ görüktür. Yerışdi candarmaynan polise. Ne tarafa gideciğ dedi candarmalar. Dedi bu cedde dursun, ikinci ceddiye atdıyağ hindi. İkinci ceddiye atdadılar. Tükennere bahıllar, hannara bahıllar. Bura olmaz, bura olmaz, ceddenin üs tarafına çığdılar ki ceddenin sağında bir han var. Hanın başı tarafı odadır. Saydı hayvannarın yerine, bahdı gırğ tene hayvan alır. Bura boşalsın dedi, bura benim hayvannarımı, meyterlerimi alır. Hemen emir verdiler, padişahın emridir, bura boşalacağ, bu adama teslim olacağ. Hemen çığdılar içinnen han sahabı. Ğapıyı kitdedi, aldı anağdari cebine lele. Hanın Ğarşısında, sol tarafında da bir mağaza var, böyüğ bir mağaza. Burada dedi, hem menin meyterlerime yahındır, hem de eşyamı bura ancağ alır. Bu tüken de boşalsın. O tüken de boşaldı. Gelelim Mehriban Sultanına. Mehriban Sultanı gece yatdı, uryasında gördü ki Letif Şah gelifdi. Ğağ dedi, gızdar, Letif Şah bugün gelib. Ya gelib, ya bugün gelecek. Sabağlayın dedi, gedersiniz çarşıya bir haber getirersiniz. Eme ziyaretınnan geldiğı, geri döndüğü zaman gızdara dedi, gızdar dedi, Letif Şah gelecek, on dörd on beş yaşındadı, esmer renhli, Ğara Ğağ, Ğara göz, beyaz süretli, eyle bir adamdı ki bu dünyada emsalı yoğdur. İndiden size Letif Şahın terifini eyliyirem ki o zaman benim başıma bela olmıyasınız, gızdara söyledi. Lele tükeni de boşaltdırdı, Ğapıyı kitdedi, anağdari goydu cebine, döndü Ğefile Ğatırın yanına. Emir verdi lele, Ğefile Ğatır yühlendi, geldi, Ğefile Ğatır çekildi hana, meyterler de odalarna. Hayvannarı salacağ orıya, gendileri orda yatacağ yemeğlerini yeyeceğler. Lele dehleri bozdu, tereğ düzür. Tereğleri düzdü, fazla dehleri de badvala indirdi. Her Ğumağdan bir dizış düzdü tereğ. Tereğleri düzdü pitirdi, ikinci günü satışa başdadı. O Ğumağları ki Hindisdan da beş liraydı, bu verdi iki buçuk lırıya. O Ğumağki Hindisdan da yüz elli Ğuruşudu, verdi bir lırıya. Elli Ğuruşa Ğadar Ğumağ satdı. Bir ucuzduğ saldı ki Hindisdan'a ki bizim Sümer kimi açılarda, Ğaçan Sümere, Ğaçan Sümere, öyle bir ucuzduğ saldı ki herkeş orıya. Mehriban Sultan dedi gızdar, Letif Şah gelifdi, kim dedi, bunun müjdesini getise oni bir ele donanacam ki gendim geysinmemiş olam. Ağca Ğız vardı, ayağını da çekirdi, ahsıyırdı birez, dedi ben gidecem. Al ibriğı, köşebaşındaki çeşmeden doldur getir dedi. Ağca Ğız geldi çeşmiye, bahdı ki çeşmenin Ğarsisindeki tükende ele bir toplantı var. Yamanıdı total. Özünü verdi, onu o yana itdi, bunu bu yana itdi, Ğapının arasınnan içeri girdi. Bunun içeri girdiğini Lele gördü. Durdu Ğapının arhasında. Gözünü bir mağazıya dolaşdırdı ki, ama ne Ğumağdar var. Letif Şaha gözü tağındı. Ay ne olaydı dedi, bu gencin bir üzünnen öpeydım de.... genç Ğudretten yaradılmış. Belki

uzahlaşdı hambal, Letif Şah baħdı ki ordan burıya zehmet çekmiş, on beş deĝgelih yol getirmiş. Bunun haĝĝı ĝaldı. Gel dedi ĝardaş, hiş olmasa paranı al ĝet. Sesdedi, parasını verdi, ĝetdi. Letif Şah ĝıza dedi ki, ĝet içerden bir adam sesde, gelsin ĝötüsün. Dedi ieriye ĝırh dene ĝız dolufdu. Adamı men nerden bulam, sen ne yahı adam? ĝötünen dedi, malını ĝötü ieri, paranı da al. Letif Şah oturdu, ĝollarını kendire ki taħdı, avara kendiri de ĝoydu ĝitdi. Bu ĝaldıranda, ĝız boynunu ĝucaħladı Letif Şahın, o üzünnen, bu üzünnen öfdü. Ah dedi, arzumanım ĝalmadı, düneĝinnen beri...seni dedi. Allah belanı verson dedi, üzümü murdarladın. Mendili ıħartdı Letif Şah üzünü silde, dengi ĝaldırdı arħasına. Meħriban Sultan oturub pencerede Letif Şahın yolunu beħliyirdi. Bilirdi Letif Şah geleceħ. Baħdı ki Letif Şah dengi arħasına alıb. Öz özüne dedi ki... hiş senin beş ĝuruşun yoħudu mu vereydin bir hambala, bu dengi getireydi. Ĥaberi yoħ ki Aĝca ĝız buna... Sesdendi dedi, ĝoy dengi orda, Senin beş ĝuruşun yoħudu mu vereydin bir hambala getire geleydi. Bıraħ bıraħ dengi dedi. Baĝın ĝapısının arħasında bıraħdır. Dedi ĝızdar, bu parça sizindi. ĝötürün dedi baĝın öte tarafındaki havızın kenarında pay piş edin. Heş sesiniz ĝulaĝıma gelmesin. Ben de bu adamın hesabını verim. Aĝca ĝız dedi, sen ölç, ĝızdarın, herkesin haĝĝını ver. Topal ĝız, özüne gelende uzadırdı, ĝızdara gelende biraz yıĝırdı, topluyurdu. O şekil topal ĝız taħsimetini yapdı. Biz geleħ Meħriban Sultan'na. Meħriban Sultanı Letif Şahdan aldı baħaħ ne diyeceħ, Letif Şah ne dinniyeceħ, biz ne diyeceħ, siz ne dinniyeceħsiniz:

Men seni ĝörmüşdüm aslan donunda
Elindeydi Şah babanın fermanı
Lelinci süründüm haki payına
Baħšetmedin min ircaya bir ineni.

Aldı. Letif Şahı:

İzin versen bu yerlerde duraram
Bu ĝıbalda bir sal sürühler seni
Taĝayır hişminin varıdı zehmi
Baħšetmedin yüz bin ircaya bir meni

Aldı Meħriban Sultan

Behlerdim yolunu müddet çağımda
Artıħ dolaş gel meĝem meraĝında
Meħriban Sultanın Meram baĝında
ĝızıl ĝülem bir biçim de sar meni.

Aldı Letif Şahı:

Sergender Letif'e sen etdin beşe
Sıdginen üreğme saldın velvele
Hürüden ğılmannan güzelsen ele
Melehd̄den meyteber billem yâr seni.

Aldı Mihriban Sultan son kelmesini:

Mehriban Sultanın al gel bir ğara
Sıdginan bel bagla men hulüsgâra.
Bir gün gelmeseydin bizim diyara
Yandırardı Kerem kimi nar meni.

Allah cümle hesreti birbirine ğavuştursun. Bu iki hesret, bu iki bâdeli birbirine ğavuşdular. Bular birbirine sarılıb. Aj deve ğangala, aj ğoyun ota sarılar kimi bular birbirine sarıldı. Buların sesine ğızlar da ğapının arhasına toplaşmışdılar. Topal Ağca ğız dedi ki saçı buçuk dedi, demek ki sen tüccarın oğlunu tüccar gördün diye ona vuruldun he? Men gidirem padişaha heber verrem. Ğız dedi, Allahdan ğorh dedi, men bir aydı, üç aydı demirem mi ki bah irengi bu, nişanı bu, bu şekil oğlan geleceh, bahım benim tarif ettiğim değil mi? Ğızdarın hamısı dedi odu. Ağca ğız, yoħ, ille o değil. Ğız, hele gel, vallah menin dediğim oğlandı. Menim sevdiğimdi, bâdelimdi. Sana bir don verecem müjdene fazla olaraħ. Neyse, Ağca ğızı ğılıhladı, aldı içeri. Letif Şah, yarın ğedeceh. Herkeş ğendi kefinde. Mihriban Sultan, Letif Şah ğendi kefinde. Letif Şah bir hafda sora ğetdi, Lele'nin gözü yolda ğalıb. Acaba bu noldu, bir heber getimedi? Letif Şah çıħıp ğedirdi, bahdı ki lele ğapıdan Letif gelir. Ğarşıladi... Dedi parasını da aldın mı? Ama bu şehirde bir kel vardı Padişahın ne ğeder adalet işi olsaydı, gider, ğapının arhasında durardı. Yaman bir kelidi. Lele dedi, oğlum dedi, niye ğej geldin? Eylen dedi, lele, ben diyim dinneyinen. Söyle dedi canım.

Aldı Letif Şah. Baħaħ ne diyeceh, lele ne dinniyeceh?

Lele vardım güllü bağa
Hele çıħıb bir budağa
Alışdıħ dodaħ dodağa
Özü bildin ede bağlar

Oğul dengin parasını aldın mı? Dedi dinle Lele:

Lele vardım dost bagına

Bağdaki divanı gördüm
Evrişin sağı solunda
Mihriban Sultanı gördüm.

Aldı bir daha:

Lele vardım güllü bağa
Sevdiğim sultanı gördüm
Zülüfleri dal dal olmuş
Mehriban Sultan'ı gördüm.

Bu demeye galmadı. Hemen kel, padişahın adalet işinde, dayresinde bulunan kel, sen demeh, Mehriban Sultan'ın yanınan gelirsen, padişahın kızının. Geditrem padişaha heber verem. Eme kelin de bir ihdiyar anası var... Kel gışdı. Yazıh lele tüşdü pesine. Gel hele kel, gel sana elbise verecem, gel sana para verecem. Yağaladı. Letifi aldı, keli de aldı geldi tükene. Sennen Letif gârdaş. Sen Letifin böyüh gârdaşı, Letif de senin küçüh gârdaşın. Her ne olusa bu şehirde gel Letif Şaha heber getirenen dedi. Ne alırsan al burdan. Bu tüken senin de dedi. Hemen kes dedi bunnan beş metre, onnan on metre, onnan on beş metre, onnan iyirmi metre. Özünü elbiselih, anasına bir ayrı yatağına, kes dedi. Aldı arhasına, götüdü anasının yanına. Anası dedi oğul, getdin kinin tükânını uğurradın? Hardan gelib polisder, aparib seni içeri mapıs edecehler, aj galacan içerde. Ana dedi, Allah bize veripdi, sus dedi. Nedi? Bir adam, tüccar gelibdi, onun oğluynan gârdaş oldu, o verdi. Ele mi, peki dedi oğul. Ğarı elbiseyi tihmeñde, yatağı sarmağda olsun, biz geleh Letif Şah'nan leliye. E oğul dedi, parıyı aldın mı? Dinle lele dedi:

Bağında ataş galadı
Bağda el başa bağladı,
Letif Şah bağı taladı
Özü bildin eñde bağlar

Aldı bir daha:

Bağın ğapısı da güldü
Şeyda ohyuyan bülbüldü,
Letif Şah da sana guldu
Özü bildin eñde bağlar.

Parıyı tamamladin ele mi? Dedi lele, heş bir yoh ğuruşunu goymamışam, çoğ güzel hesap görmüşem. Peki dedi oğul. Letif Şah geñe gederdi bağda yatarı, Sabağnan, erkennen

galhar gelerdi. Bu şekil orada Letif Şah yaşamağda olsun, biz geleğ hemen fotürafçıya. Bu fotürafçı Fes padişahının yanına gider gelerdi. Bir gün dedi ki ğarı, men Fes şehrine geçecem. Dedi neye? Çoğdan geğdiğim yoğdu. Hindistan Şahının ğızının fotürafını götürecem Fes padişahına. Ey dedi herif, sen getdin, Letif Şah'ın fotürafını getdin buna verdin, bu beleh esdeledi, geçti ziyarata, beke o geldi, bunun peşice? İşin mi yoğ dedi, Cehennem dibine gelsin, mana para gelsin. Onnar ğavğa yapacağımığ, ona geğeceğ, buna gideceğ, mana ne dedi. Dedi sen bilirsen. Ğağdı geçti bağa, Mihriban Sultan'ın fotürafını aldı, arabını sağladı, ğendisi götürdü. Geçti arabını, bir eyle fotüraf çeğdi ki Meğriban Sultanı zatan dünya ğuzelidi. Makinasını vurdu ğoltuğuna, ğüne bir menzil geğmeğde olsun. Şimdi o zamannar indiki kimi vapır falan yoğdu, o zaman gemi. Bildiğimiz balığ avlanan gemiler. Ele gemiler var imiğ. O gemilernen geğellermiğ. Hindisdan'nan Fes eline gemiyinen geçerse bir hafdıya geğermiğ, ğara yolu dolanırsa bir aya gidirmiğ. Paralı fotürafçı. Geminin parasını verdi, gemiyinen bir afdıya geçti Fes eline. Fes padişahı taniyirdi, ğapıyı vurdu, içeri girdi. Eme her zaman geğende töyfe götüürdü, bugün töyfe götümedi. Padişah bağdı bugün eli boş gelib. Vezirnen otururdu Fes padişahı. Ğapıyı vurdu, geldi, içeri girdi. Yer gösderdi buna, oturdu. Birez ğonuşduğdan sora Fes padişahı dedi fotürafçı, ğaş seneden beri neden gelmirsen? Men geğdim, sen öldün. Ecel yetmediğden sora ölüm olmaz. Ele birden ahlıma düğdün, geldim dedi. Eme sana bir hediye getimiğem ki dedi, dünyada emsalı yoğdur. Ne dedi, sen eli boş geldin? Elini atdı, cebinnen çığardı, fotürafı ğoydu önüne. Ağıdı padişah fotürafı, kağıtdan çığardı bağdı ki, emsalı yoğdur heğgeten de. Kimin ğızıdır dedi bu? Dedi öyle bir adamın ğızıdır ki dayma senin yumruğun onun başındadır. Kimin ğızıdır? Hindisdan şahının ğızıdı. Onun beğe ğızı varımığ dedi be? Evet dedi var. Peki. Fes padişahının bir pehlivanı varıdı, ismine Espendiye deydiler, ğoşunun serkeriydi. Bir de bir bacısı varıdı, Fes padişahının, Esmer isminde. Espendiye Esmeri isdiyirdi. Ğız da Espendiye isdiyirdi. Bunnar zaman geğende birbirini alacağdılar. O da ğoşunun serkarıdır, peğlivandır. Espendiye sesdedi Fes padişahı. Dedi Espendiye, ne var dedi. Seni bir sefere gönderecem, inşalla muafağ olacağsan dedi. Eger, seni Hindisdan şahının ğızını elçi gönderecem. Evvela elçiyinen, hoşduğnan aldınsa, sonu zorluğla getirdinse bacım Esmer Sultanı da sana verecem, bu ğadar. Peki dedi, padişah emir eğir. Bu peğlivanısa, bu da padişahdır. Espendiye'in anası geçe uryasında gördü ki, Espendiye ğannı deryanın içerisinde. Ne geçer elini atdı dutamadı. On üç on dört yaşında bir oğlan, ğenş bir oğlan Espendiye'ı öldürdü. Yuğudan oyandı, bişey yoğ. Ğarı Yuğuyu beğe ğörmehde. Espendiye geçti anasına, ana dedi, ben hazırriğ ğörürem, yarın Hindistana geçecem. Neye? Hindisdan Şahının ğızını bizim padişaha alacam. Evela elçi tüşecem, elçiliğnen verdi, vermedise ğılığ zoruna getirecem. Dedi oğul, sen gel bu sefere

getme. Niye dedi? Ben dedi uryamda, seni, on dört on beş yaşında gara yağız, gelem gâşdı bir genç öldürdü. Gendinde ganni derya'nın içinde ahip gëdirdin, elimi atdım dutamadım. Sen getme bu sefere. Ana dedi, padişahın emridi. gëdecem. Oğlum dedi, padişahın başga serkeri yoh mı? Yoh dedi gëdecem. Ey get de oğul. Gõşununu hazırradı, bir gadir gõşun. Gemilere doldurdu, gemiyen yola çıhđı. Hafda tamam, geçenin yarısında gemiler Hindisdan'a çıhđı. Hindisdan isgelesinnen çıhđı kenara. Emir verdi ki nufusa bir çadır guracahsınız, Esendiyar. Herkeş teh başına birer çadır gurdular. Her çadırın önünde bir ataş yahdılar. Hindisdan şahı sabahlayın gahđı ki şeherin bir tarafında eler bir çadır tøkülür ki ordugâhdır. Gendi gendisine çoh tüşündü. Eger benim üstüme herbe gelif? Neden mana heber vermir? Hükümetder arasında, men sennen dava eğecem. Yoh yaylıya gëdir, bele yaylağçılığ olmaz. Gendi gendisine tüşünürdü, vezirin sahabı geldi, vezir geldi. Vezir bu nedir? Dedi ne olacağ dedi,... Oturdular, balgonnan seyr edirdiler. Bahdılar ki üzerki çadırdan iki adam çıhđı, bunnara dorğu ilerliyir gelir. Geldiler, daşın üzerinde otular. İki daş varđı, birisi elçi daşıydı, birisi murat daşıydı. Murat daşı ki, kim ora geder oturardısa, neyi nohsansa, isderdise, padişah vererdi, salardı. Bular geldi, elçi daşın üsdüne oturdu. Padişah bir tene Polis gönderdi. Gëd onnara denen, gahsin elçi daşın üsdünnen, murat daşın üsdünde otursunnar, ne isdillerse verem. Bunnar elçi daşın üsdünde niye uturdular. Polis gëtdi, Esendiyar'ın adamlarına söyledi ki padişah deir ki elçi daşın üsdünnen gahsın, murat daşın üsdünde olursunnar. Dëdiler ki yoh, bizim ancağ oturacağımız daş budur, biz Fes padişahının pehlivanı Esendiyar'ın adamnarinnanđ, bizi elçi gönderipdi, Hindisdan şahının gızına. Allah'ın emriyenen, hırsdiyanimiş Fes Padişahı. Oların, Allah'ın emriyle gızını Fes padişahına alamağa gelipdi Esendiyar. Deyende polis heber götdü, padişahnan vezire, dedi bu adamnar gızına elçi gelip. Hindisdan şahı tüşündü, vezir ne yapacđ, buna tedbir. Fes pedisahi guvetdidi, herb etsek, gızı gene götürecek. Eme gırılan gõşunumuz da boşuna gideceğ. Ey, bunun sağlamı nedi, vermeğ. Vezir dedi, padşahım dedi, adam verse gene İslam hükümeti ola, galdırağ vereğ İslâm... Hrisdiyana vereg, bu doğru iş değil. Birimiz galana geder vuracđ. Gırıldığdan sora götüreceğse götürsün, ne yapah? Bele mi, bele. Peki dedi. Seslediler, içeri geldi elçiler, pedşah dedi ki benim Fes pedşahlđğ gızım yohdur. Peki dedi, elçiler gëtdi, Esendiyar'a söyledi ki, Hindistan Şahı deirki benim Fes padişahlđğ gızım yohdur. Hemen iki tene elçi daha gönderdi, get denen öyleyse, hazırransinnar, davamız davadı. Bular geldiler, Hindistan şahına heber verdiler ki Esendiyar deir davam davadır. Mademki gızını vermir, dava yapacam. Padişah dedi, bir gün bize müsade versin, biz de esgerimizi, gõşunumuzu topluyağ, dava yapah. O zaman davalar ne idi? Teker teker, gılış davası. Garşı garşıya durardılar, gılış davası yapardılar. Hansı el çeñdiyse o onu döğürdü.

Sora güleşerdiler. Hansı yıhdısa o onun başını keserdi. Goşun toplanardı, o tarafa o, bu tarafa o, garşılıqlı bu şekil herb yapardılar. Bunnar goşuna emir verdiler. Goşun hazırırıda bulunsun bu kel geldi çıhdı orıya, Letif Şah'ın keli. Ğapının arhasında durdu. Vezirnen padişahın danışdığını dinnedi. Emir verdi ki padişah, vezir goşun toplansın, benim taħdigâhım goşunun önünde bulunsun, yarın herbe başdıyaħ . Ya indi bizi Ğırar, Mihriban Sultanı götüreller, ya da biz düşmanı maf ederikse Ğızımız Ğalar gemizde. Tamam mı, tamam. Bu emri verdiler. Kel Ğapıdan çıhdı gitdi. Ğetdi Letif Şahın yanna. Letif Şah'nan Lelesi de tükendeydi. Letif Şah dedi, ne güne durursan dedi. Ne var? Fes pedişahının peħlıvanı Esendiyar gelib, sabaħ herb edeceħler, Meħriban Sultanı aparıp Ğedeceħ. Aparacaħ Meħriban Sultanı. Bu padişah o padişaha dayanamaz dedi. Onun goşunu çoħdu, çoħluħdu... Ğece yatdılar. Sabaĝ açıldı, cümle Ğeyirri sabaĝ açılısın. Pedişahın goşunu toplandı, Esendiyar'ın goşununun önüne. O tarafda o ses vurdu, bu tarafda bu ses vurdu. Padişah taħda çıhdı. Letif Şah dedi Lele. Dedi ne var? Get pedişahdan müsade isde, bizi Ğabil eder mi? Oĝul dedi, müsedden nedi dedi. Yoħ dedi müsedden yoħdur. Lele birez ayaĝını sürüyende dedi Lele dur. Sazı aldı eline. Baħaħ ne deyeceħ, Lele ne dinniyeceħ:

Ğoca lele şikâyete gelmişem
Bugün ehvalımın yaman günüdü
Her evin tergiri teĝayir olsun
Davran döndü, aħır zaman günüdü.

Meze Ğannı
Deligannı meze Ğannı
Ğorħuram Ğerib öllem
Üsdümde geze Ğannı.

Ëy oĝul dedi, gitginen. Dedi Lele, Ğle ikinci:

Hanı şah babamın taħdıyla tacı
Feleħ bizi terki diyar biraħdı
Yaralı göynümün teĝayir vaħdı
Sevdalı Serimin duman günüdü.

Avcı gelir
A ceyran avcı gelir
Seni gören gözderim

Mecnuna avcı gelir.

Aldı. Letif Şah, son kelimesini:

Letif Şaham, aşma ğann sinemi
Feleĥ bozğuna uğradtı binemi
Tüleĥ terlan cenge saldı sonamı
Bugün ahvalimin yaman günüdü.

Gözeğe

Kehliĝ otdarı gözeğe
Sana da ğurban canım
Sana baĥan göze de.

Lele dedi ğet padişahdan müsade alĝinen, bu herbe men de girim. Lele gitdi. Padişah ğirmızı ğeyib, taĥda çıĥıb. Padişah izin verdi, ğetdi padişahın yanına lele. Ne var dedi bezirĝân? Ben dedi, bugün, neĝgeder deir, başĝa şeherli olduĥsa, bugün senin bu müsübet işinde bulunmuşuĥ. İzni müsedden olusa benim oĝlum da senin ĝoşununa ĝarışacaĥdı. Dedi eĝe şey olur mu dedi. Yarın senin oĝlun burda ölüse, oĝul şirin olur, canın acıyar, şikeyetde bulunursansa, döneh bir de senin padişahınınan mı herb eĝeh? Yoĥ dedi, ben, eger oĝlum bu herpde ölerse, ĝanı sana helal olsun dedi. Vezir dedi ki, padişah dedi niye üzürsen bunu? Ehdi peyman yapaĥ dedi. Ne yapaĥ? Senet yapaĝ arada. Eger bunun oĝlu bu peĥlivanı öldürdü, düşmanı bozdusa ĝızını ĝavır göttürünceye ĝadar bu Islamdır, ĝızını buna verĝinen. Yoĥ bunun oĝlu öldüse zatan öldü, ĝurtuldu ğetdi. Bu sennen davasını çehmiyeceĥ. Peki dedi. ğetdiler, bir muĝavele yaptılar. Eger bu bezirĝanın oĝlu herpde ölerse bezirĝanın Hindistan Şahı'ynan bir davası yoĥdur. Bezirĝan imzaladı, padişah möhürredi, vezir imzaladı. Eger ki benim oĝlum bu herbi ĝazanarsa Hindistan Şahı, ĝızını benim oĝluma vereceĥdi. Onu da yazdılar, imza etdi, möhürredi, padişah. Lele o kaĝıdı ĝoydu cebine, olar da o kaĝıdı dosıya ĝoydular. Lele geldi Letif Şaha dedi bin atını. Letif Şah ĝemer tayin yeĝdi yerden yeĝdi ĝolanını berkidip, ĝılış ĝalĥanını baĝlıyıp, ĝoşanıp at beĝine süvar oldu. On beş yaşındadı. Meydan yerine ğetdi. Padişahın önünde bir at oynatdı ki padişah hala yaşından beyle bir at oynadan peĥlivan ĝörmemişdi. Padişah dedi vezir, diyesen bu çocuĥda hüner var dedi. İnşallah dedi. Ne ĝadar olusa islâmdır. At oynatdı, İspendiyar bir tene adam ĝönderdi, dedi get, al bu ĝaç ĝuruşu da ĝötür, o adama verĝinen meydandan çekilsin, ĝaĥıram herp yapacam. Demeh o zamannarda usul öyle imiş. Eĝer ki iki padişah birbirinnen dava edermişse, biri at miner, meydanda dolanarsa, peĥlivan çıĥar da birez para verem ki

meydandan ışar giderdi. Esendiyar'ın gönderdiği adam Letif Şah'a yaşladı. Al dedi bu parıyı, Esendiyar gönderdi, meydandan ışsın, ęađıram, herb edem. Dedi ęulaęım eşitmir, yağın gel. Yağın geldi, dutdu yağasınnan, bunun burnunu, ęulaęını kesdi, dedi götür Esendiyar'a. Esendiyar bağdı ki bu adam bunun ęulaęını kesdi, Esendiyar ęađdı ęuřandı. Esendiyar ęılıř ęullanmazdı, ęrz atardı ki yeğdi batmanıdı ağırrığı ęrzn. ęrzn taeğı boynuna, atını mindi, meydana ışdı. Letif Şah'ın önüne geldi, Letif Şah'a bağanda anasının dediği urya ağlına tşd. Dedi, hele dedi, bunnan sorun bağım, bunun adı nedi, anamın dediğidi mi bu? Esendiyar bağaeğ ne diyeceğ, Letif Şah ne dinniyeceğ:

Menimle gel düşme meydana
Men bir Ceng-i Nuh Tufana gelmişem.
Evgaeğ teki ęismetini arardım
Sen Çıkarı ol evgaeğda bulmuşam.

Aldı. Letif Şah:

Letif Şah'am, men de cana ęıyanam
Belaeğ başımı bu yola ęoyam
Mehriban Sultanın ęurbanıyam
Yaeğ yolunda men lmeğe gelmişem.

Aldı Esendiyar:

Adım Esendiyar hışmım dam-u nar
Yışaram Hindasdanı eylerem tarmar
Bir gzeli Fes Şahı'na bergzar
Mehriban Sultanı Şıkar almışam.

Aldı. Letif Şah

İndi düşdün Letif Şahın sağına
Ne batıfsan ahalının ahına
(İndi) ęarg eylerem seni bendergahına
Hudamı mevlaeğmı siper almışam.

Aldı Esendiyar son kelmesini:

Alaylar yışaram ordu bozaram
Bin düşmanı bir izıya dzerem
Ēan içmeyen ęnner ęamlı gezerem

Men bir can alıcı cellat olmuşam.

Aldı Letif Şah son kelimesini:

Letif Şaham, Yemen şahın oğluyam

Ürehler yaralı ciğer dağlıyam

Mehriban Sultanın goş gurbanıyam

Yâr yolunda men ölmeye gelmişem.

Espendiyar dedi ki canım, anamın dediği bu oğlan olursa, men hele şimdiye gider meydanınan gâşdığı yohdu, şimdi gâçaramsa mana ar olsun. Öleremse gider olsun. Nöbet senindi mi, benimdi mi Letif Şah dedi ki, bizder dedi, nöbeti evvala düşmana vererik, nöbet senindi. Al dedi galhanı başına. Espendiyar atını dönderip birez yağlaşdı bunnan gürz atırdı. Gürzü boynunnan çıhardı, başının üsdünde üç defa dolandırıp Letif Şah'a atdı. Letif Şah bahdı ki eger bu gürz meni dutarsa atımı da, özünü der toprağ kimi salacağ. Allah'ı çağırıp gemer taya bir mahmuz gösderip gürzün altına savuşub, gürz boşa geçdi, toz dumana garişdı, duman toza garişdı. Letif Şah atıynan galdı tozun içinde. Pedşah dedi ki Espendiyar'ın gürzünün gabağında birşey dayanılmaz dedi, öldürdü. Espendiyar da gürzü atar, gene çadıra geçerli, ikinci gürzü alardı. Dönüp gelirdi. Duman birez aralıyannan sora Letif Şah dumanın arasınnan çıhdı. Ey dedi, namert dedi, bir gâşığ gannan gorhup harıya gâçıp gedirsen? Nöbet mana geldi dedi. Espendiyar'ın dodahları partdadı. Vallaha dedi, anamın dediği bu adammiş. Geri döndü, düşmana doğru geldi, o gelmese ne çare, gene öldürecek. Düşmana doğru geldi, Letif Şahı gılcını ele başının ortasınnan vurdu, iki sağğa böldü. Aynı gurt goyuna dalar kimin Letif Şah goşunun içine daldı. Goşunu gıra gıra denize doğru götürdü. Gırdığını gırdı, gırmadığını denize töhdü. İki yaralı, bir tene sağ adam gemiye zor özünü atdı. Bu yaralılar gemiynen getmeğ.de olsun Letif Şah atını sürdü geldi, tükenin önünde çendi, atını meyterlere tavşırđı. Pedışah da emir verdi. tağdığâhı bozuldu, çekildi yerine. Şeherde bulunannar padişaha göz aydına gitdiler. O günü geçdi, ertesi günü Letif Şah Leliye dedi ki Lele, gid indi gızı isde. Lele getdi, padisah salam, aleyküm selam Eh padsahim, sözümüz söz, esgi beħmanımız yolunu buldu, gızını şimdi geti nişannyah. Canım dedi, benim gızımı almağınan ne zevg süreceħsiniz? Bezirgânnıhdan sen gel boş ver, sana dedi şehir verim, get gez, oğlun da o şeherin valısı olsun, yeyin için, kefinize bahın, gızla ne işiniz var? Deyende Lele dedi, canım dedi, bir ehdi peyman yapığı, senetimiz var, benim oğlum ölse idi? Canım dedi, indi Allaha şükür, ölmedi, dedi, sana ben şehir verim, bezirgânnığı boşdaynan, oğlun valı olsun. Peki dedi, geri döndü, geldi, Latif Şaha dedi ki padşah sözünnen cayıb, beşe dedi. Ele mi, ele. Sazı mana ver. Gılcı bağladı beħline, sazı aldı eline, padşahın sarayına gitdi.

Ėapıyı vurdu, içeri girdi. Vezirdi, padişahdı, göz aydınına gelenler var gene. Ne var oğlum dedi. Dedi padişaim izni müşeden olusa bu kefnen söylüycem men. Söyle dedi. Söylemeden evel dedi, oğlum dedi, sana bir vallıh yer verim, babanı da al get dedi, yeyin için, Ėızda ne işin var senin? Peki dedi, dinle beni. Aldı Letif Şah. Baħaħ ne deyeceħ, padişah ne dinneyeceħ:

Dinlesin şevketlim vasvedim halım
Gör ki ne hayalla düşüf gelmişem
Çarħın çemberini alıf başıma
Ol ehlet dasını deyiş gelmişem.

Oğlum dedi, devlet verim, mal verim, şehir verim. Dinne dedi:

Virane devrişem, olmuşam deli
Isdemenem sennen devleti varı
Taħdı saltanatı, ulusu, eli
Şah babamı ağlar Ėoyuf gelmişem

Aldı son kelimesini:

Letif Şah da mindi eşın atına
Serden geçtim mende yâr giryatına
Gözün göre göre ölüm Ėatına
Mehriban Sultan'ı deyiş gelmişem.

Vezir dedi, Esendiyar'ı öldüren adamdır ha padişah. İndi onnan Ėutaracan, bunnan Ėutaramiyeceħsen. Gavur aparacağıdı, hazır İslâmdı da, Yemen sahnın oğlu. Peki dedi, get babanı gönder gelsin oğlum dedi get. Letif Şah geldi, dedi lele, Ėaħ Ėet. Lele geldi, o zamanın Ėidişatı neydise, kesemetini kesdiler, vereceğini, alacagını yaptılar, Ėonusdular, bir nişan merasimi yaptılar. Ėızı nişannadılar Letif Şah bağa da serbes Ėedif gelmeħde olsun, biz geçeh Fes eline. Bu yaralılar Ėetdiler, Fes padişahına heber götdüler ki on dörd on beş yaşında bir genc oğlan çıħdı, Esendiyar'ı yenden öldürdü, Ėoşunu Ėırdıđını Ėırdı. Ėırmadıđı denize töküldü. İki yaralı zor özünü Ėutardular. Esendiyar'ın Ėardaşı HıdırĖan varıdı. Sesdedi, HıdırĖan dedi, Ėoşun serkarı şimdi Esendiyar öldü Ėoşun serkarı sensen. Ėedib Esendiyar'ın Ėanını alacaħsan, Hindistanın altını üsdüne çevireceħsen. Esendiyar'ı öldüreni de ordasa diri yaħala getir, diri de olmasa öldür dedi. Ėoşuna serker yapıdı, HıdırĖan Ėoşunun çeħdi, doldurdu gemilere, çekip gelmeħde olsun. Bular yola geldiler. Biz geleħ Letif Şah'a. Letif Şah bir Ėün erkennen Ėaħıp gelirdi tükene. Baħdı ki bağdan çıħdı, birez

aşğa gedir. İnce yol aşğa doğru gedir. Dedi Lele canım, ben dedi beş altı ay burdayam, hele bu yoldan gedim görüm, bu yol hara gedir? Ne bahdı ki bu yol yendi denize. Bahdı denizin kenarında bir ağaç çahılıdır. İpnen bir gayıh suyun kenarındadı. Dedi düneğin goşunun men denize töhdüm, iki kişi gemiye mindi. Bunnar ele ecebe hangi... denize tüşmedi? Hele men minim bahım. Bu gemiye mindi. Minende, gürtdü gemide bahdı ki bir garmah var. Dedi bu garmağı hengi...? Garmağı ele çıhardanda... gemi uzadı. Gemi uzadı, göpdu ama ... Mehriban Sultan dedi ki, Letif Şah, sen gedirsen, gej gelirsen, menin üreğim tab elemir. Al bu Murğu guşunu eline. Ögle üsdü bir mehdup yaz bana. Mehdupnan dedi gonusum. Üreğim teseli olsun, sen gej gelisen, al bu murğu guşunu eline. Ögle üsdü bir mehdup yaz bana. Murğu guşunu da aldı Letif Şah eline. Gendi de gemiye mindi, gemi uzadı getdi. denizin ortasına bahdı olmadı, getdiñce uzağlaşır. Hele dedi, bir mehdup yazım, bu hareketi Mihriban Sultan'a bildirin. Murğu guşunu goydu dizinin üsdüne, kağıt gelemi çıhartdı, aldı eline, bahalım ne yazacağ, Murğu guşu ne aparacağ:

Murğu ne durursan mevlâm eşgına
Genetlen kenara bir heber eyle.
Gögde uçan guşdar gelsin ahıma
Genetçal kenara bir heber eyle

İndi zülfün
Gerdana indi zülfün
Desdele goy goynuma
Ġan eyler indi Zülfün.

Bu ne fehle idi gurdum özünne
Feleñ kemend atdı hem gerezime
Münecim töhdürsün gelsin izime
Tağdında Hünkâra bir heber eyle.

Yazana ğaldı
Ġış getdi yaza ne ğaldı
Bu dertnen men öllem
Nazdı yâr yada ğaldı.

Derya kenarında üsgeñ tepeler
Orya yağmır yağar burya sepeler
Ağırdı dalgalar, geldi lepeler
İhdiyar peder bir heber eyle.

Ayım gelir
Göyden ayım gelir
Seni gören gözderim
Ne durur, ne dingelir.

Letif Şah'ım mende bir boyu besde
Toyum yasa döndü derya'nın üsde
Suğu pencereden gon dizin üsde
Mehriban Sultan'a bir haber eyle.

Bir denem
Doldur içim bir denem
İlde ğurban bir olur
Sana ğurban yüz denem.

Mendile goydu namayı, bağladı murğu ğuşunun boğazına. Murğu ğuşunu uçurtdu, murğu ğuşu geldi pencerenin demirine ğondu. Mehriban Sultan sevinerek ğuşu aldı, vallaha ne eyi oldu ğuşu verdiğim, ne tez heber gönderdi deyereñden aşdı, nameyi aldı oħudu ki ne oħusun. Letif Şeh deryaya ğarğ olunmuş. Ğız Ağca ğız, Ağca ğız, sennen çepiĝi yoħdur, hele gel. Ağca ğız ğeldi, alnamayı götür Leliye ver. Aldı namayı götdü, Leliye verdi. Lele aşdı, oħudu, Letif Şah deryaya ğarğ olunuf. Olan ocaĝın batsın, senin deryanın dibinde ne işin var? Nameyi aldı, padişaha ulaşdı. Padişah namayı oħudu, emir verdi padişah üzĝüçüler, dalĝıçılar indiki kim motor mu varıdı? Ne varıdı ki sala gide, tüta yetireydi. Üzĝücü felan ğeldi, ne ğadar ğetdilerse ulaşamadılar. Bir ğuş ğeder derya uzaħlara götürdü. Geri döndü, geldiler. Padişah elini üzdü Letif Şah'dan. Emir verdi, dedi, şehr ehli, bütün ğara ğeयेcek. Şehri ğaraya, yasa soħdu. Biz ğelek Letif Şah'a Letif Şah ğetmekde olsun. İki ĝün Letif Şah ğetdi, üç ĝün de Hidirĝan yol ĝelmişdi. Baħdılar ki deryanın üzünde bir ğaraltı ĝelif. Hidirĝan dedi ki millet dedi, dünya malı olsa size daĝıdacam. Ben insan olsa .... Ama yaralıları da getiriller ki Espendiyer'i öldüreni göstereler Hidirĝene. Yaralıları da gemilerin

içindedi. Ğayıhları sürdürdüler Letif Şaha dorĝu. Bahdıılar ki ufağ bir ĝayığın içinde bir adam gelif. Hemen yağaladılar, bağıladılar, ĝeriki ĝayığın arğasına. Yaralının biri ayağā ĝağdı, dedi, hele ĝörüm, men ĝorebillem mi ĝayığ da ĝelen kişidi mi, ĝarıdı mı, neçidi ? Bele ĝağdı bağdı, ki Letif Şah. Eyllen Hidirğan dedi, dur, Espendiyar'ı öldüreni deryada yağalamışığ. Olan dedi, yalan söyleme dedi, Espendiyar'ı öldüren deryada ne edir? Vallaha dedi, odu. Ğayıhları eylendi, suyun üstünde çeğdiler, aldılar Letif Şahı orta yere. Eyce bağın dedi, Hidirğan dedi, eyce bağın dedi budu mu? Yaralılar ikiside ĝağdı bağdıılar. Vallaha da budu, dedi, billaha da budu. Dedi bağ, ĝeri ĝederih, bu olmazsa sizi öldürecem ha. Eme bu olursa ĝötürecem bunu, padişaha teslim edip bi daha ĝelecem Hindisdan Şahının üsdüne. Valla dedi, eger ki bu Letif Şah olmasa bedelsiz bizim ĝanımız size halaldır. Ğayığlar ĝeri döndü. Terkel üş ĝün yol geldiler, Fes eline çığdıılar. Letif Şahı endirdiler, ĝatdıılar önnenerine, padişahın huzuruna ĝötürdüler. Hidirğan da yanında, yaralılar da orda. Fas padişahı dedi ne tez geldin? Hidirğan dedi, Espendiyar'ı öldüreni yağaladığ ĝetdiğ. Nerden? Denizde gelirdi. Yahu dedi, denizde ne işi var idi Espendiyar'ı öldürenin? Vallaha odu. Yaralılardan sual soruldu, dedi budu. Bizi yaralıyan da budu, ĝoşunu giran da budu. Onatan vezir islâmıdı. Ğaş seneden beri ĝedip, oranın dilini, lisanını örğenip, bi şans ... vezir olup. Ama vezirin Letif Şah'a o ĝadar ĝanı ĝaynadı ki olsa o ĝadar olabilir. Vezir indi dolandırırki Letif Şah'ı ĝöre, diye Letif olduñu demeginen. Fırsat bulabilmir. Yaralının biri dedi ki padişahın dedi, ben Tühleri dedi, rasdamışam, yalan ĝonuşmaz, sen bunu dedi, ĝonuşdur, eger Espendiyar'ı men öldürdüm demese bizi öldür, ĝene ĝitsin. Ğoşunun ĝene ĝitsin. Peki dedi Sordu Espendiyar'ı sen mi öldürdün? Dedi men dilden diyemmenem, mana yeğdi telli bi tene saz getirin. Peki dedi, buna bir saz ĝetdiler. Bağalım Letif ne deyceğ, Fes padişahı ne dinniyeceğ:

Yeridim yeridim Hindisdanda durdum
Tevdil dona girdim, bezirğan oldum
Mehriban Sultanı bahçede buldum
Fes eline talan saldıım bir zaman.

Olum dedi, bezirğan oldon, mana ne dedi, sen mi öldürdün Espendiyar'ı? Dinne dedi:

Hindisdan elinde ĝurdum pazarı
Bir zalım iste di ala oyârı
Bir ĝılışla yığdıım Espendiyarı
Fes eline talan saldıım bir zaman.

Aldı üçüncü kelmesini:

Letif Şaham budur eħdi amanın
Hindisdan da ğaldi ğasi kemam.
Evel Allah, sonra sensen ğümanım
Öldürme Letifi sen de bir zaman.

Emir verdi ki dar ağacı ğurulsun. O vaħıt dedi ki öldürme Letifi sen de bir zaman. Padişah emir verdi dar ağacı ğurulsun, bunu dar ağacına götürün. Vezir tüşündü, men ne şekil yapım? Esmer Sultanın yanına ğetdi. Vezir ğetdi, emir verdi, yer ğöşderdi, dar ağacının yerini ğöşderdi, dedi dar ağacını burda ğurun. Dar ağacını ğurmağa başdadılar, vezir özünü verdi. Esmer Sultanın yanına ğetdi, Esmer Sultan. Dedi, ne var? Eşpendiyar'ı öldüren pehlivan ne şekil pehlivan? Eşpendiyar'ı öldüren pehlivan dedi, dünyada emsali yoħdur. Eşpendiyar'dan üşdünümüş, Eşpendiyar'ı öldürdü. O dedi, bu senin eline ğeşse ne yaparsan? O benim elime ğeşse isdese mennen evlense .... ğardaşımın ğezebinnen onu ğutarırdım. Bele mi bele. ğardaşın dedi, dar ağacına ğönderif. ğardaşının eline düşübdü, dar ağacına ğönderif. Olur mu ki dedi, onu benim burdan ğetiresen dar ağacına ğötürende, men onu ğörem, hemen ğardaşımın yanna ğedem. Olur dedi. Esmer Sultan, padişah bacısıydı, ğeyindi keçinde, özüne bir ... saldı ki, gel meni ğör derdimnen öl, ğözelliğine mail olsun. Yol beħliyirdi. Letif Şah ordan ğeleceħ. Dar ağacı ğuruldu. Letif Şahı vezire teslim etdiler, ğötür dar ağacına bunu, asdır. Vezir Letif Şah'ı aldı, Esmer Sultanın ğapısınnan ğelif. Esmer Sultan bele baħdı ki canım Eşpendiyar peki ğırħ sene bunnan evel ölüf. Dünya ğüzeli de bele olu. Ne ğeder ğüzelliħ buna verilmiş. Aldı baħaħ ne deyeceħ, Letif Şah ne dinniyceħ:

Bele bir şah lele, ğörmedim hele
Ne sebepden bu diyara düşüfdü.
Nazliyâr elinmen bir ah eyledi,
Yandırdı cismimi şere düşüfdü

Aldı bir daha:

Men siyah bağlaram mende bu ğünnen
Meleħler çığrışır sedadan ünne
Ēörki indi başın gider bedennen
Ne sebepden bu diyara düşüfdü?

Aldı ikinci kelmesini:

Esmer sultanıyan müpdęle yâra
Gel ircamı dinne ey baħdı ğara

Bele bir cevânı assalar dara
Benim yazın başdan ğara düşüfdü.

getir vezir dedi, bende gelirem. Vezir Letif Şahı dar ağacına götürdü. Esmer Sultan .... başına saldı, ğardaşının yanına ğetdi. ğardaşı da ğırmızı ğeyip taħda çıħmıřdı ki ğoşun serkerini öldüreni öldürecem. Esmer Sultan ğetdi ğardaşına dedi, Espendiyar'ı öldüren adam Espendiyar'dan üsdün mü olar, noħsam mı olar? Dedi üsdün olar. Ya ... bunu neye öldürürsen? Ne yapah dedi. Ey saħla özüne gene ğoşun serkeri yap. Sana gene pehlivan lazım deĝil mi? E dedi, bu İslâm, bizim içimizde durar mı? Durar dedi, sen bunu mana ğırħ ğün ver. Men bunu öz dinimize dönderdim dönderdim, pehlivanındı, ğoşununun serkarıdı. Döndermedimse teslim edim sana ğene öldür. Padişah tüşündü ki he, demeh bacım buna gideceħ, bunu sevdi, bunu da döndereceħ. Peki dedi, verdim sana, teslim etdim. Bele mi bele. Dedi bir ğorħudaħ bunu bacı. ğorħut. Emir verdi asın dar ağacına. Deyende vezire dedi ki ele hiş bir adamı danışdırmadan mı asallar? Bir müsade edin, sinema üş kelime türkü geldi, onu da söylüyüm, onnan sora assınnar. Aldı ğoreħ ne deyeceĝ, Esmer Sultan ne dinneyeceħ:

Bu ne sedaydı ğeldi ğuşuma
Dert ehliler ğem ğubara düşüfdü.
Yaĝılar elinnen dava çekeller
Asdan canım cengi dara düşüfdü

Aldı Esmer Sultan:

Başına döndüğün Şah elegendarı
Dolandır başına azat et yârı
Gözümün ıřıĝı, didemin nuru
Göynümün terlanı tora düşüfdü.

Aldı. Letif Şah:

Yıĝılıf zalımlar eyler temaşa
Bele edeletden gözder ğamaşa
Ezel fırsat mendeidi hemeşe
İndi fırsat zulümķara düşüfdü.

Aldı Esmer Sultan:

Esmer Sultanam çeħ elamanı

Sidginen çağırram hezreti Hudamı
Zulumnan öldürme bu nevcivanı
gezebinnen ahu zara düşüfdü

Aldı Letif Şah son kelimesini:

Letif Şah da ecel şerbetin içer
Uruf guşun indi bedennen uçar
İllaşsız ne mümkün galmişam naçar
Asdan canım cengi dara düşüfdü.

Letif Şah dardan gultuldu. Esmer Sultana teslim etdiler. gırh gün ... Esmer Sultanın golunu goluna taħdı, götürdü evine, dar ağacı bozuldu. Esmer Sultannan Letif Şah bir zaman burda yaşamaħda olsunnar men de gedim. Esmer Sultan Letif Şahı sendelye atdı, oturtdu. Esmer Sultan baħdı ki Letif Şah hem ğardaşının gezebinnen ğorħmuş, hem dar ağacınnan ğorħmuş, hem derya üzerinde gelmiş, ajdır. Su getirdi, peşgir getirdi, su toħdü, Letif Şah yaħandı. İrahat oturtdu. Yemeħ getirdi, Letif Şah'nan yemeħlerni yediler, ğaħdı, ğol ğola taħıp baħçede gezindiler. Aħşam oldu, gene Yemeħlerini yedi işdiler. Yat zamanı gelende Esmer Sultan dedi ki ne olacaħ eger bu benimdi, ben de bunun. Yatağa bir salım da dedi, yatağın. Bir ğat yataħ getirdi ğara ocagın üzerine aşdı, ğarabatın üzerine. Letif Şah baħdı ki bir yataħ sardı. Niye dedi, yatağı bir sardın, iki sar. Ben ayrı yatacam deyende, niye... barabar yataħ. Dedi yorulmuşam. Dedi yorul yorulmaynen, sen bana teslimsen. Bu gece yatmasan sabaħ gece yatarsan. Ne olacaħ dedi. Ey olsun dedi. Esmer Sultan ğetdi, Espendiyar ğedende odasının anaħdarını Esmer Sultana vermişdi, yatağı bir ğatıdı. Ğetdi ğapıyı aşdı. Espendiyar'ın yatağını ğatdaħlı aldı geldi. Espendiyar'ın... Ğılıcı yatağın arasına ğoydu. Yatağı getirdi, ğarabatın üzerine ki aşdı, ğılıc aradan çıħdı. Ğılıç çıħanda Letif Şah ğılıcı götödü. Götörende salladı ğılıcı, dedi bana at geti. Sabaħnan dedi, baħ dedi, Fes pedişahının başına ne ... Diyende Esmer Sultanı dedi, sen meni öldüreceħsen. Hem ğoşun ğıracan, hem meni öldürdecen mademki eleyse dedi, şimdiden hazırırğımızı ğoreħ, çekileħ, çıħaħ ğedeħ olan olsun dedi, ğılıc eline ğeşdi diye meni öldürtmeye mi çalışırsan? Peki dedi. bi çit at getir dedi. Esmer Sultan dedi ğedim getirim. Dedi sen dur, men dışarı çıħım nöbetçi felan yatıfsa... biz çıħaħ ğedeħ. Letif Şah çıħdı, ğılıc elinde harda adam ğördüse boğdu. Ğetdi tarlalara nöbetçilerin boynunu vurdu. Geldi Esmer Sultan'ının yanına, Esmer Sultan'na dedi ki, nöbetçiyi felan eleye yatırmışam ki, ğaçaħ. Eyle mi, peki. Esmer Sultan bir heybece, heybenin bir ğöz dolusu altın para doldurdu. Bir ğözüne de yol yeyeceği ğoydu. Ğılış ki yatağın arasınnan çıħdı Letif Şah dedi ki ğalħıp hareket edip sebeħnen bu şeerin altını üsdüne

dönderecem. Be dedi, sen geçecehsen dedi Esmer Sultan dedi, men galacam, meni öldürecekler. Seni de bunnarı gırdıhdam sora götürececem. Eylen dedi, men ne deyececem, sen ne cevaplar....:

Ehdim budur bu yerlerde galasan
Sennen ayrı güzel yâr neye lazım
Bizim bu şehirde mesgen salasan
ğızıl gül yanında har neye lazım.

Aldı. Letif Şah:

Men de şahzadaydım vahdın birinde
Çoğ da gördüm devlet el neye lazım
gözüm yohdur; ahcesinde lelinde
ğızıl gül olmasa har meye lazım.

Aldı Esmer Sultan:

Hicran Şahı leşker çehti üsdüme
Men seninne cenci guran deyilem
Özümün derdinin müpdelesiyem
Özge derde meyil veren döyülem.

Aldı Letif Şahı:

Sevda çeken cahil iken pirleni
Müjgan oğum sinem üsde parlanı
Elimnen uçurdum tüleh terlanı
Ğara zağa meyil veren döyülem.

Aldı Esmer Sultanı:

Esmer Sultanam bu hayalda yatmışam
Celallanıp damanını yetmişem
El uzadıb eteğinnen dutmuşan
Çekilib kenarda durun döyülem.

Söz tamamına yerışdi, düşmanın ömrü tamamına yerışsin inşallah, Esmer Sultan dedi ki şimdi sen dur, ben galhım, at getirim, şimdiden gideh, sabağa galımıyah. Peki dedi. Esmer Sultan galhanda dedi sen dur. Men bahım, hele, nöbeciler yatmış mı? gağdı, gılcı eline aldı, dışarı çıhdı, ne gider polis, inzibat, hizmetkerleri, nökerleri varsı hepsini gırdı, gılışladı,

geldi. Geldi dedi ğah indi atdarı geti, gedeh. Yatıb mı dedi nbeteiler? Ele yatırdım ki dedi. Peki. Ğahdı Esmer Sultan gitdi, bir it eyi at. Yeğerledi, hazırradı, ğapıya getirdi. Bu da ığdı. Heybiyi saldılar atın zerine. Birisini Esmer Sultan mindi, birisini de Letif Şah mindi. Esmer Sultana Letif Şah dedi ki sen Şehrin beletisen, sen önde get, ben de peşine gelim. Esmer Sultan nden srrd. Gzel yol. PadiŐaęın ğapısının önünnen geşdi. Letif Şah bele baĥdı, gnz meni burda dar ağacına gnderirdiler. Dayre burası. Eylen eylen dedi. Canım dedi bağırma, nöbetci felan. Hepsini yatımıŐam dedi, sen iş ğorĥma. eylen. Eylendi. ıĥart dedi bir kağıt gelem. Men ne desem, sen yaz. Esmer Sultan kağıt gelem ıĥardı. Aldı Letif Şah, baĥaĥ ne deęeceĥ, Esmer Sultan ne yazacaĥ:

Mende düşdüm bu diyara

Şah sana mjdeleler olsun.

Meni saldun ğana dara

Şah sana müjdeler olsun.

Taladın gynm mlk

Yıĥaram evini bil ki

Seni kimi ğotur tülkü

Yemez ac asdan payını.

Letife atdın kemendi

Esmer Sultan ğurdu feņdi

Mehriban Sultan'ın indi

Geçer tutaram toyunu.

Kâğdı, ğapıya yapıŐdırdılar ğapının sdne. Atdarı sürüp geçip geťliler. Sabaę açıldı, zmze heğirri sabaĥlar açılsın, padiŐahın ğahmaĥ zamanı geldi, günnen dört beŐ saat geŐdi, padiŐah ğahdı, dıŐarı ıĥdı, biŐey görmedi. İçeriye dönüŐünde baĥdı bir levha var ğapının sdnde. Lafıyı aldı oĥudu ki ne, Letif Őah lafıyı ğoymuŐ, geņdisi de Esmer Sultanı alıf geťmiŐ. Olan bir baĥın hele Esmer Sultan, Letif Őah burda mı, burda değil mi? Polis gönderdiler, polis gitdi, ğaptı aıĥ. Esmer ne arasın, Letif ne arasın geldi. Eme padiŐah oĥ esgi gezefli padiŐahıdı. Emir verdi ki asger leŐger hazırransın. Esger leŐger hazırralana ğadar, padiŐahın barı atdıyıp dünyasını deęiŐdi. PadiŐah geldi. Sıra geldi vezire, vezir dedim ya islamıdı. Vezir ki padiŐahın yerine geŐdikden sora emir verdi ki Hidirğanı asgeri eĥ yerreŐdir. Canım dedi bir ğız geťmiŐ, bir adam. Tezdennen dedi, geğip asgeri mi ğırdıracaĥsın. Letif

Şah gelmeñde olsun, buların güzergâhi ğara yola tüşdü. Ğara yolunna geldiler. Payızın günü, yazın günü Hindisdan'da çift ekiler çiftnen şehere ğediler. O zaman illerinen gelirdi, indi muhdeseri dillerinen gelir. Aşılhar dili yüğrüg olur. Tez vuru tez götürü, menzile tez yetirir. Günnerin bir gününde Hindisdan şehernin sinoruna çıhdılar. Bir epeyi yol geldiler, baħdılar ki bir çiftci çift ekir. Salâmun aleyküm salâm dedi. Ama çiftcinin öküzü ğaradı, çiftci de ğaradı. Öküzün önünde ğaşğa var, onu da ğara boydular. E çiftci ğardas dedi, bu ne veziyet dedi. Bizim üsdümüz baħ al var ğumaş var, parlıyır. Biz bu şeere girerihse bize bir yasaħlıħ felan olmaz ki. Bunun derdi nedi, bu şeerin? Heç dedi canım, bir sallaħananın birisi varıdı gelmişdi burıya, bezirğanıdı. Dedi, padişahın ğızını aldı, nişannandı yatdısa yatdı, ğetdi deryiya ğarğ oldu, cehenneme, balıħlar yedi, ne oldu, pedişah emir verib onun yasını dütn, ğara ğeyin dedi. Onun burda bişeyi ğaldı mı? Dedi bir ğoca babası var dedi. Kimi deir babasıdı, kimi deir lelesidi. Ne yapır dedi o? Dedi o bir tükân açmış, mağazasını kitdemiş, bi tükân aşmış Letif Şah'ın eysanına. Herkes yemeğini içmeğini yeyirse, para yoħdu, Allah Letif Şah'a zahmet etsin, deir ğeçif ğedir. Ey Allasmarladıħ dedi, sürdü atını, savışdı geldiler. Geldiler, lafa yazılı tükânın önünde. Rasdadı, lafıyı oħudu, sürdü atı, torğu, tavlalarına ğetdi, atdan endiler. Atdarı tavlıya bağladılar, heybiyi aldı, yemeħ tükânına geldiler. İçerde de bir tene küçüh dam var. Lele otumus o tükanda, saz yuħarda asılı. Letif Şah'ın sazi. Gözderi, o ğadar ağlamış, ihdiyar adam gözderi ğapanmış. Bunna oturdu, ğarson da yemeħ ğetidi, yediler. Çıhartdı, para veridiler, ğarson almadı. Letif Şah dınıyır, baħım beke de bu adam paraynan satır. Niye alınırnan dedi, indi iki adam yemeħ yediħ. Bu yemeħ dedi, eşsanıyadı, siz yemeğinizi vediniz, ğahıp ğedende deyin Allah Letife irehmet elesin. Letif kimdi dedi. Dedi Letif, bir bezirğân gelmişdi, onun oğluydu, deryaya ğarğ oldu ğetdi. Nerde dedi, ihdiyer Lelesi? Dedi içerde, gözleri ğapanmış, ağlaya ağlaya, içerde. Esmer Sultan oturdu, ğahdı bu ğapıyı aşdı. Baħdı lelesi elini beħe ğoyuf, Letif Letif deyip durur. Letif Şah elini atdı, sazi indirdi. Sazi endirende lele bir ğulaħlandı. Bişey demedi, sazin köyneħden çıhardanda sazin teli tinğılladı. Ay bala, sen kimsen dedi, burıya neye geldin sen? O sazda ne işin var? O sazin saħabı sen ağızda oğul değil. Letif dillenmeden sazi aşdı, sazin teħlerini düzennedi. Saza bir tezene vurdu Tezene demeh ki yani çalmaħ. Lele baħdı ki bunun çalışı Letif Şahın çalışına benziyir. Dedi a bala sen kimsen? Ne güzel çaldın? Senin çalışın eħ Letif Şahın çalışına benziyir, derdimi tezeledin. Hele bir iki daha çalğinen bir dinniymim. Letif Şah bir devre çaldı, ikinci devrede aldı baħaħ ne diyeceħ, Lele ne dinneyeceħ:

Ğoca Lele ne ğem ğüne dalıfsan
İcran gehri dal ğaddini eyifdi

Necoluf Şeherin glmr ahalsı
Ne sebefden gem donunu geıyfsen?

Lele bağdı Letif Şah. Aldı beçere Lele. greh ne deıeceğ:

Dindirmeynem oğul gannar ağlaram
Ėehbe feleh hetirime deıyfdı
Gözü yaşdı goıdun oğul meni dutarsızı
Heş demedin niye bizden ayığdın?

Aldı Letif Şah:

İtgin düşdüm, geıdim yadı yasarı
TafŐırıf cellete, gurdurdu darı
İcran mihnetiyem gem tarmarı
İcran gehri dal gaddim buduyufdu.

Aldı lele:

Ay ogul tergini gildiğ ziyanın
Çekereı derdini gözü elanın
Çünkü bir canı varıdı Ėoca lele'nin
Letif Şah uğruna gurban deıyfdı.

Aldı. Letif Şah:

Letif Şahım, gehre salmışam seni
Ağlayıf zarıncı eıleme meni
Af etsen suçumu ey gnl ganı
Zayıf cismin öz canımnan doyufdu

Söz tamamına yeıiŐdi, düşmanın ömrü tamamına yeıiŐsin. Allah cümle hesreti birbirine gavışdırsın. Letif Şah Lele'nin boynuna sarılıf, znнен gznнен pf. Lele de onun znнен gznнен fd. İki hesret birbirine gavışdı eme ne hasret ölüm asreti. Bunnarın bu demesine beçere Esmere Ėanım gelip bunnarın yanında dururdu. Ses seda yoğ. Ama Esendiyar'ın elbisesini geıyif, saçdarı topluyuf papağın altına doğru, o zaman papağıdı. Ėıvrım papağlar, Grcsdan papağıdı. Letif Şaha deıdi ki, bunun gözderi gapanmıŐ? Deıdi he. Menim cebimde illac olacağ deıdi, bağım eyer çıđmıŐsa, ama gadın elbisesini altdan giymis, al gmaŐ elbiseyi heybeye doldurmuş. Çeketini aşdı, bilmem neıini aşdı, elini atdı cebine ki cebindedir. Çığardıp Lele'nin gözlerine bir iki damla tğdğden sora

Allah talânın mahremeti coşa gelip lelenin gözlerine bi şafa buldu. Dünya ışığını gördühden sora a bala, dedi, bu kimdi? Dedi lele bu da katip sana. Men bağa felene geçecem, sen teħ ğalcan, senin katibindir. Lele ğahdı sesdedi, mutbahda duran aşçıyı. Oğlum dedi, ben dileğime yetdim, adamım sağ geldi. Şinnen sora burda neggeder eşya varısa ananın südü gibi sana halal olsun, gendine ticaret yap. Tükan da senin. Tükenin yerini de parayla almışdı. Ordan çıhıp geldiler mağaziya. Lele ğapıyı aşdı, içeri girdiler, Letif dedi ki ben geçirem bağa. Bu senin hem katıbın hem ğulağ eyenin sana. Ben de sabaħnan gelecem. Esmer Sultanı davlaya çeħdi, dedi, men sabağ gelecem, seni de götürecem bağa. Peki dedi. Letif getdi. Lele'yinen Esmer Sultan ğaldı. Letif gitdi bağa. Bağın ğapısını aşdı. Mėhriban Sultan ğaraları ğeyinif başdan ayağa, oturuf pencerede, gözünü bağın ğapısına tiħmişdi. Baħdı ki Letif Şah bağdan içeri girdi. He he, demeħ ki Letif Şah sen meni ğaralara vurdun. Bir şehere ğara göy ..... dur baħalım. Letif Şah gelib içeri girende bu arħasını döndü. Arħıyı dönende elini atdı saza, ordan indirdi. Baħalım Mihriban Sultan'ına ne diyeceħ, Mihriban Sultan ne dinniyeceħ:

Uca boylum ince beħlim...
Yâr Mėhribanım de danış
Sen danışsan menin göynüm şad olur
Rehm eyle çıħdı canım de danış.

Mėhriban Sultan biraz daha afgıldı

Senin eşğın meni atdı bu yana
Sen hürüsen, hem perisen mana yâr
Men yâr dedim sen de deñen mana yâr
Ĝalğ ayağa suca boylum de danış.

Aldı üçüncü kelmesini:

Ay ağalar gözderimin bu yaşı
Ay didem yaşı, ğannı yaşı, ha yaşı
Ağlamaħdan gözderimin bu yaşı
Çürüdüfdü ğiribanım de danış.

Mėhriban Sultan döndü buna dorğu. Baħalım Mihriban Sultan ne diyeceħ, bu ne dinniyeceħ. Aldı Letif Şah:

Bu ğıbaldı resmi halım
Budur başa ğelen yârım

ğarğ oldum derya ummana
Götdü meni talan yârim.

Aldı Mihriban:

Mihribanam gemli naza
İşi töhtün iltimasa
Meni goydun gemli yasa
Üze şirin gülen yârim

Aldı Letif Şahı:

Men Letif'em gem meydanı
Ġandırma olur nadanı
Yoluna can sarfedeni
Etibarsız bilen yârim.

Aldı Mëhriban:

Merhribanam gem sağısı
Ġedehin zehir ağısı
Dalda canımın yağısı
Üze şirin gülen yârim.

Birbirine sarılıp, öpüşüp görüşdüler. Bular isdiraatlarında bulunsunnar Letif Şah sabağ geğeceğidi. Sabağı bir afda oldu. Esmer Sultan bağdı ki melmeketinden de bir aylığ yol gelipdi. Bir aylığına başını daradığı yoğ. Tifdiñleri birbirine Ġarışib. Başı, Ġaşınır. Gün be gün Ġaş Ġabağını töhdü salladı. Lele bir gün dedi, oğlum dedi. Seni Letif Şah mana Ġulağ eyen getirib. Ne ağlıyorsan ağlayam, ne gülürsen gülem, beğe de Ġulağ eyenniñ olu mu? Beğe arħadaşdığ olu mu? Lele dedi ey oğur yazarrın var mı? nasıl oğur yazarsın var mı, men dedi, meellimem, meellim. Ġlemi Ġe. Lele gel bir Ġelem bir kağıt geti. Men ne desem sen onu yaz. Aldı bağağ Esmer Sultan ne deyeceğ, lele ne yazacağ:

Lele men bir ehli Ġanağlıyam
Menim sirim iş kimseler bilmesin
Meni bu diyara itgin salanı
Duam budu şad oluban Ġülmesin.

Meylim sana

Nazlı yâr meylim sana
Senin meylin yad olsa
Gene benim meylim sana

Ay oğul dedi, sen bu delevereçi, bu filahçının dalına neye neye tüşdün geldin? Lele dedi.

Üze güleşimiş o gelbi gara
Keşge uymuyaydım o zalim yâra
Meni salıb bugün aһinen zara
Heş kimseler meni kimi olmasın

Çimen yerde
Kehliğ otdar çimen yerde
Yâra köyneğ olaydım.
Soyunub çimen yerde

Aldı bir daha:

Esmer Sultanıyam yanarım oda
Mens gülümnen galmişam cüda.
Sana duam budur hikmeti Huda
Menim ahım Letif Şaha galmasın.

Oğlum tamamdı mı? Yoğ Lele yaz. Aldı dördüncü kelmesini:

Neynedim sana ey Tanrı zalımı
Bir geliv sormadın vesm-i halımı
Tutdum damanını, kesdin elimi
Ġurbet elde geçip kime yalvarım.

Esmer Sultanıyam düşdüm yollara
Avcı vurdu düşdüm çölden çöllere
Yazım desdan eğim dilden dillere
Ġurbet elde geçim kime yalvarım?

Lele. Bu namayı Letif Şaha götür. Letif Şaha götür. Lele namayı Esmer Sultan'nan alıp götürdü. Mehriban Sultani'ynan Letif Şah otumuşdular. Üzderi bağın ğapısına doğruydu. Bağdı ki Lele içeri girdi ama ne şekilde girdi. Ayađđabının birisi bağın ğapısının dışarsında ğaldı, biri içersinde, yani biri eşiğinde ğaldı, biri içinde. Yerişdi ğapıya. Letif Şah

bunun bu gelişini görende. İşini bilir, hemen Leliyi garşladı. Önüne çılanda al dede, andırıña sabah ol dedi, nedir dedi bir afda gızı goyufsan gelifsen? Mehdü bu atdı, lele geri döndü. Mehriban Sultan da eşige çıhdı. Bu, kağıdı aldı oğudu, düşünceye daldı. Mihriban Sultan dedi ki hele bahım ne kağıtdı, Lcle getdi. Heş dedi, melmeketden mehdup gelmiş, yazıllar ki anannan baban öldü, gel. Hele bir oğuyum men. Yoğ dedi, senin oğumana razı değılem. E ne ola dedi, senin anan babandı, benim de gaynatam, gaynanamdı. Ey ağlamağ düşmez mi mana? Ver oğum birez de ben ağlıyım. Mihriban Sultan çekdi elinnen aldı. Alanda oğudu ki Esmer Sultanı da getirib. Peki dedi, niye bunu burıya getimedin sen ki getirdin Fes elinnen getirip Lelenin yanında goya gele? Men seni öldüreceydin mi? Eylen dedi eylen. Aldı Letif Şah:

Nazlı yardan geldi bize bir nama
İndi bunan Sora yerisdim geme
İndiyeten batmamışdım bu geme.
İnnen be le benim derdim bir döyül.

Aldı Mihriban Sultanı:

Min de bildim bir misginin babalına batıfsan.
Senin söylediğın mana şer döyül.
Açf gizdi şirin eşlesen beyan
Geñ dünyalar hoş başına dar döyül.

Aldı. Letif Şah:

Fes elinnen getdim Esmer hanımı
Cengi dardan o gurdardi canımı
Emretse celledede tökerdi ganımı
El götümem eytibarsız yâr döyül.

Aldı Mihriban:

Şah babama indi nama yazaram
Irca minnet mabeyinner düzerem
Esmer Sultan gulluğunda gezerem
Biriğide iki şıkar ar döyül.

Hemen Mihriban Sultan padişaha bir nama yazdı babasına ki, Letif Şah Fes

padişahının bacısını da getirip benim düğünüm duracağı, onun düğünü yapılacağı Letif Şaha. Namıyı gönderdiler. Nama padişahın eline geçer geçmez padişah emir verdi Esmer Sultan'ın düğünü yapmağa. Düğün hazırlığında olsunnar Məhriban Sultan o zamanın vasaiti faytonudu mu, gəmyonudu mu, her neyse binip Lele'nin yanına tükene geldi. Esmer Sultan'ı alıp gəndi sandığınnan bir gət elbise çıxarıp buhca bağladı, götürdü. Eme Esmer Sultan heybiyi aşdı, elbisesini çıxartdı, Məhriban Sultan bağıdı ki Esmer Sultanın elbisesi daha benimkinnen daha güzel. Esmer Sultan gəndi elbiselerini bağıcıya gəyub o zamanın vasaitinə binip hamama gətdiler. Gə dip hamam oldular, gəriye döndü geldiler. Üç gün Esmer Sultan'a düğün yapırdı, Məhriban Sultan. Ondan sora gəndi düğünü yapırdı. Herkeş gəndi muradına yerişdiler. Bular muratdarını aldılar. Bəçere Lele bağıdı ki men bir gızın peşiceh gəlmişdim. gız oldu iki. E biz ne müddetden beri burdayıh? İnnen bəlece alağ gızdarımızı çekilip melmeketimize gədəh. Ğafasına hoca gəydu. Bir tüşünceye daldı lele. Letif bağdan sabağnan geldi, Lele tüşünür. Lele niye düşünsən? Dədi ay oğul, düşünmüyüm, ne yapım? Biz ne müddetden beri burdayıh, benim de evim var, ğarım var, belke öldü, ğaldı, uşağım var. Biz bir gızın dalıcağ geldiñ, indi oldu iki. Alağ gızlarımızı çekileñ, geçerñ gədəh melmeketimize. Ğle mi Ğle. Peki. Letif Şah bağdan içeri girende hergün gülerdi, bişeyler annadardı. Ğarının birisi sağ göluna girerdi, birisi sol göluna girerdi, gördün iki ğarı Ğledir. (İki ğarılar Ğledi mi?) Bugün Letif Şah bağdan içeriye girdi, ğaş ğabağı tükünühdü. Məhriban Sultanı bağıdı ki Letif Şah'ın ğaş ğabağı tükünüh. Nere bunun gəne göluna tağıdılar golları. Götüdüler içeri, sandalyede oturdular. Niye dədi bugün ğaş ğabağın tükünühdür? Ğercin mi var, borcun mu var, sana bişey dəyen mi var, ne olmuş dədi. Heş dədi. Yoğ dədi, sen her gün bəle gəlmirdin, bugün sende bir iş var. Sazı aldı eline bağah ne annadacağ, Mihriban Sultan da ne dinniyeceğ:

Gönül ğuşu vetanını arzular
Düşüfdü ağıluma sıla sevdiğim
Ğurbet elde kâr Ğyledi bu cana
Yana yana döndüm küle sevdiğim.

Məhriban Sultan dədi, Ğle eylen eylen. Ğoy birez de men dəyim. Aldı. Məhriban Sultanı:

Benden ğayallısan divane oğlan
Saldin meni ğalma ğala sevdiğim
Gözümün ışığı, didemin nuru
Sen ne desen biz de bağah sevdiğim.

Aldı Letif Şahı:

Şah babamın men dizinin direği
Cismimin titreyir candan üreği
Bu yerrerin duz ehmeği çöreği
Haram mana innen beşe sevdiğim.

Aldı Mēhriban Sultan:

Mēhriban Sultan'am burda ğalaram
Sarılıban ayva kimi solaram
Şah babanın ğulluğunda duraram
Buyur ğedeĥ sizin ğele sevdiğim.

Aldı Letif Şah son kelimesini:

Letif Şahın erzi cevabı sen ğan
Mansur kimi darda ğalıdır bu can
Sennen ğoca lelem, bir de Esmer ğan
Gelin ğedeĥ bizim ğele sevdiğim.

Söz tamamına yerişdi, düşmanın ömrü tamamına yerişsin inşallah. Mihriban Sultan bir mehdip yazdı babasına. Baba izni müşeden olusa ğız dediğin dedi, çöl ğuşudur, el malıdır. Şimdi enişden melmeketine gideceĥ. Bizim hazırımızı gör, ğedeceĥ. Namıyı yazdı, gönderdi padişaha. Padişah aldı oĥudu. Vezire dedi vezir, ne deyrisen? Dedi ne deyecem, ğarısını alıp ğedeceĥ, Yemen Şahının oğlu. Bir ğünnüh bir padişah. Emir verdi yühden ağır, badan yüngül, o zaman cehizderi ne ise padişah hazırıradı. Ğefle ğatır, keçava yapıldı. Keçevalar ğoşuldu. Mihriban Sultanı, Esmer sultanı bindirdiler, bir alayda esğer, suvarı esger. Buların önüne çıĥardı. Güne bir menzil yola çıĥıp ğetmeĥde olsunnar. Lele de tükani satdı savdı, parasını topladı, çebine ğoydu. Lelenin zatan ticareti budur. Güne bir menzil yola düşüv melmekete gelmeĥde olsunnar. O zaman aylar, iller, ğünnernen gelirdiler, indi mühdeseri dillernen gelir. Âşıĥlar dili yüĝrüg olu, tez vuru tez götürür, menzile tez yetirir. Üç aylıĥ yoludu Yemennen Hindisandan. Âşıĥ ğetdi yetirdi. Gelip Yemen sinoruna çıĥanda baĥdı ki bir dansçı oturmuş. Ey ğele burıya gel dedi. Danaçı geldi, ne var aĝa dedi. Ğet padişaa müjde verĝinen ki Letif Şah gelir. Hemen danyı bıraĥdı, ĝaşdı ğetdi padişaa heber verdi ki padişaim müjdemo ver, Letif Şah gelir. Yoĥ canım. Vallah gelir. Peki. Padişah elini atdı, artıĥ ne çıĥdısa danaçıya verdi. Bir çoban iradadı. Aya çoban dedi, ĝaş padişaha müjde ver. Padişaha müjde götürdü, ikinci müjde.

Onu da padişah yola saldı. Dedi vezir, Ne var dedi. Gağ dedi, bu adam ne müddetden getmiş. Hele bizde bir önüne çıhağ, baħağ bunnar yalannan gelir bizden para alır, yohsa ele dorğu mu alır? O zaman para deyil pul deyirdiler. O zamanın vasaitine binip, bir gat da davul zurna. Çıhdılar yola. Çıhdılar ki heğgeten de bir alay ğadar asger, bir keçava gelir. Olan vezir ne yahşı davul zurnayı getdiħ, olan vur. Davul zurna vurdu. Aldı getirdiler saraya. Ğırıħ gece düğün. Esmer Sultan'nan, Mihriban Sultan'nan Yemen Şahı yeniden düğün yaptı. Ğırıħ günnen sora Letif Şahı oturdu taħdında. Cıpgasını goydu başına, Oğlum senin indi hağğındı, ben ihdiyırım. Benin de hağğın evden ğaşmah. Letif Şahı padişah yaptı, gelen misevir süvari atdılarım her birisine birer ğelet verdi. Bir afda on günde eyledi atdıları. Bir süvari asgermen Yasemen dağlarına ğadar gönderdi. Yasemen dağlarında olar ele getdi, bular döndü beħe geldi. Allah cümlesinin dileğini müstecel edip her ne dilerse yerine getirsin. Letif Şah'ın da, Meħriban Sultanında dileği yerine yetdi. Bu ğadar artıħ.

2.2.1.1. Letif Şah Hikâyesi Epizotları

- 1- Çocuğu olmayan Yemen padişahının, dervişin verdiği elmayı yedikten sonra Latif Şah adında oğlu olur.
- 2- Mihriban Sultan, Latif Şah'ı resimde görüp âşık olur. Latif Şah ise karşılaştıklarında âşık olur. Artık ikisi de badeli âşıktır.
- 3- Latif şah, Mihriban'ı bulmak için gurbete çıkar Hindistan'a gider. Burada bezirgânlık yapar.
- 4- Fas padişahı da Mihriban'a âşık olur. Latif Şah, rakibinin eline düşer. Rakibi Fas padişahının elinden Esmer Sultan sayesinde kurtulur.
- 5- Latif Şah, Esmer Sultan ve Mihriban Sultan ile Hindistan'da evlenir.
- 6- Latif Şah, eşleriyle birlikte sılasına, Yemen'e geri döner. Burada padişah olur.

2.2.1.2. Letif Şah Hikâyesi Motifleri

Çocuğu olmayan padişah motifi: Çocuğu olmayan Yemen padişahına, iyilerden bir derviş gelerek elma verir.

Olağanüstü elma motifi: Çocuğu olmayan Yemen padişahına, iyilerden bir derviş gelerek elma verir.

Geleceğin tayini motifi: Derviş, padişahın oğlu olacağını bilir.

Çocuğa ad verme motifi: Latif Şah'ın adını on beş yaşına geldiğinde derviş koyar.

Dua motifi: Derviş, Latif Şah'ın ismini koyduktan sonra sarılır ve dünyada bunun sırtını yere getiren olmasın diye dua eder.

Elma yedikten sonra hamile kalma motifi: Padişah ile hanımı elmayı yedikten sonra oğulları olur.

Kısrakla birlikte doğma motifi: Elmanın kabuğunu yedi senedir tayı olmayan ata verirler. Onunda erkek tayı olur. Latif Şah ile aynı gece doğarlar.

Yasak motifi: Padişah oğluna yerin altında bir okul yaptırır. On beş yaşına kadar Latif Şah burada hiç dışarı çıkmadan eğitim görür.

Derviş, padişaha senin bir oğlun olacak ama adını ben koyacağım der.

İmtihan motifi: Latif Şah ile vezirin oğlunu imtihan ederler.

Çok güçlü insan motifi: Latif Şah bir yumrukla atı öldürür.

Latif Şah, Esendiyar'ı tek kılıç darbesiyle iki parçaya böler.

Latif Şah, Esendiyar'ın ordusunu tek başına denize döker.

Olağanüstü elbise motifi: Latif Şah'ın yolda karşılaştığı ihtiyar Marif elbisesini giyince on beş yaşında bir delikanlı olur.

Resimde görerek âşık olma motifi: Hindistan padişahının kızı Mihriban Hanım, Latif Şah'ın resmini görünce âşık olur ve hastalanır.

Yardımcı kadın motifi: Mihriban sultanın hastalığına hekimler çare bulamaz. Mahalleden bir kadın getirirler.

Latif Şah, bade içtikten sonra baygınlığı geçmez. Bir kadın getirirler. Kadın derdinin ne olduğunu söyler.

Olağanüstü eşya motifi: Kadın tesbihinde Mihriban Sultanın derdinin ne olduğunu görür.

Latif Şah, geminin çengelini çekince gemi uzar.

Kadın kitaba bakarak Mihriban Sultanı Latif Şah'ın olduğu yere götürür.

Kadın tesbih çevirir, eğer Kel nişanesini vermezse Latif Şah'ın dili açılmayacak der.

Görür görmez âşık olma motifi: Latif Şah, Mihriban'a görür görmez vurulur.

Tanınma motifi: Mihriban bir mektup yazar, yüzüğünü de içine koyar nişan olarak Latif Şah'ın cebine koyar.

Latif Şah, tekrar geldiğinde sazını çalar. Lalası Latif Şah olduğunu buradan anlar.

Bade içme motifi: Latif Şah'a kırklar gelip bade içirir.

Hain arkadaş motifi: Hocanın oğlu kel, Latif Şah'ın cebindeki mektubu saklar.

Realist rüya motifi: Mihriban sultan, Latif Şah'ın geldiğini rüyasında görür.

Espendiyar'ın annesi, oğlunu Latif Şah'ın öldürüleceğini rüyasında görür.

Resim görerek âşık olma motifi: Fas padişahı, Mihriban'ın resmini görerek âşık olur.

Mükâfat motifi: Fas padişahı, Mihriban'ı getirmesi karşılığında kardeşi Esmer'i, Espendiyar'a verecektir.

Kuvvetli kadın motifi: Esmer'de ordunun başkumandanlarındanandır. Pehlivandır.

Elçi motifi: Espendiyar'ın adamları Hindistan Padişahın huzuruna çıkmadan elçi taşının üstüne otururlar.

Yardımcı hayvan motifi: Latif Şah, murgu kuşuyla Mihriban Sultan'a mektup yollar.

Latif Şah, darağacına giderken ruh kuşunun bedenden uçacağını söyler.

Sembolik renkler: Latif Şah, denize gidince Hindistan'da herkes karalar giyer.

Savaş çıkarken Hindistan padişahı kırmızı elbise giyer.

Çok eşle evlenme motifi: Mihriban sultan kendisinden önce esmer sultan ile Latif Şah'ın düğününü yapar. Üç gün. Sonra kendinin düğününü yapar.

Formilistik sayılar: Kırk gün kırk gece düğün yaparlar.

Esmer Sultan, dinini değiştirme bahanesiyle Latif Şah'ı kırk gün yanına ister.w

Marif'in kırk arkadaşı vardır.

Mihriban Sultan'ın kırk cariyesi vardır.

Mihriban Sultan yüzüne kırk peçe örtmüştür.

Latif Şah gurbete kırk deve yüküyle çıkar.

Espendiyar'ın yedi batman ağırlığındadır.

Latif Şah, tayının yedi yerden, yedi golanını sağlamlaştırır.

2.2.1.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Derviş: çocuğu olmayan padişaha verdiği elmadan sonra Latif Şah dünyaya gelir.

Hoca (lala): Latif Şah'a her zaman yardım eder. Hindistan padişahının kızını Latif Şah'a almak için Bezirgân kılığına girer. Hindistan'a Latif Şah ile gider.

Fotoğrafçı: Mihriban Sultan ile Latif Şah'ın fotoğraflarını birbirine gösterir. Fakat daha sonra Mihriban Sultan'ın fotoğrafını Fas padişahınada gösterir.

Mihriban Sultan: Resimde gördüğü Latif Şah'a âşık olur.

Taya nene: Mihriban Sultan'ın dadısıdır. Latif Şahı bulmasına yardım eder.

Keloğlan: Lalanın oğludur. Mihriban'ın yazdığı mektubun ve yüzüğün Latif Şah'a ulaşmasını geciktirir.

Kötü karı: Latif Şah'n kudurduğunu ve onun öldürmesi gerektiğini söyler.

İyi karı: Latif Şah'ın bade içtiğini anlar. Saz çalarak Latif Şah' uyandırır.

Topal Ağca kız: Mihriban Sultanın cariyesidir. Latif Şah'a âşık olur.

Fas padişahı: Fotoğrafını gördüğü Mihriban'a âşık olur. Babası Mihriban'ı vermez. Hindistan'a savaş açar.

Espendiyar: Fas padişahının pehlivanıdır. Mihriban Hanımı Padişahına istemekle görevlendirilir. Latif Şah tarafından öldürülür.

Hıdırgan: Espendiyar'ın kardeşidir. Espendiyar'ın intikamını almak ister. Latif Şah'ı yakalayıp Fas padişahına götürür.

Esmer sultan: Fas padişahının kardeşidir. Latif Şah'a âşık olur. Latif Şah'ı padişahın elinden kurtarır ve evlenirler.

2.2.2. Hasda Hasan

Hasde Hasan hasdaymış. Hasda Hasan hem de bir meşur âşığımış köylerinde de düyün olurmuş. Geliller deyiller ya Hasde Hasanı çağırâh da hem düyünümüzde otsun Selam elöyküme selam bir bölüh geniş deligannılar toflanullar Hasde Hasan'a deyiller ki olurmu nişannını göyasan gēde bizim düyünde özün hasdasan gendin hasdasan gēdemezsen nişannın gelsin bizim düyünde heş deyilse bulunsun. Deyir yoğ gardaşım benim çoluğ yoğ, çocuğ yoğ, gelin yoğ, kimse yoğ mana su vere efendime söylüyüm, isdiyirem bişeler getire onun için men göyabilmiyecem meni mazur görün men birağmıyacam. Deyince ev terefinde de

gelin nişanınısı geyinir guşanır sandığını açır efendim güzel enterilerden geyinir guşanur düyüne geçeceh' ya. Geri dönüllerki çıhmış Hesinde Hasanın nişanınısı yola. Şindi Hesinde Hasan beşe pencereden bahdıki ola heş men emir vermeden benim nişannım tüşüp yola geçdir düyüne. Dedi mevlayı sevirsenez hele o sazı maña getirin üşdene türkü söylüyümde getsin. Hāsda, hāsda dikeldi yasdığa bahalım üş dene türkü söylüyeceh yarının, nişannısını geçişine. Mende söylüyüm dinniyenner var olsun inşallah. Hāsda Hasan İravannıdı esas. Bu ğırh gaş tarihinde befat etdi. Şenniĥ'den sonra Şenniĥ'den sonra befat etdi.

Alır babalım orda nasıl diyeceh:

Gözeller bezenif toya gedeller
Amanat amanat yâr oynamasın
Men biliren irca meĥnet edeller
Acala eyliyif tez oynamasın

Hāsda Hāsda'nın acığına davulu ğapıda çaldırır, gelin çıhır oyuna buda pencereden bahır. Alır bir daha:

Oğrun oğrun dosd bağınınan bahallar
Ağ ellere elvan ğına yaĥallar
Sabaĥ töhmet eder başa ğaĥallar
Yünüllüh' eyliyif çoĥ oynamasın

Hāsda Hasan'ın ajğına daha bambaşğa oynuyor alır bir daha sonunu:

Hāsda Hasan deyer ala göz yârım
Sana ğurvan olsun devletim varım
Demrem oynamasın, oynasın yarım
Ela göz altınnan ğaş oynamasın

Bütün millet şaşdılar. Allayısmarradıĥ dediler Hāsda Hasan. Nişanınısı milletten önce oynıya oynıya düyün evne ğetmeh'de olsun.

2.2.2.1. Hāsda Hasan Epizotları

- 1- Hasta Hasan'ın köyünde düğün olmaktadır. Hasta Hasan'ı da davet ederler.
- 2- Hasan hasta olduğundan düğüne gidemez. Nişanlısını da göndermek istemez.
- 3- Nişanlısı Hasana sormadan hazırlanır. Düğün evine gider.

2.2.2.2. Hasda Hasan Motifleri

Formilistik sayı: Hasta hasan üç türkü söyler.

2.2.2.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Hasta Hasan'ın nişanlısı: Hasan daha izin vermeden giyinip kuşanıp yola gitmek için yola çıkar.

2.2.3. Şahısmayıl Hikâyesi

Vahdın zamanın birinde Şahısmayıl isminde bir padişah vardır. Bu padişahın heş bir zaman çocuğu olmazmış. Bir zamanın birinde bir toplumda gonusullar işde. Padişah diyor ki yau diyor benim işde bu geder mülküm var. Bu mülki kim yeyeceh diyirmiş. O anda bir tenesi deyif ki noolmuş sana felân. Heş deyir çocuğum yoğdu. Çocuğum olsaydı bu mülkü yeyer demiş. Ordan bir derviş irasadadı bir tenesi gelir deyir ki olur Allah böyüh'dür felân. He sabağ açılır bu adam getirir buna bir tene elma. Elmiyi getirir soyur, deyirki almiyi gendin yeyecen, gârınnan barabar efendim gâbıgınıda atı var kısırağ ata verecen atın tayı olacağ dedi. Filan zamanda gelecehki gârın çocuğa yatacağ oğlan çocuğu olacağ, atın da tayı olacağ. Zaman geler tabi dokguz ay biter, bu adamın garsı çocuğa yatacağ. Çocuğa yatacağ, yatarken, ama o adam demişdi ki ismini men goacam adını, adam çocuğa yatır bir oğlan çocuğu olur. Tabi atda toydı bir de bir kurüyü olur atın. Toplanıllar bunun başına, ey padişaha müjde veriller padişahım gözün aydın olsun, çocuğun aradan bir zaman geçir, padişahım deyir bul adamın çocğun ismini goağ. Padişah deyirki mana filân zaman da gonusmuşdu ya ismini men goacam, filân zamanda bir adam dediki işde ismini men goacam. Onüçün adam geler adını o goar, deyir bazar günü yığılağ çocuğ epey böyüdü bunun ismini goağ isimsiz çocuğ olmaz. Aradan bir zaman keçir bazar günü toplanır arhadaşdarı, köylü bu o deir. Memet goağ obiri deyir. Ahmet goağ. Tişerden bir yaşdı bir adam gelir. Nedi. Deyir valla padişahın bir çocuğu olmuş ismini goyacyıñ indi o diyir Memet bu deyir Ahmet. Deyirki irazi olursuzsa men goyum bunun ismini. Deyir peki. Men diyir Şahısmayıl goydum bunun ismini. Tayda vardı ya tayın adını da gemer tay. Şehısmayıl bir padişah oğlu olduğı için, bu adam tiseriye birağmırdı devamlı içerde besliyirdi bu adamı çocuğu içerde bağım yafdırırdı. Efendim bir hoca tayın etmişdi buna devamlı, devamlı buna bakım yapırdı. Zamanın biri gelir ki çocuğ tabi böyüyür Onbeş Onaltı yaşına gelir bir gün nası olursa hocası yoğumuş tişeri gedir buna yemeh' getiriller, yemeh' getirirken şeyapır yemeyin içerisinde bir sümüh' gler. Sümühden çocuğ nası olursa şeyapır diysinir sümüyü galdırırken şeye vurur cama, cama vurduğı zaman güneş tüşür içeriye, güneşnen Çocuğ o geder urğası ki artıñ baygın halına düşür. Hoca gelir

baħır ki çocuğun halı değirişmiş. Bu hemen bunu babasına geçir işde pedşahım gel çocuğun bayılmışdır. Gelir çocuğu ayıldılar tışarı gtrrller felan temiz hava alır, onnan sonra şahısmayıl o zaman ayılır baħır ki eşe ye ışmamiş oğadar. Birez hayvannarın yanına gtrrller atamata bindiriller, birez alışır. Bir gün ga arħadař le geğiller gezmeye. Geçerken heresi bir at minir le geçer, le geçerken, tabı kimisi tülkünün dalına tüşmüş, kimisi davşanın dalına, şahısmayıla bir geyih' irasdiyir. Geyiğin pişine tşr geçir artlı. Geyiği tutamır geyih doğru geçir düzde bir çadır varmış çadıra. Çadıra geğirken şahısmayıl baħır ki geyih' çadıra girdi o anda çadırdan bir gız ışır, gız ışarken şahısmayıla değir siz kimsiniz. Değir men filan padşahın oğluyam. Ne ariyirsiniz işte geyiyin avına geldih', geyiye sevep. O anda şahısmayıl tabı gıza vurulur. Onda anıdan düşür. ız bununzne su feln sepir sepir, bunu ayıldır; ayıldır o anda bunnar vedeleşiller. Değir ki mana gelirmisin feln değir olur gelrem. Ama deği bana elçi gnderersen. Buna bir tenezh' verir barmağına, gızın ismini sorur, ismin değir Güllüzar. Meyem Yeğen pedşahının gızımış bu anda gız burya yayliya geliplermiş. Orada altı ay yaylada galıp ışıp geçeceh'ler. Ondan şahısmayıl dönüp gelir ama gel gelelim şahısmayıl'a, şahısmayıl ordan geldih'den sonra veziyet deyişir tabı gızı orda gördü ya. Anası değir ki no oldu sana anası değir ki ana işde beleyken beley filn yerde yayliya gelmişler Yeğen padişahının gızı Güllüzar. Olursa babama deği geçsin Allah'ın emriyinen onu alsan bana. Arvat geçir padşaha söylüyür ki padşahım işde bleyken böle oğlun beley değir arvat padşah bilir mesele Türkiye değelim Urusya'dan nası gız alabilir. Başa bir devletin gızıdı biz onu nası alaş. Geşseh' bile Vedesi mevsımı geşdi o adam geşdi geğdi. şahısmayıl yoħ, olursa budur olmasa men geçecem gızın peşi sıra. Bu adam ne yapırsa fayda vermir bir gün arħadařları toplanır bir ga arħadař Değir ki arħadařdarına padşah değir ki bunnarı götür değir şeye barabar geçin mesele ars'a ęadar ordan siz geşi gelin oda size baħar geçmez.

a arħadař binir geğirse, onnar yoldan geşi dnr bu devam eğir. Bu geçir gızın peşi sıra. Geçir bır zaman geğih'den sonra geçir baħır ki bir dzdh'de bir gala irasdiyir. Galada içeriye divarın yarısını uçurur girir içeriye, baħır ki bir tene gız oturur. ıza değir sen diye böle saapsızsan değir? Değiş benim yeğdi ęardařım var, değlerinen harbedir. Geçir bu adam nerde deği, deği ki valla filan dağın arħasında değlerinen harbedir bu adam burdan ışır gızın yanınnan doğru orya. Bu adam şindi yolda tşnr ben değir değlerin etrafına geğsem olmuyacaħ buyana geğsem hangisi oğsa ona geğsem deyeceh' gorħdu. Değir geçecem selam verecem hangisi salamımı teğ alırsa ona yardım eğecem. Bu adam geçir baħır ki yeğdi ęardařın birilmiş altı teneside davamlı arpışır. Salam verir bu altı ęardař

bunun selâmını alır. Orda gılcı sıyrır ya Allah deyir bu girişir. Deyleri aḥşam üzeri hepsini peh'li yir, adam temelli ordan dönüp gelirken. O adamlar deyir ya bu adam gelf bizi gutardı. Biz bu adama ne vereh'ki memnun olsun da bizim hayatımızı kutardı. Kücüh' ğardaş deyir ki biz bacımızı vereh' buna buda vaz geḥsin geldi hayatımızı kutardı. İrazı olusa veririh' irazı olmasa heḣde heḣ. Bunnar annaşıllar gelir eve aḥşam üzeri olur, deyir Şahismayıl, deyir ne var? Deyir arḥadaş sen geldin bize bu eyliyi yafdin, biz de sana bu eyliyi yapaciyih. Nedi? Bacımızı sana vereciyih', alırsansa almasansa tabi heḣ. Deyir valla bacınızı alırım ama fakat deyir, filan yerde Yemen padişahının orda benim bir sevgim var Güllüzar isminde onun peşi sıra geçirem, onu alıp geri gelirimsem bacınızıda götürece, gelmedimse zatan sizinki sizde benimki de mende. Ğiza yaḥın geğmirmiş sabaḥnan ğaḥir herif dogru ğene yolna devam edir. Geçir bir müddet geđdiḥden sonra bir ğaş gün geçir yolda ğene bir yere irasdiyir. Baḥirki böle evle zamanı gibi yemeḥ yapılır ğaş ğazanda yemeḥ var, orda yemeḥ şeyapacaḥ. Ğazanda yemeḥ' yapılıf et, pilav hepisi ğarıḣıḥ. Orda enir bu adam ac ele ğazannara girisir yemeye. Onnan bir ğaḣıḥ bunnan bi ğaḣıḥ ğarının doyurur baḥır bir adam geldi. Deyir ey adam deyir sen niye geldin burya? Bura deyir ğannı yerdir. Niye? Deyir burda doḥsan dokğuzunun başı geğif deyir bir de seninki yüz. Senin artıḥ. burya ğadarmış ecelin burda tamam olacaḥ. Deyir belli olmaz. Bu da gelir deyirki biz artıḥ cenk yapaciyih. Hangimiz hangimizi yenersihse keseciyyih' boynunu vuraciyih. Deyir peki Şahismayıl orda ğaḥir cenge başliyıllar. Atdar orda, onnar orda. Güreşıllar, güreşıllar nası olursa Şahismayıl o adamı yenir. Bu adamı yendih'den sonra, Sahismayıl hemen çekir gılcı ki bunun boynunu vura. O anda bunun üzünde perde vardı perdeyi açır. Onbeş yaşında bir ğız. Ğızın ismide Arabüzengi. Deyir işde ben Sahismayıl ehd etmişdim meni kim yenerse men ona geğeceyim. Simdi de sen meni yendin, ben seninem sen de benim. Artıḥ mukadderat böleymiş. Şahismayıl ordan ğaḥir deyirki peki, medem böleyse deyir mende ğabul etdim. Ama deyip bu şertnen benim sevgim var Yemen pedşahında, orya ğadar geğcem. Deyif ki ya orya geçen gelmez, yabancı bir melmeketde nası geğesin? Yoḥ deyir geçecem imkan yoḥ. Ölese deyif seni men şeyapmam deyif başı boş biraḥmam barabar geğeciyyih'. Yoḥ felan yoḥ deyir, imkan yoḥ men seni biraḥmam. Ordan ğaḥıllar artıḥ iki tene at, eyerriyiller doğru Yemen padşahına gelelim. Gelelim Güllüzara. Geliller Yemen pedşahına bir ğarının ğapsına, orda ğarıya deyiller ki bizi misafir edermisin deyir yoḥ, felân fakğir. Bir avuç altın çıḥarir Arabüzengi, Şahismayıl verir. Ğarı artıḥ yoḥsa da deyir gelin mejburları görüncü gözü açılır. Bunu misafir edir diyir ki filan padşahın buranın padşahının ğızı şeyi nasıdı durumu? Deyirki valla, vezırım oğluna nişannamışdar, altı aydan berri ğız geğmir imkan yoḥdu. Kim yaḥlaşdısa eline bir bardaḥ zehir alır, illah zehir içecem. Onüçünde kimsiye biraḥmıllar,

vermiller. Kimsiyi yaklaşdırmır ğız. O anda deyir ki onun yanına gedersen mi? Deyir gederem. Evel deyir yoĥ getmem deyir. Bir ge altın gene verir deyir ki gederem Ğarı yaklaşır padşahın ğapsına içeri ğızın, pedşahdan izin isdiyir, ğızı içeri alıllar ğarıyı, ğarıyı içeri aldıĥları zaman Güllüzar deyir Kimdir? Ğarı deyir ki menem filân isminde bir ğarı yaşdı adam. Bıraĥın deyir gelsın. Gelsın deyende hemen içeri girer girmez tabı üzüh Şahismayıl'daydı ya, üzüyüde verir ğarıyaki bunu götü görset eyer yaĥın bıraĥmazsa. Ğız üzüyü görer görmez hemen anniyirki tabı oĥlan gelif. Deyir ğızdar deyir alma ağacınnan ağa getirin men bu ğarıyı döyüm deyim bıraĥmayın hemen burdan ğaşmaya başdiyir. Gaçır pat, küt merduvannardan aaĥı geçir Şahismayıla. Deyir ne dedı? Deyir valla alma agacinnan mana bir ağaç getirin. Arabüzengi deyirki Şahismayıl deyir ğız deyir sabaĥ alma ağacına geđeceĥ' artıĥ ona göre gendini ayarra nası yaparsan yap. Bunnar sabaĥ olur dogru geçir alma agacından beh'lemeh'de olsunar. Pedşah, Pedşahın ğızı Güllüzar o anda deyir ki pedşaha heber edin mana izin versin bugün ğızdarnan gezecem alma daĥına. Pedşahda deyir yau deyir zatan ğa aydan beri ğız dışarı çıĥmır ey olur gessin gezsın göynü gözü açılısın, heşde bir an evvel düynü yapaĥ gessin. Ğız gelir alma dagına gezdiler, gel hardan ĥaber vereĥ' Şahismayıl'dan Şahismayıl gelir. Arabüzengi atdarı tutur, Şahismayıl gelir bunnarın başında nası olursa uyĥuya dalır yuĥuyu yatir. O anda ğızdar gelir gezir efendime söyliüyüm keçip geçir ama o anda bir kaĥız yazır ğour şeyin cebine Şahismayıl'ın. Şahismayıl'ın cebine ğoyur deyirsen daha çocuĥsan deyir get taa eylen. Bişeler söyliüyür. Türküsü var ama onuda bilmerem. Orda o anda Şahismayıl oyanır ki ne tas var ne hamam. Ne ğız var ne bişe. Aĥşam olup ğaĥır gözünü avcalıya, avcalıya doĥru geri geçir. Arabüzengi deyir kine yafdı? Deyirki valla heş bişe görmedim. Ey Allah belanı versin ğızdar geldi çıĥdı geçti. Ne yapaĥ? Neyapacaĥsan daha, geçeh' eve. Bunnar eve geldiler neniye dediler nene amandı sen bilersen get gene bize bir heber geti. Deyir yoĥ deyir meni öldürer felan. Neniye bir avuç altın veriller bu geçir hamam ordan gene ğızın yanına çıĥır ğız deyirki ğızdar ayva ağacınnan mana bir ağaç getirin. Bu nama gene ğaa ğaa gelir deyir ki valla dediki ayva ağacınnan mana bir ağaç getirin. Ağaç getirin deyende bu gene haman gelir. Arabüzengi deyir ki Şahismayıl bu beĥe olmiyacaĥ nası yapaĥ. Deyir ki geti senin barmaĥının arasını keseĥ' belki yuĥun gelmiye, gene geğif yatacan, ğızı da getiremiyecen. Bunun barmaĥının arısını kesiller arıya duz doldurullar geliller orya, geliller Arabüzengi atdarı tutur bu gelir bulaĥın başına. Gelir orda baĥır gene yuĥusu gelir ama gelki eli acışır, bıraĥmır. Orda neyse birez dolaşır ğızdar geldi orda saĥlanır bir ağacın dibinde baĥır ki ğızdar geldi haman Güllüzar deyir ki ğızdar geçin yaĥanın ne yaparsız yapın ben burda birez eyleneceĥ. Neyse ordan haman ğızdarı daĥıdır, bu gelir Şahismayılın yanına orda görüşüller. Deyir atda

görüŖmeh' zamanı deyil haydı, gediller haman gızı atıllar atın terkisine Ŗimdi geri geliller. Geri geliller Ŗeherden birez uzađlaŖdıđdan sora Ŗahismayıll deyirki benim yuğum gelir yatağ felân. Arabüzengi deyir canım yatmağ zamanı deyil geriden bizi gelif yağalıyacağlar, yoğ deyir men burda yatacam. Orda bir çadır gurullar nası olursa, orda eyleŖiller. EyleŖiller aradan bir zaman keŖdiđden sonra Arabüzengi bağirki ele atdı toz dumana ğarıŖıp gelir. Arabüzengi deyir daa men bunnarı rahatsız etmiyim ğaldırım. Bu adam Arabüzengi çekir ğılıcı ğedir yüz metre ireli. BaŖ diyirki nerıye? Diyillerki valla bizim padŖahın ğızını götürüpler ğedip onu yağalıyacayığ. Deyir padŖahın ğızını götüreren bizih'. Orda cenge baŖdiyillar. Negeder atdı felan varsa kimisinin bacağınnan, baŖınnan vurur, kesir tükür bağirki herifler baŖa çığamıyacayığ bu herifnen bunnar birinci ğoŖun geri ğedir. İkinci ğoŖunda, ğene padŖah gönderir onnarda gelir harp cenk felân asır kesir bütün geri gönderir. O anda Ŗahismayıll bağır ki bütün cemdeğ hepsi birbirinin üsdüne yığılıf ama kimse yoğdur. Arabüzengi'ye deyir bu neçi. Deyirki valla ğızın babası ğoŖun gönderdi bütün yühlü asger geldi cenk yaptığ, bir ğaçının baŖını, bir ğaçının eyağını keŖdim geri ğetdi. Ordan ğağır geliller. Geliller doğru o ğızın hemen önde ğetdiği ğızın evine gelir. Ondanda o ğızı getirir doğru Ŗimdi gelelim babasının melmeketine. Babasının melmeketine gelir, ama Arabüzengi ismindeki ğarısı tasa bağarmıs. Tasa bağır, tasda negösderirse ne yapacağı onun önüne gelir. Babasının Ŗeherine yađlaŖanda deyir ki Ŗahismayıll men bir tasa bağım onnan sonra deyip ğedeh' memleketine peki deyir. Tasa bağır. Tasa bağanda deyir ki Ŗahismayıll tas çoğ bozuğ görünür ğessen bile babanın evne inmiyecehsen, baŖa bir yere ğedif orda misefir galaciyiğ peki deyir. Buynar gediller memlekete müjde ğedir ki padŖahın oğlu gelmiŖ. PadŖahın oğlu geldi müjde muŖta ğedif orya orda Ŗahismayıll haman babasının huzuruna çığır, hama ğclinncri baŖa bir eve götürür. BaŖa bir eve götürür orda misafir edir Gendisi ğedir babasını görmeye. Gel, gelelim babasına, babası tabı Ŗahismayıll'ın, anası öldüğden sonra baŖa birisini alır. BaŖa birisini alır Sahismayıll orya ğetdih'den sonra tabi ğarılların yanına ğetmir. Babası deyir ki Ŗahismayıll ğaŖ yıldan sonra ğayıftı gelif anası ğet gelinnerin gelinnerin yanına ğet nasolsa ğaynanasısın veziyetine bağ he ğaynanası ğaçıp ğeldiğden sonra, gelinner gelir hoŖ- beŖnen ğaynanasının ğoltuğuna giriller götürüller içeriye içeriye götürüğ'den sonra bunna hörmet, izzet yafdığdan sonra, ğaynanası ađŖam olur tabı Ŗahismayıllın analığı ğeriken geri gelir. Gelir padŖaha deyir ki padiŖah deyir nevar deyir evin yihılsın oğlun üŖ tene ele gözel gelin ğetirif ki onnar ancağ sana layığdı PadŖah Ŗahismayıll babası olar mı olmaz mı deyir olmaz yoğdu, ancağ Ŗahismayıll'ı ne yaparsan yap ğayıbet gelinner sana ğalsın. PadiŖah tüşünür, vezir, vekil yığır, olar mı olmaz mı? Vezir, vekil deyir ki olacağ iŖ deyil ama obirrerı deyir olmaz no var Ŗahismayıll'ı ğeti baŖını kes, ğarıllarıda al

gendine. Bu bir gün Şahismayıl'a şeyapir misefir sesdiyir ki Şahismayıl'a bi işgence yapa da, gelinnern gendsi ala bir gün sesdiyir bunnarı. Ğuyu ğazdırır, guyunun içersine pıcağ felan düzürkü Şahismayıl gelsın orya düşdün. Ölsün men ğedim gelinnerı alım. O anda Arabüzengi gene bir fala bağır deyirki Sahismayıl ğoğ böyüh" ğan ğörünür ğederken bir fino var haşa burdan finoyu da ğötür, o nerden ğirse sende ordan ğet. Bu hemen ğelir finoyu getirir fino sıçıriyir ordan sıçıriyir burdan, kenardan ğedir Şahismayıl'da onun. Bağır ki Şahismayıl'ın babası bu padişah bu annadı tabı ğuyuya tüşmedi. Bir gün bele eylence felan ikinci ğünde gene eyni vezyet yemeye zehir ğatır. Padşah zehir ğaldırılar yemeye. Şahismayıl'a vereceğ'ler ki Şahismayıl zehirlene, gelinneri ala. O ğünü ğene nası olursa Arabüzengi bağır tasa, deyir ki yemeye deyir zehir ğatıplar. Üzüyü verir üzüyü yemeye atarsan deyir zehiri alır çeker deyir. Onnan sonra yemeyi yeyersen. Huleseyi oryada ğediller ğene yemeye üzüyü atır bağırkı yemeh' buna bişe yapmadı padşah, ğedir hemen aşcının boynunu vuracam eşşeyoğlu eşşeh" deyir, sen bu yemeyi mahsus yapdın ki deyir yeyip zehirrenmedi o anda üçüncü ğünü olur üçüncü ğün gene bunu çağırır. Arabüzengi bağır ki çoğ bozuğ ğöründü. Şahismayılı deyirki gel getme deyir. Bugun ğetsen sen deyir ğelişin birez müşğüldür. Yoğ deyir babamdı ğidecem felân. Bunnar ne yapırsa şeyapmır zaftolmur. Arabüzengi ne ğeder deyirse Şahismayıl yoğ deyir ğedecem. Ēelir deyir Şahismayıl ne yap? deyir ne yapım? Deyirki ğe bir tabla oynıyağ Babası peki deyir oynıyağ bir tabla oynuyur üş sefer babam deyir ama neden oynıyağ? Deyir neden deşen. Men deyir sana bir ğat elbiseden, sende mana elini bağliyacam mesele. Peki deyir. İki sefer Şahismayıl yendir babasını, tabı babası mütessir olur. Canım deyir bi seferde babam yensin. Bir seferde babası yendih'den sonra. Babası deyir ki oğul ğeti elini bağliyacam. Elini bağliyir arğadan zencirnen hemen iki tene cellet ğetirdir. Cellat vurun bunun buynunu deyende, Şahismayıl nası yekinirse zencirreri ğoparır o anda deyir ki oğlum deyir maşallah senin ğuvvatine, ne ğuvetin varımış men senun ğuvvatını sınıyiram. Halbusa ne ğuvvat boynunu vuracağ, hama elinnen ğelmir. Oğlum deyir seni ne zafdeder ğolunu. Deyif baba benim ğolumu ancağ deyif yay kiriş, kiriş olur. Kiriş sağliyar meni başğa heş, pişey sağlamaz. Peki buna ğedir kiriş getiriller bunun barmahlarını arğadan bağliyillar. Arğadan bağliyillar, bağladığdan sonra cellat deyir vurun bunun boynunu deyende ne ğeder yelinirse bağır ki boşdur, ğopmıyacağ, Vezir deyir ki ya deyir böle oğul boynu vurulmaz, madam eleyse deyir bunun ğözderini çıkar ğötü at ğuyuya ğet ne yapırsan yap. Ha ğözderini çıkar deyen tabı Şahismayıl deyirki baba dur heş deyilse bir iki tene türki deyim, onnan sonra ne yaparsan yap. Orda iki türkü deyir yadıma gelsın söyliyecem.

Ay baba Sahismayıl deyer gulun deyil mi?
Ağzında söyleyen o canan dilin deyil mi?
Amandi han baba öldürme meni.

Meni öldürürsen gannarım ahar
Dere tepe ey muşamba gohar
Eşder Arabüzengi dünyanı yıhar
Amandi han baba öldürme meni.

Babası deyir ki Şahismayıl deyir ben deyir gözderini alacam. O anda vezir çoh yalvarır fayda etmir. Deyirki oğlum yoğ illah gözderini çıkaracam. Bunun gözderini çıkarır götür atıllar şeye, bi cebine goyur Şahismayılı götürür gırh. arşinnih bir guyuya sallıyillar. Şahismayıl'ı salladıhdan sonra gelelim gelinnere Şahismayıl galdı güyada. Gelinner orda gelir hemen padişah söylüyür ki Şahismayılın boynunu vurdum gelinner hemen gelsin. Gaynanası gedir. Gelinnerin Şahismayıl'ın analığı gedir deyir ki gelinnere gaynatanız sizi davat edir. Arabüzengi deyir ki madam deyir bizi davat edir, bizim bir sürü eşyemiz var yükümüz var deyir onu neyliyh' gessin gırh tene hambal ussun, gırh enede garı bizde başında gedeh' gırh tenede demış çuval getsin. Haman garı gönderdih'den sonra garı pedşaha gelir deyir ki gelinnerın beşe dedi ey valla gelinner yola geldi, gedin getirin. Gırh tene hamam hambal topluyullar, pedşah adam gırh tene çuval, gırh tene de garı. Başdarında padşahın garısı gedir. Şahismayılın garısı deyir ki, böyük garısı Arabüzengi deyir ki, gelinnere biriniz altdaki merduvanda durarsınız, men gapıda duracam, havlunun gapısında men gelenın başını vuracam siz başını galdırarsınız cendeyini eşiye goyarsınız, gapıdan goyarsınız cuvallara verersiniz hamballara. Bu en önde padşahın garısı gelir haman bunun başını vurur, doldurullar çivala oyanda hamballar götürür. Pedşah deyir hele deyir bu bunun gırh çıvalliğ ne yükü var? Mohakkak deyir altını falanı fazladı. Bu oyandan gelerken padişah açırkı ne garsının başı. Padşah deyir ki demeh ki böle ha padşah haman dellal bağırttırır, asger yığır yığırkı bunu cebirnen götüreceh'. Asgerde ele güleşellermiş hangisi hangisini yenerse o ona teslim olar. Bunnar toplanıllar bir ariya padşah en mühüm pehlivannarını çıkarır, Arabüzengi hepsini yenir. Aşşama gadar uğraşır uğraşır fayda vermir. Bu burda cenh'de dursun, geleh biz hardan haber vereh Şahismayıl'dan, Şahismayıl guyunun içinde fino varıdı. Fino ordan Sahismayıl'a sütün yanınan, süt zamaniydi ordan burdan topluyor çöreh getirer guyuya salardı guyuda Şahismayılı doyurardı. Birgün Hikmet İlahi ..... göyden iki tene guş geldir deyir ki ay bacı, deyir ki can bacı deyir Şahismayıl yatırsa uyansın

uyahsa eşitsin, biz genetdırımızı çırpacıh iki tene teleh düşeceh sağ gözü sol cebindedi, sol gözüde sağ cebindedi çıkarssın, gözlerine goysun suvesın gözleri yerine geleceh. Şahismayıl eşitdi ama dedi acaba rüyadımı yoħsa gerçehdendımı? Hakgetten bahır ki ses geldi tabı göz yoħ elinnen gurdaliyir yerden teleh'leri bulur gözderini çıhardır o anda sevincinnen aynı goyur şaş solu sağa, sağı sola, şaş olur şaş olur birügün nası olursa Fino gedir bir çütçünün yanından gene gıcırınca çütçü tabı bahır deyir yahı bu it ne itdi hergün çöreği götürür bizi aj goyur. İti tağıbedir gelir doğru guyuya getdi saldı. Guyuya saldı, bu adam çütçü guyudan şüpelendir. Bahırki guyudan bir ses fısıtı kimi bişey gelir. Guyu her negeder derindise de hafif ses gelir. Bu adam bunası olursa guyuya sesdenir. Guyuya sesdendih'den sonra Şahismayıl gejdin gejdin ses verir ama zor ses gelir. Deyir ki elini uzat meni çıhart deyir elimi nerıye uzadım gırh erşinnih' guyudan get ipden mipten bişe getı meni çıkar. Bu gedir neyse evden urğan getirir bunu sallıyir bunu burdan çıkarı Şahismayıl çıkar bahır ki bütün etraf çütçü olsun adam olsun hepsi gara geyif. Sahismayıl deyir bu nedi deyir? Deyirki bizim bir padişah vardı ama Allah balasını versın oğlunu götdü gözderini çıhartdı atdı bir yere öldürdü mü ne yafdı gelinnerını almağ isdiyir gelinnernen davamle herbedir. Şehere de emredip bütün gara geyinderıp. Aħsine kimi bu adamın heç oğlu yoħmuş. Deyir ki babam medem eleyse mende götü gendine oğul yap. Şeherin yahın köyünnenımış. Mende sana oğul olum. Peki oğul deyil olsun. Götürür bunu bir zaman bir gaş gün bahdıhdan sonra, tabı Şahismayıl dayanamır hesret herif. Orda hemen birgün deyir ki baba deyir ne deyirki baba manada bir at ver hele men de cenge gedim bahım. Cenge gedif bahdıhdan sonra. Deyir ki birgün sonra bende deyif gidif harbedecem. Deyif ogul senin canın nedi cesetin nedi seni deyif bir günde bir gılışda boynunu vuracaħ. Yoħ men gedecem. Bu bir gün olur ki cenge gedir. O gün padşaha deyir ki padşahım sağolsun müsaade edersense men ceng edecem. Padşah deyir canım seni kimi neçe pehlivannarımın Arabüzengi boynuni vurdu. Sen neyapabülersen Deyip yoħ deyip, bugün men illah men cenk yapacam. Deyir ki medem eledi hetırinnen keşmiyim get yap, ne yapırsan yap. Bir gün bu savaħdan başlıyir aħşama geder cenk yapıllar. Cenk yapıhdan sora Sahismayıl nası bir nere atırsa, Arabüzengi deyir bu nere Şahismayıl'ın neresidi. Bilir, ama peki gözderinnen tanıyamır gözderi şaşıdı. Aħşam olur ele vaħıt geşdih'den sonra gelir padşah atçıya deyirki tabı onu biraħmur, babasına, buna deyir ey bahı deyir bir hafta beşde. Bu deyesen Arabüzengi'yi bu yeneceh'di. Başga pehlivan yenemmez. Aħşam olur her hesretder gavaşsun, bu adam gedir gece bir yarıdan geşdihden sonra doğru gapya gapıyı çalır. Deyir kimsen? Deyir men Şahismayıl'am. Gapıyı açır. Bunnar görüşdühdin sonra, deyir ki men deyir, bir hafda mana müsede verifler bir hafda sonra men deyir meydana gelecem, seni deyir yıħacam, seni yıħdıhdan sonra. Pedşaha diyecem pedşahım gel gendi

elinnen gendin boynunu vur. Onda ele gılcı vurarsanki babamı heş yere ğanı doluğdan sonra cenge gelir uğraşillar, uğraşillar Arabüzengi'yi yıhır, yıhdığdan sonra, baba deyr gel gendi elinnen gendin bunun boynunu vur. Burya geldih'den sonra efendime sölyüyüm babası yahlaşanda, Arabüzengiye nası birağırsa ele bunun boynunu bir ğılışda uçurur, uçurur babası ölüğ geçir. Babası ölüğ geçir, artığ orda vezır vardı. Ğara vezır onuda gendi babasının yerine pedşah eğir, artığ orda hekâye sona erir.

2.2.3.1. Şahısmayıl Hikâyesi Epizotları

- 1- Çocuğu olmayan padişaha derviş elma verir. Padişahla karısı elmayı yer. Elmanın kabuğunu kısırağa atarlar. Padişahın oğlu Şah İsmail bu şekilde doğar. Kısırak da Ğemer tayı doğurur.
- 2- Şah İsmail ile arkadaşları ava gider. Şah İsmail'i peşine düştüğu geyik Gülizar'a götürür.
- 3- Şah İsmail, Yemen Padişahının kızı Gülizar'a görür görmez âşık olur ve bayılır.
- 4- Şah İsmail'in babası kızı almaya gitmez. Şah İsmail, Gülizar'ı almak için kendi başına yola düşer.
- 5- Gülizar, Arabüzengi ve yolda karşılaştığu yedi kardeşli kızla evlenen Şah İsmail memleketine geri döner.
- 6- Şah İsmail'in Padişah babası, eşlerini almak için Şah İsmail'e tuzaklar kurar. En sonunda gözlerini oyarak kuyuya attırır.
- 7- Şah İsmail, kuyudan kurtularak padişah babasını öldürür. Yerine veziri padişah yapar.

2.2.3.2. Şahısmayıl Hikâyesi Motifleri

Çocuğu olmayan padişah motifi: Padişahın Çocuğu olmaz.

Elma yiyerek hamile kalma motifi: Dervişin verdiğu elmayı yedikten sonra padişahın çocuğu olur. Aynı elmanın yenmesi sonucunda kısırağında bir tayı olur.

Sihirli elma motifi: Elma yendikten sonra çocuk olur.

Geleceğin tayini motifi: Derviş gelecekten haber verir. Padişahın erkek çocuğu olacağını söyler.

Çocuğa ad verilme motifi: Derviş, doğan çocuğunda tayında ismini kendi koyar. Çocuğa Şah İsmail, atınada Ğemer taydır adını verir.

Çeşitli yasak motifleri: Derviş kendisi gelene kadar çocuğa isim verilmemesini söyler.

Şah İsmail, on beş yaşına kadar hiç dışarı bırakılmaz.

Av morifi: Şah İsmail, arkadaşlarıyla ava gider.

Tesadüfi karşılaşma motifi: Avlamak için peşine düştüğü geyik Şah İsmail'i Yemen padişahının kızı Gülizar'ın çadırına götürür.

Görür görmez âşık olma motifi: Şah İsmail, Gülizar'ı görür görmez âşık olur bayılır.

Tanınma motifi: Gülizar nişane olarak Şah İsmail'e yüzük verir.

Dev motifi: Yedi kardeş devlerle savaşır.

Kılık değiştirme motifi: Şah İsmail, yolda erkek kılığında ki Arabüzengi ile karşılaşır.

Kuvvetli kadın motifi: Şah İsmail, Arabüzengiye güreşte yener.

Arabüzengi ordu ile kendi başına savaşır.

Evlanme şartı motifi: Arabüzengi, ahd etmiştir kendisini yenenle evlenecektir.

Nişan motifi: Gülizar, Vezirin oğluyla nişanlıdır.

Yardımcı kadın motifi: Arabüzengi, Şah İsmail'in Gülizarı kaçırmasına yardım eder.

Şah İsmail, yüzüğü Gülizar'a yaşlı bir kadınla gönderir.

Geleceğin tayini motifi: Arabüzengi tasa bakarak gelecekte, olacak şeylerden haber verir.

Zalim üvey anne motifi: Şah İsmail'in üvey annesi, üç gelini görünce padişaha gelip oğlunun getirdiği güzel gelinlerin ancak padişaha layık olduğunu söyler.

Zalim baba motifi: Padişah Şah İsmail'in eşlerini kendisine almak için Şah İsmail'e çeşitli tuzaklar kurar.

Yardımcı hayvan motifi: Şah İsmail, fino sayesinde bıçaklı kuyuya düşmekten kurtulur.

Fino, Şah İsmail kuyudayken ona yiyecek içecek getirir.

Hileli oyun motifi: Babasının zehirlemek istediği Şah İsmail, Arabüzengi'nin verdiği yüzüğü zehirli yemeğin içine atarak zehirden arındırır.

Çok kuvvetli insan motifi: Şah İsmail'in elini ancak yay kirişi ile bağlayarak zapt ederler. Zinciri falan kırar.

Anormal zulüm motifi: Padişah, Şah İsmail'in gözlerini çıkartarak kırk arşınlık kuyuya attırır.

Kuyuya hapsedme motifi: Şah İsmail, kırk arşınlık kuyuya hapsedilir.

Olağanüstü tedavi motifi: Gökten gelen iki kuş, kanatlarından tüy bırakırlar. Şah İsmail gözlerini yerlerine koyarak bu tüylerle sıvazlayınca gözleri yeniden görmeye başlar.

Şah İsmail'in uykusu gelmesin diye parmağının arasını kesip araya tuz koyarlar.

Sihirli tüy motifi: Gökten gelen iki kuş, kanatlarından tüy bırakırlar. Şah İsmail gözlerini yerlerine koyarak bu tüylerle sıvazlayınca gözleri yeniden görmeye başlar.

Çok eşle evlenme motifi: Şah İsmail, Gülizar, Arabüzengi ve diğer kızın üçüyle evlenir.

Ölümlü cezalandırma motifi: Şah İsmail, kuyudan kurtulduktan sonra babasını öldürür.

Formilistik sayılar: Yedi tane kardeş devlerle savaşır.

Gelinler, padişahın sarayına gitmek için kırk hamal, kırk kadın, kırk çuval ister.

2.2.3.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Derviş: Çocuğu olmayan padişah Şah İsmail'e elma verir. Bu sayede Şah İsmail doğar.

Şah İsmail (Padişah): Oğlu olan Şah İsmail'in eşlerini almak için onu kuyuya attırır.

Güllünaz: Yemen padişahının kızıdır. Şah İsmail onun için yollara düşer. Nişan olarak Şah İsmail'e yüzüğünü verir.

Yedi kardeş: Devlerle savaşır. Şah İsmail kendilerine yardım edince kız kardeşlerini ona verirler.

Arabüzengi: Erkek kılığında girmiş bir kızdır. Kendisini yenen erkekle evlenecektir. Şah İsmail ile evlenir. Şah İsmail'in en büyük yardımcısı, akıl hocasıdır. Güllüzar'ı kaçırmaya yardım eder.

Karı: Güllüzar ile Şah İsmail'in arasında haberleşmeyi sağlar.

Şah İsmail'in üvey annesi: Şah İsmail'in eşlerinin ancak kocasına layık olduğunu

söyler. Kocası olan Şah İsmail'i oğlunun karılarını almak için ikna eder.

2.2.4. Emrah Hikâyesi

Emrah birgün Selviye âşığı maşuğ olmuşdu he âşîğ olmuşdu pir elinnen badeliydiler eme bilmirdiki ecaba hardadı Selvi hangi melmeketdedi özü gendisî aynı Erciş'deydi eme bilmirdiki ecaba bilmirdik burdakı Erciş'demi yoğsa başga bir Erciş genemi var bunu bilmirdi babasıda tabı orda Mirehmet oğlunun yanında aşığıydi Emrah'da orda pir elinden badeli oldu birgün Emrah penceerede oturarken otururdu bağıdı Selvi gırh tene ceriyasıyan saraydan çığıdı geliller göyun sağmağa bunu Emrah görünceğ şaşırtdı dediki ecaba men şimdiye gadar pir elinnen bade işmişdim men deyirdim ecaba Selvi başga bir Erciş dedimi burda bunu görünce tuhaboldu oluncağ Selvi gelirken bu orda bir gaş hana türkü söylüyür

Sallana sallana gelen sevdüyüm
Söyle kömür gözlüm kimin yârısan
Gız senin derdinnen derbeder oldum
Söyle dudu dillim kimin yârısan

Bele deyinceğ Selvi hemen devîhdi oyan buyana bağıdı ki bir saz söz sesisi gelir çünkü Selvide aynı bade içmişdi pir elinnen ada bilmirdiki acaba hardadı bunu eşidinceğ bu hemen aşşağı otdu bunun sır tayacısı Nazlı vardı bu hemen yetişdi Selvi'nin yanna Nazlı hemen yetişdi Selvi'dedi sana noodu sen Bele bu vaziyet oldun Bele deyince dedi vallah ele bir sancılandımki Bele deyinceğ Emrah ikinci kıtasını deyer:

Tuba gızın kimi göysün nağışlı
göynün için misgi ember goğuşlu
Melihâ sufaddı melul bağışdı
Söyle ince belim kimin yarısan

Bele deyince Nazlı'da hemen sazın sözün sesini eşitdi bağıdı Selvi tülkü sancısı yapır bağıdı bu fırlağıdı Selvi sancılanmıyıp dedi Selvi Allah, eşğına saña nooldu Bele valla dedi çoğ fena sancılanmışam heş durasım yoğdu üçüncü kıteyi Emrah gene söyliyür:

Obaya yayılıf göyunnan guzu
Yerın çiçeyisen göyün yıldızı
Emrah bir köledi sen bir bey gızı
Söyle sırma saşlım kimin yarışan

Bele deyince Selvi hemen dediki Nazlı dedi nevar dediki meni derhal odiya aparki

men dedi halım çoğ fenadı men dedi çoğ irahatsız oldum. Selvi'yi hemen gızdar aldı gırh tene cariyası vardı aldı hemen apardı odasına odasına aparıncağ gel saña hardan heber verim Emrah'dan Emrah ordan hemen getdi babasının evine gedinceğ babasına dediki beğ, beğ indiyeceni sen niye maña söylemirdinki burda Selvi burda var, Miroğlu var, Erciş buradı maña niye söylemirdin oda dedi ne bilim söylemedim dedi beğ deyinceğ bu burda galsın gel saña hardan heber verim Selvi'den.

Selbi'nin heç durası yoğuydu Nazlı'ya dedikin Nazlı dedi nevar dedi Selbi meni dedi hemen güllü bağa aparacınız orda dedi bires dedi gezecem gözüm göynüm açılısın men bugün irahatsız oldum. Hemen gırh tene cariyası varyıdı aldı bunu götürdüler güllü bahçasına aparıncağ emretti dedi ki o bayağ türkü söylüyen aşığıda burya getireceniz burda Türkü söylüyeceğ benimde gözüm gönlüm açılısın dedi peki.

Selbi orda bahçada gezmhde olsun Nazdı'yıda göndediler Âşih Ehmedin evine Emrah'ın peşi sıra geldi Nazdı Söyledi ki Âşih Ehmet dedi Emrah hardadı dedi evdedi dedi sesde gelsin onu Selvi acele isdiyir beğ deyinceğ dedi neynir canım dedi şey Selbi'nin onnan bir işi varmı dedi. Neynir dedi canım dedi Türkü söylüyeceğ dedi Emrah'ın ele işderde ne işi var men gedim dedi yoğ dedi Emrah'ı isdiyir Emrah geleceğ beğ deyinceğ ohoo dedi gıdiyın beğ şişdi dedi Emrah orya geçerse Emrah'ın işi fenadı insanın ahmağının bülmem dedi bahlavada duz arar bu gençdi geçer çöreğ söylüyey çürek söylüyey oda bir petşah gızıdı gazzaba gelir ogluma bir fenalığ yapar dedi men gedim Nazdı gabil etmedi dedi olmaz dedi Emrah geğeceğ illah Neyse Emrah'ın elini eyağını sazdadılar Emrah geldi gelince Nazdı yolda dediki dedi Emrah dedi Nevar dedi Nazdı şimdi dedi gediriğ orda dedi Selbi saña türkü söyledeceğ sifde dedi bizi terif elemesen işin fenadı sifde dedi bizi terifliyersen dedi peki. Bunnar gelmeğde olsun Emrah'ın babası Âşih Ehmet'de bunnarı tağibeledmeğde olsun bunnarın peşi sıra gelsin. Bunnar güllü bağdan içeri girdi âşig Ehmet kanarda durdu dedi göreğ sonu nolur bu işin geldi hemen Selbi emreledi gızdara dedi ki şu âşigın altına sandalya goyun otusun. Otdu neyse bir geyfe feğen verdiler Emrah işdi dedi âşih dedi bugün birez efgârlıyam bir gaş hana türkü söyle ginen peki dedi orda alsın sazı sinesine gelsin sözün binasına onun vekili biz söylüyeğ damağınız çağ olsun inşallah

Sallana sallana endım köşgünnen

Tuba temaşali sona selbinaz.

Oğdeydi bağrımın başı delindi

Geşdi kareyledi cana Selbinaz

Bële deyincedi geşdi kareyledi cana Selbinaz bële deyincedi Selbi dediki Âşîh dedi ne söylüyürsen dedi cana Selbinaz Selbi Nazlı'yı niye getirif menum ismime gâtırsan ismime dedi engel goşma ginan mağıl türkü söyle dedi ikinci kıtiyi gene söyliyêr Emrah eme Selbi gızdar Urum gızı, Ğayserı gızı pütün onun carıyalarıydı bunun saşdarını goymuşdular bir mejmanın içeresine orda tutardılar gızdarı görünce onların üzerine söylüyêr:

Dört yanına varmış urumu ğayser
Niyana dönende hep yardım keser
Boyun Selvi dalı leblerin kebser
Sürahi gerdanı sona Selbinaz

Sürahi gerdanını sona Selbinaz. Bële deyincedi Selbi daha ğazzaba geldi dedi âşîh dedi ismime engel ğaşmaki halını çoğ fena yaparam dedi nedi Sana Selbinaz bilmem ne Selbinaz. Menim şahsime söyle dedi neden benim ismime engel goşarsan eme yolda Nazdı buna tavşırımışdiki bağ bizim bizi orda ahlına salıf söylemesen terif etmesen hâlin fenadı ordanda çekinir ordanda çekinir tabı söyliyêr ikinci kıtiyi bağah Selbi annıyırmı bunun dediyini

Eyêr âşîğisen maşuğun tanı
Eyêr arif sense sözüümü ğanı
Gülboyun irahı Emrah'ın canı
Oda sana ğurban mine Selbinaz

Eyêr âşuğusan maşuğun tanı, eyêr arifisen sözüümü ğanı, gül boyu irahı Emrah'ın canı oda sana ğurban mine Selbinaz bële deyincedi hemen Selbi ğazzaba geldi gızdar dedi Nevar dedi Selbi gelin burya dedi peşdamallarınızdı isdadın çalın Nazdı'ya. Hemen gızdar hazırlandı bire zopa peşdamallarında isdatdı Nazdıya vurdular ğirttene ğız oğeder vurdular Nazdı ta köpene geder boğazınada peşdamaları saldı sürüdüler bir tene ağacın altına. Sürüyünce Emrah'ada dedi âşîh dedi dedi nevar dediki sende dedi sazın yere bassın sende burdan çeğ defo1 ğet. Ordan hemen Emrah'ada haydı çaldı Emrah zavallı aldı sazı eline pis, pis yola tüşdü ğetdi ğedinec. Eme âşîh Ehmet orda bağın kenarında bağırdı Nazdı'ki döyülende oho dedi ordan tabi annatmadı dedi bir Emrah'ada bële dönerse Emrah'ın işi fenadı dedi men başdan bildim Emrah'ın işi fenadı neyse Emrah kutardı. Emrah çıhdı bağdan ğetdi ğedince ğız gelbinde ele bir yangın geldi yanış geldiki ecaba men bu aşığın gelbini niye ğırdım bunu yola saldım.

Emrah gelbinde yatırdıki yarebbi dedi benim nesibimi bir hambal ğızıynan veyeydin

dedi bu Mirehmed'in gızı men âşîğ Ehmed'in oğlu men fuğara bunun babası zengin benim
nesibimi niye bunnan yazdırdın buda mana haydı çaldı. Ğızda gelbinde yatırdıki ecaba dedi
men bu adamın gelbini ğırdım yola saldım belke dedi Allâh beni buna yazdı ahırette ne cevap
verecece ecaba. Hemen bir tene cariye yolladı dediki ecele o aşîğı Emrah'ı geri çağırın gelsin
ğız getdi dediki Emrah dedi seni ecele gelmeni istiyir geri deyir gelsin. Zavallı yavaş yavaş
geri dönüf gelir gelmeñde olsun Âşîğ Ehmed dedi aparır bunuda döymeye ha! ğız dedi bunu
döymedi aparır döymeye. Getdi Emrah'a dediki Selbi dediki Emrah bu sefer ismine engel
goşarsansa vallaha dedi senin halın Nazdı'dan beter olacağ ismime engel goşma dedi peki.
İndi baħağ Selbi'nin şaħsine türkü söylüyeceğ

Yaz ayları bu yerlere gelende
Açılır baħcede gülü Selbinin
Tomurcuğ domurcuğ durur dalların
Ahar lebleriyen balı Selbinin

Dağların başında lâleler biter
Yüregimde yaram sağlamaz düter
Bağı bosdanında bülbüller öter
Dökülüfdü ele samuru Selbinin

Emrah diyer öldüyümü bilseler
Yışasalar Namazımı ğılsalar
Mezerimi yol üsdünde goysalar
Geçerken urğasın yolu Selbinin

Aşîğa vermeyin Zehmet
Ğarsonnan isderiñ şerbet
İşmenin zamanı geldi
İşmenin zamanı geldi

Dağların dumanın geldi
ğaşların kemanı geldi
Ağırdan aç gardaş teyibi
Deñenin zamanı geldi.

Aziz möhdarannar türkiyi pitirinceh Selvi dediki aferin dedi aşiq indi bildim şahsıma türkü söyledin indi çox memnun oldum. şimdi dedi Selbi bir tüşündü dediki Nazdıyı dedi halını fena yapıdı döydü onunda bir goynunu alsah, ey alacah çünkü o ne sırsı sözü olardısa Nazdı'ya söyliyirdi gendisi pılan oğeder töke bilmezdi. Ne söyliyirdise Nazdı pilannarın tökerdi. Hemen getdi Nazdı'nın yanna Nazdı'nın yanna gedince dediki Nazdı dedi Nevar dedi Selbi Nazdı dedi bir dedi baba olsun anne olsun dedi çocuğunu döymezi evet dedi döyer şimdi dedi benim kusurumu affele men dedi seni döydürdüm şimdi meni bağışda. Dedi peki dedi bağışdıyım eme dedi çox döyüfsünüz dedi canımda dedi sağ yer yoħdu. Ana, baba da dedi çocuğunu döyerde severde hemen Nazdı ordan sıçıradı ğahdı ğahıncaħ dediki Nazdı dedi Selbi dedi Selbi şimdi dedi Emrah dedi senin pir elinnen bade icifsınız sen dedi ğızdarı dağıt dedi bağın içersine ğızdar getsin menevşe toflasın susan toflasın nergız taşlasın sende Emrah'nan burda bires ğonuş ğinan.

Ğızdarı hemen dağıtdı bahcenin içersine kimisi. Nergız, kimisi Susan, kimisi menevşe toplasın toplamaħda olsun Nazdı'nan Selbi'de ğonuşmada olsunnar. Evet eme ceriyaların birisi çox şeytan fikirliydi birisi getdi bağın dalna ğızdendi bunnarı tağıbelemeħde olsun Selbi'nen Emrah'ı bunnarı tadı beledi toflamadı o dediħlerinnen ordan bahsın ğızdar tofladı hepsi yığdı getdiler Selbi'nin başına bezediler bilmem Nergız olsun o tofladığı çiçeħlerden beziyince o şey dediyim ğız o ğızdenen ğız ordan pusan ğız geldi toħundu Selbi'nin başınnan şeyleri töħdü gülleri o topladığı çiçeħleri. Tökünceħ Emrah buna çox ğızdı ğızıncaħ orda bir ğaşhana türkü söylüyür.

Bir bölük hürüler endiler bağa
Onnar sayesinde bağa nur yaga
Tofla menevşeyi uydur dudağa
Menevşe yüz ğoħar yüz menevşeyi

Bir bad esdi siyah züluf dolaşdı
Süleyman hökmetdi taħda yulaşdı
Emrah diyer gönül çağı savaşdı
Daha ğoħlamayız biz menevşeyi

Türküyü pitirinceħ, hemen şey dediki Emrah dediki ğızdar dedi içinizde bir tene şeytan fikiri ğız var o toħundu Selbi'nin dedi güllerini menevşelerini töħdü bunu deyinceħ Selbi hemen ğızdı dediki. Sana neden dedi onnarı töħdün eme Emrah türkünün ayağını dedi daha ğoħlamayız biz menevşeyi bele deyinceħ Selbi küsdü küsunceħ Selbi getdi ey Emrah

dediki dedi Selbi dedi eylen dedi bir gaş hana türkü söylüyüm dedi gız senin menevşeleri töhdü men oni türkünün ayağı ele gelsin deye onu söyledim nen senin şahsına söylemedim dedi indi Selvi'nin gönlünü almağ için gene türkü söylüyor. Emrah gine türkü söylüyor.

Bir nazemin bana gel gel eyledi
Getmesem incinir getsem incinir
Nazik ellerinnen ince belinnen
Sarmasam incinir sarsam incinir

Ay geley uzağdan uzağa sevdim o yarı
Ateşi hicranı söndürür narı.

Gız heç dönmeñ isdemir orda birde gene türkü söylüyor gız dönmür gene türkü söylüyor.

Şu giden kaşı karanın
Ah elinnen dad elinnen
Yanı çifte tayalının
Ağ elinnen dad elinnen

Eli şimşir kılıçlının
Gözü hançer bahışlının
Yorğun maral geçişlinin
Ah elinnen dad elinnen.

Türküleri pitirinceñ Selbi hemen geri dönür geri döner gelir Emrah'ın yanna deyirki niye deyir acığ eledin gettin deyir türkünün ayağını niye ele söyledinki mende onuğun acıgeledim getdim. Neyse bunnar orda barışillar iki badeli bir birine sarılır görüşüller deyirki şimdi deyir babam duyar men deyir daha sarayıma gedin sende get mekânına orda iki âşık bir birine ayrılır gediller getdiñden sora ordan oyannı bilmirem o geçer sonu gızı bunu, elinnen olur götürür gediller Şahoğlu Şah Abbas bir tarih bu Ğaraköse terefinde şey varyımiş orda gale varyımiş orya gelir orya gelende yolu tüşür Ercişe gedir ordan Nazdı'na Selvi'yi ordan olur götürür gedir. Miroğlu Ahmedî öldürüller babasıydı gızın onu öldürüller ordan alif gızı götürüf gedir Şahoğlu Şah Abbas İran'da İran'ın Isbahan şherindeydi Şahoğlu Şah Abbas alif orya götürdüñden sonra şeyde Emrah'da bunun peşine gedir. Tabi bunnar pir elinnen badeliydi giderken eme Şahoğlu Şah Abbas apardıñdan soyra Selbi orya geçer

getmez Şahoğlu Şah Abbas gendisine almağ isdiyir deyirki benim bir iddam var deyir bir bağ tikecem yeddi sene o bağ bar getirerse men deyir sana gelerem yoğ getimezse gelmenem bağı dikmeñde olsun Emrah zavallıda talaşda olsun Selbi'nin peşine getmeñde olsun Selbi'nin peşine getsin babasınan anasınnan halallaşsın yolu alsın eline getmeñde olsun Emrah getdi yolu elne aldı az getdi çoğ getdi azını çoğudu bir Allah bilir getdi bir melmekete çığdı sordu dedi burası bu melmeketin ismine nediyeler dedi bu melmeketin ismine Sahat Çuhuru diyeller sahat çuhuru deyilerde orda Yağuf han deyilen bir tene han varyıdı ordanda ordanda gızı götürende Selbi'yi götürende ordanda Yağup hanı alır onu da götürür yanıcağ Şahoğlu Şah Abbas bununda kimsesi babası yoğuymuş Annesi varıymış anası Cevhar hatun varyıymış oda yeddi sene imiş babasın oğlunun yanı oğlu gettiñden sora hasretini çekirmiş aceba oğlumu apardı öldürdülermi neylediler oğlum gelif çılmadı bir eysan hana açır gelen geden orda yeve içermiş çekiler gedermiş orda sorurku Deyir burda heç bir geýfe burda bir şey yoğdumu bir men dedi geçe galam dedi canım sen dedi geýfiyi falan neynirsen burda dedi bir eysan hana var dedi orda get dedi ye iç sana kimse demezki get bir günde galsan sana kimse demezki get bir senede galsan sana kimse demezki get ginen ged orda dedi sana güzel hürmet eliyeller sazını aldı getdi orya getdi merduvannardan yuħarı çığdı oyan buyana bağdı sağı sollu odalar hepsi kimi guran oğuyur kimi namaz gılır kimi duva eliyir kimi yemeñ dağıdır oğeder adam orda demeh etmeñ yeýillerki. Bu hemen bağdıki guran oğuyullar bu sazını utandığınnan bağdıki bir gara perde var onun hemen dalına geşdi sazı görşetmeyim diye. Keşdi bağdıki gara perdenin dalında bir ğapı var ğapıyı aşdıki içerdi bir ğadın oturur arvat bizim lisan arvat yanı mesele oturur bu hemen içeri girinceñ ğarı dediki oğlum dedi buyur, buyur dedi oğlum dedi bu hemen getdi Cavhar hatunun elinnen öfdü elinnen üfdü geri çekildi. Oğlum dedi gösderişin dedi saz elinde dolanırsan senin muħağğah bir tüşüncen varki bu sazı omuzluyarağ dolanırsan dedi sen dertdi dedi men dertdi gelsen biriki çalasan mende dedi dinliyem bir goynum hoş ola orda Cavhar hatuna türkü söylesin Emrah onun vekili biz söyliyeh sizde diñleyin.

Küçüñden bu aşğa düşdüm düşeli
Bu derdime bir dermanı ararım
Gaddim bitab oldu ömrüm puç oldu
Kömür gözlü Nazlı yarı ararım

Neden yana
Tellerin neden yana

Yağcı dost yaman günde

Çekilir neden yana

Küçühdən bu aşğa düşdüm düşeli bu dërdime bir dermanı ararım, gaddim bitab olup ömrüm pacoldu. Kömürgözlü Nazdi yâri ararım. Bele deyinceh oğlum dedi sen dedi muhakğah dedi bir itiyin var onu gezirsen dedi inşallah dedi bulursun dedi hele dedi devamını söyle ginen inşallah bularsan dedi senin muhakğah bir itiyin var.

Deyir eyer aşığısan maşuğa götür

Deyir eyer tabibisen çaremi yetir

Bu türküyü söyledihden soyra. Oğlum dedi. Bu sonunu dediki kömür gözdü Nazdı yarı araram, bele deyinceh dediki oğlum dedi zatan dedi benim oğlumada sebep olan dedi Ercişdi Mir Ehmedoğlu'nun gızı Selbi deyilmi dedi senin aradığın odu benim oğlumada dedi sebebolan zatan dedi odu o deyilmi dedi. Şimdi senin aradığın Isbihan'da Şahoğlu Şah Abbas Pençesinde dedi sen dedi ne buralarda arıyorsañ senin aradığın ordadı bele deyinceh Emrah'ın ahlı başınnan getdi gedince buna birez su felan sefdi üzüne gözüne ayıldı, ayıldı ayıldı dedi inşallah dedi benim oğlumda dedi Şahoğlu Şah Abbas'in yanındadı Yağuf han inşallah onunda bir yardımını orda alar sana şimdi men bir mehtuf yazım, mehdubu götürer orda oğluma verersen orda sene bir yardımını deyer yardımını deyer. Hemen Cevhar hatun mehtuf yazsın Emrahda Türkü söylesin. Neyse söylüyür türkülerinide kağıdı yazır şeye verir Emraha Emraha verir kağıdı deyirki Emrah'da gece orda galır oğlum deyir gece burda yat sabañnan deyir aħurramını evimi odalarımın hepsini sana görsedem get orda aynan söyle ginen gedersen orya belke mehtuba inanmazsa deyer senki evine getdim aħurun bu evin bu gördüm hepsini anannanda ğonuşdum. Bu gece galır üzümüze hayırırı sabañlar açılısın sabañ açılır sabañnan hepsini odalarını aħurunu neki vardı hepsini Cevhar hatun şeye görsedir Emrah'a hamısını görür orda halal hümbet eliyir Cevhar hatunnan orda görüşür yola tüşür gedir. Yolu alıf gedince tabı bunu pir elinnen badeliydi o yollar piteceh yollar deyildi ağası dadına yerişir bunu hemen yetirir İsbihan'a yetirir o zaman şeyinde vedesi bitmişdi yeddi sene dolmuşdu Şahoğlu Şah Abbas'nan ahlı Selbinin arasında yeddi sene tihmişdiler bağda barını verdi hemen Şahoğlu Şah Abbas şey gönderdi adam gönderdi Selbi'yeki bağ dedi barını verdi indi dedi Selbi'nin sözü nedi gelirmi gelmirmi. Ele deyinceh adam gönderdi Selbi daha birşey sesini çıhardıf demiyif deyir peki. Eme yeddi sene bitdise Selbi gelbinde saħlıyır ki Şahoğlu Şah Abbas men gene getmiyecem aynı Şahoğlu Şah Abbas odasına aparın günü men zehir içecem zehir hazırlıyıpış.

Bu eme düyün maresmı yapır Şahoğlu Şah Abbas şherin orta yerinde bir sahat yeri yapıf oyun bazdar bilmem Cenge bazdar güleşenner okgeder aj usus okgeder toflanırki hepsi aj ğarınarı pütün doyrullar orda herkes deyiv oynamada olsun ğırh tene de âşığı saz âşığı Şahoğlu Şah Abbasın orda türkü söylüyördüler. Emrah o zaman bağıdiki şherin orta yerinde bir ğalabalıh var bir şenniyn toflantı yeri var ki heç olmuyan kimi buda aynı orya getdi getdi orya çekildi bir terefde durdu duruncah Yağuf handa ordaydı Yağuf han bele göz keçirdi bir bağıdiki bir tene ğariv adam sazıda var, âşih gelif bele kanarda duruf şehreliyir geldi bunun yanna dedi âşih dedi görürsen hağ deyir gülür oynuyur. Sen niye deyir türkü söylemişsen sen niye gelif ğarışmışsan. Deyir men bu yerin ğaribiyem deyir ne diyecem men. Canım deyir sende deyir ol benim âşığım mennem teref sende türkü söyle. Burda dedi ğırh, tene âşih var hepsi burda intihan olacah ğırh âşih hangisi birinci gelirse âşihların hepsini bağılyarsa o ağışam Şahoğlu Şah Abbas'ın güveylik elbiselerini ğeyindireceğ gel burya sende Allahın veren sende onlardan türkü söyliyer yenersense sende ğeder sen ğeyinderersen. Eline çoğ paralar ğeler, dedi peki. Geldi hemen Emrah. Emrah bir tüşündü dedi ecaba bu ğırh tene âşihdi bu ağışamda bu adam zıf olacahdı bu ğırhınan imtihan olsam bu çoğa çeker bunun hangisi âşihların birincidise deyimki o çıhsın ğarşıma ya Allah ona verer ya hana. Yağuf hana dediki dedi ğırh tene âşihdi hangisi birincidise âşihsin dedi ğarşıma âşihlarda elediki hepsi tük aparır az ğalılılarki Emrah'ın başında sazdarı ğıralar. Hamsı toplanır Emrah'ın başına âşihların deyirki hangisi birincise o çıhsın Yağuf han deyirki âşihlar hanginiz birincisizsa o çıhsın sen çığ ğinan deyir deyir peki. Âşih Abbas varyemiş ğırh tene âşihın içersinde birinci o çığır. Deyirki âşih deyir yaşın küçüh uşağsan tıfilsen deyir yazıhsan deyir senin ne işin var bağ burda sen türkü söylüyürsen bu ğırh tene âşih var ğırhıda seni sazdarı başında ğıralar seni burda öldüreller sen ne işin var. Canım deyir söyliyeceyin türküdü ya Allah sana verer verer ya maña verer sen türkünü söyle neyine lazım. Sen deyir ğerıfsen sıfde sen söyle mende seni tağıveliyim deyir peki orda Emrah söyliyür önce bağah ne deşin. Şahoğlu Şah Abbas'ın meydanında söyliyen Emrah âşih Emrah onun vekili âşih Mecit olsun söylesin sizde dinleyin damağıñız çoğ olsun.

Âşğusan ğez cihanı keşşeyle
Hana söyle arabın bir ğap ğap
Eyer hağığeden suval sorarsan
Dorğı sat metahın sen olma serraf

Âşiholun çölde cevharın sezer

Âşık metahı boş gönülde negezer
Beyhuda laf  tme olursun kaf, kaf

Bele deyincedi deyin aşıh ses gelsin aşıh Abbasa deyin deyin ki senin bu dedihlerin hec
ahlım  rmedi hele söyle men deyin seni tağibeyliyer s yliy rem.

Ol k ha bapdan c mle cihan ayrıldı
Pir elinnen işdim g nl m bayıldı
Yeddi g nnen soyra ahlım ayıldı
Eş ile y renin  yledim tabap.

Deyin aşıh ses gelsin söyle deyin canım hele de

Deyin otuzunda burah burah gezerdim
Dalgıcidim Ummanlarda y zerdim
Divitsiz galemsiz yazı yazardım
Elime verdiler bir sedefli def

Ol sedefden c mle cihan asıldı
Cennet bahcesinde g ller a ıldı
İnce mercan caviharler sa ıldı
Bir daha sen buyur  tme gurulaf

 şih Abbasa dedi dediki bir daha sen buyur  tme guruluf dedi beş hana s yledim
s yle dedi sen aşıh Abbas t z r diledi dedi aşıh dedi bunnardan hec ahlım bişe  rmedi hele
dedi gene söyle dedi. Bele s yl y ncedi Emrah orda bağlama s yl y r.

şikasda g nl m n derman usda
Yol erk nın maneri nechedli
Nece ayet  ndi mim dal  sd ne
Tec vitinde maneri nechedi

 kerin hasretle gamı firağı
Nece yoldu bu s zderin ayağı
Ne yıldadı arşı  zem durağı
Bu  lemin oyunları nechedi

Bele deyincedi dedi  şih ses gelsin dedi ahlım diyesen bires  rdi hele sonunuda pitir
s yl yecem

Can dayanmaz âşîh Emrah ahına
Sıtkı sığınmışam Şahlar Şahına
Ay usda vardın mı pir dergâhına
Erenlerin molaları neçedi

Ay usda vardın mı pir dergahına erenlerin molaları neçedi. Bele deyinceh cevabını verebilmedi âşîh Abbas hemen gırttene âşîğin hepsinin sazını aldı getdi goydu Emrah'ın gabağına. Arada nakğeder para varyıdısâ paralarıda topladı. Yağuf han hepsini aldı, getdi Emrah'a dağıtdı Emrah'a verdi. Emrah aldı neğğeder para varyıdısâ orda olan fağıra fuğarıya hepsini dağıtdı özüne heç bir herşdiñde galmadi dagittiñdan sora Yağuf han birez şeyledi gızdı dediki Emrah dedi bele yapma dedi sen aldığın pariyi dağıdarsansa sana heç birşey galmaz. Canım dedi Selbi'nin keşki eli elime deysinde men pariyi ne yapacam dedi bir daha bele iş olursa paramı dağıtma men sana burda peşin söylüyrem şimdi dedi seni aparacam Şahoğlu Şah Abbas'ın sarayına orda güveyliñ, elbisesini sen giyindirecen Şahoğlu Şah Abbas'a orda çoñ para eline gelir orda dedi barım paramı telef eleme. Hemen orda sazdarını galdırdı hepsinin âşîhların geri verdi dediki biz dedi yıñdığımızı kesmenîñ dedi sizin dedi sazdarınız gendiñizin olsun siz dedi men buranın garibiyem tabi kusurumada bahmayın sizi bires mat eledim bunnardan bires üzür felanda diliyir galdırır sazdarınıda verir şey deyirki Yağuf han deyirki Emrah tezol sazdan gedki Şahın güveyliy elbisesini geyindirecen. Ordan Emrah şeynan Yağuf hannan barabar doğru saraya geliller. Barabar gelmeñde olsun yolda annesi verdiyi meñdubu çıñırdar Yağuf hana verir. Cevher hatun ahı meñtup vermişdi Emrah'a ki apar orda Yağuf hana inşallah onun bir yardımını sana deyer. Meñdubu oñudu o bahdıki annesi yazıf meñdubu. Oñudu dedi oğlum dedi onbeşgün bunnan evel gelseydin daha dedi iş işden keçif men burda sana neyardımım deyeceñdi men ne yapım daha artıñ iş gelif hır hıriye dayanıfdı artıñ verifler taa artıñ sen dedi onbeşgün evel gabañ gelseydin bir yardımın olardı indi benim sene ne yardımım olacañ. Heyirrisi Allah'dan deyir hele gel gedeñ göreñ sonu olur. Gedir Emrah'a deyirki sen deyir dur sarayın gapısında men içeri girim Şaha sölyüyümkü âşîğı getdim senin güveyliñ elpiseni giyindireceñ. Gedir içeri hemen Şaha sölyüyür deyirki Şah deyir emrin üzerine âşîhları imtihan yafdim bir tenesini getmişem senin güveñliñ, elbiseni geyindireceñdi deyir hardadı deyir gapıdadı. Hemen şeye deyir ki Emrah'a gel deyir içeri Emrah'ı içeri aparır Emrah'ın içeri girer girmez bañır ne baña dar ağacı millet bilmem cellatdar milciler hocalar bahçede bilmem cenazaları yahıyır Şahın'da pütün tacı tañdı hepsi mücavhar altın o zaman bañırki Selbi'nin foturafıda Şahın başucunda asılıdı gözü orya ilişir. İlişince Şah deyirki Yağuf han bu âşîğı deyir men tanımıram deyir bu

âşîh benim âşîhlerimin içinde yohuydu bu kimdi deyir Şah sağolsun deyir bu âşîh bu yerin garibidi bu ele çağı geldi dedi burya burda senin gurh tene âşîğini burda mars eledi şimdi senin sözünü sen demişdinki hangi âşîh birinci gelirse onu getirersen benim güvehliñ elbisemi geýindirer senin gurhtene âşîğini mat eledi senin sözün üzerine mende bu âşîğı getdim. Deyir çoğ ey olmazmı deyir bu âşîğın bir gaş hana türkü söylüyermi söyliyir dedi Emrah dedi Şah emreliyir bir gaş hana türkü söyle ginen, eme dedi sakın dedi kimsiye sebep olmıyasan dedi kimsiye tohunacağ birşey deme Şaha tohunmaki kimsiye sebep olmıyasan. Zatan gözü Selbi'nin Foturafını görmüşdü. Baħağ orda Emrah o Selbi'nin foturafı üzerine ne söylesin:

Derdim çoğ büyühdür ay iran Şahı
Bir peri peykerin aşğı candadı
İki yannan zencir gullab içinde
Bir hürü cihanın aşğı candadı

Bu dediki derdim çoğ büyühdü ay İran Şahı bir peri pekerin aşğı candadı iki yanınan zencir gullab içinde bir hürü cihanın aşğı candadı. Bele deyinceñ yanında oniki tene mirzeyi han varıdı Şahoğlu Şah Abbas'ın bunnar baħdiki hep Emrah tavsire söylüyür hepsini bu foturaf üzerine söylüyür Şahda kederlendi baħdiki bu foturafın üzerine söylüyür. Dedi Yoğuf han dedi âşîğına de bires mağıl türkü Söylesin dedi bu zincir gullaf mullaf içinde bir şeyler deyir ne deyir. Emrah gene söyliyir ikinci kıtayı:

Deyir taħdın mücavhardı tacın Zümrüdaş
Layıhdı şanına ihlasın daş daş
Sende bi mücavhar altın münakkaş
Şahım bir kimsenin aşğı candadı

Şah gene gızdı dediki Yoğuf han dedi âşîh, gene aynı söylüyür dedi bunade mağıl türkü söylesin. Geldi dediki Emrah dedi mağıl söyle dedi etraf gan deryası olacaħdı dedi Şah dedi gızıfdı mağıl türkü seyle ginen yanı düzgün Türkü söyle yanı Şaha tohunacağ türkü söyleme Şaha tohunma ginan. Son kıtasını Emrah gene diyer.

Emrah doğdu günün erdi zavala
İnceldi bu gëddim döndü hilala
Lütfeyle Cavuhar elde piyala
Şahım bir kimsenin aşğı candadı

Emrah doğdu günün erdi zavala inceldi bu gëddim döndü hilala lütfeyle Cavuhar elde

piyala Şahım bir kimsenin aşğı candadı bir kimsede tabı Selbi'di. Lütfeyle Cevuhar elde piyala diyende Şah dediki Emrah dedi şey dedi dedi Yağuf han senin bu gettiyin âşğ gendisini hak âşğı gösderır bununda orda bir tene gulluğcusu varyıdı ismi mirza guluydu erkeğ isminen çağrılırdı eme bir Şah bilirdi bir yuğarda Allah bilirdi birde gulluğcusu bilirdi o gızıydı erkey elbisesinde orda tabı gulluğ eliyirdi gızıydı gız ismi Cevıhar'ıydı erkeyisim mirze gulu goymuşdular Onu hannar oniki Mirze han varyıdı onnarda bilmirdi bir Şahoğlu Şahabbas bilirdi dediki Yağuf han dedi senin bu âşğın gendisini hak âşğı gösderır şindi dedi gelbimde bir muamma tutacam eyer onu çözerse mende bunu hakıket andolsun dedi ceddime mende buna hakk aşğı diyecem bunun yatağ odasında altın kafes içersinde bir tene terlan kuşu varyıdı onu gelbinde tutdu deki bunun üzerine türkü söylüyer eyer bunu bilersen mende buna hakâşğı diyecem ey zavallı Emrah ne bilsin bunun gelbinde nevar. Sığındı pirine Allahına dedi şey yerleri göyleri yaradan perver diyar demeh mennen dedirmeğ sennen. Hemen bunun gelbine pirleri ilham getirdi bu adam hemen türküyü dedi söyleyecem Şahım bağah orda ne desin:

Nanımla birliñde ay İran Sahı
Söylenir diller şanı terlanın
Gezer elden ele namı dillerde
Söylenir adıyla şanı terlanın

Şah beğ bağdı bağdıki hakgeten bunun gelbinde tuttuğ terlan kuşuydu. Namınla birliñde ay İran Şahı söylenir dillerde şanı terlanın gezer elden ele anamı dillerde söylenir adıyla şanı terlanın. Dedi evet birini buldu eme orda iki kıta söylüyür ikinci kıtasını söyliyür.

Emrah deyer dersim aldım bir pirden
İtirdim ahlımı bilmem nerede
Söylenir şöhreti dilde divanda
Semaya ser çeker şanı terlanın

Bu türküyü söyledihnden soyra Şah dediki güzel dedi muammayı dedi çüzdün aferim dedi şimdi dedi bunun gelbinde birşey var dedi bu âşğın bunun gelbindeki nedise onu açılığlasın burda dedi bu Foturaf üzerine pişeler söyledi indi açılığlasın göreğ bunun isdediyi nedi ne isdiyir mennen. Orda Emrah dedi sifde dedi Selbi'nin yağasınnan tutsam söylerem Selvi üzerine söylesem Şah dedi gazzaba geleler eyisi dedi hele ñazdı'dan söylüyüm.

Saçları dört bölük oymağ
Olurmu ki bala doymağ

Dil Şeker dodağı ğaymağ

BulanmıŐ bala Nazdı'nın

Nazdı'nan ikisi barabarıdı Selbinin barabar aparmıŐdılar.

Eline almış asarı

Ben ekerem ğan ğusarı

Vallah vėrmem bir busarı

Bin tőmen pula Nazdının

Bele deyinceğ Şah ğızdı dediki peki dedi Nazdı bin tőmen pul eliyende Selbi onun yanında ne ğadar eyliyer acaba Selbi deyilen bir aydı Nazdı deyilen bir yıldızdı yıldız ğederdi dedi Selbi'nin yanında. Pitir dedi tőrkőyő sonunu dedi pitir ğızdı Emrah'a ğızdı Yağuf ğan dediki Emrah dedi bu geçe sehere sağ ığdığımız deyrir Allah bilir deyrir. Şah yaman ğızıfdı Allah'a tevekkől. Son kıtasına ğene deyer Emrah

Deyrir gől ğopardım desde desde

Armağan gönderdim dosda

Sefil Emrah döşe ğasda

Yada dizinde Nazdı'nın

Bele deyinceğ Şah hemen emreledi. Cellat dedi vur bunun boynunu Emrah'ın dedi vur boynunu. Bele deyinceğ zavallı Emrah sazını ğoltuğuna vurdu boynunu pőhdő, dedi Şah dedi irca ederem bir cellat amanı vėr hatıra dedi uÇ ğana tőrkő geldi onu sőylőyőm onnan soyra öldirecisen ne ğayracısan emir senindi. Ğoy olecemsede dedi Selbi oğrunda bircan dedi Selbiye ğurbandı yanı çoğ ğazzaba gelsen meni öldirecen başa ne yapacan. Orda Emrah gene tőrkő sőylőyőr.

Deyrir ğolu bağlı ğuluğunda durmuŐam

Gel öldürme meni el aman Şahım

Dőnya Sőleyman'a ğalmadı haşa

Gel ğıyma canıma elaman Şahım

Gemin deryada ğaldı

İŞim feryada ğaldı

Dadıma yerişsin ğızır

Nazlıyār yada ğaldı

İsder han olunan isdersen paşa
Bele dünya Süleyman'a galmadı haşa
Çürütme şöhretin sen çoğlar yaşa
Ağibet geriye dönersen Şahım

Elemi ağam gel
Ay ölmemişem sağum gel
Boynumda gam zinciri
Ėapında duz dağam gel,

Son kıtasını, dedi söyle dedi bilmem dedi cellat dedi hemen hazırlan dedi söyle son kıtasını:

Değir Emrah değer tunnan tuna atıldım
Ėul olufda her diyarda satıldım
Selbi'nin değerinnen yandım yıhıldım
Sende bencileyin yanarsan şahım

Ėazan ağlar
Od yanan Ėazan ağlar
Bele Ėurbet ėlde ölenin
Mezerin Ėazan ağlar

Bu türküyü söylüyünceh Şah hemen tağdan devrildi devrilinceh Şahın ağılı başınnan Ėetdi. Oniki tene Mirzayı han toplandı Şahın başına vay kelle değerin bağırdılar. Bağırdılar buna neyse Ėulağ suyu bilmem Ėızıl Ėül suyu bilmem ne sularınnan Ėetdi üzüne müzüne Ėözüne sefdiler. Şah ayıldı, ayıldı ayılıncağ değiki aman değer Emrah'ı değer öldürmedinizki Şahın Ėelbine bir coşğunnuğ Ėeldi bir eyliğ Ėeldi değer ki öldürmediniz değer yoğ Şahı Ėözünk aşdı şeyi Emrah'ı sağ Ėördü. Değer Allah'a çoğ şükür değer Emrah'ı değer öldürmedim bu adam değer men değer bir Şaham değer yer yüzünün değer Allahıyam men değer bu değer bu adam var değer bir değer Ėededideđer neğer Emrah neğer değer bir Ėededideđer benim değeribu tacı tağdımda benim bu sarayımda Ėorğmadı bu türküleri bu cobafıarı söyledi bunda değer bir alemet var değer bu adam değer belke bu Ėız değer bunun nasibin değer bu değer bu şeyleri söylüyür. Değer ki Yağuf han değer hannara emir ver Ėetsin bu Ėeçe zifaf olmyacam değer. Hemen hannar ordan Yağuf han onnarı yola saldı hannar ordan sevine sevine hepsı evine Ėetdi değer Allaha Şükür bu Ėeçe savağa sağ ėıhdığ. Hepsı Ėetdi değer Yağuf han değer bu

Emrah'ı men bir imtiħan yapacam, hele soracam bu Selbi bunun Neyidi. Bu dedi ele Selbi üzerine gonusur bahaħ bu neyidise hele sorah. Emrah'ı söylüyür deyir Emrah deyir nevar deyir bu Selbi'ki var Selbi senin neyindi Selbi neyin olması sen geder bu Selbi üzerine gonusursan türkü söylüyürsen senin neyinde Emrah bir tüşündü dedi ki ecaba dedi men deşemki bunun Selbi'nin baasının ğapı aşığının oğluyam enkuf olmanıħ onda benim boynumu vurur eysi Selbi'yi gendine emce ğızı yap. Dedi ki Şahım dedi Selbi deyilen benim dedi emicem ğızıldı hemde beşih kertmesiyih pir elinnende badeliyih, hemde nişannılıyıħ bir birimize nişannılıyıħ. Peki dedi coħ şkrk men dedi seni öldürmedim şimdi dedi geğif Selbi'yide aynı imtiħan yapacam. Selbi'de aynı senin değihlerini diyerse Mvla sizi birbirinize vermiş dedi benim ne haddimki sizi ayıra. Yağuf ğan dedi ki dedi Yağuf ğan dedi geğeh Selvi'ye imtiħan yapaħ Selbi'de greħ aynı sylyrm. Bele deyinceħ ğırħ dene cerya goymuşdu ğapılara ğırħ tene odalarararı vardı heresine bir cariya goymusda o ona heber vereceydiki Şah gelir Zifaf olmağa. Selbi'ye heber vereceydiler eme Selbide Nazlı'da heresi bir kasa zehir hazırlıyıf goymuşdular orya ki Şah zifafa gelende başdarına çekif ićeceydiler leceydiler orda Şah heber gönderir Şahoğlu Şah Abbas zifafa geleeħdi ğırħtene ceriyaydı o ona o ona heber verdiler geğdi Selbi hazırranmışdı zeherreri hazırramışdı ki ićeceydiler. Eme Şah oğlu Şah Abbas dedi ki geğin Selvi'ye oda bilirdi ki Selvi zehir ićeceħ dedi ki deyersiñizki bir söz soracaħ deđe bir kelme suval soracaħdı. Zifafa gelmir ğızdara dedi bele söyləyən Bele deyinceħ eey gel sana hardan heber verim Emrah'dan Emrah dedi ki ecaba men burda meni imtiħan yafdılar bele söyledim Selbi'de aynı orda ocevabı syliyeceħmi sylemiyeceħmi?

Sabağın seher vaħdıydı serinnen bir gzel rüzgar esirdi pencerenin önüne çıħdı dedi ki yarebbi dedi demeh mennen sesi aparmaħda sennen Selbi'nin ğulağına bir seda geťsin ki Emrah geldi diye. Orda bir ğaşħana türkü söylüyür Emrah:

Boş geťme yanına ey badı sabaħ
Esdihçe yrime bir heber eyle
Uşulca doħunuf zülfün teħine
Salam ver dört yana bir nazar eyle

Salam ver dört yana bir nazareyle. O zaman Selbi tabi yatmamışdı baħdıki ğulağna bir seda geldi aynı Emrah'ın sedası yreyine ele bir hop geldi ele bir uşnt geldiki hemen geťti nazdı yatırdı Nazdıyı ğaldırdı Nazdı dedi Emrah'ın sesi geldi dedi diyesen ğularıma hele ğaħ dedi greħ Emrah deyesen geħıfdi.

İkinci kiteyi gene söyliyir Emrah:

Hazır olku gulluğunda durusan
Yüzün halh ət ayağına süresen
Herne sorarise cevap veresen
Alırısı özün dur bazar ęyle

Haniya Şah gelif bunnan suval soracağ, dedi ki alırısı özün dur bazar ęyle yaniki Şahdan heç çekinme dur bazar ęyle. Nazdı'da geldi bağıdiki Emrah gelif Emrah'ın sesi gelir dedi Allah'a şükür Emrah gelir Emrah'ın sesidi ęle deyinceh Şah Yağuf hanı alıncağ getdi getdi dorğudan dorğu Selvi'nin orya galdırdı onnarda zeher kasalarını yere çaldılar Emrah geldi diye hemen çaldılar yere. Şah getdi dedi ki Selbi dedi sennen bir suval soracam. Şah geçer getmez Şaha hemen getdi orda o zaman tabı bizder şerbet diyerih onnar tatdı diyer hemen bir şerbet Yağuf hana verdiler bir şerbetde Şaha verdiler heresine bir bardağ şerbet verdiler işdiler. Dedi Selbi sennen bir suval soracam dedi eyer sende aynı söylüyir sense çoğ güzel. Senin dedi melmeketde neyin var melmeketinizde. Selbi bir tüşündü dedi ecaba dedi Emrah diye pişeyin varmı yoğmu eceba dedi men dedi deşemki Emrah benim gapım aşlının oğludu enkifim olmaz onda bişed diyer Şah gazzaba gęler Şah dedi Şah sağolsun dedi Emrah deyilen benim dedi emicem oğludu bir süt gardeşim var Emrah dedi hemde dedi beşih kertmesiyih nişanınılıyih hemde pir elinnen bade işmişih. Eh dedi Allah'a çoğ şükür o dilediğın dedi Emrah geldi dedi gözün aydın müjde. Hemen orda müjde verdi dedi tamam benim soracağım bu gederdi sennen. Orda hemen Yağuf hannannan çıhdı dorğu geldi sarayına. Gęler gelmez dediki Yağuf han dedi men dedi neyağcı sebeboluf bu adamı öldürmedim dedi benim dedi tacım tağdım dedi payı tağdım dedi darmadığın olardı yağcıki bu adama sebeboluf öldürmedim. Şimdi dedi benim güvehliyi elbisemi Emrah'a geyindir Emrah gętsin zifaf olsun. Yağuf han hemen Emrah'a geyindirdi şey güvey elbisesini geyindirinceh Yağuf hana dediki götü dedi Emrah'ı Selbi'nin odasını. Selbi'nin odasına götürünceh Yağuf hana dediki dedi deyillirler bu hakğasığı olan birbirinin üzünü görerken yęddi defa bayılar ayılar birbirinin üzünü görer indi bağağ bunnarda bayılıf ayılır mı yoğsa ayılıp bayılmıllarmı. Bunnar Emrahı gabağda Emrah gabağda gędirdi Yağuf hannan Şahda bunnarı tağibelemehde farzım üçüncü gapıya Emrah gędende bunnar gelirdi ikinci gapıda bunnar dururdu o gapıya gędende bunnar bu bir gapının arğasında Selbi oyannan gelirdi Emrah bu annan gędirdi bunnarda onnarı tağvelirdi Şahnan Yağuf han, gapıyı açif Emrah'nan birbirrenin üzünü görerken yęddi tefe bayıldı ayıldılar. Bunnarda tağibelliyardı. Bayıldı ayıldı gağdı birbirlerine sarıldı görüşdüler bağıdiki aynı Sah bağıdiki buda dorğu bu

imtihtanda dorğu. Dedi bunnan Mövla bir birrerine vermiş bizim ne haddımız bunnarı ayırağ. Şah geldi tahtında yatdı Yağuf hannan Emrah'da orda yatsın Selvinen barabar.

2.2.4.1. Emrah Hikâyesi Epizotları

- 1- Emrah, âşık Ahmet'in oğludur. Selvi ise Miroğlu Ahmet'in kızıdır. Bey kızıdır.
- 2- Emrah ile Selvi pir elinden bade içer ve birbirlerine âşık olurlar. İkisi de birbirlerinin Erciş'te olduğunu bilmez tesadüfen karşılaşırlar.
- 3- Şahoğlu Şah Abbas, Miroğlu Ahmet'i öldürür kızı Selvi'yi alarak İran'a götürür. Emrah'ta peşlerine düşer.
- 4- Selvi, kendisiyle evlenmek isteyen Şahoğlu Şah Abbas'tan evlenme şartı olarak yedi sene içinde mahsul verecek bir bağ dikmesini ister.
- 5- Emrah, Şah Abbas ile Selvi'nin düğünlerine yetişir. Kırk âşığı yenerek Şah Abbas'ın güveylük elbisesini giydirmeye hak kazanır. Böylelikle Selvi'yi bulmayı düşünür.
- 6- Şah Abbas, Emrah ile Selvi'nin hak âşığı olduğunu anlar ve ikisini evlendirir.

2.2.4.2. Emrah Hikâyesi Motifleri

Evlenme şartı motifi: Selvi, Şahoğlu Şah Abbas'a evlenme şartı olarak bir bağ dikeceğini bu bağ yedi sene içinde olursa onunla evleneceğini söyler.

Yardımcı yaşlı kadın motifi: Cevher Hatun, oğlu Yakup Han'a Emrah'a İsfahan'da yardım etmesi için mektup yazar.

Bade içme motifi: Emrah ve selvi bade içerek birbirlerine âşık olurlar.

Olağanüstü yardım motifi: Pir elinden badeli olan Emrah'a İsfahan'a giderken ağası yardım eder çok kısa bir sürede gideceği yere gider.

İmtihan motifi: Emrah, Şahoğlu Şah Abbas'ın düğün eğlencesinde kırk âşığın birincisi âşık Abbas'ı yener.

Mükâfat motifi: Emrah, âşıkları yenince Şahoğlu Şah Abbas'ın güveylük elbisesini giydirmeye hak kazanır.

Erkek kılığına giren kadın motifi: Şahoğlu Şah Abbas'ın Mirza adında erkek kılığına girmiş bir kadın hizmetçisi vardır.

Formilistik sayılar: Selvi ile Emrah kavuştuklarında yedi kere bayılıp ayılırlar.

Kırk âşığın sazlarını toplar.

Cevher Hatun yedi senedir oğlunun yolunu gözler.

Selvi'nin kırk cariyesi vardır.

2.2.4.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Âşık Ahmet: Emrah'ın babasıdır. Emrah'a akıl verir.

Şahoğlu Şah Abbas: Selvi ile evlenmek ister. Savaştan sonra Selvi ile Nazlı'yı yanında götürür. Emrah ile Selvi'nin badeli olduğunu anlayınca ikisini evlendirir.

Nazlı: Selvinin yardımcısı. Her zaman yanındadır.

Cevher Hatun: Emrah, Selvi'yi aramaya çıktığında karşılaşırlar. Yakup Han'ın annesidir. Oğluna mektup yazar. Emrah'a Selviyi bulması için yardım eder.

Yakup Han: Emrah'ın Şahoğlu Şah Abbasın yanına girmesi için yardım eder.

2.2.5. Salman Bey Hikâyesi

Aziz muhdaranlar Çin Maçun ölkesinde Alıhan deyilen ölkenin pedsahı idi eme Alıhanın heç evlat diye evladı yoħuydu ne ğızı ne oğlu evladı yoħuydu taħi zenginiydi pedşahıydı heş bir talaşı yoħuydu zenginniħden eme evlat baħımınnan fakiriydi çocuğu yoħuydu. Bu adam bu tüşünce iħerisinde ele tüşünerdiki eceba men beħe bir pedşeham benim tacım taħdım irelde evladım yoħ benim sonunda bu tacıma taħdım kim saħab olacaħdı bunu tüşünürdü. Eħ Allah cümle darda ğalannarın dadına yeħişsin cümleliznen barabar o adam bir ğün bunun evine bir fuħara geldi ğarısınnan barabar bunnar çıħatdı bu fuħarıya çoħlu bir para vėrdiler ğarı dēdi Cenabı Allah dēdi ele talaş duya ki bizede bir evlat keremet eħesin biz dēdi evlat üzünnen fakiriħ bu adam bu fugara ğetdiħden soħra Cenabı Allah terefinnen bunun evine bir tene devriş nazır oldu devriş nazır olduħdan sonra devriş geldi dēdiki baba dēdi ey pedşahım ğıvlayı âlem sağ olsun duyduğuma senin evladım yoħdu sana dēdi bir tene elma vėrecem İnşallah dēdi bu elmayı yeħiyiniz zaman inşallah bir tene evladınız olur. Çıħartdı çeħvinnen bir elma vėrdi dēdi bunu ğötürersen ğabığını soyarsan yarısını sen yiyersen yarısında ğarın yiyer İnşallah ilerde Allah evlat vėrer devrişin dēdiđi kimi eme dēdi bu elmayı çocuğunuz olacaħdı dēdi irelde çocuğ olan zamanı eme ismini ğoymazsınız ismini gelif benim gendim ğoyacam. Ey Allah sennen irazı olsun derviş baba. Buna çoħlu para pul vėrdiler devriş dēdiki heħe o yana baħ o nedi ordan ğelen derviş Alıħana dēdi Alıhan döndü beħe ğeri baħdı beħe dēdiki devriş ğayıba çekilif vay dēdi neħe dēdi ziyaret etmedim devrişile ğayıba çekildi ğetdi. Nese dēdi keşdi İnşallah ğene dēdi devriş nazır olan zamanı ğene ziyaret elliyeħiħ.

Getdi elmiyî soydu ğabığını yarsını verdi ğarısına yarisini da gendi yediler eme ğabığını da apardı aħurda bir tene ğısrığa tōhdüler ğabığını da ğısrığ yedi. Eħ almıyî yediħden soħra Cenabı Allah bir tene evlat bu adamın ğarında zuhur etdi bu adamın ğün be ğün köyneħ gödeldi ğarın böyüdü bu adamın dokğuz ay dokğuz dakika tamam oldu. Bu adam bir tene evlat dōnya üzerine getdi. Nur topu kimi bir evlat geldi eħ faħıra fuħarıya o ğeder para pul dağıtıldıki yoħuydumu Alıħan zengin pedşah edamıydı o ğeder aj ğarınnar doyurduki heş olmıyan kimi bu evladı ğaş ğün ğaldıħdan sonra bunnar heş isim taħmadılar. Dēdilerki vallah filan devrişnen veda eħemişih devriş geler ismini ğoyacaħdı toplandı köylü canım dēdi eħ şey mi olar buna bir isim taħaħ sen şeherimizin bir pedşahısın senin bir evladın oluf bu da isimsiz olarmı yoħ dēdi devriş geleceħ o anda devriş nazır oldu. Hemen devrişin eline ayağına ğapıldılar devriş baba Allah sennen irazı olsun hemd olsun çocuğumuz oldu şimdi isim taħacıyıħ çocuğa o da sen demişdinki benim gendim gelif çocuğa isim ğoyacağam. şimdide çoh şükür geldin çocuğa bir isim taħ devriş dēdiki çocuğun ismi Allah ğayırılı etsin çocuğun ismi Salman Bey Alıħanın oğlu Salman Bey çocuğun ismini ğoydu devrişe gözel hōrmet elediler gözel elbise para pul ne ğeder devrişi irazı etdiler. Devriş ğene bir ara ğayıp oldu ğayıp olduħdan sonra Salman Bey üş yaşınnan beş yaşına Salman Bey epey irilendi ha yanı hanıya Salman olan sırada apardiki ğısrığa şey tōhdüler da almanın ğabığını onnanda bir tene at törüdü tay o da böyüdü Salman hırda hırda böyümüşdü o tayı minirdi silahşörlühler örgenirdi minirdi orya burya babası dēdi oğlum dēyirdi oğlum çoh minme ğene yıħar felân yoħ baba dēyirdi men beħe ava ğuşa ğedecem ğünde minerdi ğederdi ava ğuşa aħşam geler yeħer tayınnan eħerdi çekerdi tavlıya çekerdi bir ğün babası çoh zenginiydi dağlarda yēddi sekğiz sürü duvar otduyardı bir ğün tam onbeş yaşlarına gelmişdi Salman Bey babasına dēdiki baba dēdi ne var dēdi Salman Bey dēdi baba bizim bu ğeder dağda hayvanımız var sürümüz var munnar eħ çoban umuduna ğoymaħ olmaz. Mende ğedif çobannannan barabar çadır ğuruf davarların üzerinde duracam. Babası dēdiki canım dēdi sen bir pedşah oğlu senin ne işin var. Dēdi baba ğedecem. Bu adam getdi şeherden bir ğaştene gendisine eħbap buldu onbeş yirmi tene içersinde bir tenede Keloğlan varıydı oda çoh mugellet bişeydi onuda çoh severdi. Bu adamlar ğederdi çadır ğurmuşdu aħşamlar ğoyun gelerdi davar keserdiler yērdiler, içerdiler keħde keyfiyetde oynuyub ğülmēhdeydiler. Bir ara gurbannıħ İsmayıl gurbannığı geldi orda yirmi tene arħadaşı varıydı hepsine dēdiki arħadaşlar dēdi siz dēdi heş ğedif ğurvan felân almayın sizin ğurvannıħ ne düşer burdan men verecem ğötürün evinizde ğurvannınızı kesin çol çocuğunuznan yeħin. Hepsine birer tene ğurvan verdi bu adamlar getdi evlerinde kesdi yediler yediħden soħra Salman Bey gelmedi. Salman Bey o ğeħe teħ ğalmışdı şeyde çadırdı çadırdı ğalmışdı o

gece ağası buna bade verdi. Ağası yetişdi dadına. Ey Salman Bey dedi ne yatarsan gedi Habaran ölkesinde dedi Habaran ölkesinin Hetemen şehrinde Mirasda Şahı'nın gızı Dürretel hanımınan dedi seni aşuku maşuğ eliyeciyeñ. Şimdi dedi bir gedeh doldurdu dedi bunu dedi yüzyirmi nebinin aşgına iç onu devreledi bedenine devreledi birde doldurdu dediki bunuda Mehemed Peygember'in ve Allah'ın aşgına işginen onuda aldı devirdi birde doldurdu aynı dediyim kimi Dürretel hanımın aşgına. Birinide içen de bu adamın üşyüz altmış altı gemihlerine ateş tüşüf yanmağa başladı. Bu adam badeyi işdiñden soñra bu adam üzünne getdi bayıldı orda tüşdü Kaloğlan geldi bañdiki oho Salman Bey yatır ağzınnan ele köpüh daşdanıfki daha heç olmuyan kimi ey Keloğlan şaşirttı dedi eceba bunu gece vurdularmı nooldu ey bir babanın bir evladı bu nooldu. Bu adamı neyse aradan bir zaman keşdi Salman Bey uyandı. Buna annatdı Keloğlan'aki başına beñe gazalar geldi tabi bunun arhadaşlarıda geldi ğurbannarını kesdi toflandı hepsi orya geldi geldñden sonra. Salman Bey gene üzünne getdi baygınıydı bunu dediler ne yapahki bu ayılsın dedilerki köylerde beñe bilgili ğarılar olur onnar biler beñe işden bu haldan annar biler. Getdi bir ğarı buldular ğarı varki deyr iman ğuran nesibolsun ğarı varki ilan vuran nesbolsun. Getdi bir imansız ğarı buldu getdiler. Getdiler ğarnene dedi bu adam dedi Alihan'ın oğludu baba bir oğul bir biz bunun babasına ne cevap vereciyeñ şindi biz ne yapahki bu adam eyleşsin. Dedi booy yañın getmiyinki bu ğudurufdu aman yañın getmeyin ğuduzduñdu sizede ğuduzduñ tüser vay ğarnene seni ğudurasan bunu nasıl biz ğuduz diyeñ buna. Başına dedi kül eleyn yoñ dedi ele şey olmaz ğarneneyi govaladılar. Getdiler bir tene ğarı buldular ğarıyı getdiler ooy dedi oğlum dedi Allah dedi isdedivim dostlarada beñe bu Salmana verilen badeden nesibetsin bu adamınki sırf Hak Âşığıdı buna bade verifler şimdi dedi bunun bir şeyi var buna bir saz geleceñki bu adam o sazın sesini eşide belke uyana. Hemen getdi bir tene saz aldı getdiler sazı dıñıllatılar Salman Bey haman uyandı Salman Bey uyandı dediler Salman Bey bu ne hal bu ne hekâyet dedi nene dedi telden annıyarsañmı dedi oğul pek usdasıvam orda Salman Bey bir ğaş hana türkü söylüyür.

Oñudum dersimi hañdan elim ayyet bu gece
Benim için vasfolundu hoş hidayet bu gece
Âşuku maşaka yazan ilâhi irebbena
Benim için vasfolundun hoş hidayyet bu gece

Ĝaldırdı hüsnü likabı ğöründü mahu taban
Hasretinnen dider oldum dü çeşmim gelmez haba

Ėameti selvi ĥıraman sűrahi ġeddi tűba

Bir ninaver ġozel ġordűm meĥeĥ, sufat bu ġece

Bu tűrkűleri deġidĥden soĥra Salman Bey deġiki Ĥabaran űlkesinde Ĥabaran űlkesinin Ĥetemen űhrinde Mirasda űahı'nın ġızı Dűrretel nen deġi aűuġu maűuġ olduĥ. Aynı ġecede ġızada tebi űey verilmiűdi ilham verilmiűdi bada verimiski ġızda orda aynı talaűdaydı. Ĥabaran űlkesinin Ĥetemen űhriyenen Ĥin macun űlkesinin arası űű sene űű ay űű ġűnnűĥ yoluydu. Uzaĥ bir melmeketiydi eme oruyu annatmadım ġıznan oġlana bade verilen sırada aġası barmaġının arasınnan iűaret elemiűdiki filan yerdeki ġız ġızında aynı niűanı gűsdermiűdi ġızın űzűnű gűrműűdű yanı Salman Bey deġi ġedersen benim ġemer tayı hazırlıyarsan neki mazemeleri var ġılıcı ġalĥanı eyeri neki ava ġuűa ġetdiyim zaman hancarı mazemeleri varıydu aynı teűġilat yiherriyer ġetirer burda maĥa teslim elliyersen peki deġi hemen Keloġlan ġetdi bunun ġemer tayını ġetdi sordu deġi Salman Bey harya ġedecen. Deġi vallâ men deġi ġızın peűine ġedirem. Deġi canım deġi biz Alıĥana deġi ne cevap vereĥ eymen bu melmeketin arası ġoca űű sene űű ay űű ġűnnűĥ yoldu ecaba ne olarsan ne olmazsan sen babana ġedif deűene babannan esger al lesger al asgernen ġetġinen sen niye teĥ baűına ġedirsen yoĥ deġi teĥ ġedecem deġi maĥa arĥadaű olan varsa ġelsin ġedeĥ ordada kimse ġetmedi hepsine műsade eledi ki ġardaű deġi kimse deġi mennel gelmesin men deġi noolar nolmaz kimisiye sebep olmuyah teĥ baűına ġedecem.

Aziz műhterenler Salman Bey az ġetdi uz ġetdi dere tepe dűz ġetdi űű ġűn yol ġetdi űű ġűn yol ġetdiĥden soĥra bu adam ġetdi bir tene űehere ġıĥdı űehere ġıĥdı aĥűam zamanıydu bu adam ġetdi atını bir terefe tavlamiĥ eledi ġendiside ġeűmenin baűında yahandı orda ġaldı sabaġ aġıldı űzűnűze ĥayırlı sabaĥlar sabaĥ, sűlf zamanıydu baĥdıki bir tene baĥça var ġapı beke arĥadan kitdidi eġi ġozel ot var ki deġi nolaydı atı burya aparam hűrűhliyemde at bires burda otdasın ġetdi baĥdı ġapı kitdi canım deġi ne iűim var ĥaĥın deġi baĥçasında deġi yoĥ deġi ġapıyı vuruf ġıracam vurdu ġılıcıynan ġalĥanınnan ġapıyı ġırdı ġirdi iġeri ġetdi iġeri ġűllű baġda ġeűmenin baűında atını bir terefe tavlamiĥ eledi űzűde ġetdi ġeűmenin baűında yahandı tebi ĥeybesinde neyi varıdisa onnan ġıĥardı yedi. Yemeĥde olsun oda deme űeyin ġızı Calâlı vezirin ġızı Gevher ĥanımin baĥçasıydu Bezeslan űhrinde Celâlı vezirin ġızıydu Gevher ĥanım orda kimin heddinedi orya ġelemibiler hűssű oryada bir tene baġman tutmuűdular baġmanġıda ġedif yatıf ĥeűibiűeden ĥeberi yoĥ bir ara sabaĥ sűlf zamanıydu Gevher ĥanım ġaĥdı eűiye ġıĥdı baĥdıki baĥçasında bir tene at otduyur deġi Allah Allah benim bu baĥçama deġi kuű kuűduġuynan seke bilmezdi kimin haddidi burya ġele bu ecaba ne ola tűűmandımı dostdumu bu necidi ne űıkarıdı. Bunun ceryası varıydu ceryasına hemen

emrelledi dedi get gör dedi o at necidi getirip bizim bahçada otarılar. Bu ceryasında hemen geldi orya bahdiki bir ele atdiki bele heç görülmiyen kimi bir at ata bele bahdı yavu dedi bu eceva pedşah atıdımı pedşah oğlundumu necidımı bele yabancı bahdiki bir adamın atıldı dolandı dedi bunun adamıda olar bir bahım o yana bu yana kimin ola bele gezdi bahdiki çeşmenin başında bir tene de ele oğlan yatırki diyerdin Allâh bunu ayın ön dördü kimi demeh orda duruf herif şeyrelliyir gız buna vuruldu bahdiki dedi nola bu oğlan benim ola daha heşbişey söylemedi. Hemen gedif orda dedi bir tene atdı var çeşmenin başında yatır ele deli adamdiki men getdim meni söydü govaladı gorhumnanda gedebilmirem hemen Gevher hanımın gendisi geldi geldi bahdiki ele bir oğlan yatırki diyersen pehlivandımı bu adam ecaslandımı nedimi burda yatır bu adam geldi kenardan daş getdiki bunun başına sala Gevher hanım bele bahdiki ele bir oğlandiki dedi vay men dedi nasıl bu adamın başına daş salım Salman Beyin iki gâşının arasınnan bir oğ gâhdı Gevher hanımın sinesine oğ kimi doğundu buna o geçer âşığ olduki heş olmıyan kimi yav dedi buna nasıl men deyimki bu adamı men vurum öldürüm heş galdırmadı bağmanın ocağı batsın bağman deçey gün harya gâhıp bağmanın heş habarı yoğ hemen ceryasını yolladı dediki get Bağmanı galdır Bağman gâhdı geldi bahdiki bir tene adam buna gorhusunnan heş bişe sorabilmedi Salman Bey dediki bağman dedi sen dedi burda necisen dedi men buranın bağmanıyam be buranın dedi ki kimsesi yoğmu pedşah buranın veziri vekili tabı dedi var kimdi dedi pedşahın Calâlı vezir gızı. Bura dedi Gevher hanım dedi şeyidi bahçasıdı sen burda ne işin var burya gelifsen bele deyinceh dedi nerdedi bu gız dedi filan yerde hemen geldi Gevher hanımı çağırdılar. Bu adam Gevher hanıma bele bahdı ki ohoo... bu adam aynı gece ağası bade verdiği Dürretel hanımdı Allâh Allâh dedi tam gelif bulmuşam dedi diyersen bir elmadı Allâh bunnarı yaratmış Ağam mana dedi üş sene üş ay üş gün dedi peki men üş günnüñ yol geldim bu nasıl olur elese dedi canım üş sene demedi üş gün dedi bu öz özüne bele dedi buna o geçer âşih olduki ama gızda buna âşıhdı dedi Allâh vere dedi bu oğlan dedi meni ala zatan oğlan Dürretel hanıma bunu benzetdi zaten oğlanın gayası bu bağmanan dediki Bağman dedi Gevher hanım dedi bu oğlanı apar ele sahlıyarsanki kimse görmesin peki dedi apardı bağman bir tene yerde sahladı bir oduya goydu sahladı dedi isdediyim zaman aynı oğlanı getirersen apardı bir gaş gün sahladı bununda Gevher hanımın ceryası Selatin cerya buna her zaman yemeñ felan aparırdı Gevher hanım muna bişeyler diyerdi deyerdiki hele bir oğlannan sor bu gızı alarmı almazmı buda orda geçer annadardı dedi zatan gayam odu bu gızın peşine gelmişem burda buldum hemen emrelledi Bağmana bir gün aħşam üsdü emrellediki oğlanı getirersen meni serayıma aħşam oldu Salman Beyi hemen aldı doğrudan doğruya geldi Gevher hanımın serayına serayına geldiñden soñra bu adam ikisi birbirine gavişdı o ona saç

uzatdı o ona el uzatdı iksi sarmaş dolaş oldu öpüşdü görüşdühden soñra bu adamlar dediki
Salman Bey dediki buna bir çara dedi nasıl elliyeñki biz burdan gendimizi gurtarañ eme
gızda nişannılıydı bılırsen Eset Beyin oğlu Ehmet Beye nişannılıydı gız nişannılıydı eme
oğlan o geçer vurulduki daha nişannıyı felân hamsını atdı kanara hemen emreledi salatın
cariyye filân dedi filan atdarı geçer hazırıyarsan biz dedi burdan çılıf gideciyiñ diye dedi
peki giden sıra bu iki badeli ikisine birbirine ne desin sizde dinneyin damağınız çağ olsun

Elelden özülûf mehremet eyle
Goyma yana yana götür get meni
Vede tamam oldu iş hitam buldu
Bu yerden bir yana götür get meni

Salman Bey söyledi aynı türküyü

Rehme gelif elin vesen elime
Gıyaram bu cana götürrem seni
Vede tamam oluf iş hitam bulsa
Bu yerden bir yana götürrem seni

Gene diyer gız

Eñmallıg elme gılma mudara
Fırsat elden geçer bulunmaz çara
Sedamız gelmesin heş bu diyara
Bir tevdil mekâna götür get meni

Aldı Salman Bey

Şahin olan payın vermez laçına
Uymağ olmaz gözellerin göçüne
Belh-i Buğara'ya Çini Maçuna
Lâlî Bedişhana götürrem seni

Gene diyer gız

Gevharam düşmüşen aşgın ahına
İrehmeyle melül müşgül halıma
Düşmüşüm deryaya el at elime
Bu yerden bir yana götür get meni

Aldı Salman Bey

Salmanam düşmüşem aşğın ahına
İrehmeyle melül müşgül halıma
Sıtgı sığınmışam şahlar şahına
Hökmü Alosman'a götürrem seni

Bu türkülleri pitirdihden soñra hemen salatun ceriya emretdi dedi gız tamamını atdar dedi tamam ordan yühde yüngül bahada ağır hemen atdarına suvar oldu doğru bahçadan çıhıf getdiler. Getdihden soñra salatın cerya getdi selatın ceryada bağmanın gızıydı salatın cerya babasına deyirki Gevher hanım gışdı indi biz Calâlı vezire ne cevap verecih. Dedi ne cevap verecih özü gışdı cehenneme gışsın gışmıyadı dedi. Hemen salatın cerya gışdı doğrudan doğruya Calâlı vezirin serayına Celâlı vezire haman habar verdi Tahdın tahd olsun yeherin gannan dolsun gızın gışda, Ay belemi be. Bu hemen esger leşger hazıradı. Gevher hanımnan Salman'ın peşine yolladı yolladıhdan soñra gel saña hardan habar verim, Salman Beyden Salman Bey şherden çıhdıhdan Soñra Bezeslan şherinnen çıhdıhdan soñra epey bir zaman getdi dediki Gevher hanım Allah aşğına dedi ele bir yorgunnuh geldi maña ele bir yuhu geldiki heç olmıyan kimi atdardan yeneh burda bir dedi dincelehd. Evin yıhılmasın dedi babamın memleketidi peşimize geleller senide öldüreller menide ne gününe burda yatırsan vallaha dedi ele halımdiki heş olmıyan kimi. Birez getdiler neyse getdiler bir çeşmenin başında bunnar endi atdarı tavlamiş elediler orda yahandılar apardığı yemehden epmehden yedi işdiler. Dedi Gevher hanım Allah'ı seversen bir dizini goy başımı dizinin üsdüne goyun altdan yuharı bir o mah camalına bir dedi bahımda doya doya bir gana gana bir ey bahım seni çohtandı gördüyüm yohdu çoht görmeh isdiyirem hemen gız dizini goydu bu başını goydu dizinin üsdüne be Gevher hanımın mahcemalina şehreyledi şehreylediği zaman bunu yuhu apardı yatdı. Ey Gevher hanım yatırmı hem nişannılı gışıfdı bilirki peşine bunun adamları geleceh aradan bires zaman keşdi birde bahdiki ele goşun gelirken Allah gösdermesin goşun gelir gelmez bu adam dediki men nasıl yapım acaba Salman Beyi galdırım gıymadı Salman Beyi gaydırmağa bu gözünnen yaş ağladı gözünnen her getle yaş Salman Beyin üzene tüşdü tabi diyellerki gözün yaş duzdudu üzüne tüşerken Salman Beyin üzü açışdı Salman Bey haman uyandı. Gız dedi neye ağlıyorsan dedi biz dedi zatan ağlıyan dedi gariyi biz sahlamırıhd dedi ne ağlıyorsan Salman Bey dedi vallah dedi ağlamazdım ama dedi babamın dedi memleketinin bağı bahçası gözüme bele ilişdi göründü ele ona bahdım ağladım. Gız dedi demeh babanın bele çuhmamışih babanın ülkesinnen dedi yoh dedi aha gah bah bele gahdı bahdıklı aha goşun heme heme bunnarı yahalıyar dedi evin yıhılmasın daha ne gününe durursan orda gış hana türkü söylüyor bilmirem onnarı bir hana bilirem.

Salmanın hağdı madarı
Sevdiğim etme kederi
Hağtâlâ yazan ğederi
Defterden silmey olurmu?

Dedi heş ğorġma ğinan evel Allâh nağeder ğoşun ğelse men dedi çoġ silahřörrüġ yapmışam inşallah dedi hamsını yoġ elliyecem hemen ğaġdı atdara suvar oldular dediki Gevher ġanım sen bir terefde saġlan evel Allâh men dedi ğoşunun bu terefden ıġacam Salman Bey hemen atına suvar oldu ğılış ğalhanını aldı ğoşuna girdi ğoşunun bu terefden vurdu o terefden ıġdı eme Gevher ġanım, bu helekârlar dediki siz Salman'nan burda ğavġa yapım bir ğederinizde Gevher ġanımı dalda yoldan belke ala ğötüre ğedesiniz hemen bir taraftan geldi Gevher ġanımı bigaş tenesi orda alıf ğötürdü ğetdi. Salman Bey o ğeder burda ceng elediki heş olmiyan kimi hepsi daha bölüġ bölüyoldu ğoşunu geri ğaşmaya daha kimse ğalmadı Salman Bey ğeri dönüf geldi geldi ne ğele baġdıki aho... Gevher ġanım ne ğezir ne tas var, ne hamam Gevher ġanım yoġdu dedi vay puç köpayoġlular Gevher ġanımı apardılar Hemen Gevher ġanımı apardılar apardıġdan soġra ğel sana hardan ġabar verim. Salman Beyden. Salman Bey dediki bu başdı o uğurdu öldürselede daha ğene ğedecem Gevher ġanımın peşine. Bu adam o ğee orda ğaldı sabaġ açıldı sabaġnan geldi şehere bir tene ğarı buldu dediki ğarnene dedi burda dedi Gevhar ġanım namında bir ğız varıydı onu men ğaçırmışdım sırımı sözümü sana deyirem onu ğavġa yaptım elimnen aldı getirdiler şimdi nasıl eleyekki Gevher ġanımı mennen buluşdurasan. Bu zalım ğarı dedi oġul yerimde var yurdumda sen burda dur men ğeder ğıza hemen diyerem ğene ğızı ğötürer ğaçarsan bunu burda evde ğoysun dorgun doġruya Celâlî vezirin serayına taġdın taġd olsun ğel tüşmanını bulmuşam hemen orda zatan Salman Beyden ğorġdular ğırġ tene pehlivan seşdiler hepsi kemetnen ğılışnan ğalġannan geldiler bunun odasını sardılar evini sardılar ğarnenenin sardılar içeri girdiler baġdılarki Salman Beyde yatır hemen yattıġı yerde bunun elini ayaġını baġladılar baġladıġdan soġra hemen emrelediki Salman Beyin daraġacı asılacaġdı doġrudan doġruya Salman Beyi ğötürdüler daraġacına ğötürdüġden soġra eme Gevher ġanım zavallı bařġa oduya almışdılar gendi serayında deġildi Salman Bey aynı onun serayinin altınan ğedeciydi. Gevher ġanımın bir tene baldızı varıydı ismine Mine ġanım deyiillermiş Mine ġanım deyiirki Gevher ġanım sen bu ğeder beġe aġlıyorsan özünü öldürürsen bu senin nişannın bu oġlan ne ğeder bir ğözeldiki ne ğeder řaġsiyetdiki sen bu ğeder üzölürsen canım dedi sen dedi heġe bir ğörsen beġe bayılırsan dedi oġlana. Heġe dedi o oġlanı getireġ burda dedi burda bizde baġaġ Salman Beyi daraġacına aparan sıra orda hemen cellatdara dediki oġlanı dedi

burda bir cellat amanı verin dedi oğlanı bir imtahan yapacam dedi eğer bu Hakğaşığı gendisi gösterir eğer bu imtihannarı gazararsa gızı buna vereciyih. Heğıgetde Mine hanım bahdiki oğlana heş diyeceh yohdu. Orda bir tene oda bezedi bir terefe bir örtüh çehti gızı imtahan yafdı dediki şimdi dedi imtahan yapacan senin hallarını senin boğazında nerende hal varsa bunnarı imtahan yapacam bunnarı çözdüse bilecemki Hakğaşığıdı yoh çözebilmezse yalannan ne bilim yabancıdan bir adam gelif seni gaçrıf. Bunun halını imtahan yafdı dedi aşlı dedi şimdi burda dedi sen bir imtahan söylüycen eğer bu tutduğun muammayı çözersense sen gutardın. Bağağ orda Salman Bey ne deşin:

Yârın mermer sinesinde
Ebrüşüm teller açılır
Ağ buhağdan deme deme
Hasimi hallar açılar

Bele deyince, gız dedi bu ne bildiki senin sinende mermer sinesinde ebrüşüm teller açılır. Ağ buhağdan dene dene haşimi hallar açılır ne bilir bu. Dedi o Hakğaşığıdı o bilir. Şimdi dedi seni dedi gaş tene gız varıydı şimdi dedi seni oğır gızın terefine goyacam oğır gızıda senin yerine goyacam yerinizi değışdirecem göreğ buda bir imtahandı bilirmi bilmirmi gızdarın yerini değışdirir deyirki aşlı deyir bir imtahanın var bunuda söyle.

Şemsi geşer pünhan oldu
Ay yerine yıldız geldi
Goncanın nevresi soldu
Tersine güller açıldı

Dedi gız buda tamam bu imtahanıda aşdı dedi şimdi zavallı Gevher hanım ağılyırdiki gözünnen göz yaşdarı ahırdı Mine hanım bahdiki Gevher hanımın, gözünnen yaşdar ahır dedi gız deri buda bir intaham göreğ dedi senin gözünnen ahan yaşdarıda bilirmi tabı perdenin dalındaydı dedi âşlı bir imtahanın gene var bunuda dedi söylüycen âşlı

Bir bah zamana yârına
Uyufdu hille şerine
Şefil Salman'ın serine
Fitneyi feller açılır

Bu türküyü pitirdihden sonra hemen Salman Beyi ordan alır doğrudan doğruya dar ağacına götürüller. Getdiğden soyra o ülkeninde pedşahının ismi Ğağraman pedşah deyillermiş Ğağraman pedşah Salman'a beğ bahdiki bu pedşah oğludumu vezir oğludumu

bu adama o ğeder ğuşu ğonduki heç olmıyan kimi yazıh dedi bu adama dedi bu nasıl olduki geldi burya ürcah oldu eme Celâlı vezir elediki tük aparır orda üş saatdığına dediki Ğahraman pedşah üş sahatdığına pedşahlığı maña verecen hemen dedi Salman'ı darağcına verecem üş sahatdığına Celâlı vezir pedşahlığı almışdı. Hemen emrelediki cellatdar bunu verin darağacına hemen Ğahraman pedşah zatan irazı deyildi dediki yavu dedi bunu bir aslımı naslımı sorun nasıl oldu bu işin netcesini örğenin onnan soyra ğene bu adamı verin darağacına bele deyinceh Salman Bey müsada isdedi dediki müsadanız olursa telnen annadım ordan telnen annadır ğene türkü söylüyor.

Hökümet mülkünde duran vezirler

Cismini yandıran aşğ ataŝıdını

Baş eymezdım ne sultana ne hana

Meni müşğül eden aşğ ataŝıdı

Bele diyende Ğahraman pedşah dediki ya bunda aşğı var yohsa dedi Hakğaşığıdı nedi dedi oğlum hele devam et dedi

Mansur kimi mende ğaldım deryada

Mevlâyı sevenner yeŝsin feryada

Yeğdi yıl bölece çölü sahrada

Mecnun'a ğul eden aşğ ataŝıdı

Bir ah çeħsem arşı elaya yetırı

Ne ab aħar ne nebedat bitırı

Beyneva bülbülü ğulden ötürü

On bir ay lâl eden aşğ ataŝıdır

Eyer sen tüşünsen ğeçen işleri

Ben sana sormuŝdım bu tefdüŝleri

Ferhat Şirin için deldi daşları

Dağları yol eden aşğ ataŝıdı

Bu türküleri pitirdihden soyra Ğahraman pedşah baħdiki dayıma ele asğınandı bu adam haħ verğisidi Ğahraman pedşah hemen dediki bu hakğaşığıdı bunu bir intiham yapaħ eme Celâlı vezirde öldürmeğe çalışır çünkü sahat azalırdı üş sahatdığına pedşahlığı Celâlı vezire vermişdi. Hemen bir tene intiham yeri yafdılar dedilerki bir imtahan yapaħ eyer bu

imtahanları çözerse bu adam Hâşâşğıdı. Getdi bir tene gıyü gâzdılar gıyunun içersine doldurdular pıçağ olsun mızrağ olsun bilmem batıcı işder işgenceler yafdılar gıyunun üsdüne bir tene hâlı örtdüler altınada bir tene Ğuran-ı Kerim goydular hâlının ileri geçdiler bir tene bülbül bir tenede gül bülbülü tavana goydular gülüde yere goydular onunda üsdüne bir hâlı çehdiler ireli getdi bir tene ğapıya tutdu bir tene mızrağ oğ ğapıya ilave eledilerki yanı ğapıya bir hırda doğunsa hemen doğunan adamı bu terefden vurar o terefden geçerci ele bu timtahanları yafdılar hemen geldiler Salman Beye dedilerki Hakğasığisan indi senşimdi bu imtahannarı çözeceñ. Hamam Ğağraman pedşah vezir olsun dedilerki buyurun dedi geđeñ filan yerde oturağ filân imtahannarı sennen soracıyıl bu hemen hâlının yanna gelende ağası buna hemen habar verdi ey dedi Salman Bey dedi Salman Bey harya geçirsen evin yıhılmasın uçuruma geçirsen neye geçirsen. Orya geçer gelmez Salman Bey dediki arğadaşdar dedi pedşahım sağolsun siz öñde buyurun yoğ, dedi sen öñde get dedi burde sineme bir ğaş hana türkü geldi goy onnarı söylüyüm.

Sana sığınmışam yaradan ğani
Feley ğazzab eyler göle doğunsañ
Hak'ğın Kelamına keğ bağmağ olmaz
Cismim kannan olur teğ doğunsañ

Hemen dedilerki hâlıyı ğaldırın hâlıyı ğaldırdılar ne haldırsın altında bir tene Ğuran-ı Kerim bir tene gıyü gıyunun içersinde oğ mızrağ pıçağ hep hançer dedi burdan kutardın ireli keç

Salman'ın ğanına susamış çoğlar
Yaradan ğulunu her dayım sağlar
Sinema düzülür temrannı oğlar
Tığı boran allam teğ doğunsañ

Bu türküyü pitirdiğden soyra hemen üş sahat dolmuştu. Sahat doldu, Ğağraman pedşah hemen emrelediki sahat doldu. Celâlî vezirin hemen elinnen aldı, emiri aldı gendisi keşdi çığdı tağdına, emrelediki şeyi vereciyl Salman Beye Gevher hanımı, çünkü calalı vezirin ğızı Ehmet vezirin oğlu Eset beye nişanlıydı, dediki men dedi ğızımı şeye verecem Eset beye bu adamın dedi Hakaşğıdı bunun elinnen alsah Allâh bize her terefden zülüm eder hemen ğızı buna verdiler Salman Beye verdiler tabı o zamanın keçevası o zamanın vesayıtı neydise bu adamları yolçı elediler esgernen leşgernen bu adamları getdi bir terefe şeherden çığartdılar bir terefe çığartdığdan soyra gel saña hardan habar verim Celâlî vezirden. Celâlî

vezir elli seneliĥ bir tene mapus varıydı ona dediki gedersen Salman Beyi nerde bulsan orda dedi orda öldürecen. Bu adamda beĥe Şeherden çıĥıf kenerde çadır guruf çadırdıydı. Orda dedi o adamı öldürersen haman maña ĥabarını getirersen. Salman Bey zavallı çadırdı durarken bir tene arap geldi çadırın önüne tikildi oĥu goydu mızrağın üsdüne nasıl nişan aldı Salman Beye atdığı yerde getdi Gevher ĥanımın döşünnen bu terefdən deydi öte terefdən çıĥdı. Gevher ĥanım zavallı bir ünü yerde bir ürü göyde orda tüşşün. Zavallı Salman Beyde onnan beĥer hemen dediki Gevher ĥanım men gedim sana doĥdor teyip o zamanan hökümün hökümdarı felanı varıydı, onnardan getirim. Dedi getsende dedi faydasızdı daha benimki kurtuldu daha artıĥ mennen iş keşdi Şindi burda sinema gaş ĥana türkü geldi orda gaş ĥana türkü sölyüüller.

Gel ağla belalı gönül gel ağla
Yarı menzil çeĥdim elim dönyadan
Men gedirem nuh tufana sevdiyim
Bunnan soñra bir nişanam görünmez
Hasret oldum bu cıhana sevdiyim

Ėlemi deyir minen gelsin
Atını minen gelsin
Bu gün halım, müşgüldü
A Döldülü minen gelsin

Salman Bey zavallı baĥdıki Gevhar ĥanım ėle zarıl zarıl ağlıyır hem türkü sölyüyür diyer garşılığını Salman Bey

Can dayanmaz yarin dat fuğanına
Az galıram ĥanım ĥatam ĥanına ĥanına
Yandı bağrım döndü zemin şanına
Men olmuşam sennen fena sevdiyim

Türkülerini söylediĥden soyra efendim ordan zavallı Gevhar ĥanım ömrünü sizlere bağışdadı bu adam aynı olduğı yerde bunu bir tene mezer ĥazdı ĥendisi ĥendi eliyinen defneledi orda ĥalmaĥda olsun gel sana hardan ĥabar vereĥ Hazaran ölkesinin Ėetemen şehrinde Dürretel ĥanımmın.

Dürretel ĥanım aradan aylar iller geşdi tabı ağası bade veren sıra demişdiki Salman Bey demişdi ĥeleceĥdi senin peşine Salman Bey heş gelif çıĥmadı ahu zarlığ ėledi anasının

babasının üzerine çıldığı dediği Salman Bey vedalıydı geleceydi gelmedi men geçecem dura bilmem buda ananın babanın bir tenesiydi canım dedi bir el oğlunna ötürü sen bu geder niye üzülürsen burda o adamı yoğdu get başına yoğ ille men geçecem orda bu adam anasından babasından vedalaşdı bu adam yola tüşdü gelmeñde olsun. Bu adam o geder yol geldiki, eme yanında bir tene babasının minecimi vardı Eyyam Münecim'di ismine Eyyam minecim diydiler onnan barabar geldiler geldiñden soya aylar iller geşdi üç sene üç ay üç gün yol geldiler azam geldiler Dürretel hanım dediği Eyyam Münecim dedi o geder yol geldiñ, osandıñ öldüñ hele bir sen Allah dedi iremini at göreñ bu oğlanı bulacıyıñ mı yoğsa bulamıyacağımıyñ? Eyyam Münecim iremini atdı irem bağıdiki heş bir terefe tüşmür uzağa tüşmür dediği Dürretel hanım dedi Salman Bey ya bulmuşuñ ya da bulacıyıñ yağındadı dedi irem yağın ösderir. O zaman bunnarda o geder yol gelmişdiler yorulmuşdular ezilmişdiler acılmışdılar, Bir zaman bağıdılarki bir yamaşda bir sürü koyun otduyur dediği hele geđeñ bu çobannan soruğ göreñ belke buda biler Salman Beyden belke buda biler bu ülkenin adamıdı bunnar geçdiler çobanın yanına salamelöykuin, elökümüselam. Çoban bunnarın hemen geldi bağıdiki bu yerin garibidi dedi yazıyet ele gösderir siz diyesen bu yerin garibisiniz belke ajdığınızda olar. Dedi tabi acıda bunnarı güzel bir heyvan kesdi bunnar vedirdi icirtti garınnarını doyurtdu bunnardan soruğ suval etdi dediği nerelisiniz, nerden gelirsiniz, ne arıyorsunuz felân sordu bunnardan Dürretel hanım zavallı orda on dört bölüñ yasemen zülüfñen birini ayırdı, dedi çoban gardaş dedi sazdan annıyorsanmı? Dedi pa... dedi pek usdasıyam benim ağamda dedi zatan ele aşlıdı dedi mende bires bilerem dedi bir gaş hana türkü sineme geldi onu söylüyüm Dürretel hanım söylüyer bahah ne desin:

Çoban gardaş şaşğın tüşdüm gariben

Bu tayfanın ne tertıfde eli var

Müşdağıydım müfdalaya gelmişem

Sevdalı serimin keş hayalı var

Dedi bacı dedi ağam mañada örgedif hele eylen bir hanada men deyim dedi tek atın teñ meydanı olmaz eylen dedi bir hanada mennen dinne ağam soya küserki dedi men saña beñe türküler örgedim senniye söylemedin.

Söyle bacı cevap verim men saña

Görümkü fikrinin ne hayalı var

Bütün var ezama saldın, ateşi

İdrakem gönümün teşne dalı var bacı

Ėız dediki hele bunnan sorum, bu ũlkede sevdaya mev daya tũŝen varmı hele bunnan bir sorum, tũrkũnen sũylũyũm:

Varın ũlkeñizde sevdaya tũŝen
Onu bildir bana nişan be nişan
Hıfsinnen titrerdi nece seraslan
Aslı ĥuplu hũsnũ bir kemalı var

Ėarŝılıĝını deyer Ćoban:

Vardı ũlkemizde sevdaya tũŝen
Saña sũyliyeyim nişan be nişan
Pederi Alıhan maĥdumu Salman
Aslı ĥuplu hũsnũ bir kamalı var

Diyer son kıtasını Dũrretel ĥanım ĝene:

Sevda meni saldı bu ĝalmaĝala
Ayaĥ yalın tũŝdũm tozdu yollara
Salman eyer meyl verse ellere
Sefil Dũrretelin ne yıĝvalı var

Son kutasını Ćobanda sũylũyer:

Ćobanı saldında hicran zarına
Mũcrũ vakıf yandım ĝem efkârına
Salman yanar Ėevhar ĥanım narına
Her bũlbũlũn bir goncadan ĝũlũ var

Bu tũrkũyũ pitirdiĥden soyra hemen ĥoban dediki men dedi Salman'ın dedi ĥobanıyam dedi bu vazyeti annatdı dediki bizim aradıĝımız Salman Beydi dedi Salman Beyi nerde bulacıyĥ dedi. Şimdi dedi men gũsderim orda dedi Salman ĝece gũndũz orda ĝalar şimdi dedi men gũsderim filân yerde bir mezerrih var orda dedi Salman ĝece gũndũz orda ĝalar şimdi dedi Salman ordadı ĝedeĥ gũsderim. Geldilerki mezersenniye Salman yoĥdu ĝedif şehere bir tene mezer hemen şeyi bir terefe ĝizdetdiler Eyyam Mũneccim bir terefe ĝizdendi ŝaĥdandı Dũrretel ĥanım ĝetdi aynı kũmbezde oturdu. Oturdu baĥdıki kũmbezin iĝersinde bir tene mezer ha dedi annadı hemen dediki bu mezerriĥde bir iş var. Aradan bir ĝaŝ ŝaĥat keşdi baĥdılarki uzaĥdan bir tene atdı gelir uzaĥdan bir atdı gelir. Bu Dũrretel baĥdıki aynı aĝası nişan verdiĝi Salman Bey. Salman Bey gelir. Geldi Salman Bey epey

yağına gelmişdi bağdaki kmbezde aynı Ėevher hanım ġađıf oturur. Bu z zne şaşdı ecaba dedi Ėevhar hanım ne olduki bu lmřd ġađıf oturur. Ėortdadımı ne olduki bu ġorđusunnan yağın gelmedi. Yağın gelmedi, Dürretel hanım, eđ dedi bafasız oğlan dedi peşine gelmişem aylar iller yollarını bağladım gelmedin, indi men senin peşine gelmişem indide kanarda durar seğreliyişsen. Hemen orda Salman Bey geldi badeli aşuku maşuğ birbirine ġavuřdu. Allah cmlenizi şadetsin sarmaş dolaş oldu, öpüşdü ġrřdler. Dedi ki başınnan geçenneri Salman Bey annatdı, dedi ki mende bele bele bir ġız aynı sana benzer bir ġıznan ġetdim evlendim başıma bu ġazalar geldi ġızıda öldürdüler şimdi bu mezerde onundu. Onundu diyende dedi ki ġaġ lke ġeřdin ġaġ memleket ġeřdin onnarı dedi maşna annat ordada ġaġ hana türkü söylüyür Dürretel hanım tabı o türkülerde ġırđ hana trkd burda heġkyamızda sođa erir. O yeđi yere keşdi sizde metdi mirazınıza yeşişin cmleñize sağlığ.

2.2.5.1. Salman Bey Hikyesi Epizotları

- 1- Ćin Maġın lkesinin padiřahı Alihan'ın çocuđu olmaz. Salman Bey, bir derviř elma verir böylelikle Salman Bey dünyaya gelir.
- 2- Salman Bey, rüyasında bade iġerek Dürretel Hanım'a açık olur.
- 3- Salman Bey, Dürretel Hanım'ı bulmak iġin yola ġıkar.
- 4- Celali vezirin kızı Gevher Hanım'ı Dürretel Hanım zannederek alır.
- 5- Salman Bey ile Gevher Hanım tam kavuşmuşken Celali vezirin adamı Gevher Hanım'ı öldürür.
- 6- Dürretel Hanım beklemekten sıkılarak Salman Bey'i bulmak iġin yola düşer.
- 7- Dürretel Hanım, Gevher Hanım'ın mezarına gelir Salman Bey'i bekler.
- 8- Salman Bey mezara gelir Dürretel Hanım ile kavuşurlar.

2.2.5.2. Salman Bey Hikyesi Motifleri

Çocuğu olmayan padişah motifi: Padişah Alihan'ın çocuğu olmaz.

Dua motifi: Alihan ile karısı bir fakire yardım ederler ve çocukları olması iġin dua ederler.

Elma yiyerek hamile kalma motifi: Ćocuđu olmayan padiřah Alihan'a bir derviř elma verir. Ćocuk bu řekilde olur.

Elmanın kabuğu bir kısaġa verilir ondan doğan tay da Salman Bey'in atı olur.

Çocuklara ad verme motifi: Derviş ocuğun adını "Salman" koyar.

Padişahın oğlu Salman Bey dağdaki hayvanlarının başına gider. (ġoban gibi)

Bade içme motifi: Salman Bey bir gece çadırında uyurken üç kadeh bade içer. Dürretel Hanım'da aynı zamanda bade içer.

Yardımcı yaşlı kadın motifi: Salman Bey'in bade içip bayılmasına anlam veremeyen arkadaşları neler olduğunu anlamak için bir kocakarı getirir. Salman Bey, kocakarı sazı çalınca ayılır.

Rüyada âşık olma motifi: Birbirlerine rüyada âşık olurlar.

Formilistik sayılar: Salman Bey'i yakalamak için kırk pehlivan seçerler.

Salman Bey'in sevdiği üç yıl, üç ay üç günlük uzaktaki bir ülkededir.

Çin Maçın ülkesi ile Habaran ülkesinin Hatemen şehrinin arası üç sene üç ay üç günlük yoldur.

2.2.5.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Derviş: Alihan padişaha verdiği elma sonrasında Salman Bey doğar.

Keloğlan: Bade içtikten sonra bayılan Salman Bey'i bulur. Ayılınca olanları Salman Bey'e anlatır.

Kötü karınene: Salman Bey'in kudurduğunu öldürülmesi gerektiğini söyler.

İyi karınene: Salman Bey'in bade içtiğini anlar. Saz çalarak Salman Bey'i uyandırır.

Gevher Hatun: Dürretel Hanım'a çok benzediğinden Salman Bey ile evlenir.

Salatın cariye: Salman Bey ile Gevher Hanım'ın kaçtıklarını Celalı vezire haber verir.

Celalı vezir: Gevher Hanım'ı kaçıran Salman Bey'i yakalayıp öldürmek ister.

Kahraman padişah: Salman Bey'i Celalı vezirin elinden kurtarır. Gevher Hanım'ı Salman Bey'e verir.

Eyyam müneccim: Salman Bey'i aramaya çıkan Dürretel Hanım'a yol gösterir.

Çoban: Salman Bey'in yerini Dürretel Hanım'a gösterir.

2.2.6. Salman Beyin Macerası

Şimdi bu bağda enerkene aynı sevgilisi Dürretel hanıma benzeyen bir gıza âşık oldu. Bağında endi dedi nasıl olsa men bu gızı alacam heç imkanı yoğ. Bağda gezdi dolaşdı gız bunu görünce gızda vezirin oğluna nişannı. Gız bunu gördü birde mekdüp yazdı bir gızın

eline verdiğini al götür bunu o beye verdi burdan geçsin geçsin yazıyordu sona duyar muyallar geliller ne olur ne olmaz bizim için tehlikeye girmesin. Zavallı ğız getirdi mekdübü buna gösterer göstermez ğızın elinden mekdubu alıp atdı kanara ğıza dedi ki men ancak bu bağda bu bahçada ğalmağa gelmişem. Ğız geri döndü dedi aman hanım bu deyrirki men bu bağda bu bahçada ğalmağa gelmişem men öle misafir felân deyilem. Deyince ğızdar dedi hele benim sazımı maña getirin buna birkaç türkü söylüyümde belkede türküden bişey anniyada defola geçde. Ğızdar bunun sazını getdiler balğona otudular ğız sazı aldı bahalım ne söyleyeceğini men söylüyüm, dinniyenner var olsun her zaman, Salman Beyde orada sazını hazırlasın Salman Beyde ona ğarşılığ her ikisi birbirine ğarşılığ deyeceğler bahalım sonu ne olacağı sonra anlaşılır.

Özünne bey havar divana oğlan
Menzile varılmaz beşe yolunan
Ecel meydanına niye girersen
Bemirad ölürsen o hayalınan

Eylen hanım sözüne cevap bir ğarşıdan men verecem. Aldı Salman Bey bahalım ne diyeceğ:

Şahin olan şikarına dolaşar
Şeyda bülbül oynar ğızıl gülünen
Pervananın fikri şama yanmağdı
Ürcüşe burğuyur o hayalınan

Ğız bahdiki olan Bismillahınan çekilen bela deyil aldı ikinci mağamını:

Yagiz oluf şaşğın düşüf kamâlin
Uryuya dalıfı fikri hayalın
Zalım babam gelir neçollar halın
Salallar hengeme ğalma ğalınan

Aldı oğlan:

Gemetin ser çekiferş-i elâya
Benevşe yanağın benzer bir aya
Seni gördüm serim düşdü belaya
Yıhıfsa evimi fitne feñinen

Bunu beşe diyerekene Salman Bey dedi ki hele men bunnan sorum bunun ismi ne? İsmi benim sevgilimin bilirem bu benim sevgilim olursa bu tebi ismini maña annadacağ.

İsmin Gvhar mıdı yoħsa Dürretel
Ağam nin Őehriyara dedi yol
Salman'ı eyleme Mejnunnan müşgül
Hercayı sznнен yalan dilinen.

Aldı gzki, olan ay zalım oğlan Şindi bu değge uğul geler geçer muħbirriyeler casus
geler muħbirriyer babam geler seni öldürer yazılığ ğanınnanmı, canınнанmı usanıf beğifsen?

Aldı baħalım Gvhar ğanım:

Bilirem bilecem señin halını
Cuğul usdad oluf ğocalanıfdı
Muhbir odu geler burya indice
Vezir ğoca oluf ğocalanıfdı

Ĝevhar'ı sen salma cevru zlme
Baħ merhemet eyle mell halima
DŐmŐem denize el at elime
Cugul usdad oluf ğocalanıfdı

Oğlan burada baħdıki bu ismini Gvher verdi, dnf ğerisin ğerye geđmeħde oldu.
ıħdı bağdan atı ğoluna taħdı cilayını dizginni yavaş yavaş yoluna devam eğdi ama bu
geđdiħden soñra bu peşman oldu hayvaħ keŐke oğlanı men ıħarmıyaydım bu oğlana
gideydim. Vezirin oğlu bunun yanında heŐbiŐe deyil. ağırdı baħıvan baħıvan. Baħıvan
geldi buyur ğanım deği nedi emrin emirrerin başüsdüne. Burdan deği yeni bir tene adam
geğdi onu bulufda ecele olaraħ maña getireceħsen buluf getirmediğin taħdırdede hemen
boynunu cellata verecem. Eý ğanım men ne bilim günde ellisi elli denesi ğelif gedir burdan
men hangisini dutum, hangisi getirim deyimki seni illħ ğanım pedşahın ğızı isdiyir. Olmaz
deđi eý men ne yapım. Ĝaħdı bir tene ğız vardı cerya içerisinde amma oħ bilgili ğızıdı, bu
geldi buna değiki olan beħıvan aldığın ymiyenin dördünü maña ver men sana yol đredim.
Deđi ğızım beşini verim saña aman bir teħ yolu maña yret. Deđi baba baħ deđi. Burdan bir
iz ıħdı at izi atın izini at geđ neýye geđmiŐse atın izi orda bulursan atın izini izde. Yazılığ
baħıvan geldi baħdı grdk aşŞağı yuħarı bir tene geñ deligannı bir selmi ağacının
kölgesinde atini buraħmıŐ gendisi yatmış yuħuda deği dur baħalım atın izi bunnanda
gesmiŐse zatan bunda ne işim var, yoħ geŐmiyipse eleye budu, budu yaħalıyam götürüm ğıza.
Hemen birez ilerledi o yana baħdı Őuyana baħdı baħdı bişe yoħ. Geri döndü geldi eyağının

birini ireli goydu birini geri lapatga küreği salmağ isdedi oğlan gözünü aşdı aman baba dedi goruğ ne gederdise zarar vermişse hayvan o geder Paranı al meni niye öldürürsen? Olan dedi gağ. Ama bahçıvanında oğul gız diye evladı yoğ. Bunu gatdı getdi önünde evine buna yemeğ işmeğ dem devran dedi olan sen burda dur men burda bir pedşah gızı var, o seni isdiyir, ona götürecem dedi. Hemen bunun üsdü başını iyice dahada düzeltdi elbise tağım geındirdi galdı bu bunun evinde, geldi gızın yanına havara. Hanım dedi emrini yerine getmişem getirimmi? Haman dedi geti. Oğlan geldi bahçıvan geldi oğlan hele gel gedeh pedşahın gızıyan seni evlendirecem ola gorğma bu dünyalığınıda buldun o dünyanıda, buldun. Hay hay dedi baş üsdüne baba gedeh men senin evladın, sende benim babam. Gağdılar geldiler içeri girer girmez gız bolğonda yolu behliyirdi. Sazını goydu dizinin üsdüne bahalım ne diyeceğ oğlanın gelişine men söylüyüm dinniyenner var olsun inşallah.

El elden üzüldü merhemet eyle
Bu elden bir yana götür get meni
Vedem tamam oldu iş hitam buldu
Goyma yana yana götür get meni

Eylen hanım dedi bir hana men söyleyecem. Aldı oğlan gıza garşı;

İrehme gelib elin versen elime
Inşallah bir elden götürrem seni
Yedi diyar hasar çeğse yoluma
Oh vursalar cana götürrem seni

Aldı gız bahalım:

İhmallığ eyliyif gılme müdara
Fursand eldeyken bulunmaz çara
Sedamız gelmesin heş bu diyara
Bir tebdil mekâna götür get meni

Aldı Salman Bey bahalım buna garşılığ ne diyeceğ;

Uymağ olmaz gözellerin köçüne
Şahin olan paç yedirmez laçine
Belh'e Buğara'ya Çini Maçına
Beli Bedişhana götürrem seni

Aldı bahalım gız:

Ėövheri sen saldın cebrü zülüme
Baĥ merhemet eyle melil halıma
Düşmüşem denize el at elime
Ėarġ etme ummanâ götür ġet meni

Salman Bey baĥalım sonunda ne diyeceĥ:

Salman'ı sen saldın eşġın ahına
Bu genç ömrün ġeder ġam kütahına
Sıdġıla sıġındım şahlar şahına
Bir edil divana götürrem seni.

Bunu beġe diyip sözderini bitirdiĥden soñra çağırdı baĥçıvanı. Buyur ĥanım? Baĥçıvan bizim her ikimizi yolġu eťmeni irca eğerim. Baĥçıvan hemen ġedif bir ġözel arab atıda ġıza getirif bir ġatda erkeĥ elbisesi ġeyindirif ġızınan oġlanı yola salıp doġru payıtaĥ şehrine doġru yolġu eledi. Baĥçıvan ġaldı sabaĥıleyin efendim aradılar aradılar ġız nerde oġlan nerden ġelmiş nerde ġetmiş heş ĥabar yoĥ. Pedşah emir verdiğiki yerin altındada olsa bulaĥaşıñız, üsdündede olsa bulacaşıñız. Ėoşuna emir verdi ġoşunu, esgerini hepsi emir altında toflandılar tüşdüler yollara her terefe dürbüncü saldı nerde oġlan nerde ġız nerde ama yolda birez yuĥu dutdu oġlan oġlan men birez yatacam. Ėız dedi olan benim dedi yeddi ġardaşım var yeddi düvel önünde titriyir aman aman topraĥdan çıĥalımında hüdüdü ġeçelim onnan sonra uyu isdersen ne yaparsan yap topraġı çıĥmadan uyudunsa dedi anan aġladı. Canım dedi yeddi ġardaşın olmasın yeddi düvel olmasın kim olar olsun men dedi uĥu geldimi men uyuyaram dedi ölseme uyuyacam dedi hemen atdan aşşığı yendi ġız baĥdıki çaresizdi ġızda eñdi aşığı dizini ġoydu oġlanda ġafayı ġoydu yatmaġa devam eťdi. Pedşah ġoşunu yerişdi etrafı sardılar. Ama esgi zamanada bir adama bir adam gelerdi, ta sonu gelenceye ġeder. Bir adamın başına min adam toflanmaĥ yoĥ. Bir adama bir adam gelerdi. İlk olarak bunun ġardaşı ġoşandı ġızın ġardaşı varya baĥalım benim bacımı ġötüren adam nasıl bir adam, nasıl bir oġlan, nasıl bir deliġanı? Ėeyindi ġurşandı ġılış ġalĥanını oĥunu bilmem efendim topu tüfengini neyi varsa o zamanın devri. Ėız baĥdıki oho ġardaşı meydana gelir. Bunun önünde ġardaşının önünde bu bir ġaş deliġanı ne yapacaĥ. Aldı baĥalım orda ġız Baĥalım oġlanı nasıl annadıp, nasıl ayıldacaĥ yuĥudan.

Ėoşun geldi serser oldu
Zarını ġalmaġ olurmu?
Her terefi ġoşun aldı

İntigam almağ olurmu?

2.2.6.1. Salman Beyin Macerası Epizotları

- 1- Dürretel Hanım'ı arayan Salman Bey bir bağa girer. Bağın sahibi Gevher Hanım'ı Dürretel Hanım zanneder.
- 2- Salman Bey, Gevher Hanım'ı da alır ve kaçarlar.
- 3- Salman Bey'in uykusu gelir ve uyur.
- 4- Gevher Hanım'ın babasının ordusu Salman Bey ile ikisini yakalar.

2.2.6.2. Salman Beyin Macerası Motifleri

Kaderin değişmesi motifi: Salman Bey aradığı Dürretel Hanıma'a çok benzeyen Gevher Hanım.

Yedi erkek kardeş motifi: Gevher Hanım'ın yedi kardeşi vardır.

Kılık değiştirme motifi: Gevher Hanım erkek kılığına girerek kaçar.

2.2.7. Necip Bey Hikâyesi

Sarıkamış kazasında Ğarabey isminde bir tene adamnan birde Necip bey isminde birtene adam varyıdı. bir zaman Necip bey, bir zaman aradan bir ğaç zaman geştînden soyra Ğarabey, Necip beynen güzel ğonuşdu. Necip beyi gendisine ğardaş iledi ğanğardaşı oldular dediki Necip bey sennen ğanğardaşı olacayığ bunnar ğanğardaşı oldular ğardaş olduğdan soyra Ğarabey geldi evine. Aradan bir ğaş zaman geşdi Necip beyi geldi asger istediler Necip beyi asgere götdüler necip bey yeddi sene asgerrihde ğaldı ğara beyde bunu her zaman ğarısına bahardı birde bir bacısı varyıdı onnarı yemeğini epmeyini her zaman Ğarabey vererdi. Bir zaman beşe yaşadığdan soyra Ğarabey toplantıda dedilerki filan dedi benim ğarım güzeldi, felan dedi benim ğarım güzeldi Ğarabey'de gendi ğarısını meteddiñden soyra ordan bir tenesi ğahdı dedi ay Ğarabey dedi senin dedi kül başına senin ğarınınde özününde dedi hele bir dedi Necip beyin ğarısı Telli hanımı bir göresen senin ğarın heç onun eline su töhmeye yaramaz dedi yoğ canım eleşeymi olar ahandedi her zaman Ğarabey et olsun yemeğ olsun hizmetkerine verirki göndererdi Necip beyin ğarısı Telli hanıma bu sefer kendisi yemeği et neydiyse götdü Telli hanıma gendisi götdü ğetdi ğapıyı vurdu ğapısı arğadan kitliydi Telli hanım çığdı bahdıki ğaynı Ğarabey bu ğapının arğasına daldalandı elini uzatdı elini uzadanda Ğarabey bunun ğolunnan tuddu ileri çeğdi çekenceğ Telli hanım ğeri çekildi nece bir sille vurdusa Ğarabey burdan oraya uzandı. Ğarabey yirmi dört sahat yerde bayğın ğaldı bayğın ğaldığdan soyra bu ayıldı ğene basdı ğapıyı ğapıyı kidedi içeri Telli hanım

Ėarabey ayıldı ġedti bir meftuf yazdı Necip beye ġardeřim dedı sen ġedennen senin ġarın Telli ġanıma her zaman hrmet ikram yemeġini ġnderirdim ne lzumudu ġndererdim Şimdi dedı senin kötü yollara dolanır ne deyrisen Şimdi mende tabi sennen ġardařdıġ olmuřuġ namısdı ġekebilmiyrem Şimdi bu meftubun ġarřısını nediycense yazġınan meftubu acele ġd postaya saldı meftuf getmeġde olsun aradan ġař ġn ġeřdi Necip beye yerişdi. Necip bey yataġda yatarkan meftubu ġd verdiler Necip beye. Necip bey aldı oġudu baġdiki Ėarabey bele yazıf her zaman Necip beyde sahat yeddiyde sekkizde ġederdi yüzbaşının ġulluġuna yzbaşınan bir yerde yaşıyrlarmış o ġn ġeřġaldı ġedemedi meytubu okuduġdan soyra bir meftuf yazırki ġardařım Ėarabey bu meftubu ġarřılıġını yazıram Telli ġanıma verersen Telli ġanım daha maġa lazim deġil daha ġetsin babasının evine mana lazim degil bu meftubu bele yazarken iġerisine iki ġanada türkü yazır iki ġana trhy yazır orda baġaġ Necif bey ne deşin biz diyeh aġalar dinlesin:

Saraltınnan sarı olsan
Somgmşden doru olsan
Cenneddeki hrn olsan
Almam bunnan bele seni

Yol sdnde punar olsan
Aġıf aġıf durulursan
Susuzumnan yanırısam
Işmem bunnan bele seni

Türküleri sylediġden soyra aynısını yazır meftuvu hemen ġtrr postaya salır. Gendiside gelir yatır yatmaġda olsun hemen yüzbaşı ġizmetcisini yolluyurki ġizmet erini yolluyu deġirki Necip bey bugün ġej ġaldı neden dedı gelmedi tedbir ġet dedı sor ġenen Necip bey niye gelmedi bu geldi ġizmetġisi Necip bey dedı seni ecele dedı yüzbaşı acele isdiyir geder deyrisenki Necip bey irahatsizdiki ġastalıyıf yatır gelebilmi gelir deyrirki vallah Necip bey dediki ġastalanmıřam gelebilemiyecem. Canım dedi ne oldu hesteledi herġn hestelemirdi bugün ne oldu hesdeledi get denen acele gelsin geldi bu ġene aynısını söyledi dedı gelebilemiyecem geldi dedı gelmi dediki munun muhaġġaġ memlekeden bir mektubu felnı gelif bu ona sebeb dedı Şey olmıyıfdı ona sebeb dedı vaziyeti deġiřıfdi acele gendiside gelir yüzbaşının gelir baġırki haġıġaten de oralara kaġıt falan tklfd defter mefter tklf bu hemen annıyır vallha deyrir buna meftuf gelir yalnıřdıġnan buna kim bilsin nasıl mestuf yazıflar bu adamın morali bozuluf gelir deġir Necip bey niye gelmi senen vallh deyrir bugün

dedi birez irahatın irahatsızam yo dedi sen Allâh doğrusunu söyle gene dedi doğrusu meftuv memleketden gelif beşe beşe yazmışdar meftuv dedi yollamadınki dedi dedi yolladım hey dedi Allah bellanı veresin dedi yollamıyacaydın meftuv belke ordan düşmancalıhlan sana meftuf yolufluflar neden dedi meftubu yolladın mana meftuvu göstermeden yolladın daha dedi geşti mehtubuda aşdı şeye gösterdi yüzbaşuya gösterdi aldı oğudu bağıdiki oho mehtuba beşe beşe yazıflar dedi bunu yanışıdıhlan yazıflar şimdi dedi seni dedi gönderecem memleketine get ginen eğer ğarın evdiyse evde evde değilse nerde ise o adamı hemen yağıalıyar benim yanıma getirersen Ğarabey di nedise onu getirirsen onun ismiynen mehtuf yazılıftı dedi peki Necip beyi hemen yanına bir tene çavış birtenede onbaşı iki tene erat gattı atdarına bindirdi bunnarı yola saldı yola saldıhdan soyra bunnar az getdi uz getdi geldi melmeketlerine yerıştiler köyden ordan burdan dedilerki Necip bey gelir Necip beyinde bacısı Sırma hanım isminde bacısı vardı bacısı eşittiki ğardaşı Necip bey gelir haoryu annatmadım mektuf ordan gelerken Telli hanım aşdı oğudu bağıdiki Necip bey yazıfki Telli hanım taha sen maña lazım deyilsin get babanın evinde otur. Telli hanımda hemen gedif babasının evinde oturur babasının evinde oturarken Ğarabey gedir bunun babasını ğardaşdarını neki varsa öldürür gendisine alır Telli hanımı. Neyse Necip bey gelende bacısı ğabağına ğaçır gel bacısıynan görüşür mörüşür hemen bacısı değırki Necip bey deyir ğardaş deyir Telli hanımdan ne kötülük gördünkü boşadında Ğarabey aldı senin ğarını bu kemiyi eşidinceli Necip bey hemen atdan tüştü atın dırnağıının dibine bayıldı köylü toflandı bu adamı göttü aynı evine goydular evine götürdühden soyra goydular ğarabatı varıymış o zamanın sekisi varıymış neyse dise onun üsdüne burağıdılar Necip bey aradan bir iki sahat keşdihden soyra Necip bey ayılır deyirki Tellihanım deyir hanı gelsin bir görüm men dedi ölecem orda yığılan ğomşu bunun tabi ğomşusu bunun evinin yağınında olacağılar ireli gelecey adamlar orya toplanır dedilerki vallah ğarını sen boşadın Ğarabey alıfdı indi dedi siz Allâh gedın Ğarabey'e deyın Telli hanımı goysun bir gelsin görüm men ölecem ğaştene adam getdi Ğarabey'in evine dediki Ğarabey Necip bey deyirki Telli hanımı bir görüm onnan soyra gene onun olsun Ğarabey dedi yoğ imkan yoğdu dedi goymanam dedi geldi dedilerki Telli hanımı goymur Ğarabey canım dedi men dedi tezden ölüf gedirem tezden Telli hanımı alan değılim bir gelsin görüm gene onun olsun gene aparsın getdiler buna çoğ ısrar elediler dedilerki Ğarabey dedi Telli hanımı goyacan imkân yoğdu bu zalim oğluda çoğ ileri gelen adamıydı orda kimseyi saymırdı Telli hanıma ele tavşırdiki dedi ele bürüncenki bir yanı ğolunuda beşe görmiyecehti Necip bey eleki bürüncen çerşefe. Neyse ordan Telli hanımı aldı getirdiler Necip beyin dorğudan dorğuya evine Necip beye hemen dedilerki Telli hanım geldi Necip bey beşe tikeldi bir bağıdiki Telli hanım ele çerşefe sarılıfki heç bir tarafı

görünmür. Bele görünceh dedi ey zalim dedi ne bürüfsen dedi çersefe indi dedi mana görünmezsen eylen dedi burda sineme bir kaç hana türkü geldi söylüyüm dedi men ölececeğim dedi bağağ orda ne deşin Necip bey onun vekili biz olağ

Tellim bürünceyin sarıf beline
Necif saña gurban gene söyleme
Yarın tenbah ediv geldin yanıma
Neciv saña gurban gene söyleme

Bele deyincedi Tellim bürünceyin sarmış beline Necif sana gurban gene söyleme bele deyincedi hemen başına atdığı çerşefi Telli hanım galdırdı atdı kenara Telli hanımda hemen türkiye başladı

Buyurun ağalar sedire geçin
Eski derd üstüne yeni derd açın
Neciften bir mehtuf aldığım için
Onu için küsgünem Necif söylemem

Çünkü Necif bey buna mehtuf yollamışdıki maña lazım değilsen oda o mehtubu söyledi

Yüylendi berhanam geçiyor göçüm
Affeyle gusurum bilirim suçum
Gara'dan bos mehtuf aldığım için
Onun için küsgünem. Telli söyleme

Gene diyer Telli hanım

Yeddi yılda sarayımınan çıhmadım
Bayram geldi al gınalar yahmadım
Elde güzel çoğdu dönüp bahmadım
Onun için küsgünem. Necif söylemem

Gene diyer Necip Bey

Necip beyde deyer ganıdır ganı
Vallahi derdinde öldürür meni
Ezelki deyerem ikrarın hanı
Onun için küsgünem. Telli söyleme

Deyer karşılığını gene Telli hanım

Yarın bahçasının güllü solmadı
Yat yabancı giriv gülün dermedi
Yeddi yılda bir selamın gelmedi
Onun için küsgünem. Necif söylemen

İndi Necip bey deyer

Yuh'lendi berhanam tendedir canım
Yalvar yaradana almasın canım
Düşmannan almadın hayıfın ganın
Onuçün küsgünem Telli söyleme

Bu türküler beşe pitdiñden soyra hemen dediki daha tamam Telli hanım gelsin Telli hanım ordan çerşefini aldı başına dorğudan dorğuya Ğarabey'in evine gene getdi. Getdiñden soyra gel sana hardan heber verim. Necip beyin yanında gelen çavışnan onbaşidan çavış dedi siz Allah gomşudan sordu bu Ğarabey'in dedi evini maña gösderin bu Ğarabey dedi bu adama hağarat yaftı bu türküleri bitirdikten soyra Necip bey ömrünü sizlere bağışladı öldü. Öldüñden soyra çavış aynı kelmiyi söyledi dediki munun evini maña gösterin gomşu dediki felân yerde götdü gösterdiler aħşam gece oldu çavuş onbaşıda aldı yanına getti. Ğarabey'in doğrudan doruya evine bahtıki bunun hiç bir tereften evine gireceğ yeri yoħtu çıħtı damın üstüne damın üsdünü aradı bahtı bir baca cavusa dediki onbaşuya dediki onbaşı sen meni sallayınan men eğer bağırır eleyerem meni çıħardırsan çıħdım mı yanı seni hemen öldürecem çavuşu onbaşı hemen salladı bu epey aşığı salladıñdan soyra munu saldı gürpünen yere bu adam tabi hazıran yendi yendi oruyu buruyu aradı getdi bir ğapı buldu ğapıyı beşe bastı aşığı ğapıyı nasıl aşdıysa zalim oğlu Ğarabey deme ğapının dalında güz elinde bekliyormuş güzrü bu çavuşa teref egle bir elden goyduki çavuş bir terefe sapdı güz getdi tufara perçin oldu çavuş kendisini gurtardı hemen gılcı çekince Ğarabeyi orda öldürdü. Orda Ğarabey'in ğarısını hemen aldı geldi şeyide aldı. Telli hanımıda aldı Necip beyin bacısı Sırma hanımıda aldı hepisini aldı doğrudan doğruya yüzbaşuya getdi yüzbaşının memleketine gedti yüzbaşı geldi bahtıki Necip bey yoħdu bir ğaç tene ğarı gelif bu macarayı anladi dedi Ğarabey böyle böyle yafmıştı mende dedi Ğarabeyi öldürdüm. Şimdi dedi bu Ğarabey'in ğarısı buda Necip beyin ğarısı Telli hanım bunuda almıştı. Buda Necip bey'in bacısı Sırma hanım şimdi dedi mende bu şeyi yafdım yafdım dedi hemen yüzbaşı çeħdi çavuşun gözünden öftü dedi aferin oğlum tam Elidivanı yapıfsan aferin dedi çoħ güzel dedi şeyede dediki çavuşa şimdi dedi senen bir şey soracam şimdi sen bu getdiñlerin ğarının hangisini alacan dedi Necip beyin ğarısı benim bacım bacsıda bacım husüsü Ğarabey'in gendi ğarısını men alacam ondada

yene çehti çavuşun gözünden öpdü dedi aferin acele onbaşığı sesledi dediki gel bu zavallıda ele goşa goşa geldiki dedi vallaha gızıda maña vereceh ne goca garayıldı ayağı taşa geldi ayağının bir parça eti göştü geldi geldi dedi buyur dedi yüzbaşım emirin nedi dedi sen get tavlada atlara ey bah hele deyinceh bu zalallı körpeş man hay dedi köpoglu dedi mende dedimde gızı maña vereceh orda Garabey'in garısını çavuş aldı Necip beyin garısını Telli hanımında yüzbaşının gendisi aldı orda onnan yaşamahta olsun hekâyemizde burda bitsin.

2.2.7.1. Necip Bey Hikâyesi Epizotları

- 1- Sarıkamış kazasından Kara Bey, Necip Bey ile kan kardeş olurlar.
- 2- Askere giden Necip Bey'in bacısı ile karısı Telli Hanım'a Karabey kol kanat gerer.
- 3- Kara Bey, bir mektup yazarak Telli Hanım'a iftira eder. Necip Bey'in boşamasını sağlar. Telli Hanım ile kendisi evlenir.
- 4- Yüzbaşı, bunun bir düşman oyunu olduğunu anlar. Necip Bey'i yanına çavuş ve onbaşığı vererek memleketine yollar.
- 5- Telli Hanım'ın suçsuz olduğunu öğrenen Necip Bey üzüntüsünden ölür.
- 6- Çavuş, Kara Bey'i öldürür. Kara Bey'in karısıyla evlenir. Yüzbaşı da Telli Hanım ile evlenir.

2.2.7.2. Necip Bey Hikâyesi Motifleri

Hile ile eşlerin ayrılması motifi: Kara Bey hile ile Necip Bey ve telli Hanım'ı ayırır.

Formilistik sayı: Necip Bey yedi sene askerlik yapar.

2.2.7.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Karabey: Necip Bey'in kankardeşidir. Necip Bey'in askere gitmesini fırsat bilir karısı Telli Hanım'ı iftira ile kendisine alır.

Telli Hanım: Karabey'e çok direnir. Fakat Necip Bey kendisini istemediğini bildirince babasının evini gider. Karabey babasının da öldürür Telli Hanım'ı alır.

Sırma Hanım: Necip Bey'in kız kardeşi. Olanları Necip Bey'e anlatır. Bu sayede Telli Hanım'ın suçsuzluğu ortaya çıkar.

Yüzbaşı: Gelen mektubun yalan olduğunu anlayıp Necip Bey'i memleketine yollar. Necip Bey ölünce Telli Hanım ile evlenir.

Çavuş: Karabey'i öldürür. Karabey'in karısıyla evlenir.

2.2.8. Sevdakâr Hikâyesi

Vahdî zamanın birinde Şah oğlu Şah Abbas isminde bir şah varyıdı. Bu bir gün serayının balğonunda otururdu bağıdiki güzel yağışığlı yanı çoğ güzel bir gız getdi yanı fakir bir aynenin evine getdi girdi Şahoğlu Şah Abbas heş çekinmeden gağıdı bu gızın peşiceh getdi ama şah oğlu Şah Abbasında heş uşığı olurmu önceki ğarısından getdi eve ğapıyı vurdu gız içerden çığıdı gız bunu görende sen dedi narıyırşağı burda ama tevdil ğılığında oldu getdi getdi gendi iresmi elbisesiynen getmedi bu dedi meni dedi olmazmi içeri alasan neyse bu Şahin önünde tabı gız söyleyebilmedi aldı bunu içeri Şahoğlu olduğunu bilir neçeki bilmir tanıyır gözderinden tanıdı Şahoğlu Şah Abbas olduğunu gız boynunu eğıdı tabı bunun onunde tabı bişey söylemeden Şahoğlu Şah Abbas ğonuşdu dedi Allâh'ın emriynen Peyemberin şeriyetiynen men dedi gendime dedi nikah etmeğ isdirem sen dedi ne deyrisen buna gız eynini çeğıdı tabı Şahın önünde bişey söyliyebilmedi orda bunu tabı gendisi kesdi bunu burda aldı aldı o günü onnan ğaldı yanında o gece barabar ğaldılar o evde Şahoğlu Şah Abbas'ın üzerinde yeğıdı düvelin imzalı bir üzzüğü varyıdı yanı çoğ ğıymetli bir üzzüğüdü üzzüğü ğıza verdi dedi men geçirem işde dedi başın dedi dara düşer elinde olmazsa bu üzzüğü sende boz durarsansa senin dedi babanada yeter senin sülalene de gız üzzüğü aldı ğolunnanda bir bezıvant vardı bezıvantı çığıardı verdi buna senin dedi çocuğın olarsa bu bazıvantı dedi onun ğoluna bağılıyarsan peki dedi Şahoğlu Şah Abbas getdi bir şeye geğeceydiki yirmi senelik yirmi senelik bir herbe getdi o herpden men belke gelerem belkede dedi sen dedi salamat gel dedi ama dedi bu üzzüğü dedi gendin besde dedi ölene geçer sene yeter peki dedi bu getdiğden soyra ğızda yaşamağda olsun gız o günü orda hemile ğaldı gün be gün gızın artığ daha tabı ğarnı böyümeğde olsun peşdemal ğısaldı ğıza değıler tabı ğonşuları gızın ismini kötüye çığıardılar bu geğbelik yağıdı bu kötü yola dolandı bu neğden aldı bunu felan gız dokkuz ay tamam oldu nur topu gibi bir çocuğ dünyaya geldi dünüya gelende bu ğızı köylü toflandı asdafırlağ ğıza bişey değımediler köylü çocuğları öğretlerki bu ğıza dağıdayın köyden çığıardın dedi bu dedi bu köyde durduğca köyün huzuru bozulacağ getbe get köyümüz kötüye dedi geğeceyem şehir ğızı dağıdadı şeherden çığıardılar şeherden çığıanda gız ğondağı da aldı başınıda aldı getdi İsfahan'nan ğağıdı Ferseli'ne diye Ferseline getdi. Ferseli'ne geğende getdi bir adamın sordu ğardağ dedi meni Allâh misafiri eğıemezsenmi? Yoğ baci dedi sen dedi herkes bu köyde misafir eğı bu şehirde geğersin camı ğabağında oturarsan dedi millet dedi camıdan çığıanda seni dedi camıdan misafir aparın olursa olur misafir götüren olmazsa ğaldığın gündükü ğaldın gız getdi camının ğabagunda otdu millet namazını ğıldı camıdan millet dağılmağda olsun millet çığıdı eğı ğıza ters ters bağıan geçer bağıan geçer en sonunda

camının meziniyinen Ehmet isminde biri ğıza baħdı tebi içerisi sızladı dedi bacı ğaħ ğedeħ ğedti dedi getdi geldi bunun evine geldi ğarisına söyledi ğarı dedi Allāħ ğonağı dedi camının ğabağında ğalırdı herkeş dedi götürmedi men dedi gedtim gedtim hoş gelif sefa gelif o gece bunu yatırdı içerde onun sabaħası ğenen ğıza söylediki ağnaħçı dedi bacı dedi ğeder camının ğabağında oturarsan dedi seni dedi beke dedi ordan başğası ğonaħ götürer ğızı aldı gtd gene caminin ğabağına millet camiden ıħdı bunu herkez ğonaħ eylemedi sonunda gene bu adam ıħdı ıħdıki herkeş gtmyf bu gedti geldi geldi ğarıya dedi ki gendi ğarisına avrat dedi günde dedi men bir reħ yeyirem dedi yarısını dedi men yeyecem yarısını bu arvada yedirecen seni and vrmişem o Allāħ'a sen mua heş bişe demeyinen dedi dedi peki dedi kişi dedi zn ğazanırsan öz reğindi onada yedirirsen bu ğarı gece gene burda ğaldı sabaħnan ama bu gece ğarının başına keeni aynen size annatdığım kimi Şahoğlu Şah Abbas'nan nasıl grşf buluştuğunu kişiye annatdı o ocuğda söyledi Şahoğlu Şah Abbasdan olduğunu başına geçenleri olduğu kimi buna annatdı bu sefer kişi dedi ki bacı dedi ğaħ dedi gene ğedeħ camının ğabağına ğaħ ğardaş men dedi ğetmirem ele bilginenki mende senin anan anan olufdum men ananın yerindeyem men ölene geden bu evden eşiye ıħmiyacam ey dedi vallāħ belamızı bulduħ bu ğarı burda yaşımaħda olsun ama o ocuğda getbe ğet byd çocuğunda ismi yoħdu ocuğda epey byd bu Ferseli'nin şeyi ocuħ yanı bir altı yeddi yaşlarına felān gelmişdi yanı aşıħ oynamāħ çağına beke mehellede aşıħ oynuyurdu uşāhlarnan oynuyanda bu şeyin pedşahın Ferseli'nin Pedşahı gelip ordan geçirdi bunu gördü çocuğu oħ çocuğa durdu baħdı dedi bala dedi sen kimin uşāğısan bu iğnini ceħdi estafurlah iyini eħmedi dedi Bağmanın oğluyam men. Bağmanın oğlu deyende dedi sen meniki gtrsene bir Bağman gile gedeh gel gedeh Penşahı ğedti geldi düz Bağmangile orda Bağmanı sordu bu senin neyindi oğlum bunun adına dedi adı yoħdu bunun adı ne dedi adı yoħdu men bunun adını ğoyuram Sevdakār orda Pedşah bunun ismini Sevdakār ğoydu. Sevdakār yekelemeħde olsun Sevdakar on iki on ş yaşlarına ıħaranda Bağmanda bu adam hemi camuya baħır hemide bağına baħır Pedşahın bağına bu sefer bu gedi yide aldı yanına Sevdakārıda gtd getdi bağa buna bir vezife vrdi ikiside bağda çalışır Pedşahın gendisine ait bir elma ağacı var senede iki alma verirdi bu almıyı bu ağacı ayırdedeħ sen buna baħacaħsan ağacı ona ayıd elediler dedi sen buna baħacaħsan bundan sonra dedi bu almıyı sen yetiřdireceħsen dedi peki dedi bu sefer bu ağaca baħdı sene dolandı ama bu dedi almalıyı prkende baħ olmiya olmiya siz dedi ğoparasıñız almasını benim dedi zm öz elimnen gelif ğofarif yiyecem dedi peki dedi alma zamanı olmuşdu Pedşah ğarisıynan barabar geldi bağı gezmeye Sevdakarnan Sevdakarın babası Bağman o bağdaydılar Sevdakār bir dalda bir yere ğedti saħlandı adama söylediki babasına dedi sen dedi saħlan görünme dedi bir sefer

pedşah geldi ğarısına söylediki ğarı dedi almıyı yendireh yeyeh dedi ama dedi elimiz çatmıya nasıl yendireh bunu pedşah söylediki men dedi belimi egecem dedi sen dedi çih benim üsdüme almıyı ordan ğopart bu eğilende ğarı çihdi bunun beline almayı ğoparanda Bağman bir isdediki üzünü ata ileri ğişi babasını goymadı Bağmanı goymadı dedi dur ne yapıllar yafsınar bu almıyı yendirdi aşağı geldi dediki almıyı hanginiz behlediniz Sevdâkar dedi men dedi beşledim pedşahım dedi şimdi sen isdede olmuş dedi ey yetiştirmişsen sene dedi bir mükafat verecem isde görüm hele ne isdiyirsen dedi pedşahım sağ olsun senin canının sağlığını isdiyirem senden ne isdiyim dedi yoğ benim canım sağlığınına sene bir fayda yoğ sen isde dedi yoğ sen isde dedi yoğ isdeyim yanliz buduki mademki dedi maña mükafat verecehsen bir o ğeder sennen bişey isdiyirem yanı bir pusula kimi bir kağıt yazgınanki Bağman bermekili deyil diye bir kağıt isdiyirem dedi ne var bunda Bağman bermekili deyil diye bir kağıt yazdı buna verdi Sevdakâr'a altınada imzasını atdı Sevdakâr goydu cevine zaman zaman dolandı uzun bir müddetce Sevdakâr tam yanı geşdendi tam evlenme çağına gelmişdi Pedşah'ında bir ğızı vardı ğızın ismini unuttum ama ğıznan Gülenaz Gülenaz isminde bir ğıznan ğız geldi bağa geldiki bir tene genşden bir oğlan bağda çalışır ğızın gözü bu oğlana tüşdü Sevdakâr'a ğızın gözü tüşdü ğız men artıh daha birbirine yaħınlıh gösderdiler bunnar sevişmeħde olsun amam ğızınnan vezirin oğluda beşih kertme yafırlarmış beşihdeyken ehdediflermişki bunnar böyüdüğü zaman bu ğızı bu oğlana alacıylı diye tabı şuşul ölermi heç hemen dekke ğetdi pedşaha heber verdilerki peh senin bağda çalışan oğlannan ğızın durmadan hosdevenk oynuyor dedi bu hemen dekke dedi ele şey olarmı dedi olufda olacaħda ne yapaħ bunu dedi sen dedi dur dedi men dedi onnarın topuna bir ferman oħuyacam Pedşah'ın şeyininde Pedşah'ın heznesinde ey ğıymetdi altınar vardı bunnar tutdu bir beş on tene bu vezir götdü Bağmanın sandığına yerleştirdi ğetdi Pedşah'a söylediki dedi heznedden altın dedi çalınıfdı dedi sayıram heşaf tamam gelmir dedi şimdi altınarı ne yapalım pedşah söylediki ara bul dedi hele dedi şeheri bir el altınan yoħlaşdır hemen vezir el altınnan tutur bir ğaç evi ğetdi yanı elel usul aradı eme gendisi bilir altınarı nereye goyduğunu ğaç eve baħdıħdan sora hemen geldi Bağman'ın evine sandıħdan tabı Bağman'ında heş habarı yoğ geldi aş dedi bu sandığı sandığ açıldı özü altını goyduğı kimi ğetdi çıħardı ahan dedi Pedşahım dedi altınarı buldum bu dedi bunun sonu nolacaħ dedi Pedşah emir verdi Bağmanın dedi neki dedi yeddiden yetmiş sülelesi varsa hepsi dedi toflansın dedi divana yerine ama Sevdakâr ğene şey dedi bağdadı geldi Bağmanı felanı ğarısını ğardaşını emisini sülelesini bütün tofladılar ama şeyin gözü arıyır vezirin gözü sevdakârı arıyır baħdıki sevdakâr yoħdu dedi ğetin dedi iki tene cellat yolladı Sevdakâr'ı ğetimeye Sevdakâr'ın peşine gelende Sevdakâr'nan ğızda bağda ağız ağıza duruf

gonuşurdular orda bu sefer şey söyledi gızın gözü yolaydı Sevdakârın arhası yolaydı gız geleneri görürdü bahdıkı ikitene atdı gelir orda türkü söyledi türküsünü bilmirem yalnız sonunda iki kelimesini bilirem.

Özünnen beyheber oğlan

Üsdümüze yağı gelir

diye bir türkü söyledi burda geldiler hemen tegge Sevdakârı gizdetdi bu sahladi orya dedi dur göreh hele nolur cellatlar yahlaşdı gız gizdendi Sevdakâr gabağ getdi dedi Sevdakâr sensenmi? Dedi heye seni dedi Pedşah isdiyir gedeceyih dedi aldı bunu getdi geldi geldiki ne gelsin babası anası bütün bacısı felan hapsi sıriya düzüluf boyunnarı bütün cellat oluf yalnız bunu pehliyir cellatdardan bu bir cellat aman isdedi dedi bir cellat amını verin men bir Pedşahın yanına gedim olarmı olmazmı neyse biri birez imannıydı. celladın insanlılıydı dedi olar dedi goy getsin gedende bu cevinnen kağıdı çıhartdı goydu şeyin gabağına Pedşah'ın gabağına goyduki “Bağman bervekili deyil” orda bu sefer bu kağıdı aldı oħudu. Bağman dedi bervekili deyil ha dedi bu kağıt demehki budu bunu yetiğ olduki bu adamın heş bişeden habarı yoħdu herneyse oğlu dedi peki indi dedi sen dedi nasıl olur dedi vallah dedi olacağı bu Allâh'dan gizlin deyil mendende neye gizdedin men dedi senin gızınnan sevişirem senin gızınanda vezirin oğlu ikisi birbirine beşih kertme yapıdırsıñız zamanında indi vezir hile yapmağ isdiyir altınları benim babamın sandığına goyurki beke bizim boynumuzu vura gızı öz oğluna ala indi Allâhın yazısıyla eğer gız manadısa maña geleceh onadısa Allâh ona emrelliyif ona gedeceh orda bu sefer Pedşah gılcı tersine göndertdi dedi vezirin özünü oğlunu uşağını sülelelerini yer yüzünnen kesin bunu yer üzünnen kesdi. Bağmanı vezir yafdı orda bağman oldu vezir bir zaman bunnar beke burda yaşamaħda olsun bu yetiğ olduda bunnan öğrendi dedi men Şahoğlu Şah Abbas'ın oğluyam dedi orda bu sefer yer beyer annatdı dedi hemen dekke Pedşah emir verdi girt tene seşme esger gıtdı Sevdakâr'ın yanına sehernen yanına çıhartdı dedi oğlum dedi get babanın ziyaretına Sevdakâr şehirde çıhmaħda olsun ama gız bağdayıdı şehirde dışarıya çıhanda esgerrere söyledi dedi arħadaşdar siz dedi ağır ağır gedin men dedi bağa bir deyim gelim bu getdi bağa getdiki ne getsin gız orda dedi gıza söyledi Allâhısmarradıh men babamın ziyaretına gedirem gelene geder dedi behle ginen dedi birbirine vede verdi öpüşdü görüşdüler yoluna tüşdü getdi bunnar geldi gelmeħde olsunnar yola devam etdiler geçenin bir vaħdıydı geldiler İsfahan'a şeherin gırağına gırħbir tene çadır gurdular gırħı esgerrere bir teneside Sevdakâr'ın gendisine ait şahnan Allah verdi ħan vezir abdest almağa çıhdı dışarı çıhdıki gırħtene çadır guruluf ama annadı çoħ aħıllı bir kimseydi Allâhverdi ħan vezir bu geldi içeri seraya geldi pedşaha

söylediki şahoğlu şah Abbasa dediki pedşahım dedi gırhbir tene çadır guruluf ama dedi çoğ dedi heybetdi çadırrardı onnar dedi heyire deyil muhakğah dedi herbe gelifler dediye yenice gelmişdi zatan herpden dedi bir dahamı herpden dedi herbe tutulaccıyih sen dedi dur dedi esger bütün yatır men hele geğir bir gezim geldi girdi çadırrarın içine Allâhverdi han vezir çadırrarı gezdi dolandı gırh tene çadırı gezdi pütün esger gırhbirine gelende geldi bağdıki sivilden birtene geşden bir oğlan yatır çoğ yaşışılı bir deligannıkı daha sorma ama gözder gene şeye benziyir Şah ođlu Şah Abbas'a çoğ benzeyirmiş. Hemen milleti oyatmadan bu geldi Pedşaha söyledi dedi Pedşahım dedi gırh bir tene çadırdır gırhı dedi asgerdi biri dedi sivildi dedi yaşışılı dedi bir oğlandı ama dedi umudetmirem dedi onun dedi arhasını yere getiren ola Allâh vere dedi heyire gele dedi zerele dedi gelse onnarnan dedi biz dedi başa dedi çıhara bilmiyecih ama Şahoğlu Şababbas'ın da Sarı Beçan isminde eýbir pehlivanı var gırh bey girriymiş ha bunnarında yanı ellerinin en guvvatdı sađ golları Sarı Beçan'ıydı bunnar ğahdı geğtiler ışıldandı ğehvaltı zamanı olmuşdu bunnlar ğahdılar el üzderini yağadılar ğeyfaltıya hazırranırdılar bunnar geldiler Şahoğlu Şah Abbas emir gönderdiki söyle ginen onnar ne deyir niye gelifler yolçudularmı yohsa nedilermi bu Sevdakâr dediki biz dedi nededi davasıyih yalnız dedi biz ziyaretciyih ziyarata gelmişih Pedşahı peki deyir hoş gelifsiñiz bunu aldı gedti geldi Pedşahın huzuruna Pedşah tahtında oturur Sevdakâr geldi ele ayaılıhda bir sandalya gösterdilen oturdu ama onu demedim size Sevdakâr gelende anasınıda gedti yanında olan anasınıda gedti geldi bunuda beşe ülbendin arhasına perdenin dalna goydu orda behliyir Şahoğlu Şahabbas'a bu söyledi anasının başınnan keçen maceraları dedi senin bir ğarın var dedi Sevdakâr söyledi sen dedi beşeken beşe Gülanaz hanımı dedi alıpsan dedi bir oğlun oluf oğlun yekelefil filan yere gidif sen ona bir üzüh verifsen ğolunna açif bezmendini verifsen ona bu bunarı inkâr etdi inkâr edende hemen değege söyledi ona dedi gel dedi anası geldi üzünnen perdiyi ğaldırdı Şahoğlu Şah Abbas bahtıkı Gülanaz hanım busefer bu Etdihlerini boynuna aldı tamam dedi dorğudur dedi bu anamdı mende bunun oğluyam adımda Sevdakâr'dı Allah cümle hasretleri ğavuşdursun orda bunnar bir birne ğavuşdular oğluynan babası tabi ğarısıynan ğocası bir arıya geldi öpüşdü görüşdüler bir zaman müsefir kimi yaşadı Allâhverdi han vezir söyledi pedşaha pedşahım dedi artıh dedi senin vağdın keçif dedi saña dedi haddim olmayarah sölyüyürem bunnan sora dedi Allâha şükür dedi senin dedi oğlunda öz çağına geldi dedi sen dedi şahlığı dedi ver dedi Sevdakâr'a dedi olar dedi bu vezir Allahverdi hanın sözünü tutdu başınnan tacını ğaldırdı goydu başına bunu oturtdu öz tahtında.

Sevdakâr gençden bir oğlan gerçi geridede sevgilisi var oda bunun içersinde bir dert

ne vazfe yapabilir nede sevdasının vaz geçebilir bir gâşgün arardan geçdiñden soyra Sevdakâr söylediki baba dedi olmazmı dedi men dedi senin dedi muhidini bir gez dedi olar dedi hemen deĝge Deli Beçan'ı emir verdi Deli Beçan geldi ata mindiler dediki baħ senin emrin bu Sevdakârın elinde Pedşah'dı nasıl olsa gedin dedi öz muhudimiz hardandısa çayırı baĝçeyi baĝı gezin dolanın gelin ama dedi çoħ uzaĝa ĝetmeyin uzaĝa çıħmayın peki dedi geldi busefer çıħdılar Şherden kanara Sevdakâr başınnan keçeni Deli Beçan'a annatdı dediki beleken beke benim dedi isvahan'da dedi bir sevgim var dedi men dedin ĝedecem o ĝızın peşine Deli Beçan ĝızdı buna yadedi özdedi babanın ĝırhtene ceryası var emrinde bugeder ĝız var sen dedi bunnarın içinnen secif bir tenesini alabilirseñmi dedi ĝedif dedi başını dedi eteyni götürüf camışın boynuzuna keçirecen ge dedi burda seni baban evlendirsen neĝeder eledise yoħ dedi men dedi ĝedecem sende isder gel isder gelme peki dedi Bunnar yola devametmeñde olsun, Isvaħan'nan ĝaħdılar Ferseli'ne ĝediller de bura de ora Deli Beçan atın üsdünde yatırdı o getiyen ayıħ getmezdi oyaħ durmazdı atın üsdünde yatarđı eke hermeŐe Sevdakâr yaħlaŐdı. Fers eline Deli Beçan'da atı bunun peşiceħ gelir Şehere geldiki dedi Deli Beçan sen burda dur dedi men dedi saraya bir ĝedim görüm hele ĝız ordadımı geldiki saraya ne gelsin bunnar boyana döndüñden soyra başĝa bir Şeherin pedşahı gelif ĝızı cebir götürüf ĝedif orda bir aĝcaĝız vardı aĝcaĝızdan sordu dedi nooldu ĝız dedi vallaha beleken beke filan ĝünü geldi ĝızı götdüler hayana götdüler vallah dedi bu tarafa doĝru götdü ĝetdiler. Bunnar yolu aldı ĝızın peşine ĝediller Şherden kenara çıħdılar üş tene yol ayrılır sordu bir adamnan dedi baħ bu yol harya ĝedir dedi filan yere bu yol harya ĝeder buda dedi aynı Şehere öçüdü aynı Şehere ĝedir bu yoldan dedi ĝeden ĝaŐ ĝüne ĝedir bu yol dedi bir ayda ĝedir, orta yol dedi onbeş ĝünde ĝedir, bah buyolda üŐĝünde ĝedir ama bu yollan giden ĝeri gelmir teħlikeli Deli Beçan emir verdi dedi buyoldan ĝedeciħ dedi emir verdi neyse tüşdüler bu üŐĝünüñ yola getmeñde olsunar Sevdakâr ĝabaħda ĝedirđı canı acıŐıf nası olsa sevgisi elden çıħır atı sürdü Deli Beçan'da atın üsdünde yatır buda bunun peşiceħ araları yanı deyebiliremki bir kilometre var Sevdakâr ĝetdi baħdıki ĝabaĝına bir haramı gelir çoħ heyyere bişe dur dedi Sevdakâr hemen atı eyledi melil melil bunun yanında durdu neĝeder olsa ĝenŐden bir oĝlandı o ĝeder herp görmüyüf Deli Beçan'da yatırdı atın üsdünde nancarı geldiki bunun atı eylenif atkı bunu eylenende atın üsdünde bir ileri ĝeri ĝetdi bu yuħudan bir ayıldı çekil dedi yoldan kanara yoħ dedi çekilmem haramı dedi yen dedi herbeliyeciħ bu atdan yendi Deli Beçan'a söylediki yap dedi hamleni yap dedi sen dedi hamleni yap haramı bunu bir hamle yaptı. Deli Beçan ĝendisini bunun hamlesinnen kutardı ikinci hamle sırası Deli Beçan'da bu nası bir hamle yapıdı nası bir ĝamyon tekeri piŐiyi çıħnıya besdil kese bunu ekecece çıħnadı goydu elden haramıyı ordan atamindi ĝetdiler üŐĝün tamam oldu ĝediler Şehere Şehere ĝetdiler ama

şehere girdiler getdiler bir geyfiye geyfiye getdi kireledi geyfenin altı geyfeydi üsdü otel oteli getdi olduğu kimi bir hefdeliyine kireledi bu Deli Beçan bir yuhuya yatdımı bir hefdede zor gahırdı getdi getdi bir hefdeliyine kireledi çörehden felan yedi yatdılar. Deli Beçan yuhuya yatdı buda devdil gılıh oldu bir devriş donuna girdi oħucu kimi bişeye benzedi kitafdan mitafdan bişeyyer ayarradı yetiy oldu bekekenbeke gız burya gerifmi gelif deli Beçan burda yatsın Sevdekâr'da kitabına devam etmeñde olsun gelin size hardan ħabar annadım gızdan gızı pedşah getirif gelif evine gıza ne imkan elliirse gız gonusmur lal gendisini ħasdalıĝa vurup felc olufdu diñ durmur lal gendiside saĝgat kimi yanı yerde dili gonusmur çöhdümü gahabilimr ne geder oħucu baħıcı getdilerse bir fayda olmadı bu sefer Sevdakâr söylediki dedi ya dedi olmazmı dedi mende bir gedem burya dedi gedim ona mende bir duvadan noħsadan bişey yazım beke ne bilim men eyleşdi Pedşaha getdi söylediler beke beke bir adam bir ħoca söylediki ħoca gelsin baħaħ o ne iş görür indiyeye gederkiler bir iş görmedi göreñ bu ne yapır. Sevdekâr getdi gızın köşgüne getdiki ne gız irahatsızdı eme gızı tanıdı gız bunu tanımır bunun başındada bir küllahı var ama kesim kesdi Sevdakâr söylediki benim dedi her adımım bir altındı ĝehveden çuħdı ta gızın köşgüne geder tuħcaħ, bir adım iki adım diyereñden bunun gızılarıda peş peşe sayılır bir hurcunun iki gözüde dolu altın aldı ordan getdi gızın yanına bu ama orasını demedim gızın bir tene üzüyü Sevdakâr'daydı gıza getdi duva yazdı bir bardaĝa su goydu üzüyüde saldı suyun içine gıza verende dedi iş dedi bu sudan bu duvuyu saĝ ĝoluna dikersen bu duvuyuda dedi ezer suyunu içersen baħ bunuda pişih tuyuynan üzerrihnen altında yandırarsan peki dedi o suyu içende baħdıki suyun içersinde bir üzüh var ordada bu ħocanın üzüne baħdı amma üzden tanımır üzüyü tanıdı ama Sevdekâr söylediki men dedi gıza duva yazanda kimse dedi ĝapının dalında durmıyacaħ kimse dedi yanımızda ĝalmasın yanında bulunannar eşiye çıħanda bu başınnan papaĝı ĝaldırdı oldu Sevdakâr ikisi bir arıya geldi gonusdu monuşdular dedi şindi sen ne yapacaħsan Sevdekâr gıza söyledi Pedşah gelende birez dedi gonusacaħsan birez dedi gahıf yeriyen kimi yapacaħsan özün öz elinnen dedi pedşaha dedi bir dedi geyfe pişireceħsen beke dedi benim ħoca olduğumu bu da geneet ola irelde biz daha ey gonusaħ görüshe yolu molu öğreneñ seni burdan men götürem gedem peki dedi gece yatdı sabaħ oldu pedşah geldi gızın yanna gız gahdı buna birez hoş üz gösderdi gahdı gezdi önünde getdi buna bir geyfe pişirdi yedirdi aħşam terefi olmuşdu ĝene Sevdekâr geldi burya Sevdekâr gelende geldi bu ĝene duva yazacaħ pedşahın bir bacsı varydı Esmer ħanım isminde Esmer ħanım dediki ba benim dedi ĝardaşım bir gız dedi getirif gendisine oda beke irahatsızdı men indiyeye geder onun yanna getmedim o mennen dedi indi küsdü men dedi gedim onun bir ziyaretına bir geşmiş olsun deyim. Bu Esmer ħanımda çoħ ĝuvetdi bir pehlivanıydı geldi heş buna esger masger neye

söylemeden hemen girdi içeri gapıyı vurdu girdi içeriki ne girsin Sevdekâr iresmi elbisesinde gızda o piçim yanı eyleşif ikisi bir arada gonusmağda olsunnar daha bunu gördü bunnarda tabı elbiselerini felan geşine bilmeden geldi Esmer hanımda burda Sevdekâr'ıda gördü oda buna âşığ oldu tabı bunu gendi öz nişannısı sayılır biriside orda gendisine gene o ayarradi şimdi dedi Esmer hanım söyledi ne yapıcıyılı dedi valla dedi gışmadan dedi başğa dedi bir çarası yoğdu gışacıyılı ne zaman gışağ dedi bu geçe gışağ bunnar hazırrandılar burda Esmer hanım emir verdi üş tene at hazırranmağda olsun ağışama geçer gel size hardan habar verim Sevdekârından sevdekâr geri döndü Deli Beçanın yanına Deli Beçan sahavının evi yılıhsın Deli Beçan otelde yatır ama bütün otelin etrafındaki hannar oteller geşfeler şikayatcıdı bunun horultusundan bir hefdelik yuğuda yatır ama buda yuğusu tamam olmadığdan sora ele sesdenmeğden bağıрмаğnan çığıрмаğdan gışmaz beke buna üzüne şilleynen vurasanki uyana ama birde tutarsa o şilliyi vuranı cırığ cırığ elliyermiş. Sevdakâr geldi bunun yanna bunu ne geçer iteledi Deli Beçan Deli Beçan Deli Beçan gışmadı gapıları getdi açılığ goydu geldi bunun üzüne bir şille çeğdi gışdı bu bir şillede hafif bir sağ yafdı dedi neçe belamızı bulduğ dedi bu geçede burdayılı bir iş görebilmiyiciğ bu geldi bunun üzüne bir yahçı şille daha bunu neyse hulesiyi galdırdı evin yılılmasın dedi gış dedi her şey dedi tamamdı gışacıyılı bu geçe eleme ele ağışam oldu bunnar hazırrandı gışmağda ama bu Pedşahında bir ceryası vardı bunnarın gonusuğunu bu sezip bunnar gışacağını bu öğrenifdi geçe hazırrananda bu gızda çığıdı bunnarın gabağına gızda Sevdakâr'a âşığ oluf bunnarın gabağına çığıdı dedi menide götürün dedi indi burda iki erkey oldular üstenede garı biri Esmer hanım, biride Sevdekâr'ın öz nişannısı birde o cerya menide dedi götürün peki dedi bunnar hazırrandılar atı mindiler çığımağda pedşahın bacsının hesdeliyi varıydı orda ayından bu hasdalılığ bunun üsdüne gelende bu sefer irahatsız oldu bayıldı atın yanna tüşdü öz atını tutdular gantarmasınnan gızın ayağına bağıladılar onu goydu orda bunnar çığıdı geğdi bunnar çığıf geğdende bağıdılarıki gapıda bir at var atın yanında bir tene cemdeğ geğdi bağıdılarıki Esmer hanımın cemdeyi atda burda bağılı geri gılanıda gışıf geri gılanda ne gız var nede hoca bunnar emir verdi pedşah goymayın dedi şeherden dışarı çığımağda esgerrer töküldü bunnarın peşine bunnar geğdi Deli Beçan nasıl olsa bir hefde uğuya yatıf dincelif orda gılıca tüşdü Sevdekâr'nan gızdar irelledi iki gız birde Sevdekâr irelledi Deli Beçan herbe tutuldu gılıcı hayana dönderirse dönene onbeşini devirir bağıdılarıki ne esger pütün ireddolır emir verdiki esgeri gırmağdan niye füzülü gırağ esgeri geri alağ esgeri göreğ nolar esgeri geri aldılar Deli Beçan'da yola devam eğdi bunnar geldiler düz Şahoğlu Şah Abbas'ın melmeketine melmeketine gelende bunnar geldi burda düyün müyün yafdıları gızı Sevdekâr özüne aldı o ceryada gene Gülanaz'a önünde şeydi gılluğcudu ceryalığını yapır orda

vazfesini bunnar bir zaman bee gezir dolaşıllar bu ğızda gözü götürmürdü bu isdiyirdiki oda Sevdekâr'nan evlenmeyi isdiyir ama gelki Sevdekâr'ın heş gelbinde ele bişey yoĔ.

Sevdekâr hemeşe ele çarşıya bazara ğedende ğarısına mesale bir enteri alanda onada ya bir çift ayakkabı alıf getirirdi ya da bir baş örtüsü kimi bişeyler yanı onu ğarısından seşmirdi ey baĔırdiki ğerib olduĔu için. Bir ğün şey söyledi ğarıynan cerya ğaĔdı çıĔdı bazara ğetdiler gezmeye çarşıya ğetdiki orda iki tene satıcı var arap ğız bunnarı tanıdı öz memleketlilerinden olduĔu dedi sonra bee bee bir amanat versem götürer pedşaha vererseñmi dedi vererem hardadı dedi baĔa gelsen men hazırıyacam orda dedi verim sen götü ğet ğız bu sefer ğetdi Gülenaz'ın üsdünde bir sandıĔ yafdırdı getdi ğoydu baĔın kanarına Gülnaz'a söylediki ğedeĔ dedi baĔı bir gezeĔ bunnar getdiler baĔı gezmede ğız dediki ne bir sandıĔ hemen deĔĔe ğanıma söyledi ğanım dedi burda dedi men bişey buldum dedi hele dedi gel ğızda bunun yanına gelende baĔdıki ne bir sandıĔ bunun içine eyildi men dedi bunun içinde felan yeri görrem dedi hele dedi gel sende baĔı hanı dedi dedi hele dedi eyce eyil bu eyildi dedi men görmürem eyil eyil dedi neyse bunun arĔasınınan ğaldırdı iteledi saldı sandıĔın içine hemen sandıĔı ğapatdı ona ğeder araplar ğeldi bunu ğatırın üsdüne ğoydu bunu ğötümehde olsunnar ğelin size hardan ğabar verim Esmer ğanımnan Esmer ğanım bu sefer orda anasına vee verdi ana dedi senin südün maña haram olsun dedi eger dedi men dedi bunnan bee hökmümü yürütmezsem ama dedi men dedi durmuyacam burda başımı alıf ğedecem bu ğeldi bunnarın yoluna aynı o ğız ğaçan yola ğeldi bir ıssız bir yere iki ğayanın arĔasınınan yol ğeçirdi ğeldi orda tebdil ğılıĔ oldu bir haramı geleninde ğabaĔını kesir ğedeninde ğabaĔını kesir zenginnen alır fuĔaraya verir fuĔaranın işini yürüdü o zulumkârıĔ yapannarıda tabı boynunu vurur orda neysi işini eleliĔnen yürüdü bu bir ğün bee baĔırdı baĔdıki iki tene adam ğelir yeehlerinde bir ğatır dedi bu ğatır dedi bir işin sahabıdı muĔaĔĔag bunun dedi bir ğabaĔına ğedim ama çoĔda yorulmuşdu mejbür ğaldı getdi bunun ğabaĔına selamelöyküm eleyküme selam dedi ğardaş ne satırsan valla dedi çerci Ħırdası dedi satırıĔ, dedi ine ipliĔ ayna daraĔı kimi şeyler dedi benim bir aynayınan bir daraĔa eĔdiyacım var olmazmı olar dedi çıĔart anaĔdar aç bu dedi anaĔdar mende yoĔ o biri dedi söyledi sendedi anaĔdar dedi yoĔdu mendede yoĔdu bu ikisi birbirine tüşdü maĔsatdarı yanı anaĔdar itdi diye belke vazĔeçe ğedeler ama buda süpelendi yoĔ dedi anaĔdari çıĔadin açın bunnar aşmıram diyende bu ğılıcı çehdi açacaĔsınız dedi anaĔdarı çıĔarmadılar bu tutdu ğılıcın ucunnan sandıĔı aşdı ne aşsın Gülnaz içinnen çıĔdı Gülnaz ol ğeder aĔlıyıf saçıını üzünü cırıĔ cırıĔ eĔliyifki daha sorma Gülnaz orda arapları ğördü burdada haramıyı ğördü indi ikisine bir ğerel verebilirmir Esmer ğanım söylediki haramı indi dedi araplarnanmı ğetmeĔ isdiyirsen

menenmi ğalacan bu kesdirdi araplar meni heyre götürmür nancarı olsa ama dedi buda oĝ heyvere biŝeydi ğene dedi heyirrisi Allâh'dan dedi men dedi bunun yanında ğalım bu bunun yanında ğaldı bunu gtd ğetdi ŝeye o maĝaraya gtd maĝaraya gtrende bu ğetdi elbisesini ıĝartdı oldu esmer hanım meni dedi tanıdınmı dedi tanıdım dedi baĝ dedi bu yoldan dedi gelif sevdekârnan Deli Beçan gelif keçeceĝ men dedi onnara bir zulumkârriĝ yapacam dedi sen dedi olmıya olmıya dedi benim kim olduĝumu syliyesin vallaha dedi seni yanı her tikenı bir derede dedi ğoymam dedi peki. Bunnar bir zaman burda yaŝadılar. Bir gün baĝdılkarki iki tene atdı gelir Gülnaz'a söylediki Esmer hanım Gülnaz dedi iki atdı gelir dedi bu diyesen dedi bizim ĝarpızın sahabıdı men dedi ğedim bir bunnarın önüne geldiki ne gelsin Sevdekâr'nan Deli Beçan dur hemen durdular bunnara söylediki atdan inin atdardan yendiler dedi biz dedi herbe tutulacıyıĝ dedi ama ŝeyde bir eht elliypiŝ Esmer hanım bir gün olaydı ŝahoĝlu ŝah Abbasını Deli Beçan'ıynan biglleŝeydim greydim omu meni yıĝır yoĝsa menmi onu yıĝacam oĝ ğuvvetldi pehlivanıydı esmer hanımda bunnar gün taze ıĝırdı orda gleŝe tutuldular ĝarannıĝ basana geder o gleŝ yerini ele eledilerki sanki fort moturu heriy elliyf oruyu ele elediler ĝarannıĝ basırdı esmer hanım ya Allah dedi Deli Beçanı bir ireli bir ĝeri nası iteledise bunu gydu ayaĝının altına ĝılıcı eĝdi bunun boynunu kesmeye kesmedi ŝeyde o terefde otururdu Sevdekar dedi valla onun boynunu vurdusa meni dedi öldürmeye ne var dedi meni bir ŝilleynen ldreceĝ ĝaĝ dedi bunun ellerini tutdu baĝladı tŝ önüme dedi bunu gtd ğetdi bir maĝrıya Sevdekârı'da ğetdi geldi aynı maĝarıya saldı bu sefer ğetdi bunnarın önüne bir yeke deĝırman daŝı gydu ğetdi Gülnaz'a söylediki baĝ dedi olmıya olmıya aĝzınnan bisey atasan dedi men dedi indi sevdekârı ğetirecem burya peki dedi atmam dedi aĝzımınan bize bu ğetdi sevdekârı ıĝartdı gel dedi sen seni dedi sana ayrı iŝgence yapacam dedi bunu ğetdi geldi öz odasına bu buna baĝdı sen dedi oĝ dedi piç adama benziyirsen Esmer hanım söyledi sana dedi bir ĝarı ĝız getsem burda dedi onnan eylenersenmi yoĝ dedi valla men dedi hesbiseynen dedi gözüm yoĝdu yeterki meni gy elden men ğedim. Yoĝ dedi senin gznнен bellidi oĝ ŝirret adama benziyirsen dur dedi men ğedim saña bir ĝız getirim bu hemen deĝge ğetdi Gülnaz hanım ğetdi geldi öz ĝarısı tabı bunnan dedi bu gece burda eyleneceĝsen haramıda ok heyvere z gözü maŝgesi felan oĝ yanbedireĝ bir adamıydı bunun boynuna ĝolunu saldı Glnazın o znнен pr bunun ĝabaĝında bu znнен pr gelki bu adam iinnen kesilir ama biŝey yapabilmir elinde bir hkm yoĝ. Verdi bunu buna dedi bu geçe sen bunnan yatacaĝsan yoĝ dedi bu benim anam bacımdı men buna heŝ biŝe ełlemiremde yatmıramda dedi götü ğet maña lazım deyil Sevdekâr söyledi bu ĝapıyı rtd ıĝdı ğetdi Gülnaz buna annatdı meseleyi dedi bełeken bełe bu dedi odu Esmer hanımdı dedi pedŝahın bacısı geldiki Sevdekâr yumuŝuyup irengi

açılıf bu hemen annadığı bunu gandırdı diye gıza orda bir barmağ silkti aldı bunu hemen yanına atdı eşiyeye bu sefer başdadı yalannan bişeyler yapmağa işgence gibi bişeyler getdi gendiside elbisesinide çıkardı geldi bunun yanna dedi o dedi senin dedi erkehlüyün yafdığın muamele buda benim dedi yafdığım garılığımınan benim dedi insanlığım sen dedi meni bir hesdeliyif bayılmağnan göydün getdin men dedi gağdım gene men seni aradım buldum ama dedi sen meni dedi heş arayıf bulmurdun getdi ordan Deli Becan'ıda çıkardı getdi geldiler atdarını mindiler dorğu Şahoğlu Şah Abbasın melmeketine geldiler orda bu sefer Şahoğlu Şah Abbas aynı Esmer hanımıda Sevdekâr gene aldı o ceriyayıda bu sefer o esgi ceriyıde öldürdüler oda cehenneme vasıl oldu hekâyamıda men burda pitirecem geri galanıda varsada onu bilimirem.

2.2.8.1. Sevdakâr Hikâyesi Epizotları

- 1- Şahoğlu Şah Abbas isminde çocuğu olmayan bir şah vardır. Fakir bir kıza nikâh kıyar.
- 2- Şahoğlu Şah Abbas, yirmi senelik bir savaşa gider.
- 3- Kız, Şahoğlu Şah Abbas'ın oğlunu doğurur. İsfahan şehrinin insanları, kızın adını kötüye çıkarırlar. Kız Fars memleketine gider.
- 4- Fars padişahı, Şahoğlu Şah Abbas'ın oğluna Sevdakar ismini koyar.
- 5- Sevdakar ile fars padişahının kızı birbirlerine âşık olurlar.
- 6- Sevdakâr, babası Şahoğlu Şah Abbas'ı görmek için İsfahan'a gider. Burada padişah olur.
- 7- Sevdakar, Deli Becan ile Fars padişahının kızı Gülenaz'ı almaya gider. Fakat kız başka bir ülkenin padişahı zorla kendi ülkesine götürmüştür.
- 8- Sevdakar, sevdiği kıza kurtarmak için yola düşer. Gülenaz'ı kaçırarakken Esmer Hanım ve bir cariye Sevdakar'a âşık olur. Esmer Hanım dışındakiler kaçar.
- 9- Esmer Hanım haramilik yapmaya başlar. Cariye, Gülenaz'ı hile ile sandığa kapatır ve padişaha yollar. Yolda Esmer Hanım Gülnaz'ı kurtarır.
- 10- Şahoğlu Şah Abbas'ın memleketine gelirler. Sevdakar ile Esmer Hanım da evlenir. Cariye öldürülür.

2.2.8.2. Sevdakâr Hikâyesi Motifleri

Tanınma motifi: Şahoğlu Şah Abbas'ın yedi düvelden imzalı kıymetli yüzüğünü kıza verir.

Kız kolundaki bezvantı Şahoğlu Şah Abbas'a verir.

Hileli oyunlar motifi: Vezir, Sevdakar'a tuzak kurmak için babası sandığı Bağman'ın sandığına altın koyup iftira eder.

Olağanüstü hadise motifi: Deli Becan, yattığı zaman bir hafta uyur.

Kıyafet değiştirme motifi: Savdakar, kılık değiştirip derviş donuna girer.

Esmer Hanım, kılık değiştirip harami kılığına girer.

Formilistik sayılar: Padişah, Sevdakâr'ın yanına kırk seçme asker verir.

Sevdakâr, askerleriyle İsfahan'a gelir kırk bir tane çadır kurar

Sevdakar ile Deli Becan, fars padişahının kızını aramaya giderler. Karşılıklarına üç yol çıkar.

2.2.8.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Şahoğlu Şah Abbas: Karısından çocuğu olmayan bir padişaktır. Sevdakar'ın annesini hamile bırakır.

Bağman Ahmet: Sevdakar ile annesine kol kanat gerer. Sevdakar'a babalık yapar.

Farselinin padişahı: Sevdakar'ın ismini koyup iş verir. Vezirin bağmana kurduğu tuzağı bozar.

Gülenaz: Vezirin oğlu ile beşikkertmesidir. Sevdakar ile birbirlerine âşık olurlar.

Vezir: Bağmanın sandığına padişahın kıymetli altınlarını koyup idam ettirmek ister. Fakat oyunu ortaya çıkınca padişah veziri idam eder.

Deli Becan: Şahoğlu Şah Abbas oğleu Sevdakar'ın yanına verir. Gülenaz'ı kurtarıırken Sevdekar'a yardım eder.

Padişah: Gülenaz'ı alıp kendi sarayına götürür.

Esmer Hanım: Padişah'ın kardeşi Sevdekar'a âşık olur. Tam kaçacaklarken bayılır. Erkek kılığına girip haramilik yapar. Gülenaz'ı da sandıktan Esmer Hanım kurtarır. Sevdakar ile evlenirler.

Cariye: Sevdakar'a âşık olur. Gülenaz'ı sandığa koyup padişaha tekrar yollar.

2.2.9. Zülalşah Oğlu İbrahim ile Ehmet Şah

Ğarabağ şehrinde Zülalşah vardı iki tene oğlu vardı İbrahim'nan Ehmet şah bu ikisi bir ara iki tene oğlu vardı bunun. Zaman geldi Zülal şahın ğarısı öldü çocukların

pedşah olmaz o nedi üsdü başı çırılı cındır o olmaz pedşah deyir yeniden guşu elden goyun guş kimin başına gonsa odu pedşah guşu gene elden goyullar guş dollanır firranur bahır o adam yoħdu deyirmanın bir yerinde uçulı vardı orda guş özünü vurur hemem gelir. Ehmet şahın gene başına gonur Ehmet şahın başına gonanda bu öz özüme orda söylüyür deyir ey Allâh'ın hayvanı sen deyir peki benim başıma gondun Allah eyer bu tacı taħdı pedşahlığı maña veyeydi babamında tacı taħdı varıydı o nesip olardı bu maña men tezden pedşah olmam beıe söylüyür bunuda beş altısı yığılır gelir bunu dinniyir ğapının arhasınnan dinniyir bahıllarki bu adam beıe söylüyür bunlunda eıese eslinde neslinde pedşahlıĝ varıymış tabi oncun bu vezyete tüşüf gelif guşda gelir bunun başına gonur guşu getiriler bu adamıda getiriler Ehmet şahı getiriler buna sorullar sen necisen nerden geldin bu annadır deyir beıe filan pedşahın oĝluyam filan yerriyem başıma beıe geze geldi burya geldim burdada beıe bunu hemen götürüller hamama güzel hamam olur buna pedşah elbiselerini ğeyindiriler bunu çıhardıllar taħda taħda çıhdıhdan soyra bunun heç ğardaşı aħlına gelmir aradan bir ğaş gün keşdiħden soyra birden aħlına gelir ohoo deyir benim ğardaşım İbrahim aħı kumbeze goydum geldim eceba bu neçoldu sabaĝ açılır hemen milleti tofluyur deyirki bir mezersenniye ğedeyin bir Ğuran oħutduraĝın bir müselliye çıħaĝın millet toflanır geliller mezersenniye gelir bahırki ne tas var ne hamam İbrahim ne gezir şeyde kumbeze İrbaham ne gezir orda bir ğaşhana türkü söylüyür.

Geldi İbrahim zavallı ğecenin bir zamanıydı İrbaham bahdıki bir şaĝıltı bir şikkıltı bir ğürültü gelirki Allah ğösdermesin dedı ecaba neçi bu indimi cindimi bu nedimi ferışdedimi beıe neçi beıe gelir bu zavallı ğorħusunnan aynı ölü şehlinde uzanır deyirki heş deyilse gelerse mana deymesin uzanır ğırħ tene haramı dolur kumbeze dolur bahıllarki bir tenede ölü ölmüş bunnar tebi vuruf ğırıflar talıyıflar getirifler bölüller sonunda esgi bir ğılış ğalır ordan bir tenesi deyir eye getirin bu ğılıcı bu ölüye sınınyaħ ğoreħ bu ölüyü kesirmi bu ğaħır haramı başı bunu vuranda İrbaham yerinnen ele sıçrıyır ğaħırki bunun ğirir bacaĝının arasına bu baĝırırki aya ölü ğortdadı meni boĝacaħdı ordaki olan ğırħ haramının hamsı eşiye ğaçır buda burda baĝırırki eye eye burda meni ölü boĝur neyse deyir ay ğardaş deyir insan mi cinsenmi? Men ölü deyilem sizden ğortdum burya uzandım men ölü deyilem mende sizi kimi saĝ beni insanam be ne gezirsen burda haramı başı sorur deyir valla başımıza beıe bir geze geldi burda yoruldum filan yere gideceydım ğardaşım ğetdi maña etmeħ ğetimeye oda gelif çıħmadı ana mende burda ğaldım sizin ğorħuñuzdanda burya uzandumki meni öldürecekler. Be sen kimsen nerelisen nerden gelirsen deyir benim kimsem yoħdu benim deyir kimsem yoħdu haramılara deyirki bilirsıñiz ne var haramılar deyir ne var benim

evladım yoħdu men deyrir bunu olmazmı mana verseñiz baħ burdaki neki eşe getimiřiñ vurmuru ğırmışı ğırmışı size verim birce İrbaham benim olsun deyrir peki bunnar zatan ona irazıdı bunun neki şeyleri varıydı hakkını veresetini pütün bunnar payladı aldı İrbaham'da bu aldı atının terkine geldi evine geldi evine geler gelmez ğarısına dediki ğarı dedi ne var dediki bu adamı Allah bize yetirdi bu adamı dedi men özüme oğul getimişem ğarısı yabasını açır. İrbaham'ı yaħasınan geçirir deyrir bu dünya umut bizim oğlumuz oldu dünya umut özderine oğul yapıllar yaptıħdan soyra İrbaham o ğeder güzelliği varıydı İrbaham'ın heç olmıyan kimi bunu o ğeder severdilerki heç olmıyan kimi haramılar ğedif ğelif deyrirdiki ğedeħ ava ğuşa yoħ dedi men ğetmenem daha bu haramı İbraham dediki baba dedi olmazmı sen bu işten el çeħġinen sen haramlıħ yapma maña ufacıħ tükán ğoy ġınan ufaħ tükán ğoy bu tükannan başımızdı dolandıraħ bu ufaħ bir tükán yafdı İrbaham o tükanda alış veriş yapırdı İrbaham zaman geldiki innendi adı her terefe yayıldıki irbaham bele bir güzel oğlan tükancı varki bele herkes onun güzelliğine řaħsıyatına hem ġelip al verini yapmaħda hemde ona baħmaħdaydı o ğeder ey al veri olardıki heç olmıyan kimi İrbaham babasına bir ġün dediki sen dedi getimeħden ol dedi sen ğorħma dedi men o ğeder alış veriş yapacamki sen o ğederki ğet mal ġeti elbise ġeti eşe ġeti satmağ maña ayıt bu ğetdi babası ğedirdi ğetidi eme İrbaham'da bir ġat güzel elbise kesdirmisidiki ğözelce ġetdi tükancı doldurdular tükán daha ağzınan ğötüne ğeder dolmuşdu alış verişi ğözel olurdu ġel sana hardan ġabar verim obir haramlılardan baħdılarıki haramı başının ğözel işderi saz oldu haramı başı olmıyuncaħ da bunnar bir iş yapabilmir dedi ecaba biz ne yapalıki bu oğlan bunun elinnen ġetsin bu ġene ġelsin bize ġarıřın biz acımızdan hepimiz ġırılacayıħbiz bi iş becerebilmiriħ bu bunnar dediki ne iş yapalıki dedi bir tene cazı ğarı varıydı biz cazı bulalı ğöndereħ belke o bir iş yapa biz bir iş yapabilmiriħ. ġetdi şeherin işesinnen bir ilan vuran ğarı buldular cazı ğarı buldular ğetdiler dedi ğarı nene bilersen ne var dedi ne var dedi bu haramı başı dedi bizim çöreyimize manı oldu dedi biz bir zaman bunu aparırdıħ biz bunnan barabar ğederdiħ vururduħ ġırırduħ ġetirirdiħ indi bu adam bu oğlanı ġetidi daha ğetmir bizde bir iş yapabilmiriħ ne yapalıki bu oğlan bunun elinen ġetsinde bu haramı başını biz aparalı ġarneneye dedilerki bir fir tüşün dedi bunu ne yapalıki bu oğlan bunun elinmen ġetsin bu ġene aynı haddına tüşün ġelsin biznen barabar ġetsin haramı bařılıħ yapsın, dediki men dedi ona bir fikir tüşünerem dedi men dedi ele bir adamamki isdanbul'da ġatıħ çalınsa benim barmağım, onun içindedi cazıymış dedi ğederem dedi onun ğarısını örgederem ğarısı belke ona bir belke saħlamıya bu ğoyun ġıġısınan bir böyüħ tesbaħ, düzdü iki üş metreliħ sübhen Allah sürġetsin dördü beşi bir ġetsin diye diye ġeldi doğrudan doğruya haramı başının evine ġeldi ġapıya geler gelmez ġapıyı dala möħkem vurdu çekildi ġetdi o yanda durdu ğarı çıħdı

baħdiki aya ğapı Őakkığladı heç adam madam yoħdu Allah bu ne iŐdi bu ğetdi içeriye bu geldi ğene mũhkem vurdu ğapıyı dala özüde durdu orda baħdiki ğarı geldi ğarnene dedi bu ne hal dedi bu ne vezyet ğapıyı niye bełe vurursan eħ dedi oğul dedi nełliyim dedi doğma doğma dedi bacım ğızısın dedi bełe senin bełe senin iŐderini eŐitmez olaydım dedi eŐitmez olaydım sen ełe iŐ yapmırsanki ełe iŐderini eŐitmiŐemki bełe daha ne deyim ğarnene noldiki ne iŐdi men ne iŐ yapmuŐamki benim iŐderimi eŐidif sen demeĥ bilmirsen ay oğul ğedif dağdan bir salaħanayı getirif evinize salıfsıñuz indi bełe baŐ ğaldırıf Őeherin içinde geze bilmirem vallah men haramı baŐının arvadıynan bełe elbirem oymuram bełe bełe söylüyür belemi deyim ğarnene be be deyim bełe anamun ğoru hakğı eledi deyim peki deyim ağŐam kiŐi gelsin söyliyerem İrbaham zavalı hemeŐe tũkkânnan gelende arvat güle güle ğabağına çıħardı ğucaħlıyardı öper sever aparardı irbaham gelende baħdiki böyün anası ne ğabaħ geldi ne anası baħdiki veziyeti bozuħ geldi dedi anne niye ełe ełliyirsen heŐ dedi nełliyecem dedi canına azar ełliyirem canınada üreyinede dert neylicem ana dedi noldu dedi ne kötülũħ ğördün sen sen bełe bełe söylüyũfsen dedi ana dedi ełe Őey olmaz men ełe sözü söylemenem onu maħsus deyimler neyse aħŐam haramı baŐıda geldi onada aynı meseleyi annatdı ğarı dedi bu iŐi dedi tamam dedi haramılar bu iŐi ğurcalıyır hepsi ortalıħda ğalıf bir parça dedi helal etmeħ bulufsañ indi dedi indi dedi o etmeħ elinden ğedeceħ ğene aynı vezyetine tũŐecen ğedif vuracıylıħ dağdan daŐdan ğırıf getireciyiħ sende yiycen indi hazır halal etmeħ yeyirseñ niye halal ełmeyini haram ełliyirseñ. Yoħ dört tenede gocugum varya mennen keç ya bu adamnan ğeçğinen bunu ireddele men bir ğün durmanam burda ğedecem peki dedi ğarı İrbaham'a dediki oğlum dedi hazırın dedi sennen evlatdıħ dedi hakkı ğördüm dedi sen dedi sennen men bir kötülũħ ğörmedim indi dedi hazırın seni aparacam aynı nerden getimiŐemse orya ğoyacam bunu hazırıradı buna ğüzel elbise almıŐdı elbiselerini ğeyindirdi buna para pul çoğlu verdi apardı aynı ğetdiyi kũmbezde ğoydu dedi allah iŐini ğüçünü iras ğetsin harya ğedecen ğet dedi ordan helallahŐdı aramı baŐı ğetdi evine dedi ğarı indi arħeyinneyerseñ dedi indi dedi gene ezelki halına tũŐersen onda dedi arbeyin niyerseini gene aynı o haramılığına çalıŐdı İrbaham'da o ğeçe orda yatdı yatanda buna ağaları bade verdi ağası yuħuda geldi dedi İrbaham dedi Mũhemmet Peyğemberin aŐğına dedi bu badeyi iŐ dedi biz dedi onu içeriħ dedi canım dedi biz peyğamberin aŐğına dedi iŐdi bu devreledi baħdiki ełe bir yangun gelir canınaki heç olmiyan kimi dediki bunda Ğandahar'da Hasan ğanın ğızı ğeyrense ğanınımın aŐğına iç onuda devreledi ũŐyüz altmıŐ altı gemiyine ataŐ tũŐtü yanmağa baŐdadı uyandiki ne uyana kũmbezde ğecenin yarısı ıldızlar parılıyor kimse yoħ yanında sabağ açıldı sabağ açıldıħdan soyra bu yola tũŐdü ağasını yadetdi Ğandahar'a doğru ğetmeħde olsun Ğandahar'nan kũmbezin arası ũŐ aylıħ yoldu fağat yayan ğeden adam tebi o yol pitmezdi

ağası yerin damarına çekirdi tebi bu adam bir puçuh olan yolu evliye getdi getdi bir hocıya irasadı salâmeleyküm dedi hoca kervancı başıydı ne hoca deyildi kervancı başına irasadı kervancıya selamleyküm eleyküme selam dedi hardan gelirseñ vallah dedi filan yerden gelirem filan kömbezden kaçaydı çıhıfsan ayı mayı yoħdu dedi sabaħdan çıhmuşam evliye burya geldim aħşama dedi şeıye gidebileremmi Ğandahar'a? Dedi ay evin yıhılmasın Ğandahar'dan burya biz bir puçuh aya gelmişih sen nencarı burdan aħşama şeıye gedirseñ orda çoh türküler var ama bilmirem orda hemen bunnarnan halalaşır yolu alır eline aħşama doğrudan doğruya Ğandahar'a. Ğandarhar'a geldiħden soyra gelir bir tene baħırki halvacı oturuf halva ihdiyar bir adam halcıya deyirki baba men bu yerin ğarıbıyam olmazmı meni özine oğul yapasan deyir oğul deyir olmazsan sen maña oğul olarsañmı deyir vallah olaram deyir maña oğul ol mende deyir senin baba buda aynı vezyet getirir bunu evin ne güzel avradı arvadı buna güzel hürmet edir izzet elliir yedirir içirir sabağ açılır bu halvacıyan barabar gelir ğene aynı orda halva Satır bunun başına toflanır millet haħırki ele bir şahsiyetdi güzel bir oğlandı ki heç olmıyan kimi ele alış verişi olurki günde babası on kilo satarmışsa bu satif elli kilo elli kilo halva satır aħşam gelir eve baba deyir belenniħnen halvaynan is olmaz sen bir güzel mağaza aç bir tüken ğoy men tükende durum tükende alış veriş yapım halvaynan iş olmaz babası tüken ğoyur buna güzel bir mağaza açır oturur tükende tanıştı bilişi hepsi gelir bunnan güzel alış veriş yapıllar İrbaham'ın adı her terefde ünner o zaman İrbaham tebi sevgisi ordaydı sevgisini baħırki bir güllü bağda ğaş tene ceryaynan heyranse hanım orda baħırki aynı ağası uryasında gösderdiği ğız güllü bağda bu hemen orya gedir ğızda baħırki ğızada tebi aynı bade verilmişli ğızla baħırki aynı oğlan ğız deyirki oğlan deyir men geğerem filan bağda sende peşimi tağibeyle gelginen oğlan gedir buda tebi tağibelliir doğrudan doğruya ğızın serayına gedir ğız bunu hemen alır serayına bunan güzel görüş baħış elliirler ğaş gün orda ğalılar ğaldıħdan soyra deyirki baba deyir deyirki men deyir filan yerde çalışıram şimdi deyir meni gozdiyer babam men geçecem filan yere yoħ deyir geçecem bu neyse ordan gelir doğrudan doğruya babasının orya tükana gelir geldiħden soyra gel sana ğardan ğabar verim bu burda ğalmaħda olsun, saña hardan ğabar verim bir tene yahududan, Yahudunun ismi Samun yahudu Samın yahudu hir tene dağısdanda Hüseyin beyin ğızına vurulmuşdu onu isdiyirdi oda ne türlü elliyirdise o ğızı alabilmirdi geldi bu İbrahim'in oğul olduğu adamın tükana geldi baħdıki ğardaşdıği olmuşdu o Şamın yahuduynan o tükancı ğardaşdığ olmuşdu İrbaham'ın babası geldi baħdıki bir ele oğlandıki daha sorma buda alış veriş yapır bu sorduki bu oğlan kimdi dedi ğardaş dedi dedi demeh bilmirseñ dedi yoħ bu dedi benim oğlumdu haa... dedi Allah bağışdasın çoh gözle be dedi oda dedi elbise getdiyindi dedi oğlum benim bilmirdin benim bir oğlum var onada bir ğat

niye elbise getirmediñ dedi da bilmedim kusura baħma ğinan inşallah zaman gelerki alaram dedi yahudu ğelbinde dedi ki vallah ey oldu bu oğlanı ğandırım bunun elinnen alım aparım belke dedi dağıstanda Hüsöyün Alı ğanın ğızını bu oğlanın adına belke alam şehlebeni ğanı mı bu ğetdi orda bir kendir aldı İrbaham'da alış veriş yapırdı arħadan İrbaham'ın be le arħasına o kendiri tutdu kendiri tutanda bu dedi ki geri döndükü yahudu bunun üsdüne kendir tutur be le dedi emice dedi ne ğayırırsan dedi sağ adamın üsdüne ip tutular mı dedi ölenin üsdüne ip tutular kusura bahma dedi beyaħ babanda meni mars eledi indi dedim çocuğun üsdünde bir ğat güzel elbise kesdirem dedim ğaberi olmasın e le arħadan be le ipi tutdum ğedim bir ğat elbise yaflıracam sana ha dedi tamam dedi ipi ver e lese gendim öz üsdümde ey tutum dedi sağ ol ipi tutdu ne bilsin verdi yahuduya yahudu ipi aldı doğru ğetdi marangozdara dedi ki bilirsini z ne var dedi ne var dedi baħ bu ipin ölçüsünde bir sanduħ yapacañız sandıħ yapacañız çoħ mükemmel yapacañız eme firengisini bir içersininen bir eřiħden iki tene firengili yapacañız sandığı farzı mahal yaparsañız üşyüz men verecem size beşyüz pangilot beşyüze yapın orda hemen marangozdar sandığı yapır sandıħ hazır olur tebi bunun ğefle ğatırı varıydı şeherin bir kanarında sandığıda aynan aparır ğefle ğatırın yanna gelir burya tükana gelir İrbaham'a sorur baban hanı de yir evdedi gelir de yir ki valla de yir ğardaş de yir bires köylerde alacağım var birez senetlerin var onnarı eyce oħuya bilmirem olmazımlı oğlunu ğoysan aparam orda senetdere bir daha oħuya onnan soyra ğene oğlun gelsin tükana hay hay de yir olar irbahamı ordan aldı doğrudan doğruya geldi şeye ne rdedi emice ne rdedi haburdadi ha bu soħaħda ta şeherden dışarı çıħardı de yir ki ne rdedi ahamburdadi de yir gelir baħır ki böyüħ bir sandıħ de yir baba de yir hanı senin senetlerin hanu senin işin de yir oğul de yir burda sandığın içersindedi orda sandıħdan al oħu ğinan sandığı ğedir açır baħır ki nedi cırıħ ğezete bilmem kağız orya dolduruf de yir emice burda heş bişey yoħdu ğezete mezete cırığıdı burda senet menet yoħdu oğlum hele bir eyce eyil altdan ğarışdır ğinan altında senetder var onnarı çıħart oħu be sen hancarı baban seni çoħ met edirdiki be le oğlum tahsillidii be le oħur yazarrıdı nasıl sen heş bişey bilmirsen bu herse geldi eyilif sandıħdan ğarışdıranda hemen ayaħlarınnan ğaldırdı baslı sandığa sandığı basarken hemen firengiler vuruldu İrbaham zavalı ey tepiyi vurdu sandığa sandığ oğeder müķembel yapılmışdı ki heç imkanımı vardı ğırıla İrbaham zavallı ğaldı orda bağıra bağıra hemen dedi ğefle ğatır yüħlensin ğefle ğatır hemen yüħlendi doğrudan doğruya çekildi Dağısdana eme zavallı ğız uryasını görmüşdü İrbaham'ın ğedeceğini hemen ğız geldi orda bunun serayının altınnan ğedeceğini gördü baħdı ki aynı sandıħ İrbaham içersinde bu kesdi hemen ğefle ğatırı dedi siz Allah dedi eyleyin dedi bir ğaş ğana türküm var onnari söyliüyüm onnan soyra dedi ne iş görürseñ gör aparam dedi benim yarımı canım dedi sen ne rden geldin irasdoldun

cehennem ol yolumuzdan çekil geçdeh neyse beşe diyende gız çekilmedi heyransa hanım heç el çehmedi dediki Allah'ınızı sevseñiz dedi aparmayın İrbahamı baħdiki gız heç el cehmir samın yahudu isdediki bunu döye ğavalya bu leçeyini atdı ayağının altına Cenco varyıdı onun meytarı Şamun yahudu meytarıydı dediki sen dedi ğorħma dedi sandığı gel aş gınan dedi canım açar itifdi felan baħ dedi sandığı ğıracam gel aş dedi yahudu dedi açar itif neçe bir çombah vurdusa Cenco'yun bir çombagi varyıdıki sekkiz batman gelirdi sandığın firengisine neçe bir tene ilişdirdiseler firangi burdan orya ğaldırdı atdı açıldı sandıħ hemen İrbaham orda dedi Allahı'nızı sevirseniz bir ğaş hana türkü söyliyecem orda gıznan oğlan deyişdi hemen gene samdıħ kitlenir ğefle ğatır yeriyir doğrudan doğruya Dağısdan'a çekilir ğefle ğatır zavallı heyrense hanım kor peşman gelir serayına deyr yahçı olur İrbaham öz özünnen ğetdi men ona çoħ dedimki sen ğetmediğin öz özünnen ğetdi geldi zaman oldu Dağısdan köyüne geldiler efendim geldiħden soyra Dağısdan'ın bir terefde ğefle ğatri yendirdiler İbrahim'ı sandıħdan çıħartdılar tabı serbest biraħdılar dediki bilirseñmi İrbaham ne var dedi men dedi burda Hüsöyün Alı Ğan isminde bir pedşah var onun gızı Şehrebanı hanıma âşığ maşığam indi senin adıncaħ o gızı özüme alacam uzatmıyalım sohbeti size vermiyelim zahmeti efendi ğardeşim o zaman olduki Dağısdan'da Şamun yahudu bir toyfe tutdu söyn Alı hana götürmeħ için çoħ ğıymetdi daşdardan bir teyfe tutdu bir tepsi içersine ğoydu doğrudan doğruya Söyn Alı hanın sarayına ğetdi. Orda Şamın yahududa çoħ görgülü adamıdı doğru yahuduydusa çoħ görgülüydü orda ğetdi yeddi yerde temennah eledi sekkizincidi elpençe durdu tebi bunnarda merhaba hoş sefa elediler buyur dedi bey bir terefde otur otduħdan sonra ğeyfe meyfe getdiler işdi yemeħ işmeħden soyra buyur dedi bezirgan dedi ne emreħliyirsense söyle dedi burda epey metahlların var dediki han Sağ olsun sana bir emrim var men dedi bu yerin ğarıbıyam tabı her zaman bezirganam her terefe ğedirem şimdi dedi burda epey metahllarım var ğetmişem satmağa olmazmı mana burda birtene oda veresen tükan kimi bişey burda eylenem ğaş gün satış yapam hay hay dedi olur olur dedi o iş olur dedi orda ağır bir töyfe aparmışdı onun yanı heznesinde olmayacaħ bir töyfe aparmışdı ğıymatdı bir daşıydı dediki olur dedi felan yerde sana bir yer vereciħ orda satış yafğınan peki dedi. Şamın yahudu ordan geldi dediki İrbaham dedi ne var işde beledi dedi şindi seni aparacam sen dedi onun gızını isdiyecem bu sefer ğetdi dediki ğene yeddi yerde temennah eledi dediki Allah'ın emriyenen Peygamberin şeriyetiynen sen gızını benim oğluma ver verğinan Allahın emriyenen Peygamberin şeriyetiynen dedi sen bu yerin ğarıbisen oğlunu görmemişih tabı dedi oğlumda burdadı getirerem görersiñiz hemen adam gönderdi oğluda geldi oğluna ne göre oğlunu zatan Allah beyenmişdi İrbaham o ğeder güzeliydiki şahsiyetdiydiki heç olmıyan kimi dedi bezirgan dedi çoħ güzel dedi mövla nasibederse men

birşey demirem dedi şimdi emir gızımdadı men dedi verdim dedi oğlanıda gördüm verdim dedi indi gızında heye deyer geder getmez orasınıda bilmirem gızıma bir meytuf yazaram gızım ne diyerse odu. Gızına meytuf yazdı dediki oğlanı gönderecem orya oğlana baharsan beyenersense get oğlanı İbrahim'ı hocanın yanına gıtdı gönderdi doğrudan Şehreban hanımın yanına dediki hoca dedi götürersen bunu dedi İbrahim zavallıda ele bir perşan vezyette getdiki dedi nola dedi Şehreban'ı meni beyenmiye bu gavır dedi benim elimnen alacağdı bu gıza sebep biz olacıyğ dedi. Şehrebanı hanım hoca apardı doğru şahrabanı hanımın sarayına dediki babanın bele selami var dediki bu oğlanı Şehrebanu'ya vermişem eğer gızda beyenirse men vermişem gızda beyenirse getsin ey gız bağdıki ne bağa oğlanı Allah beyenifdi oğlanda bir gısur yoğuydu oğlanı Allah beyenifdi bu hemen orda mehdubu yazır Şehrebanı hanım dediki babam vermesede özüm gaçaram mehdubada beşe yazdı Hüsöyün Alı Hıanda beşe oğudu bağdıki ohoo gızım deyrki babam vermesede özüm gaçaram daha dedi men vererem niye gaçır neyse orda şirin şerbet işdiler işdiğden soyra aldı verdiler dediki Söyn Alı Hıan dedi hemen düyüne başdıyacan men gelinimi aparacam aparacam dedi peki dedi hemen hazırırğ gördüler calğılar çalındı düyünner çalındı güzel yemeğler yapıldı toflandılar yapıldı keçefalar hazırlandı aldılar keçefayı doğrudan doğruya getdiler ev vermişdi ağı Şamın yahuduya ev vermişdi doğrudan doğruya getdiler orya getdiğden soyra İbrahim'a bu tavşırışdıki dediki el vurarsan elini keserem dilinnen danışarşan dilini keserem o oduyu yafanda Şamın yahudu özünede altda bodrumda bir yer yafdırmışdı. İbrahim'nan gız gınuşarsa orda dinniyeceğdı gıznan oğlanı goydular bir oduya bunnar orda gınuşmada olsun Şamın yahududa tabı bunnarı orda bodrumda özüne bir yer gayrıf oda orda bunnarı dinniyir gız bağırki ne İbrahim danışır ne dinir ne heç danışabilemir oğlanı bunu danışdırmağdan gızı bunu danışdırır oğlanı deyr sen niye gınuşmursan gınuşmur orda türkünen deyrki

Hepengin altınnan bağır yahudu

Dilbilmez eline tüşdüm neyliyim

Beşe diyende Şamın yahudu ordan neçe gağırsa hençeli atır hençel İbrahim'a deymir gedir tufara sancılır tufara sancılır gızı hemen şeyliye deyrki yahu bu ne işdi İbrahim bu ne faliyetdi bizim başımıza gelir deyrki bu deyr maña getimiyif özüne alıf seni Şamın yahudu seni mana getimiyifki vay belemi deyr beşe hemen geğle gıtır hazırırsın şey deyr Şamın yahudu geğle gıtır hazırırır doğrudan doğruya yühlenir şey deyrki Cenco deyrki Şamın yahuduyu burda sarıyım kilime palaza burda galsın biz geğeyin Şamın yahuduyu tutur orda sarıyılar palaza kilime keçiye atılar garabatın altına Cenco geğle gıtırı hazırırır doğru

İrbahamı, Şehreban hanımı alır doğru Ğandahar'a getmeñde olsun sabağ açılır tabı yengeler gelir bañırki eye heç ses mes yoñdu heş bişe yoñdu bunnari añı gerdeye goyufılar heç ses mes yoñdu eye bires durullar bañıllar heş bişe yoñdu gelir ğapıyı döyüller aşmur çıñır bacadan bañıllarki eye içerden bir ikğıltı gelir ikğıltı gelir bacadan adam madam salılar eye bañıllarki aynı bezirĝan palaza kılime sarıyıflar goyufılar ğarabatın altına. Bu ne hal bu ne vezyet valla deyrir meni deyrir bu vezyete haramılar geldi meni bağladı burya atdılar benim gelnimi oğlumu ğefle ğatırımı da götdü ğetdiler onnarı orda ğandırır meni açın men çıñım gedim belke ğörüm harda bulacam bunu açılar bu ordan çıñıncañ ğaçır bu ğavır o yolları pütün bilirmiş gelir bunnar aynı Ğandahara gelen kese yollarınan gelir bunnarın keseden ğabagını kesir bunnar gelir eye bañırki yolda teñsebir kimi bir adam diñ durur gel ha gel ahan yahudu eye bu hardan geldi deyrirki sen hardan geldin deyrir valla beñe beñe meni aşdılar mende geldim deyrir ğavır Cenco deyrir bir daha el terpetme İrbaham'daki vallaha bu sefer bu deyneñnen çombañnan seni ele eyliyecemki yanı idaranı kesecen deyrir peki bu Cenco'da çoñ fena yatarmış yatır şamın yahudu Ğandahar'a getmir bunarın ağızını tutdurur başĝa yere ğedir başĝa yere ğedir bunnar bañırki beñe sıldırırma ğedir bunnar denize ğediller bu gelbinde yatırırki aparım İrbaham'ı ordan dereden tepeden heñ goyım belke ğız elinnen alam. Hemen Cenco'yu oyadılar deyriller hele ğağ ğinan biz yolu yanmış geldiñ ğağır bañırki ohoo sıldırırınan uçular deyrir ğavır deyrir sen yolu bilmirsen bu yolları sen bilmirsen tü deyrir deymeye bunun keçir yamacına buna o ğeder vururki heç olmıyan kimi düzelt deyrir yolu hemen düzeldir deyrir peki deyrir mende deyrir ğarannıñda bilmedim kusuruma bañmıyın bunu döyür yolu düzeldir düzeltiñden soyra bir zaman ğediller bu deyrirki siz arñada gelin men önde belke bir ev mev tutum geñe orda ğalağ sabañnan boylum ğandahar'a ğedeñ bu önde ğedir Mısırın şeyne doğrudan doğruya Mısırın şehrine ğediller ğedir ğabağdan mısırın ğedir Pedşahına orda şikatdanır başına bir bucağ otu doluyur kirpidi verir ğaçır deyrirki valla benim ğarımı filankes alıf elimnen menide döyüf yola salıflar mennen sana sennen Allâh'a hemen Mısırın şahı gezebe gelir nerededi o adam deyrir filan yerde şeherin kenarında hemen candarma gönderrir İrbahamı'da, Şehrebanı'yıda ikisinide getiriler getdiñden soyra deyrirki bañıllarki bu ğız bu oğlana layıñdı buna layıñ deyil orda çoñ türküler söylüyür orda bu ğavır gene ğabağatçı çıñartıllar ğavırını hemen aparır zındana salıllar deyrir bu oğlana layıñdı bu ğız sana layıñ deyil bunu zındana salıllar bunnarada deyriller siz neredi yolunuz orya ğedin bunnarda yollarına devam eliyir Ğandahar'a doğru gelmeñde olsunnar. Bunu salılar zındana tabı oranın beñcisi candarması oranın polisi onnarı beñliyyir bu ğuyuda duruf onnara bañır zındanda çağırır o candarmaları deyrir gelin burya deyrir ne ğadar para alırsıñız siz burdan ne ğeder mayış alırsıñız o ğeder deyrir yüz lire beşyüz lire bu ğeder bu ğavırda ele bir tılısım

okuyurmuşki daşı torpağı pütün altın mücevher yapırmış o zındanda ne geder daş torpağ varsa tofluyuf guyunun içersinde tofluyuf onnarın hepsini mücefhar yapıfdı gızıl gümüş deyirki bağ burda neki gızıl gümüş var bunnarı verim meni elden burağın bunnar deyir canım birbirinnen gonusur olarmı olmazmı canım deyir olmayacağ ne var deyir bu ölüzüde yeter dirinizede bu geder size gızıl vererem altın deyir peki gandırır bunnarı bunu elden goyullar bunnar elden goyduğdan soyra o gızılı altını ellerine beşe alıllar eye hamısı daş torpağ heş gızıl altın maltın deyil heş bişe deyil vay deyir köpöyoğlu bizi alteledi ha bunu goyullar elden bu defolup gedir getdiğden soyra bu tebi o yolları bilirmiş gene gelir kese yollardan gelir öne tüşür bunnardan öne tüşür bunnar gel ha gel bağıllarki gene hortdağ kimi yolun ortasında durur ey gavır sen gene geldin neyse Cenco, ağaca tüşürür buna bir gaş tene gene vurur yolu deyir düzelt bunnar gedir doğrudan doğruya aparır şeye doğru Ehmet şahın yaşadığı melmekete oradanda Ehmet şah zamalında gemileri pütün serbest elemişdi para pul yoğuydu bunnar gedir orya bu gedir gapdannarı görür deyir gabağda men geditim gemide yer elliyim gefle gatarı alağ gemiye keçeğ cıhağ gedeğ gedir gabağda gafdannara sölyüyürki bu geder gefle gatarım var beşe bir tenede oğlan var ne geder altın verim onu deryada goyun denizde onu öldürün buda deyir olarmı olmazmı bu gafdannar deyir canım deyir nolacağdı ne bililler kim ne bilir gefle gatar gelir neyse dayanır vapıra vapıra gelif mindiğden soyra bir tene gayığ tutur şeye bağılyıllar geminin arhasına İrbaham zavallıyı tutur orya mindiriller orya mindiriller Şehrebanı'yı felanı hamsı onnar vapura minir vapura miniller vapır onbeş gün getdiğden soyra gelir gapdana sölyüyürki deyir o deyir tam yeridi onbeş gündü yol geliriğ di indi kendiri kes İrbaham galsın denizin ortasında kendiri kesende gel sana hardan habar verim Şehreban'dan Sehrabanı bağıdiki İrbahım'da şeyde gayığ uzağlaşdı orda hemen yalvarır gafdannara siz Allah deyir hetirime bir gaş hana türkü geldi eyliyin burda türküleri sölyüyüm onnan soyra gene sürün orda bir gaş hana sölyüyür:

Men galdım cellat elinde

Goymullar tüşem deryaya men derya

Kelmeyi şadet dilimde

Ay goymullar tüşem deryaya

Şehrebanı deyir ha indi alsın İrbaham:

Ay sana gurvan meleğ zadam

Ay ceyranum galdım deryada men deryada

Kim yeteceh dad feryada

Maralım galdım deryada

Şehreban deyrir:

Ay iki gemi gelir gâşa
Ay biri dolu biri boşa
Oğlan muradımız yetmedi başa
Ay goymillar tüşem deryaya men deryaya

Deyir İrbaham:

İki gemi gelir beşe
Biri dolu biri sile
Sennen vermedim el ele
Maralım galdım deryada

Son türküsünü söylüyür Şehrebanı hanım:

Şehrebaniyam ey oldum deli
Her yetene demem veli
Dada yetsin ağam Ali
Goymullar tüşem deryaya men deryaya

Aldı İrbaham:

İrbaham adını bilse
Ay beni her zaman yadına salsa
Ehmed addı bir şah görsen
Ay de gardasin galdı deryada

Bu türküler söyledihden soyra efendi gardaşdar hemen kendir kesildi zavallı İrbaham daha geride galdı gözden itdi zavallı Şehrebanı hanım ağılıya ağılıya vapır getdi getdi onbeş gün yol getdi isgeliye dayandılar çıhdılar kenara çıhdıhdan soyra Şamın tdi isgeliye dayandılar çıhdılar kenara çıhdıhdan soyra Şamın yahudu dediki Şehrebanı dedi İrbaham galdı deryada daha dedi umudun kesildimi daha dedi İrbaham öldü indi ne deyirsen mana gelirseñmi dedi canım deli sen menimsen daha mende senin daha bir diyeceyim yoħdu İrbaham elimnen çıhdı şimdi dedi men varam bir pedşah gızıyam sende aşığı yuharı bir bezirgansan bir tücarsan addı şannı bir adamsan mana ele bir saray yapacanki ele bir apartümen yapacanki on gat üsdünde asansornan enif çıhacıyıħ Şamın yahudunun parasımı yoħdu burda dedi benim dedi bir tene ev kirala men bir gaş gün galım sen odalarını yafginan onnan soyra meni apar evine dedi peki. Şamın yahudu hemen getdi orda bir yer aldı hemen yüz tene belke emele usda çalışdırdı gaş günün içersinde yafdırdı geldi dediki hanım dedi ne var dedi bu gün neşeliyem dedi evler pitdi gel dedi sen Allâh bir dedi öpüm heş deyilse, yoħ

dedi, men dedi İrbahamı'nan ayrılmışam benim bir gaş gün iddam var men dedi hele o iddam yerini almuyınca men sennen hele görüş bahış eliye bilmenem be hele dedi evlerin pitifse hele geğeğ orya o gđlay canım dedi zatan men seninem sende benim. Bir tene keğefa tutuldu payton dedi men mineceum o poytona minecem o Şeye diyecemki Őöföre hele bu atdarı sür sende meni tağıveğiyecen eyer onun dalına yeđiŐdinse dalımızcağ gaŐdın yeđiŐdinse bilecemki sen tam genŐsen tam eysen sana gelecem yeđiŐmezsen bires zor hemen hazırlandı payton geldi paytonçuya dediki ele süreseñki bunnan basa girmiŐih hele gđređ bu dalımıza yeđiŐirmi paytoncu ele atdarı gunnatdıki Şamun yahudu demeh ele gaçırđıki heŐabele atdarnan barabar geldi aynı apartümana geldi apartümanın yanına tabı Şehrabanı hanım o geder bilmirdi geldi dediki Şimdi dedi Samun yahudu bu nencarıdı asansornan hancarı çılılır hancarı enilir canım dedi budura aha bele çılılır hele dedi sen bir in çılı yuğarıyuğarı men bir bahım bu mindi çılıdı bir daha yeđi hele dedi hele sen yeđ men bir denemesini yapım cıhabiliremme canım dedi mende yoğ dedi hele belke icaboldu sen olmadın benim gendim endim çılıdım hele men bir öz özüme örğenim Şamın yahuduyu yerde goydu Şehrebanı hanımın özü mindi asansor bunu galdurdu ta onuncu gata atdı indi dedi gavır öldün dedi daha ölsen dedi yeğmem Allaha bah men o geder zehmet çeğdim apartürman yafdırdım sen niye bu puŐduđu yapırsan yoğ dedi gavır ölsen dedi sen orda çürüyeceñ mende burda Şehreban hanım onuncu gatda yaşamağda olsun Şamın yahududa etrafa dolanmağda olsun yalvarırdıki amandı menide al yuğarnıya yoğ dedi imkan yoğdu bu geçti güzel loğantalardan yeğeğ getirerdi buna getirerdi bir tene kendir hazırramışdı ona bağlıyardı Şehrebanı hanım orda yiyerdi içerdi orda yaŐıyardı Şamın yahudu geder geçer orda yalvarardı heç imkân yoğuydu bir gün gel sana hardan habar verim İrbaham'nan İrbaham üş ay onbeş gün denizin üzünde galdı zavallı galdı bir zaman oyandı bağdıki ohoo gayılı paralafdı bi tağda paranın üsdünde galıfdı canım dedi benim ağam ağı mana zamanında dediki eyer bir dar günün olarsa meni yadına al meni çağır gınan İnşallah dar günde senin dadına yeđŐerem men üş ay oldu men bunu niyi yadıma salmıram orda türküde söylüyür bir gaş hana o zaman Allâh'ın hekiminnen lütfünneñ bahırki bir ülüzgar gağtı lepe vura vura bu tağda parıyı gırağa vurdu çıbatdı bu bağdıki tabda para bir terefe geğmir gağdı bağdıki gırağa çılıf gırağa az galıf neyse bu Allah'ını yaddeddi gayığdan tüşdü çırpına çırpına sudan çılıdı kanara üsdü başı su çamır zığ oldu denizin kenarında ađaŐdar varıydı bir güzel elbiselerini orda yıladı serdi ađaŐdara özünü çılıdı çılıdı orda ađaŐdarın içersinde gezirindi o zaman bağdıki bir sürü goyun gelir eme o gederde köpeğ varki belke yirmi otuz tene dedi bu köpeğler geellerse meni burda yırtallar bu gorđusunnan zavallı çılıdı ağaça ağaca çılıdı itder köpeğler geldi ağacı gamardı bunu sardılar sardığdan soyra çoban geldi dediki olan o kimdi sen insen cinsen ne Őikaresen

sen benim adımı eşitmedinmi kimse benim görümün bu yere gelemezdi sen neçisen buralarda gezirsen dedi vallah ne inem nede cinem mende senin kimi bir beni insanam bele denizden çıhdım üsdüm başım yaşdı elbiselerimi yıhadım yudum, şimdi eynimde bişey yoħdu dedi ğapıdını uzat burya men ğeyinim yenim yere saña söylüyüm hemen çoban ğapıdını verdi bu orda büründü endi aşşağı endi başınnan ğeçenleri buna annatdı dedi canım onnarı boş ver mana dejo olarsañmı hay hay dedi olaram o oldu deli çobana dejo o ğoyunda deme kimin iymiş Ehmet şah'ın İrbaham'ın ğardaşı Ehmet şahın eme İrbaham ne bilsin zavallıki Ehmet şahın olduğunu bu orda iki sene ğaldı bununda aylığı bir oğlaħ ğıdıħ mesele bu iki ğıdıħ orda hak eledi bir ğün çoban dediki İrbaham dedi sen dedi dur burda ğoyunun yanında men dedi ğessebe bir ğaş tene heyvan var onnarı aparıf satacam dedi peki çoban ğedende dedi canım meninde oğlaħlarım var mende ğatım bunnan barabar aparım dedi ağa ağa çobana ağa deyr ha zavallı dejosudu tabı aga dedi mende olmazmu oğlaħlarımı seninen barabar aparam mende satam, dedi hay hay geti ğat barabar aparah sat ğatdı buda barabar ğederken bir soħaħda baħdıki aynı şamın yahudu ordadı Şamın yahudu bunu ğörünceħ hemen tanıdı ğavır İrbaham'ı tanıdı baħdıki aynı İrbaham gelir bu getdi hemen ğessebi ğördü ğessebe dediki burya indi bir tene çobanın yanında bir tene oğlan geleceħ onların heyvanı ğaça olarsa sen alğınan dedi niye dedi ele dedi sanada bu ğeder para verim altın verim yüz tene sen dedi neyine lazım onların heyvanını al bunnar ğeldi aynı ğessebe bunnar ğeldi hemen müşderi oldu bazarrıħ yafdılar oğlağı heyvannarı hepsini satdılar ama Şamın yahudu öğretnişdiki paranın bir ğederini bir ğederini verme dedi peki paranın bir ğederini verdi dediki paranın bir ğederinide aħşama yaħın gelseñ onda deedi verecem bu çocuğu ğönderersen vererem yollıyaram dedi peki bunnar ğetdiler aħşama yaħın yolladı İrbaham'ı İrbaham ğeldi orya dediki parıyı ver eme bu ğavır örgedifki İrbaham'ı öldüreceñiz ğannı köyneyini maña vereceñ Şamın yahudu örgedif İrbaham dedi parıyı dedi keç içeri ğapıya anaşif tabı ğessefler bu bele bele yeddi ğapı içeri içeri keşdi baħdıki İbrahim zavallı divden dive bunu apardılar ğapılar örtüle örtüle gelir baħdıki eye ğapıları üsdüne örtüle örtüle gelir dedi ne ğayırırsañ dedi ğelirem dedi paranı verecem ğeldi dedi di ver paramı ağam indi meni ğözdüyür aħşamdı indi meni döyer hey dedi ne para saña verecem seni bussaat burda kesecem ay yoħ meni niye kesirseñ benim ğabahatım neçi dedi ele seni kesecem pıçağı çeħdi bu zavallıyı tuttu boğazınnan yıħdı yere bunu kesir deli Allah eşğına olmazmı bir cellat amanı ver bir ğas ğana türkü söylüyüm orda türkülerini söylüyür bunun boğazına pıçağı getirende bunun ğözleri böyüdü Allah kimsiye ğösdermesin baħdıki bunun ğözde aynı bunnarın pedşahı Ehmet şahın ğözderine oħşadı bu dedi eceba dedi bu tevdil ğılıħ Ehmet şah olmya tevdil ğılıħ burya gelir soyra bu iş meydana çıħar benim kökümün üsde od ğalıyallar

bu dediki arhadaş dedi gah dedi men sennen şaka elli yeren men dedi seni öldürecek deyilem gah dedi İrbaham zavallı gahdı hemen ayağa dediki gannı köyneyini çıkart dedi köyneğini çıkart mana ver sen dedi başga bir gapıdan çıkadım sen get köyneyni çıkartdı buna verdi başga bir gapıdan İrbahamı çıkartdı İrbaham'a dediki ele kaçasanki şehrin içinde kimse seni görmesin İrbaham zavallı gessebin ordan çıhdı fites beş gazabas kaçırđı Allah göstermesin yanı dalına atı salsan at yetişemezdi. Kaçarken şehrin içersinde Şehreban hanım onun gatda bunu tağıbelliyirdi bağdıki şehrin içersinde bir ele adam kaçırki be le dalına atı salsan yetişemez bağdıki ele aynı İrbaham'a benziyir Allah Allah diyesen bu irbahamdı dedi hele men buma bir sesdenecem hele görüm İrbaham'dımı bu sesdendi İrbaham İrbaham diyende bu İrbahan bir geri döndü o yana bu yana devihdi bağdı dedi tamam bu İrbaham'dı ismini bildi devihdi gel dedi burya gel çağırđı apartümanın yanına geldi asansornan aşağı endi bunu aldı şeyin yanna asansorun üsdüne alt çıkartdı onuncu gata bunuda çıkartdı yuharı çıkıhdıdan soyra Allah her hasreti ele gavışdırsın bu ila adam hasretiydi gavışdılar birbirine gel sana hardan habar verim Şamın yahududan getdi Şamın yahudu gessebe hemen sordu dediki o adamı neyledin dedi iraddeledim gannı köyneyini verdi yahuduya ordan aldı doğrudan doğruya geldi apartümanın yanına gelerken dediki Şehrebanı hanım dedi indiye kimi deyirdin İrbaham denizdedi çıkıf gelecek indi İrbahan'ın gannı köyneyini de getdim indi ne diyersen çıkartdı köyneyi gösterdi Şehrebanı dediki sen Allah dedi İrbaham gel burya dedi pencerenin önüne hele bu gavır bir görsün belki ciyarı yana İbrahim'ı getdi pencerenin önüne İrbaham'ın o üzünnen öpdü bu üzünnen öpdü dedi ay dedi senin torpağ başına aha İrbaham benim yanımdadı be le bağdıki pencerede eye İrbaham bunun yanında bu sefer başına bir gucağ otu doladı doğrudan doğruya Ehmet şahın serayına geldi Ehmet şahın sarayına Samun yahudu bu getdi neyse bunun hemen başında olan otu söndürdüler ne hal bu ne vezyet vallah dedi be le be le benim apartümanımda bir tene adam gelif benim garıma sahab oluf indi meminde sahaboluf garımı vermir mende deyirem bu yerin hükümdarı yohdumu mende indi menden sana sennen Allaha indi sende benim garımı alif elimnen nerdedi dedi o filan yerdedi bu iki tene candarına gönderir candarmaya deyirki ged o adamları geti candarma gelir bağırki göca on gat apartüman candarma bağırır ulan hiş hiş ey kim eşidecek heş sesderini çıkartmıllar gelir deyirki pedşahım sağ olsun heş deyir getdiñ bađırđı ne ses var var kimseden ses çıhmır göca onuncu gat orya biz ne yapağ el çatmaz ün yetmez dedi orya eysi top bağlamağ lazımdı Ehmet şah o geçer gezebe geldiki heç olmıyan kimi efendim dediki eysi orya top bağlamağ lazım zamanında Ehmed şahın bir veziri varıydı bu dediki Ehmet şah dedi zamanunda manide vezirriñden atdın şimdi dedi benim bu sözümü dinne iki adama dedi top bağlamıyağ ayıb olsun sana başga yerde başga düvelin pedşahları

eşiderse sana çoğ ayıf gelir deyerki iki kişinin hakkının gelemediler top bağladı onu dedi mana müsade et men gëdim o adamları getirim dedi hay hay bağıdiki çoğ ey gonusdu vezirde dedi hay hay get dedi gëdif getirebilersenmi get geti bu adam hasahını çeligini aldı eline doğrudan doğruya geldi apartümanun yanına geldi beşe vurdu bunnar bağıdiki bir ehli iman ey adam gelir dediki evladım dedi size bir gaş kelime sözüüm var söylüyecem dedi mennen heç görümeyin dedi mennen size zerel gelmez bunnar bağıdiki ey adamdı hemen Şehreben endi veziri aldı yuğarı aldı bağıdiki eye hağıgetde Şamın yahudunun söylediği yalan oğlan gasa layıh gızda oğlana layıh eme dağısdanda toy olanda Şehrebanı hanımın toyu olanda buda ordaymış bağıdiki aynı Hüsöyün Alı Hanın gızı Şehrebanı hanım dedi bu gavır bizim başıma bu işderi aşdı orda gaş hanada türkü söyyur. Dedi dinne dedi vezir dedi burda derdimi annadım onnan soyra bizi götür bağah orda ne deşin biz deyeğ gem devranıñız hoş olsun:

İltimasim budu saña sirri subhan ay vezir
Dad bu feleyin elinnen geldim cana ay vezir
Baş goyaram ilcahuna irce minnet eylerem
İşmişem cemi cefadan gana gana ay vezir
Harayeller ay eller bizim eller ay eller
Gözel eller ay eller gana gana ay vezir

Hey eziz Allah eziz eziz yareden sennen medet
Bemin yârım sağ salamat götür şahun yanuna
İlahıdan bir od tüşsün yahudunun canına
And içerem Ehmed yendi ele gessem şanına
Elaceyle bu dertlere mısır loğman ay vezir
Elac eyle bu dertlere harayeller ay eller göçen eller ay eller
Ay bizim eller ay eller mısır loğman ay vezir
Son kıtasını deyr Şehrebanı hanım:
Hey eziz Allah eziz eziz yareden sennen medet
İrza irza dorğasalar men ona irazıyan
Beşe menki varam İrbaham'ın ateşinin közüyem
Şehrebanı'yam barğım başı döndü gana ay vezir

Pitirdiñden soyra vezir dediki vezirin sırrı subhan olduğunu bir Allah bilirdi bir vezir bilirdi kimse bilmezdi eceba dedi ne bildi benim sırrı subhan olduğumu dediki acele sizi Ehmed şah isdiyir acele dedi İrbaham'ı götürecem orya Şehrebanı hanım çoğ ağladı orda

dediki götürürsen yahudu dedi bizim başımıza neler aşdı dedi İrbaham'ın aparacan nolar nolmaz yoħ dedi İrbaham'a ayer bir bişey gelse mennen gör bir teli dedi İrbaham'ın bir nohsanniħ gelmez ordan İrbahamı aldı doğru Ehmet şahın divanına getdi Ehmet şahın divanına getdiħden soyra Ehmed şah o gedder gezebe gelmişdiki gızmişdiki heç olmayan kimicellata dediki hemen vurun bunun boynunu benim dedi ukemde beħ hırsızlıħ yafsın bu adam filan dedi bezirgânın ğarısını elinnen alsın bilmem neler yafdı vur dedi bunun boynunu orda bulunan vezir vekil dedilerki canım dedi bir cellat amanı ver dedi bekle bununda bir diyeceği var buda bişey söylesin orda İrbaham başınnan geçenleri gezeleri pütün annatdı annatdı hepsini Ehmet şahda dinniyirdi annatdıħdan soyra ona kimi deli çoban geldi orda peydah oldu eye dedi ğoyunu çölde sahafsız ğoymuşsan sen burda dedi ne arıyorsan gelif burda ne geziyorsen dedi dedi deli çoban dedi hele bunun burda bires işderi var dedi hele bires ğetđinan bunun bires işderi var soyra gelir yoħ dedi aparmamış ğetmeyecem bu başınnan geçenleri pütün annatdı annatdıħdan soyra orda Ehmet şaha tanışdıħ verdi İrbaham orda iki ğardaş birbirine sarıldı ğardaşını hemen orda tanışdıħ verdi ğörüşdüler ğörüşdüħden soyra başınnan geçen gezelerin hepsini annatdı dediki bu ğördüğün bu yahudu bizim başımıza olmaz işderi aşdı şimdi dedi indide burya senin gelif burya divanına başına ot ğoyuf meni burdada öldürmeħ isdedi şimdi mennen sana sennen Allah'a deli çoban hemen dediki bu şeyidimi yahududumu dedi evet dedi odu bunun dedi başını men ezecem orda yahuduyu verdiler hemen deli çobanın eline deli çoban apardı bunun başını ğözünü ezdi bir derede geberdi ğoydu elden onnan sonra bu aħı haramı başı bunu İrbaham'ı apardı onnan sora şey apardı ğapdannar buna şey yapmışdı yahudu öğretmişdi bunu deryada ğoydu hepsini annatdı hepsini onnarı yığdı getdi orya ğapdannarıda öldürdü şeyede çoħ mükafat verdi haramı başına onada ey mükafat verdi dedi herkes çekilsin ğitsin yerine Heyrense ğanıma şey gönderdi İrbaham annatdı dediki Ğandahar'da dedi benim dedi ağamız bade verdi pir elinnen badeliyiħ orda dedi Hasan ğanın ğızı Heyrense ğanım orda dedi benim badelimdi şimdi onu men orya ğedecem hemen Ehmen şah dediki canım dedi ordada yaşama gel burda benim yanımda yaşa ğedim senin toynan düğününü yapım getiri burda ğarını burda yaşa ğal burda ordan Ehmed şah ğetdi bunun ğarısı Heyrense ğanımda getdi memleketine orda düyünü yafdı yeniden ikisinide aldı Şehrabanı ğanımda Heyrense ğanımda evlendi o yedi yere keşdi sizde mesdi mirazınıza yerisin.

Sahavet kanısan şahım,

Menim mehrine her iş yaz

Enan ğıl ğezneye emlak

Ben beş deyim sen onbeş yaz

İnci mercan lâlı gevhar
Tavız gül, servi çar havız
Dudu gumru laçın tavız
Tüleh terlan şahın guş yaz

Gürcüsdan halkı nasını
Her bir ülkenin hasını
Pütün İran ölkesini
Ver beratı bahşış yaz

Şenniğ der alâdan alâ
Vasfi heş gelmesin dile
Oniki gul on dört köle
Gırh beş cerya garabaş yaz.

2.2.9.1.Zülalşah Oğlu İbrahim ile Ehmet Şah Epizotları

- 1- Karısı ölen padişah Zülalşah yeniden evlenir. Yeni karısı oğlu İbrahim'e gönül düşürür.
- 2- Üvey annesinin tehditlerine dayanamayan İbrahim olanları kardeşi Ahmet'e anlatır. İbrahim ile Ahmet evden kaçarlar.
- 3- Ahmet gittiği şehirde padişah olur. İbrahim'i ise harami başı evlat edinir. Ticaretle uğraşmaya başlar.
- 4- İbrahim, rüyasında bade içen Kandahar Hanının kızı Hayrense Hanım'a âşık olur.
- 5- İbrahim, Hayrense Hanım'ı bulmak için yola düşer.
- 6- Şamın Yahudi, İbrahim'i oğlu olarak tanıtır. Karabağ da Hüseyin Ali Han'ın kızı Şehriban Hanımı kendine almak için İbrahim'i kullanır.
- 7- Şehriban Hanım'ı İbrahim'den ayıran Yahudi Ahmet Şah'ın ülkesine gelir.
- 8- İbrahim kardeşi Ahmet Şah ile buluşurlar.
- 9- İbrahim Şehriban Hanım ve Hayrense Hanım ile evlenir

2.2.9.2.Zülalşah Oğlu İbrahim ile Ehmet Şah Motifleri

Şans ve kaderin değişmesi motifi: Ehmet şahın gittiği şehirde kuş uçururlar kimin başına konarsa padişah o olur.

Bade içme motifi: İbrahim, bade içer.

Rüyada görerek âşık olma motifi: İbrahim rüyada gördüğü Hayrense Hanım'a âşık olur.

Tılsım motifi: Şamın Yahudi tılsım yaparak taşı toprağı altına çevirir.

Kanlı gömlekle tanınma motifi: Şamın Yahudi, İbrahim'in kanlı gömleğini ister.

Formilistik sayı: İbrahim kırk haramilerle karşılaşır.

2.2.9.3.Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Üvey anne: Zülalşah'ın ikinci karısıdır. İbrahim'e âşık olur. Âşkına karşılık vermediği takdirde İbrahim'i babasına öldürtmekle tehdit eder.

Harami başı: İbrahim'i evlat edinir. Evine götürür. Fakat haramileri karısına iftira edince İbrahim'i aldığı yere tekrar bırakır.

Haramiler ve karınene: İbrahim'i evlatlık edinince kendilerini bırakan harami başını geri getirmek isterler. Bunun için bir karı nene bulup harami başının karısı ile İbrahim'e iftira ederler.

Şamın Yahuda: Hüseyin Ali Han'ın kızı Şehriban Hanım'ı kendisine ister. Fakat alamaz. İbrahim'i kaçıır. Şehriban Hanım'ı oğlum diye tanıttığı İbrahim'e isteyip kendisine alacaktır. Fakat Şehriban Hanım İbrahim'e âşık olunca İbrahim'i öldürmek ister.

Ahmet Şah: İbrahim'in kardeşidir. Şamın Yahuda İbrahim'i öldürtmek için şikâyet edince kardeşiyle tekrar buluşur. İbrahim'i, Hayrense Hanım ve Şehriban Hanım ile evlendirir.

Deli çoban: Denizden çıkan İbrahim'i yanına yardımcı olarak işe alır. Şamın Yahuda'yı da kendi eliyle öldürdü.

Kasap: Şamın Yahuda, İbrahim'i öldürmesi için kasaba para verir. Kasap tam öldürecekken İbrahim'in Ahmet Şah'a benzediğini farkeder. İbrahim'i serbest bırakır ve kaçımasını sağlar.

2.2.10.Zaloğlu Rsdem

Günün birinde İrnn Zebirisdan Őehirinde Sam deye bir Şahıs varıdı. Samnan Zal oldu. Zal yirmi beş yaşına ıĥandan sona on sene hkmdarlıĥ yapdı. Zaldan da Urusdam isminde bir çocuğ oldu. Urusdam on  on dört yaŐdarında Zebirisdanın yaĥınında ğırĥ, tene kousu olan bir pehlivan varıdı. Her Şehirden Senede on bin, beş bin, o zamanın enanesine göre, maĥarac alardı. Bir gün bu maĥaracın zamanıydı ki oranın tahsildarı gelir Zaldan almağa. Urusdamda İriŐĥan isminde bir atı varıdı. Atı mindiği zaman ayaĥları ođđadar uzunudu, yrnen srnerdi. İriŐĥanı minif Şeherin kenarına bele gezmeğe ıĥırdı. Baĥdı ki iki tene tesildar gelir. Bu zamanın lisanına göre bunnara selm verdi. Selm, aleyküm salam. Siz kimsiniz? Deği biz tesildarĥ. Nreye gidirsiniz? Zebirisdana. Be ne yaĥcı bele, neye geğirsiniz? Deği ki Zaldan maĥaracımızı almağa gidirik. Bu bunara içinden hiddetlendi fakat bişey demedi. Bunnar getdiler Zebirisdana. Urusdam da geçti, avdan ğuŐdan avladı, aĥŐama döndü geri geldi. Geldi ama oĥ teredt içinde idi. Geldi zaman anası geldi. Oğul deği byn ne tez döndün geldin, heş bişeyler de getimedim, yaĥalamadım. Deği ki ana byn mende bir ĥesdeliĥ var. Nedi oğul, geşmiş olsun. Değiki men Urusdam olam, benim babam Zal ola. Yaĥında deği Esendiyar pehlivan tesildarları gele, benim babamınan maĥarac ala, men bunu heş ğabul etmiyecem. Oğul, canımı sıĥma deği, olur, bu bir işdi, verđidi, vereciĥ. Bele bir enane olmuş. Deği ki ana, men bir babamı grebillem mi? Deği görersen. Bu geçti babasının yanına. Oğul, neçi, geşmiş ola? Deği ki, baba, men senin oğlun olam, maĥna Urusdam diyeler, sennen de gele, Esendiyar pehlivanın deği tesildarları maĥarac ala. Men bunu heş ğabul etmiyecem. Bunnar deği, nrde oturular. Bunnar yerini maĥna bir syleginen. Zal isdedi ki söylemesin. Oğlum geçer de oğluma onnar bişey ğayıralar. Bu el ĥmedi ocuĥ. Deği, baba illah sylyeceĥsen. Zal meĥbur ğaldı. Deği ki oğlum, o bele bir ğuvvetli pehlivandı, ğolunun altında da ğırĥ tene goerosu var. Sen onnara deği, bişey yapabilmezsen, Meĥbur vereciĥiĥ. Senede bir dafa deği, bir balaĥ derisi onnara altın vermĥ meĥburiyetindeyiĥ. Bu peĥi deği, onnarın oturduğu yerı ve yolunu ve mintikalarını babasınnan yrendi, aĥŐam ymeĥ zamanı Zal içerde ymeğe otumuşdu, bu İriŐĥanı ĥdi mindi. O zamanın oĥunu yayını, tüfengini, her neyi vardısa aldı omuzuna, mindi İriŐĥanı, düşdü yola. Geçenin yarısıydı, Esendiyar pehlivanın ğalesine yerışdi. Ğalenin saçını solunu dolasdı. Kapının ağzına geldi, eli bir nare salladı ki ğalede velvele başladı. Esendiyarın ĥeberi oldu ki burıya gelen olsa olsa bir tek Urusdam olar. Hemen emir verdi pehlivannarına, ğaĥın deği, ğaleye baŐĥın oldu. Hele baĥın kim var? Ama Urusdam tedbirli adamıdı. Ğedeceği zaman bunun ğırĥ tene koerosu olduğunu bilirdi. Ğırĥ

tene ğuzu bağırsağınnan kiriş ğurudup püküf hazırlamış atının, terkine bağlamış, götürmüştü. Kirişleri de yanına almışdı. Kalenin kapısında ki durdu, bu gelenleri birer birer ğoyunu ğırğar gibi dizinin altına ğoydu. Ellerini, ayağlarını bağladı, bir bir ğaldır, o yana fırladı. Bunun ğırğı bitdi, ğırğ birinci meğbur Pehlivanın ğendisi geldi. Geldi bağdı ki Urusdam. Urusdam, sen neye geldin burıya? Dedi ki men Urusdam olam, sen benim dedem Zal'dan harac alasan. Men geldim dedi, seni burda öldürmeğe. Pekey, öylese dedi, ceng eylesen. Ne şekil eylesen? Atınan mı eylesen yaya mı eylesen? Dedi emir sendedi, sen bilirsen. Bunna. atdan indiler. Her ikisi ğüleş didir utdula. Her an için Urusdam bunu, bu Urusdamı yere getirdiği zaman ğara kotan yaran kimi bunnların dizi norpağı yara yara ğedirdi. Saat sabağın yeğdisine geldi, Zal ğağdı, bağdı ki Urusdam yoğ, hemen emir verdi bir yüz tene pehlivan toplandı. Zal da içinde. At mindi, Urusdam'ın havarına geliller. Bunnar ğelmeğde olsun, Urusdam'nan da Espendiyar orada camış kimi döyüşüf elleşiller. O arada Espendiyar yoruldu. Dedi Urusdam, olmaz mı ki bir on değge ğeder, veresen? Dedi olar. Bunnar ayrıldılar. Birez otdu, dinnendiler. Urusdam babasının geldiğini görünce babam meni beşe boş oturur görmesin, hemen Espendiyar, ğağ dedi, ğene dütaşacığ. Bunnar her iki pehlivan başdadılar ğüleş yapmağa. Zal bunnara yeťiđiği zaman Urusdam ğaldırdı, Espendiyar'ı vurdu yere. Çöhdü sinisinin üsdüne. Çehdi hençelini. Dedi ki baba, ben hesimini yeğdim, sen de gel, kendi elinden Espendiyar'ı öldür. Bu melmeketin canı ğutarsın. Nedi daha, sennen bir balağ derisi, öteki melmeketden bir balağ derisi, bir hökümetdiğ yaparsınız, bir tene pehlivanın ğırğ tenede dedi, pehlivanı var, ğoçerosu var, bunun hağğınnan gelebilmirsiniz? O zaman Zal çoğ sevinereğ dizini ğoydu Espendiyar'ın göğsünün üsdüne, hençelini çehdi, bunun başını kesdi ve bunun topladığı mağaraşaları bütün fakur fuğarıya dağıtdılar. Yanında olan o ğırğ tene pehlivana da serbes emir verdiler ki hereniz bir babanın oğlusunuz, herkes evine ğetsin. Bu adam bu balayı ğalas eledi, döndü ğetdiler yerlerine. Aradan epey bir zaman ğeşdi. Bir ğün Zal oğlu Urusdam bir geziye çığmışdı. ğetdi, bağdı ki bir yerde bi tene deş var. Deş de göydeş isminde bir deşidi ki çoğ namlıydı. O melmeketde ğarac almadığı, öldürmediği pehlivannar ğalmamışdı. Selam, Aleykümü salam. Göy Dedi sensen mi? Dedi menem. Bu Göy Deş orada bitene tokat atdı, Göy Deş tüşdü ve öldü. Döndü geldi. Göy Deşin de bir oğlu varıldı. Diyellerki ismine Ağ deş diyerdiler. Ağ deş öğrendi, benim babamı kim öldürüb? O babasının çoğ ğuvvetli ğaba bir pehlivanıdı. Deditler ki Zal oğlu Urusdam öldürüb. Bu Urusdamın peşine ğezmeğe çığmışdı, o zamanın icabı, Urusdam o ğün için Hezreti Süleymanın mescidinde oturub milletinen vaiz dinniyirdi. Bu sora sora, Urusdam herdedir, Urusdam neğedir, deditler ki Urusdam falanca yerdedi. Bu geldi, camının önünde atınnan yeğdi, içeri ğirdi.

Salameleyküm ay cemahat. Herkes aleykümü salam dedi ve gorhu içinde galdi. Bahdilar ki gocaman bi dev. Acaba bu bizi öldürecek mi? Ne yapacak? Urusdam fakat, heç aldırıp etmedi. Bu sordu kü burda Zal oğlu Urusdam kimdi. Urusdam oyannan gahdı, dedi ki menem buyur. Bu geldi, Urusdamın önünde diz üdü çöhdü. Dedi ki Urusdam, men Ağ Devın oğluyam. Sen benim babamı ne şekilde öldürdün? Hele değinen, men de bi dininiyim ve halas olum. Yanı rahat edim ki babamı bu şekil öldürüfsen. Menim babamı kimse öldürebilmezdi. O arada Urusdam tüşündü men buna gılış vursam nerden alim? Oh vursam ne gezir? Neyapacam, en iyisini elimnen buna bir hemle işliyim. Üs barmağını getirdi, bunun sol gaburgasının altınnan nası vurdusa eli Devın garnına geçdi. Ve içerde ciğerlerini, ciğer çekme, tutdu, dışarı çıkardı, gözünün önüne. Dedi senin babanı da bu şekil öldürdüm. Tabi ki göy dev de ciğer içinnen çıhdıhdan sona mejburu öldü ve orada düştü. Bu ölümü gören cemiyet bir vahim içerisinde galdi. Hezreti Süleyman da çoğ gorhuya daldı ki benim önümde Urusdam bu terbiyesizliği yaptı, icabında acaba yarın maña da beke bir şey yapar mı yapmaz mı? Millet dağıldı, gahıp geçirdiler. Getdihleri zaman Urusdam bi tarafa getdi, Hezreti Süleyman ağzını tutdu bi tarafa getdi. Diyeller ki Hazreti Ali geldi Urusdam'ın önüne Hezreti Süleyman'ın donunda. Ey Urusdam, dur. Bu bahdı ki Süleyman. Ne deyisen dedi ya Süleyman? Dedi ki az önce sen benim mescidimde, milletin içerisinde Ağ Devı elini atdın, bögrünün altınnan cigerini çekdin çıkardı, bir terbiyesizdiñ, yaptın. O cemiyetin içinde yapmıyacağdın. Onu mana garşı yaptın, meni gorhutmağa yaptın? Dedi ki ele, sana gorhutmaga yaptim. Dedi eyleyse tedbirini alginan. Mana da ne yapacañsan yap. Zaloğlu Rusdam tüşündü kü Hezreti Süleyman küçük bişeydi, her ne geder Peygamberdise benim buna guvvetim yeter. Elini atdı bunun kemerine, bunu havaya fırladım dedi, yendiği zaman dütarım, gene öldürmenem. Mennen el çeksin, gelif benim yoluma neye kesifdi? Ne geder sallaşdı, galdırabilmedi. Dedi ki başga rolun varsa onu da oyna. Bir çoğ şeyler düşündü Zal oğlu Urusdam, bir türlü Hezreti Süleymanı yerinnen galdırabilmedi. Hezreti Süleyman dedi ki Zaloğlu Rusdam, şindi sıra mendedi. Seni gerek havaya eyle fırladam ki erşdeki horozdarın sesini işide, aşşağı heber getiresen. Ama yapan Hezreti Eli'ydi, Hezreti Süleyman'ın donunda yapırdı ki orda terbiyesizdiñ yaptı, Peygamber niye gorhdo getdi? Bunun gözünü girmağ için yaptı. Hezreti Süleyman elini atdı, Zal oğlu Urusdam'ın kemerinden dutdu, havaya nası fırlatdısa bu bir zaman getdi, saat sabahın zuhur zamanına irasdadi ki erşde horozdar bannıyrdılar. Horozdarın sesini eşitdi, talha talha dönerek geri geldi, bahdı ki yere düşürem. Sese dendi, ya Süleyman, sen bilirsen, meni tut, men iri gövdeli bir adamam, yere tüşersem param parça olacam. Hezreti Süleyman elini atdı. Bunun gene kemerinin ortasınan dutdu, yendirdi, yere goydu, get dedi, bir daha benim meclisimde

terbiyesizdiğini görmüycem. Baş üsde yoğ dedi. Zaloğlu Rusdam burdan ayrıldı. Zebürüsdan'a evine getdi. Hezreti Eli de ordan çekildi evine yerine getdi. Hezreti Süleyman'ın heş bişeyden heberi yoğudu. Ali bunun donunda yapmışdı. Süleyman, Urusdam'ı gördüğü zaman dizleri titiriyirdi, acaba maña bişey mi yapacağ? Urusdam da Süleyman'ı gördüğü zaman acaba meni bir daha göye fırlatmıyacağ ki? Bu davada deyeler böle geşdi.

Zaloğlu Urusdam Zebürüsdan'da yaşıyordu. Fakat şah oğlu şah Abbasın yeğdi oğlu varımış. Büyük oğlu kayet guvvetli, ağır bir pehlivanmış. Bu bir gün babasına demiş ki baba sen ne zaman öleceğsen, sıra mana geleceğ? Sen ancağ ihdiyarlıyıfsan, padişahlığı mana ver. İrannığda, İran enanesinde padişahlığ demeğ ki sülalaleye intikal eğermiş. Fakat bu bir an evvel hükümdar olum diye babasına böle deyinince demiş ki oğlum men sana bişey diyecem, Zebirisdanda Zaloğlu Urusdam'ın kellesini kesib mana getirersense men padişahlığımı sana verebilerem. Yoğsa ele şey yoğdu. Bizim enanemizde men ölmüyünce sana hükümdarriğ verilmez. Bu imkansızdı. O zaman oğlu yanına hemen iki tene de kendi oğlu yetişmişdi, bunnarı aldı, Zebürüsdan yolunu tutdu ku geğeceğ, Zal oğlu Urusdam'ın başını keseceğ veyahutda elini golunu bağlıyıf sağ olarağ getirecek, şağolu şağ Abbasa teslim eğeceğ. Babası da bunu yerine padişah gayıracağ. Bir zaman yol getdi, Zebürüsdana yahlaşırdı, bi bağdı ki bi tanesi ğırđ tane ğadar deve otarır. Ama bu kim olsun? Bunun ismine de o zamanın icabına Daniyal Peyđamber diyellermiş. O develerden tenesi ayrıldı geldi, şosanın üzerinde enine yatdı. Buna Esendiyar pehlivan ğızarağ, heñcelini çeğdi, nası salladısa ortadan deviyi iki pişdi. Ođullarna emir verdi. Cendeđin bi terefini şosanın bi terefine sürüğledi atdılar, bi terefine de bir cengin, parçasını sürüğledi atdılar. Daniyal Peyđamber bunu görüncü buna tabi tahammül etmedi geldi, selam, eleykümü salam. Deđi yolçu, sen neriye geçirsen? Deđi men Zebürüsdana, Ğeye? Zaloğlu Urusdamı dedi, yahalıyacam, diri olarağ İran şahı, babam olan şah oğlu şah Abbas'a götürecem. Veyahutda getmezse başını kesiv aparacam. Deđi ki sen bu işi yapabiliyeceğsen. Zaloğlu Urusdam'a sen ğarşı gelceğ bir adam değilsen. Be bu deviyi niye bele yaptın, kesdin dedi, günağ eğedin? Deđi ki deve benim yolumu kesdi. Mende hiddetdendim, heşsime hakim olabilmedim dedi, onun için deviyi kesdim. Deđi ki Zaloğlu Urusdam men de sevmirem. Eyer men, dedi eyi nuhsalar yazıram. Sana dedi, bir cadı yazarsam, senin gömleğine, vücutuna işlersem belki Zal oğlu Urusdamı sen ya diri yahaluyıb veyahut da dutup basin kesiv aparasan. Yoğsa dedi, bu imkansızdı. Aman dedi, sen heş durma yap. Hemen Esendiyar pehlivan atınnan yeğdi, elbisesini soyundu, Daniyal Peyđamber diyeller ki ayeti tersine oğudu, bunun başdan ayağa ğadar, yalnız boyunnan

yuharısı, baş kesme yoĥ, vücutünü bütün tilisime geçirdi. Oĥ işdemezdi, ne ğılış tesir etmezdi, ne ğurşun vursan geçmezdi. Tilisim bu demehdi. Tekrar Daniyal peygamberden, müsade aldı, Esendiyar atına bindi. İki oĥulları yanında Zebürüsdan şeherinin kenarına geldiler. Orda çadırrarnı ğurdular. O geçeyi orda geçirdiler. Sabaĥnan bu bir nama yazdı, Urusdam'a. Ey Zaloĥlu Urusdam men ta İnan Şahı Şahoĥlu Şah Abbas'ın oĥluyam. İsfahan'nan gelmişem. Ya irazı olacaĥsan, seni yanıma ğatıf diri olarak babama aparacam veyaĥut da iraz ğalmasan sennen herb eliyecem. Başını kesip ğötürecem. Bunun hansına irazısan bir cep verĥinen. Mektubu yazdı, zarfın içine ğoydu, oĥlunun birine verdi, oĥlum ğötür dedi, Zebürüsdanda Urusdam'ın evini ĥeber al, ğötü, ĥendisine ver, ğör ne cevap verir, ona ğöre ğarşılıĥını mana ğeti. Esendiyar'ın oĥlu mektubu aldı, Zebürüsdana ğitti. Sordu, burada Zaloĥlu Urusdamın evi hangisidi? Ħomşulardan ğöşderenner oldu. Bu evin ğapısına ğetti. Dedi Urusdam'ın evi budu mu? Bir ğadın çıĥdı, evet dedi bala, budu, ne demeg isdiyirsen? Dedi ki Urusdam nerdedi, ona bi meĥtup ğetmişem. Urusdam dedi felanca yere av avlamaga ğedif. Müntüĥayı ğösterdi. Hemen döndü ğeldi babasının yanına. Dedi ki, baba dedi. Urusdam ğetmiş av avlamaĥa felanca yerdermiş. Oĥul, yerini örgendin mi? Örgendim. Hayde dedi beraber ğedelim. Esendiyar pehlivan, iki de oĥulları yanında ğaĥdı geldiler. O an için Urusdam'da bir ğoçu kesib, odunnan ataş ğalıyıp, bir aĥaşınan şiş yapıp, ğoçun cendeĥini ona geçirip, ateşin üzerinde kabap pişirmiş ki yeşin. O arada Esendiyar'nan oĥulları ğeldi. Tam bunun durduĥu yere istikametinde durdular. Urusdama şeyr etdiler. Baĥdılar ki bu et pişiriv yeecek. Urusdamında yanında iki tene çocuĥları vardı. Tek ğetmemişdi. Orda Esendiyar, büyüĥce bir ğaya vardı. Oĥullarına dedi ki oĥlum, yardım edin, bu ğayıyı yuvarlıyaĥ. Eĥer bu ğeder, Urusdam'a iras gelse Urusdam'ı paramparça eder hiç bunnan bizim herb etmemize lüzüm ğörölmez. Bunnar ğayıyı yerinnen ğaldırdı, yuvarladılar. O arada Urusdam'ın oĥlunun biri ğördü. Dedi ki baba, o daş ğelir, bizi basacaĥ bize ayıb olar. Siz benim dedi, altına yaslanın. Urusdam sırt üsdü yatdı. Bacaĥlarını daş karşı verdi. On metre, on tonnuĥ daş havadan fırlatdı, bunnara toĥunmadan ğetti. Çocuĥlar da bunun ğolunun altında faydalandılar. Esendiyar baĥdı ki Urusdam çoh ğuvvetli bi pehlivandı ki hakiketen Danyal'ın dediĥi gibi bu adama men diyesen zor yetirebilmiyecem. Fakat erkeĥligi de ğırabilmedi, ey Urusdam dedi. Men sana dedi herbe gelmişem. Sözümü deyimem dinne. Arz edersen herb edeciyeĥ, başını kesip ğötürecem, Arz edersen dedi, teslim olacan mana, ellerni baĥlıyıp seni ğötürecem İsfahan'a, babama. Urusdam dedi ki ben onu yapabilmiyecem. Mana Zaloĥlu Rusdam demişler. Bugüne ğeder benim elmin baĥlanmasına imkân yoĥdu. Sen de baĥlayabilmiyeceĥsen. Basimi kes deşen can şirindi, başımı da kesip sana verebilmiyecem. Arz etdiĥin yerde harb edebilirih. Bunnar bir herb

sahası hazırladılar, genel verdiler. Bir sahat tayin elediler. Zaman geldi, o zamanında silahı oħudu, başga bişey yoħudu. Urusdamın atdığı oħ, anadan olannan boşa geşmemişdi fakat gelerdi, bu adam ki tilisim göyneğini geymişdi, Espendiyar'ın üsdüne deyer, şip diye geri düşerdi, vücütüne geşmezdi, işdemezdi. Fakat Espendiyar'ın atdığı oħ Urusdamı hemen geşerdi. Urusdamın diyeller ki bedenine o zaman elli bir tene oħ saplandı, mejbür ğaldı, Espendiyarın önünnen dönüf ğaşmağa. Bu döndü ğaşdı. Espendiyar da döndü geldi çadırına. Ey oldu dedi, bugün önünnen ğaşdı, sabağnan da dedi dütacam, başını kesiv aparacam. Urusdam neriye ğaşdı. Geldi babası Zalin yanına. Baba dedi, benim atdığını boşa geşmez. Bu hancarı olur ki dedi, benim oħum o adama tesir elemir? Onun atdığı pütün dedi, benim vücütüme işledi. Oğul dedi, men bilmem, senin iki yüz yaşında büyüħ deden Sam var, seni götüreħ, Sam'ın yanına. Geldiler Sam'ın yanına. Dediti nasıl olur ki Urusdam'ın atdığı oħ Espendiyar'a tesir elemir? Onun atdığı oħlar bütün bunun bedenine işdiyir ve cendeğinde durullar? Sam dedi ki onun ğolayı var. Hemen bu oħları bir bir çıhartdı ve tedavi etti. Urusdamın yaralarını birez eyileşdirdiler. Sam çoħ görgülü adamıdı. Dedi ki Urusdam oğul, felanca arazın ğırağında, iki tene ilğın ağacı var. Geđer, o ilğın ağaşdarnı getirersense onnara çoħ emeğ eder dedi, oħ yaparsansa, yayına ğoyarsan, yarın geğersen dedi, sen Espendiyar'nan harb eğecehsen. Aynı sahada, harp meydanında, Eyi nişan alar, gözünnen vurarsansa dedi, Espendiyar'ın gözüne dedi, oħ geşer, boynunnan yoħarisına dedi, tilisim işlenmemiş, boynunnan aşığı dedi, bütün tilisimnidir. Oħ geşmesine imkan yoħ. Yoħ dedi, gözünnen vurabilmedin, oħların boşuna geşdise dedi Espendiyar seni öldürecek, buna imkân yoħdu. Zaloğlu Urusdam derhal arazının yanına geğti, ilğın ağaşlarını buldu, kesdi. O gece çoħ emeğ eledi. Ilğın ağaşlarınnan bir çif oħ yaptı, yayına ğoydu, hazırradı. Sabağ oldu. Sabağnan herp meydanına geğti, Espendiyar da gelip orda bunun yolunu behliyirdi. Urusdam, ğene oħ herbi mi yapacık? Dedi evet. Espendiyar ğene hazırladı. Atdığı oħ Urusdam'ın bedenine saplandı. Urusdam da ele sabır eledi, nişan aldı, oħları yaydan boşandırdı. Espendiyar'ın gözünnen vurdu, ve muaffak oldu. Oħlar değer değmez Espendiyarın iki gözü de kör oldu. Elinden oħu yayı düştü. Aħ Urusdam, dedi, dünya ışığına meni dedi mahrum ğoydun, Allah seni ebedi kör elesin. Bunnan sora dedi men bişey yapıyilmem. İyit basdığını kesmez dedi. Men bu şekil dönüf İsfahana babamın yanına geťsem, benim dedi, üzüm ğara oldu. geğebilmiyecem. Yalnız dedi, indiye geğer düşmanıdıħ innen bełe dedi ğardaşdıħ yapğinan, sen dedi, meni burada, ğolunun altında saħla. Buna Urusdam irazı ğaldı. Espendiyar'ı aldı, getirdi evine. Bir ğaş gün bełe ğaldıħdan sona Espendiyar bir hilleliħ düşündü. Dedi ki men ne yapsam gözüm kü kor oldu, bu Urusdam'ı dedi, öldürsem. Düşündü, dedi Urusdam, sen dedi, bełe olmaz, benim gözüm

kordu, her gün göluma girmeh, gezdirmeh, derdimi çehmeh, buna rahatsız olacañsan. Sen mana dedi, betonnan bir ev yapacañsan, ortasına dedi, bir galın zencirden halat goyacañsan. O eve dedi, teh bir gapı goyacañsan. Meni de dedi, onun içine goyacañsan. Yemeğimi, içmeğimi, yirmi dört sahatda bir getirip bacadan añağı salacan. Men yeyiv içiv orda galacam. Kimseye zehmet vermiyecem. Buna irazı olsan eyi yaparsan. Urusdam da düşündü kü yapmasam, benim ki erkeñliğ olmaz. Bañ üsde dedi. Bu gabol etdi ve babası Zal'ın yanına getdi. Dedi ki baba bu Espendiyar ne hilleliñ düşünür kü mennen betonnan bir tene ev isidiyir. İçerisine de galın, zencirden bi göbeñ yapıp bir zencir isidiyir ki o zencirden dutacam, çıñacam dışarı dolanacam ve içeri gelecem. Bir de bir gapı isidiyir. Dedi oğul bunu men bilebilmiyecem. Seni götürüm dedi, gene deden Sam'ın yanına. Sam yaşlı başlı adamdı, buna bir fikir tüşünsün. Zal aldı oğlu Urusdam'ı götürdü Samın yanına. Durumu annatdılar. Sam ağıllı adamdı. Dedi Urusdam ogul, o binayı ki yapacañsan gapısını bir goyacañsan, ortasına galın zencir goyacañsan, o zaman dedi, Espendiyar o zenciri eline alacağ, sana da diyeceñ ki gel gideñ, içerde oturağ İçeri girer girmez o sennen daha guvvetli pehlivandı, arñasını gapıyla verecek, o zenciri çekeceñ, o binayı çökerdeceñ, sen de altında galacañsan o da. Onun gāyesi, özüne ölüm arıyır, seni de gendisine yoldaş eliyeceñ. Be dedi dede, buna ne yapsam gurtulacam? Söz vermişem, gereñ ki onun evini yapam, teslim eliyeç. Gapıyı dedi iki goyginan. Birini gizli gapı goy dışarıdan, Espendiyar bilmesin, birini de hakiki gapı goy ki çalışacağı gapı. O zaman dedi içeri ki geđeceñsiñiz. İçeri girdiğın zaman bañdın ki Espendiyar dalını verdi, gapıya sökendi. Sen o bir gapıdan gaçar, dışarı çıñarsan. O da binayı çeker uçurar özü altında galar sen gutarmış olarsan. Urusdam bunu gabol eledi. Dedesinin yanından ayrıldı geldi Espendiyar'ın yanına. Dedi ki senin evinin temelini atdım yapıdırıram. Mana bir hefde müsade ele. Bir hefdiye geder o beton binayı yapıdı ayarladı. Aynı Espendiyar'ın dediğı gibi yapıdırdı, ortasınınan bir göbeñ goydu. Göbeğe galın betonnan bir zencir doldurtdurdu. Zencirin uzunnuğı da girñ meñreyidi ki içerden çıñır, kapıda da epeyce gezirdi. Espendiyara geldi dedi ki evin hazılandı. Urusdam dedi, gağ beraber bi gedelim gezelim. Urusdamnan gağdı geldiler. Binanın etrafını Espendiyar eliynen bir kontrol eledi. Gözleri korudu. Bañdı ki bir teh gapısı var, başga gapısı yoğ. Dedi ki Urusdam gel geđeñ, içeride birez barabar oturağ dedi, dünya evhaletinnen gonusağ. Urusdam bunu gırmadı. İçeri barabar girdiler. Girdiñleri zaman Espendiyar dalını verdi gapıya. Ey Urusdam dedi, sen dünya ışığına benim gözderimi hesret goydun ve babamın yanında üzü gara oldum dedi, seni götürebilmedim. Men de dedi, indi çekecem bu bina yıñılsın, sen de altında gal gutar, men de altında galım dedi. Peğı, çekebilirsen dedi. Bu zenciri asıldığı zaman Urusdam öteki

kapıdan dışarı çıhdı. Gendisini gutardı, bina çöhdü. Esendiyar altında galdı, öldü. Bu da beşe geçdi.

Zal oğlu Urusdam'ın dördüncü bir parçası. Zaloğlu Urusdam'ın Türküye'de olan gızınnan bir torunu olmuşdu. İsmine Deli Beçan deydiler. Gayet Urusdam bedeli bir pehlivanıdı. Zamanın birisinde onun yaşadığı melmeketde vâşi gurtar, başğa yırtıcı hayvannar icat oldu ku bir mintikada, o mintıkaya, o melmeketin reşberi olan, yolcusu olan, vatandaşı olan bir kimse çalışabilmedi. Yani yolu ordan düşseydi o vahşi hayvannar onları yırtırdılar. Bunnar geldiler, o zamanın hükümdarına muracaatda bulundular. Efendim felanca yerde arazimiz var, ama işliyebilmiñ. Niye? E biz orıya gederih, orda vahşi hayvannar var, bizi yırtır. Sen hükümetesen bunun hağgınnan geleceñsen. O zamanın hükümdarı emir verdi. Dedi ki kim geçerse, bu vahşi hayvannarı gırsa, bu belayı bizden hılas ederse onun mükafatını verecem. Heş kimse cesaret edip geğebilmedi. Deli Beçan ne geçer olsa Urusdam'ın gız nesliydi. Bir tarafı Zal oğlu Urusdam'a çehmişdi. Bu sedayı duyar duymaz geldi padişahın yanna, padişahım dedi, müsaden olsa men geçecem. Yalnız bu mintikayı bilmirem, acemisiyem. Yanıma bir bilen delil gatacañsan. Padişah emir verdi, gölunun altında yaşıyan pehlivannardan bitenesi geldi. Dedi ki sen o mintikayı bilersen, Deli Becan'ı orıya geçer götüreceñsen. Efendim, men geğerem eme dedi, men orda dütunabilmem, gösderer, kanarda duraram, dedi, peki dedi, sen Becanı götür gösder, kendin getmeginen. Bu pehlivan Beçanın yanına düşdü, o mintıkaya götürdü, isde orasida dedi, gösderdi, kendisi de çıhdı bir uca dağın başında şeyirci oldu, baħalım beçan bunnara bişey yapabileceñ mi? Beçan atınnan aynı derenin boğazınnan içeri girer girmez vahşi hayvannar bunun üsdüne hücum etmeğe başdadılar. Beçan gılıcını, galhanını çehdi eline gılcını da aldı bir eline, gelen gurtara, vaşi hayvannara, ayılara, donuzlara nası saldiris saldırdısa hiş bir tanesini buraħmadı, heresine bir gılış sallıyır, iki değil. Nerde ise hayvannarın sonu geleceğidi, bir iki tene çıhdı gaşdılar. Baħdı ki daha burda vahşi hayvan galmadı. Aynı derenin boğazınnan geri çıhdı. Arħadaşını tapabilmedi. Birez sağa sola seslendi, bir de baħdı ki derenin başınnan, öteki pehlivan yenif gelir. Dedi yau sen niye ele uzaħda durdun, maña yardımcı olmadın. Dedi Beçan, senin maşallahın var. Men gorħaram dedi, gorħumnan gelebilmedim. Peki dedi, gel gidelim. Ama geçe, garanniñ, basmışdı. Öteki pehlivan düşündü kü men eğer Beçan'ı belege götürsem hükümdarın yanına, ey Becan burda bir fedaylığı işdedi, men de gorħumnan gaşdım, tepenin başında durdum. Menim erkeħliğim burda gırılır. Bunu ne yapmağ lazım? Ele yapım ki götürüm bunu dedi, İran ölkesine geçirim, orası nası olsa bir yabancıdır, orda belki buraħam gelem. Bu gerib adamdı, geniş çocuħdu,

yolu molu bilmir. Bunnar yola düşdüler geçirdiler, Beçan farkında oldu. Dedi ki arhadas, biz gelende bu yolnan gelmedih. Bizim geldiğimiz zaman üç saat yol geldi. Şimdi aradan altı saat geçdide biz menzilimize yetişmedih, şehere gelmedih, bu nasıl olabilir? Dedi ki başga, bi yoldan gelmişih, bu yol biraz uzun çekir dedi. Biraz sona yetişeci. Az da devam etdihden sona o şeherin İran padişabının gızı, yanında da kırk tene ceriyesi, kaş tene de behçileri bir geziye çıkmışlardı, bir gıra. Gırda çadırları gürmuşlar, o geceyi orda geçirecehler. Deli Becannan da pehlivanın yolu bunnarın yanına düşdü. Bahdılar ki bi kaş tene ışık gelir. Acaba bu neymiş, ne çadırları imiş? Hele biz buriya gedelim. Beçan düşündü ki ey oldu, burası İran melmeketidi, bunnar yabancıdı. Türküye' ynen de zaten araları yoğdu, men burda dedi, bunu, Urusdam'ın torunudur, beşe oldu, şeşe oldu, annadarsam belki de bunnar buna bişey yapallar, bunu öldüreller, men kaçır gece canımı gutaram. Geçer deyerem ki gurdar pütün men girdim, vaşi hayvannar da Beçani yediler, gelebilmedi, öldü. Bu, bu fikiri düşünürdü, çadırrara vardılar. Işık yanan çadırın önüne gelince behçi geldi bunnarın önüne. Siz kimsiniz? Dedi ki biz iki tene atdıyık. Buyurun gardaş yenin dediler. Padişahın gızının ismi Melihsah hanımıdı, Melikşah hanıma heber verdiler ki iki yabancı misafir gelmiş. Hay hay dedi, alın içeri. Kendisi de çıktı, bunnarı, karşıladı. Bunnara bir bardağ çaydan gahveden verdihden sona Beçanın da... çok iyiydi, güzelidi, yeni bir deligannıydı. Gız bunu sevdi, içinnen buna vuruldu. Dedi ah, bu çocuğ bekar olsa da mennen evlense, burda gela. Bunnar kavesini felan işdihden sona arıya bir söhbet saldılar. Dedi ki siz kimsiniz, haralısız? Hardan gelip hariya idirsiniz? Bunnar dediler ki biz Türküye'liyih. İşde beşe bi geziye çıkmışdık, yolunumuz buriya tüşdü. Deyince o arada öteki pehlivan ağzınan atdı, bu dedi Urusdam'ın da torunudur. Zamanında Urusdam bunnara bişeyler yapmışdı, araları iyi değildi. Gayesi Beçanı bunnara öldürdürme. Gız içinnen dedi ki iserse Urusdam'ın gendi oğlu olsun, eyer meni alısa men buna geçecem, bu çok iyici bir oğlandı. Aradan zaman geçdi. gız dedi ki yuhunuz gelir misafirler, yatalım mı? Dediler yatalım. Bunnara iki yer serdi, ayrı bir çadırda, kendisi de çadrında, behçileri de behliyiler, atdarını tavlamağ etdiler. Aradan biraz geçdi, yuhuya geçmişdiler. Beçan tabi genç çocuğ, yorulmuşdu, yatdı. Yanındaki pehlivan gurnazdık düşünürdü, yatmadı. Gahdı, bunun gılış galhanını da aldı. Kendi atını da tavlamağ etdi. Bunun atınıda yeteğine aldı, mindi gahdı ki bu yaya galsın. Sabağnan gelebilmesin. Üzüne heyyirri sabağ açılısın sabağ açıldı çocuğ oyandı, bahdı ki ne gılcım var ne galhanım var, gahdı dışarı çıktı, bahdı ki ne de atım var. Annadı ki arhadas mana gelleşdih tüşünüb, gız da oynadı gızın da heberi oldu ki arhadasın biri durur, biri gahmış. Geldi, oğlan dedi, hani yoldaşın? Dedi ki yoldaşım benim gılış galhanımı da almış gahmış. Meni burda burahmış, atımı da dedi aparmış. Olsun dedi, men seni melkemetimize

götürecem, seni gendi yanımda sahlıyacam, saña çoğ hörmət edecem. At da verecem, ğılış ğalhan da verecem. Emir verdi, ğızdar dedi, çadırarınız söküsün, daha gezimiz pitdi burda, evmize gidecih. Çadırarın hamısını söhdüler dürdüler, efendim topladılar, aldı geldiler melmeketderine. Ğız oğlanı on beş gün yanında sahladı, kimsenin heberi olmadı. Biz gelelim kime? Ğızın bir öz bibisi vardı. Bibisi eşitdi ki Melike hanım gezmeñden, ğırdan, daha dorğusu yaylañdan gelmiş. Bunu da çoğ isdiyerti. Dedi ki yau, şimdi küseceñ ki bibim heç yanıma gelmedi. Men ğedim dedi, Melike'nin bir halini sorum. Sabağın erken saati ğıznan oğlan bir yatañda sarmaş dolaş, oluf yatırdılar, hemen bibisi olan kapıyı aşdı, girdi içeri. Bañdı ki yatañ bir ama baş iki, ayañ dört. Öz özüne şaşdı, teecüb eledi. Allah Allah dedi, biz bu ğızı ğociya vermediñ, bunun yanında yatan ğızdı mı, oğlandı mı? Yorğanı ğaldırdı, bañdı ki on sekkiz, yirmi yaşlarında bir deliğannı oğlan, Melike'ynen sarmaş dolaş oluf yatıllar. Hayvañ saçı puçuh dedi, sen demeh ki özüne oynaş tapıfsan. Burdan başı aloylu dorğu ğardaşının yanına. Ğapıyı vurdu, padişahın uzuruna girdi. Bacı, heyrir ola, bu ne vaziyet? Ocağın batsın dedi, senin ğızın yanına bir oynaş salıf dedi. Bussahat girin yuñuda yatılar, hemen etrafını kesdir, yañalaginan. Padişah bu işe teecüb eledi, çoğ ğızğın oldu, emir verdi, evin etrafını sardılar, bañdılar ki hakikaten de içerde bir oğları, bi de bir ğız. Ama o an için oğlanın heberi olmuşdu, ğahmışdı, ğızı da heberi olmuşdu ki bibim geldi, bizi gördü, ğetdi. Oğlan ğıza dedi ki şimdi gelip meni yañalıyacañlar, heş bir hençel'den, ğemedən bişey varsa benim yanıma ğoyginan. ğızın da ğümanı bir pasdı, esği, yanı köy usulu bir ğemeltisi vardı, ona getirdi. Dedi ki yanımda, bunnan başğa bañ bişey yoñdu. Olsun dedi, benim elimde ufañ bişey olsa tamamdı, kimse dedi mana bişey yapabilmez. O arada hükümet erkani ğeldi, evin etrafı sarıldı. İçeri sesdendiler. Ey, oğlan çıñ teslim ol, sen bu ğızın yanında ne arırırsan? Dedi, men size teslim olmam, men sizin padişahınızın yanına ğedecem. Siz çekilin, men öz başına ğedebillem. Fakat siz gelesiniz, meni dütasınız, ğollarımı bağlıyasınız bunu men heş ğabul etmem. Maña Beçan demişler. Bunnar ğorñusunnan buna yañın gelediler. Oğlan çoğ iri yarı, ğürbüz bir delikannıydı, serbes etdiler. Çıñdı, sallana sallana, padişahın sarayına ğeldi, etrafını da bunnar tağib etdiler. Girdi içeri. Salam padişahım. Aleyküm salam. Oğlum sen kimsen? Dedi men Zal oğlu Urusdam'ın torunuyam, Türküveli'yem, Türküye'den gelmişem. Sen ne arırsan benim ğızımın yanında? Dedi beñe beñe senin ğızının çadırına ğonağ olduğ arñadaşım mana puşduñ yaptı, ğoydu. Ğılış ğalhanımı, atımı ğaçırdı memlekete ğetdi, mende ğaldım, senin ğızın da getirmis meni Allah ğonağı sahlıyır. Sen de bir padişahsin, elinnen geleni esirgeme. Padişah düşündü, dedi yau beñe olar mı? Bu on beş gündü benim ğızımın yanında yatır, bu mana bir ğahıne olur. Emir verdi, bunu öldürün. Öldürün deyinca, padişahın bir lelesi varidi, lele zamanında

Türküyeli'ydi, Türküye'den getmişdi. Tabi ki Türh ğanı olması lazım. Bunun vıjdanı ğabul etmedi. Dedi ki ey padişahım, sen İran padişahısın, senin sonun bellidi ki sen Türküye'ye cevap veremezsen bir. İkincisi, bu deliğan'ın Zal oğlu Urusdam'ın yeğenidi, bu arıyarsa, burda olduğunu bilirse sen öldürdünü bilirse, İran torpaganı at torbasında dastdirar. Sen gel, bu davadan vaz geç. Ölüyü diriltmeĥ zor olar. Fakat diriye herkes öldürebilir. Bunu zindana at, hapis et, eme öldürmeginan. Ele mi, ele. Padişah düsündü, baĥdi ki hağğeten de biz bu çocuğu öldürseĥ sonunda biz bunun altınnan çıĥabilmiyecih. Emir verdi, şehir kenarında bir orman varıdı, ormanda yetmiş erşinniĥ, bir ğuyu ğazılmışdı zamanında. Çocuğun elini arĥadan bağlatdı, götürdü ğuyunun içerisine saldı. Ğuyunun içinde de bu çocuğ acaba durmaz, çıĥar, eli açılar, bize ne yapar deye yere beton töĥdüdü, bir tavlamiĥı saplatdı, iki metre boyunda. O tavlamiĥına ğalınca bir zencir ek verdirdi. Çocuğun boynunnan ğancaladı. Boynu zencire bağlı, Deli Beğan'ın arĥadan elleri bağlı, ğuyunun dibinde yatsın baĥalım, sonu nerde ğalacaĥ? Biz gelelim padişahın ğızı olan Meliki'ye. Padişah iddetlendi. Men padişah olam, benim ğızım ğendi başına ğede, yanına bitensini ala, onnan evlene, bu leke mana kafi gelir. Emir verdi, benim ğızımı getirin, getirdiler. Cellet gelsin. Ne olacaĥ? Bunun başını vuracaĥ, yani öldürecek bunu, ğene aynı lele geldi. Dedi padişahım, bu sana layiĥ değil. Evlat boynu vurulmaz bir. İkincisi olabilir ğenşdi, sevmiş ğetmiş, sen bunu öldürme, yalnız barat ele, buraĥ dedi, melmeketinnen çıĥart. Nere ğederse ğetsin. Padişah düsündü ki bu söz de haĥlı. Emir verdi, ğızımı dedi, bu melmeketden çıĥardacaĥsınıız, tergi diyar edeceĥsiniz, benim ğözüm ğörmesin. Ğızı tergi diyar etdiler. Ğız ğendisine bir ğat erkeĝ elbisesi uydurdu. Ğetdi, aradı daradı, Becan'ın yerini öyrendi, ğuyuyu buldu. Ğuyudan sesdendi, Beğan, saĝsan, ölüfsen? Dedi ki sagam. Beğan dedi, men dilenecem, dolanacam, sana ekmeĥden, çöreĥden, sudan buluf getirif tökecem, yiyecece. Ama sen bu ğuyunun dibinde ne olacaĥsan? Dedi ki Melike, bi ğutuluş var. Men epey zamandı evden ayrılmışam. İndi ne olur olsun, benim babam anam meni arıyıllar. Zamanla Zaloĝlu Urusdam benim babamdır. Zebürüsdan'dadı. Onu çağıracaĥlar. Meni ona ĥekaye edeceĥler, o meni aramağa çıĥacaĥ. Sen şehrin içine herğün bi dafa uğra. Ğerip ĥannarına git. Hele ğör, ĥeç yabancı bir adam bulabilersen mi? Ğörginen, ele bir yabancı bulsan benim yerimi gizli olarak ona söylese, Zaloĝlu Urusdam'ın ğulaĝna yetiše, o gelir, meni burdan çıĥardar. Yoĥsa kimse meni burdan çıĥardabilmiyecek. Melike bunu ğabul etdi. Hergün bi dafa şehere ğedirdi. tanıdıĝınnan, dosdunnan, eĥmeĥden, yemekliĥden, ğatiĥdan getirirdi, töküdü. Beğan ğuyuda yeyirdi. Hem de geriban adamnaran hesabihal olurdu. Acaba ğörüm, ĥeç İrannan Zaloĝlu Urusdam diye Zebürüsdan'nan ğaĥıp bu İran ölkesine gelir mi? Bir ğün biz kime gelelim. Beğanın babasına. Padişahın üsdünü kesdi. Dedi ki oĝlumu sen götdün ne yapdın?

Oğlumu sennen isdiyirem. Padişah da düşündü, dedi ki senin oğlun geldi, vaşı gürtdar yedi. Peki nası oldu ki öteki pehlivan sağlam geldi de benim oğlum gelmedi? Dedi orasını bilmem. Peki dedi, men şimdi Urusdam'ı çağıraram, Urusdam bu davayı halleder. Yüzde yüzkü benim oğlum sağdı. O zamanın iramçılarinnan da iki tene getirdi, onnara bir gaş gürüş pul verdi. İram atdırdı. Bunnarda dediler ki yerini bilmiriñ fakat irammız sağ olduğunu gösterir. Beçan'ın babası sevinereñ hemen bir mekduf yazdı, bitenesine bindirdi. Zebürisdana geçecen, bu pusuluyu Zaloğlu Rusdam'ı bulub ona vereceñsen. Mektuba ne yazmışdı? Ey Zal oğlu Urusdam, oğlum Beçan yirmi günnen beri gayıfdı. Fakat iramçılar sağ olduğunu söylediler. Sağgalının bi terefini isdadacañsan girhacan orda, bi terefini gelib burda girhacan, Ama iki saada yeleceñsen, iki günñüñ yolu. Ne şekil geleceñsen benim tahamamülüm kesilib. Hemen bir tenesi ata bindi. Zebürüsdanın yolunu aldı. Zebürüsdana yetişdi, pusuluyu Zaloğlu Urusdama verdi. Urusdam pusuluyu oñuyar oñumaz torunnun gayıb olduğunu duyunca delirmişe döndü. Hemen çekdi İrişhannıyı bindi. Ayağları yernen sürüne sürüne yirmi dört saat çehmeden geldi torununun melmeketine. Enişdesinin evine geldi. Selam, Aleykümü salam. Ne şekil oldu hadise? Bunnan durumu annatdılar. İramcılar ne söylüyür. Dediler ki ramcılar denir ki Beçam ölmemiş, sağdır ama zeminniñdedir, guyudadır, fakat remimiz beñe gösterir, nerde oldunu bilmirim. Gözel dedi, bu yüzde yüz dedi İranın bir yerinde, bunun Türküyeli olduğunu bildiler. Bunu bi guyuya suya saldılar. Hemen erkennen İrişhani bindi. Epeyce de al gumaş aldı. Yanna da üç dört tene adam aldı, yühlerini de atdara yühlediler. Bir şeyyar satıcı sıfatiyle, meni kimse tanımasın diye üzünü de kapalı olarak bir ata mindi. Açık kimseye göstermirdi. Çünkü deyeller ki Zaloğlu Urusdam'ın sağgalı ikiyidi, haçaydı daha dorğusu. En aşağı her sağgalının uzunnuğu yirmi beş santim idi. Onu gören beleñdeki çocuğlar da bilerdi ki bu Zaloğlu Urusdam odı yanı Urusdamnan başga haça sağgal yoñdu. Tanınmıyım diye üzünü kapalı bir ata mindi. Bu geldi İranın İsfahan şehrine. Bir geriban hana tüşdü. Hani kiraladı. O yüklerini içeri aldı, bir tükan halı getirdi. Arhadaşdarı satışa başladı. Kendisi de bir oda gizli dinneyici olmuşdu. Bañalım hele heç Beçan'ın buralarda olduğunu bilip de gelip bize söyleyen bir adam bulabileciñ mi? Biz kime gelelim? Melikiye. Melike hanım gene erkennen geldi, guyuya, Beçan'a yemeğini töñdühden sona geldi şehere. Arıya arıya yolu bu hana düşdü. Geldi bañdı ki burda üç dört dene geriban adamnar var. Mesele bizderde Sertdiler gelir Ğarsa mal almağa. Şalvarının götü yarım metre uzunnuğda. Bilmem ahiler gelir Diyarbakır'dan onnarın geçimi de bambasga. Biz biliriñ ki bu adamnar burda geribandı. Yani bu melmeketin adamı deñil. Ğız da anadı ki bu adamnar başga yerden gelifler. Yanaşdı bunnara, birine sordu, gardaş siz nerelisiniz? Dedi bacı sana ne? Dedi yau soruram. Dedi sen kimi arıyarsan? Dedi men Zeburisdanı

arıyırım. Dedi elese o div dama get, orda bir ihdiyar adam oturur. Zeburisdan'nıyı o tanıyar biz tanıyabilmirih. Gaya burdaki adamınar kimse sırrımızı bilmesin. Gız girdi içeri Zal oğlu Urusdam'ın yanına. Salam eleyküm amca, dedi aleykümü salam. Bahdı ki ihdiyar bir adama benziyir. Sağgali mağgalu var. Gızım ne ariyirsenu Dedi amca, siz nerelisiniz? Gızım bizim nereli olduğumuzu sen ne yapacaħsan? Dedi ki amca, ben Zebürüsdannı arıyırım. Zebürüsdannı kimi? Dedi Zaloğlu Urusdam'ı arıyırım. Zaloğlu Urusdam'nan dedi, senin ne işin var? Dedi ki Zaloğlu Urusdam'ın torunu burda ormanda bir gıyadadı Beçan. Men de Beçanın sevgilisiyem. Men de onun atasına düşmüşem. Hergün onun yemeğini işmeğini gelif şherden temin edif, götürüf yanına gıyannan sona gelip bir Zebürüsdannı arıyırım ki bir pusula verecem. Zaloğlu Urusdam'ın heberi olsun, gele belke o gıyudan çıharda deyince Urusdam buna çoħ sevindi. Dedi gızım, eyer sen Beçanın dosdu isen, Zebürüsdan'nı Urusdam'ı arıyirsansa men saña şimdi bir amanet verecem, götürer bunu gıyuya salarsan. Beçan da ordan verdiği şeyi maña getirersen, men sana inanaram dürüsd olduna, onnan sona Zaloğlu Urusdam'ın yerini men bilirem, söyliyecem, sen get tapginan. Zaloğlu Urusdam'ın sözünü gız gıbul etdi. Urusdam'ın barmağı indiki adamnarın bileği galınnıhdaydı. Barmağınnan üzügünü çıhartdı bir mendile sardı, gıza verdi. gız hemen üzügü aldı, gıyunun başına geşdi. Seseñdi Beçan, müjdemo ver. Nedi dedi Melihşah hanım? Dedi ki Beçan, senin deden olan Zaloğlu Urusdam gelip. Tapbuşam yerini, filan ħanda oturur. Sana da bir amanat yolları. Ala salıram baħginan. Saldı üzügü, hemen Beçan aldı baħdı ki dedem Urusdam'ın üzügü. Kendi üzügünü de çıhartdı, aynı mendile bağladı, tekrar sallanan ipe bağladı. Gız çekdi aldı, gaşdı. Urusdamın yanına. Urusdam da üzügü aldı, baħdı ki hağgeten de Beçan'ın üzügü, belliyidi, üzerinde yazısı varıdı, zamanında görmüşdü, tanıyırdı. Gızım dedi, şindi sana inandım. Sen dedi geđeceħsen aynı gıyunun başına. Aħşamın yeğdi sıralarında ben çıhacam dışarı, sen bir ateş yaħacaħsan, parolamız bu. Harda od ocaħ yanır, tapacam. Beçanı ordan men çıhardacam. Başga türlü dedi, men seni yanıma alıb, senin yanına çif gideyilmen bizi burda yaħalallar. gız bunu gıbul etdi. Geldi gıyunun başına. Dedi Beçan gorħma. Deden Urusdam aħsam gelceħ, seni bu gıyudan çıharacaħ, gutaracaħ,. Be sen ne iş görürsen gız? Dedi men indi burda od galıyacam. Aħşam işaret olacaħ saat yeğdide, Şindi odun modun topluyuram. Urusdam dedi, geleceħ, bu işıħnan bizi tapacaħ. Peki dedi, odunu birez fazlaca toplaganan. Bu odunu topladı. Tam verdiği saatda orda bir ataş galadı. Urusdam çıħdı dışarı, baħdı ki ormanın bi köşesinde ocaħ yanır. Yanında da ay ni pehlivanın dört arħadaşı varıdı. Arħadařdarına dedi ki siz burda durun. Men bu pehlivannan geçecem, ordan Beçanı çıhardacam, Iran Şahının da dedi baħ başına ne işder açacam. Siz burda hazır gıta olacanıñız. Yühlerimizi atdara yühleyeciñiz. Gelececm sizi burdan alacam geđeciħ.

Bunnar kabul etdiler. Aynı pehlivannan barabar Urusdam odun yanına geldiler. Geldiler bahdılar ki doğurdan da bir ğuyu. Ğuyudan sallandı içeri, başını salladı. Oğul burdasan Beçan? Burdayam dedi dedecan, geldin mi? geldim. Oğul boynunda, belinde ne var? Dedi boynumda bi zencir var dedi, betona saplıyam. Ellerim arhadan bağıldı. Yanında kim var, kimnen geldin? Dedi ki yanımda da Enver Pehlivannan geldim. Vay onun ocağı batsın dedi maña zaten gelleşdiñ yapan, meni bu duzağa düşüren odu. Eyer çıharsam dedi, onun hesabını görecem deyince Urusdam erkeñ bir adamıdı. Olan Beçan dedi, bunu mana bağışdıyırsan bağışda, bağışdamırsan seni bu ğuyuda ğoyuf gidecem. Olur dedi, bu bir ğusur işdiyip, sen bunu affetginen. Beçan düşündü ki dedem deli bir adamdı, sözü de sözdü. La dedi mi lo demez. Eyer deşem, ki bağışdamıram. Meni burda ğoyar gider, daha da meni burdan kimse ğutarabilmez. Peki dede dedi, sana bağışdadım. O gelleşdiñ yaptı, men yapmıyacam. Hemen Urusdam geldi, salladı kendini ğuyuya, oğul dedi belinnen bağla. Dedi dede, ahır boynum da zencir var. Ha dedi çekerem, senin boynun ğopar. Zencirin dedi, dibinnen bağla. Dibinnen bağladı. Zal oğlu Urusdam deyeller, ayağının birini ğuyunun bi tarafına verdi, birini bi tarafına. Nası diz üzde yeneldise zencirin sikgesini betonnu metonnu çeħdi, ğuyudan çıhartdı dışarı. Hem beton, hem zencir, Beçan da ortasında ğuyunun kanarına ğoydular. Yanındaki Enver pehlivana emir verdi. Çöz dedi bu zenciri. O da pehlivanıdı, ğuvvetdi idi. Çeħdi zenciri ğopardı, Beçanın ellerni aşdı. Beçana Urusdam ğavuşdu. Öpüşdü ğörüşdüñden sona ğızım Melike gel buruya dedi. Sen Beçanı al yanına. Doğru, benin olduğum yeri sen tanıyırsan o ğana ğeder ğet. Ben dedi ğedecem, saña yapılan bu harate ğarşı İnan şahı ğörsün ona ne yapacam. Beçannan Melikşah ğanım geze geze öteki arħadaşdarnın yanına ğelmehde olsunar, biz gelelim Urusdam'a. Urusdam o ğuyunun ağızında olan daşı çıhartdı, taħdı ğoluna. Şeherin içine girdi. Padişahnan da veziri oturuf masada aħşam yemeği yeyirdiler. O arada Urusdam nası bi nare salladı, o daşı da ğoyverdise, padişah hermen annadı, ocağın batsın dedi vezir, bu gelen nare dedi, Urusdam'ın naresidi, bunun da dedi torunnu biz ğuyuya salmışıñ. Torun'nun peşine geldi, heberi oldu, bizi ne yapacañ? Ne yapacansa dedi, sen bilisen, ya öldürse ne olacağdıñ Zamanında men sana dedim. Öldürme, ğuyuda sağdı, ğene bi ğutuluş yolu var. Vezir afiyetinen yemneğini yemehde olsun heç isdifini bozmadı. Padişahın yar altında lağımı varıdı. Girdi lağıma, ğaşmağa başladı ki canını ğutarsın. O arada Urusdam'nan yanındaki Enver pehlivan girdiler içeri. Salam vezir Aleykümü salam. Ama Beçan demişdi ki vezirin mana çoħ eyliğı var, sakın vezire bişey yapmıysan. Vezir neçi, Beçan seni mana tarif edif. Fakat padişah nec oldu? Menim torunum olduğunu bilmedi mi getdi bu ğuyuya saldı, boynuna zencir vurdu, ğollarını bağladı, bu hararetdede bulundu? Dedi padişah senin sesini duyunca bağ burdan lağım var, girdi yerin altına ğaşdı. Ey be, bunu nası

çıharacılı ? Dedi Vallâh sen sığarsansa gir çıhar, sığmasan dedi bunun çıhması imkânsızdı. Zatan Urusdam yeke iri yarı adamıdı, orıya girebilmezdi. Urusdam orda otdu, o yemeği yediñden sona vezir seni bağışdadım dedi, gañdı, şeherin bir taraflarınnan yıhmağa başladı. Epey bir hakaret yaptı. Heç bir fertin burunu ganatmadı. Padişaha dedi, mennen salâm söylein. Bir daha dedi, menin adım gelen yere, torunuma, çil çocuğuma ahrabama, eş dosduma, eline geşdiği zaman bir hakaretden bulunarsa, bi daha yolum duşerse İsfahanı küllü tufan edecem. Ordan ayrıldı geldi. Beçan'ın yanına Beçanı, Melike hanımı, o üç arhadasını da aldı, tekrar döndü Zeburisdan'a. Zeburisdan'a bi gaş gün galdıñdan sona getirdi Türkiye'de Beçanı geliniyinen beraber dedesine teslim etti, döndü getdi. Diyellerki bu da beşe bitdi.

2.2.10.1. Zaloğlu Rüstem Epizotları

- 1- İran'ın Zebristan şehrinde Sam'ın torunu, Zal'ın oğlu olan Rüstem adında bir şahıs vardır.
- 2- Rüstem, şehirlerden haraç alan Espendiyar pehlivanı ve devleri öldürür.
- 3- İran şahı Şahoğlu şah Abbas'ın oğlu olan Espendiyar şahlığı babasından alabilmek Rüstem'i öldürmeye gelir.
- 4- Tılsımlı gömlek giyen Espendiyar'ı Rüstem gözünden vurur. Espendiyar'ı da öldürür.
- 5- Zaloğlu Rüstem'in Türkiye'de kızıdan torunu Deli Becan yaşamaktadır.
- 6- Deli Becan'ın yaşadığı memleketi vahşi hayvanlar basar. Deli Becan'dan başkası bu hayvanları öldürmeye cesaret edemez.
- 7- Hükümdar Deli Becan ile bir arkadaşını hayvanları öldürmeye yollar.
- 8- Deli Becan'ın arkadaşı korkar hayvanları Deli Becan yalnız başına öldürür.
- 9- Arkadaşı Deli Becan'ı İran şahının kızının Melikşah Hanım'ın yanında bırakıp kaçar.
- 10- Melikşah Hanım, Deli Becan'a âşık olur. Birlikte İran'a gelirler.
- 11- İran padişahı kızının yanında görünce Deli Becan'ı kuyuda esir eder.
- 12- Zaloğlu Rüstem gelir torununu kuyudan kurtarır. Rüstem şehiri yıkar.
- 13- Melikşah Hanım ve torunuyla birlikte Zebristan'a dönerler.

2.2.10.2. Zaloğlu Rüstem Motifleri

Av motifi: Rüstem ava gider.

Dev motifi: Ağ Dev ile Göğ Dev milletten haraç alır.

Ölümlle cezalandırma motifi: Rüstem milletten haraç alan Ağ Dev ile Göy Devi öldürür.

Peygamber motifi: Rüstem, Hz. Süleyman'ın vaazını dinler.

Zebristan yakınlarında Danyal Peygamber kırk deve otlatır.

Yardımcı mukaddes adam motifi: Hz. Ali, Hz. Süleyman kılığında Rüstem'in karşısına gelir.

Cezalandırma: motifi: Hz. Ali, Rüstem'i Hz. Süleyman'a terbiyesizlik yaptığı için göğe fırlatır.

Mitolojik motif: Rüstem arştaki horozların sesini duyar.

Olağanüstü güçlü adam motifi: Esendiyar pehlivan hançerini bir sallamada deveyi oradan ikiye böler.

Rüstem on metre on tonluk kayayı ayaklarıyla havaya fırlatır.

Tılsım motifi: Esendiyar pehlivana Danyal peygamber tılsım yapar. Tılsıma ok işlemez, kılıç kesmez, kurşun geçmez.

Kuyuya hapsedme Motifi: Deli Becan'ı yetmiş arşınlık kuyuya atarlar.

Erkek kılığın giren kadın motifi: Melikşah Hanım, erkek kılığına girerek terki diyar eder.

Tanınma motifi: Zaloğlu Rüstem yüzüğünü çıkarıp kuyudaki torunu Deli Becan'a yollar.

Formilistik sayı: Esendiyar pehlivanın kırk koçerosu vardır.

Şahoğlu şah Abbas'ın yedi oğlu vardır.

Melikşah Hanım'ın kırk cariyesi vardır.

2.2.10.3. Kahramana Yardımcı ve Kahramanı Engelleyen Kişiler

Esendiyar: Esendiyar, Rüstem'in babası Zal'dan vergi alır. Buna sinirlenen Rüstem, Esendiyar'ı öldürür.

Göy Dev: Haraç aldığı için Rüstem öldürür.

Ağ Dev: Rüstem'den babası Göy devin intikamını almak ister. Fakat Rüstem Ağ devide öldürür.

Şahoğlu Şah Abbas'ın oğlu Esendiyar: Şahoğlu Şah Abbas, Rüstem'in kellesini getirmesi karşılığında padişahlığı Esendiyar'a vereceğini söyler. Esendiyar'a yolda karşılaştığı Danyal Peygamber tılsım yapar. Esendiyar'a kılıç kurşun işlemez. Rüstem ile savaşırken Esendiyar'a kılıç işlemez. Fakat Rüstem yaralanır. En sonunda Rüstem kazanır.

Sam: Rüstem'in büyük dedesidir. Esendiyar'ı nasıl öldüreceğini Rüstem'e söyler. Rüstem'i tedavi edip iyileştirir.

Deli Becan: Zaloğlu Rüstem'in kızından torunudur. Rüstem gibi korkusuz bir pehlivandır.

Pehlivan: Deli Becan ile birlikte yırtıcı hayvanları öldürmek için görevlendirilir. Bütün hayvanları Deli Becan öldürür. Hükümdar kendisine ceza vermesin diye Deli Becan'a yolunu kaybettirir. Melikşah Hanım'ın yanında bırakır.

Melikşah Hanım: Deli Becan'ı görür görmez âşık olur. Memleketine Deli Becan ile birlikte dönerler. Padişah babası Becan'ı kuyuya attığında yiyecek götürür. Zaloğlu Rüstem'i, Becan'ı kurtarması için bulur.

Bibi: Melikşah'ı ziyarete gelir. Becan ile birlikte görünce Melikşah Hanım'ın padişah babasına şikâyet eder.

Padişah: Deli Becan ile kızının beraber olduğunu öğrenince hiddetlenir. Deli Becan'ı yetmiş arşınlık kuyuya attırır. Kızının öldürülmesi için emir verir. Zaloğlu Rüstem padişahın yaptıklarını öğrenince gelip şehrini yerle bir eder.

Lele: Deli Becan'ı ve Melikşah Hanım'ı ölümden kurtarır.

SONUÇ

Çalışmamızda, otuz dokuz adet masal ve on adet halk hikâyesinin bilimsel metotlara uygun olarak motif incelemesini yapmış bulunuyoruz.

İncelediğimiz masalların içersinde yer alan “Keçel” masalında dayısını öldürerek karısıyla evlenen hırsız Keçel masalın sonunda padişahın tacını, tahdını ve kızını alır. Keçel masalı, iyilerin hep kazandığı masallara tezat teşkil etmektedir.

Araştırmamızda, anlatıcıların bazı hikâyelerin manzum kısımlarını hatırlayamadıklarını tespit ettik. Bununla birlikte derlenmiş olan bu hikâyelerin ve mesalların motif olarak oldukça zengin olduğu görülmektedir.

Bu çalışmayı yaparken amacımız, oldukça zengin olan Türk kültürünü bilimsel yöntemlerle incelemektir. Bu amaca küçük bir katkıda bulunabilmişsek bundan büyük bir mutluluk duyacağız.

SÖZLÜK

A

Acıh:inat

Ağ: bez

Ağa bühdiler:

Ahbın: gübre

Ahda: işe yaramaz

Ahdafa: ibrik

Alaf: hayvan yemi

Alışgan: kibrit

Amarat: imaret

Anarı: o yan, o taraf

Anarı: o yan, o taraf

Andırna gal-: sahipsiz kal-

Andırna gal-: sahipsiz kal-

Apar-: alıp götür-

Araz: nehir

Arheyin: emin

Arıh: zayıf

Avara: hamal

Avara: hamal

Ayah: kadın

B

Badran: kurşun, mermi

Badros: tepsi

Badval: bodrum

Balah: manda yavrusu, malak

Basır-: göm-, defnet-

Bayah: biraz önce

Beĥman: karar

Bekâra: basit, bayağı.

Beni insan: ben-i adem

Berkitmek: sağlamaştırmak,
güçlendirmek

Bermekili: zürriyeti, soyu soppu

Berrede: başıboş, işsiz güçsüz

Birce: bir tek

Boylu: hamile

Bulah: çeşme

Burca ġah-:şahlan-

C

Ceĥre: yün eğirme çarkı

Cendeg: leş, hayvan ölüsü

Cendeg: leş, hayvan ölüsü.

Cıdır at-: gezip toz-

Cır-: yırt-

Cır-: yırt-

Cırıġ: yırtık, eski

Cırıġ: yırtık, eski

Cilay: atın dizgini

Ciloy: dizgin

Ciynaḥ: tırnak

Ç

Çat-: var-, ulaş-, yetiş-

Çeḥme: çizme

Çınḡul: kayalık

Çirmene: açıkgöz, atik

Çiyin: omuz

Çörek: ekmek, yemek

Çuḡul: haberci

Çürüyḥcü söz: yalan söz

D

Dal: sırt, arka

Dam: ev

Dam: ev

Damcilla-: damla-

Danıḡ-: konuş-, söyle-, sor-

Danıḡ-: konuş-, söyle-,sor-

Daḡır: arpa eleḡi

Davraza: büyük giriş kapısı

Daylaḡ: tay

Dejo: çoban yardımcısı

Delil tevsil: şahit

Demkeḡ: keyifçi

Denḥ: top, balya

Destamaz: abdest

Devih-:dikkat et-, kulak kabart-

Dilingir: marangoz

Dingel-: dinlen

Düyçe: iplik yumaḡı

E

Elçi: kız istemeye giden kimse veya heyet

Enam: hediye, armaḡan

Evle: öğle

Eyleḡ-: dur-

Eyn: sırt, eyin

Eysan: ihsan

Eysan: insan

F

Fetir: hamur ve yağla yapılan bir çeḡit kurabiye

G

Ġabaḡ: ön, ön taraf

Ġadır: kadar

Ġafhana: barut yapılan yer, baruthane

Ġaḡaḡ: kurutulmuş meyve

Ġala: hapishane

Ġalamaç: ateḡ yıḡını

Ġamır: kamara oda

Ġanaḡlı, kanayaklı: kadın, kız

Ġanḡal: kangal dikenini

Ġantarḡa: at gemi

Ġarabaş: hizmetçi
Ġarabat:
Ġaraġul: jandarma, asker
Ġaravat: karyola
Ġarġış: beddua
Ġarġıla-: beddua et-
Ġarız: gazez
Ġarmaġ: çengel
Ġaş: kaş
Ġaşġabaġ: çatık yüz.
Ġaşka: atların alınlarındaki beyaz akıtma, nişan.
Ġatdah: katlanmış
Ġayġana: yağda pişirilmiş yumurta, omlet
Ġayır-: yap-
Ġayıt-: dön-
Ġeddin: kadar
Ġemet: boy
Ġerrah: emin
Ġervenke: bir ağırlık ölçüsü
Ġessep: kasap
Ġidiġ: keçi yavrusu, oġlak
Ġidiġ: keçi yavrusu, oġlak
Ġidiyin beli şişti: “işler bozuldu” anlamında kullanılır
Ġılıġla-: ikna etmeye çalış-

Ġirah: başka, yabancı, kenar
Ġısd-: sıkıştırmak
Ġıtmıġ: kıymık, parça, çok az
Ġod: tahıl ölçmede kullanılan bir çeşit kap
Ġoduġ: eşek yavrusu
Ġolan: semeri hayvana bağlamak için kullanılan kemer
Ġonah: misafir
Ġonah: misafir
Ġonşuġu danşığı: konuşması, danışması, sorması
Ġor: cehennem çukuru, mezar
Ġoşun: ordu, asker
Ġoşun: ordu, asker
Ġotur: kotur, bir nevi kaşıntı, uyuz
Ġotur: kotur, kaşıntı, uyuz
Ġoz: koz, pay
Ġulah eyen: sohbet arkadaşı
Ġulluġ: hizmetçi
Ġulluġcu: hizmetçi
Ġulun: doğum, yavru
Ġuşġa: küçük toz veya toprak yığını.
H
Ĥaça: çatal

Hah: başkası, yabancı, el

Hah: başkası, yabancı, el

Ham: uslanmamış haşarı

Hama: hemen

Hancarı: nasıl

Hara: nere

Harda: nerede

Hasa: asa

Hay: hücum

Hayat: çit veya taşla çevrili bahçe

Helet: süslü elbise, hilat

Hemeşe: her zaman, daima

Hemeşe: her zaman, daima,
hemişe

Herc: harç

Heresi: herbirisi

Herren-: dolan-

Hers: hirs.

Heşdedih: harcadık

Heyvere: kaba, iri

Hırda: küçük, ufak

Hırtdeyinnen: gırtlığından

Honçihle-: tekme at-

Hörüh: örk, at bağlama zinciri

Hurcun: heybe, hurç

Hurcun: hurç, heybe

İ

İsdikan: çay bardağı

K

Kağız: kâğıt

Kanayak: kadın

Karsın: garson

Kâsif: fakir, yoksul

Kasif: yoksul, fakir

Kebin: nikâh

Keceva: devenin üzerine kurulan
bir çeşit tahtirevan

Keçel: saçsız, kıl

Kendir: kalın ip

Keş: keyif

Kırig: tay

Kise: kese

Kom: koyun ahır

Köhne: eski

Kökel-: semizle-, şişmanla-

Kömeş: yardım, dayanak

Köp-: şişme-, doyma-

Küfle: tandır bacası

Küleh: kova

Külehle-: kül ekle-

L

Lapatga: kürek

Lat-ı lut: boş

Lçeĥ: başörtüsü

Lel: kıymetli bir taş, lâl

Lele: lale

Levin: renk

Lom: kalın demir çubuk, kalın uzun levye

Lotu: boşboğaz, çok konuşan

M

Macar: iki altın büyüklüğünde kulplu altın

Mağallahcı: hızlı yürüyen

Mağıl: güzel

Makarış: haraç

Malfatıla: manifaturacılık

Mec: pulluk kolu

Mecel: mecal, güç, kuvvet, takat

Meciĥ: çubuk, kamçı

Meçel: yer, mesken, ev

Meşveret: müşavere, danışma

Metaĥ: mal

Metaĥ: mal

Metaĥ: mal

Metel-: şaş-, hayret et-

Meyem: meğer

Meyter: hizmetçi, çoban, seyis.

Miraz: murat

Mökem: sağlam, sıkı

Muncuĥ: boncuk

Murĥu: bir cins kuş

Muruz: yüz, surat

Muşdu: müjde

Müstecel: kabul

Müstecel: kabul

N

Nağıl: hikâye, masal

Nağıl: hikâye, masal

Nanay: tekrar edilerek söylenen türkü, halay türküsü

Neçe: nasıl

Neçi: neci, kim, ne iş yapan

Nefçim: ne biçim, ne çeşit

Neni: nane

Nerdivan: merdiven

Neve: aile, akraba torun

Nöker: erkek hizmetçi

O

Oğurra-: aşır-, çal-

Oki: mademki

Oyaĥ: uyanık

Oynaş / oynac: metres, sevgili

Ötür-: götür-

P

Pac: haraç

Pağullanma: kıskanma, çekinme

Paltar: elbise

Papah: Kafkasya'da giyilen kuzu derisinden ya da yünden yapılmış uzun tüylü şapka.

Parhaş: bakraç, büyük kulplu kazan

Payız: sonbahar

Payız: sonbahar

Paypış et-: paylaşır-

Peñle-: temezle-

Peşe: adet, huy, tabiat

Peye: tavla

Pıçilla-: yavaş söyle-

Pişiñ: kedi

Puñça: bohça paket

Pus-: gözet-

Pussa: araba

Put: but

Pülüskâr: dağımık

Püş: at gübresi

S

Saçı-buçuh: kadınlar için yergi sözü

Sağı: saki

Salahana: serseri, başıboş

Sap: iplik

Sayıl: ermiş, bilen, vâkıf

Serker: başkan başkumandan

Serker: başkan, başkumandan

Seyiz: erkek keçi

Sıldırım: sarp kayalık

Sınıñ-: kork-, çekin-

Sinor: sınır

Sitar: ümit

Sorağ: haber, mektup

Söbe: soba

Söke-: yaslan-, dayan-

Söke-: yaslan-, dayan-

Suca: güzellik, tazelik

Sülf: subh, sabah

Sümüh: kemik

Ş

Şakğa: parça, kısım

Şakilci: ressam, fotoğrafçı

Şele: yük, denk

Şikat: şikâyet

Şirinniñ: kız istemeye gidene ikram edilen şerbet.

Şovgum: şevkim, ışığım

Şuğul: haberci

Şülüngü: oyunbaz, soytarı,

palyaço

T

Tab: tahammül

Taf: bul, ara

Talıyar: çalar, yağma eder

Talıyar: çalma, yağma etme

Tamaḥ: tenezzül, istek

Tamas: yakınlık

Tamas: yakınlık

Tap-: ara-, bul-

Tat: acem, şii

Tavlamıḥ: atı bağlama

Tavşır-: tenbih et-

Taya: ot yığını

Taya: ot yığını

Taya-nene: dadı, çocuk bakıcı

Teḥne: تنها

Tele: tuzak

Teleḥ: kuş tüyü

Teles-: acale et-

Telis: çuval

Ter: büyük heybe

Tereḥ: raf

Tevgir: tedbir, çare

Tevgir: tedbir, çare

Teybir: tedbir

Teyyime: dönen, devrolan

Tıngılla-: tınla-, ses çıkartmak

Tor: ağ

Toyuḥ: tavuk

Töḥfe: armağan, hediye

Töḥve: armağan, hediye

Tulla-: fırlat-

Tulu: köpek

Tuluḥ: içerisine peynir konan
koyun postu

Tüleḥ: bir cins kuş

Tülüngü: başıboş gezen, soytarı,
hırsız

Ü

Ülbent: peçe tülbent

Üz: yüz, taraf, kısım, parça

Üzüh: yüzük

Y

Yeḍre: kova

Yaḡı: düşman

Yaḡın: kesin, kati

Yaḥcı: iyi güzel

Yaḥcı: iyi, güzel

Yanbedireḥ: iri, korkunç

Yavı / yabi: iğdiş at

Yeḥden: aniden

Yeher: at eğeri

Yeke: büyük

Yekeliḡ:

Yekin-: davran-

Yeḡkin-: davran-

Yeḡlin: at yelesi

Yeḡriḡ: yürüyüş

Yeḡtiḡ: bilen, âşina

Yeḡtiḡ: bilen, âşina

Yıḡsır-: topla-

Yıḡsır-: topla-

Yüngül: hafif

Z

Zad: şey

Zad: şey

Zaḡ: karga

Zerel: zarar

Zol: parça, kısım

KAYNAKÇA

- Alptekin, A.B. (2016). *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*. Ankara: Akçağ.
- Arslan, A.A. (1998). *Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Biritanya Halk Edebiyatlarında Masallar (1. Cilt)*. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Aslan, E. (2011). *Türk Halk Edebiyatı*. Ankara. Maya Akademi.
- Aslan, E.(1990). *Halk Hikâyelerini İnceleme Yöntemleri Yaralı Mahmut Hikayesi Üzerine Bir İnceleme*. Diyarbakır. Dicle. Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları
- Bekki, S. (2007). *Altay-Türk Destanı Maaday-Kara (İnceleme-Metin)*. Elazığ. Manas.
- Ekici, M. (2014). Kuramlar ve Yöntemler. M. Öcal OĞUZ (Ed.), *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* (11. Baskı). Ankara. Grafiker.
- Olcay, S., Ercilasun, A.B., ve Aslan, E.(1998). *Arpaçay Köylerinden Derlemeler*. Ankara. TDK.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Ankara. Akçağ.
- Boratav, P.N. (2015). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. Ankara. Bilgesu.
- Boratav, P.N. (2014). *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*. İstanbul. Tarih Vakfı.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Fatma KUTAY
Doğum Yeri ve Yılı : Develi, 1993
Yabancı Dil : İngilizce
E-posta : ftmkty38@gmail.com

Eğitim Durumu

Lisans: Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans: Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, 2014-2018.

Yayınlar:

Kutay, F.(2015). *Kayseri'nin Develi İlçesinde Bir Ocak Şehriban Çalışkan Ocağı.* Türk Dili-Edebiyatı Türk Tarihi Ulusal Öğrenci Kongresi (Kırıkkale, 07-08 Mayıs 2015). Kırıkkale Üniversitesi.

©2018-Fatma KUTAY ÇALIŞKAN